

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
М.Х.ДУЛАТЫ АТЫНДАҒЫ ТАРАЗ Өңірлік Университеті

The Maria Grzegorzewska
UNIVERSITY
established 1922

II ТОМ

педагогика ғылымдарының докторы,
ҚПҒА академигі БУЗАУБАКОВА КЛАРА ЖАЙДАРБЕКҚЫЗЫНЫҢ
60 жылдық мерейтойына арналған
«ҮЗДІКСІЗ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ: ИННОВАЦИЯЛЫҚ ПАРАДИГМА,
ТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ ӘДІСТЕМЕ»
атты Халықаралық педагогикалық оқуларының

ЖИНАҒЫ

СБОРНИК

«НЕПРЕРЫВНОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
ИННОВАЦИОННАЯ ПАРАДИГМА, ТЕХНОЛОГИЯ И МЕТОДИКА»,
посвященные 60-летнему юбилею доктора педагогических наук,
академика АПНК
БУЗАУБАКОВОЙ КЛАРЫ ДЖАЙДАРБЕКОВНЫ

COLLECTION

"CONTINUING PEDAGOGICAL EDUCATION: INNOVATIVE PARADIGM, TECHNOLOGY AND
METHODOLOGY", dedicated to the 60th anniversary of
Doctor of Pedagogical Sciences, Academician of KPGA
KLARA ZAYDARBEKYZY BUZAUBAKOVA

Тараз, 15 наурыз 2023 жыл

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
М.Х. ДУЛАТЫ АТЫНДАҒЫ ТАРАЗ Өңірлік Университеті
ПЕДАГОГИКА КАФЕДРАСЫ
ШАДРИНСК МЕМЛЕКЕТТІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ (РЕСЕЙ ФЕДЕРАЦИЯСЫ),
КАРАБЮК УНИВЕРСИТЕТІ (ТУРЦИЯ), БРАГАНСА ПОЛИТЕХНИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ
(ПОРТУГАЛИЯ), МАРИЯ ГЖЕГОЖЕВСКАЯ УНИВЕРСИТЕТІ (ПОЛЬША), ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
АҚПАРАТТАНДЫРУ АКАДЕМИЯСЫ (ҚАЗАҚСТАН),
БІЛІМ САРАПШЫЛАРЫНЫҢ ҚАЗАҚ ЛИГАСЫ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ТАРАЗСКИЙ РЕГИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ М.Х.ДУЛАТЫ
КАФЕДРА ПЕДАГОГИКИ
ШАДРИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ (РОССИЙСКАЯ
ФЕДЕРАЦИЯ), УНИВЕРСИТЕТ КАРАБЮК (ТУРЦИЯ), ПОЛИТЕХНИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
БРАГАНСА (ПОРТУГАЛИЯ), УНИВЕРСИТЕТ МАРИИ ГЖЕГОЖЕВСКОЙ (ПОЛЬША),
МЕЖДУНАРОДНАЯ АКАДЕМИЯ ИНФОРМАТИЗАЦИИ (КАЗАХСТАН), КАЗАХСКАЯ ЛИГА
ЭКСПЕРТОВ ОБРАЗОВАНИЯ

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
M.KH. DULATY TARAZ REGIONAL UNIVERSITY
DEPARTMENT OF PEDAGOGY
SHADRINSK STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY (RUSSIAN FEDERATION) UNIVERSITY OF
KARABUK (TURKEY), POLYTECHNIC INSTITUTE OF BRAGANZA (PORTUGAL), THE MARIA
GRZEGORZEWSKA UNIVERSITY (POLAND), INTERNATIONAL ACADEMY OF INFORMATIZATION
(KAZAKHSTAN), KAZAKH LEAGUE OF EDUCATIONAL EXPERTS

Педагогика ғылымдарының докторы, ҚПҒА академигі
БУЗАУБАКОВА КЛАРА ЖАЙДАРБЕКҚЫЗЫНЫҢ
60 жылдық мерейтойына арналған
«Үздіксіз педагогикалық білім беру:
инновациялық парадигма, технология және әдістеме» атты
Халықаралық педагогикалық оқуларының
МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ
Международных педагогических чтений
«Непрерывное педагогическое образование: инновационная парадигма,
технология и методика», посвященные
60-летию юбилею доктора педагогических наук, академика АПНК
БУЗАУБАКОВОЙ КЛАРЫ ДЖАЙДАРБЕКОВНЫ

MATERIALS
International Pedagogical Readings
«Continuing pedagogical education: innovative paradigm, technology and
methodology», dedicated to the 60th anniversary of
Doctor of Pedagogical Sciences, Academician of KPGA
KLARA ZAYDARBEKKYZY BUZAUBAKOVA

ТОМ II

2023 жылы 15 наурыз
15 марта 2023 года
15 march 2023

«Dulaty university»
баспасы
Тараз, 2023

УДК 37.0
ББК 74.00
П23

Редакционная коллегия: Елубаева М.С., Ушакбаева К.Р., Конакбаева Т.Е.

Ответственный редактор: Бузаубакова К.Д.

Педагогика ғылымдарының докторы, ҚПФА академигі Бузаубакова Клара Жайдарбекқызының 60 жылдық мерейтойына арналған **«Үздіксіз педагогикалық білім беру: инновациялық парадигма, технология және әдістеме» атты Халықаралық педагогикалық оқуларының материалдары.** – Тараз: Dulaty university, 2023. Том 3. - 596 б.

ISBN 978-9965-37-416-6

Материалы Международных педагогических чтений «Непрерывное педагогическое образование: инновационная парадигма, технология и методика», посвященные 60-летию доктора педагогических наук, академика АПНК Бузаубаковой Клары Джайдарбековны – Тараз: Dulaty university, 2023. Том 1. – 187 с.

Жинаққа «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасы аясында үздіксіз педагогикалық білім беру жүйесін модернизациялауға; білім берудің жаһандану жағдайында педагогикалық кадрларды кәсіби даярлаудың заманауи тенденцияларын және цифрлы білім берудің заманауи трендерін айқындауға, педагогтердің шығармашылық әлеуетін жетілдіруге, педагог кадрларды дайындаудағы әлемдегі үздік ЖОО инновациялық іс-тәжірибесін зерделеуге арналған материалдар енгізілген.

Жинақ жоғары және орта мектеп оқытушыларына, студенттерге, магистранттарға, докторанттарға арналған.

В сборнике размещены материалы по модернизации системы непрерывного педагогического образования в рамках национального проекта «Качественное образование «Образованная нация»; выявлению современных тенденций профессиональной подготовки педагогических кадров и определению современных трендов цифрового образования в условиях глобализации образования; совершенствованию творческого потенциала педагога; раскрытию сущности современных педагогических технологий, повышающих качество образования; изучению инновационного опыта лучших вузов мира в подготовке педагогических кадров.

Сборник предназначен для преподавателей высшей и средней школы, студентов, магистрантов, докторантов.

Материалы публикуются в авторской редакции.

УДК 37.0
ББК 74.00

ISBN 978-9965-37-416-6

«ҮЗДІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ӨНІМ-2023» БАЙҚАУЫНЫҢ КОМИССИЯ ҚҰРАМЫ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ
МИНИСТРЛІГІ

«М.Х.ДУЛАТИ АТЫНДАҒЫ
ТАРАЗ ӨНІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ»
коммерциялық емес
акционерлік қоғамы
БҰЙРЫҚ

МИНИСТЕРСТВО
НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Некоммерческое акционерное общество
«ТАРАЗСКИЙ
РЕГИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ М.Х.ДУЛАТИ»
ПРИКАЗ

14.03.2023
Тараз қаласы

№ 111 нс
город Тараз

**«Үздіксіз педагогикалық білім беру:
инновациялық парадигма, технология
және әдістеме» атты Халықаралық
педагогикалық оқулары
байқауына комиссия бекіту туралы**

«М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы Жарғысының 113 тармағының 15 тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. «М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті» КЕАҚ Ұстаз институты «Педагогика» кафедрасының ұйымдастыруымен 2023 жылдың 15-наурызында педагогика ғылымдарының докторы, ҚПҒА академигі К.Д.Бузаубакованың 60 жылдық мерейтойына арналған «Үздіксіз педагогикалық білім беру: инновациялық парадигма, технология және әдістеме» атты Халықаралық педагогикалық оқулары аясында өткізілетін «Үздік педагогикалық өнім-2023» байқауына келесі комиссия құрамы бекітілсін:

Комиссия алқасы	Аты-жөні, ғылыми дәрежесі, ғылыми атағы	Жұмыс орны, қызметі
Комиссия төрағасы	НҰРМҰХАНБЕТ Данияр Ысқақұлы	М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің Басқарма мүшесі - Зерттеулер және халықаралық байланыстар жөніндегі проректор, Тараз қ., Қазақстан
Комиссия мүшелері	БУЗАУБАКОВА Клара Джайдарбековна п.ғ.д., профессор	М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің «Педагогика» кафедрасының меңгерушісі, Тараз қ., Қазақстан
	СКОРОБОГАТОВА Наталья Владимировна психол.ғ.к., профессор	Ғылыми және инновациялық жұмыстар жөніндегі проректор, Шадринск мемлекеттік педагогикалық университеті, Шадринск қ., Ресей Федерациясы
	ПШИБЫЛЬСКИЙ Блажей профессор	Мария Гжегожевский атындағы университеті профессоры, Варшава, Польша
	ЖАМПЕИСОВА Корлан Кабыкеевна п.ғ.д., профессор	Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

005541

Баян сурмаған нөмірмен ЖАРНАҚСЫЗ ҚЫЛЫП ТАБЫЛАДЫ. Қолмен білгіш қажетті өкілдерімен аттестуі алаша жасалы. Баянмен өзгерістерімен БЕКІТІЛДІ және БІЛГІШ АЛЫНАДЫ. Баян без гербінше қолмен НЕДІСТІМТІЛДІ. Қолмен білгіш қажетті өкілдерімен аттестуі алаша жасалы. Баянмен өзгерістерімен БЕКІТІЛДІ және БІЛГІШ АЛЫНАДЫ.

ЫБРАИМЖАНОВ Калибек Турдыгазиевич п.ғ.д., профессор	Педагогика және психология факультетінің деканы, І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті, Талдықорған қ., Қазақстан
АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы п.ғ.д., профессор	Бастауыш оқыту педагогикасы және әдістемесі кафедрасының меңгерушісі, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Қарағанды қ., Қазақстан
КАЛИМЖАНОВА Роза Лаиковна PhD доктор, доцент	6B01101-Педагогика және психология білім беру бағдарламасының жетекшісі, Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық университеті, Арқалық қ., Қазақстан
БАЙНАЗАРОВА Турсынай Бейсембековна п.ғ.к., профессор	Қазақ Ұлттық Қыздар Педагогикалық университеті, «Мектепке дейінгі және бастауыш оқыту» кафедрасы, Алматы қ., Қазақстан
ИСМАГУЛОВА Айнагуль Ерболатовна фил.ғ.к.	«Серпіліс» жобалау офисінің жетекшісі, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Көкшетау қ., Қазақстан
АБИШЕВА Гульнара Абдрахмановна	Білім Сарапшыларының Қазақ Лигасы Президенті, «КРІ ВІЛІМ» білім беру орталығының Бас директоры, Алматы қ., Қазақстан
ДРЕЙТ Наталья Александровна	№68 гимназия мұғалімі, Алматы қ., Қазақстан
ҚҰРМАНБЕКОВА Сұлушаш Сәтбекқызы	«Өрлеу» Біліктілікті арттыру Ұлттық орталығы» АҚ басқарма төрағасы, Тараз қ., Қазақстан
ОМАРБЕКОВА Ғазиза Шайдулинқызы	Жамбыл облысы әкімдігі білім басқармасының оқу-әдістемелік кабинетінің «Білім сапасын басқару және тұлғаны әлеуметтендіру» бөлімінің жетекшісі, Тараз қ., Қазақстан
ДЖАНГАРАШЕВА Ардак Толепбаевна	Шу қаласы, Төле би орта мектебі коммуналдық мемлекеттік мекемесі директоры, Жамбыл облысы, Қазақстан

Негіздеме: Ұстаз институты «Педагогика» кафедрасының меңгерушісі К.Д.Бузаубакованың қызметтік хаты.

Басқарма Төрағасы – Ректор

М. Байжуманов

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӨНІМ

МЕНІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИДЕЯМ

Абылова Айгерим Конысовна

Қаратай Тұрысов атындағы №53 мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

САБАҚ КОНСПЕКТІСІ

Ақпарова Жанна Муслимовна

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ.

Тәжірибелік (семинар) сабақтың мақсаты:

Дидактикалық оқыту әдістері мен олардың жіктелуі бойынша алған студенттер білімдерін пысықтау, қортындылау, теорияны тереңдетіп оқуға, практикалық дағдыларды меңгеруге және студенттердің өз бетінше шығармашылық ойлауын дамыту, мүмкіндік жасау.

Сабақ міндеттері:

Білімділік:

- оқытудың интерактивті әдістері арқылы өткен және алдыңғы тақырыптарды меңгеру үшін немесе оқу-өндірістік іс-тәжірибе үрдісінде студенттердің кәсіби және практикалық дағдыларын қалыптастыру;
- дәрісте алған теориялық білімдерін жалпылау, жүйелеу, тереңдету және нақтылау;
- заманауи оқыту технологиялары негізінде интерактивті оқыту әдістерімен жұмыс жасай алуларын жетілдіру.

Дамытушылық:

- теориялық білімдерін іс-тәжірибеде қолдану қабілеттері мен дайындығын дамыту;
- есте сақтау, сөйлеу, зейін, шығармашылық қиял, елестету ойлауын дамыту;
- әртүрлі жағдайларда студенттермен ынтымақтастық дағдыларын дамыту.
- студенттердің интеллектуалдық дағдыларын, сонымен қатар бастамашылдығы мен дербестігін дамыту.

Тәрбиелік:

- ұжыммен жұмыс істей алу қабілетін арттыру,
- басқа адамның ойын тыңдай білуге, келіспеген жерлеріне әдептілік пен мәдениеттілік негізінде жауап беруге үйрету.

Сабақтың функциялары:

- оқу-танымдық – лекцияда және өзіндік жұмыс барысында алған білімдерін бекіту, кеңейту, тереңдету;
- ынталандыру - шығармашылық күштерін одан әрі сынауға және белсендірек жұмысқа дайындалуға белгілі бір ынталандыру;
- тәрбиелік – дүниетанымы мен сенімін қалыптастыру, дербестікке, ғылыми ізденуге, бәсекеге қабілеттілікке, батылдыққа, ұжымда жұмыс істей білуге тәрбиелеу;
- бақылау - студенттің білім деңгейін және өздік жұмысының сапасын тексеру.

Сабақтың:

Жаңалығы: заманауи білім беру технологияларын қолдану негізінде, яғни ойынмен оқыту технологиясы, мәселелік оқыту технологиясы, ынтымақтастықта оқыту технологиясы сонымен қатар, интерактивті оқыту әдістерін белсенді қолдану арқылы жүзеге асырылады. Сабақ материалдары пәннің 2022жылдың тамыз айында жаңартылған типтік бағдарламасының мазмұнына сәйкес құрастырылған, Қазақстан Республикасы мұғалімдеріне арналған ұлттық біліктілік тест сұрақтары мен тапсырмаларына сәйкес қамтылған.

Ғылымилығы: Сабақ тақырыбының мазмұны педагогиканы адамның білімі туралы ғылым ретінде қазіргі заманда түсіну. Қазіргі білім беру мәселелерін шешу аспектісіндегі педагогиканың міндеттерінің орны. Дидактика ғылым және педагогиканың ажырамас бөлігі ретінде, заманауи дидактикалық жүйе (П. Гальперин, Л. Занков, В. Давыдов, К. Роджерс, Дж.Брунер, Г.К.Селевко) негіздері. Эдукология (термин-ағылш.)- дидактиканың дифференциациясы мен интеграциясының нәтижесі. Дидактикалық білімнің әмбебап сипаты т.б. негіздерінде.

Шығармашылық бағыты студенттерді екі топқа бөліп шығармашылық тапсырмаларды орындатып, нәтижесін көрсетіп қорғауында.

Сонымен қатар, ойлау, есте сақтау, сөйлеу, зейін, шығармашылық қиял, болжамды елестетулерін, әртүрлі жағдайларда студенттермен ынтымақтастық дағдыларын дамытуда.

-Практикалық маңыздылығы сабақта қолданатын жаңа білім беру технологияларында ойын процедуралары басым, модельдеу принциптері қолданылады, интенсивті тұлғааралық қарым-қатынас қамтамасыз етіледі, серіктестік принциптері жүзеге асырылады, ақпараттық-рецептивтік, репродуктивтік, мәселелік, ішінара – іздеу әдістерімен жұмыс жасалады. Оқытушы кредиттің оқыту технологиясының шартына байланысты лектор- информатордан менеджерге айналады.

Сабақ конспектісін кез келген шығармашылық тұрғыда жұмыс жасайтын оқытушы үшін өз қызметінде қолдануға дайын материал деп санауға болады.

Сабақта қолданылатын әдіс-тәсілдер:

- wordwall.net, learningapps интербелсенді әдістерінің түрлері;
- ақпараттық-рецептивтік, репродуктивті, мәселелік, ішінара - іздеу;
- бақылау және өзін-өзі бақылау әдістері, оқуға деген қызығушылықты ояту әдістері.

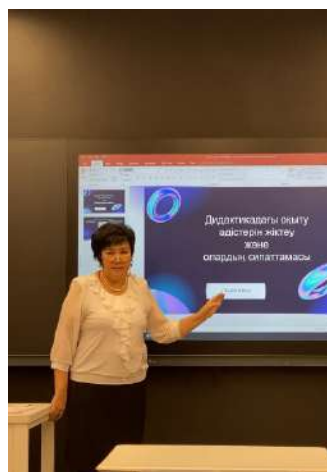
Оқыту құралдары: интерактивті тахта, А4 қағаздары мен фломастерлер, маркерлер.

Сабақтың құрылымы:

1. Кіріспе бөлім

1.1 Ұйымдастыру кезеңі

1.2 Сабақтың тақырыбын, мақсатын, міндеттерін хабарлау

2. Негізгі бөлім

Дәріс сабағында тақырып бойынша студенттердің алған білімдерін пысықтау, қортындылау, теорияны тереңдетіп оқуға, практикалық дағдыларды меңгеруге және студенттердің өз бетінше шығармашылық ойлауын дамыту арналған тапсырмаларды орындату, дұрыс жауаптарды келесі сілтемелерде берілген орындарына қою.

I. «Wordwall.net» сервисіндегі «Космос» интерактивті әдістерінің түрлері бойынша сұрақтарға жауап беру, шешімін талдау.

Сілтемелерде интерактивті әдістер арқылы берілген тапсырмалар орналасқан! Ашып көруге болады.

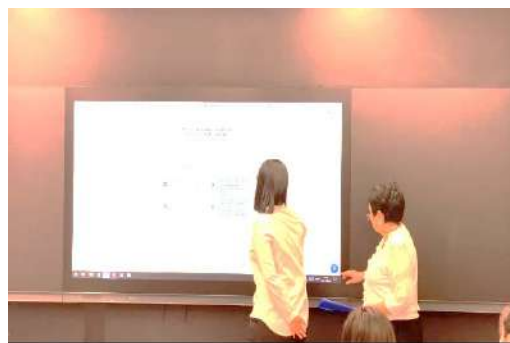
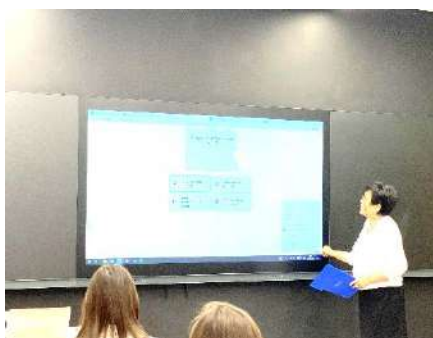
Суретте: Берілген сілтемедегі тапсырмалардың жауабын тауып, шешімін талдау жасап тұрған сабақ кезеңінен көрініс.

Бұл әдістің тарсырмасында 10 сұрақ берілген. Соның әрқайсысына 10 студент жеке шығып жауап беруі тиіс.

II. «Learningapps» білім беру сервисі бойынша тақырыпқа байланысты сұрақтарға жауап беру, білімдерін тексеру. (Кім жауабын біледі соған айта беруге болады!)

[2. https://learningapps.org/watch?v=pz4ir000522](https://learningapps.org/watch?v=pz4ir000522)

Бұл әдіс бойынша тақырыптың келесі 7 сұрақтары беріледі. Жауаптарын тауып, сәйкестендіріп қойса, технология автоматты түрде не дұрысын, не бұрысын көрсетіп береді. Дұрыс табылған тапсырмалар жауаптарына студенттер балл алады.

III. Wordwall әдісінің «Ауадағы шарды құлату» ойыны бойынша тақырыптың келесі сұрақтарына жауап беру.

Ойынның сипаты: Сіздердің алдарыңызда өтіп бара жатқан тапсырмаларға толы поезд шығады және оған қарсы тапсырма авторларының аты -жөні жазылған шарлар ұшып бара жатады. Дұрыс жауабы бар таңдаған шарыңыз міндетті түрде тапсырмасына сәйкес келетін вагонға түсу керек !!! Ойын қиын, бірақ қызықты! Ойынға ең батыл, зейінді, сабаққа жақсы дайындалған және мерген студент қатыса алады-деп ойлаймы!!! Егер сұрақтардың жауаптарын жақсы білетін болсаңыздар 9-10 деңгейге дейін жетуге болады!!!

IV. Слайд с фотографией Г.К.Селевко

Келесі тапсырма білім беру технологияларына өзінің елеулі еңбегін сіңірген, халықаралық педагогикалық білім беру ғылыми академиясының академигі, «Білім беру технологияларының энциклопедиясы» еңбегінің авторы, профессор Герман Константинович Селевконың үлестері жайлы болады. Олай болса кәзір сіздер 2 топқа бөлінесіздер, содан кейін топқа тапсырма аласыздар.

Тапсырма: 1-ші топқа Герман Константинович Селевко бойынша педагогикалық технологияларды қандай жіктеме бойынша тұжырымдауға болады?

Тапсырма: 2-ші топқа Герман Константинович Селевко Оқу технологиясының (ОТ) және Педагогикалық технологияның (ПТ) классификациясын қандай өлшемдер бойынша сұлбалады?

Соңында әрбір командадан бір адам шығып орын орнына қою керек! Тез және дұрыс қойған команда жеңімпаз атанады.

V. Тақырып бойынша негізгі ұғымдарды кроссвордтан тауып, көрсету.

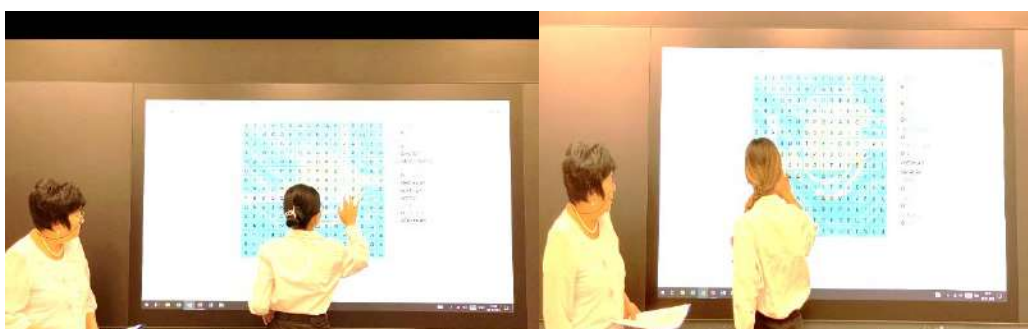
Кім қандай сөзді көріп тұр, келіп көрсетулеріңізге болады.

<https://learningapps.org/watch?v=pgrp8h3ok22>

VI. РЕФЛЕКСИЯ!!!! Глоссарий жасау!

Барлық қатысушыларға бір парақ қағаз таратылады. Яғни қорытынды білімін бақылау «515» әдісімен жүргізіледі.

Әдістің шарттары: 5 минут ішінде әр студент осы сабақ үдерісінде меңгерген 10 жаңа терминдер мен авторлардың аты-жөндерінен (глоссарий) құрастыру қажет. А4 қағаздар үлестіріледі! Содан кейін оларға орындалған тапсырма нәтижелерін өзара (біріншікін бірі тексеру, керек болса түзету) тексеру ұсынылады. Тексеріліп болғаннан соң топ мүшелері өзінің жасаған глоссарийлерін ортаға салып, топтың атынан жалпы глоссарийді тез арада құрып, ортаға бір топ мүшесі шығып, қорғайды. Қай топта глоссарийге кірген ұғымдар саны көп болады, сол топ жеңімпаз атанады. Керек жағдайда педагог жауаптарына түзету енгізеді, қосады.

Әдебиет

1. Педагогика /Абай атындағы Алматы мемлекеттік педагогикалық университеті, Педагогика кафедрасының авторлар ұжымы. Алматы, 2008.
2. Таубаева Ш, Иманбаева С.Т., Берікханова А.Е. Педагогика. Оқулық. - Алматы: «ОНОН». 2017. – 340 б.
3. <https://kerchtt.ru/kk/biologicheskije-i-socialnye-factory-razvitiya-lichnosti-factory/>
4. <https://stom.tilimen.org/jeke-tlfani-damui.html>
5. Tapscott, D (1998). Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation. New York: McGraw-Hill.
6. Gee, J (2003). What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. New York: Palgrave Macmillan.
7. Johnson, S (2001). Emergence: The Connected Lives of Ants, Brains,
8. Nilles, J. "Some Historical Thoughts on the e-Learning Renaissance". Innovate. Innovate Online. Archived from the original on 2007-10-13. Retrieved 2007-09-19.
9. Thinking on your feet – the PRES formula. <https://www.studocu.com/en-za/document/university-of-fort-hare/introduction-to-law/pres-formula-example-for-assesment/15856630>

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ

Алибекова Зарина Баймуратовна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА КӨРКЕМ ШЫҒАРМАНЫ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Аманкозиева Айнур Сапаровна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

*Танымның бар тамашасы – кітапта,
оган қол жеткізу үшін кітап оқудан жалықпа.
Абай*

Қазақ әдебиеті пәні - адамзатты тәрбиелеуші, адам баласын ізгілікке жетелеуші күш. Көркем шығарманың құдіреті оқушысына ең жақын адамдар бере алмайтын дүниені береді. Яғни, сезім тәрбиесін, достықтың ережесін көп адам көркем әдебиеттен үйренеді, адамдар қарым-қатынасындағы шынайылықты танып, жасандылықтан жиренеді, рухы биік кейіпкерден рух алып, сол кейіпкердей парасат, ақыл иесі болуға ынталанады, елжанды болып тәрбиеленеді.

Ғалымдардың айтуынша, 8-сыныптан бастап білім алушылардың 60 пайызының өз бетімен жазып-оқуға деген ынтасы жоғалады екен. Көркем шығарманы оқымау - қазақ әдебиетін оқытудағы басты мәселелердің бірі. Бұл олқылықты болдырмау үшін, алдымен, қазақ әдебиетін оқыту барысында оқушылардың көркем мәтінді сүйсініп, әрі түсініп оқып, оқырмандық мәдениетін қалыптастыруымыз қажет. Ендеше, көркем әдеби шығарманы оқушыларға оқытудың қандай тиімді тәсілдері бар деген сұрақ туындайды. Осы орайда әрбір мұғалім оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін терең талдаудан өткізіп, тақырыпты ашатын әрі оқу мақсатына жетудің тиімді әдісті таңдауы тиіс.

Бүгінгі таңда көркем шығарманы оқытуда СТО, АКТ, диалогтық оқыту, жобалап оқыту, сатылай кешенді талдау қатарлы түрлі әдіс-тәсілдерді қолданудың тиімділігі өте зор. Тәжірибеде СТО әдісінің «Джиссо», «INSERT», «Әдебиет үйірмесі», «Бас кейіпкер әдісі», «Соңғы сөйлемді мен айтамын», «Кейіпкерге хат», «Авторға хат», «Тұжырымдамалық кестені», т.б. әдістерін жиі қолданамыз.

Сонымен бірге шығарманың үзінділерімен жұмыс жасау, көркем шығарманың заманауилығы мен жаңашылдығына баға беру, бөлшектен тұтасқа, тұтастан бөлшекке, сыни шолу жазу мақсаттарына тіптен тиімді.

Көркем шығарманы оқыту барысында мәтін мазмұнын меңгертіп қана қоймай, автор көтерген басты идеяға оқушылардың назарын аудару қажет деп ойлаймын. Шығарманың идеясымен қоса тарихи маңызы, әдеби құндылығы, философиялық тереңдігі ашылуы тиіс. Оқушы қазақ әдебиетінде шығарманың мазмұнын меңгеріп, тәрбиелік мәнін де бойына сіңіріп, ізгілікпен рухтанып, шығармадан сабақ алуы керек.

Психолог Искра Даунистің тәсілі "сүйікті кейіпкер хаты" деп те аталады. Бала таңертең оянганда бөлмесіне оның сүйікті ертегі кейіпкері (мысалы Кенжекей) хат қалдырғанын көреді. Хатта Кенжекей балаға сыйлығы бар екені және оны қай жерге жасырып қойғаны жазылған. Бала расымен сыйлықты тауып алады және келесі күні де хат тауып алады. Бірақ бұл жолғысы сәл ұзақтай. Кенжекей өзінің қызық оқиғаларын, бала өміріндегі маңызды нәрселерді жазады. Күн сайын хат ұзарып, күрделене түседі. Осылайша хатты оқу арқылы баланың кітап оқуға деген қызығушылығын арттыруға болады- екен.

Көркем шығарманы оқытуда сабақта АКТ-ны қолдану өте маңызды, өйткені ол оқушылардың білім деңгейін, пәнге деген қызығушылығын арттырады. Мысалы, **Kahoot** қосымшасы, **Wardwall** веб сервисі/ойын/, **Quizizz** қосымшасы, **Lerning apps** сервисінде түрлі ойындар, **Plickers**, **Thinglink** сайтымен акын-жазушылардың өмірімен де таныстырып, **Google** формада Абай Құнанбайұлының шығармаларын, қара сөздерін, Ж.Аймауытовтың «Ақбілек», О.Бөкей «Атау кере», М.Әуезов «Абай жолы», т.б., төменгі сыныптарда «Қобыланды батыр», «Батыр Баян», «Қыз Жібек», т.б. осы сияқты көлемді шығармалардың негізгі мазмұнын меңгертуге арналған сұрақтарды, тестерді құруға, кейіпкерлер бейнесін талдауға мүмкіндік береді. Уақытты тиімді пайдалануға, сонымен қатар жаңа тақырыпты тереңдете түсу үшін бұл қосымшаларды кең көлемде қолдануға болады. Сыныпта оқушылар сұрақтарды талқылап, жауаптарын смартфон, компьютер немесе планшет арқылы жолдайды. Әрбір оқушының сұраққа қалай жауап беріп отырғанын, сондай-ақ барлық сынып оқушыларының үлгерім диаграммасын, жеке оқушының өз нәтижесін арнайы кестеден бақылауына мүмкіндік береді. Бұл шығарма мәтініне қарай сұрақтар құрастыру оқушының ойлау қабілетін дамытып қана қоймай, сабаққа деген ынтасы мен талпынысын арттыруға көмектеседі. Өзара бәсекелестік туындап, жарысып, жоғары ұпай

жинауға мақсат қояды. Әсіресе, көлемді шығармаларды толық оқуға, әдеби мазмұнды меңгеруге, негізгі оқиғаларды есте сақтауға тырысады.

Тағы да бір, ресми деректерге сүйенсек, мектеп жасындағы білім алушылардың 40% әдеби мәтінді түсінуге қиналатындығы дәлелденген. Жалпы, барлық зерттеушілердің болжамы бойынша, адамдардың сауаттылық деңгейінің төмендеуі оларға дұрыс білім беріп, тиянақты оқытпаудан, оқырман болуға үйретпеуден болған көрінеді[1]. Олай болса, «Кітап дегеніміз — алдыңғы ұрпақтың кейінгі ұрпаққа қалдырған рухани өсиеті. Кітап оқудан тыйылсақ, ой ойлаудан да тыйылар едік-деп, Ғ. Мүсірепов айтқандай, әр оқушының көркем шығарманы өздігінен оқуын ынталандыруда сыныптан тыс уақытты да пайдалану керек. Оқушыларға өздері оқыған көркем шығармаларын есте сақтағандай, оқырман күнделігін жүргізуге дағдыландыру қажет. **«Менің оқыған кітаптарым»** деп қойын дәптер бастап, күнделік жүргізіп отырса, оқыrmандық сауаттылығы қалыптасатыны аян.

Шығарманың аты: _____

Авторы: _____

Негізгі сюжеті:

Маған ұнағаны:

Менің ойым:

Байлардың 88%-ы бір күнінің кемінде жарты сағатын кітап оқуға арнайды екен. Мысалы, Ең бай адам саналатын Билл Гейтс жылына 50 кітап оқиды, Герман Греф те сол. Уоррен Баффет әр күнінің 5-6 сағатын кітапқа бөледі. Илон Маск зымыран құрастыруға деген ниетінің кітап оқудан пайда болғанын айтқан. әдебиеттерді тандайды. Өзін дамыту үшін сапалы әдебиеттерді оқиды. Балаларды да сол жолмен жүруге үйретейік!

Тұрақты кітап оқу қажеттілігінің 7 себебі:

- *Жадыны және ойлауды дамытады;*
- *Қиялдау және шығармашылық қабілеттерді дамытады;*
- *Адамдармен қарым-қатынас жасауға көмектеседі және әдемі сөйлеу дағдыларын дамытады;*
- *Сөздік қорды байытады және жалпы сауаттылық деңгейін арттырады;*
- *Талдауға, сараптауға салуға үйретеді;*
- *Қоршаған ортаны, әлемді және өзін тануға көмектеседі;*
- *Мектептегі және ересек өмірдегі табыстылықтың негізі.*

Сабақ уақытында ғана көркем шығарманы оқып, құндылығын сезіну мүмкін емес. Ал өздігінен оқуға қазіргі бала құлшынып тұрған жоқ. Міне, осындай мәселенің шешімін табу үшін оқушының көркем шығарманы оқуға деген шынайы махаббатын ояту қажет. Ол жол, бізге, мұғалімдерге, көп ізденуді, талмай еңбектенуді қажет етеді. Туған әдебиетіміздің бай қазынасын игеріп, ана тілін терең меңгерген оқушы ғана кез келген салада, ортада өзін ұстап, жоғары деңгейге жете алады.

Әдебиет

1. ҚР БҒМ «Ақпараттық талдау орталығы» АҚ. PISA-2015 Халықаралық зерттеуінің негізгі нәтижелері. Ұлттық есеп. Астана, 2017 жыл.

2. Қазақ әдебиеті. Жалпыға білім беретін мектептің 8-сыныбына арналған оқулық / Б.Қапалбек, А.Омарова, Г.Закиряева, Г.Абнасырова, Алматы: Атамұра, 2018.
3. Негізгі білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған "Қазақ әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы.

ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ОҚЫТУ МАҚСАТЫНА ҚАРАЙ ҚОЛДАНУДЫҢ ЖОЛДАРЫ

Ахназарова Гульжазира Кызтугановна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Мақсаты:

Білім беру мен білім алудағы әдіс-тәсілдерді сабақ мақсатына қарай қолдануға, оқыту сапасын жақсарту үшін жаңа-тәсілдерді тиімді пайдалануға бағыт беру.

Күтілетін нәтиже:

1. Әдістерді оқыту мақсатына қарай тиімді пайдаланудың жолдарын үйренеді, оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдерді өз тәжірибесіне қалай ықпалдастыру керек екендігін түсінеді
2. Өз тәжірибелерінде орынды пайдалана алады.

Мақсатты аудитория:

Семинарға қатысушы Байзақ ауданының тарих пәні мұғалімдері

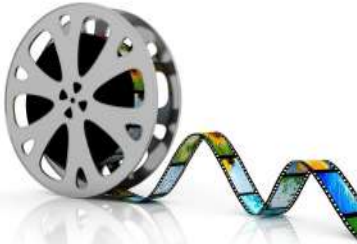
Әдіс-тәсілдер:

«Ой қозғау», «Суреттер сөйлейді», «Киномонтаж», «SWOT» талдау, «ПОПС» формуласы, «Екі жұлдыз бір тілек»

Құрал-жабдықтар: Слайдтар, қима қағаздар, жоспар үлгісі, ватман қағазы, маркерлер, цитаталар жазылған қағаздар.

Коучингтің өткізілу барысы:

Жұмыс кезеңдері	Кезеңнің мазмұны	Қатысушылардың іс-әрекеті
Кіріспе бөлім 5 мин Ұйымдастыру кезеңінің мақсаты: семинардың тақырыбы мен мақсатын таныстыру. Ынтымақтастық атмосферасын құрып, қолайлы психологиялық хал-ахуал орнату. Міндеті: Қатысушылардың зейінін аудару, жақсы көңіл күймен жұмыс жасауына ықпал ету. Әдістері: Әңгімелесу, ой түрткі, қатысушыларды өзіне жақын тарту.	I. Ұйымдастыру кезеңі: 1. Әріптестермен сәлемдесу. 2. Семинардың тақырыбы мен мақсаты баяндалады. 3. Қолайлы психологиялық атмосфера қалыптастыру: «Сіздің осы жылдағы жақсы жаңалығыңыз қандай?» қатысушылар бір жыл ішіндегі жақсы жаңалықтарымен бөліседі және топқа бөлу. «Жақсы ұстаз» төсбелгісі I топ қызыл түс II топ көк түс III топ жасыл түс	Қатысушылар бір жыл ішіндегі жақсы жаңалықтарымен бөліседі және Төсбелгілердегі түстер арқылы 3 топқа бөлінеді.
	Ой қозғау «Сұрақ- жауап» әдісі 1. Күнделікті сабақта жиі қолданатын әдіс-тәсілдеріңіз? 2. Бір сабақта қанша әдіс пайдаланасыз ? 3. Оқу мақсатына жетудегі әдіс – тәсілдердердің ролі қандай? 4. Сабақтың оқу мақсатына жету үшін әдіс-тәсілдерді тиімді пайдаланып жүрсізбе? I тапсырма I топ қызыл түс: «Әр бала бір әлем» . «Суреттер сөйлейді» 	Слайдтағы сұрақтарға жауап береді. 1 топ суреттер құрастырып постер қорғайды. 2 топ әдістерді жазып сабақта қолданғанда тиімділігін жазады

	2 топ көк түс: «Жаңа әдіс, жақсы іске бастама» Киномонтаж әдісі 3 топ жасыл түс: « Бірге жұмыс істеу – жетістік» «SWOT»талдау 	3 топ Топтық жұмыста қолданылатын әдістердің тиімділігін талдау. Барлық топ өздеріне берілген жағдаяттарға жауап береді.
Негізгі бөлім Мақсаты:мұғалімдер күнделікті жоспарларында сабақ мақсатына ұарай әдістерді пайдаланады	II. «Түйінді идея» ҚМЖ құрастыру 1 топ « 7сынып «Отарлау және ұлт-азаттық күрес» 2 топ « 7сынып «Отарлау және ұлт-азаттық күрес» 3 топ « 7 сынып «Отарлау және ұлт-азаттық күрес»	Пән мұғалімдері тиімді әдіс-тәсілдерді пайдаланып қысқа мерзімді жоспар құрастырады.
Қорытынды кезеңі 5 мин	Попс формуласы 	Семинардың тиімділігі-мұғалімдердің төрт сөйлеммен өз ойларын біліп, қорытынды шығарады.
Кері байланыс 5 мин Мақсаты: Семинар өткізу тиімділігі мен құндылығын білу, алған білімдерін саралау.	Падлет жүйесінде жауап береді. «Екі жұлдыз бір тілек» әдісі 	Семинар тиімділігі жайлы екі ұнаған тұсын,бір тілек айтады

ПРИЕМЫ МНЕМОТЕХНИКИ В ШКОЛЕ

Аймамбетова Акмарал
СПШ Толе би, Шуйского района

Рецепт формата мнемотехники

Инструменты мнемотехники:

1. яркая цитата-привлечение внимания
2. Триггер-предмет (Яблоко), кавер- (музыка) осмысление
3. мессенджер-объяснение и аргументация
4. неожиданность или WOW моменты
5. вывод
6. Я.....

Дистервег:
«Не в количестве знаний заключается образование, но в полном понимании и искусном применении всего того, что знаешь».

Фридрих Адольф Вильгельм Дистервег (нем. Friedrich Adolph Wilhelm Diesterweg) — немецкий педагог, либеральный политик.

Высшая цель воспитания — самостоятельность в служении истине, красоте и добру. Задачи школы: воспитывать гуманных людей; воспитывать сознательных граждан; воспитывать любовь к человечеству и своему народу одновременно.

Парадигма образования: В среднем образовании 2022 году будет сделан акцент на формирование предметных знаний, развитие у обучающихся ценностей, метапредметных навыков и компетенций, раннюю профилизацию, формирование культуры инклюзивной среды

Мнемоника — это способ развить память, упростить процессы запоминания, ускорить их с помощью визуальных ассоциаций. Мнемотехника, или мнемоника, помогает быстро запоминать большие объемы информации, преобразовывая их в картинки.

Можно ли считать телефон инструментом мнемотехники?

КӨКТАЛ АУЫЛДЫҚ АЙМАҒЫ ТҰРҒЫНДАРЫНЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Байтенова Саният Әзімбайқызы
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

I. Кіріспе

Зерттеудің өзектілігі:

Қазіргі кезде ғаламшардың экологиялық проблемасын түсіну үшін, экологияның жаңа идеологиясын жасау үшін табиғатты пайдаланудағы тәжірибелік істерді, экологиялық білімді дұрыс ұйымдастыра білу қажет. Жалпы адамзаттың экологиялық проблемалары әлеуметтік және экономикалық проблемалармен өте тығыз байланысты. Аймақтық экологияның проблемалары да әлеуметтік теңсіздік пен қоршаған ортаның ластану деңгейінен туындайды.

Жергілікті жердегі экологиялық мәселелерді басшылыққа ала отырып, Көктал ауыл аймақтық тұрғындарының экологиялық көзқарасын қалыптастыру негізінде зерттеу

жұмысымыздың тақырыбын «Көктал ауылдық аймағы тұрғындарының экологиялық мәдениетін қалыптастыру» деп таңдап алдық.

Қазақстан Республикасы тұрақты дамудың жаңа жолына түскен кезеңде жастарды, оқушыларды ізгілікке, парасаттылыққа баулитын экологиялық білім мен тәрбиенің маңызы арта түсуде. Себебі «табиғат-қоғам-адам» жүйесіндегі қарым-қатынастардың шиеленісуі жылдан-жылға күшейіп, экологиялық зардаптар жердегі тіршілікке қауіп төндіріп отыр. Адам мен табиғаттың қоғам мен ортаның өзара әрекеттестігі, оның өнеркәсіпті өндірістің қазіргі таңдағы көптеген жарамсыз технологиялармен қарқынды өсу жағдайында өмір сүруі, қиындықтың жоғарғы шегіне жетті. Адамзат тіршілігінің өзіне қауіп төнді: табиғат қорлары үзіліссіз сарқылысқа түсті, ортаның ластануынан адам өміріне қауіп төнді. Бүкіл әлемде экологиялық дағдарыстар мен апаттар ұлғая түсуде. Осындай экологиялық жағдайлар біздің елді-мекенде де көрініс тауып отыр.

Зерттеудің мақсаты:

Көктал ауылдық аймағының экологиялық жағдайын ластаушы көздерді анықтап, жергілікті халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыру.

Зерттеудің міндеттері:

1. Көктал ауылының экологиялық ластану деңгейін зерттеп, анықтау;
2. Оқушыларға, жергілікті тұрғындарға экологиялық мәдениет ұғымының мәнін түсіндіру;
3. Экологиялық тәрбие мен білім беруде жергілікті халықтың экологиялық мәдениетін анықтауда сауалнамалар жүргізу;
4. Зерттеу жұмысын орындау барысында мынадай нәтижелер күтілуде:
 - Көктал ауылының экологиялық жағдайын ластаушы көздері анықталады.
 - Жергілікті халықтар арасында жүргізілген сауалнамалар бойынша экологиялық мәдениет ұғымына сипаттама беріледі;
 - Қоршаған ортаны қорғау, сақтау туралы оқушылардың, тұрғындардың экологиялық мәдениеті қалыптасады.

Зерттеудің шешу әдістері:

Ғылыми жобаны орындау барысында жинақтау, талдау, әңгімелесу, сауалнама жүргізу әдістері кеңінен қамтылды.

II. Зерттеу бөлімі

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМ МЕН ТӘРБИЕ БЕРУДЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТ ҰҒЫМЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ

Экологиялық мәдениет ұғымын сипаттау

Қазіргі кезең және экологияның ғаламдық мәселелері көптеген адамдардың қызығушылығын тудырып отыр. Өмір ортасындағы маңызды, адамзат алдындағы, бірінші санаттағы белгі болып экология, табиғатты қорғау және табиғатты ұтымды пайдалану мәселелері болып табылады. Біздің республикамызда табиғат қоршаған ортаны қорғау саяси, экономикалық және мемлекеттің әлеуметтік тапсырмасының маңыздылығына жатқызылған. Қазақстан Республикасы Конституциясында: «Мемлекет адам денсаулығын және өмірге қолайлы, қоршаған ортаны қорғау туралы өзінің алдына мақсат қойылған» [1]. Қоғамдық және адам өмірінің мәдениеті, экономиканың әртүрлі жақтарының бір түйінін байлайды және өз алдына Адам және Табиғат қатынасындағы орталығы болып келеді. Басқа да қоғам өмірі талабымен және әлеуметтік, экономикалық байланысты, жаңа мәдениеттеу ұғымын табиғатқа қатысты үдерісі ұзақ, бірақ та жаңа өсіп келе жатқан ұрпаққа және елді-мекеннің барлық тұрғындарына жаңа әлемді түсіну, мінез-құлық жағдайын және жаңа түсінікпен табиғат алдындағы жауаптылықты сезіну оңай емес. Осы ретте экологиялық мәдениет ұғымының маңыздылығы артып отыр.

Экологиялық мәдениет (орысша экологическая культура) — жалпы дүниежүзілік мәдениеттің дамуының бір кезеңі және құрамдас бөлімі, адамзаттың өмірі мен болашақтағы дамуында экологиялық проблемалардың өзекті маңыздылығын баршаның тереңінен кәміл ұғынушылығымен сипатталады. Қоршаған ортаға немқұрайлықпен қараудың күйінішті тәжірибесі, химиялық ластанудан, шудан, дірілдерден, электромагниттік сәулеленуден, радиациядан және т.б. болған ауруларды зерделеу экологиялық мәдениет және санитариялық мәдениет ұғымдарын біріктіре ұғыну қажет екенін түсінуге себеп болды. Жалпы мәдениеттің бұл маңызды құрамдас бөлімдері өзара тығыз байланысты, сондықтан адамның атмосфера ауасына, табиғи суларға, жердің топырақ

жамылғысына, өсімдіктер мен жануарларға қатысты шаруашылық және тұрмыстық қарекетінің санитариялық-экологиялық тұрғыдан мақсатқа сай болуын талап етеді [2].

Оқушыларға экологиялық білім мен тәрбие беру арқылы олардың экологиялық мәдениетін қалыптастыруда төмендегідей іскерліктер мен дағдыларды таныстыру қажет:

- табиғаттағы болып жатқан барлық құбылыстарды бақылау және жәй-күйін бағалай білу;
- экология туралы ғылыми білімді жетік меңгеретін іскерлікті игеру;
- алған экологиялық білімін құрбыларының және көпшіліктің арасында насихаттау (осы бағытта төменгі сынып оқушылары арасында экология тақырыбы аясында дөңгелек үстелдер ұйымдастырылып, жоғары сыныптар мен жергілікті халықтар арасында сауалнамалар жүргізілді);
- табиғатты қорғауға бағытталған қоғамға пайдалы еңбек ету;
- табиғат заңдылығын бұзатындарға төзбестікпен қарау;
- «Жасыл ел» бағдарламасына сәйкес, туған жердің жасыл жамылғысын сақтау және молайту саласындағы практикалық істерге белсенді араласу.

Біз зерттеу жұмысымыздың барысында Көктал елді-мекенінің аймағында экологиялық ластану деңгейі жоғары жерлерді анықтадық. Бір өкініштісі бұл жерлердің барлығы дерлік біздің мәдени орындарымыздың маңында орналасқан. Мысалы, Көктал орта мектебінің жанында орналасқан Саябақтың бүгінгі жай-күйі көңіл аудартап қоймайды. Айнала шашылған қоқыстар, жапырақтар, тал-дарактар, ал оны тастайтын арнайы қоқыс-жәшіктері де жоқ (суреттер қосымшада берілген).

Қазіргі экологиялық мәселелер бүкіл адамзат баласын ойландырып отырған кезде халқымыздың бұл салада қалдырған тағылымдық та, тәрбиелік те мәні зор асыл мұраларына көңіл бөлу керек. Халқымыздың табиғатқа деген сүйіспеншілігі және оны көздің қарашығындай сақтап келуі жайында қазіргі ұрпаққа өнеге-үлгі боларлық жыр мұралар, даналық ұғымдар, мақал-мәтел, нақыл сөз, аңыз әңгіме арқылы жетіп отырған. Осындай әрбір асыл мұраның өзінде қаншама терең ой, әрі тәлім-тәрбие өнегесі жатыр. Сондықтан да әрбір ұстаз, әр тәрбиеші өзінің күнделікті жұмысында халықтық педагогиканың асыл маржанына үнемі көңіл бөліп, әрі оны пайдаланып отырса, оқушылардың экологиялық түсінігінің қалыптасуына ықпалын тигізеді.

Табиғат арқылы экологиялық тәрбие берудің маңызын бағалай келіп, А.Е. Тихонова «Табиғатты эмоциялық сезіммен қабылдау, оған деген эстетикалық қатынастың бастапқы негізі болып саналады. Мұғалімнің маңызды міндеті эстетикалық сезімді байыту ғана емес, сонымен бірге табиғатқа адал қатынастағы адамгершілік-эстетикалық жағын дамытуды, оның сұлулығын молайтуға ұмтылдыруда болып табылады», - деді [3].

Табиғат – сұлулықтың мәңгі бақи таусылмас қайнар көзі, ол экологиялық тәрбие берудің ең маңызды құралдарының бірі болып саналады. Ал, бұл экологиялық тәрбиемен іштей жалғасып, табиғаттың күйзеліп, күйреуіне қарсы тұратындай адамның қалыптасуына ықпал етеді. Қандай жұмыстың болса да, «экологиялық жағы» еске алынбаса, табиғат пен адам арасындағы зат алмасуды заңды түрде үйлестіріп отыратын, еңбекке үйрету мен тәрбиелеу саласында орны толмас олқылықтар пайда болады.

Ауыл тұрғындарының экологиялық мәдениетін қалыптастыру жолдары мен атқарылған жұмыстар

Көктал – Жамбыл облысы, Байзақ ауданындағы ауыл, Көктал ауылдық округінің орталығы. Аудан ортасы – Сарыкемер ауылынан солтүстік-батысқа қарай 5 км жерде, Талас өзенінің тармақтары жағалауында, бұта аралас жусан, баялыш, күйреуік басым өскен шалғынды боз топырақты шөлейт белдемде орналасқан.

Қазіргі уақытта экологиялық тәрбие беру жер бетінің әрбір тұрғынын қамтуға тиісті бүкіл халықтың мәселеге айналып отыр. Қоршаған ортаны қорғау мен оның байлығын тиімді пайдаланудың Қазақстан Республикасының Конституциясынан орын алуға, арнаулы үкіметтік қаулы қабылдануы, экологиялық тәрбие беру қажеттілігінің күннен-күнге арта түсуі – бұл істі жүзеге асыруды бала бақшадан бастап жоғары оқу орындарына дейінгі тәрбие орындарында оқу-тәрбие жұмыстарының әр түрлі формалары мен әдістерін пайдалануды міндеттеп отыр. Мұның мәні – оқушыларды табиғатқа ұқыпты қарауға үйретіп, оның байлықтарын үнемді пайдаланудың маңызды мәселе екенін ұғындыру табиғатқа дұрыс қарым-қатынас жасау жөніндегі қажетті біліммен икемділік, дағдыларымен қаруландыру.

Экологиялық тәрбие берудің мақсаты – оқушылардың қоршаған ортаға байланысты жауапты және аяушылық сезімде болып, іскерлік қарым-қатынас жасайтын ғылыми білім көзқарастар мен сенімдер жүйесінің біркелкі қалыптасуын айтамыз.

Оқушыларға экологиялық білім мен тәрбие берудегі негізгі міндеттер:

1. Экологиялық идеяларды, негізгі түсініктерді, ғылыми дәлелдерді іріктеп саралай біліп, білім құрамын көбейту, табиғат заңдылықтарын ұғыну;

2. Табиғат – ресурстардың, өндірістік өнімдерді және адамзат мәдениеттерін дамытудағы негізгі көз екендігін білу, оларды пайдаланудың ғылыми-техникалық немесе ғылыми-экономикалық технологиясынан хабардар болу;

3. Табиғатты ұтымды пайдаланудың жолдарына байланысты қолданбалы білім, практикалық іскерліктер мен дағдыларды меңгеру;

4. Қоршаған ортаға саналы көзқараспен қарап, оның бүгінгі жағдайы мен болашағы жайлы бағалай білу, зиянды құбылыстардың алдын алу, оны жақсартуда дұрыс шешімдер қабылдап, өндіретін және қоғамдық еңбектердің әсерлерін түзету;

5. Табиғи ортаға зиян келтірмейтін, ластамайтын, бұзбайтын нормаларды саналы түрде сақтап, табиғатты қорғау идеяларын насихаттау;

6. Әрбір оқушының табиғатпен қарым-қатынас жасауға десек рухани қажеттілік дамыту, оның адам жандүниесінің экологиялық, талғам-сезімдерін қалыптастырудағы ықпалын ұғыну.

Оқушылар мен тұрғындар арасында жүргізілетін экологиялық мәдениетті қалыптастыру негізінде жүргізілген сауалнама екі бағытты қамтыды:

1. Оқушылардың мінез-құлқында және әртүрлі іс-әрекеттерінде, қызметтерінде табиғи ортаға деген жауапкершілік қатынас нормаларын қажеттілігіне тәрбиелеу;

2. Қоршаған ортаны қорғау және жақсарту, табиғат байлығын ұқыптылықпен пайдалану, ысырапшылық пен немқұрайлыққа төзбестей күрес жүргізуге шақыру.

- Алынған сауалнамалар мазмұнында біз оқушылардың және жергілікті тұрғындардың табиғатты қорғау, аялау, сақтау, жетілдіру қатынастарын, іскерліктерін есепке алуда мынадай ерекшеліктеріне назар аударуымыз керек:
- оқушының табиғатқа деген қатынасын бағалау;
- табиғатты қорғауды, аялауды және жетілдіруде қосқан үлесіне, нәтижесіне талдау беріп, әр адамның еңбек санасының қорытындысын шығару;
- табиғат нысандарын зерттеп, оның құбылыстарын тану, оған сипаттама беру;
- оны жақсартуды жетілдіруде дұрыс шешім қабылдау қабілеттерін есепке алу;
- табиғи ортаны қорғауға байланысты нормаларды сақтау;
- табиғатқа қамқор болу идеяларын насихаттау.

Егер де аталған іскерліктер табиғатқа деген жауапкершілік, жанашырлық, сүйіспеншілік т.б. қасиеттер оқушылар мен тұрғындардың мінез-құлықтарында болып, былайша айтқанда, адам-қоғам-табиғат арасындағы алуан түрлі диалектикалық байланыс және бір-біріне тәуелділік деңгейлерді бағалайтын өлшемдер мен көрсеткіштер сұрыпталып, оларға әдістемелік сипаттамалар жасаймыз.

Сабақ мазмұндары мектеп бағдарламасында шектеулі болуына байланысты күнделікті өмірде болып жатқан техникалық, экологиялық өзгерістерді кеңінен қамти алмайды. Сондықтан тек қана іскерлікпен ұйымдастырылған сыныптан тыс жұмыстарды жаңа материалдардағы өзгерістерді кең түрде қолдануға болады.

Қазіргі уақытта біздің мектепте үйірмелер аз емес. Осы үйірмелердің ішінде «Экология» үйірмесіне қатысатын ерікті оқушылар табиғатты қорғау жұмыстары бойынша іс-шараларға белсене түрде ат салысты. Осы бағытта біз «Табиғатым – тағдырым» атты апталық өткізуге тырыстық.

Кесте 2.

№	Күні, уақыты	Экологиялық апталық бағдарламасында жүргізілетін, іс-шаралар, жұмыс түрлері
1.	13:00	Апталық ашылу салтанаты, оның бағдарламасымен таныстыру, апталыққа қатысушы қонақтардың тілегі мен пікірлері
2.	13:00	«Халық жүрегінде–табиғат тағдыры» халқымыздың ақын-жазушыларының әңгімелерін, өсиет сөздерін сахнада көрініс түрінде бейнелеп, мағынасын түсіндіре отырып, өнеге алу бағытында өткізу
3.	13:00	«Ата-бабам айтқан сөз» халықтың мақал-мәтелдерін, қасиетті сөздер, көркем сөздері
4.	13:00	«Экология және біз» тақырыбында дөңгелек үстел өткізілді «Табиғат біздің үйіміз» фотосурет байқауы болады
5.	13:00	«Табиғатым – тағдырым» қорытынды кеш: 1. Кеш қонақтарының пікірі 2. Озық нөмірлер жеңімпаздары 3. Викториналық сұрақтар «Алтын сандық» ойыны 4. Музыкалық сәлемдемелер /2-4 нөмір/ «Табиғатты аялайық» тақырыбында мектепшілік сенбілік ұйымдастырылды

Мектептің оқушыларымен өткізілген «Табиғатым–тағдырым» деп аталатын экологиялық апталықтың оқушыларға берері мол болды.

III. Қорытынды

Экологиялық білім мен тәрбие беруде оқушылар мен жергілікті тұрғындардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру мақсатында жүргізілген жұмыстың нәтижесі мынадай қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Жоғарыда аталып көрсетілгендей біздің елді-мекендегі экологиялық жағдайлар кейбір жерлеріміздің экологиялық апат аймағына айналуы негізгі ой толқытарлық мәселе болып отыр.

Тақырып бойынша жүргізілген тәжірибелік зерттеу жұмысымызда жалпы орта білім беретін мектептерде экологиялық білім мен тәрбие берудің жәй-күйі зерттеліп мына міндеттерді шешуге бағытталды:

- экологиялық мәдениетті қалыптастыру бойынша жұмыстарды жоспарлауды жергілікті тұрғындардың қатысуымен жүзеге асыру;
- оқушылармен экологиялық тәрбие жұмыстарын кеңінен жүргізу.

Сыныптан тыс жұмыстар арқылы экологиялық білім мен тәрбие беру жұмысы мына бағыттарының ауқымын кеңейту.

1. Экологиялық апталық, факультатив сабақтар, экологиялық тақырыптағы әңгімелер;
2. Табиғи ортадағы жұмыстар: қоғамдық пайдалы еңбектер және «Жасыл ел» бағдарламасын іске асыру.

Осы бағытта жүргізілген жұмыстар оқушылардың табиғатқа жауапкершілік сезімдерін, экологиялық тәрбиесін қалыптастыруға мүмкіндік беретініне зерттеу жұмысымыздың барысында көз жеткіздік.

Оқушылардың экологиялық тәрбиелілігін қалыптастыруға бағытталған сыныптан тыс жұмыстардың ішінде экологиялық апталықтың орны ерекше болды, себебі экологиялық білім беру жүйесінде апталықтар ерекше міндеттерді атқарады да оқушылар белсене ат салысып қатысты.

Әдебиет

1. Қазақстан Республикасы Конституциясы.
2. Энциклопедия.
3. Тихонова А.Е. Дидактические и методические основы экологического образования и воспитания школьников. Хабаровск,
4. Сарыбеков Н.С, Сарыбеков М.Н, Сарыбеков Д.Н. Қазақ халқының табиғат қорғау дәстүрлері- Алматы,

5. Бұзаубақова К.Ж. Мектептік экология негіздері. Тараз, 2000 ж.
6. Тараз. Энциклопедиясы.
7. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау туралы заңы. //Егеменді Қазақстан,
8. Бейсенова Ә.С., Шілдебаев Ж.Б., Сауытбаев Г.З. Экология.- Алматы: Ғылым,
9. Ерназарова А.Е. Экологиялық мәдениетті қалыптастыру// Қазақстан мұғалімі.

БАСТАУЫШ САТЫДАҒЫ Z ҰРПАҒЫНЫҢ БОЙЫНДА SOFT SKILLS ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ АРҚЫЛЫ ОҚУ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ

Бабижанова Райхан Жолдасовна
№5 Ақарал мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

РАЗДАТОЧНЫЙ МАТЕРИАЛ С ЛЕКСИКО-ГРАММАТИЧЕСКИМИ ЗАДАНИЯМИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Далибаева Жаркынай Ауезовна
№5 Ақарал мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Необходимость в продуманной системе развития речи и мышления обучающихся возникла давно, а с появлением в программе по русскому языку требования формировать коммуникативную компетенцию встала новая проблема: связать воедино уроки грамматики, орфографии и развития речи таким образом, чтобы функционально- стилистический аспект обучения, обеспечивающий коммуникативную компетенцию, стал концептуальной основой современной методики.

Цель развития связной речи – формирование у учеников умений, необходимых для создания самостоятельных письменных и устных высказываний: умение продумать тему и основную мысль создаваемого высказывания, отобрать необходимый материал и систематизировать его, использовать соответствующие замыслу тип и стиль речи, наиболее подходящие языковые средства.

В истории методической практике накоплен большой опыт использования текста при изучении языковых единиц различного уровня. Как правило, текст является дидактическим материалом, иллюстрирующим особенности употребления изученных единиц. При этом в большинстве случаев текст используется на этапе обобщения и закрепления изученного. Новые же подходы требуют более глубокого осмысления текста, где следует исходить из понимания текста

как особой единицы языка и речи, с помощью которой реализуются цели общения в различных сферах человеческой деятельности.

Текст всегда связан с актом коммуникации, общения. Следовательно, речевая деятельность предполагает умение создавать и понимать тексты. Текст, таким образом, выполняет (по сравнению с другими единицами), только ему присущую функцию: обеспечение коммуникации в процессе жизнедеятельности людей.

Текст как особая единица обладает необходимыми для реализации этой функции свойствами. Важнейшими из них являются:

- информативность;
- содержательная и смысловая цельность;
- связность;
- композиционная завершённость.

Следовательно, чтобы создать текст, отвечающий условиям и задачам общения, необходимо реализовать названные категории в процессе осознанного отбора единиц языка. Единицы языка всех уровней, реализующие текстовый замысел обладают текстообразующими функциями. Осознание этих функций помогает пишущему или слушающему создать свой текст или воспринять чужой.

Текст представляет собой такую структуру, в рамках которой объединяются все элементы языка, все его единицы. Следовательно, при изучении единиц языка целесообразно раскрыть их свойства и функциональные возможности с помощью текста, на текстовой основе.

Отсюда следует, что учащиеся должны иметь о тексте определённые сведения, чтобы быть готовыми к работе с текстом. Вот почему уже на первых этапах изучения русского языка необходимо дать понятие о тексте как особой единице языка и речи. Остановимся на некоторых характеристиках, которые необходимо учитывать при работе с текстом.

Тип текста – способ изложения, избираемый автором и ориентированный (в зависимости от содержания высказывания и характера текстовой информации) на одну из задач:

- статически изобразить действительность, описать ее;
- динамически отразить действительность, рассказать о ней;
- отразить причинно-следственные связи явлений действительности.

В соответствии с этими целями коммуникации выделяются три основных типа речи: описание, повествование, рассуждение.

Тип текста связан с функционально- смысловым стилем речи. Выделяют разговорный, научный, деловой, публицистический, художественный стили. Научные тексты многообразны. Это учебники, статьи, доклады, энциклопедические статьи и многое другое. Особенностью данных речевых жанров является то, что в устном общении они представляют собой устную реализацию письменной формы. Деловой стиль представлен деловыми и коммерческими документами, нормативно-правовыми актами, контрактами, договорами и т.д. к публицистическому стилю относится газетная заметка, хроника, текст публичного выступления. В пособии представлены тексты разных жанров, направленные на то, чтобы вспомнить, что известно по изучаемому вопросу, делать предположения, задавать вопросы. Задания направлены на формирование навыков анализа, обобщения, систематизации, развитие критического мышления.

Работа с текстом как технология формирования критического мышления

Критически мыслить могут все, но не все хотят это делать. Критическому мышлению нужно учить. Важно, чтобы обучающиеся могли использовать навыки в конкретной предметной деятельности.

Использование в обучении методов развития критического мышления (РКМ) – инструмент для формирования верной мысли, обоснованных суждений, адекватных чувств.

Важное в технологии развития критического мышления:

- идет процесс развития навыков, а не информация;
- создается обучающая среда – атмосфера доверия, право иметь и высказывать свою точку зрения;
- обучающимся дается больше свободы, они больше думают, смелее высказывают свое мнение и выслушивают мнение других.

Применение технологии РКМ будет успешным, если придерживаться следующих принципов:

- сотрудничество;
- взаимная ответственность;
- отказ от обладания истиной;
- рефлексия.

Эти принципы вместе формируют человека, наделяют его качествами, необходимыми в жизни. В современных условиях образования учеников на занятиях должны быть не только зрителями и слушателями, исследователями, добывающими знания самостоятельно. Путь познания лежит через слово. Поэтому особое место при изучении русского языка занимает работа с текстом.

Задача преподавателя при разборе текста – помочь обучающемуся понять мысль автора, почувствовать глубину текста, осмыслить и ощутить значение каждого предложения. Технология РКМ – серьезная помощница в достижении этих задач.

Каким же образом происходит организация учебного процесса? Главная роль отводится тексту. Его читают, пересказывают, анализируют, трансформируют, интерпретируют, дискутируют, наконец, сочиняют.

Учащемуся надо освоить свой текст, выработать собственное мнение, выразить себя ясно, доказательно, уверенно. Чрезвычайно важно умение слушать и слышать другую точку зрения, понимать, что и она имеет право на существование.

Роль учителя – в основном координирующая.

Популярным методом демонстрации процесса мышления является графическая организация материала. Модели, рисунки, схемы и т.п. отражают взаимоотношения между идеями, показывают учащимся ход мыслей. Процесс мышления, скрытый от глаз, становится наглядным, обретает видимое воплощение.

Рассмотрим фазы технологии критического мышления. Структура данной технологии стройна и логична, так как ее этапы соответствуют закономерным этапам когнитивной деятельности личности. В данной технологии выделяют три основных этапа:

Стадия вызова. Функция данной стадии – мотивационная (конструирование предполагаемого текста по опорным словам, обсуждение заглавия и прогноз содержания).

Стадия осмысления содержания. Функция – информационная (чтение текста небольшими отрывками с обсуждением содержания каждого и прогнозом развития сюжета).

Рефлексия. Текст – единое целое. Важно осмыслить этот текст. На этой стадии используются следующие формы работы: дискуссии, поиск, эссе, синквейн, кластер.

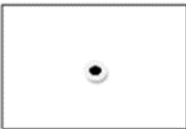
Литература

1. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М., 2001.
2. Дейкина А.Д. Новации в методике преподавания русского языка. // Русский язык в школе. - 2002. - №3. – с.105.
3. Заир-Бек С.И. Развитие критического мышления на уроке: Пособие для учителя. – М., 2004.
4. Ипполитова Н.А. Текст в системе обучения русскому языку в школе. – М., 1998.
5. Степанова Л.С. Система работы с текстом на уроках русского языка и литературы. – М., 2005.
6. Столбунова С.В. Технология развития
7. критического мышления через чтение и письмо // Первого сентября. Русский язык. – 2005. - №18. – С.5

ШЕБЕР МҰҒАЛІМ – БІЛІМДІ, ӘРІ САНАЛЫ ҰРПАҚҚА НЕГІЗ БОЛМАҚ

Дилимбетова Акнур Уразовна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Мақсаты:	Еліміздің ертеңі – білімді, саналы ұрпақтың қолында екенін айқындай отырып, қазіргі кездегі әлемдік өзгерістерге сай білім беру саласында ұстаздардың сабақ барысын-дағы әдіс тәсілдерімен тәжірибе алмасу.	
	Педагогтің әрекеті	Ресурстар
<i>Ұйымдастыру кезеңі</i>	Біз даналықты үш жолмен үйренеміз: Ойлану - ең ізгі жол; Еліктеу – ең жеңіл жол; Тәжірибе жолы – ең ауыр жол. / Бенедикт Спиноза/ Психологиялық ахуал қалыптастыру. «Сіздің нағыз мұғалім екеніңізді білдіретін 2 белгі» «Түрлі түсті қаламсап арқылы» әр мұғалім өз көңіл күйлерін айтады «Топқа бөлу» «Ш еберлік» тобы «Ш еберхана» тобы «Ш еберлер» тобы	ручка шар
<i>Ой толғау</i>	«Сұрақ-жауап» әдісі Сіздер өз іс-тәжірибелеріңізде білім сапасын қандай жолдармен арттырасыздар? 	Слайд
<i>Топтық жұмыс</i>	Түсіну. «Киномантаж» әдісі I топ. «Қазіргі кездегі білім берудегі мәселелер». Мақсаты: Білім сапасын жетілдіру үшін мұғалімдердің заманауи оқытудағы әдістері мен дағдыларын инновациялық-педагогикалық және сыни тұрғыдан ойлауын қалыптастыру. II топ. «Білім берудегі қиындықтар, оны шешу жолдары». Мақсаты: Өз тәжірибесіндегі қиындықтарды анықтай отырып, мұғалімдердің таным-ізденушілік қабілеттерін дамыту, кәсібилік пен шеберлікті арттыру.	Слайд, қима қағаздар

	III топ. «Мінсіз мұғалім». Мақсаты: Мұғалімнің кәсіби біліктілігін көтеру, өз ісінің шебері болу үшін алдағы мақсаттарын жаңаша көзқараспен айқындау.	
Жұптық жұмыс	 Ұстаздардың сезіміне психологиялық бақылау. Үлестірмелі суреттер салынған парақтар әр топқа таратылады және ұстаздар сол суреттерге қарап, суретті сөйлету керек. 1-тапсырма. Ақ қағазға сызылған төртбұрыш ішінде қара нүкте орналасқан. 2-тапсырма. Оның болашағы да соншалықты жарқын шуағын төккен күн астына әр ұлттың балалары қол ұстасып тұрғаны бейнеленген. 3- тапсырма. Түнгі аспан, жымыңдаған жұлдыздар, жарығы сөнбеген бір үй бейнеленген. Кілт: 1-тапсырма бойынша: «Ортасында қара нөкаты бар үлкен ақ кеңістік. Бұл бала алғаш дүниеге келгенде осы ақ қағаздай пәк, сол қағазға ата-анасымен бірге біздер, яғни ұстаздардың салған бейнеміз қаншалықты дұрыс болса, сол нәтижесімен салыстыруға болады». 2-тапсырма бойынша: «ұлты басқа болғанымен, бұл балалардың жан дүниесі бірдей, сондықтан да ұлағатты ұстаз оларға күн сәулесіндей, бірдей мөлшерде мейірім шуағын төгеді».	 Слайд Қима қағаздар https://jamboard.google.com/d/18dtPIZxXzjFkoi_rNG5Ea_XW7BVdm2DLs_p_4RSt-IZTM/viewer?f=2 қалпақтар
Жеке жұмыс		
Қорытынды		

	 3-тапсырма бойынша: «Түн. Айнала жым-жырт. Аспанда жымындаған жұлдыздар. Түгел ел ұйқыда, бірақ ояу бір кісі бар. Бұл мұғалім. Ол қанша жыл ұстаз болғанымен, мектепте де, үйде де ертенгі сабағына үлкен жауапкершілікпен дайындалып келеді...» «Галереяны шарлау» әдісі https://jamboard. тақтасымен жұмыс ҚМЖ жоспарлау 1 топ сабақтың басы 2 топ сабақтың ортасы 3 топ сабақтың аяғы Эдвард Банонының «Ақылдың 6 қалпағы» әдісі арқылы қортындылау Ақ қалпақ - Бүгінгі коучингте қанша әдіс- тәсіл көре алдыңыз? Сары қалпақ- Бүгінгі коучингтің ұтымды тұстары? Қара қалпақ- Осы коучингтың кемшілік тұстары.... Қызыл қалпақ- Осы коучингтегі сіздің сезіміңіз Жасыл қалпақ- Өз тәжірибеңізге қандай әдіс- тәсілдер ала алдыңыз? Көк қалпақ – бүгінгі коучинг сабаққа қорытынды	
	 Кері байланыс «Padlet» тақтасы	https://padlet.com/aknur84da/padlet-3fwzpejmyt8xmrsq

ӘОЖ 37.012

ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕГІ КӘСІБИЛІК

Джаркынбаева Толқын Емисбековна
 Ш.Смаханұлы атындағы № 44 орта мектебі, Тараз қ.

Андатпа. Кәсіби маман болу үшін үздіксіз білім алу, шығармашылық ізденісте болу. Өзінің дамуын тоқтатпай, тек шығармашылық ізденіс үстінде жүріп, білім алушыларды оқыта отырып тәрбиелеу. Үздіксіз білім беру үдерісінің бастауы мамандардан басталып, білім алушылардан жалғасын таппақ. Заман талабына сай кәсібилікке жету жолдары мен әдістерін игеру, меңгеру іскерлікке, шеберлікке жетелейді.

Аннотация. Непрерывное образование и творческий поиск, чтобы стать профессионалом. Воспитывать учащихся, обучая, не останавливая собственного развития, только в творческом поиске. Начало процесса непрерывного образования начинается со специалистов и продолжается

со студентами. Приобретение и овладение способами и методами достижения профессионализма в соответствии с требованиями времени ведет к предприимчивости и мастерству.

Annotation. Continuing education and creative search to become a professional. To educate students, teaching, without stopping their own development, only in a creative search. The beginning of the lifelong learning process begins with professionals and continues with students. The acquisition and mastery of the ways and methods of achieving professionalism in accordance with the requirements of the time leads to entrepreneurship and mastery.

Түйін сөздер: үздіксіз білім беру, кәсібилік, кәсіби маман, білім, біліктілік, білім мазмұны, ақпараттық, инновация, қабілет, тәрбие, іскерлік.

Қазіргі уақытта үздіксіз білім берудегі кәсібилік барлық елдерде өзекті мәселелердің бірі болып саналады. Үздіксіз білім берудегі кәсібилік мәселесі осы заманғы ақпараттық және коммуникациялық технологиялардың, инновациялық өзгерістердің әсерінен туындап отырған мәселе. «Халықпен халықты, адаммен адамды теңестіретін нәрсе білім», - деп ұлы жазушымыз М.Әуезов айтқандай, еліміздің басқа елдерімен тең дәрежеде бәсекеге түсе алуы адамдардың білімді де білікті болуын талап етеді. Соған сәйкес болашақ ұрпағымыз өз бойына заманның талабына сай біліктілік пен дағдыларды қалыптастырып, еңбек етуге қабілетті болып, атқарған қызметінің биік шыңына жететіндей білім беру керектігін әрбір мұғалім жүрегімен түсінеді [1].

Елімізде үздіксіз білім берудегі кәсібилікке ерекше мән беріп, оның даму үрдісін үнемі қадағалап отыруы, оның нақты дәлелі. Оқушыларға үздіксіз білім беру жұмысын ұйымдастыру барысында ақпараттық технологияларды пайдалану басты мақсаттарға қол жеткізуге мүмкіндік береді.

«Үздіксіз білім» ұғымы жайлы атақты француз, поляк, ағылшын, орыс педагогтарының зерттеулерінде қарастырылған болатын. А.Л.Смиттің айтуынша, «...ағарту ісін тек таңдаулыларға ғана арналған институт деп және тек адамның толысу кезеңіндегі қысқа уақытқа қатысты жұмыс деп санамай, білім алуды барлық жандарға арналған іс деп және ол өмір бойы атқарылатын шаруа деп қарастыру қажет». Шындығында тұлға бойында іскерлік пен біліктіліктің қалыптасуы оның барлық өмірін қамтуы тиіс. Қалыптасу – экологиялық, әлеуметтік, экономикалық, идеологиялық, психологиялық, педагогикалық және факторлардың әсер етуі нәтижесінде әлеуметтік мәнге ие тұлғаның жетілу, даму, өсу үдерісі [2].

Адамның ақыл-ойын, қабілеттерін дамыту арқылы оны бақыт жолына жеткізу мәселелеріндегі еңбектерінде шығыстың әйгілі ойшылы Әл-Фараби, қабілеттер өзінен-өзі табиғат тудырған қалпында табысқа жеткізе алмайтындығына, оларды бағыттау, тәрбиелеу, дамыту керек екендігіне мән берген. Ғалымдардың «үздіксіз білім беру - ол адамның бүкіл ғұмыр жолында жеке тұлға ретінде дамып отыруы» деген тұжырымдамалары практика жүзінде жалғасуда. Үздіксіз білім беру бұл үздіксіз оқыту мен тәрбиелеу емес, немесе бекітілген оқу мерзімімен және оқу орнының қабырғасымен шектелмейді, ол - адамға білімнің белгілі бір көлемін беруге, бағытталған білім түріне ауысу болып табылады. Тек жеке тұлғаға, субъектіге бағытталған білім ғана адамның жылдам өзгеріп жатқан қоғамдық және экономикалық өмір талаптарына сай жауап бере алуын қамтамасыз ете алады [3].

Мектептегі білім сапасы мұғалімнің кәсібилігі мен мұғалімдер қызметінің сапасына тікелей байланысты. Ахмет Байғұрсынов мұғалім жайлы: «Мұғалім қандай болса, мектеп те сондай болмақшы. Яғни, мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көбірек білім алып шықпақшы. Солай болған соң, ең әуелі мектепке керегі білімді, педагогикадан, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім». Демек, мектептен оқушылардың жақсы білім алып шығуы, немесе білім сапасын көтеру арқылы нәтижелілікті арттырудың басты тетігі - кәсіби ұстаз, ұстаздың жаңарған білім мазмұнындағы педагогикалық, психологиялық, дидактикалық, әдістемелік жаңалықтарды өз тәжірибесіне ендіре отырып, кәсіби дамуың, оның теориялық білімі мен кәсіби шеберлігінің, педагогикалық-психологиялық дайындығы мен шығармашылық қызметке бейімділік деңгейінің заманауи талаптарға сай өзгеруіне, жетіліп отыруына біліктілік арттыру нәтижесінде қол жеткізу болып табылады.

Мұғалімнің кәсібилігі алдымен мұғалімді шығармашыл етіп қалыптастыратын кәсіби іс-әрекетінің жан-жақтылығымен, ізденімпаздығымен байланысты. Мұғалімнің кәсібилігінде ең басты орынды, ұстаздық қызметтің нәтижесі - оқушылардың тәрбиелілігі мен дүниеге көзқарас деңгейімен өлшенеді. Мұғалімнің кәсіби деңгейін оның оқушылармен қарым-қатынасы, өз дәрежесіндегі білім беруі, біліктілік пен дағдыларды қалыптастыру тұрғысынан бағалау қажет. Мұғалімнің ең маңызды кәсіби қасиетінің бірі - көшбасшылық қабілетінде екендігі белгілі.

Интеграция мен ғаламдастыру қатар жүріп келе жатқан бүгінгі таңда оқушыларға білім берудің сапасы мен деңгейін, жаңаша ойлайтын, оқыту мен тәрбиенің жаңа технологиясын күнделікті жұмысында қолдана білетін, жаңашылдықты тез қабылдайтын, жылдам ауыса алатын ұстаздардың ғана жұмысы жемісті болмақ. Күнделікті сабақта жаңа форматтағы курстың жаңаша әдіс-тәсілдерін енгізіп, оқушылардың сабаққа қызығушылықпен, аса белсенділікпен қатынасып, бұрын «сөйлемейтін» оқушылардың өз ойын айтып жатқанын көргенде, аз да болса еңбегіміздің септігі тигенін көріп қуанатынымыз жасырын емес.

Мұғалімдер ұстаз мамандығының этикалық және моральдық құндылықтарын ұстанады. Демек, олар шыншыл, оқушыларға мейірім мен құрмет көрсете білетін әділ адамдар. Мұғалімдер - өз мамандығын сүйетін, балаға жан-тәнімен білім беру құнды қызмет екенін түсініп, осыған қатысты нақты ұстанымдары қалыптасқан жандар.

Ұстаздың сегіз қабілетінің бірі - академиялық қабілет. Академиялық қабілет әр ұстаздың бойында болу керек. Себебі, ұстаз үнемі ізденушілікте болып, тек өз пәнімен шектелмеу керек. Оқушыны жан-жақты дамытып, оның бойындағы қабілеттерді дамыту мұғалімнің міндеті.

Бүгінде әлем қарыштай дамып келеді. Қай салада болсын ұдайы өзгерістер жүріп жатыр, бір орнында қалып қалған ештеңе жоқ. Демек, әрбір мұғалім үздіксіз оқып, білім алуға, өзінің кәсіби деңгейін арттыруға ұмтылуы керек. Яғни, білім арқылы адамның әлеуеті көтеріліп, экономикалық өркендеуге және әл-ауқатты арттыруға жолашылмақ. Адам өмір бойы оқуға тиіс болса, оны үздіксіз іздену арқылы ала алады.

Кәсібилікке жетудегі мұғалім бойынан табылуға тиісті келесі қабілеттің бірі - оқып-үйрену қасиеті. Бұл қабілеттің басты қажеттілігі кез-келген материалды оқи отырып, мұғалімнің талдау нәтижесінде өз теориялық білімін одан әрі толықтыра білу немесе оны өзгерте алу мүмкіндігіне жете білуі. Тек осындай жағдайда ғана мұғалім оқушы алдында берілген, дайын ақпаратты, материалды ұсынушы емес, керісінше оқушыға ой салушы, бағыт беруші роліне ене алады. Оқып үйренудің негізгі қағидаларын төмендегі түрде құрастыруға болады:

- мұғалімнің өзін-өзі дамыту, өзіндік үздіксіз білім алу және оны жаңартып отыру қабілеті;
- барлық жинақталған ақпаратты жүйелеу, материалдар арасындағы сабақтастықты таба білу қабілеті;
- дүние жүзілік білім беру тәжірибесіндегі кең тараған педагогикалық тәжірибелердің өз тәжірибесіне қажетті тұстарын таңдай білуі мен сол элементтерді өз тәжірибесіне енгізе білу қабілеті;
- үздіксіз білім алу нәтижесіндегі алынған ақпаратты талдап, жүйелеп, пайдалану мүмкіндіктерінің ең тиімді тұстарын таба білуі қабілеттері түрінде алуға болады.

Кәсібилікке, табыстылық пен нәтижелілікке ұмтылған пән мұғалімдері үшін кез-келген ақпаратты немесе материалды іздестіру және өз қажетіне сай бейімдей білу қабілеттері де басты роль атқарады. Осы жағдайда мұғалімнің керекті ақпаратты аталған ақпарат көздерінен ала білу мүмкіндігі, сол материалды бүгінгі ақпараттар ағынында көре білу қасиеті, кездескентолық емес материал көздерін тиянақты жүйелеу қабілеті, бірнеше көзден алынған деректерді бір-біріне икемдей алу шапшаңдығы, кез-келген кездескен қиыншылықтарды еңсере білуі мен оларды жеңе білу, соңғы шешім қабылдай алу қабілеттері жатады.

Мұғалімнен талап етілетін кәсібилікке бастар қабілеттің бірі - кез-келген ортада тіл табыса білу, қарым-қатынас пен ынтымақтастықта болу. Бұл бағытта мұғалім бойынан табылуға тиіс ерекшелік - оқушы психологиясындағы заманауи өзгерістерді меңгеру деңгейі және сол психологиялық білімді практикада тиімді қолдана білу қабілеті. Мұғалім тәжірибесіндегі барлық жетістіктер де, барлық кемшіліктер де осы психологиялық-педагогикалық ынтымақтастықта жұмыс жасауға үйрену, әр оқушының және әріптестерінің пікірлеріне сыйластықпен қарау, әр түрлі (тіпті қарама-қарсы) пікір айтылған кездегі шыдамдылық пен көрегенділік, пікірлесушіге деген тілектестік, ең бастысы шешім қабылдау мен айтылған мәселені орындаудағы дәлділікке байланысты болатындығы қазір психологтар да, педагогтар да тараптарынан дәлелденіп отыр.

Үздіксіз білім берудегі кәсібиліктің қалыптасуындағы мыналарды бөліп көрсетуге болады:

1. Мұғалімнің өз еңбегінің мемлекеттік деңгейдегі білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі ретіндегі қажеттілігін түсінуі;
2. Кәсіби қажетті педагогикалық және психологиялық білімі;
3. Кәсіби қажетті педагогикалық біліктілігі;
4. Кәсіби мамандығына қажетті мұғалімнің негізгі психологиялық ұстанымдары, мұғалімдік көзқарасы;

5. Оқушы білімі нәтижесі мен оның мінез-құлық өзгерістерінің себеп-салдарлық себептерін анықтау мүмкіндігі;

6. Кәсіби білім мен біліктіліктің қалыптасуын қамтамасыз етуші мұғалімнің жеке тұлғалық ерекшеліктері;

7. Мерзімінде педагогикалық, психологиялық және әдістемелік басым бағыттарды меңгертуге арналған біліктілік арттыру курстарынан өтуі.

Мұғалім бойында аталып көрсетілгендердің қалыптасуы мұғалімнің шығармашылыққа бет бұрғандығының көрсеткіші бола алады. Алғашында оқушы алдындағы сенімге ие болу мен танылу, жанашылдық пен шығармашылыққа ұмтылу, өзіндік жетілу мен өзіндік даму, баламен жұмыс жасау барысындағы қиыншылықтарды оңтайлы шешу, балада білімге деген талпынысты қалыптастыру, өзін өз ісінің шебері ретінде таныту мен адал қызмет жасау түрінде байқала бастаған қызмет түрткілері кәсіби біліктің негізіне айналады. Кәсібилік деңгейіне жеткен маман шығармашылық жұмыс нәтижесінде өзіндік тәжірибесінің ерекшеліктерін көруге, өз тәжірибесінің мақсатқа жетудегі артықшылықтарын, оған жетудің тиімді жолдарын және болжамды нәтижені сипаттап, ұзақ уақыт тиімді де, жоғары нәтижені ұстап тұру мүмкіндігіне ие болады.

Сондықтан «Маған жақсы мұғалім бәрінен де қымбат, өйткені мұғалім - мектептің жүрегі» - деп Ыбырай Алтынсарин айтқандай, үздіксіз білім бере отырып кәсіби біліктің шыңына шығу мұғалімдердің алдындағы басты міндет болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Әуезов М. Абай. Энциклопедия. - Алматы: «Қазақ энциклопедиясының» Бас редакциясы, «Атамұра» баспасы. 1998. - 546 б.
2. Смит А. «Исследование о природе и причинах богатства народов». Издательство: Эксмо. 2017. - с.105.
3. Әл-Фараби. Әлеуметтік-этикалық трактаттар. - Алматы: «Ғылым», 1975.-419 б.

Электрическое сопротивление проводника, удельное сопротивление проводника, Реостат

Жапарова Улжан Тельмановна
СШ Бурыл, Байзакский район Жамбылская область

Раздел долгосрочного плана: 8.3 А Постоянный электрический ток. Дата: Класс: 8		Школа: КГУ «средняя школа Бурыл» ФИО учителя: Жапарова Улжан Тельмановна Участвовали: Отсутствовали:	
Тема урока	8. Электрическое сопротивление проводника, удельное сопротивление проводника, реостат		
Цели обучения для достижения на этом уроке (ссылка на учебную программу)	8.4.2.7 объяснять физический смысл сопротивления, его единицы измерения; 8.4.2.8 применять формулу удельного сопротивления проводника при решении задач		
Цель урока	-объяснять природу электрического сопротивления на основании электронной теории; -использовать формулу удельного сопротивления проводника при решении задач;		

	-использовать различные единицы измерения, устанавливая взаимосвязь между ними.	1. 2.
Критерии оценивания	- выясняют физический смысл электрического сопротивления; - используют формулу удельного сопротивления при решении задач; - устанавливают связь между различными единицами измерения.	
Языковые задачи	Предметная лексика и терминология: электрическое сопротивление, удельное сопротивление проводника, кристаллическая решетка, электрический ток, сила тока, напряжение, геометрические размеры проводника, прямая и обратная пропорциональная зависимость. Полезные выражения и словосочетания (при описании эксперимента): Я думаю, что Я считаю, что.... На мой взгляд....	
Приучение к ценностям	Уважительное отношение друг к другу, умение слушать друг друга, формирование навыков сотрудничества через парную и групповую работу; открытость при оценивании работы учащихся; труд и творчество при выполнении индивидуальной работы (экспериментальные задания на вывод формулы электрического сопротивления, решение качественных и количественных задач на применение формулы удельного сопротивления проводника)	
Межпредметная связь	Химия (кристаллическая решетка), математика (обратная и прямая пропорциональная зависимость, умение производить расчеты по формулам), технология (электрическая цепь и ее составные части).	
Предшествующие знания	Электрический заряд. Электрический ток. Источники тока. Электрические цепи. Сила тока. Напряжение.	

Ход урока

Запланированные этапы урока	Виды запланированных упражнений на уроке	Ресурсы
Начало урока 2 мин	Создание коллаборативной среды: игра «Хорошее настроение». Похлопайте в ладоши те, у кого хорошее настроение. Посмотрите друг на друга – улыбнитесь! (К) Объединение в группы. Прием «Жокей и Лошадь» Класс делится на две группы: «жокеев» и «лошадей». Первые получают карточки с обозначением физических величин (сила тока, напряжение, заряд), вторые – с единицами измерения (ампер, вольт, кулон). Каждый «жокей» должен найти свою «лошадь». Таким образом, учащиеся объединяются в 3 группы.	Карточки с обозначением физических величин и единиц измерения
3 мин	Актуализация знаний (И) Заполнение таблицы	

	Опираясь на предыдущие знания по предмету, ученики заполняют таблицу на знание величин, характеризующих электрические цепи. <table><tr><th>Величина</th><th>Обозначение</th><th>Формула</th><th>Единица измерения</th></tr><tr><td>Сила тока</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>U</td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td>кулон</td></tr></table> Ученики дают небольшую характеристику каждой из этих величин по алгоритму: 1.Название величины 2.Что характеризует данная величина? 3.По какой формуле она находится? 4.В каких единицах измеряется? 5.Каким прибором измеряется или изменяется? Взаимооценивание по таблице с ответами на слайде. (Г) Экспериментальное задание. Ученики собирают цепь, состоящую из источника тока, амперметра, вольтметра, проводников 1 Ом, 2 Ом, 4 Ом В цепь поочередно включают проводники, обладающие различным сопротивлением. Напряжение на концах проводника во время опыта поддерживается постоянным. Силу тока измеряют амперметром. Результаты измерений записывают в таблицу: <table><tr><th>№ опыта</th><th>U, В</th><th>Проводник R, Ом</th><th>I, А</th></tr><tr><td>1</td><td>2</td><td>1</td><td></td></tr><tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td><td></td></tr><tr><td>3</td><td>2</td><td>4</td><td></td></tr></table> Совместное обсуждение: -Что вы наблюдали? -Какой вывод можно сделать из этого? Предполагаемый ответ: при постоянном напряжении, чем больше сопротивление, тем меньше сила тока. Целеполагание -Как вы думаете, о чем мы сегодня будем говорить? -О какой физической величине мы узнаем? Учащиеся совместно с учителем формулируют тему урока и определяют цель, которую нужно достичь к концу урока.	Величина	Обозначение	Формула	Единица измерения	Сила тока					U						кулон	№ опыта	U, В	Проводник R, Ом	I, А	1	2	1		2	2	2		3	2	4		Таблица 1
Величина	Обозначение	Формула	Единица измерения																															
Сила тока																																		
	U																																	
			кулон																															
№ опыта	U, В	Проводник R, Ом	I, А																															
1	2	1																																
2	2	2																																
3	2	4																																
4 мин		Слайд 1																																
1 мин		Таблица 2																																
Середина урока 3 мин	Получение новых знаний. Просмотр видеофрагмента «Что такое электрическое сопротивление?» (II) Просмотрев видеофрагмент, ученики работают в паре по заданию, обсуждая, заданные учителем, вопросы и отвечая на них, делают вывод. -Итак, что же является причиной, ограничивающей силу тока в проводнике? (Взаимодействие движущихся электронов с ионами кристаллической решетки) -Почему сопротивление различных проводников отличаются? (Сопротивление проводников зависит	https://www.youtube.com/watch?v=hdA-daKAGmO																																

7 мин	от материала, из которого проводник изготовлен, т.е. от рода вещества - удельного сопротивления проводника) Самооценивание «Большой палец» (Г) Экспериментальное задание Каждая группа получает свою карточку с экспериментальным заданием. Здесь не только провести предлагаемый эксперимент, но и сделать определенные выводы. После выполнения этого задания один человек от группы расскажет о своих наблюдениях. Перед тем как начать работу, вспоминают технику безопасности. 1 группа. Включают в цепь проволоки из одинакового материала и одинаковой площадью поперечного сечения, но разной длины. Записывают показания приборов в тетрадь. -Почему увеличение длины проволоки приводит к увеличению сопротивления? Вывод: Сопротивление проводника зависит от его длины: чем длиннее проводник, тем больше сопротивление. Сопротивление проводника прямо пропорционально зависит от его длины. 2 группа. Включают в цепь проволоки из одинакового материала и одинаковой длины, но с разной площадью поперечного сечения. Записывают показания приборов в тетрадь. -Почему увеличение толщины проволоки приводит к уменьшению сопротивления? Вывод: Сопротивление проводника зависит от площади поперечного сечения проволоки: чем толще проводник, тем меньше сопротивление. Сопротивление проводника обратно пропорционально зависит от его поперечного сечения. 3 группа. Включают в цепь проволоки одинаковой длины, с одинаковой площадью поперечного сечения, но разного материала. Записывают показания приборов в тетрадь. -Почему чем больше удельное сопротивление проволоки, тем больше сопротивление? Вывод: Сопротивление проводника зависит от рода вещества, удельного сопротивления проводника. Сопротивление проводника прямо пропорционально удельному сопротивлению вещества. Устная обратная связь учащихся на выступления спикеров от группы. (Г) Вывод формулы электрического сопротивления. На основе опытных данных ученики в группах выводят формулу электрического сопротивления: $R = \rho l / S$ Учитель дополняет: эту зависимость впервые получил опытным путем Г.Ом, исследуя свойства различных проводников. Единица измерения сопротивления – Ом.	Слайд 2 Приложение 1 Приложение 2 Приложение 3
4 мин	Учитель дополняет: эту зависимость впервые получил опытным путем Г.Ом, исследуя свойства различных проводников. Единица измерения сопротивления – Ом.	Учебник 8 кл.

10 мин	$1 \text{ Ом} = 1 \text{ В} / 1 \text{ А}$ Из формулы расчета сопротивления можно вывести: $R = U / I$ Единица измерения удельного сопротивления – $1 \text{ Ом} \cdot \text{м}$ или $1 \text{ Ом} \cdot \text{мм}^2 / \text{м}$ Связь единиц измерений - $1 \text{ Ом} \cdot \text{м} = 10^6 \text{ Ом} \cdot \text{мм}^2 / \text{м}$ (И) Работа с информацией из учебника Проработав абзац темы урока «Реостат и резистор», ведут краткие записи. -Почему единица измерения удельного сопротивления $1 \text{ Ом} \cdot \text{мм}^2 / \text{м}$ удобнее в сравнении с единицей измерения $1 \text{ Ом} \cdot \text{м}$. -Для чего служит реостат в цепи? -Почему для плавного изменения силы тока в цепи используют ползунковый реостат? Взаимооценивание «Две звезды и одно пожелание» Задания для формативного оценивания (И,Г) Решение задач Каждый обучающийся выбирает задание в зависимости от своих возможностей, решает ее индивидуально. Затем в группе задача проверяется остальными учениками, разбирается и все записывают в тетрадях решения всех трех задач. 1. У меня в руках проводник. Как изменится его сопротивление, если я сложу его пополам? 2. Размеры медной, железной и нихромовой проволоки одинаковы. В цепи с какой проволокой будет идти самый большой ток? 3. Определить длину алюминиевой проволоки сопротивлением $0,112 \text{ Ом}$ и площадью поперечного сечения $0,2 \text{ мм}^2$? (Удельное сопротивление алюминия – $0,028 \text{ Ом} \cdot \text{мм}^2 / \text{м}$) Дескрипторы: - понимает физический смысл сопротивления - записывает краткое условие задачи - знает формулу удельного сопротивления - выводит из формулы удельного сопротивления неизвестные в задаче величины - знает единицы измерения - умеет переводить единицы измерения в СИ Самооценивание в группах по готовым ответам Домашнее задание Выполните творческое задание: приготовить презентацию на тему «Виды постоянных и переменных резисторов».	Н.А.Закирова Рабочая тетрадь карточки Оценочный лист
1 мин		

3. Таблица 1

Величина	Обозначение	Формула	Единица измерения
Сила тока			
	I		

Конец урока 5 мин	Рефлексия. Метод «Все в твоих руках» Учитель предлагает вернуться к целям урока. Все ли цели урока были достигнуты? Что дал вам этот урок? 1. Было интересно.... 2. Мне было трудно.... 3. Урок дал мне для жизни.... 4. Я приобрел..... 5. Я научился.... Устная обратная связь учителя по уроку	Графический органайзер
Дифференциация – каким способом вы хотите больше оказывать поддержку? Какие задания вы даете ученикам более способным по сравнению с другими?	Оценивание – как Вы планируете проверять уровень освоения материала учащимися?	Охрана здоровья и соблюдение техники безопасности
Дифференциация задания по различному уровню сложности задания, дифференциация по ресурсам при изучении темы, дифференциация по темпу работы учащихся, дифференциация по объему учебного материала. По мере необходимости оказывается помощь учащимся, работающим в парах. Ученики с высоким уровнем мотивации оказывают помощь одноклассникам в фиксировании результатов и выводов. Использование открытых вопросов для детей с выраженными умственными способностями.	Оценивание в виде наблюдения за ходом усвоения материала; отслеживая результат самостоятельной работы в группах и индивидуально; по ответам на вопросы, с помощью устной обратной связи учеников, анализируя результаты самооценивания своей работы на уроке.	Соблюдение техники безопасности при работе с электрическими приборами (при проведении эксперимента) Длительность работы проектора
Рефлексия по уроку <i>Была ли реальной и доступной цель урока или цели обучения? Все ли учащиеся достигли цели обучения? Если ученики еще не достигли цели, как вы думаете, почему? Правильно проводилась дифференциация на уроке? Эффективно ли использовали вы время во время этапов урока? Были ли отклонения от плана урока, и почему?</i>		

			кулон

Итоговая оценка

Две вещи, лучше

Таблица с ответами

1:

2:

Что могло бы по-
ученики)?

1:

2:

Что я выяснил?

учеников, на что обратить внимание на следующем уроке:

Величина	Обозначение	Формула	Единица измерения
Сила тока	I	$I = q/t$	Ампер
Напряжение	U	$U = A/q$	Вольт
Заряд	q	$q = F/E$	Кулон

Заряд	q	$q = F/E$	Кулон

При работе с электрическими приборами помните следующие правила

1.Очень опасно одновременное прикосновение двумя

При работе с электрическими приборами помните следующие правила

1.Очень опасно одновременное прикосновение двумя руками к двум оголенным проводам.

2.Опасно пользоваться неисправными электроприборами.

3.Нельзя собирать, разбирать, исправлять что-либо в электроприборах.

питания.

4.Соблюдайте полярность приборов.

При работе с электрическими приборами помните следующие правила

- 1.Очень опасно одновременное прикосновение двумя руками к двум оголенным проводам.
- 2.Опасно пользоваться неисправными электроприборами.
- 3.Нельзя собирать, разбирать, исправлять что-либо в электрическом приборе, не отключив его от источника питания.
- 4.Соблюдайте полярность приборов.

Исследуйте как зависит сопротивление проводника от его длины.

Оборудование: источник тока (низковольтный), амперметр, ключ, лампочка, набор резисторов из одного материала, имеют равное сечение, но разную длину.

Ход работы

1. Соберите цепь по схеме, включив последовательно источник тока, ключ, резистор, амперметр. Замкните цепь.
2. Измерьте силу тока.
3. Разомкните цепь.
4. Замените резистор на другой, имеющий большую длину.
5. Замкните цепь, измерьте силу тока.
6. Выполните пункты 3,4,5 с третьим резистором

Длина провода	Значение силы тока	Вывод
15 см		
30 см		
45 см		

Вывод: сопротивление проводника зависит от его _____, чем длиннее проводник, тем _____ сопротивление.

11. Приложение 2**Исследуйте как зависит сопротивление проводника от его толщины.**

Оборудование: источник тока (низковольтный), амперметр, ключ, лампочка, набор резисторов разной толщины, одного материала и длины.

Ход работы

1. Соберите цепь по схеме, включив последовательно источник тока, ключ, резистор, амперметр. Замкните цепь.
2. Измерьте силу тока.
3. Разомкните цепь.
4. Замените резистор.
5. Замкните цепь, измерьте силу тока.

Проводник (резистор)	Значение силы тока	Вывод
медный		
Диаметр тоньше		
Диаметр толще		

Вывод: сопротивление проводника зависит от _____, чем _____ проводник, тем _____ сопротивление.

12. Приложение 3**Исследуйте как зависит сопротивление проводника от рода вещества.**

Оборудование: источник тока (низковольтный), амперметр, ключ, лампочка, набор резисторов из разных материалов, но равных геометрических размеров.

Ход работы

1. Соберите цепь по схеме, включив последовательно источник тока, ключ, резистор(нихромовый), амперметр. Замкните цепь.
2. Измерьте силу тока.
3. Разомкните цепь.
4. Замените нихромовый провод медным.
5. Замкните цепь, измерьте силу тока.

Проводник (резистор)	Значение силы тока	Вывод
нихромовый		
медный		

13. Вывод: сопротивление проводника зависит от _____.

Карточка с заданиями на формативное оценивание

1. У меня в руках проводник. Как изменится его сопротивление, если я сложаю его пополам?
2. Размеры медной, железной и нихромовой проволок одинаковы. В цепи с какой проволокой будет идти самый большой ток?
3. Определить длину алюминиевой проволоки сопротивлением 0,112 Ом и площадью поперечного сечения 0,2 мм²? (Удельное сопротивление алюминия – 0,028 Ом*мм²/м)

Оценочный лист

Фамилия _____ Балл _____

№ вопроса	1	2	3
ответ			

Рефлексия. Метод «Все в твоих руках»

Математика сабағында АКТ платформаларын оқытудың тиімді әдістері

Курманбекова Гулбану Жумабековна
Төле би атындағы орта мектебі, Шу қ.

Аңдатпа

XXI ғасыр-қатаң бәсеке ғасыры. Бұл ғасыр – марғаулықты көтермейтін ғасыр. Демек, әлемдік бәсекелестіктің жылдам дамуына ілесе алатындай білімді де тапқыр, дара тұлғаның тағдыры біздің қолымызға аманат ретінде тапсырылып отырғаны анық. Сондықтан, бүгінгі мектептің басты міндеті - өмірге бейім тұлға қалыптастыру болса, оны тұлға ретінде бағалауы, баланың адамдық қасиеттерінің дамуына басты кепіл болуды көздейді. Оқушыларды қазіргі XXI-ғасыр технология дамыған заманда дәстүрлі әдіс-тәсілдермен таң қалдыра алмайтындықтан математика сабағын оқытудың тиімді әдістерінің бірі ретінде АКТ платформаларын қолдануды жөн көрдім. Осы орайда, "Математика сабағында АКТ платформаларын оқытудың тиімді әдістері" тақырыбын таңдадым. Мұғалімдерге көптеген оқыту стратегиялары, түрлі педагогикалық тәсілдерді араластырып қолдану мүмкіндіктері, сондай-ақ нақты әдістер мен стратегияларды қалай

және қай жағдайда қолдану қажеттігі туралы білім қажет. Білім дегеніміз - қажетті және қолданбалы мәселелер болғандықтан, білім игеру процесі тәжірибеге, практикаға негізделеді.

Аннотация

XXI век-век жесткой конкуренции. Этот век-век, который не несет маргинальности. Следовательно, очевидно, что судьба образованной и находчивой личности, способной идти в ногу с быстрым развитием мировой конкуренции, передана в наши руки как аманат. Поэтому, если главная задача сегодняшней школы-формирование личности, склонной к жизни, ее оценка как личности, призвана стать главной гарантией развития человеческих качеств ребенка. Я решил использовать платформы ИКТ как один из наиболее эффективных методов преподавания математики, потому что не мог удивить учащихся традиционными методами в эпоху современных технологий 21 - го века. В этой связи я выбрал тему "Эффективные методы обучения платформ ИКТ на уроках математики». Учителям необходимо знать множество стратегий обучения, возможности применения различных педагогических подходов, а также то, как и в каких случаях необходимо применять конкретные методы и стратегии.

Annotation

The XXI century is a century of fierce competition. This century is not marginal. Consequently, it is obvious that the fate of an educated and resourceful person, able to keep up with the rapid development of global competition, was transferred into our hands as an amanat. Therefore, if the main task of a modern school is the formation of a personality inclined to life, then its assessment as a personality is intended to become the main guarantee of the development of the child's human qualities. I decided to use ICT platforms as one of the most effective methods of teaching mathematics, because I could not surprise students with traditional methods in the era of modern technologies of the 21st century. In this regard, I chose the topic "Effective methods of teaching ICT platforms in mathematics lessons". Teachers should know a variety of learning strategies, the possibilities of applying various pedagogical approaches, as well as how and in which cases specific methods and strategies should be applied.

Тақырыбы: «Математика сабағында АКТ платформаларын оқытудың тиімді әдістері».

Мақсаты: «Математика сабағында АКТ платформаларын тиімді қолдануға дағдыландыру».

Міндеті: «АКТ платформалары әдістерінің белсенді әрекеттері арқылы білім алушыларға білімді өздігінен меңгеруге мүмкіндік жасау».

Бірегейлігі, идеялылығы, креативтілігі: өзгеріп отырған аумалы-төкпелі заманда ұстаздың басты мақсаты-шәкіртіне білімді өздігінен игеру амалдары мен тәсілдерін үйретіп, оның өзіндік түсінік қалыптастыруына тиімді жағдай жасап бағыт-бағдар сілтеу.

Қоғамға игі өзгерістер енгізуге құштар және осындай әрекет қолынан келетін азаматтарды қалыптастыру керек. Оған жетудің ең тиімді жолы - әр сабақта нақты өмір туындатқан проблемаларды шешу. Сондықтан, оқу мен оқытудың әдістерінің сабақ үрдісінде АКТ платформалары арқылы оқытуды тиімді қолдану қажеттілігі туындады.

«Сабақ беру-үйреншікті жай шеберлік емес,
ол-үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер»

Жүсіпбек Аймауытов

Оқытудың белсенді әдістері туралы теориялық білімді практикамен ұштастырып, сабақ кезеңдерінде АКТ платформаларын ұтымды пайдалануды ойластырдым.

1. **Word Wall** -бұл платформа арқылы уақытты тиімді қолданып, сабақ барысында сыныпты топтарға бөліп, көшбасшы таңдауға, 3D форматында интерактивті тапсырмалар орындауға мүмкіндік береді. Әр оқушы өз деңгейін біле алады. Дәстүрлі үлестірмелі дидактикалық материалдар, карточкаларды алмастырады.1(1,2,3) суреттерде Word Wall платформасы арқылы сабақ басында "миға шабуыл" ретінде формулаларды қайталау, тез есептеулерді қолдану барысын көруге болады. 2-суретте "Сәттілік дөңгелегі" ойынын қолдану арқылы сабақты қорытындылауға болады.

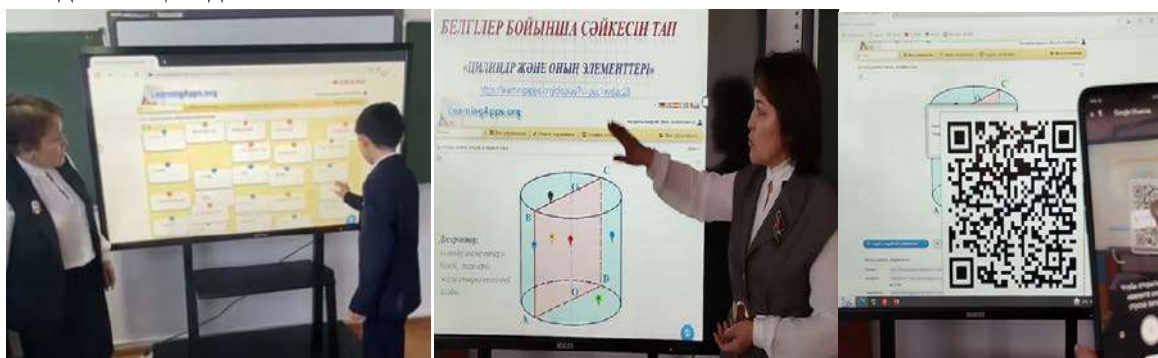
1.1 сурет

1.2 сурет

1.3 сурет

2-сурет

2. **LearningApps**- тақырып немесе бөлім бойынша сәйкестендіру тапсырмаларды орындауға, өз білімдерін өзге оқушылармен салыстыра отырып, өзін бағалауға мүмкіндік береді, топпен, жұппен жасаған жұмыстарының нәтижелерін көре алады. 3(1,2,3) суреттерде практикалық сабақта уақытты үнемдеу үшін LearningApps платформасында әр оқушы ұялы телефондар арқылы берілген сілтемелерге кіріп немесе QR коды арқылы жеке жұмыстар орындауға өте қолайлы тәсіл екендігі байқалады.

3.1 сурет

3.2 сурет

3.3 сурет

3. **Guzizz**-мультимедиялық сервисті қолдану арқылы оқушылар жеке жұмыстарды өз планшеттері көмегімен орындауға өте ыңғайлы. Бұл платформада тест, викториналар, сауалнамалар арқылы өтілген материалды игерудің тиімді тәсілі. Тест жұмысының шешімдері жылдам беріледі, үздік оқушылар анықталады, оқушылар өз бәсекелестерін анықтайды 4(1,2,3) сурет.

4.1 сурет

4.2 сурет

4.3 сурет

4. **“Kahoot.it”**- экранды қолдану арқылы, оқушылар планшеттерімен жауаптарын белгілейді. Аз уақыт аралығында білім алушылардың оқу нәтижелерін анықтайды. Сонымен қатар,

ұпай санын есептеп, талдау қорытындылары жарияланады. Өтілген материал бойынша жіберілген қателіктерін көре алады. 5 (1,2,3) суретте сабақ барысында оқушылардың “Kahoot.it”- ойынына қосылуы.

5.1 сурет

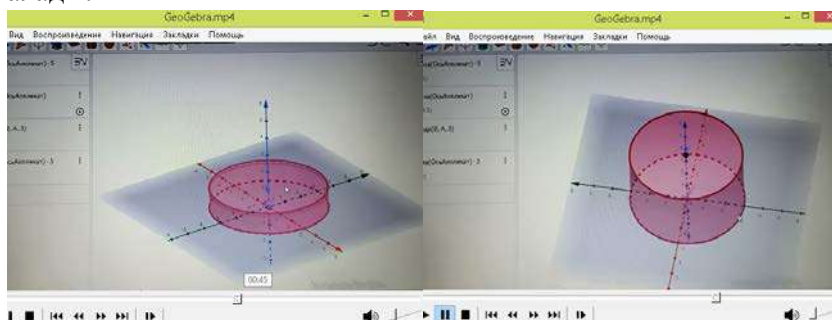

5.2 сурет

5.3 сурет

5. **GeoGebra**- платформасы абстрактілі түсініктерді өз көздерімен "Көре алу". Математика, алгебра пәндерінде функциялардың графиктерін және геометрия пәнінде жазықтықтағы, кеңістіктегі фигуралардың проекцияларын 3D форматта елестетуге өте таптырмас платформа 6(1,2) суретте көрсетілген. Сабақ барысында Функциялар мен фигураларды салуда уақытты үнемдей алады.

6.1 сурет

6.2 сурет

Жоғарыдағы платформалар тұлғаның тұрақты қасиеттеріне айналып, тек оқушы сыныбында орын алып қана қоймай, сонымен бірге өмірдің басқа жақтарынан тиянақты түрде көре алады.

Ел болашағының жарқын болуы: білімді, жан-жақты тәрбие алған ұрпақтың қолында. Келер келешегіміздің келісті келбетін қалыптастыру олардың сапалы білім алуларына байланысты. Қорыта келе, оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынас түбегейлі өзгерісті керек етеді. Көп жағдайлар оқушы көңілін қанағаттандыра бермейтін қалыптасқан заңдылықтар ұстаз бен шәкірт арасындағы серіктестік қарым-қатынасқа ауысады. Сонымен, оқушыға қалай оқу керектігін үйрету, соның нәтижесінде еркін, өзіндік дәлел-уәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни ойлай алатын, пікір-көзқарастары жүйелі дамыған, сандық технологияларда құзырлылық танытатын оқушы қалыптастырып, пайдаланған тиімді әдіс-тәсілдерді қолдануда, әр мұғалім өз сабағын тиімді өткізу жолдарын іздеп, өз сабағын зерттеп отырса, ол мұғалімнің шығар тауы да, алар асуы да биік болмақ!

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер. Педагогикалық шеберлік орталығының кітапханасы. Астана, 2014 ж.
2. Мирсеитова С. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде.-Қарағанды, 2011 ж.
3. ҚР педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы. Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ 2013ж. І-ішгері деңгей.
4. "Тәжірибедегі рефлексия" жалпы кәсіби даму бағдарламасы. Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ мектеп тренерлерін оқыту бағдарламасы.
5. Ж. Аймауытов. "Психология" III-тарау.

ТУҒАН ӨЛКЕ ТАБИҒАТЫНА 3D ФОРМАТТА ВИРТУАЛДЫ САЯХАТ

Мырзакулова Мереке Сейсеналиевна
Төле би атындағы орта мектебі, Шу қ.

Аңдатпа

Жобада Шу өңірінің табиғаты, көрікті жерлері, қорық аумақтары, табиғат ескерткіштері туралы түсінік берілген. Қырғыз алатауынан бастау алып, Бетпак шөліне дейін созылып ағатын Шу өзенінің екі жақ бетіндегі кеңістік «Шу өңірі» деп аталады. Сонымен қатар оның табиғатының өзіндік қайталанбас ерекшеліктерін көпшілік біле бермейді. Бұл өңірде өзендер мен көлдер, таулар, сусыз шөлдер, Республикалық маңызы бар қорықшалар және сан қилы жануарлар мен өсімдіктердің алуан түрлері бар.

Аннотация

Проект дает представление о природе, достопримечательностях, заповедных территориях, памятниках природы Чуйского региона. Пространство на обеих сторонах реки Шу, протекающей от кыргызского Алатау до пустыни Бетпак, называется «Чуйским регионом». При этом не многие знают о собственных неповторимых особенностях его природы. В этом регионе есть реки и озера, горы, безводные пустыни, заповедники республиканского значения и большое разнообразие видов животных и растений.

Annotation

The project provides an idea of the nature, sights, Reserve territories, and natural monuments of the Chu region. The space on both sides of the Shu River, which originates in the Kyrgyz Alatau and extends to the Betpak desert, is called The "Shu region". At the same time, not many are aware of the unique features of its nature. In this region there are rivers and lakes, mountains, waterless deserts, reserves of national significance and a wide variety of animals and plants.

Кіріспе

Еуразияның жүрегінде орналасқан Қазақстанымның кең алқапты Бетбақдаласының оңтүстігінде орналасқан шырайлы Шу өңірім.

Шу өңірі табиғатының көркем, даласы дархан да шуақты шапағатымен, ел жұртына бақ-береке мен ырыс сыйлаған құтты мекен.

Тоғыз жолдың торабында орналасқан Шу ауданы Жамбыл облысының оңтүстік шығысында орналасқан.

Өзектілігі:

Зерттеулер және көрікті жерлеріне қазіргі заманғы технологияның көмегімен саяхат, экскурсия.

Мақсаты:

Туған өлкемнің табиғаты туралы айта отырып, көрермендердегі туған жерінің табиғатына деген сүйіспеншілікті ояту.

Міндеті:

3 d форматта туған өлкенің табиғатына экскурсия жасау арқылы еліміздің жас тұрғындарының бойында экологиялық мәдениетті, белсенді өмірлік ұстанымды қалыптастыру.

Зерттеу әдістері:

3D форматта саяхат құрастыру, зерттеулер, құрастырылған мәліметтерді өңдеу.

Көпшілік жері жазық, оңтүстігі мен оңтүстік шығысы таулы болып келеді. Батысын Мойынқұм алқабының құмды қырқалы төбелері, шығысын Кіндіктас сілемінің батыс бөлігі,

орталық және солтүстік бөлігін Шу Іле тауларының Айтау, Хантау, Аңырақай таулары, қиыр солтүстігін жусандала үстіртті даласы алып жатыр.

Бөкеннің тауы, ешкінің сұлбасын еске салатын Ешкілі тауы, Теріскей, Үш кербұлақ, Теректі, Аққұдық, Шоқпар таулары .

Қойнауы сырлы, жері нулы-Тарылған таулары аңғары кең, өзенінің суы тәтті және мол, шөбі шүйгін егіншілік пен мал шаруашылығына қолайлы өңір. Ел есіндегі 1951-52 жылғы қатты қыс кезінде мал жайылымда жүріп-ақ жемсіз, шөпсіз қыстан аман-есен шыққан. Бұл жерге ылғал өте мол түсетін, егін бітік шығатын. Жотасы мен беткейінде татыран мен шиесабақ, өзен бойында бүлдірген мен жуасы мол.

Шу өңірінің табиғаты туралы әңгіме қозғағанда, өзі құрылғаннан бастап, негізінен ауыл шаруашылыққа мамандандырылған аудандағы елдің басты берекесі Шу өзеніне тоқталмай өтуге әсте болмас. Өз халқының қамын жеген Асан Қайғы бабамыз «қой үстінде бозторғай жұмыртқалаған» бақытты және бақуатты мекен іздеп, желмаясымен желіп жүріп Шу алқабына келгенде: «Атың теріс Шу екен,

Жағаң қамыс ну екен» - деп.

Біздің жердің байлық – базарын бір ауыз сөзбен түйіндеген екен. Ақ сенгір Алатаудан бастау алып бауырлас қазақ пен қырғыз елдерінің мейірін қандырып, шөлін басқан

«Жерімізге сән берген,

Елімізге нәр берген,

Өрісін малға толтырып,

Қамбасын дөнге толтырған»

Ерке сылқым Шу өзенім.

Шу өзенінде ірі Тасөткел, Аспара, Ақсу, Новое, Тәтті, Шілік, Шөмішті атты шағын бөгендер салынған.

Көлдердің аумағы шағын келеді. Қаракөл, Жарқұдық, Тақыр, Бесқатын, Тоғызкөл, Сарықұдық, Жарқұдық, Тақыр, Жантақты, Апанай.

Бірлік үстем ауылынан 25 шақырым шығыстағы Дөңгелексай, жері мен тасы майланып тұратын Майтас бұлақтарын, аты айтып тұрғандай қайнары көп Көкқайнар ауылдық округіндегі Естемес, Екіаша, тәуліктің қай мезгілінде де күн тимейтін Күнтимес, Қаратаспа, Шатыртас, Қойтас қайнарларын табиғат ананың өз перзенттеріне сыйлаған шағын байлығы деуге болады.

Қаракөл көлі Балуан Шолақ ауылынан 500 метрдей жерде орналасқан, суы лайланып, көлдің түбі көрінбейіндіктен солай аталады. Батпағын жүрт ем ретінде пайдаланады.

Жер - адам баласының ұрпағынан -ұрпағына мұра болып келе жатқан мол қазына.. Әрбір ағашы, әрбір бұтақты, жалғыз дәнді де ыждағаттылықпен сақтау, қамқор болу басты міндеттеріміздің бірі. Жер ананың бізге берер сыйы көп.

Соңғы жарты ғасырларда бұл жерде қарақұйрықтардың саны айтарлықтай азайып кетті сондықтан оларды қоғау үшін айрықша қорғауға алынған екі аумақ құрылды, олар Республикалық деңгейдегі маңызы бар Жусандала мемлекеттік қорық аймағымен Андасай мемлекеттік қорықшасы бар.

Дала қайнар ауылының солтүстігіндегі 30 шақырым жерде Жусандала қорықшасы орналасқан. Жусандала қорықшасы Шу Іле алатаулары мен таукұм аралығындағы жазық. Тау етегіне қарай дала торғайы, кекілік, дала қарғасы, лашын кездеседі. Өсімдіктеріне жыңғыл сексеуіл, қара ағаш, жусан, бетеге, қараған т.б кездеседі. Өзен аңғарларында долана, тобылғы, итмұрын, баярник өсімдік түрлерін кездестіруге болады.

Андасай қорықшасы зоологиялық қорықша. Бетпақдаланың оңтүстігінде орналасқан. Мойынқұм, Бетпақдала шөлдеріндегі, Шу Іле тауларындағы арқар, құлан, таутеке, елік, жабайы шошқа, ақ бөкен, қарақұйрық, дуадақ, безгелдек, қырғауыл т.б пайдалы аңдар мен құстарды және ойпаң дала көлдеріндегі балықтарды қорғау, көбейту мақсаттарымен 1966 жылы құрылған. Аумағы 1 млн. га. Жер бедері ақ сексеуіл өскен тоғайлы төбешік пен құмды қырқалар, беті тегіс аумақты тақырлар болғандықтан жануарлар үшін өте қолайлы. Қорықшада балық пен бауырымен

жорғалаушылардың 10-ан, құстардың 200-ден, сүтқоректілердің 40-тан астам түрлері кірпі, қоян, сарышұнақ, борсық, қасқыр, қарсақ, түлкі, елік т.б тіршілік етеді. Ондағы бірқатар аң құстар қарақұйрық, күзен, қалбағай, жалман, арқар, аққу мен өсімдіктер Альберт қызғалдағы, Бетпақдала сылдыршөбі Қазақстанның «Қызыл кітабына» енгізілген. Қорықша аумағында аң құстарды аулауға тыйым салынған.

Өңірдің табиғи ескерткішіне келетін болсам, сан жыл тарихы бар Жайсан түркі кешені, Ақтөбе (Баласағұн) қалашығы, Ұңгірлі шатқалы петроглифтері Шу ауданы аумағында орналасқан.

Төркін далам, мұнша неткен киелі ең!
Көп болмайды күнде тартсам сый өлең,
Өтсем болды өзен көлдің қасынан
Кең кеудені кернейді бір асыл ән.
Мен туған жерімді жақсы көремін, одан әрі көркейе түсуі біздің қолымызда.

Қорытынды:

Осы тақырыпты сахат жасағаннан кейін біз келесі қорытынды жасадық:

Өңірдіе туризмді дамыту үшін құнарлы негіз болып табылатыны анық.

Экономиканың дамуына аумағында демалыс базаларың, орналастыруымыз керек. Демалушылар үшін ойын-сауық мүмкіндіктерінің кең спектрін қалыптастыру және туризмнің аралас түрлерін дамытсақ экономикамызға біраз кірер ма еді.

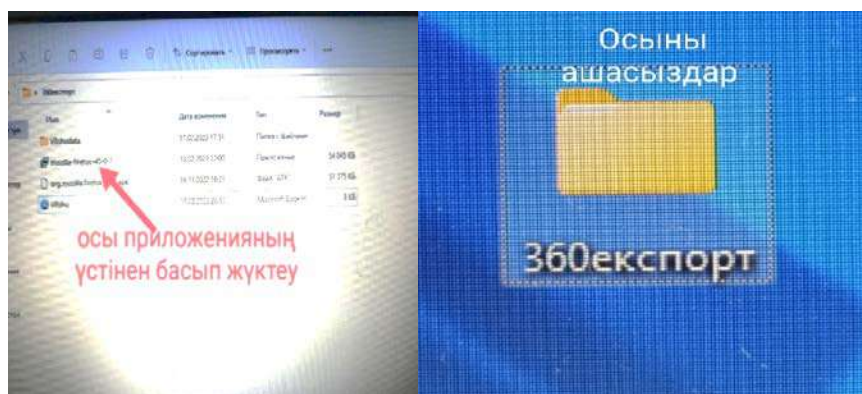
Ұсыныстар:

Әр адамға суларға тегін түсетін орталықтар ашылса.

Әдебиет

1. Қазақстанның ғажайып табиғаты. Алматы кітап баспасы, 2022.
2. Шу өңірі энциклопедиясы. Асаба баспасы, 2010.
3. Берекелі Бірлікүстем. Ұлағат баспасы. 2011.

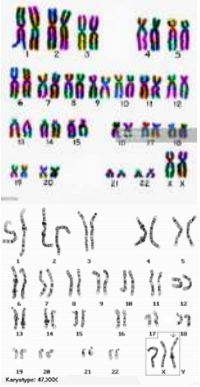
ЖОБАНЫҢ ЖҰМЫСЫН КӨРУ ТӨМЕНДЕ (ЭКСКАРСИЯ 3D ФОРМАТТА) ПОЧТАҒА ЖІБЕРІЛДІ.

ХРОМОСОМНЫЕ ЗАБОЛЕВАНИЯ ЧЕЛОВЕКА, СВЯЗАННЫЕ С АНОМАЛИЯМИ ЧИСЛА ХРОМОСОМ

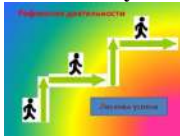
Машанло Азиза Хабибуллаевна
СШ Гродеково, Жамбылский район

Цели обучения	10.2.4.6 описывать хромосомные заболевания человека, связанные с аномалиями числа хромосом (аутосомные и половые)				
Цель урока	Научиться различать хромосомные заболевания человека; Учащиеся смогут сравнивать кариотипы человека связанные с аномалиями числа хромосом (аутосомные и половые); Научиться анализировать и обсуждать хромосомные заболевания, связанные с аномалиями числа хромосом (аутосомные и половые).				
Критерии успеха	Отмечать картину кариотипа некоторых наследственных заболеваний человека. Отличать генные, хромосомные и геномные мутации. Называть фенотипические характеристики больных с наследственными заболеваниями.				
	Ход урока				
Этапы урока	Деятельность учителя	Понятие	Деятельность обучающихся	Оценивание	Ресурсы
Орг момент (2 мин) Актуализация ранее полученных знаний. (5 мин)	Создание благоприятной психологической атмосферы: Приветствие друг друга и пожелание удачи. Актуализация ранее полученных знаний. Опрос домашнего задания при помощи платформы «Wordwall» Для проверки домашнего задания приглашаю учащихся по выбору для проверки задания на интерактивной доске. Целеполагание основывается на дискуссии. Учащимся предлагается ответить на вопросы: Параллельно демонстрируется изображение кариотипов здорового и больного человека,	На этапе актуализации ранее полученных знаний применяется ИКТ технология. Выбор основывается на том, что среди современных детей очень популярны электронные игры. Также почти каждый ребенок пользуется различными сайтами и мессенджерами, которые помогают им общаться, получать знания и быть в курсе	Настраиваются на положительный настрой урока. Учащиеся сопоставляют термин с описанием, затем проверяем используя платформу Учащимся на интерактивной доске представляют кариотип здорового человека Учащиеся определяют название урока	Самооценивание по шаблону	Интерактивная доска, презентация Платформа «Wordwall» Картинки
Изучение нового материала					

Работа в паре (7мин)	ответ которого приведет к определению темы урока. Затем предлагается учащимся сформулировать цели урока. Как известно, цели сформулированные самостоятельно лучше в понимании и нацелены на их достижение.. На этапе изучения новой темы предлагается применить такие методы обучения как: -проблемное обучение; -коллективная система обучения; Кто же является основоположником термина «Мутация»?	всех событий. Поэтому, задания, составленные на платформе «Word wall», на сопоставление термина с их определением, вызвало большой интерес у учащихся и способствовало повышению мотивации у учащихся. Такой старт позволяет в самом начале урока заинтересовать учащихся и нацелить их на изучение нового материала.	Учащиеся дают определение «Хромосомные болезни» Учащиеся работают в группе	
Работа в группе (15 мин)	 А давайте вспомним что же такое Кариотип? Что такое половые и аутосомные хромосомы? Дайте определение термину : -«Кариотип» С помощью наводящих вопросов учителя, обучающиеся приходят к понятию Хромосомные болезни. <u>Работа с группами.</u> <u>Техника ДЖИГ СО.</u> Ученикам предлагается список болезней, связанных с хромосомными	Применение инновационного метода «коллективной системы обучения» способствует улучшению взаимодействия между учениками. Известно, что передача знаний от одного ученика другому способствует лучшему пониманию и усвоению изучаемого материала. Технология коллективного взаимообучения позволяет плодотворно развивать у обучаемых		Презентация

Закрепление темы Индивидуальная работа (4мин)	заболеваниями. Каждой группе предлагается Учащимся предлагается объединиться в 3 группы. Задача каждой группы состоит в изучении двух хромосомных заболеваний человека по предложенным материалам: Синдром Дауна Синдром Клайнфельтера Синдром Тернера-Шерешевского Синдром Эдвардса Синдром Патау Синдром кошачьего крика Затем учащиеся формируют новые группы и делятся полученной информацией. Для оценки качества усвоения материала учащимся предлагается составить постеры. Условием является то, что группы составляют постеры по тем заболеваниям, информацию о которой они получили в ходе взаимообучения. Перед составлением постера с учащимися составляются критерии. Важно направлять учащихся, чтобы охватить наиболее значимые параметры для оценивания. Например: -информативность постера, - достоверность предоставленной информации, - креативность при оформлении и т. д. Самостоятельно составленные критерии оценивания способствуют развитию у учащихся навыка анализа полученной информации, вычленять главные	самостоятельность и коммуникативность. Более того, она нацелена на развитие ценностей, таких как взаимоуважение, ответственность, академическая честность. Учащиеся работают индивидуально (затем меняются работой и проверяют друг друга)			

	идеи и находить решения. После защиты постера учащимся выдаются карточки с заданием «Найди пару» Задание 1 ряда: Необходимо сопоставить картинки с синдромом болезни и описанием. Проверка у доски и взаимопроверка в тетради.				
Тест (7 мин) Итог урока: (5 мин)	Задание 2 ряда: Необходимо сопоставить название болезни с кариотипом. Проверка у доски и взаимопроверка в тетради. Задание 3 ряда: Необходимо сопоставить картинки с синдромом заболеваний и аномальным количеством хромосом. Проверка у доски и взаимопроверка в тетради При закреплении темы через платформу «Kahoot» достигается две цели. Если первая связана непосредственно с предметным контентом, проверка полученных знаний, то вторая – это развитие цифровой грамотности, что является не менее важным в современное время. Для понимания уровня достижения целей урока проводится рефлексия, в ходе которой учащиеся комментируют, что они узнали на уроке? О чём мы сегодня говорили ... Что нового и полезного вы сегодня узнали ...		Учащиеся включают свои смартфоны и выполняют тест Учащиеся подводят итог урока	Раздаточный материал – информационные листы о хромосомных заболеваниях Стратегия «Верно - не верно» Взаимопценивание 10 баллов	Платформа «Kahoot»

	Столкнулись ли вы со сложным заданием ... Рефлексия деятельности: «Лесенка успеха» Учащимся предлагают стикеры розовый если вы научились различать хромосомные заболевания желтый если вы научились различать кариотипы здорового и больного человека зеленый если вы можете анализировать и обсуждать хромосомные заболевания.	Результаты рефлексии тщательно анализируются и учитываются при составлении плана следующего урока.	Д/з параграф 40 стр.70 пересказ		

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ЕРЕКШЕ БІЛІМДІ ҚАЗЖЕТ ЕТЕТІН ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН АРТТЫРУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Нуралиева Айнуір Ерболовна

Жамбыл атындағы №5 мектеп гимназиясы, Тараз қ.

Аннотация

Қазіргі уақытта білім беру саласындағы мемлекеттік саясатының басым бағыттарының бірі мүмкіндігі шектеулі балаларды білім беру жүйесіне толық «қосуды» қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін әмбебап кедергісіз ортаны, кедергісіз білім беруді құру болып табылады. жалпы білім беретін мектептің кеңістігі.

Кедергісіз орта – қоғамның барлық салаларында ерекше қажеттіліктері бар адамдар үшін қолжетімділікті қамтамасыз ету және тең мүмкіндіктер жасау жөніндегі шаралар кешені. Кедергісіз білім беру ортасы – бұл жалпы білім беру ұйымдарында бірлескен оқу процесін, сондай-ақ білім беру ресурстарына тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін мүмкіндігі шектеулі оқушылар үшін қолжетімді орта. Кедергісіз білім беру білім беру ұйымдарында инклюзивті тәжірибені дамытудың негізі болып табылады, оның негізгі идеясы оқушылардың кез келген кемсітушілікке жол бермеу және ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар үшін ерекше жағдайлар жасау болып табылады.

Қазіргі уақытта инклюзивті білім беру жағдайында математиканы оқытудың әдіс-тәсілдері аз. Инклюзивті білім беру – әртүрлі білім беру қажеттіліктері бар балалар мен мүмкіндігі шектеулі балаларды бірге оқытуды қамтитын салыстырмалы түрде жаңа сала. Соңғы уақытқа дейін мүмкіндігі шектеулі балаларды оқыту тек жеке сипатта болды. Бұл балалардың топтарына арнайы білім беру ұйымдарындағы арнайы мұғалімдер жетекшілік етті. Қазіргі уақытта қай жерде және қалай оқу керектігін әркім шешуге құқылы. Білім барлығына қолжетімді болды. Әрбір баланың өзін-өзі дамытуында инклюзивті білім беру маңызды рөл атқарады. Мүмкіндігі шектеулі балалар өзін-өзі дамыту, өзін-өзі жетілдіру дағдыларын меңгереді, қоғамдағы орнын нығайтады.

Түйінді сөздер: инклюзив, өздігінен білім алу.

Математика сабағында психологиялық тежеуі бар инклюзивті оқушылардың танымдық қабілетін арттыру тапсырмалар жинағы

Мүмкіндігі шектеулі оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту үшін математика сабағында заманауи білім беру технологияларын қолданудың өзектілігі.

Қазақстандық білім беруді жаңғырту контекстінде кез келген білім беру мекемесінің заманауи мұғалімінің алдында оқыту әдістерін қайта қарау, оқушының толыққанды әлеуметтік тұлға болуына көмектесетін құралдар кешенін пайдалану міндеті тұр. Білім беруді дамыту стратегиясы тарауында білім алу және абстрактілі тәрбие міндеттерін іске асыру - жаңа әлеуметтік қажеттіліктер мен құндылықтарға негізделген тұлғаның әмбебап қабілеттерін қалыптастыру, экономиканың инновациялық даму талаптарына және қоғамның қазіргі заманғы қажеттіліктеріне сәйкес сапалы білімге қолжетімділікті арттыру қажеттілігі туралы айтылады. Білім беру стандартының әдіснамалық негізі білім алушылардың жеке, жас, психологиялық, физиологиялық ерекшеліктері мен денсаулығын ескере отырып, білім беру процесін құруды қамтамасыз ететін жүйелі-белсенділік тәсілі болып табылады.

Ерекше білім беру қажеттіліктерін сезінетін оқушылардың көптеген санаттарының бірі - білім беру мекемелерінде оқитын денсаулық мүмкіндігі шектеулі балалар. Мектепті дамытудың негізгі қағидаты-түзету-дамытушылық сипаттағы және оқушылардың санасында, мінез-құлқында, еңбек қызметінде оларға қоғамның толыққанды мүшесі болуға көмектесетін осындай қасиеттерді қамтамасыз етуге бағытталған білім беру мазмұнының өмірлік қажеттілігі мен практикалық маңыздылығы. Соңғы төрт жыл ішінде мектептің жұмысы проблеманы шешуге бағытталған оқушылардың мотивациялық саласын дамыту арқылы олардың негізгі құзыреттерін қалыптастыру.

Мүмкіндігі шектеулі балаларды тиімді оқыту үшін олардың танымдық қызығушылығын, ойлауға деген құштарлығы мен әдетін, жаңа нәрсені үйренуге деген ұмтылысын қалыптастыру маңызды. Оқытуда тиімділікке қол жеткізу үшін оқыту ынталы, мақсатты, сараланған болуы керек, оқушылардың танымдық Тәуелсіздігінің жоғары деңгейіне жетуі керек, дамушы болуы керек деп санаймын. Өз пәнім бойынша сабақтар мен сыныптан тыс іс шараларды өткізу кезінде келесі заманауи инновациялық педагогикалық технологиялардың элементтерін қолданамын:

- тұлғаға бағытталған технологиялар.
- түзету және дамыту технологиялары.
- ақпараттық-коммуникациялық технологиялар.
- денсаулық сақтау технологиялары.

Қазіргі білім беру технологияларын таңдауымның себептері:

1. Білім беру технологиялары сынып-сабақ жүйесінің оқу процесіне оңай сәйкес келеді.
2. Оқу пәні бойынша білім беру бағдарламасы мен стандартында қойылған мақсаттарға қол жеткізуге мүмкіндік береді.
3. Педагогикалық стратегияның негізгі бағыттарын енгізуді қамтамасыз етеді: білім беруді ізгілендіру және тұлғаға бағытталған тәсіл.
4. Оқушылардың зияткерлік дамуын, олардың дербестігін қамтамасыз етеді.
5. Білім алушылардың психосоматикалық денсаулығын сақтауды қамтамасыз етеді.

Жобаның мақсаты: математика сабақтарында заманауи білім беру технологияларын қолдану арқылы білім алушылардың белсенді танымдық қызметін қамтамасыз ететін жағдайлар жасау.

Міндеттері:

- Инклюзивті білім беру жағдайында оқыту әдістері мен әдістерін зерттеу және талдау.
- Инклюзивті білім беру үшін қажетті педагогикалық жағдайларды анықтау.

Болжам: Математика сабақтарында мүмкіндігі шектеулі оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту, осы сыныптағы балалардың жеке психофизикалық ерекшеліктерін ескере отырып, заманауи білім беру технологияларын пайдаланса, сәтті жүзеге асырылатын болады.

Математика пәні мүмкіндігі шектеулі оқушылар үшін ең қиын пән болып табылады және мұғалімнің алдында математиканы оқытудың максималды тиімділігін қамтамасыз ету үшін оқыту құралдары мен әдістерін таңдау мәселесі туындайды. Жаңа стандарт мұғалімдердің назарын

оқушылардың дамуын қамтамасыз ете алатын заманауи білім беру технологияларын қолдану қажеттілігіне аударды. Мұғалімнің жетістігінің маңызды критерийіне айналатын озық технологияларды қолдану кездейсоқ емес. Заманауи технологиялардың арқасында сабақтарда оқушының іс-әрекеті өрбиді.

Инклюзивті сыныпта математиканы оқытудың әдіс-тәсілдері

Шетел әдебиетінде инклюзивті білім берудің мүмкіндіктерін аша отырып, математиканы оқытуды ұйымдастыру бойынша келесі ұсыныстар берілген:

- 1) калькуляторды пайдалануға рұқсат;
- 2) ұқсас есептерді топтастыру;
- 3) жаттығулармен бір параққа аздаған тапсырмаларды орналастыру (мысалы, бір бетке 4-тен 6 тапсырмаға дейін);
- 4) бағалауды алу үшін тапсырмалардың аз санын пайдалану;
- 5) мәселені жазбаша көрсету үшін үлкен парақтарды пайдалану;
- 6) анықтамалық ақпарат үшін математика пәндері бар кестені беру;
- 7) әрбір оқушыны көрнекі сандар қатарымен қамтамасыз ету;
- 8) проблемалық тапсырмаларды кезең-кезеңімен көрсету;
- 9) көрнекі құралдарды (суреттер, графиктер) пайдалану.

Қазақстандық мектептерде инклюзивті білім беруді әркім әртүрлі қабылдайды, бірақ ол барлық жерде бар және барлық жерде жүзеге асырылады. Мүмкіндігі шектеулі балалар арнайы бейімделу бағдарламалары бойынша жұмыс істейді, тәрбиешілермен бірге оқиды және үнемі әлеуметтік қызметкерлер мен психологтардың бақылауында болады.

Сапалы нәтижеге жету үшін инклюзивті сыныпта математика сабағын өткізу кезінде ескеру қажет бірнеше технологиялар бар:

- ✚ балаларды мұқият дайындау және оқу процесінің басына және күрделі көлемді тақырыптарға жеткізу керек, осылайша олардың ынтасы мен қызығушылығын арттырады;
- ✚ бала математиканың белгілі бір салаларын не үшін үйренетінін түсінуі үшін пайдалы практикалық дағдылар мен дағдыларды қалыптастыру қажет;
- ✚ көрнекі дидактикалық материалды міндетті түрде пайдалану, оқудың практикалық әдістерін қолдану;
- ✚ әр оқушының мүмкіндіктерін ескере отырып, әр балаға сараланған және жеке көзқарас қалыптастыру;
- ✚ оқытудың әртүрлі әдістері мен әдістерін қолдана отырып, баланың ең жақын даму аймағына назар аудару керек, яғни оқушылар үшін жақын арада өз мүмкіндіктерін барынша іске асыру үшін оңтайлы жағдайлар жасау керек;
- ✚ мета-пәндік оқу әрекеттерін қалыптастыру-тапсырмаларды орындау нәтижелерін бақылау, жоспарлау, талдау және бағалау;
- ✚ оқушылар үшін берілген ақпараттың пайдалылығы арқылы оқу іс-әрекетіне барынша қызығушылық қалыптастыруға тырысу;
- ✚ оқытудың белсенді әдістерін қолдану қажет.

Жоғарыда айтылғандардан басқа, толтырылуы керек тағы бірнеше элементтер бар:

- ✚ негізгі материалды түсінікті және қолжетімді түрде қайталау қажет;
- ✚ материалды оқу осы топтағы балалардың көңіл-күйін, ақыл-ой мүмкіндіктерін және психологиялық көңіл-күйін ескере отырып, бірте-бірте өтуі керек;
- ✚ материалды бірте-бірте күрделендіріп, нәтижесінде оны жаңа тапсырмалармен толықтыру қажет;
- ✚ оқушылардың аналитикалық қабілеттерін дамыту үшін арифметикалық есептерді ауызша және жазбаша шешуді қосу қажет: ойлау, талдау, қорытынды жасау қабілеттері. Сондай-ақ, бұл балаларда дұрыс сөйлеудің оң дамуына, оны түзетуге және қоюға мүмкіндік береді;
- ✚ ауызша санауға назар аудару қажет, өйткені бұл тапсырмалар кезінде оқушылар есте сақтауды, зейінін және есте сақтауды дамытады, бірақ сабақты ауызша жұмыспен шамадан тыс жүктемеу керек, өйткені бұл жұмыс мүмкіндігі шектеулі балаларға қиын, зейіні мен қызығушылығын арттыратын ойын түрінде жүзеге асырылады;

- ✚ әрбір дерлік математика сабағында геометрия элементтерін қосу ұсынылады, өйткені көрнекі процесс балалардың математика пәніне қызығушылығын арттырады, содан кейін олардың геометрия саласындағы дағдыларын дамыту оңайырақ болады;
- ✚ сыныпта жағымды және достық атмосфераны құру. Балаларды оқудағы аздаған жетістіктері үшін де, көбінесе олардың табандылығы үшін мадақтау қажет, бұл оқушылардың математика пәнін оқуға деген ынтасын арттырады;
- ✚ математика сабақтарында физикалық минуттар болуы керек, олар сабақта қарастырылатын тақырыппен байланыстырылғанда жақсы, бұл балалардың зейінін әрекеттің басқа түріне ауыстыруға көмектеседі, оқушыларға демалу және сонымен бірге сабақта зерттелетін нәрсені пайдалануға назар аудару;
- ✚ оқушылардың іс-әрекеттерінің көпшілігінің алгоритмін құру қажет.

Ол көрнекі диаграммаларда, кестелерде, жадынамаларда ұсынылуы мүмкін, бұл өзін-өзі тексеруге және оқушының қай кезеңде проблемасы бар екенін білуге және оны жоюға (түзетуге) көмектеседі. Алгоритм бүкіл сабақты өткізуде де болуы мүмкін, содан кейін ол оқушыларға таныс болады және сабақтың тәртібі мен сапасын дербес реттейді. Дегенмен, сабақ күнделікті тәртіп пен монотондылықты білдірмеуі керек. Сабақтың басында сіз әрқашан оқушылардың назарын аударатын және оларды өнімді жұмыс істеуге бейімдейтін нәрсе ойлап табуыңыз керек, осылайша сіз балаларды сабаққа және жаңа тақырыпты қабылдауға немесе алдыңғы тақырыпты жалғастыруға ұйымдастырасыз, бұл оқушылардың жетістіктеріне оң нәтиже береді.

Тұлғаға бағытталған технологиялар

Қазіргі мектеп мұғалімнен оның кәсібилігін арттыруды, атап айтқанда, сабақта оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастыруды таңдауды талап етеді. Математика объективті түрде мектептегі күрделі пәндердің бірі болып табылады және көптеген оқушыларға қиындық туғызады. Мұғалімнің міндеті – оқуды ұйымдастырудың икемді түрлерін іздеу. Менің көпжылдық педагогикалық тәжірибем әр баланың жеке қабілеттерімен оқу іс-әрекетіне толыққанды қатысу үшін балалардың оқу белсенділігінің деңгейі мен динамикасын және олардың теориялық ұғымдардың пәндік мазмұнын игеру деңгейін ескеру қажет деген болжамды растайды. Мектепте математиканы оқыту процесі тек білім беру сипатында ғана емес, сонымен бірге жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарға бағытталған табысты тұлғаны тәрбиелеуге бағытталған. Мұғалім ретінде мен балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруға, логикалық ойлау мен өмірге бейімделу қабілетін дамытуға міндеттімін.

Мүмкіндігі шектеулі балалар– бұл ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар. Олардың барлығы бір-біріне ұқсамайды: кейбіреулері ақпаратты тез игереді, басқалары ұзақ уақыт алады, біреуі жаңа материалды үйрену кезінде қарым-қатынасты қажет етеді, басқалары толық тыныштықта өздерін жайлы сезінеді, кейбіреулері сабақта тез шаршайды, ал басқалары сабақтың соңында ғана белсенді жұмыс істей бастайды. Сабақты құру кезінде әр баланың жеке ерекшеліктерін ескеру қажет. Бұл тәсілді қолданудың басты мақсаты оқушыларға математика сабақтарында өздерінің табиғи қабілеттерін толық ашуға мүмкіндік беретін жағдайларды қамтамасыз ету болды, бұл балалардың оқуы ретінде көрінеді. Мен өз қызметімнің негізгі нәтижесі деп санаймын, балалардың пән бойынша дағдылары мен білімдерін алуы, осы білімді практикада қолдана білуі. Оқушыларымыздың осы ерекшеліктерін ескере отырып, тұлғаға бағытталған оқыту технологиясын кеңінен қолданамын.

Тұлғаға бағытталған білім барлық балаларды теңестірмейді, бірақ әрқайсысының жеке мүмкіндіктерін мұқият сақтауға және дамытуға мүмкіндік береді. Тұлғаға бағытталған білім берудің дамушы білім берудің басқа тұжырымдамаларынан айырмашылығы оқушының субъективтілігінің басым дамуына және жас ерекшеліктеріне сәйкес мүмкіндіктерді іске қосуға бағытталған. Өзін-өзі дамыту. *Тұлғаға бағытталған білім берудің міндеттері:*

- ✚ жеке өсу
- ✚ субъективтілікті дамыту
- ✚ оқушылардың өзін-өзі дамыту

- оқушылардың интеллектуалды дамуы
- оның санасында әлемнің тұтас бейнесін қалыптастыру

Бұл жүйені құру принциптері тұлғаның жан-жақты дамуына бағытталған.

Егер бұл жүйені менің сабақтарымның бірінің мысалында қарастыратын болсақ, онда 5 негізгі кезеңді бөліп көрсетуге болады:

Сабақтың тақырыбы: «Жай бөлшектерді бөлу», сабақ 6-сыныпта Айға саяхат.

1-кезең. Негізгі білімді жаңарту. Мұнда сыныптың әрбір оқушысын өз жұмысына қосу міндеті қойылады. Мұнда балаларға әртүрлі тапсырмаларды ұсынған дұрыс:

Жаңа білім беру. Жаттығу. Космодромға бару.

1 экипаж. Дұрыс жауаптарды табыңыз.

- Бөлінетін сан ... деп аталады.
- Олар бөлетін сан ... деп аталады.
- Бөлудің нәтижесі ... деп аталады.
- Бір-біріне кері бөлшектердің көбейтіндісі ... болады.

Жауаптары: бөлгіш; бөлінді; 1; жеке.

2 экипаж. Дұрыс жауаптарды табыңыз.

- $\frac{2}{3} : \frac{2}{3} = \dots$
- $\frac{3}{4} : 1 = \dots$
- $\frac{3}{4} : 0 = \dots$
- $0 : \frac{7}{9} = \dots$

Жауаптары: 1; тыйым салынады; 0; $\frac{4}{7}$

3 экипаж. Дұрыс жауаптарды табыңыз.

- $\frac{1}{3} : \frac{2}{5} = \dots$
- $\frac{3}{5} : \frac{5}{6} = \dots$
- $\frac{3}{7} : \frac{10}{14} = \dots$
- $\frac{2}{5} : \frac{3}{5} = \dots$

Жауаптары: $\frac{2}{3}$; $\frac{2}{5}$; $\frac{5}{6}$; $\frac{7}{9}$

2-кезең. Балаларды мақсат қоюға қосу. Мұнда балаларды нақты проблемалық жағдаяттарға тартатын, шешуі сабақтың оқу-танымдық мақсаттарын анықтайтын тапсырмаларды пайдалану ұтымды.

Сабақтың ортасы: Тапсырма. Іске қосу тақтасы.

Барлық экипаждар жеке тапсырмаларды орындайды, дұрыс жауапты тауып, ұшыру алаңына жетеді.

1 экипаж

<i>Есептеңіз:</i>	<i>Жауап:</i>
$\frac{2}{3} : \frac{7}{9}$	$\frac{6}{7}$
$3 : \frac{3}{5}$	5
$1\frac{5}{7} : 3\frac{3}{4}$	$\frac{16}{35}$

2 экипаж

<i>Есептеңіз:</i>	<i>Жауап:</i>
$\frac{4}{9} : \frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$
$5 : \frac{1}{4}$	20
$1\frac{1}{2} : 2\frac{3}{4}$	$\frac{6}{11}$

3 экипаж

<i>Есептеңіз:</i>	<i>Жауап:</i>
$1\frac{1}{8} : 1\frac{3}{4}$	$\frac{9}{14}$

$2\frac{1}{3} : 3\frac{1}{2}$	$\frac{2}{3}$
$1\frac{1}{21} : 2\frac{2}{3}$	$\frac{11}{28}$

3-кезең Негізгі. Бұл кезеңнің мақсаты - өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын, шешім қабылдау қабілетін қалыптастыру.

Сабақтың жалғасы: Тапсырма. Айдағы ғарыш кемесі

№1 тапсырма. Айда барлық денелердің салмағы Жерге қарағанда 6 есе аз. Егер мектеп оқушысының жердегі салмағы 38 кг болса, онда оның Айдағы салмағы қанша болады?

Шешімі: $38 : 6 = \frac{38}{6} = 6\frac{1}{3}$ кг

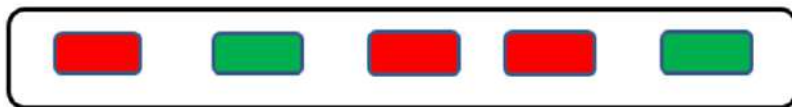
№2 тапсырма. Жарық Айдан Жерге $81\frac{1}{4}$ минутта жетеді. Ай сәулесі жерге неше секундта жетеді?

Шешімі: 1мин = 60 с; $60 \cdot 8\frac{1}{4} = \frac{60 \cdot 33}{4} = 15 \cdot 33 = 495$ с

№3 тапсырма. 1969 жылы шілдеде екі американдық астронавт Айға қонды. Жалпы, Айға барған барлық ғарышкерлер 300 сағатты сонда өткізді. Бұл қанша күн?

Шешімі: 1сутки = 24часа; $300 : 24 = \frac{300}{24} = 12\frac{1}{2}$ суток

4-кезең Оқушылардың білімін бақылау кезеңі. Мұнда білімді дәстүрлі бағалаудың орнына онша таныс емес тапсырмаларды ұсына аласыз.

5-кезең Сабақтың соңы рефлексия. Сабақтың жалғасы:

Қорытындылау. Рефлексия.

Бүгін сабақта не істегенімізді кім айта алады?

Қалай жасағанымыз ұнады ма?

Бүгін сабақта барлығы жақсы жұмыс істеді.

Егер «бөлуді» үйрендім деп ойласаңыз, қолыңызды 3 рет шапалақтаңыз.

Егер «бөлуді» үйренбедім деп ойласаңыз, онда тек 1 рет шапалақтаңыз.

Егер «бөлу» тақырыбын түсінбедім деп ойласаңыз, онда шапалақтаудың қажеті жоқ.

Қол шапалақтау! Сіз өзіңізге және біліміңізге қол шапалақтадыңыз!

Тұлғаға бағытталған математика сабағы болашақта шешім қабылдауға не көмектесетінін ойлау, талдау қабілетін дамытады. Мен бұл мәселені бірнеше жыл бойы шешіп келемін, өзімнің білім беру тақырыбым: «Математика сабақтарында тұлғаға бағытталған білім беруді жүзеге асыру».

Қызметтің осы бағытының тиімділігі мен орындылығы жігерлендіретін оң нәтижелермен расталады.

Ойлауды дамыту үшін мен қызықты тапсырмаларды қолданамын. Мұндай міндеттер тақырыпқа деген қызығушылықты сақтауға ықпал етеді. Осы типтегі мәселелерді жүйелі шешу тапқырлық пен тапқырлық сияқты қасиеттерді дамытады. Бала үшін қолайлы психологиялық атмосфераны құру өте маңызды, өйткені бұл жағдайда ғана оның дамуында прогресс болуы мүмкін. Мен балалардың жұмысты өзін-өзі бағалау қабілетін дамытуға көп көңіл бөлемін, өйткені өзін-өзі бағалау өз қызметінің нәтижелеріне және басқалардың бағалауына тыныш қарауға мүмкіндік береді. Балалармен жұмыс кезінде мен ережелерге сүйенемін:

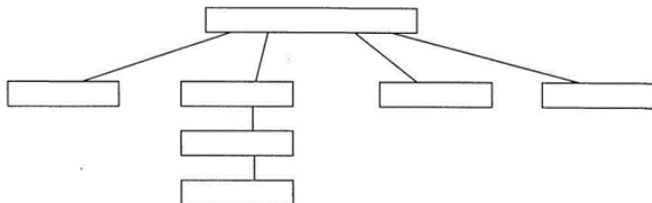
- ✚ әлсіздерді күтпеген сұрақтың жағдайына қалдырмаңыз және жылдам жауап немесе шешімді талап етпеңіз, ойлануға көбірек уақыт беріңіз.
- ✚ ассимиляцияға күрделі материалды көптеп берудің қажеті жоқ, оны меңгерген сайын біртіндеп беру керек.
- ✚ сауалнамалар мен мадақтаудың дұрыс тактикасы арқылы өз қабілеттеріне, білімдеріне және оқу мүмкіндіктеріне сенімділікті қалыптастыру. Мұндай сенімділік өзіндік жұмыс пен бақылау жұмыстарына қажет.

Сабақ оқу процесінің негізгі элементі болды және болып қала береді, бірақ тұлғаға бағытталған оқыту жүйесінде оның қызметі, ұйымдастыру формасы айтарлықтай өзгереді. Бұл жағдайда сабақ хабарламаға және білімді тексеруге бағынбайды, бірақ мұндай сабақтар да қажет, бірақ мұғалімнің мазмұнына қатысты оқушылардың тәжірибесін анықтау. Ол үшін мұғалім сыныппен жұмыс жасай отырып, оқу материалымен жұмыс жасай отырып, оқушылар қолданатын әртүрлі жеке ойлау операцияларын анықтайды.

Математика мұғаліміне арналған тапсырмалар үлгісі

Түзету және дамытушылық тапсырмалар

1. Сандар берілген: 12, 0, 15, 1, 8, 5, 2, 3, 44. Оларды келесі критерийлер бойынша таратыңыз:
 - бір таңбалы сандар _____
 - екі таңбалы сандар _____
 - өсу ретімен натурал сандар _____
2. Төменде берілген төрт тізімнің әрқайсысында қосымша сөздің астын сызыңыз.
 - Кесінді, түзу, сәуле, үшбұрыш, фигура, шаршы.
 - Сантиметр, миллиметр, дециметр, ұзындық, метр, километр.
 - Тонна, центнер, масса, грамм, пұт.
3. Төмендегі тізімдегі сөздерді схема терезелеріне орналастырыңыз. Оқушының мүмкіндіктеріне байланысты бұл схеманы мұғалім ішінара толтыра алады, оқушының міндеті – бос терезелерді толтыру.
Үшбұрыш, төртбұрыш, бесбұрыш, алтыбұрыш, тіктөртбұрыш, шаршы, көпбұрыш.

4. Мүмкіндігінше «кесінді», «сәуле», «түзу» ұғымдарының ортақ қасиеттерін және барынша көп айырмашылықтарын көрсетіңіз. Бұл тапсырма салыстыру дағдыларын дамытуға бағытталған.

	<i>Жалпы қасиеттері</i>	<i>Айырмашылықтары</i>
Сәуле		
Кесінді		
Түзу		

5. Алгоритм бойынша есептер құрастыру. Білімді бекігудің бір түрі-тапсырмаларды құрастыру. Оқушылар үлгі бойынша қысқаша жазба бойынша тапсырмалар жасай алады.

Қысқаша жазба бойынша тапсырма жасаңыз:

1-45 км

2-қарағанда 5 есе аз

3-7 км артық

«Жүр, қалды»; «болды, өзгерді»; «қымбат» – «арзан»; «жеңіл» – «ауыр» деген сөздерді қолданып тапсырмалар жасау.

Функционалдық саралау

Топтарда жұмыс істеген кезде студенттерге проблемалық тапсырма берілуі мүмкін, оның мазмұны олар үшін қызықты болады. Әр оқушы тапсырманың өз бөлігін алады, оны шешу арқылы топ танымдық және таңғажайып ақпаратты табады. Бұл жағдайда оқушылар психикалық дамудың кешігуі аз әрекеттерден тұратын қарапайым тапсырмаларды ала алады.

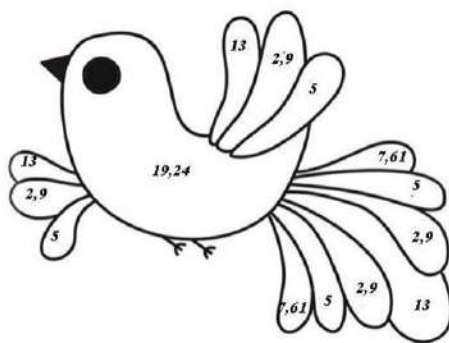
Мысалы:

- Егер бір тамшы қан микроскоппен қаралса, онда қызыл түсті өте кішкентай денелер көрінеді. 1 мм³ қанда, яғни бір тамшыда шамамен (1) қызыл денешік. Сіздің денеңізде олардың барлығы қанша? Егер сіздің салмағыңыз 40 кг болса, онда сіздің қаныңызда шамамен (2) триллиондаған эритроциттер. Елестетіп көріңізші, бұл дөңгелек әскері бірінен соң бірі орналастырылған. Мұндай қатардың ұзындығы болар еді (3) км. Осындай ұзындықтағы жіппен жер шарын экваторға орауға болады (4) бір рет.

Тапсырмалар:

- 1) $708 \cdot 150: 450 - 221$,
2) $346 - (2486 + 335 104: 476): 10$,
3) $507 792: 596 + 870 - 584 + 58 093 - 76$,
4) $(127 410 : 274 + 307 200 : 480 - 907) : 99$.
- Сурет картасы – тапсырма (ойын элементтері бар) кестеде көрсетілген әріптердің мәндері бойынша А-В-С әріптік өрнегінің мәнін табыңыз. Алынған мәндерді «нәтиже» жолына жазып, суреттің әр бөлігін кестеде берілген нәтижеге сәйкес келетін түспен бояңыз. Мысалы, кестенің бірінші бағанында оқушы 13 нәтижесін алуы керек. Суретте ол осы сан жазылған жерлерді қызыл түспен бояуы керек.

Әріптердің мағыналары					
A	7,7	4,7	14,3	1,3	9,1
B	2,2	1,9	3,2	8,7	2,9
C	3,94	6,03	40,76	3,7	7,15
Нәтиже	1				
Суреттегі түсі	қызыл	сары	көк	жасыл	қызғылт сары

Балаларға сурет бірдей берілуі мүмкін, ал сандық мәліметтер немесе әріптік өрнектің күрделілігі әр түрлі болуы мүмкін. Егер барлық оқушылар тапсырманы дұрыс орындаса, онда сурет бәріне бірдей боялады. Сабактан кейін суреттер тақтаға ілінеді. Онда мұғалім өз суретін салады. Осы стандарт бойынша балалар кімнің қателескенін және қай жерде екенін бірден көреді.

Әдебиет

- Мүмкіндігі шектеулі балаларды және мүмкіндігі шектеулі балаларды оқыту, тәрбиелеу және оқытудың халықаралық құқықтық негіздері.

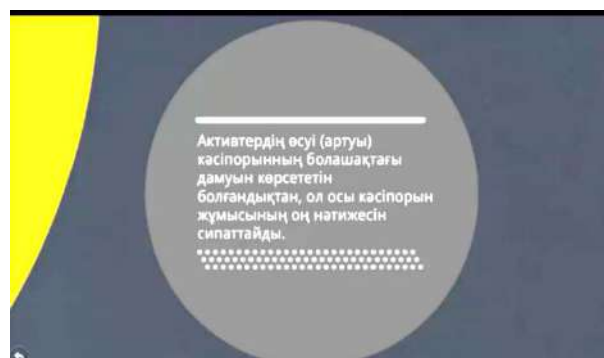
2. Баршаға арналған білім туралы дүниежүзілік декларация (Негізгі білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыру шеңбері) Джомтиен, Тайланд 03.09.1990 ж.
3. БҰҰ Бас Ассамблеясының 03.12.1982 ж. 37/52 қарарымен қабылданған Мүгедектерге арналған дүниежүзілік іс-қимыл бағдарламасы
4. 10.12.1948 жылы БҰҰ Бас Ассамблеясы қабылдаған Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы
5. БҰҰ Бас Ассамблеясының психикалық дамуы тежелген адамдардың құқықтары туралы декларациясы БҰҰ Бас Ассамблеясы 20.12.1971 жылы қабылдаған.
6. Бас Ассамблеяның 09.12.1975 ж. 3447 (XXX) қарарымен жарияланған Мүгедектер құқықтары туралы БҰҰ Декларациясы
7. Біріккен Ұлттар Ұйымының Білім, ғылым және мәдениет жөніндегі Бас конференциясы 14.12.1960 жылы қабылдаған Білім берудегі кемсітушілікке қарсы конвенция 65
8. Бас Ассамблеяның 13.12.2006 жылғы 61/106 қарарымен қабылданған Мүгедектердің құқықтары туралы конвенция.
9. БҰҰ Бас Ассамблеясының 20.11.1989 жылғы 45/25 қарарымен қабылданған Бала құқықтары туралы БҰҰ Конвенциясы
10. Мүгедектерге қатысты дәйекті саясат туралы Министрлер комитетінің мүше мемлекеттерге № R (92) 6 ұсынысы Еуропа Кеңесінің Министрлер Комитеті 09.04.1992 жылы қабылдаған.
11. Ерекше қажеттіліктері бар адамдарды оқытудағы принциптер, саясаттар және тәжірибелер туралы Саламанка декларациясы Саламанка, Испания 06/10/1994 Мүгедектер үшін мүмкіндіктерді теңестірудің типтік ережелері Бас Ассамблеяның 412/92 қарарымен қабылданған. /1993

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІ ТАЛДАУ

Тлеубаева Сантай Азизбековна
М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз қ.

Көрсеткіштер	2015 жыл		2016 жыл		Жыл бойынша өзгеріс		Құрылымының өзгеруі
	Сонaсы, млн теңге	Улес салмағы, %	Сонaсы, млн теңге	Улес салмағы, %	Алғаш. теңге, (3 гр-1гр)	% (3 гр-1гр) гр/100	(4 гр-2 гр) гр/100
1	2	3	4	5	6	7	
А							
Активтер							
қсн. бар	1363761	100	5104322	100	+3740561	374,3	-
1. Ұзақ мерзімді активтер	213230	15,64	577053	11,30	+363823	270,6	-4,34
сонaың ішінде неғаті	201272	14,75	577053	11,30	+375781	286,7	-3,45
қснaлар материалдық емес активтер	11958	0,89	-	-	-11958	-	-
2. Қысқа мерзімді активтер	1150531	84,36	4527269	88,70	+3376738	293,5	+4,34
Кәсіпорынның өндірістік портфелі	213230	15,64	577053	11,30	363823	270,6	-4,34

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ СЫНЫПТАН ТЫС БОС УАҚЫТТАРЫН ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУДА ЖОБАЛАРДЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛУЫ

Сеитова Сандугаш Капсалановна

С.Әлібекұлы атындағы №19 орта мектебі, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Жас ұрпаққа сапалы білім берумен қатар саналы тәрбие беру қажеттілігі әр уақыт кезеңінде өзекті мәселе болып табылады. Мектептің тәрбие жүйесінде білім алушылардың рухани – адамгершілік, азаматтық-патриоттық, көркемдік-эстетикалық, еңбек және дене тәрбиесінің іске асырылуын қамтамасыз ететін сабақтан тыс іс-әрекеттің әртүрлі нысандарын ұйымдастыру үшін қолайлы жағдайлар жасау маңызды. Жалпы мектеп бойынша білім алушылардың да, мұғалімдердің де уақытын тиімді пайдалану мақсатында «Үйрен және бөліс» тақырыбында сабақ арасындағы 15 минуттық үзілісті пайдалануды жөн көріп, жобалар күнтізбесі құрылды. Күнтізбеде дүйсенбі «100 ән» жобасы бірінші қабаттағы фойеде, сейсенбі күні «Оқуға құштар мектеп» жобасы кітапханада, сәрсенбі күні «Отбасы – орта мектеп» жобасы іс-шаралар өткізу залында, бейсенбі күні «Дәстүр мен ғұрып» жобасы мұғалімдер бөлмесінде, жұма күні іс-шаралар өткізу залында «Өзін-өзі басқару» жобасы кестемен көрсетіліп, өткізілу уақыты және оған жауапты тұлғалар тағайындалды.

Осы жобалардың жалпы атауын «Үйрен және бөліс» деп атауымыздың себебі, ұстаздар да, мектептің барлық қызметкерлері де, білім алушылары да жоба аясында білімді толықтырумен қатар басқалармен тәжірибе бөлісу мақсатында туындаған еді. Сонымен қатар жобаларды іске асыруда білім алушылардың тәрбиелік, өмірлік кеңістігінің әлеуетін кеңейтуге, жеке тұлғаның өзекті қажеттіліктері мен қабілеттерін іске асыру барысында сабақтар арасындағы 15 минуттық үлкен үзілісті тиімді пайдалану мүмкіндігі туындады. Енді сөз барысын сол жобалар бойынша өрбітсек.

«100 ән» жобасы аптаның дүйсенбі күні мектеп ғимаратының бірінші қабатындағы мектеп фойесінде жүзеге асырылады. Мақсаты: Білім алушыларды ұлттық құндылықтар мен қазақтың дәстүрлі ән өнерімен таныстыру, халық әндері, қазақ сазгерлерінің әндерін насихаттай отырып, ұлттық ән, музыка, салт-дәстүрлер негізінде Қазақстандық Отансүйгіштікті қалыптастыру. Жоба аясында оқушыларға жоба жоспарына енгізіліп отырған әндердің шығу тарихы, оның авторлары туралы мағлұматтар беріліп, ән арқылы көзделіп отырған құндылықтар насихатталады.

«Оқуға құштар мектеп» жобасы аптаның сейсенбі күні мектеп кітапханасында жүзеге асырылады. Мақсаты: Білім алушылардың кітап оқуға қызығушылықтарын арттыру, сондай-ақ жас ұрпақ бойында жоғары азаматтық және рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру. Мұнда білім алушылар бір апта ішінде оқыған кітаптары бойынша талқылау жүргізіп, оқырман ретінде баға береді. Құндылықтарды дәріптейді.

«Отбасы – орта мектеп» жобасы аптаның сәрсенбі күні іске асырылады. Мақсаты: Отбасы мен мектеп тәрбиесінің жеке тұлғаны дамытудағы ортақ ықпалдастық жолдарын талқылау, мектеп пен отбасы арасындағы ынтымақтастықты қалыптастыру, ата-аналарды бірлескен іс-әрекетке тарту. Мұнда арнайы шақырылған ата-аналар білім алушылар арасында отбасы құндылықтары туралы, олардың білімді, еліміздің жанашыр тұлғаларының қалыптасуы бағытында ашық пікір алмасулар жүргізеді, мектепшілік іс-шараларға атсалысады. Жоба аясында мектеп білім алушылары ауылымыздағы үлгілі, парасатты, еңбекқор отбасы иелерін тереңірек, басқа қырынан танып, біле бастады.

«Дәстүр мен ғұрып» жобасы аптаның бейсенбі күндері жүзеге асырылады. Мақсаты: Қазіргі заманда ұмыт болып бара жатқан және бүгінде өзектілігін жоймаған дәстүрлер мен ғұрыптарды тәрбиелік құндылықтар тұрғысынан жаңғырту. Жас ұрпаққа қазақ ұлттық дәстүрлердің құндылығы мен пайдалылығын түсіндіру. Бұл жоба аясында халқымыздың ұлттық дәстүрі мен ғұрпына ауылымыздың жанашыр тұлғалары шақырылып, білім алушылар арасында дәріптеліп отырған салт-дәстүр мен ғұрыптар жайында мағлұматтар беріледі.

«Өзін-өзі басқару» жобасы аптаның жұма күні жүзеге асырылады. Мақсаты: Білім алушылардың бойында азаматтық белсенділік, әлеуметтік құзыреттілік, азаматтық жауапкершілік дағдыларын дамыту, әлеуметтік шығармашылыққа қабілетті, өзінің жеке басын қоғам мен мемлекетті жетілдіру мүддесінде әрекет ете алатын жоғары мәдениетті, гуманистік бағыттағы азаматты тәрбиелеу. Бұл жоба аясында жұмыс жасайтын мектеп парламент мүшелері апта бойы

атқарған жұмыстары туралы білім алушылар арасында ақпарат беріп, алдыңғы аптаға жоспарланған жұмыстар жайында мәлімдеме жасайды.

Бұл айтылып өтілген жобалардан басқа балалардың бос уақытын тиімді ұйымдастыру және шығармашылық қабілеттерін дамыту мақсатында жұмыс жасайтын үйірме жұмыстары негізінде **«Театр сабақтары» жобасы** бағытында «Жауқазын» театр үйірмесі, **«Дебат қозғалысы» жобасы** бағытында «Зияткер» дебат үйірмесі және **«Ерте жастан басталатын экологиялық мәдениет» жобасы** бағытында «Жас эколог» үйірмесі жұмыс жасайды.

Жобалардың жүргізілуі - оқу мен тәрбие процесін ұйымдастырудың сапасы мен нәтижелілігіне әсері айтарлықтай мол.

Сөз соңында мектебімізде жүзеге асырылып жатқан жобалармен жұмыс жасау тәжірибесі барысында алдағы уақытта жобалар бойынша таңдап алынған тақырыптарды жүйелендіру мақсатында арнайы даму жоспарын дайындау жоспарлануда.

КБЖ 88.3

ОЙЛАН, ТАП!

Шукеева Гульнара Зупаровна

Төле би атындағы орта мектебі, Жамбыл ауданы Жамбыл облысы

Қатысушылар: орта буын оқушылары

Мақсаты:

Оқушылардың таным процестерін дамыту

Тренинг барысы:

- 1) Талдардың аттарын қазақ және орыс тілінде атау.
- 2) Жасырынған сөздерді табу
- 3) Жұмбақ шешу
- 4) Қала аттарын атау
- 5) "Тез ойланып жауап бер" тапсырмасын орындау
- 6) Түстердің адам психикасына әсерін ұғыну

Жүргізуші сөзі: "Балалар, бүгінгі тренинг тақырыбы- "Ойлаң, тап ! " деп аталады. Тренинг барысында әртүрлі тапсырмаларды орындай отырып, ойлау, сақтау, қабылдау, сөйлеу сияқты таным процестерімізді дамытамыз. Сабаққа бар ынгаларыңды салып, белсенді отырыңдар, сонда сабақ қызықты өтеді".

1-ТАПСЫРМА

Мына жерде 10 түрлі талдың жапырағының үлгісі ілінген. Балалар әрқайсысың жеке тапсырмалар орындайсыңдар. Тапсырма мынадай: жапырақтардың артында талдың қазақша аты жазылған, соны орыс тіліне аударуларың керек. Біреуің тапсырманы орындағанда қалғандарың жапырақтың формасын бақылап, әрі олардың атын естеріңе сақтап отыруларың керек. Егер оқушы жауап бере алмаса, онда отырған оқушылардың көмектесуіне болады.

Талдардың қазақша және орыс тіліндегі аттары:

- 1) Қайың-берёза
- 2) Көктерек-осина
- 3) Емен-дуб
- 4) Шетен-рябина
- 5) Үйеңкі-клен
- 6) Қарағаш-вяз
- 7) Терек-тополь
- 8) Лиственница-балқарағай
- 9) Кедр-самырсын
- 10) Ель-шырша

2 ТАПСЫРМА

Қазіргі заман талабы бойынша әрбір Қазақстандық 4 тілді, атап айтар болсақ, өзіміздің мемлекеттік тіл-қазақ тілін сондай-ақ орыс тілін, ағылшын тілін және заман талабына сай компьютер тілін жақсы меңгергені абзал. Енді бүгінгі сабақ барысында сендердің осы қазақша,орысша, ағылшынша сөздік қорларыңды пысықтай түсу үшін әр түрлі тапсырмалар мен қызықты жаттығуларды орындауға көшейік.

Балалар, зейіңдеріңді мына тапсырмаларға аударыңдар.Мына плакаттағы тор көздерде әр түрлі сөздер орналасқан.Осындағы жасырылған 10 қазақша,

10 орысша,10 ағылшынша сөзді тауып,белгілеп көрсетуіміз керек.

Сөздер солдан оңға,жоғарыдан төмен,жоғарғы сол жақтағы бұрыштан төменгі оң жақтағы бұрышқа диогоналды және төменгі сол жақтағы бұрыштан жоғарғы оң жақтағы бұрышқа қарай оқылуы мүмкін.

Барлығына тор көздегі жасырынған сөзді қарап,табуға уақыт беріледі.Қане, тапсырманы орындандар да мына жердегі әр түрлі түсті маркерлермен жасырынған сөздердің үстін сызып, белгілеп көрсетулерің керек!Кім сөздерді тапса қол көтерсін!

Жасырынған сөздерді тап.

В	О	О	К	І	Т	А	П	С	Е	Л	О
Я	Т	Х	Ө	S	О	Һ	Ғ	Қ	Ш	Г	Е
З	Е	Р	Ш	Т	W	S	J	А	Е	О	Q
Ы	Ц	L	Е	R	N	C	Д	Л	Ш	Р	S
К	Т	Ә	К	Е	У	G	Т	А	Е	О	Т
Ү	Й	І	А	Е	Ө	Л	Н	Е	Л	Д	Е
Ғ	Р	Н	Л	Т	Е	М	И	О	П	А	Р
Ң	А	М	А	М	А	Ә	Қ	Ц	У	Ь	Р
М	О	Т	Н	Е	Р	Ф	А	П	А	S	Е
Ү	Ғ	А	Н	L	А	N	G	U	А	G	Е
Д	О	М	B	E	V	I	L	L	A	G	E
Т	C	E	Л	O	R	Д	E	P	E	B	O

3 ТАПСЫРМА

Балалар келесі тапсырма : "Жұмбақ шешу". Қазір кезек-кезек ортаға шығып, мына конверттердің біреуін ашып, ішіндегі қағазда жазылған жұмбақтың шешімін табуға тиістісің. Сосын жұмбақтың шешімін орыс, ағылшын тілдеріне аударуларың керек. Тапсырма түсінікті болса, ортаға шығуғ кім дайын?

Жұмбақ шешімі:

1. Қабат-қабат қаттама, ақылың болса аттама. (**кітап, книга, BOOK** бук)
2. Ақ сандығым ашылды, ішінен жібек шашылды. (**күн, солнце, SUN** сан
3. Сырт-сырт соғады, уақыт озады. (**сағат, часы, CLOCK**, клук)
4. Түйістіреді көзінді-көзіңе, жолықтырады өзінді-өзіңе. (**айна, зеркало, MIRROR** мирә)
5. Бойын жерге жасырған, бұрымы бар жасылдан. (**сәбіз, морковь, CARROT** кәрәт)
6. Жылт-жылт еткен, жылғадан өткен (**су, вода, WATER** уота)
7. Ағаш оның мекені, жаңғақ корек етеді,
8. Жауын көрсе қорқып, ініне кіріп кетеді. (**тиін, белка, SQUIRREL** скуирәл)
9. Мойны бейне сұрақ белгісі, онымен сәнді көл іші,
10. Қанаттының сұлу төресің, балақай сен де білесің. (**аққу, лебедь, swan**, суон)
11. Шұбар ала тоны бар, күжірейген жоны бар,
12. Тау мен дала мекені, етпен корек етеді. (**жолбарыс, тигр, tiger**, таигә)
13. 10) Көбелекке ұқсайды, бірақ олар ұшпайды. (**гүл, цветок, flower**, флауә)

4 ТАПСЫРМА

"Балалар, келесі тапсырма "Қала аттарын атау" деп аталады. Тапсырма орындамас бұрын сендерге мынадай сұрақ:

- Қазақ алфавиті неше әріптен тұрады? (42)
- Орыс алфавиті неше алфавиттен тұрады? (33)
- Ағылшын алфавиті неше әріптен тұрады? (26)

Мұнда бас әрпі бойынша қала аттарын құрауға болатын 24 әріп жасырылған. Сендер осы жерден кезек-кезек келіп екі-екіден не үш-үштен қима қағазды алып артындағы әріптен басталатын қала аттарын атауларың керек. Әрқайсысың ең кемі 1 не 2 қала атын атауға тиістісің!"

Мысал ретіндегі қала аттары

- 1) **А**-Ақтау, Астана, Атырау, Алматы, Афины
- 2) **Б**-Барселона, Бішкек, Балқаш, Бұқара
- 3) **В**-Варшава, Вена, Вашингтон, Волгоград
- 4) **Г**-Гамбург, Гавана, Грозный, Гвадалахара
- 5) **Д**-Дели, Даллас, Дублин
- 6) **Ж**-Жаңатас, Женева, Житомир
- 7) **З**-Загреб, Зиндер, Зыряновск

- 8)И-Измир,Исламабад,Ижевск,Игарка
- 9)К-Киев,Көкшетау,Касабланка,Кипр
- 10)Қ-Қарағанды,Қаратау,Қостанай,Қызылорда
- 11)Л-Лондон,Лиссабон,Лион,Лима
- 12)М-Мадрид,Москва,Мекке,Мадина,Милан,Мехико
- 13)Н-Ницца,Нью-Йорк,Новгород
- 14)О-Орал,Одесса,Осло
- 15)П-Париж,Прага,Павлодар,Пекин,Петропавл
- 16)Р-Рим,Рига,Рио-де Жанейро
- 17)С-Самара,Сочи,София,Семей,Стамбул
- 18)Т-Тараз,Ташкент,Токио,Талдықорған,Тбилиси
- 19)У-Улан-Батор,Уфа,Уиндем,Ухта
- 20)Ф-Феникс,Франкфурт,Форт-Нельсон
- 21)Х-Хьюстон,Харьков,Хельсинки
- 22)Ч-Чита,Чикаго,Челябинск,Черчилл
- 23)Ш-Шираз,Шанхай,Шымкент
- 24)Я-Якутск,Яунде,Янгон,Яссы

5 ТАПСЫРМА

Балалар, зейіңдеріңді мұнда аударыңдар.Мына жерде 10 түрлі түсті парақ ілінген.Әр парактың артында 1 тапсырма бар.Ортаға шығып біреуін таңдап,ол түстің орысша,ағылшынша атауын атап сосын өз тапсырманды алып,орнында отырып дайындалып жауап беру керек.Әркімге әртүрлі тапсырма беріледі.Біреу суретке қарап сипаттама беруі керек,біреу тапқа,біреу мақал-мәтел айтуы қажет, келесі бірің жол белгілерін келесі бірің автокөлік маркаларын ажыратуың қажет.Ал, тапсырма түсінікті болса, кезек-кезек шығып, тапсырманы алыңдар да орындарыңда отырып дайындалыңдар!

Түстер атауы

Қазақша аты	Орысша	ағылшынша
Жасыл	Зеленый	Green
Қызыл	Красный	Red
Сары	Желтый	yellow
Көк	Голубой,синий	Blue
Қара	Черный	black
Ақ	Белый	white
Сұр	Серый	grey
Қоңыр	Коричневый	brown
Қызыл күлгін	Розовый	pink

Әр парактың артында әртүрлі тапсырмалар жасырылған.

Балалар, түстерді таңдай отырып "Тез ойланып, тап!" атты тапсырманы орындап шықтыңдар.Түстердің қазақша аттарын орыс тіліне ағылшын тіліне аударып білдіңдер. Ал енді осы түстердің адамға әсеріне сипаттама берейін деп тоқталып өту. 10 түстің адам психикасына қалай әсер ететініне жеке-жеке сипаттама беру.

Қорытынды:" Балалар бүгінгі тренинг барысында әр түрлі тапсырманы орындай отыра сендер бір-біріңнен көп нәрсе үйрендіңдер.

Егер сендер орысша,ағылшынша сөздік қорларың арта түссін десендер онда мынадай орысша-қазақша,орысша -ағылшынша сөздіктерді пайдалануды қолға алыңдар.Ауызекі тілде,теледидар көргенде немесе газет-журналдардан түсініксіз сөздер кездессе соны сөздіктен тауып мағынасын білуге ұмтылыңдар.Жаңа сөздерді дәптер арнап жазып жүріп жаттап қажеттеріңе жаратсаңдар болады".

Сабақта белсенділік танытқан оқушыларды атап өтіп тренингті аяқтау.

Әдебиет

1. Мерғалиева М.А.Тихомирова В.Т.,Когнитивный тренинг.Психологический практикум для подростков,Алматы,1998 г.,стр. 13,66,73 .

ТУҒАН ЖЕРІМНІҢ ТАРИХЫ МАТЕМАТИКА ТІЛІМЕН

Рахметқұлова Жаныл Рахметқұлқызы
№6 орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Аннотация

Бұл зерттеу жұмысында математика пәні туған өлкеміздің, яғни, Жамбыл облысы, Байзақ ауданы, Сарыкемер ауылының тарихымен байланыстырылып, 5-6 сынып оқушыларына арналған мәтін есептер құрастырылды. Жұмыстың өзектілігі оқушылар мен ата-аналардан алынған анкеталық және тест сұрақтарының нәтижесінде анықталды. Математика пәнін өмірмен, тарих, география, жаратылыстану пәндерімен ұштастыра отырып, оқушыларға пайдалы ақпарат беруге көзделген тапсырмалар (мәтін есептер) жинақталды.

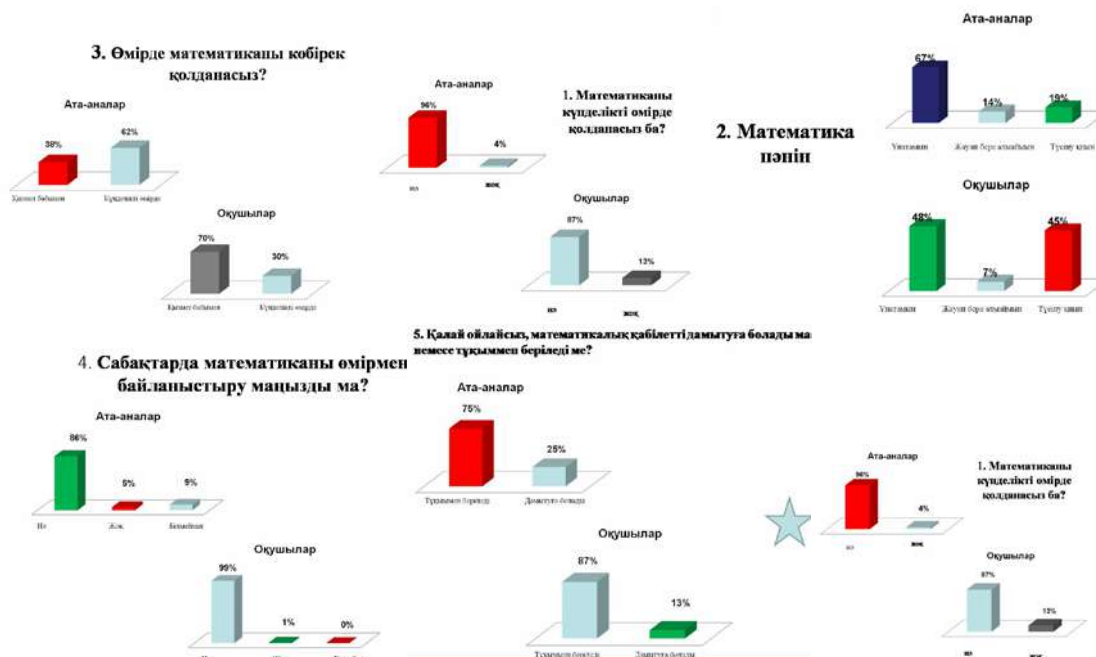
Тезис

Бұл жұмыс математика пәні мұғалімдеріне және 5-6 сынып оқушыларына арналған. Оқушылар берілген мәтін есептерді шығару арқылы туған өлкесінің тарихымен, территориясымен танысуға мүмкіндік алады. Сонымен қатар, оқу процесінде оқушылардың басым бөлігіне қиындық тудыратын мәтін есептерді құрастыру, оларды шешу жолдары мен әдістері көрсетілді. Зерттеу барысында алынған анкета нәтижесінде оқушылар мен ата-аналардың көзқарастары анықталды. Нәтижелерді қорытындылай келе, өлке туралы тарихи фактілер жинақталып, мәтін есептер құрастырылды. Есептерді құрастыруда оқушыларға барынша қызықты, пайдалы болу шарттары ескерілді.

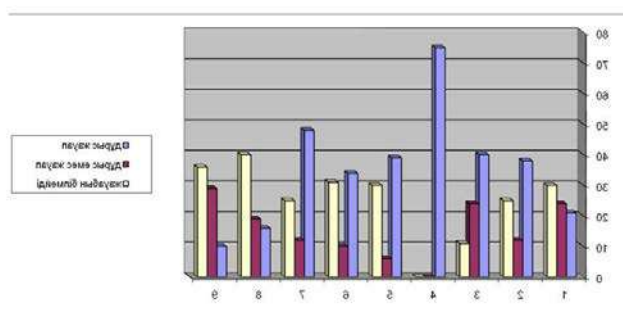
Кілтті сөздер: функционалдық сауаттылық, пәнаралық байланыс, мәтін есептер, тарихи деректер, есепті шешу алгоритмі.

Тақырыптың өзектілігі. Тақырыбын таңдамастан бұрын мен сынып оқушылары мен ата-аналардан «Математика біздің өмірімізде» атты анкета мен «Туған жерімнің тарихын қаншалықты білемін?» атты тест жұмыстарын алдым. Алынған нәтижелерді қорытындылай келе, оқушылардың математика пәнінің өмірдегі ролін жете түсінбейтіндігін және ауылымыздың тарихына байланысты сұрақтарға жауап беруде де қиналатынын түсіндім. Екі пәнді байланыстыра отырып, патриот-математик оқушы моделін құрастырамын деп шештім. Сол себепті, мен оқушылардың мәтін есептерді шығару қабілетін арттыру мақсатымен туған жеріміздің тарихын математикалық біліммен байланыстырып есептер құрастуды жөн санадым. Математикалық білімді туған жерді зерттеуде қалай қолданса болады? Әрине, құрамында тарихи мағлұматтар мен фактілер бар есептерді шығару арқылы. Мектеп оқулықтарында көбінесе бір немесе екі ғана шартпен берілетін қарапайым мәтін есептер үнемі қайталанып отырады және ол оқушылардың басым бөлігіне қиындық тудырады. Осының әсерінен математиканың алдында тұрған негізгі талап – оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту, математика пәнінде күнделікті өмірде кездесетін есептерді шығаруға үйрету, математикалық модель құра білу мәселелері назардан тыс қалуы мүмкін. Мәтін есептерді тура талқылауды қажет ететін арифметикалық тәсілдерді қолдана отырып шығарудың логикалық ойлауды дамытуда берері зор және арифметикалық тәсілді жақсы меңгергенде мәтін есептерге жылдам, әрі дұрыс теңдеу құра алады. Есептің мағынасын, есепте берілген іс-әрекеттерді толығымен түсінуге, есептің шартын дұрыс жазуға қалыптастыру керек. Сонымен қатар математика пәнінен алынған білімді өмірде жиі қолдануға тура келетіндіктен, өмірмен байланысты есептер шығару- танымдылық пен қызығушылықты арттыруға ықпал етеді.

Анкеталық сұрақтардың нәтижелері мынадай:

Оқушылар мен ата-аналардан алынған тест сұрақтарының нәтижесі:

Жұмыс мақсаты: тарих пен математика ғылымдарын байланыстыру арқылы оқушылардың тарихи білімі мен математикалық сауаттылығын арттыру.

Міндеттері:

- 5-6 сынып оқушыларының мәтін есептерді шығару қабілетін арттыру мақсатында тарихи фактілерге негізделген есептер құрастыру;
- Мәтін есептерді құрастыру тәсілдерін үйрену және оны практикада қолдану.
- Мәтін есептерді талдауға арналған тиімді әдіс-тәсілдерді анықтау.

Тарихи мәліметтерге сүйеніп есеп құрастыру **алгоритмі:**

1. Тарихи деректер жинау. Байзақ ауданы, Сарыкемер ауылы туралы тарихи деректерді жинау, сол деректердің ішінде сандық мәліметтері бар оқиғаларды түртіп алу.
2. Есепті құрастыру процесі. Сандардың арасындағы байланысты анықтау арқылы есептің шартын құру, оны шығару және жауабын табу. Есеп арифметикалық амалдар арқылы немесе теңдеу құрастыру арқылы шығарылады және ол мына тақырыптарда құрастырылды:
 - Натурал сандарға амалдар қолдану.
 - Ұзындық, аудан өлшемдеріне байланысты есептер.
 - Жылдамдық, уақыт, арақашықтықты табу есептері.
 - Масштаб тақырыбына байланысты есептер.

Есептің шартын құру. Есеп 5-6 сынып оқушыларына қызықты әрі түсінікті болуы керек, құрамындағы тарихи мәліметтер рас болуы шарт. Есептің шартын қалай құрастырамыз?

- Тарихи кітаптардан ауылымыз туралы барлық сандық мәліметтерді жазып алу және сол сандардың арасындағы байланысты, яғни бір санның екінші саннан қандай және неше есе айырмашылығы бар екенін анықтау.
- Есептің шартын тірек сызба түрінде құрастыру және сұрақ қою;
- Есепті таңдап алынған әдіс арқылы шешу немесе аталған тақырыпқа сәйкес терминдермен кроссворд құрастыру.

Мәтін есептер дегеніміз – аты айтып тұрғандай, мәтін арқылы берілген, теңдеу құруға негізделген есептер болып табылады. Мұны кейде мәселе есептер, кейде сөздік есептер деп те атайды. Бұл есептердің ішінде біраз басқатырғыштары да бар. Өзінің алға қойған дидактикалық мақсаттарына қарай есептерді үш түрге (классификация) бөлуге болады:

- 1) Танымдық есептер: бұлар арқылы жаңа білім алынады;
- 2) Машықтану есептері: бұлар арқылы орнықты білім дағдылары қалыптасады;
- 3) Шығармашылық мақсаттағы есептер: ойлауды қажет ететін дамыту есептері.

Бұл жұмыста аталған мәтін есептердің барлық түрлері кездеседі. Мәтін есептерді шығару кез келген есепті шығара білуге үйретеді:

- А) есеп мазмұнын талдай отырып, ондағы белгілі және белгісізді ажырата білуге үйретеді;
- Б) берілген мәліметтер мен белгісіздің арасындағы байланысты тағайындай білуге үйретеді;
- В) Есептің шығару жоспарын құру;
- Г) Есептегі белгілі мен белгісіз арасындағы байланысты теңдеу, теңдік арқылы математика тіліне аудару;
- Д) Сәйкес амалдарды орындау, есептің сұрағына жауап қайтару;
- Е) Есептің дұрыстығын тексеру.

Есепті шешу бірнеше кезеңнен тұрады:

- есептің мазмұнымен танысу.
- есептің шарты және талабын түсіну, шартта көрсетілген элементтерді игеру
- қажетті ес жүйесіне керек ақпаратты іздестіру.
- білетін білім ментәжірибені пайдаланып, шарты мен қорытындысының сәйкестігін айқындау.
- есептің шешу жоспарын анықтау.
- берілген және ізделінді тәсілдер арқылы есептің бірнеше тәсілін қарастыру. - есепті белгілі тип түріне негіздеу.
- берілген есепті шешудің ең тиімді жолын таңдау.
- Жалпы мәтінді есептерді көбінесе арифметикалық және алгебралық тәсілмен шығарады:
- арифметикалық тәсіл – бұл жағдайда барлық логикалық операциялар нақты сандар арасында арифметикалық амалдарды қолдана алу білімін пайдаланылып негізгі тұжырымға сүйенеді.
- алгебралық тәсіл – мұнда есеп теңдеу құру арқылы шығарылады.

Арифметикалық тәсіл есепті талқылай білуге, өз ойын анық және нақты айта білуге үйретеді. Ал алгебралық тәсілде есеп математика тіліне аударылып, оның математикалық моделі жасалады.

Математика пәнінен мәтін есептердің шартын, сұрағын түсініп анықтап, шешу жолын талдауға арналған тиімді бірнеше тірек-сызба әдістері жинақталды. Атап айтқанда: **«Кейс-стади», «Фишбоун», «ФИЛА» «DEAL», «Хатқалта» әдістері.**

1.Кейс-стади амал-тәсілдері қолданылған сабақтарда сыныпты төрт адамнан тұратын микротоптарға бөлдім. Олар:

1.Сарапшы – әрбір топтың өзінің сарапшысы болады. Сарапшының міндеті микротоптарға қатысып отырған оқушылардың жауаптарын қорытындылау. Керек болса, микросабақтар өту. Оқушылар жауаптарының дұрыстығын не бұрыстығын сарапшыға тексертеді.

2.Жол сілтеуші – бұл-тапсырманы басқалардан ерте шығаратын, әдетте жақсы оқитын оқушы. Ол оқушылар жауап таба алмай жатқанда, дұрыс жолды айтады.

3.Баяндаушы – бұл тапсырмада берілген мәтін не басқа жағдаяттарға еніп, басқа оқушыларға түсіндіреді.

4.Қарсы сұрақ қоюшы – бір оқушы басқа оқушылардың айтқан пікірлеріне келіспей әдейі сұрақ қояды. Бұл сұрақтарға басқа оқушылар жауап берулері қажет. Бұл оларды өз пікірлерін басқа біреуге дәлелдеуге үйретеді.

Кейс-стади тәсілін қолданудың өзектілігі: баланың өз ойын еркін жеткізе алуына, өзіндік көзқарасын дәлелдеп, саралап, дұрыс жолды бағдарлай алуына, проблеманы өздігінен шешуді үйренуіне жағдай туғызу болып табылады.

«ФИЛА» әдісі

FACTS Деректер /Факт/	IDEAS идеялар	LEARNING ISSUES сұрақтар	ACTION PLAN Әрекет ету жоспары
Проблемалық мәселе мазмұнынан туындайтын ақпараттар. Бұл деректер проблеманың сценарийінен алынады	Дерекке негізделіп тағайындалады. Гипотезалар. Мүмкін: -себептер -әсерлер -идеялар -аталған проблеманы рұхсат ету шешімдері	Сұрақ түрінде атап көрсетілуі керек. Сұрақтар мәселені шешуге сәйкестендіріледі.	Әрекет ету жоспары мәселені шешуге, зерттеу жүргізуге сәйкес орындалуы керек. Мәселенің шешу жолдарын жазуға болады.

FACTS Деректер /Факт/	IDEAS идеялар	LEARNING ISSUES сұрақтар	ACTION PLAN Әрекет ету жоспары
Есептің шарты.	Сызба, кесте, схема немесе суретін салу арқылы есепті шешу жолдарын қарастыру.	Есепте берілген сұрақтар.	Есептің шешу жолдарын, жауабын жазу.

«Фишбоун» әдісі

Берілген мәлімет бойынша өздері сұрақ қойып, жауабын топтық жұмыста талқылауға, ой қорытуға белгілі бір қорытындыға келуге жетелейді.

«DEAL» әдісі:

D – Describe – баяндау, суреттеу (оқығанды, көргенді сипаттау, сынау, өлшеу).

E – Explain – түсіндіру (құбылыс немесе оқиға бойынша не білетіндерін, түсінгендерін суреттеу).

A – Analyse – талдау (ақпаратты талдау, қорытынды жасау, себептерін атау).

L – Links – байланыс (болжамдар немесе қорытынды жасау, өзінде бар біліммен байланыстыру).

I . Натурал сандарға амалдар қолдану

- 1938 жылы Жамбыл облысының оңтүстігінде аумағы 4,6 мың шаршы метрді құрайтын, халқының саны 78 мыңнан асатын Байзақ ауданы құрылған. Қазіргі таңда ауданымызға неше жыл толып отыр? Қай жылы ауданымыздың 150 жылдық мерейтойы тойланады? (81 жыл, 2088 жылы)

2. Ауданымыз 1938- 1996 жылға дейін Свердлов ауданы деп аталды. Ауданымыз неше жыл бойы осы атаумен аталып келді? (58 жыл)
3. 1998 жылы Байзақ ауданының орталығы – Сарыкемер ауылына кіре берісте биіктеу төбе үстінде Байзақ Мәмбетұлының құрметіне ескерткіш орнатылды. Қазір бұл ескерткішке неше жыл толды?
4. 2011 жылғы халық санағы бойынша Сарыкемер ауылының халқының саны 24314, ал аудан халқының саны 87389 адамды құрады. Сарыкемер ауылының халқының саны Байзақ ауданы халқының санынан нешеге аз?
5. 2017 жылғы санақ бойынша аудан тұрғындарының саны 102380 адамға жетті, 6 жыл ішінде аудан халқының саны нешеге өсті?
6. Ауданымызда қаңтар айында орташа температура 6°С құраса, шілде айында бұл көрсеткіш 23°С-ге жетеді. Қаңтар мен шілде айларының ауа температурасының айырмашылығы қандай?
7. Барлық ауыл шаруашылығының пайдалануындағы жер аумағы 171111 км² құраса, жайылымға берілген жер аумағы 123165 км². Қалған бөлігі суармалы жерді құрайды. Ауданымыздың суармалы егіншілікке пайдаланылатын жер аумағы қанша?
8. Ауданымыздың орман қорының жері 221640 км², су қорының аумағы орман қорының аумағынан 221607-ге кем. Ауданымыздың су қоры қандай?
9. 2016 жылғы халық санағы бойынша аудан халқының 85%-ын қазақтар, 9%-ын түріктер құраса, басқа ұлт өкілдері аудан халқының неше пайызын құрайды?
10. Ауданымыздың орталығы – Сарыкемер ауылы. Тараз қаласына дейінгі қашықтығы 12 шақырымды құрайды. Егер жеңіл көлік 100 км\сағ жылдамдықпен қалаға бағыт алса, көздеген жеріне қанша уақытта жетеді?

II. Ұзындық, аудан өлшемдеріне байланысты есептер

1. Ауыл шаруашылығына жарамды жер көлемін анықта, егер: суармалы жер көлемі 28660 гектар, суарылмайтын егістік 29315 гектар, көп жылдық екіпелер 194 гектар, шабындық 2902 гектар, жайылым 108511 гектар, 1477 гектар бөгде жер учаскелерін құраса?
2. Жайылымға берілген жер көлемі мен шабындық жер көлемінің айырмасы қанша?
3. Аудан орталығы – Сарыкемер ауылынан Жамбыл облысына дейінгі қашықтық 12 км. Осы арақашықтықты м-мен, см-мен, мм-мен өрнекте.
4. Талас өзені – Қырғызстан мен Қазақстан жеріндегі ірі өзендердің бірі. Ол Жамбыл облысының Байзақ, Талас, Сарысу аудандарының жерімен ағады. Өзеннің Қырғызстанағы бөлігі 208 км болса, неше бөлігі аталған аудандардың аумағында ағады? (453 км)
5. Жамбыл облысының жер аумағы 144,2 мың км², ал Байзақ ауданының жер ауданы облыс ауданынан 139,7 мың км²-қа аз. Байзақ ауданының жер аумағы қанша?
6. Байзақ ауданы бойынша малды ауыл шаруашылық жануарларын айдап өтуге және көшіруге 6574 гектар жер белгіленген. Бұл жайылым жер көлемінен 101937-ге км. Ауданымыздың жайылымға берілген жер көлемі қанша?
7. Ауданымыздың ең биік жері оңтүстігінде 1637 м-ді құрайды. Осы ұзындық өлшемін км-мен, см-мен, мм-мен өрнекте.
8. Кестемен жұмыс жаса: жоғары көрсетілген елді мекендердегі халықтың жалпы санын анықта.

III. Бөлшекті оқу, жазу. Ірі елді мекендері:

Ауыл аты	Халық саны (2009)
Сарыкемер	24,3 мың
Бурыл	10,5 мың
Қызыл Жұлдыз	5 мың
Түймекент	5,1 мың

III. Бөлшекті оқу, жазу. Ірі елді мекендері:

Ауыл аты	Халық саны (2009)
Байзақ	2,8 мың
Кеңес	2,2 мың
Мәдімар	2,1 мың
Жетібай	2 мың

3. Жылдамдық, уақыт, қашықтыққа байланысты есептер.

- 1-суретте берілгендей Сарыкемер ауылынан Көшеней көшесі арқылы Тараз қаласының орталығына дейінгі қашықтық 17 км құрайды. Егер көлік қала орталығына $1\frac{1}{4}$ сағатта жетсе, көліктің жылдамдығы қандай?

2. Құлан ауылынан Сарыкемер ауылына дейінгі қашықтық 110 км. Егер көліктің жылдамдығы 55 км/сағ болса, көлік Сарыкемер ауылына неше сағатта жетеді?

3. Талас өзені Байзақ ауданы территориясымен ағып өтетіні белгілі. Меншікті жылдамдығы 6 км/сағ қайық ағыс жылдамдығы 2 км/сағ озенде ағыспен жүзеді. Қайық 3 сағатта қанша қашықтыққа барады?

АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІН ОҚЫТУДА ҚОЙЫЛАТЫН НЕГІЗГІ ТАЛАПТАР

Тулеубаева Ажар Абылаевна

Т4 Тілеміс батыр жалпы орта білім беретін мектебі, Меркі ауданы жамбыл облысы

Тіл – қарым-қатынас құралы. Тіл сөйлеу арқылы жүзеге асады, сөйлеу арқылы ғана дамып, өмір сүреді. Біз ағылшын тілін оқыту туралы айтқанда, оны ең алдымен қатынас құралы ретінде оқимыз. Сөйлеу екі жақты үрдіс. Ол біріншіден тыңдап түсінуден, екіншіден сөйлеуден тұрады. Сөйлеудің екі түрі бар. Олар:

- 1) Диалогтық
- 2) Монологтық

Ауызша сөйлеуге мынадай талаптар қойылады:

1) Сөйлеу тілін түсіну

2) Жеткілікті мөлшерде шет тілінде әңгіме жүргізе білу, сөйлей білу. Бұл - сөйлеудің тәжірибелік мақсаты. Ауызша сөйлеу ағылшын тілін үйретудің маңызды құралы. Ол лингвистикалық материалды таныстыру құралы: дыбыстар, сөздер, грамматикалық құрылымдар. Және бұл сөздік үлгілер мен сөздікті меңгеру құралы, әрине, ол айту дағдыларын қалыптастыру болып табылады. Сөйлеу – сабақтың маңызды бөлігі. Ауызша сөйлеу - оқушылардың мәтінді тыңдау мен оқу кезіндегі оқылған материалды тексеру құралы. Тыңдау, түсіну, меңгеру оқушылар үшін қиынға соғады, себебі олар дыбыстарды жылдам айырып, ойында сақтап түсіну керек. Оқушылар бұл процесті өзінің туған тілінде өте жеңіл орындайды, ал ағылшын тілінде қатты қиналады. Сондықтан, таңдағанда өте зерек болуы керек және ойлай білуі керек. Ол үшін негізгі факторды еске сақтау керек:

1) Лингвистикалық материал

2) Материалдың мазмұны

3) Материалды беру жағдайы

Оқушыларға шет тілін үйретуде негізгі 3 қиыншылық бар: фонетикалық, лексикалық және грамматикалық. 1. Фонетикалық қиыншылықтар ағылшын тілі мен қазақ тілінің дыбыстық құрамының айырмашылығында кездеседі. Ағылшын тілінің дыбыстарын өз тілінің дыбыстарына ұқсатып айтады Мына сөздерді қиындықпен айтады: Worked-walked, first-fast-forced, lion-line, tired-tide, bought-boat-board. Дауыс ырғағындағы айырмашылықтар да түсінуді қиындатады. Мысалы: Good morning! Сондықтан тыңдау дағдыларының дыбыстар мен дауыс ырғағының жаттығулары өте қажет. 2. Лексикалық қиындықтар – ағылшын тілінің аналитикалық құрылысымен және инфинитив, көсемше құрылымдарының өте көп қолданылуына байланысты, Мысалы: The horse is slipping. The horse is sleeping. They worked till night. They walked till night. Міне, осындай сөйлемдерді түсіну өте қиын, сөздерді шатыстырады. Мысалы: East-west take- put ask-answer Әсіресе, логтан кейін қолданылатын етістіктер. Put on: put off-put down Take off: see off-going for: etc. Ағылшын тілінде грамматикалық омонимдер де қиындық туғызады. Мысалы: to work-work to answer-answer. – ed Past Ind. Participle 2 Бұлардың бәрін тыңдап айыру қиын. 3. Тыңдауға берілген материалдың мазмұны да түсіндеуге әсер етеді. Тыңдауға арналған материалды дайындау үшін маныларды ескеру қажет: А) материалтақырыбы түсінуге жеңіл ме? Қандай қиын сөздер бар? Ә) материал түрі: суреттеу ме, әңгіме ме? Б) материалды үзінді ме, әлде толық па? В) материалды тыңдауға әзірлік. Г) материал диалог түрінде ме, әлде монолог па? Монологтық сөйлеу оңай, сондықтан тыңдауға тиімді. 4. Материалды тыңдау жағдайы өте маңызды. 1. Сөйлеу жылдамдығы 2. Сөйлеу қарқыны: басында жай басталуы қажет. Сөз топтарының арасында пауза болуы қажет. Тыңдаудың соңында қарқыны қалыпты деңгейге 1 минут – 150 сөзге жетуі керек. Орташа қарқын 120 сөз: жай қарқын – 95 сөз. 3.Қайталау жиілігі 1 немесе 2 рет. 4. Сөйлеп тұрған адамның барлығы, егер таза тілде сөйлеуші адам өзі тұрса өте жақсы. Ал ең қиын диалогты тыңдау керек. 5. «Көру» құралдары заттар немесе қимыл тектес болуы мүмкін. Олар көруге, естуге, тыңдауға көмектесуі қажет. 6. Сөйлеушінің дауысы да тыңдаушыға әсер етеді. Мұғалімнің дауысына үйреген оқушылар басқа адамның сөйлегеніне түсінбеуі мүмкін. Сондықтан мұғалім дауыс ырғағын барынша өзгертіп отыруы керек. Ағылшын тілінде сөйлеу – тілді игерудің ең қиын түрі, бір екі сөзден тұратын сөйлем құрастыру үшін сөйлеу дағдысын қалыптастырып, машықтану керек. Бұл көп дайындықты қажет етеді, ал мектепте оқушы өз ойын айтып түсіндіруі қиын. Мұғалімнің бұл үшін қолданатын әдістері өте аз. Оқушы жай ғана естігенін қайталайды, үлгі бойынша берілген сөздерді жазады. Әрине, бұл механикалық жаттығулар өте қажет, бірақ жылдан жылға оларды сөйлеу мағынасыз қолдану ешқандай пайда бермейді. Оқушы бір нәрсе туралы айтқысы, түсіндіргісі немесес сұрағысы келсе тілдік қоры пайдалануы қажет және оған мұғалім көмектесіп отыру керек, Осы психологиялық фактор үнемі есте болуы керек. Жазуға үйретуде кездесетін кейбір қиыншылықтар балаларға қиын емес, себебі бұл әріптер мемлекеттік тілде кездеседі. Ал, s, r, l, g, f, q сияқты әріптер таныс емес болып көрінеді. Сондықтан, сабақ үстінде бұл әріптерді дұрыс жазғызу үшін көп жаттығулар жасау керек. Оқушылардың ағылшын сөздерін қолды үзбей бір-біріне тіркестіріп жазуы қиын, сондықтан кішкентай әріптерді қолын алмай жазғызу үшін көп жаттығу керек.

Мемлекеттік тілде оқытылатын балаларға ағылшын орфографиясы көп қиыншылық келтіреді. Әртүрлі сөздердегі әртүрлі әріптердің немесе әріптер қосындыларының оқылуы кейде бірдей болады: Eye – I Road – rode Write – right Tale – tail Әріптердің көбі кейбір сөздерден оқылады, ал кейбір сөздерде оқылмайды. Build – suit Laugh – brought Help – hour Ағылшын тіліндегі әріптердің айтылуы мен орфографиясының сәйкес келмеуінің себебі ағылшын тілінде әріптерден көрі дыбыстар көп, 26 дауысты дыбыс және 6 дауысты әріп бар. Сондықтан busy, daughter, language, beautiful, foreign деген қиын сөздерге назар аудару керек. Ағылшын орфографиясын білу үшін, оның заңдылықтарын жақсы білу қажет. Оқушылар мыналарды білуі тиіс: 1) У әрпіне аяқталған сөздерге s жалғауының қосылу жолдарын: Day – days Stay – stays Бірақ: city – cities, study – studies дауыстыларға «ed» жалғанады Play – played Carry – carried Дауыстыларға ing жалғау: Write – writing Dig – digging Play – playing Stand – standing Сын есімнің шырайларының жалғаулары: er, est: Clean – cleaner – the cleanest Large – larger – the largest 2) Дауыссыздың қосарлану жолдары:

Sit – sitting Thin – thinner Swim – swimmer 3) Негізгі сөз құрайтын жұрнақтар: «ful», «less», «use», «useful», «useless» Шығарма хат арқылы өз ойларын жеткізу балаларға қиын, себебі оқушылар дұрыс сөздерді, грамматикалық формаларды табуда көп қиналады. Жазуға үйрету. Шет тілін үйретудегі өте маңызды және күрделі жұмыстардың бірі – жазу. [20.4] Ағылшын тілін жазуға үйрену дегеніміз – сол тілдің әріптік және дыбыстық жүйесін білу, оны сөйлей, айта, қолдана білу. Жазу каллиграфиядан, орфографиядан және шығарма жаза білуден тұрады. Жазуды үйрену мынадай дағдыларды білуден тұрады: 1. Алғашқы алфавиттің әрпін жаза білу дағдысы 2. Дыбыстарды жаза білу дағдысы 3. Сөз және сөйлемдер орфографиялық қателерді түзете білу дағдысы. 4. Әртүрлі жаттығуларды орындай білу дағдысы Бұл дағдыларды қалыптастыру үшін мынадай негізгі факторлар талап етіледі: 1) Сөзді тыңдай білу 2) Сөзді айта білу 3) Көру факторы 4) Қолдың саусақтарын дұрыс пайдалану Сонымен жазу процессінде адамның сезіну мүшелері – көз, құлақ, тіл, сөйлеу мүшелері қатысады. Жазуға үйретудің жолдары. Оқушыларды шет тілінде әріптерді, сөздерді, сөйлемдерді жазуға үйрету үшін көп жаттықтыру, жақсы үлгілермен таныстыру керек. Каллиграфияға оқытудың кезеңдері: 1. Мұғалім балаларға карточкада жазылған үлкен және кішкентай әріпті көрсетеді. Мысалы: Bb Карточканың бірінші бетінде әріптер жазылған болса, екінші жағында сөздер жазылады. Мысалы: Bb – Bed, book. 2. Мұғалім тақтаға сөзді жазып көрсетіп, қиын жерлерінің жазылуын түсіндіреді. Мысалы, Q әрпін қолды қағаздан айырмай жазу керек, тек құйрығын жазғанда ғана қолды қағаздан айыруға болады, «t» әрпін жазғанда оны «v» әрпімен ұқсастырмау керек, «b» мен «d», «p» мен «q» әріптерін шатастырмау керек екенін түсіндіріп, мұғалім осы әріптері бар сөздерді жазады. Әріптерді, сөздерді жазғанда мұғалім өзінің әр қимылын түсіндіруі керек, ал балалар сол қимылдарды бірінші ауада, содан кейін дәптерлерінде қайталайды. 3. Мұғалім балалардан әріптерді, сөздерді жазуды талап етеді, ал өзі әр балаға жақындап жазуға көмектеседі. Жазу қабілетін дамыту үшін бала үйде де әріптерді, сөздерді жазуға жаттығады. Оқушыларды таза, жақсы жазуға үйрету үшін мұғалім өзі жақсы жаза алуы керек. Тақтадағы көрнекі құралдар да өте жақсы талапқа сай жазылуы керек. Орфография, қатесіз жазу, әріптерге бөлінген орфография, қатесіз жазу, әріптерге бөліп жазу. Жазуға үйрету және орфографияда кездесетін қиыншылықтарды жою үшін мұғалім төмендегідей жаттығуларды жасата алады: 1. Көшіру а) ұқсас сөздер: room – spoon – moon ә) естілуі ұқсас жазылуы әртүрлі сөздер: Two – too Sea – see One – won Оқушылар бұл сөздерді жазғанда оның құрамындағы әріптерді атауы керек. Ережеге бағынбайтын сөздерге көп көңіл бөлу керек: Sure; usual; clerk; soldier. Оқушыларды таныс фразаларды, сөйлемдерді көшіру арқылы жазуға үйретуге болады. 2. Диктант – жаттығудың қиындау түрі. Диктанттың мынадай түрлері бар: а) Көріп жазу диктанты. Мұғалім тақтаға сөзді, фразаны, сөйлемді жазады, ал балалар оларды оқып жазылу жолдарын есте сақтауға тырысады. Содан кейін мұғалім сөздерді тақтадан өшіріп тастайды, ал балалар естерінде қалған сөздерді дәптерлеріне жазады.

ә) Жаттығу диктанты. Мұғалім сөйлемді оқиды. Жазуға қиын сөз тақтаға жазылады, келесі бір оқушы сөздің ішіндегі әріптерді атап шығады. Содан кейін, балалар сөздерді дәптерлеріне жазады, ал мұғалім қатарлардың арасында жүріп оқушылардың жұмысын қадағалайды. Сөйлемді дұрыс жазған бала тақтаға шығып, сөйлемді жазады. Диктанттың бұл түрі 10 – 12 минутқа созылады. б) Диктантты өз бетімен жазу. Үйде жаттап келген мәтінді не тапқыты оқушылар сыныпта жатқа

айтады, кейін сол тапқакты не мәтінді дәптерлеріне жазады. 3. Үлгі бойынша сөйлемді жазу. Бұл диктанттың қиын түрлерінің бірі, себебі оқушылар оны жазу үшін сөйлемді өз бетімен жалғастырады. А) Сәйкестендіру: nick has a sister Ә) Аяқтау: he smiled because... Б) Жалғастыру: The students wrote+adj. + noun+adv 4. Сұрақтарға жауап беру 5. Шығарма Жазу біліктіліктерін бағалау үшін мұғалім оқушыларға таныс бақылау жұмыстарының түрін қолдануы керек.

ЭЛЕМЕНТЫ ТЕАТРАЛИЗАЦИИ КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ

Умаркулова Айнура Туребековна
СШ №19, Меркенский район Жамбылская область

Социальный престиж интеллекта и научного знания стремительно повышается в современном обществе. С этим связано желание дать детям знания, научить их чтению, письму и счету, а не способность чувствовать, думать и творить. Возникновение у детей страхов, срывов, заторможенности, развязности и суетливости приводит к эмоционально-духовной сущности ребенка как вторичной ценности. Педагогическая установка направлена в первую очередь на развитие мышления, навыков произвольного поведения, а так же памяти и внимания. Влияние на психоэмоциональное состояние детей (трудностей в учебе, замечания учителей, повышенное чувство несправедливости социума) приводит к нарушению психоэмоционального равновесия в поведении, к негативным реакциям – замкнутости, тревожности, конфликтности, обидчивости. Самый короткий путь эмоционального раскрепощения ребенка, снятия зажатости, обучения чувствованию и художественному воображению – это путь через театральную игру, фантазирование, сочинительство. Все это может реализоваться в театрализации или театральной деятельности. Театрализация и драматизация как более популярный вид детского творчества, основанный на действии, совершаемом ребенком, объединяет художественное творчество с личными его переживаниями. Увлекаясь компьютером и телевизором, дети стали менее общительны со взрослыми и ровесниками, а ведь общение в театрализованной деятельности в большей степени обогащает эмоциональную сферу.

Современные дети стали менее отзывчивы к чувствам других. Поэтому работа, направленная на развитие эмоций в театрализованной деятельности, очень важна и актуальна. Театральная деятельность построена на органическом единстве игры, речи, общения.

Значение театрализации по возможности непосредственного эмоционального воздействия на ребенка трудно переоценить. В театрализованной деятельности возникает эффект присутствия, проживание предложенной ситуации как некой реальности. С театрализованной деятельностью тесно связано совершенствование речи, так как в процессе работы над выразительностью реплик персонажей, активизируется и расширяется собственный словарь ребенка, совершенствуется звуковая культура его речи, ее интонационный строй.

Театрализованная деятельность – это мощный инструмент эмоционального раскрепощения ребенка, снятия зажатости, обучения художественному воображению, развития способности чувствовать, сочувствовать, сопереживать.

Пояснительная записка

Театрализованная деятельность является неисчерпаемым источником развития чувств, переживаний и эмоциональных открытий ребёнка, приобщает его к духовному богатству.

В. А. Сухомлинский

Воспитание ребёнка как грамотного читателя, способного к освоению доступного для него уровня понимания текста, предполагает использование на уроках литературного чтения целостной системы работы.

Важнейшими средствами, ведущими к пониманию не только предметного содержания произведения, но и его подтекста, идеи, авторской позиции, могут стать различные виды театрализации.

Театрализация — один из самых распространённых видов творчества, что может объясняться несколькими основными моментами. Прежде всего, театрализация, основанная на действии, совершаемом самим ребёнком, наиболее близко связывает художественное творчество с его личными переживаниями, со стремлением воплотить в живые образы и действия свои впечатления от литературного творчества и окружающего мира.

Тесная связь формы и игры является второй причиной близости театрального творчества ребёнку. Театрализация непосредственно связана с игрой — корнем всякого детского творчества, а поэтому содержит в себе элементы самых различных его видов. И входящие в неё разнообразные приёмы соответствуют специфике художественных произведений и позволяют создать условия для формирования всех основных уровней понимания текста, что, несомненно, способствует формированию функциональной грамотности учащихся.

В ходе театрализации образ, созданный на основе анализа элементов литературного произведения и собственных наблюдений детей, воплощается и реализуется в действительность, хотя бы и условную, с помощью интонационно окрашенного слова, различных средств выразительности устной речи (тона, темпа, тембра, силы голоса), жестов, мимики, позы, движения, мизансцены.

По мнению М.Р. Львова, театрализация — это «методический приём развития речи учащихся, используемый на уроках чтения в начальных классах, литературы в средних и старших классах, повышающий полноту восприятия идейно-художественного содержания произведения, способствующий эстетическому развитию».

Особый характер театрализации, используемой на уроках литературного чтения, состоит в том, что создаётся она по готовому сюжету, взятому из книги. Такой вид работы труднее для детей, чем просто чтение или даже подражание тому, что они видят в жизни: нужно хорошо понять и прочувствовать образы героев, их поведение, быть внимательным к тексту произведения (помнить, как развёртывается действие, точно передавать реплики персонажей). В этом заключается и особое значение театрализации: они помогают детям глубже понять идею произведения, почувствовать его художественную ценность, способствуют развитию выразительности речи и движений.

Элементы театрализации могут проводиться на различных этапах работы над художественным произведением, но, поскольку она является упражнением синтетического характера, то наиболее интересно и эффективно использовать её на этапе вторичного синтеза, после того как проведён анализ текста.

Существуют различные **виды театрализации**. Традиционно выделяют следующие основные её виды:

- анализ иллюстраций с точки зрения выразительности мимики и пантомимики изображённых на них героев
- игра-импровизация по сюжетной картинке;
- постановка индивидуальных и групповых «живых картин»;
- подготовка и произнесение отдельной реплики героя произведения с установкой на использование не только интонационной, но и пластической выразительности (мимики, жестов, движений);
- чтение по ролям др.

Цель программы: Исследовать театрализацию как действенный методический приём по активизации познавательной деятельности на уроках литературы в среднем звене; развитие у детей артистических способностей, раскрытие технологии использования театрализации как возможного средства комплексного обучения детей школьного возраста литературе.

Задачи: познакомить с системой использования приемов театрализации на уроках литературы в 5-6-х классах; обосновать критерии отбора текстов;

привести примеры ролевых и театрализованных игр, применяемых на уроках литературы в собственной практике учителя.

Актуальность программы

Сегодня обучение чтению и письму в школе не может ограничиваться академическими целями, оно должно включать функциональные и операционные цели, связанные с повседневной жизнью и трудовой деятельностью. Новая государственная программа обучения ориентирует учителя на развитие функциональной грамотности учащихся. Ученик, у которого сформированы навыки функционального чтения, может «свободно использовать навыки чтения и письма для получения информации из текста – для его понимания, сжатия, преобразования и т.д.». (А.А. Леонтьев). Ученик, у которого сформированы навыки функциональной грамотности, умеет пользоваться различными видами чтения (изучающим, просмотровым, ознакомительным). Он способен переходить от одной системы приемов чтения и понимания текста к другой, адекватной данной цели чтения и понимания и данному виду текстов

Театрализованное представление способствует не только развитию таких видов речевой деятельности, как говорение и слушание, но и помогает создать самостоятельное высказывание, обеспечивая его логичность, полноту и лексическое разнообразие. Этот вид совместной деятельности учителя и учащихся – ненавязчивый и достаточно эффективный путь к обогащению и расширению словарного запаса школьников, преодолению ими скованности, страха перед публичным выступлением, развитию эмоционально-волевой сферы.

Современный школьный образовательный процесс активизирует поиск новых путей взаимодействия театрального искусства и литературы. Театрализация представляет собой сочетание театрального искусства (особенность театрального мастерства, свет, звук, декорации, режиссерские умения) и анализа эпического произведения (повествовательность, сюжет, образы-характеры, композиция, жанр, автор), воплощающиеся в собственной трактовке. В театрализации намечаются две линии, которые в учебном процессе пересекаются, дополняя и развивая друг друга. Первая – восприятие произведений искусства, вторая – собственное оригинальное творчество читателя-школьника.

Полноценное восприятие текста, его «оживление» в сознании учащегося возможно лишь при активной деятельности всех сфер его личности, эмоциональном отклике, сопереживании к событиям жизни людей разных культурных эпох. Используя систему приемов театрализации опираемся на три аспекта:

- литературоведческий (содержательная сторона);
- образовательный (обучающая сторона);
- культурологический (развивающая сторона).

Не стоит забывать и о том, что, воспитывая читателя, формируем грамотного зрителя, думающего, понимающего, способного чувствовать.

Для того чтобы театр и литература шли вместе, необходимо учитывать принципы использования приема театрализации:

- *Предварительное знакомство учеников со средствами театральной выразительности;
- *Преобладание читательской деятельности над зрительской, являющейся мотивацией;
- *Поэтапное прохождение театрализации как процесса взаимодействия читательской и зрительской деятельности;
- *Сохранение атмосферы произведения (быт, нравы, культура эпохи).

Критерии отбора материала:

- небольшие по объёму эпические тексты или цельные отрывки;
- преобладание в инсценируемом отрывке диалогов;
- правильный выбор темы и проблемы в тексте первоисточника;
- актуализация в инсценируемом отрывке проблем, близких современному школьнику.

Научная новизна состоит в использовании театрализованной деятельности в образовательном процессе школы в нетрадиционных занятиях, а не только в виде развлечений, праздников, игр-драматизаций в свободной деятельности детей. Применение театрализованной деятельности как образовательного инструмента расширяет возможности обучения детей, позволяет надолго удерживать внимание ребенка. Поскольку нетрадиционное занятие строится на **принципах:**

- постоянная обратная связь;
- диалогизация образовательного процесса;

- оптимизация развития (активная стимуляция);
- эмоциональный подъем;
- добровольное участие (свобода выбора);
- погружение в проблему;
- свободное пространство, гармонизация развития.

Накапливая творческий опыт, дети при поддержке учителя, могут стать авторами исследовательских, творческих, приключенческих, игровых, практико-ориентированных проектов. Темы проектов могут быть самыми различными, главные их условия – интерес детей, что обеспечивает мотивацию к успешному обучению. Использование современных информационных технологий повышает качество воспитательно-образовательного процесса, делает обучение ярким, запоминающимся, интересным для ребят любого возраста, формирует эмоционально положительное отношение.

Влияние театрализованной деятельности на развитие ребенка неоспоримо. Это один из самых эффективных методов проявления творческих способностей, а также та деятельность, в которой наиболее ярко применяется принцип обучения: учить играя.

Теоретическая значимость. Ребенка нельзя заставить, принудить быть внимательным, организованным, активным. Если ребенок равнодушен на уроке, он может быстро и аккуратно выполнить все задания учителя, но также быстро и забыть все изученное. Надо сделать серьезное обучение интересным, не наполнять детей знанием, а зажигать, не заставлять, а заинтересовывать, приглашая ребенка к новой системе отношений: учебного сотрудничества, взаимопонимание, самоутверждение. Достичь этого помогают уроки – игры, уроки – экскурсии, уроки – театрализации, уроки – импровизации, в том числе театрализованных играх. На этих уроках изучается и закрепляется программный материал.

Различные формы театрального действия всегда служили самым наглядным и эмоциональным способом передачи знаний и опыта в человеческом обществе. Они побуждают детей действовать в вымышленных обстоятельствах по настоящему, как в жизни. Театр открывает перед ребенком возможность активного проявления себя в самых различных видах деятельности в жизни. Роль помогает раскрыть в ребенке то, что в нем скрыто, заторможено.

Формы и методы работы:

Театрализация является сложным творческим методом, который может проявляться в различных видах:

- игры-имитации образов животных, людей, литературных персонажей;
- ролевые диалоги на основе текста;
- инсценировка произведений;
- постановка спектаклей по одному или нескольким произведениям;
- игры-импровизации с разыгрыванием сюжета без предварительной подготовки.
- Также многообразны и театральные формы:
- настольный театр;
- театр картинок;
- кукольный театр;
- мимический театр;
- театр пластики и жеста и пр.

Ожидаемые результаты:

1. Повышение интереса у школьников не только к литературе, но и к всемирной истории, культуре, искусству.

2. Умение детьми комбинировать полученные знания, переводить их в образы, сочетать с художественным вымыслом.

3. Формирование новой психологии – творца, созидателя. Такое состояние импонирует ему, поскольку в этом возрасте человек стремится стать взрослым, самостоятельным, самоутвердиться.

4. Обогащение и расширение словарного запаса школьников, формирование четкой, грамотной речи, преодоление ими скованности, страха перед публичным выступлением, развитие эмоционально-волевой сферы.

После окончания программы учащиеся будут знать/понимать:

- владеть комплексом артикуляционной гимнастики;
- действовать в предлагаемых обстоятельствах с импровизированным текстом на заданную тему;
- произносить скороговорку и стихотворный текст в движении и разных позах;

- произносить на одном дыхании длинную фразу или четверостишие;
- произносить одну и ту же фразу или скороговорку с разными интонациями;
- читать наизусть стихотворный текст, правильно произнося слова и расставляя логические ударения;
- строить диалог с партнером на заданную тему;
- подбирать рифму к заданному слову и составлять диалог между сказочными героями

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА КАЙДЗЕН ПРИ ПЛАНИРОВАНИИ КРАТКОСРОЧНОГО ПЛАНА УРОКА

Кыдыралиева Зауре Бекежановна,
Акбергенова Салтанат Рахметжановна

Школа-гимназия имени Н. Киикбаева,
Байзакский район Жамбылская область

Аннотация

В данной статье рассматриваются основные принципы работы Кайдзен, который может помочь при планировании краткосрочного плана урока, организовать свой рабочий день, систематизировать свою работу, работать над совершенствованием планирования урока.

Ключевые слова: принцип, планирование, непрерывность, улучшение, нагрузка, краткосрочный план.

Аннотация:

Бұл мақалада қысқа мерзімді сабақ жоспарын жоспарлауда, жұмыс күнді дұрыс ұйымдастыруға, жұмысты жүйелеуге, сабақты жоспарлауды жақсартуға көмек беретін Кайдзеннің негізгі қағидалары қарастырылады.

Кілт сөздер: қағида, жоспарлау, үздіксіз, жетілдіру, жүктеме, қысқа мерзімді жоспар.

Annotation

This article discusses the basic principles of Kaizen, which can help you plan a short-term lesson plan, organize your working day, systematize your work, work on improving lesson planning.

Key words: principle, planning, continuity, improvement, load, short – term, plan.

Краткосрочный план урока составляется на основе среднесрочного плана, учитывая серии последовательных уроков и учебной программы по какому-либо предмету. Краткосрочное планирование по обновлённому содержанию представляет собой схему урока, спектр заданий, стратегий оценивания достижения учащихся, деятельности учителя и учеников, цели обучения и урока. Составление краткосрочки – целый механизм работы над планированием. При разработке краткосрочного плана учитель разрабатывает все этапы урока, которые следуют один за другим. Однако даже идеальный план урока не может быть успешным без мастерства и навыка учителя, который планирует то, что необходимо для достижения целей.

Успешное проведение урока определяются в тесном отношении учителя с учениками, поэтому необходимо непосредственная подготовка учителя к уроку и планировать свой предстоящий урок. Для успешного планирования урока мы начали использовать дополнительно в своей практике метод Кайдзен, который учит учителей запланировать урок, равномерно распределяя нагрузку так, чтобы учитель и ученики научились самостоятельно организовывать свою деятельность в процессе обучения на уроке. Изучая принципы работы и механизм действия данного метода, мы начали проводить исследование урока Lesson study по этой теме в нашей школе. Для исследования на практике учителя начали осваивать метод Кайдзен, чтобы лучше могли планировать краткосрочный план, опираясь на принципы метода. (Фото 1).

Фото 1.

При исследовании серии уроков и циклов, мы заметили улучшения при планировании урока у учителей до и после. Если в начале были пробелы и недочёты, то после последовательных уроков мы заметили «толчок» не только в практической деятельности, но и аналитические способности планировать урок. Так что за метод, который может облегчать труд учителей при планировании урока? Ответ короткий: Кайдзен.

Метод Кайдзен (от японского «улучшение») – имеет трактовку – непрерывное улучшение, что позволяет учителям использовать его совместно с непрерывным образованием, где человек должен учиться самостоятельно добывать себе знание, непрерывно работать над поставленной целью и познавать мир всю свою жизненную деятельность.

Этот метод позволяет нам системно планировать краткосрочные планы, достигать цели «маленькими шагами», успешно проводить уроки, повысить интерес учащихся к предмету, быть всегда слаженным и организованным, выходить на новый уровень профессионального роста и т.д. Здесь учитывается управление роста не только учителя, но и учеников, которые становятся более организованными, активными и успешными. Также при организованном планировании урока этот метод позволяет в процессе урока эффективно использовать активные методы обучения, правильно и своевременно выявлять пробелы в учебном процессе, поможет вместе найти решения любых преград.

Секрет хорошего урока не в том, чтобы понравится посещающим ваш урок учителям, коллегам, администрации школы, боясь их порицания, а в том, чтобы нравилось себе и детям, чтобы могли воспитать себе самодисциплину, чтобы создать налаженную командную работу, чтобы достичь определённых результатов и т.д.

В своей работе Масааки Имаи выделяет пять принципов данного метода, которые являются ядром кайдзен. [1]

1. Узнайте своего клиента, то есть вы должны знать каждого ученика о его потребностях, увлечениях, окружающих людей, желаниях, страхе, боли.

2. Избавляйтесь от мусора. Здесь автор исследования говорит не только о бережливости, но и о том, что каждый должен стремиться к тому, чтобы убрать всё лишнее, ненужное, которое мешает, а брать и использовать то, что необходимо для вас в данный момент.

3. Место, где кипит работа. Суть данного принципа в том, что учитель должен хорошо понимать весь учебный процесс и работать над изменениями на практике, внедряя новые образовательные технологии.

4. Опирайтесь на факты. После применения новшеств на практике нужно опираться на факты, статистику, а не на собственные чувства или на симпатию своих «любимчиков» в классе.

5. Вдохновляйте учеников. После проделанных работ на уроке необходимо поощрять, мотивировать, похвалить, поднять дух учеников, говорить о несокрушимости, вере, силе человеческого труда, направить их идти вперёд для достижения поставленных целей.

Все эти принципы указывают на универсальность философии Кайдзен. Это помогает учителю узнать ошибки при планировании, которые кажутся на первый взгляд незначительными, но могут постепенно собраться в одну кучу и стать катализатором проблем, принести большие затраты времени для исправления ошибок.

Благодаря способу «маленьких шагов» этот метод подействует даже на ленивых учеников, которые не готовы резко и основательно наводить порядок в своих делах, учиться, вырабатывать навыки самодисциплины и искать знания самостоятельно. Если делать уроки понемногу каждый день, однажды наступит момент, когда все дела будут выполнены, он ощутит в себе силы, подъём, прогресс, а потом начнёт достигать определённых целей. Это касается и учёбы (например, учить по одному правилу по орфографии русского языка, а не сразу все сразу), и работы (разбивать важные проекты, задания на маленькие задачи), и саморазвития (читать по 2-3 страницам и смотреть мотивационные ролики), и домашнего быта (разобрать одну комнату, а не весь дом). С одной стороны этот принцип системы требует планирования действий и дальнейшего сравнения плана с полученным результатом.[2]

Как можно совмещать метод Кайдзен при планировании краткосрочного плана урока?

Согласно данному методу, для начала необходимо анализировать текущую ситуацию, выявить ошибки, которые часто повторяются на уроке, и наблюдать за процессом действия по этапам урока.

Следующим шагом можно назвать сбор банк данных, которые могут дать полноценный ответ по выявленным ошибкам. Банк данных может служить также неким сигналом. При рассмотрении этих данных опираться нужно только на достоверные данные, чтобы получить выводы, которые действительно смогут быть полезны.

Не нужно считать, что при планировании урока «маленькими шагами» не получится добиться результата за небольшой отрезок времени. Концепция достаточно проста для понимания, поэтому может показаться, что работать с ней совсем легко. Однако это не так! Нужно немного постараться, чтобы все ученики смогли овладеть методом планирования и понять его смысл. Его можно представить в виде схемы, как непрерывный цикл действия (Схема 1).

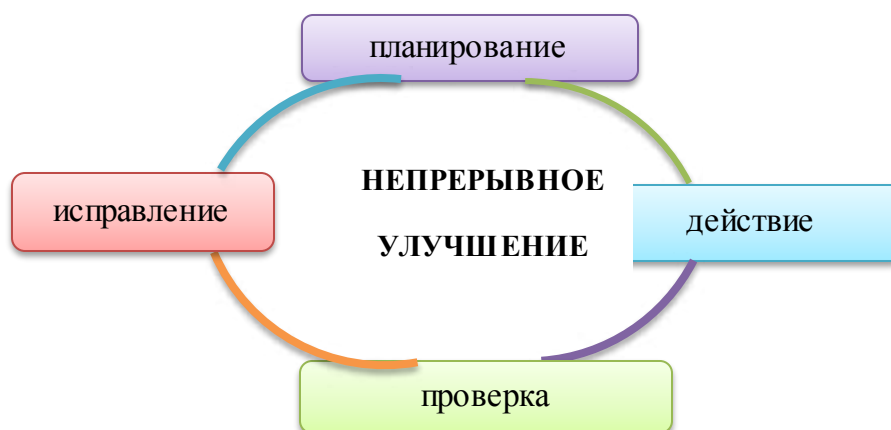

Схема 1. Метод Кайдзен

Из данной схемы видно: цикл работы о непрерывном улучшении своей практики, профессионального мастерства и улучшать исследования в действии.

При планировании, как уже было сказано, в краткосрочном плане по методу Кайдзен учитывается все мелочи, концентрируется на одном, контролируется весь процесс. Например, в середине урока, после объявления новой темы нужно ясно понять ученикам, какой результат от него ждут, поэтому цели к урокам нужно ставить вместе, опираясь на цели обучения.

После запланированного действия нужна проверка учащихся, чтобы проверить результат достижений учащихся. Здесь нужно обращать внимание на подход реализации или выполнения задания учащимися и выяснить у самого ученика причину отставания или невыполнения задания. Некоторые ученики могут подойти к заданиям творчески: с первого взгляда непонятно о чём

аргументирует свой ответ, который далёк от того, что бы вы хотели увидеть или услышать. Услышав позицию ученика, можно допустить его ответ как «утвердительным», даже если он нестандартно выполнил задания и творчески решил его.

После запланированного урока нужно обязательно работать над ошибками, то есть исправлять все недочёты. Только исправляя свои ошибки, учитель может достичь хороших результатов, а ученики – качество образования.

Ключевая трудность реализации концепции кроется в том, что многие учителя хотят как можно быстрее получить положительный результат. После провала они отказываются от данного подхода, считая его неуместным в их конкретном случае. На самом деле, на начальных этапах можно заметить выгоды только в мелких масштабах, и только со временем Кайдзен сможет показать масштаб больших дел и влияние на всю деятельность учителя и ученика.

Таким образом, при планировании краткосрочного плана нужно опираться на метод Кайдзен как непрерывное улучшение своей образовательной практики, который будет служить инновационной парадигмой в вашей профессиональной деятельности, и улучшить её до высочайшего мастерства. Планировать нужно, надо и необходимо, потому что это эффективно распределяет время для качественного выполнения различных задач, а это в наше время является главным достижением для всех нас.

Список литературы:

1. Масааки Имаи Японское чудо / М. Имаи // Свой бизнес. — 2007. — № 1. — С. 13-17.
2. Роберт Маурер. Шаг за шагом к достижению цели: Метод кайдзен — М.: Альпина Паблишер, 2014. — 192 с.
3. Масааки Имаи. Кайдзен. Ключ к успеху японских компаний — М.: «Альпина Паблишер», 2011. — С. 280.

**«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ»
ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА
1-4 СЫНЫП**

Табиғатты қорғаймын. Көмектес септігі

Абдырахманова Айнур Сембековна
Д.М.Карбышев атындағы №16 орта мектебі, Тараз қ.

Тексерілді:

Қысқа мерзімді жоспар

Қазақ тілі 78-сабақ

Бөлім:	Табиғат құбылыстары	
Мұғалімнің аты-жөні	Абдырахманова А.С.	
Күні:	30.01.2023	
Сынып: 4 «В»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Табиғатты қорғаймын.Көмектес септігі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.4.2.3 зат есімді септеу, тәуелденген сөздердің септелуін білу.	
Сабақтың мақсаты	-зат есімді септеу, тәуелденген сөздердің септелуін біледі;	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдас тыру кезеңі 3 мин 2 мин Жаңа сабақты ашу 5 мин	Психологиялық ахуал Сыйлайық біздер көбелек, Қуанып қалсын достарым. Жақсы оқысаң сабақты, Қуанады ұстазым. Қолдарындағы көбелекті досымызға сыйға тартайық. Ал, енде, балалар осы өзіміздің көбелегіміздің түсіне сәйкес гүлдерге қондырып,топқа бөлініп отырайық. Түрлі-түсті көбелек арқылы топқа бөлу 1- топ «Қызыл» 2- топ «Көк» 3 -топ «Сары» 4-топ «Ақ» - Топ басшысын сайлап, топ ережесін еске түсіріңдер. Үй тапсырмасын тексеру «Қар кесегі» әдісі арқылы үй тапсырмасын тексеру 66-жаттығу Әр топтан көп нүктенің орнына тиісті жалғауды қойып,мақал- мәтелді оқып шығады,қай септікте тұрғанын айтады , дәлелдейді. «Керме жіп» әдісімен жаңа сабаққа кіріспе жүреді. - Жаңа сабақтың тақырыбын анықтау үшін математика сабағымен байланыстыра отырып, «Керме жіп» әдісі арқылы көбейту кестесінің сырын ашып көрейік. $6 \times 7 = 42$ $9 \times 6 = 54$ $6 \times 7 = 42$ $7 \times 8 = 56$ $6 \times 5 = 30$ $7 \times 8 = 56$ $8 \times 6 = 48$ $9 \times 8 = 72$ $9 \times 8 = 72$ $8 \times 8 = 64$ $4 \times 8 = 32$ $7 \times 8 = 56$ $8 \times 6 = 48$ $6 \times 7 = 42$	Жаттығу жасайды. Оқушы лар көбелек арқылы 4 топқа бөлінеді. 1- топ «Қызыл» 2- топ «Көк» 3 -топ «Сары» 4-топ «Ақ» Топ ережесін еске түсіреді. Көбейту кестесін есіне түсіреді. Шапшаң көбейте- ді Бейнесабақты тамашалайды	Жасыл көбелек- өте жақсы; Сары көбелек- жақсы; Қызыл көбелек- қанағаттан дырар лық; Кері байланыс: «От шашу» әдісі арқылы -көп нүктенің орнына тиісті жалғауды қойып жазады; - мақал- мәтелді оқиды; - қай септікте тұрғанын айтады,дә лелдейді ;	https://wa.me/m essage/US3Q2J JSY4J611

	<table><tr><td>К</td><td>Ө</td><td>М</td><td>Е</td><td>К</td><td>Т</td><td>Е</td><td>С</td></tr><tr><td>42</td><td>30</td><td>54</td><td>56</td><td>42</td><td>48</td><td>56</td><td>72</td></tr></table> <table><tr><td>С</td><td>Е</td><td>П</td><td>Т</td><td>І</td><td>К</td></tr><tr><td>72</td><td>56</td><td>64</td><td>48</td><td>32</td><td>42</td></tr></table> -Қандай сөз шықты? -Көмектес - Балалар, бүгінгі сабағымыздың тақырыбы-Көмектес септік Видеоролик(көмектес септік) -Бүгінгі сабақта көмектес септігінің сұрақтарын, жалғауларын анықтауға арналған тапсырмалар орындайтын боламыз. Сабақ мақсатын хабарлау.	К	Ө	М	Е	К	Т	Е	С	42	30	54	56	42	48	56	72	С	Е	П	Т	І	К	72	56	64	48	32	42			
К	Ө	М	Е	К	Т	Е	С																									
42	30	54	56	42	48	56	72																									
С	Е	П	Т	І	К																											
72	56	64	48	32	42																											
Жаңа білім 12 мин 2 мин 3 мин 5 мин 5 мин	Жаңа сабақ (Т) 1-жаттығу – «Почта» әдісі (ауызша) 68-жаттығу. Жұмбақты оқып,шешуін тауып көрейік. Тұмсығымен ояды, Ұя салып қояды. Табыңдаршы, балалар, Ол қандай құс болады?(тоқылдақ) -Балалар,енді осы тапсырманы орындайық. ЖЖ. Жұмбақ шешуіндегі сөзді «Жұп-жұбымен» әдісі арқылы қима қағаздармен септейік. <i>Атау септік не?тоқылдақ</i> <i>Ілік септік ненің?тоқылдақтың</i> <i>Барыс септік неге?тоқылдаққа</i> <i>Табыс септік нені?тоқылдақты</i> <i>Жатыс септік неде?тоқылдақта</i> <i>Шығыс септік неден?тоқылдақтан</i> <i>Көмектес септік</i> <i>немен?тоқылдақпен</i> (Д) 2-тапсырмада дәптермен жұмыс. Көркем жазу Табиғатты қорғаймын «Егжей-тегжей» әдісі(әр топтан 1 оқушы шығып,бір-бір сөйлемнен көшіріп жазып,көмектес септікте тұрған сөзді тауып,сөз құрамына талдайды) 69-жаттығу. Сөйлемдерді көшіріп жаз. <i>Мұхиттар теңіздермен жалғасып жатыр.Ақбидай Күннің нұрымен,жаңбырдың суымен өседі.Гүлсім табиғатты аялау туралы әңгімені зор ықыласпен тыңдады.Марат мұзайдыңға атасымен келді.</i> Сергіту сәті: «Аңдар» бні. ТЖ «Әдеби үйірме» әдісі 70-жаттығу.	Тапсырма орындайды. Жұмбақты шешеді Зат есімді септейді Тақтамен жұмыс Дәптермен жұмыс Билеп сергиді. Топтық жұмысты орындайды Көмектес септігінде тұрған зат есімді табады Күнделікті өмірмен байланыстыра отырып тапсырманы орындайды	Дескриптор: - Жұмбақты оқып, шешуін табады-1балл; - Жұмбақ шешуін кима қағаздар арқылы септейді; 1балл. -көркем жазады Дескриптор: -сөйлемді қатесіз жазады-1балл. -көмектес септіктегі сөзді табады-1 балл. -көмектес септіктегі сөзді сөз құрамына талдайды-1 балл Дескриптор: 1- топ - Мәтінді түсініп оқиды; 2- топ - Мәтінге ат қояды;	Қазақ тілі 4 сынып оқулығы 2-бөлім http://imektep.kz/																												

	1- топ «Қызыл»- Мәтінді түсініп оқиды 2- топ «Көк»- Мәтінге ат қояды 3 -топ «Сары»- Көмектес септігінде тұрған сөздерді табады 4-топ «Ақ»- Сурет салады 72-жаттығуды «Дәлде» әдісі арқылы орындайды. -Балалар, партада жатқан түрлі ресурстардың ішінен баскетбол добын тауып,доп артында жазылған сөзге сұрақ қойып, көмектес септігіндегі тұрған сөзді анықтап, допты торға түсірейік. 73 – жаттығуды «QR код» әдісімен орындайды. Жағдаяттан шығып көр. Жағдаяттан шығуға бағытталған сұрақтар: 1.Балалардың әрекетін қалай бағалар едің? 2.Олардың орнында болсаң,не істер едің? 3.Табиғатты қорғауға өздерің қалай ат салысар едіңдер? 4.Табиғи апаттарды атап айт. .		3 –топ- Көмектес септігінде тұрған сөздерді табады; 4-топ - Сурет салады; Дескриптор: -баскетбол добын таңдайды; -доп артында жазылған сөздерге сұрақ қояды; -көмектес септігіндегі тұрған доптағы сөздерді торға түсіреді; Жағдаятта рда қайда хабарласатынын айтады- 1балл.	
Қорытынды 3 мин	Рефлексия «Пантомима» . Қолдарын жоғары көтерсе –сабақ жақсы өтті, басы төмен-қанағаттанған жоқ, беттерін қолымен жауып алса –ұнамады. «СМС» жазу.(опрос whatsapp желісі арқылы)Сабақ қалай өткені туралы . - Бүгінгі сабақтан алған білімдеріңді бағалаңдар. Үй тапсырмасы: 49-жаттығу.	Өзінің сабақтағы жұмысын бағалайды. Күнделікке тапсырма жазып алады.	ҚБ қойылады.	

Әліпби. Өтірік өлең

Абитаева Назира Сейтбековна
Ө.Жолдасбеков атындағы №50 орта мектебі, Тараз қ.

Білім беру ұйымының атауы	Ө.Жолдасбеков атындағы №50 орта мектеп	
Пәні:	Ана тілі	
Бөлім:	Буын және тасымал	
Педагогтің аты-жөні:	Абитаева Н.С.	
Күні:	20.02.2023ж	
Сынып:	1	

Сабақтың тақырыбы:		№31 сабақ. Әліпби. Өтірік өлең		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		1.2.2.1 мұғалімнің қолдауымен мәтінде кім (не) туралы айтылғанын анықтау; 1.4.1.1.айтылуы мен жазылуы бірдей сөздерді көшіріп жазу және сету, есте сақтау арқылы жазу;		
Сабақтың мақсаты		Мәтінде кім (не) туралы айтылғанын анықтайды Өлеңді мәнелеп оқиды, мазмұнымен жұмыс жасайды		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 минут Өткенді пысықтау 5 минут	Психологиялық ахуал қалыптастыру «Амандасу» әдісі 1.Қол алысады 2.	Музыкамен бірге қимылдап, амандасу түрлерін көрсетеді Әріптерді ретімен орналастырады	Дескриптор: -Әліпбидегі әріптер ретін біледі -Орналасырады	Суреттер
Сабақтың ортасы 20 минут	Құшақтасады 3. Қол бұлғайды 4. Жұдырық түйіспеді	Жаңа тақырыпты түсініп алады Өлеңді мәнерлеп оқиды, тыңдайды	-Өтірік өлең туралы мағлұмат алады -Өлеңді мұқият тыңдайды -Өлеңді тізбектей оқиды -Өлеңді талдайды -Өтірік өлеңді толықтырады -Сұрақтарға жауап береді	Музыка
Сергіту сәті 2 минут				
Сабақты қорыту 6 минут Қосымша тапсырма 2 минут Кері байланыс 5 минут	Өткенді пысықтау «Бинго» әдісі Ретсіз тұрған әріптерді әліпбидегі ретімен орналастырады Жаңа тақырып 1-жаттығу. Өтірік өлең жайлы мағлұмат береді. Өтірік өлең – қазақ халқының тұрмыс-салтына байланысты туған ауыз әдебиетінің көне үлгісі. «Ашық микрофон» әдісі Өлеңді мұғалім дауыстап, мәнерлеп оқып береді. Одан соң оқушы оқиды Сөздік	Жаңа сөзбен танысады Жаттығу жасайды Дәптермен жұмыс жасайды Мақалды құрайды Өлең құрастырады Қалып қойған әріптерді орнына қояды Саралау тапсырмаларын орындайды Кері байланыс жасайды	-Өлеңді жаттайды -Өлеңді көркем жазу емлесін сақтап, көшіріп жазады -Әріптерден мақал құрастырады -Мақалды оқиды -Мағынасын түсіндіреді -Өтірік өлең құрастырады Дескриптор: Әріптердің ретін біледі Қалып қойған әріптерді орнына қояды Дескриптор: 1-топ: Дауысты дыбыс әріптерін жинайды,сөздер құрайды 2-топ: Дауыссыз дыбыс әріптерін жинайды, сөйлем құрайды 3-деңгей Әліпбиге орыс алфавитінен енген әріптерді жинайды, сөздер құрайды «Тик ток» әдісі	АКТ Оқулық Музыка Жұмыс дәптері А4 парақ, маркер, постер Оқулық, А4 парақ, маркер Таратпа материал Таратпа материалдар Кеспе әріптер Кері байланыс тақтасы

	жұмысы жүргізіледі. Арба – атқа жегілетін көлік түрі. Мұғалімнің көмегімен өлең мазмұнына талдау жасалады. – Өлеңде не туралы айтылған? Өтірік өлең дегеніміз не? «Нейрожаттығулар» әдісі Дәптермен жұмыс 2-жаттығу Мініп алып күртқа, Өрмеледім бұлтқа. Алып келіп Айды, Көрсеттім көп жұртқа. Топпен жұмыс 1 топ Араласқан әріптерді дұрыстап қойып, мақалды оқы Өтірік өрге баспайды 2 топ Өтірік өлең құрастырып көр Үлгі: Айда пісер алма Қауын пісер талда Жұптық жұмыс Шығармашылық тапсырма 3-жаттығу «Орнын тап» ойыны Саралау тапсырмасы			

	«Дыбыстарды ажырат» ойыны 1-топ: Дауысты дыбыс әріптерін жина,сөздер құра 2-топ: Дауыссыз дыбыс әріптерін жинап, сөйлем құра 3-деңгей Әліпбиге орыс алфавитінен енген әріптерді жина, сөздер құра Кері байланыс 			

Сөйлем. Ас атасы-нан

Айтжанова Аяулым Төлеубекова
Ө.Жолдасбеков атындағы №50 орта мектебі, Тараз қ.

Білім беру ұйымының атауы		Ө.Жолдасбеков атындағы №50 орта мектеп		
Пәні:		Ана тілі		
Бөлім:		Мәтін және сөйлем		
Педагогтің аты-жөні:		Айтжанова А		
Күні:				
Сынып:		1Г		
Сабақтың тақырыбы:		Сөйлем. Ас атасы-нан		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		1.2.2.1 мұғалімнің қолдауымен мәтінде кім (не) туралы айтылғанын анықтау; 1.3.6.1 жазу жолын, жоларалықты, жолдың жоғары және төмен сызықтарын сақтап, әріп элементтерін, әріптердің бір-бірімен байланысын көркем жазу талаптарына сай жазу 1.4.3.1 сөйлемді бас әріптен бастап жазып, соңына тиісті тыныс белгіні қою		
Сабақтың мақсаты		-Мәтіннен негізгі ойды анықтайды. -Сөйлемді ажыратады. Сөйлем соңына тиісті тыныс белгісін қояды.		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Сабақтың басы 5 минут Өткенді пысықтау 5 минут Сабақтың ортасы 20 минут Сергіту сәті 2 минут Сабақты қорыту 6 минут Кері байланыс 5 минут	Психологиялық ахуал қалыптастыру Амандасу ?! . тыныс белгілері арқылы топқа бөлу 1 топ-Сұраулы сөйлем 2 топ-Хабарлы сөйлем 3 топ-Лепті сөйлем Тапсырмаларды орындап, сабаққа белсене қатысқан оқушылар фигуралар жинайды. Жинаған фигураларды тәттілерге айырбастайды. 10 фигура-1 үлкен шоколад 9 фигура- 1 кіші шоколад 7-8 фигура-1 Чоко пай 6 фигура- 1 үлкен тәтті конфет 5 фигура- 1 кіші тәтті конфет Өткенді пысықтау «Wordwall» «Кездейсоқ дөңгелек» әдісі. Жаңа тақырыпты меңгеруге дайындық Суретке қарап тақырыпты болжап айт. Ең бірінші дастарханға келетін асты ата. АКТ Сөйлем туралы видеожазба көрсету Жаңа сабақты меңгеру Оқулықпен жұмыс1-жаттығу Мәтінді түсініп оқы. «Wordwall» «Құпия ұяшық» әдісі Сұрақтарға жауап бер. 1 Мәтінде не туралы айтылған? 2 Науан қайда келді? 3 Неліктен «Ас атасы-нан» дейді? «Пицца» әдісі арқылы топқа тапсырмалар беріледі. 1 топ- Орны ауысқан мәтін бөліктерін құрап, мәтінді оқиды. 2 топ- 3 хабарлы сөйлемдерді қоршап сыз, оқы. 3 топ- Сұраулы сөйлемдерді қоршап сыз, оқы. Сергіту сәті «Кім жылдам?» жұппен ойын Бөліштердің жартысын тап. Дәптермен жұмыс Жазуға қиналатын әріпті көркем жаз. 2-жаттығу Мақалды көркем жаз. Дәнді шашпа, Нанды баспа.	Қалаған амандасу түрін таңдап амандасады ?! . тыныс белгілері арқылы топқа бөлінеді Тапсырманы орындаған балалар фигуралар жинайды. Фигураларды санына қарай сыйлыққа алмастырады Кедейсоқ дөңгелекті айналдырып, сұрақтарға жауап береді Суретке қарап тақырыпты болжайды Сөйлем туралы мәлімет алады Мәтінмен жұмыс жасайды, сұрақтарға жауап беріп, тапсырмаларды орындайды Әр топ берілген тапсырманы орындайды Бөліштердің екінші бөлігін тауып орналастырады Көркем жазумен жұмыс жасайды Тиісті тыныс белгіні қойып, сөйлемді оқиды, жазады Допты тосып алған бала жауап береді Балалар басбармақ арқылы кері байланыс береді. Фигураларын тәттілер айырбастайды	Жарайсыңдар! Адаспай топтарыңды таптыңдар! -Фигуралар жинайды - Сыйлықтар алады Дескриптор: -Кездейсоқ таңдалған сұрақтарға жауап береді Дескриптор: -Суретке қарап тақырыпты болжайды -Сұраққа жауап береді -Мәлімет алады Дескриптор: -Мәтінді тындайды -Сұрақтарға жауап береді Дескриптор: -Ауысқан мәтін бөліктерін құрайды. -Мәтінді оқиды. - 3 хабарлы сөйлемді қоршап сызады. -Оқиды. -Сұраулы сөйлемді қоршап сызады. -Оқиды -Ең бірінші болып аяқтаған топ жеңімпаз атанады Дескриптор: -Әріпті көркем жазады.	 ?! . тыныс белгілері жазылған қима-қағаздар АКТ https://wordwall.net/resource/53427130 Суреттер АКТ https://wordwall.net/resource/53428892 Қима парактар Дәптер, қаламсап, такта, бор Постер, маркер Доп

	Топпен жұмыс: 3- жаттығу Сөйлемдерді тиісті тыныс белгісін қойып, көшіріп жаз. Тары адам ағзасына пайдалы. Тарыдан қандай тағамдар жасалады? «Доп лақтыру» әдісі Сөйлем дегеніміз не? Доп, сынып, оқушы сөздеріне сөйлем құра -Арман тәртіпті бала. Сөйлемді сұраулы сөйлемге айналдыр Кері байланыс «Басбармақ» әдісі Жинаған фигуралары саналады. Тәттілерге айырбасталады		-мақалды көркем жазу талаптарына сай жазады. Дескриптор: -Бірінші сөйлем соңына нүкте қояды. -Екінші сөйлем соңына сұрақ белгісін қояды -Допты тосып алып, жауап береді. Кері байланыс береді Фигураны тәттілерге айырбастайды	

Зат есімнің жіктелуі

Адайбекова Меруерт Талгатовна
Түймекент орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

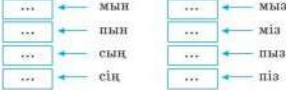
Бөлім:	Қоршаған органы қорғау	
Мұғалімнің аты-жөні	Адайбекова Меруерт	
Күні:	20.02.2023	
Сынып: 4	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Зат есімнің жіктелуі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.4.2.2 – жіктік жалғауларының қолданысын білу.	
Сабақтың мақсаты	жіктік жалғауларының қолданысын біледі.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру, өзін – өзі тексеру Өткен білімді	Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру Психологиялық ахуал: Күндей жарқырап, Айдай арайлап Жұлдыздай жарқырап	Ойларын жинақтап, қазақ тіліне дайындалады.. Топқа бірігеді. Топ басшысын сайлайды.	«Ауызша мадақтау» әдісі: Жарайсың! Тамаша! Жақсы!	Ноутбук, музыка https://www.flippity.net/RandomNamePicker.htm

еске түсіру 5 мин	Қазақ тілін оқуды бастаймыз Топқа бөліну « RandomNamePicker » арқылы топқа бөлінеді. «Үш шапалақ» әдісі: 1.Көңіл-күйіміз қалай? 2.Сабаққа дайынбыз ба? 3.Сабақты ойдағыдай жоғары деңгейде өткіземіз бе? Өткен сабаққа шолу, жаңа сабаққа кіріспе: А)Үй тапсырмасын тексеру. Ә) Сұрақ-жауап: « Күннің көзін аш» әдісі арқылы Осы сұрақтарға жауап беру арқылы жаңа сабағымыздың тақырыбы анықталады. - Өткен сабақтарда қандай тақырыптарды өттік? -Қазақ тілінде неше септік бар? -Септіктерді ата: -Жалғауларын ата; -Қосымшаның неше түрі бар: -Жұрнақ деген не? -Жалғау деген не? -Сөздер неше жақта жіктеледі? -1-ші жақтың жалғауларын ата: -2-ші жақтың жалғауларын ата. -Зат есім сөйлемде баяндауыш болғанда оған қай жақтың жалғаулары жалғанады? Сабақ мақсатын хабарлау -Дереккөздерден қажет ақпаратты табасыңдар; -Сөздерді жіктеуді білесіңдер, сөйлемдердегі сөздерге тиісті жіктік жалғауын қосып жазасыңдар.	Топ ережесін еске түсіреді. Тапсырма тексертеді. Тақырыпты, сабақ мақсатын анықтайды.	Оқушылар жауабын толықтырып , әр қайсысына тиімді кері байланыс беріп отыру.	 Күннің, бұлттың суреттері
Жаңа білім 15 мин 2 мин 20 мин	Жаңа сабақ (Ұ) 1-тапсырма 23-жаттығу «Төңкерілген сабақ» әдісі бойынша үйге құстардың атаулары берілген соған мәлімет жинап келу керек (сұңқар, бүркіт, пингвин, бірқазан) Мәтінді оқыңдар. Мәтіндегі құстар туралы мәлімет жинаңдар. Оны	Тапсырмамен жұмыс жасайды. Бағалау парақшасын толтырады Тапсырма орындайды. Пікірін дәлелдейді Тапсырманы орындайды, бір-	«Смарт сағат» әдісі арқылы бағалаймыз <u>Дескриптор</u> : -Мәтінді оқиды; -Мәтіндегі құстар туралы	Қазақ тілі 4 сынып оқулығы 2-бөлім А3, фломас-терлер, кесте сызылған парақша

сыныптастарыңа таныстырыңдар. Енді балалар қаоарндаршы мен сендердің топтарыңа ПАЗЛ тастадым. Соны құрастырайықшы. Іминут уақыт беремін. -Ал, қане қай топ болды? -Қандай құстың суреті шықты? 2-тапсырма. Топтық жұмыс 24-жаттығу. Ребусты шешіңдер. <i>Ребустың шешуіндегі құс туралы мәлімет жинап, кестені толықтырыңдар</i> 1-топ. Сұңқар. 2-топ: «Бүркіт» 3-топ: «Пингвин» 4-топ: «Бірқазан» <table border="1" data-bbox="386 831 694 900"><tr><td>уы</td><td>ауы</td><td>қуы</td><td>сұуы</td><td>пұуы</td><td>бұуы</td></tr><tr><td>уы</td><td>ауы</td><td>қуы</td><td>сұуы</td><td>пұуы</td><td>бұуы</td></tr></table> Саралаудың «Тапсырма» тәсілі жүзеге асады. Кейбір оқушыға: - Бүркіт сөзін көпше түрде жіктеп айт. <u>Сергіту сәті: оқушыларға сергіп алу және өткен сабақтарды еске түсіру мақсатында «WORDWALL» қосымшасында тапсырмалар ұсыну</u> 3-тапсырма - «Ойлан, жұптас, талқыла» әдісі. Жұптық жұмыс. Дәптермен жұмыс Жұптарға топтарының атына сәкес сөздерді жіктеуге, септеуге, тәуелдеуге тапсырма беріледі. 1-жұп. Жіктеп жаз 2-жұп. Тәуелдеп жаз. 3-жұп. Септеп жаз 4-жұп. Көпше түрде жіктеп жаз 5-жұп. Көпше түрде тәуелдеп жаз 6-жұп. Көпше түрде септеп жаз. Жеке жұмыс. 25-жаттығу. Берілген жіктік жалғауларына сәйкес келетін зат есімдерді табыңдар.	уы	ауы	қуы	сұуы	пұуы	бұуы	уы	ауы	қуы	сұуы	пұуы	бұуы	бірін «Көршіңмен бөліс» әдісі арқылы бір-бірінің жұмыстарын бағалайды. Сөздерге жіктік жалғауын жалғап жазады, олардың әртүрлі жалғану себебін түсіндіреді Оқушыларға WhatsApp мессенжерімен сілтеме жіберіледі, оқушылар сілтемеге кіріп тапсырманы орындайды	мәлімет жинайды; -Мәтіндегі құстар туралы мәліметпен сыныптастарын таныстырады. 3 ұнай <u>Дескриптор</u> :- -Ребусты шешеді -шыққан құс туралы кестені толтырады 3 ұнай <u>Дескриптор</u> :- -сөздерді жіктеп, септеп, тәуелдеп жазады 2 ұнай <u>Дескриптор</u> :- -Берілген жіктік жалғауларына сәйкес келетін зат есімдерді табады; -Жіктік жалғауының әртүрлі жалғану себебін түсіндіреді. 2 ұнай	https://wordwall.netresource/823966 Қаламсап, дәптер https://www.educaplay.com/
уы	ауы	қуы	сұуы	пұуы	бұуы										
уы	ауы	қуы	сұуы	пұуы	бұуы										

	 Оқушымын, оқушымыз. тсс Бұл сөздерге жіктік жалғауының әртүрлі жалғану себебін түсіндіріңдер. EDUKAPLA Y платформасында сабақты бекіту тапсырмаларын ұсыну			
Қорытынды 3 мин	Кері байланысты «Кері байланыс кестесіне» толтырады Оқушылардың жинаған балдары нақты көрініп тұрады. Оқушылар сол бойынша ауызша кері байланыс беріп өтеді. Үй тапсырмасы: 26-жаттығу.	Өзінің жұмысын бағалайды. Жазады.	ҚБ қойылады.	Интербел-сенді тақта

Ақылды аң

Аргымбаева Фарида Рапиловна

Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қоршаған ортаны қорғау	Мектеп: Көктал орта мектебі
Педагогтің аты-жөні:	Аргымбаева Фарида Рапиловна
Күні:	22.02.2023
Сыныбы: 4 д	Қатысушылар саны: атыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Ақылды аң
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	4.1.3.1 тыңдалған материалдың (ұзақтығы 2-2,5 мин) мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, сөйлемді толықтыру және түйінді тұстарын анықтау, \кесте толтыру\, кластер құрастыру, болжау 4.5.1.4 септік/жіктік формалардағы жіктеу есімдіктерін және септеулік шылауларды ауызша/жазбаша тілде қолдану
Сабақтың мақсаты:	Тыңдалған материалдың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді, сөйлемді толықтыру және түйінді тұстарын анықтай алады, \кесте толтырады\, кластер құрастырып, болжам жасай алады септік/жіктік формалардағы жіктеу есімдіктерін және септеулік шылауларды ауызша/жазбаша тілде қолданады

Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 2 минут	Ұйымдастыру кезеңі 1. Сәлемдесу 2. Түгелдеу 3. Психологиялық ахуал Ертеңгілік шеңбер. «Мен саған тілеймін»	Топтар бір-біріне жақсы тілек айтады. Мысалы: Сендерге денсаулық тілейміз! Сендерге жақсы көңіл күй тілейміз!	Қоллапқау «Жарайсыңдар балалар»	ТақтаБор Электронды журнал, АКТ, дәптер, оқулық, ручка

		Сабақта жақсы баға алындар!		
Сабақтың ортасы 2 минут 3 минут 1 минут 2 минут 10 минут 2 минут 1 минут 6 минут 8 минут 3 минут	Төңкерілген сабақ әдісі Жаңа тақырыпты үйден оқып, тапсырмалар орындап келу Үйге 122-беттегі «Ақылды аң» атты жаңа тақырыппен танысып, қасқыр туралы біліп, жаңа сөздерді жаттап келеді. Қасқырдың түрлері видеосының ссылқасын жіберіп, сол видеоны көріп, қасқыр түрлерін дәптерге жазып келуді тапсырамын. Үйге көруге берілген видеодағы 3 қасқыр түрінің суреті арқылы «Тундра қасқыры», «Сібір қасқыры», «Дала қасқыры» 3 топқа бөлінеді. Видеода айтылған ақпарат бойынша тағы қандай қасқыр түрлері барын дәптерінен оқу. Жаңа сөз үйренейік «СИҚЫРЛЫ САНДЫҚ» НЕ? НЕ ІСТЕДІ? Жаңа сабақ: Жаңа тақырып бойынша қалған тапсырмалары сабақта орындалады. Тыңдалым Мәтінді оқып беремін. Оқушылар тыңдайды. «Ақылды жауаптар» Жұптық жұмыс. 1. Бос орынға жаңа сөздерді қойып жазу. 2. Мәтін мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру. 3. Тыңдалым мәтіні бойынша сөйлемдерді толықтыру. Әр топта 3 жұптан болады. 1,2,3 сандарын алып, қатар отырған екі оқушының ортасына қойып кете беремін. Сол екі оқушы жұптасып тапсырманы орындайды. Барлық топтағы 1 санды жұптар бос орынға жаңа сөздердің бірін қойып жазады. 2 санды жұптар – сұраққа жауап береді. 3 санды жұптар сөйлемдерді толықтырады.	Дәптерге сабақтың тақырыбын жазады. Жаңа тақырыпты үйден оқып, түсініп, тапсырмаларды орындап келеді. Топ басшылары бір-бірден сурет алып, қандай үйір екенін айтады Дескриптор: - қасқыр түрлерін біледі, ажыратады - жаңа сөздердің аудармасын біледі. Оқушылар сұрақты тандап, сол сандыққа аты жазылған қағаздарды салады Берілген сандар бойынша жұптасады. Сұрақтарға бірге жауап береді. Дескриптор: - тыңдалым мәтінін түсінеді - мәтіннен жауабын табады - мәтін мазмұны бойынша қойылған сұрақты түсінеді. - сөйлемді толықтыра алады. Дескриптор: - берілген сөздердің аудармасын біледі. - сөздердің дұрыс қолданысын біледі. - кластерге жазады. Мұғалім нұсқаулығымен тапсырманы орындайды. Топ мүшелері плакатты алып шығып басқа топпен салыстырады. Бірінші сөздерді оқып, аудармасын танып алады. Дескриптор: - сұрақтардың аудармасын біледі. - Жауабын дұрыс табады.	Жеке жұмыста: «Ақылды жауаптар медалі» Әр жауап берген балаға медаль беріледі. Өте жақсы - алтын медаль, жақсы жауап - күміс медаль, қанағаттанарлық жауап - қола медаль тағады. «Ақылды жауаптар медалі» Жауаптарына қарай жұптағы әр оқушыға тиісті алтын, күміс, қола медаль тағылады. Топтық бағалау: Қасқырлар үйірі Әр топта дұрыс жауап берген әр балаға қасқырдың суреті беріледі. Қасқырларын әр топ мүшелері тактаға үйіріне магнитпен жабыстырады. Әр топ әр тапсырмада дұрыс жауаптарына өз үйірлеріне көбірек қасқыр жинау керек. Топтық бағалау: Қасқырлар үйірі	АКТ Журнал Дәптер, ручка, оқулық Қасқыр суреттері, дәптер, медаль АКТ АКТ, медаль оқулық сандар, АКТ, оқулық, дәптер, ручка, медаль Плакат, қима қағаздар, оқулық, желім, қасқыр суреті, магнит АКТ Слайд, плакат, қасқыр суреті, маркер АКТ

	1 жұптың тапсырмасы. 1.Қасқырлар жалғыз жүрмейді, олар үйір болып жүреді. 2. Қасқырдың сырттаны үйірді басқарады. Сөйлемнен зат есімді табады.Септейді (ауызша) 2 жұптың тапсырмасы. 1. Ең алдында қандай қасқырлар жүреді? 2. Бір қасқыр соңында неге жалғыз келе жатыр? «Қасқыр» фонетикалық тапсырма 3 жұптың тапсырмасы. 1. Ең алда келе жатқан үшеуі - үйірдегі кәрі,ауру қасқырлар. 2. Соңғы жақта келе жатқан бесеуі де – күшті қасқырлар. Сөйлемнен сын есімді табады. «Қасқырлар» сөзін тәуелдейді <i>Тапсырма соңынан</i> топтар бір-біріне кері байланыс береді: «Ақылды үйір» дауысын қай үйірге бересіздер? Неге?» Топтардың бағалауы «Қасқырлар үйірі» Сергіту сәті БИ Топтық жұмыс. Кластер құрастыру Слайдта жануарларға қатысты сөздер тұрады. Алдарындағы плакатта сызылған кластерге тек қасқырға қатысты сөздерді теріп жазады. <i>Жыртқыш, жабайы, қорқақ, қауіпті, секеңдеген, ақылды, күшті,батыл, сұлу.</i> «Стоп кадр» әдісі «Аш қасқырдың дәмесі» бейнебаянын тыңдатып, «баланы жыласа қасқырға береді деп таң атқанша отырыпты» деген жерден тоқтатып, ары қарай не болатыны туралы болжамдарын сұрап көремін. Креатив. Балалардың болжамын тыңдап болған соң бейнебаянды ары қарай көрсетемін. (Ауызша) Түйінді тұстарын анықтау: - Анасы неге баласын қасқырға беруден айнып қалды? Бізге ең жанашыр кім? Бізді ең қатты жақсы көретін жандар кімдер? Сабақты қорыту «Сықырлы сандық» сырын ашу		Алтын, күміс, қола медаль тағылады.	

Сабақтың соңы 2 минут 1 минут 2 минут	Кері байланыс: «Ең ақылды үйір» номинациясын кімге берер едіңдер? Неге? Топтар бір-біріне кері байланыс береді. Үй тапсырмасы: Бағалау: мұғалім бағалайды. «Жеңілдік купоны» Мұғалімдерден кері байланыс алу	Нақты екі ұтымды жауабын айта отырып ақылды топты анықтайды. Үй жұмысын жазып алады. Медальдарына қарай қандай баға алуы мүмкін екенін жобалайды.	Топтардың суреті көптігіне орай бағалау. Жеке оқушы алтын, күміс, қола медаліне орай бағаланады.	Слайд, медаль, күнделік.кз Оқулық, АКТ

Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ғалым Қаныш Сәтбаев

Бабижанова Райхан Жолдасовна

№5 Ақарал мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Бөлім:	Мәдени мұралар	
Мұғалімнің аты-жөні	Р.Бабижанова	
Күні:		
Сынып: 4	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ғалым Қаныш Сәтбаев	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.3.3.1 Қазақстанның XX–XXI ғасырлардағы жетістіктерін (мәдениет, ғылым, білім, экономика) түсіндіру 4.3.4.1 өмірбаяндық мәліметтеріне сүйене отырып, шығармашылық және еңбек салаларындағы көрнекті қайраткерлердің елімізге сіңірген еңбегі туралы қорытынды жасау	
Сабақтың мақсаты	- Қазақстанның XX–XXI ғасырлардағы жетістіктерін (мәдениет, ғылым, білім, экономика) түсіндіреді; - өмірбаяндық мәліметтеріне сүйене отырып, шығармашылық және еңбек салаларындағы көрнекті қайраткерлердің елімізге сіңірген еңбегі туралы қорытынды жасайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру өзін – өзі тексеру 5 мин	Ынтымақтастық атмосферасы Сабақ өткізуге психологиялық ахуал жасау. Тату-тәтті достармыз біз, Ынталы да, талапты. Көп білуге құштармыз біз, Жаксы оқимыз сабақты -Үй тапсырмасын сұрау. Өткен тақырыпқа шолу: «Wordwall» әдісі арқылы жүреді: - Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғанға дейін қалай аталды? - Қазақстан Республикасы тәуелсіздігін қай жылы алды?	Шаттық шеңберіне қатысады Сұрақтар қояды, жауап береді. Тақырып ашады. Топқа бірігеді.	Сұраққа жауап берген оқушыны «Ауызша мадақтау» әдісімен бағалау. Жауабын толықтыру, тиімді кері байланыс жасау.	Интерактивті такта «Wordwall» Топ атаулары

	- Елімізде зауыт, фабрика, теміржолдар қай уақытта салынды? - Шахта мен кенорындары қашан ашылды? - Қазақстанда XX ғасырда ғылым қалай дамыды деп ойлайсындар? -Олай болса, бүгінгі сабақта Қазақстандағы ғылымның дамуы және ғалым Қаныш Сәтбаев туралы әңгімелесетін боламыз. Сабақ мақсаты жария етіледі. Топқа бөлу «Санау» әдісі арқылы жүреді.			
Жаңа білім 15 мин 10мин 10мин	Жаңа сабақ: «Кинометафора» әдісі «Қаныш Сәтпаев Ұлы тұлға» деректі бейнебаян көрсету. Бейнебаян бойынша сұрақ-жауап - Қаныш Сәтпаев туралы не білдік? - Қазақстан өнеркәсібін дамытуға қандай үлесін қосқан? Оқылым «Мәтіннің негізгі ойын анықтау» стратегиясы. Мұғалім: Мәтіннен мынадай негізгі тақырыптар шыққанын көріп отырмыз: 1) Қ. Сәтбаев – Жезқазғандағы мыс кен орнын ашқан геолог. 2) Қ. Сәтбаев – «тыл генералы» Дәптермен жұмыс: А) Сөздік жұмысы. <i>Ғылым, ғалым, өндіріс.</i> Топтық жұмыс: «Кластер» әдісі Ғалым Қ.Сәтбаев кластерін құрастырындар. Жұптық жұмыс. Картамен жұмыс. Қаныш Сәтпаевтің ғылымға қосқан үлесін,ғылыми еңбектерін талдайды. Саралаудың «Дереккөз» тәсілі жүзеге асады. Кейбір оқушыға: -Ғалым Қ.Сәтбаев аты берілген мекемелерді анықта. Сергіту сәтінде «Нейро жаттығулар» орындау. «Таза тақта ойыны» Терминдерге анықтама жазу. -Сендер тұратын аумақта Қ.Сәтбаев есімі берілген қандай нысандар бар? Саралаудың «Тапсырма» тәсілі жүзеге асады. Кейбір оқушыға:	Бейнебаянды тамашалайды Сұрақтарға жауап береді. Мәтінді оқиды. Әр мәтін бөлігінің негізгі ойын анықтайды. Топтар тапсырмаларды көрсетеді Сұрақтарға жауап беріп, тапсырма орындайды.	Дескриптор: Бейнебаян желісі аясында Қ.Сәтпаев туралы баяндайды. Дескриптор: Мәтінді оқып, негізгі ойды анықтайды. Сөздікті жазып, жаттап алады-1балл. Дескриптор: 1.Қаныш Сәтпаевтің ғылымға қосқан үлесін талдайды 2.Ғылыми еңбектерін талдайды. 3.Ғалымның Қазақстан өнеркәсібін дамытуға қосқан үлесін талдайды. 4.Қаныш Сәтпаевті жан-жақты ғалым ретінде баға береді. Дескриптор: 1.Геологиялық деректерді анықтайды. 2.Қ.Сәтпаевтің ашқан кен орындарының аймақтарын кескін картаға түсіреді. Дескриптор: 1. Феномен ұғымын анықтайды. 2. Минерология	https://youtu.be/lA0nH_rAH-A Оқулық Тақта Кластер Қазақстан картасы

	Өз облысымыздан шыққан ғалымдар көп пе, әлде аз ба? Неліктен деп ойлайсыңдар? Өз ойларыңды білдіріңдер.		ұғымына анықтайды. 3. Геология ұғымын анықтайды. 4. Академия ұғымын анықтайды. Дескриптор: - Ғалым Қ.Сәтбаев кластерін құрады-2балл. Дереккөздерде н өзі тұратын аумақтағы Қ.Сәтбаев есімі берілген нысандарды анықтайды-2балл. Өз облысынан шыққан ғалымдарды анықтайды-2балл.	
Қорытынды 5 мин	Кері байланысты «Домино» ойыны Сабақ барысында есте қалған сөздерден сөйлем құралып кері байланыс жасайды. Қалыптастырушы бағалау: «Термометр» әдісі Оқу тапсырмасы: мәтінді мазмұндау.	Кері байланыс жасайды. Оқу тапсырмасын жазып алады.	ҚБ қойылады.	Термометр

Салауатты өмір салты (дұрыс тамақтану)

Бағдәулет Гүлнұр Нұрдәулетқызы
№36 орта мектебі, Тараз қ.

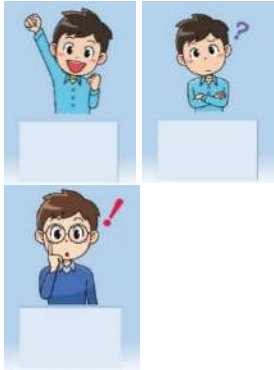
Unit: Healthy world Бөлім Салауатты әлем		School: № 36	
Date: 17.02.2023		Teacher's name: Bagdaulet G.	
Grade: 4 «А»		Number present:	Absent:
Theme of the lesson: Сабақ тақырыбы:	Healthy bodies 2 Салауатты өмір салты (дұрыс тамақтану)		
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to Оқу бағдарламасына сай оқу мақсаттары	4. S5 pronounce an increasing range of words and short phrases and simple sentences intelligibly 4.S5 сөздерді, қысқа сөз тіркестерін және қарапайым сөйлемдерді кең ауқымын түсінікті түрде айту 4. W7 spell most familiar high-frequency words accurately when writing independently 4. W7 өз бетімен жазу кезінде таныс деңгейдегі сөздерді дәл айту. 4.UЕ9 use common present simple forms including short answer forms and contraction, to give personal information and talk about habitual actions, facts and future timetabled events continue to use common past simple forms [regular and irregular]to describe actions and feelings and narrate simple events including short answer forms and contractions		

	4.UE9 Жалпы осы шақтағы , соның ішінде қысқа жауап формаларын және құрылымдарын пайдалану, жеке ақпарат беру және үйреншікті әрекеттері және болашақтағы жоспарланған оқиғалар туралы айту үшін әрекеттер мен қарапайым оқиғаларды, соның ішінде қысқаша баяндау үшін жалпы өткен шақты [дұрыс және бұрыс етістіктер] пайдалану.
Lesson objectives Сабақ мақсаттары	• identify the difference between healthy and unhealthy food • use high-frequency words in their writing and speaking • creat an unusual snack and present to the class • денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдардың айырмашылығын анықтай алады. • Жазылым мен айтылым кезінде тақырыптық сөздерді қолдана алады. • Тағам түрлерін сыныптастырына ұсыну.

Жоспарланған уақыт Planned timings	Мұғалім әрекеті Teacher's actions	Оқушы әрекеті Pupils' actions	Бағалау Assessment	Ресурстар Resources
Beginning / Басы	ORGANISATION MOMENT: Ұйымдастыру кезеңі T: Good morning, dear pupils! P: Good morning, teacher! T: Well, let's begin our lesson. T: Children, what is the date today? P: Today is the 17th of February. T: Thank you. Learners are divided into 2 groups by: 1 group - «Healthy food» 2 group - «Unhealthy food» T: Look at your smiles cards and show me your mood . - How do you feel today? - Are you ready to start our lesson? “Mood game....” (Көңіл-күй.) method helps to show their moods to each other. The aim: To develop Ss speaking skills and create friendly atmosphere	Ss shows mood to each other using adjectives. “I am (good, fine, super)”	At the organization moment T supports Ss to express their speech clearly using and gives bracelet “Smart watch” «The praise» method is used to evaluate Ss with phrases like: “Good job! Well done!” (Мадақтау: Жаксы, Жарайсын)	PPT Smiles cards
Pre-learning Бастапқы оқыту	I «Brainstorming» (Миға шабуыл) T: Look at the pictures and try to guess the theme of our lesson. What do you think , what about we'll speak at the lesson? 	Ss: understand the teacher's instructions and can talk about food.	«The praise» method is used to evaluate Ss with phrases like: “Good job! Well done!” Total: 1 points Give stickers for each correct answer. (Мадақтау: Жаксы, Жарайсын Әр дұрыс жауапқа стикерлер беру)	Presentation
Middle of the Lesson	MAIN PART (Негізгі бөлім) Whole class activity	Ss: match the pictures and words correctly	Descriptor: -point the pictures	Presentation, Audio Copybook

Сабақтың ортасы Presentation part.	Teacher shows on the board pictures of new words and students listen to the words again and repeat. Then match the words with pictures. New words: Salt and pepper [sɒlt] [ənd] ['pepə(r)] - тұз және бұрыш Cabbage ['kæb.ɪdʒ] - кырыккабат Pizza ['pi:t.sə] – пицца Sausage ['sɒs.ɪdʒ] – шұжық Olive oil ['ɒl.ɪv] [ɔɪl] - зәйтүн майы Mayonnaise [ˌmeɪ.əˈneɪz] – майонез Lettuce ['let.ɪs] – салат жапырағы Cucumber ['kju:kʌmbər] - қияр Mushrooms ['mʌʃ.ru:m] - Саңырауқұлақтар Mustard - ['mʌs.təd] – қыша (горчица)	Ss answers: B E F G D J A C I H Ss: identify healthy and unhealthy food	-match the pictures and words correctly. Total: 2 points Give stickers for each correct answer. Descriptor: -identify healthy and unhealthy food. Total: 1 points Give stickers for each correct answer	 PPT
Task 1. Food sorting activity `method /group work / T:What's included in this food sorting activity? 1st group: Healthy food 2nd group: Unhealthy food	 Ss: choose two numbers and guess the word. Ss: put the words in the right order . Check each other answer.	Ss: choose two numbers and guess the word. Ss: put the words in the right order . Check each other answer.	Descriptor: - Guess the word Total: 1 points Give stickers for each correct answer. Descriptor: -put the words in the right order. Total: 2 points Give stickers for each correct answer	Poster Slips of paper PPT
Task 2. Guess the word Teacher clicks on the	 Ss: say words related to the theme and continues the speaking. Ss: choose the right pictures and tell the recipe of the meal.	Ss: say words related to the theme and continues the speaking. Ss: choose the right pictures and tell the recipe of the meal.	Descriptor -say words related to the theme. Total: 2 points Give stickers for each correct answer Descriptor: - choose right pictures. Explain how to make food.	Food stickers

	numbers and students should guess the word looking at the picture. Task 3. Additional task / group work / Teacher asks students look to the board and put the words in the right order and write them on poster. Then teacher checks and randomly asks students to read their sentences. Answers: - Eat more fruit and vegetables! - Sleep ten hours! - Get active every day! - Drink a lot of water! Shopping List Game /individual work/ Instructions: One student starts a sentence with 'I went to supermarket and I bought...' and says an object, e.g. 'an apple'. The next student must remember that object and add their own, e.g. 'I went to supermarket and I bought an apple and milk.' Example: I went to supermarket and I bought a banana. I went to supermarket and I bought a banana and		Total: 1 points Give stickers for each correct answer.	

	chocolate. I went to supermarket and I bought a banana, chocolate and milk Task 4. ` <i>Make your own food</i> ` activity Teacher gives ingredients of several foods to groups and they choose and of them and make it sticking right pictures and then present it to other groups. 			
Ending/ Соңы	ENDING THE LESSON: Сабақтың соңы *Teacher says learners to put sticky notes on the picture that best describes how they felt during the lesson. *Teacher evaluate the lesson and say learners their points. - The lesson was easy for me - I need to practice it again - The lesson was difficult Give the home task: learn new words	Sts reflect the lesson.	Feedback Giving points for each learner	Stickers

Шамалардың мәндерін қосу және азайту

Ермаханбетова Шинар Абдикеримовна

№5 Ақарал мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Математика		Өзім туралы		
Бөлім		1А Екі таңбалы сандар		
Педагогтің аты-жөні		Ермаханбетова Шинар Абдикеримовна		
Күні				
Сынып		2		
Тақырыбы		Шамалардың мәндерін қосу және азайту		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары		2.1.3.3. Ұзындық (см, дм, м), салмақ (кг, ц), ыдыс көлемі(л), уақыт (сағ, тәул., ай, жыл) бірліктерінің мәндерін салыстырып, шама мәндеріне қосу/алу амалдарын қолдану.		
Сабақтың мақсаты		Барлық оқушы: Шамалардың өлшем бірліктерін біледі, мәнін салыстырады Көпшілігі: Шамалардың бірліктерінің, шама мәндеріне қосу, азайту амалдарын қолданады Кейбір оқушылар: Логикалық есептерді шығарады		
Бағалау критерийі		Шамалардың өлшем бірліктерін салыстырады Шамалардың бірліктерімен амалдар орындайды Логикалық есептерді шығарады		
Ойлау дағдыларының деңгейі		Білу, түсіну, қолдану		
Сабақ жоспары				
Сабақ кезеңі/ уақыты	Педагог әрекеті	Оқушы әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы 3 минут	Психологиялық ахуал Сыныпта біздің тыныштық, Естілмейді дыбыс түк. Мұны біз де қоштаймыз, Кешіккенді тоспаймыз. Қызықты, әрі маңызды Сабақты біз бастаймыз.	Сабаққа назар аудары	ҚБ: Мақтау, мадақтау	Слайд
Ортасы 5 минут 25 минут	Өткен сабақты пысықтау: «Дұрыс жауапты тап» әдісі Wordwall платформасы арқылы «Жұбын тап» ойыны Уақыттың өлшем бірлігі? (см, л, сағ, кг) 2 сағатта неше минут бар? (70мин, 110 мин, 2 мин, 120 мин) • Метрмен нені өлшейміз? (уақыт, ұзындық,	Платформа арқылы тапсырманы орындайды Жаңа сабақпен танысады Адамдар әріптерден сөз құрап, сабақтың кіші тақырыбын анықтайды. Амалдарды орындайды 1-топ: Амалдарды мәндерімен сәйкестендіреді 2-топ: Кестені толтырады	ҚБ: Үш шапалақ Дескриптор: Дұрыс жауапты табады –1 балл Дескриптор: Амалдарды орындап, мәнін табады- әр дұрыс жауап 1 балл ҚБ: Басбармақ Дескриптор: Амалдарды орындайды 1 балл Мәнімен сәйкестендіреді -1 балл Дескриптор:	https://wordwall.net/ru/re-source/39541396 Оқулық Оқулық, сурет Суреттер, маркер, оқулық Қима қағаздар, маркер, суреттер

сыйымдылық, масса) 1 м 30 см-де неше сантиметр бар? (13 см, 103 см, 130 см, 133 см) - Массаның өлшем бірлігін анықта (ц, дм, ғасыр, л) 1центнер неше килограммға тең? (10 кг, 1 кг, 60 кг, 100 кг) Жаңа сабақ Сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарлау Бағалау критерийі: Бүгінгі сабақта біз шамаларды салыстырамыз, қосу, азайту амалдарын қолданып, амалдар орындаймыз. Логикалық есептерді шығарамыз. Сонымен қатар туған өлкемізге саяхат жааймыз. Білу, түсіну Ұжымдық жұмыс 1-тапсырма Амалдарды орында: 4 сағ – (87 мин – 27 мин) = 4 м – (37см + 63 см) = 3 тәул. + (35 сағ – 11 сағ) = 500 кг – (8 ц – 300 кг) = 2- тапсырма Қолдану Топтық жұмыс 1-топ: Сәйкестендір «Пицца» әдісі 900 кг – 5 ц = 100 см 2 м – 6 дм = 9 л 55 см + 45 см = 24 сағ 5 л + 4 л = 400 кг 2 тәул – 24 сағ = 14 дм	Шамаларды салыстырады 3-топ: Амалдарды орындап, қолшатырды тиісті түспен бояйды 100 л-қызыл 300 см- сары 34- көк 520 жыл – жасыл түспен бояйды 4-топ: Есептің қысқаша шартын құрып, шешуін тауып, жауабын жазады. ЕБҚ: Өрнектердің мәнін табады Логикалық есепті шешудің оңай жолын ұсынады. <table><tr><td>онд</td><td>бірл</td></tr><tr><td>↓</td><td>↓</td></tr><tr><td>5</td><td>4</td></tr></table> 5 * 4 = 20 (тәсіл) Музыка ырғағы арқылы нейрожаттығу орындайды Теңдеуді шешеді. Логикалық есепті оңай шығару жолын түсіндіреді.	онд	бірл	↓	↓	5	4	Амалдарды орындайды 1 балл Тиісті түспен бояйды -1 балл Дескриптор: Есептің қысқаша шартын құрады- 1 балл Шешуін тауып, жауабын жазады -1 балл ҚБ: Өзара бағалау «Гүл шоқтары» Дескриптор: Теңдеуді шешеді-әр дұрыс жауап 1 балл
онд	бірл							
↓	↓							
5	4							

	2-топ: Шамаларды салыстыр «Ойлан, тап» әдісі 3 тәул. * 24 сағ 120 см * 1 м 20 см 87 л * 78 л 2 ц * 250 кг 3-топ: Амалдарды орындап, тиісті түспен боя «Қолшатыр» әдісі 45 л + 55 л = 5 м – 200 см = 56 кг – 22 кг = 5 ғасыр + 20 жыл = 4-топ: «Есепті шығар» Асханаға 35 л сүт әкелінді. Оқушыларға таңертең – 15л, түсте 10 л сүт берілді. Асханада неше литр сүт қалды? ЕБҚ: 1 сағ + 3 сағ = 12 тәул – 10 тәул = 9 л + 1 л = 9ц – 8ц = Қабілетті оқушылар: Логикалық есепті шығар 1, 2, 4, 5 6 цифрларын пайдаланып, қайталанбайтын неше екі таңбалы сан құруға болады? Сергіту сәті: Нейрожаттығу Жұптық жұмыс 3- тапсырма «Ойлан, жұптас» әдісі Тендеуді шеш $X + 33 = 87$ с – 24 = 30 Қабілетті оқушылар «Ойлан, тап» логикалық тапсырма Асанның 5 досы бар: Үсен, Хасан, Шалқар, Тілек, Елдос. Асан достарының арасынан тек 2 досын киноға шақыра алады. Екі досын таңдаудың			

	неше түрлі тәсілі бар? []			
Соңы 10 минут	Сабақты бекіту. «ПОПКОРН» әдісі Бағалау «Смарт сағат» әдісі Үйге тапсырма: №8 107 бет Кері байланыс: «Білім қоржыны» кестесі	Сабақтан не білгенін, не қызықты болғанын айтады Білім алушылар «Март сағат» әдісі арқылы сабақ барысында жинаған жалпы балдарын есептейді.		«Смарт сағат» «Білім қоржыны»
	Рефлексия (мұғалімнің)			

Өткенді бекіту

Жаксан Назгул Арыстанбекқызы
125 INTERNATIONAL SCHOOL, Тараз қ.

Білім беру ұйымының атауы		125 INTERNATIONAL SCHOOL		
Пәні:		Математика		
Педагогтің аты-жөні:		Жаксан Н.А		
Күні:		24.02.2023ж		
Сынып:		2 «А»		
Тақырыбы		Өткенді бекіту.		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		2.1.2.4. **2,3,4,5 сандарына көбейту кестесін білу және қолдану. 2.2.1.1** Санды және әріпті өрнектерді (көбейтінді,бөлінді) теңдіктер мен теңсіздіктерді ажырату, құрастыру және оқу. 2.2.2.2** Көбейту мен бөлуге берілген қарапайым және күрделі теңдеулерді шешу.		
Сабақтың мақсаты		Көбейту және бөлу. 1-5-ке көбейту кестесі.Санды және әріпті өрнектерді орындайды. Қарапайым және күрделі теңдеулерді шешеді. Алған білімдерімізді өмірде қолдану.		
		Сабақтың барысы		
Сабақ-тың жоспар-ланған кезеңдері	Педагогтің әрекеті		Оқушының әрекеті	Бағалау
Сабақтың басы 3 минут	I.Ұйымдастыру. Сәлемдесу. Психологиялық дайындық Миға шабуыл «Нейрогимнастикалық жаттығу». Топқа бөлу «Жемістер».		1.Мұғалім-мен сәлемдеседі 2. «Нейрогимнастикалық жаттығу» жасайды	Жарайсыңдар! Тамаша!
Сабақтың ортасы 2минут Білу. 5 минут 3минут	Оқушыларды оқу мақсаты және бағалау критерийімен таныстырамын. III. Жаңа тақырып. «Мюнстерберг» әдісі Білу және түсіну 1-тапсырма. «Табан ізі» әдісі. Көбейту кестесін құрау.		Әріптер берілген,осының ішінен мағыналы сөзді табамыз. 2. Табан іздері арқылы көбейту	1.Көптеген әріптердің арасында тұтас сөздер бар. 2- 5балл

7 минут
3 минут
7 минут
3 минут

1x1 = 1	2x1 = 2	3x1 = 3	4x1 = 4	5x1 = 5
1x2 = 2	2x2 = 4	3x2 = 6	4x2 = 8	5x2 = 10
1x3 = 3	2x3 = 6	3x3 = 9	4x3 = 12	5x3 = 15
1x4 = 4	2x4 = 8	3x4 = 12	4x4 = 16	5x4 = 20
1x5 = 5	2x5 = 10	3x5 = 15	4x5 = 20	5x5 = 25
1x6 = 6	2x6 = 12	3x6 = 18	4x6 = 24	5x6 = 30
1x7 = 7	2x7 = 14	3x7 = 21	4x7 = 28	5x7 = 35
1x8 = 8	2x8 = 16	3x8 = 24	4x8 = 32	5x8 = 40
1x9 = 9	2x9 = 18	3x9 = 27	4x9 = 36	5x9 = 45
1x10 = 10	2x10 = 20	3x10 = 30	4x10 = 40	5x10 = 50
6x1 = 6	7x1 = 7	8x1 = 8	9x1 = 9	10x1 = 10
6x2 = 12	7x2 = 14	8x2 = 16	9x2 = 18	10x2 = 20
6x3 = 18	7x3 = 21	8x3 = 24	9x3 = 27	10x3 = 30
6x4 = 24	7x4 = 28	8x4 = 32	9x4 = 36	10x4 = 40
6x5 = 30	7x5 = 35	8x5 = 40	9x5 = 45	10x5 = 50
6x6 = 36	7x6 = 42	8x6 = 48	9x6 = 54	10x6 = 60
6x7 = 42	7x7 = 49	8x7 = 56	9x7 = 63	10x7 = 70
6x8 = 48	7x8 = 56	8x8 = 64	9x8 = 72	10x8 = 80
6x9 = 54	7x9 = 63	8x9 = 72	9x9 = 81	10x9 = 90
6x10 = 60	7x10 = 70	8x10 = 80	9x10 = 90	10x10 = 100

2-тапсырма. «Сиқырлы дөңгелек» әдісі

4*5 5*5 6*6
4*8 6*4 7*5
3*7 36:4 21:3
5*4 42:6 48:6

3-тапсырма. «Көгершін хаттары» әдісі

Шартты есептер

Жарысқа әрқайсысында 4 баладан 3 топ қатысты. Жарысқа барлығы неше бала қатысты? Шартын құрып, шешуін, жауабын толық жаз.

Аружан анасымен бірге дүкенге барды. Олар 500 теңгеге май, 200 теңгеге кәмпит, 100 теңгеге нан сатып алды.

Аружан анасы екеуі неше теңгеге сауда жасады? Шартын құрып, шешуін, жауабын толық жаз.

4 қораптың әрқайсысында 7 кәмпиттен бар. Осы қораптарда барлығы қанша кәмпит бар? Шартын құрып, шешуін, жауабын толық жаз.

21 алма 3 тәрелкеге тең бөлініп салынды. Әр тәрелкеге қанша алмадан салынды? Шартын құрып, шешуін, жауабын толық жаз.

Сергіту сәті

«Сенсорлы әдісі»

4-тапсырмасы. «Сиқырлы

қарындаштар». Салыстыру. **С-деңгейі**

- 1) $a + (59-58) * 1 + a$
- 2) $a + (71-70) * 1 + a$
- 3) $b + 0 * b + 1$
- 4) $46 + b * b + 48$
- 5) $16 + a * 16 + b$

Әріпті өрнек. В-деңгейі

- 1) 24 пен x -тің бөліндісі, мұндағы $x=3$
- 2) 40 пен x -тің бөліндісі, мұндағы $x=5$
- 3) 4 пен x -тің көбейтіндісі, мұндағы $x=9$
- 4) 6 пен x -тің көбейтіндісі, мұндағы $x=7$
- 5) $30-9:a$, $a=3$

Санды өрнек. С-деңгейі

- 1) $13 - 4 : 2 =$
- 2) $2 \times 3 \times 5 =$
- 3) $(52 - 48) \times 3 =$
- 4) $6 \times 3 : 2 =$
- 5) $(4+1) : 35 =$

Жай теңдеу. А-деңгейі

- 1) $y : 4 = 9$
- 2) $x : 5 = 8$
- 3) $36 : a = 5$
- 4) $y * 6 = 36$
- 5) $3 * a = 27$

5-тапсырма. «Көгершін хаттары» әдісі

Топтық тапсырма. Күрделі теңдеулер

1-топ $(96 - 18) - x = 29$

кестесін айтуы керек.

3. Топтық

жұмыс

Сиқырлы

дөңгелектер

айналады, тоқта

ған соң есептің

мәнін шешуі

керек.

Топтық

тапсырма.

Шартты

есептерді

топпен

шығарып, қорға

йды.

Сергіту сәті

геометриялық

фигуралар

арқылы

жасалады.

Салыстыру,

әріпті

өрнек, санды

өрнек,

қарапайым

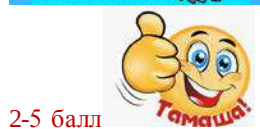
теңдеулердің

мәнін шешеді. 5

балл

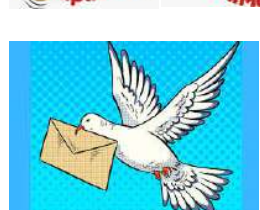
2-5 балл

2-5 балл

Салыстыру, әріпті өрнек, санды өрнек, қарапайым теңдеулердің мәнін шешеді. 2-5 балл

Топтық тапсырма. Күрделі теңдеулерді шешеді. 5 балл

	2-топ $5 + x = 100 - 93$ 3-топ $x - (84 - 55) = 36$ 4-топ $x + 3 = 63 + 17$		
Сабақтың соны 3 минут 2мин 2мин	IV.Сабақты қорытындылау. Бүгінгі оқу мақсаты қандай болды? Жетістік критерийлеріне жеттік пе? Оқушылардың білімін бағалау. «Медаль белгілері» марапаттау Рефлексия Менің сабаққа да, өзіме де көңілім толды, Тапсырмаларды өте жақсы орындап, жақсы баға алдым. Сабақ жақсы және қызық болды. Сабаққа жақсы қатыстым деп ойлаймын. Сабақтан жақсы ештеңе алған жоқпын. Не айтылғандарын да түсінбедім. Қызық емес.	Кері байланыс жасайды	Мадақтау сөздерін айту Балдар жиынтығын қою

Бөлу амалының компоненттері арасындағы өзара байланыс

Жұматай Раушан Ахметбекқызы

Б.Момышұлы атындағы №45 қазақ классикалық гимназиясы, Тараз қ.

Бөлім:	Көбейту және бөлу. Есептер	
Педагогтің аты-жөні	Жұматай Раушан Ахметбекқызы	
Күні:	26.01.23	
Сынып:	Қатысушылар саны: 26	Қатыспағандар саны: 0

Сабақтың тақырыбы	Бөлу амалының компоненттері арасындағы өзара байланыс
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	2.1.2.2. Көбейту және бөлу өзара кері амалдар екенін түсіну, көбейту және бөлу амалдарының компоненттері арасындағы байланысты анықтау. 2.5.1.3. Бірдей қосылғыштардың қосындысын табуға, мазмұнына қарай және бірдей бөліктерге бөлуге берілген есептерді талдау және шығару, кері есептер құрастыру және шығару.
Сабақтың мақсаты	-көбейту және бөлу өзара кері амалдар екенін түсінеді, көбейту және бөлу амалдарының компоненттері арасындағы байланысты анықтайды. -бірдей қосылғыштардың қосындысын табуға, мазмұнына қарай және бірдей бөліктерге бөлуге берілген есептерді талдайды және шығарады, кері есептер құрастырады және шығарады.

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі Бір-екі, үш,	Балалар өлеңді		Слайд

	Сынып іші тып-тыныш. Жалқаулықты тастаймыз, Сабақты біз бастаймыз! Үй тапсырмасын тексеру №8 Үй тапсырмасын кезекпен оқып, жұптар бір-бірімен дәптер алмасып тексереді. «Wordwall» ресурсы арқылы өткен материалды пысықтаймын.	айтады		
Сабақтың ортасы	«Сәттілік дөңгелегі (Случайное колесо)» ойыны Дөңгелекті айналады, қай сұраққа тоқтаса, сол сұраққа жауап береді. -Қосындыны көбейтумен алмастыр. $6+6+6$ $4 \cdot 5$ $-3 \cdot 7$ -Бөлумен алмастыр: $16:8$-8 $-14:7$ $-2 \cdot 9$ Мақсат қою -Бүгінгі сабағымызда бөлудің компоненттері арасындағы өзара байланыс жайлы білетін боласың. -Бөлудің компоненттерін білеміз бе? -Белгісіз бөлінгішті қалай табамыз? -Белгісіз бөлгішті қалай табамыз? Жаңа сабақ іМектеп платформасы арқылы бөлудің компоненттері туралы бейнефильм көрсетемін. Оқулықпен жұмыс Мұғалімнің түсіндірмесі: а) 1-тапсырмада суретке қарап, бөлінді құрады, мәнін табады, өрнектегі әр санның нені білдіретінін атайды. $15 : 3 = 5$ $15 : 5 = 3$ 5 – бөліндінің мәні, 3 – бөлгіш, 15 – бөлінгіш.	1.Көбейтуді бірдей қосылғыштармен алмастырады; 2. Қосуды көбейтумен алмастырады. 3.Көбейтіндінің мәнін табады 1-тапсырмада суретке байланысты бөлінді құрап, мәнін табады, компоненттерді атайды.	Жарайсың! Мұғалімнің қолдау сөздері Дескриптор 1. Суретке лайық бөлінді құрады, мәнін табады. 2. Әр санның нені білдіретінін атайды.	
	Топтық жұмыс 2-тапсырма кестедегі сурет бойынша бөлінді құрастыр. Мысалы, $12 : 4 = 3$; $15 : 3 = 5$; $8 : 2 = 4$; $12 : 3 = 4$; $12 : 3 = 4$ $15 : 5 = 3$ $8 : 4 = 2$ $12 : 4 = 3$;	2-тапсырмада кестемен жұмыс жасайды, суретке сәйкес бөлінді құрастырады. Бөліндінің мәнін	Дескриптор 1. Суретке қарап, бөлінді құрастырады 2. Өрнектегі бөлудің	 Таратпа материалдар

	(15 – бөлінгіш, 3 – бөлгіш, 5 – бөліндінің мәні). Жұппен жұмыс «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі арқылы жүргізіледі. Бөліндінің мәнін азайту арқылы жазады. $4 : 2 = 2, \quad 4 - 2 - 2 = 0$ $6 : 3 = 2, \quad 6 - 3 - 3 = 0$ $10 : 5 = 2, \quad 10 - 5 - 5 = 0$ 3-тапсырма $8 : 4 = 2$ $8 - 2 - 2 - 2 = 0,$ $2 \cdot 4 = 8$ көбейтуді қосумен алмастыру $2 + 2 + 2 + 2 = 8$ Қорытынды: Егер бөлгішті бөліндінің мәніне көбейтсе, бөлінгіш шығады. • Егер бөлінгішті бөліндінің мәніне бөлсе, бөлгіш шығады. Жеке жұмыс Деңгейлік тапсырмалар 1-деңгей: $12:3= \quad 16:8= \quad 18:3=$ Бөліндінің мәнін тап. Бөлу амалының компоненттерінің арасындағы байланысқа екі өрнектен құрастыр 2-деңгей Әр топта-5 баладан 15бала-? т $15:5=3(т)$ Жауабы: 3 топқа бөлді. 3-деңгей 6-тапсырма 1-сынып -15б 2-сынып – 18б Жарыстан шықты-12б Қалды-? бала	бірдей сандарды азайту арқылы табады 3- тапсырмада тұжырымды қорытындылайды. 1-деңгей: бөліндінің мәнін табады. бөлу амалының компоненттерінің арасындағы байланысқа екі өрнек құрастырады. бөлу амалына берілген есепті талдап, шығарады. Есепті талдап, шығарады.	атайды. Дескриптор 1. Бөліндінің мәнін азайту арқылы табады. 3-тапсырма Дескриптор: 1.бөлу амалының компоненттерін атайды; 2.бөлгішті бөліндінің мәніне көбейтіп, өрнек құрады; 3.бөлінгішті бөліндінің мәніне бөліп, өрнек құрады. Дескриптор 1.бөлгішті бөліндінің мәніне көбейтіп, өрнек құрады; 3 б 2. бөлінгішті бөліндінің мәніне бөліп, өрнек құрады. 3б Дескриптор: 1.шешуін табады, 1б 2.жауабын жазады. 1б Дескриптор: 1.шешуін табады, 1б 2. жауабын жазады.1б	

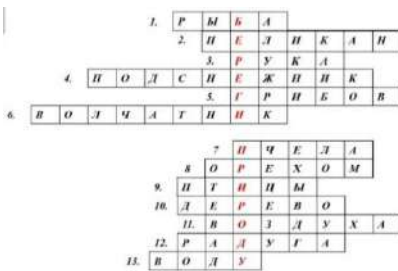
Сабақтың соңы	Рефлексиялық-бағалау кезеңі Сабақты қорытындылау «Орнықты тап» ойыны өрнектердегі белгісіз компоненттерді тауып, тақтаға іледі. $12: \square = 6 \quad \square : 3 = 4 \quad 5 \cdot \square = 10$ Кері байланыс: (оқу мақсатына оралу): -Бүгінгі оқу мақсаты қандай болды?	Белгісіз компонентті тауып, тақтадағы орнына іледі. Бағалау парағындағы	Дескриптор: 1.Өрнектегі белгісіз компонентті табады. 2.Орнына іледі.	https://wordwall.net/ru/resource/31745789

	-Бүгінгі мақсатымызға жеттік пе? -Қандай тапсырма қызықты болды? -Қандай қиындықтар туындады? Рефлексия Бағалау	балл саны бойынша бағаланады.		

К. Мырзалиев «Красная книга»

Досмамбетова А.С.
 №33 орта мектебі, Тараз қ.

Раздел	Мир живой природы			
ФИО педагога	Досмамбетова А.С.			
Дата	26.01.2023г.			
Класс	Количество присутствующих:		отсутствующих:	
Тема урока	К. Мырзалиев. «Красная книга».			
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	8.1.4.1 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию 8.2.5.1участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения 8.4.3.1 – представлять информацию в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график			
Цели урока	Все учащиеся могут строить речь логично и последовательно, демонстрируя нормы устной и письменной речи; Многие учащиеся могут участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения; представлять информацию в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график; Некоторые учащиеся могут определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию, находить в тексте художественно-изобразительные средства;			
Ход урока				
Этапы урока	Деятельность учителя	Деятельность обучающихся	Оценивание	Ресурсы
Начало урока (10 минут)	Организационный момент Создание коллаборативной среды. Круг радости - Прижмите ладошки друг друга. Передайте тепло друг другу. Пожелайте добра и успеха друг другу. Ученики собираются в круг, произносят пожелания друг другу Деление на группы при помощи цветных карточек. Актуализация знаний - Работу на уроке мы начнём с занятия, которое приносит вам удовольствие, а вместе с тем развивает мышление и	Подготовка к уроку	Словесная оценка учителя	цветные карточки презентация
5		Деление на группы Учащиеся решают кроссворд		

	память. Итак, вашему вниманию предлагается кроссворд. Правильно ответив на все вопросы, вы прочитаете ключевое словосочетание, а в процессе работы попытаетесь определить тему урока. 1. Кто живёт в реках, озерах, морях и океанах? (рыба) 2. У какой птицы мешок под клювом? (пеликан) 3. Часть тела человека, которая строит и рушит? (рука) 4. Самый первый цветок, который появляется ранней весной из-под снега (подснежник) 5. У кого шапка без головы, а нога без сапога? (у грибов) 6. Как зовут охотника за волками? (волчатник) 7. Как зовут летающего насекомого, перерабатывающего цветочные соки в мёд? (пчела) 8. Чем можно кормить белок? (орехом) 9. Они делятся на перелётные и зимующие? Как их называют? (птицы) 10. Многолетнее растение с твёрдым стволом и отходящими от него ветвями, образующими крону? (дерево) 11. Без чего человек не может жить? (воздуха) 12. Что появляется после дождя? (радуга) 13. Что мы ищем для утоления жажды? (воду) - Итак, ключевое словосочетание «Береги природу!». Объявление темы урока: К.Г.Мырзалиев «Красная книга». Эпиграф к уроку Есть просто храм, Есть храм науки. А есть еще природы храм – С лесами тянущими руки Навстречу солнцу и ветрам. Он свят в любое время суток, Открыт для нас в жару и стынь. Входи сюда, Будь сердцем чуток. Не оскверняй его святынь. (С. Смирнов)	Обсуждают эпиграф		

	- Что такое Красная книга? - Красная книга – список редких и находящихся под угрозой исчезновения животных, растений и грибов. Виды животных и растений, занесённых в Красную книгу, подлежат особой охране. - Что значит Храм природы? - Храм – место, внушающее по каким-либо причинам чувство глубокого почтения, благоговения. Природы храм – значит нужно почитать природу, следовательно оберегать растительный и животный мир - Как вы думаете, о чём мы с вами будем говорить на этом уроке? - Об охране природы. - Правильно. Сегодня вы познакомитесь с творчеством К.Мырзалиева; будете вести разговор о стихотворении «Красная книга», в котором затрагивается одна из самых злободневных проблем современности – охрана природы; анализировать поэтический текст. У каждого из вас лежит лист самооценивания, на котором указаны все критерии и дескрипторы, за которые вы можете получить баллы. В конце урока вы подсчитаете, сколько баллов за урок вы получили.																																				
Изучение нового материала (25 минуты)	Объяснение нового материала 1.Просмотр видеоматериала «Жизнь и творчество К. Мырзалиева» . - Кто такой Кадыр Мырзалиев? - Что вы узнали о творчестве поэта? 2.Послушайте отрывок из стихотворения К. Мырзалиева «Красная книга». Выразительное чтение стихотворения учащимися. 3.Словарная работа . Соотнесите слово и его значение. <table><tr><td>1</td><td>Диво</td><td>А</td></tr><tr><td>2</td><td>Морская корова</td><td>Б</td></tr><tr><td>3</td><td>Бороздить</td><td>В</td></tr><tr><td>4</td><td>Глазей</td><td>Г</td></tr><tr><td>5</td><td>Дикий тур</td><td>Д</td></tr><tr><td>6</td><td>Сутулый</td><td>Е</td></tr><tr><td>7</td><td>Гребни</td><td>Ж</td></tr><tr><td>8</td><td>Меньшие братья</td><td>З</td></tr><tr><td>9</td><td>Мелеют</td><td>И</td></tr><tr><td>10</td><td>Мазар</td><td>К</td></tr><tr><td>11</td><td>Як</td><td>Л</td></tr></table>	1	Диво	А	2	Морская корова	Б	3	Бороздить	В	4	Глазей	Г	5	Дикий тур	Д	6	Сутулый	Е	7	Гребни	Ж	8	Меньшие братья	З	9	Мелеют	И	10	Мазар	К	11	Як	Л	Просматривают видео, отвечают на вопросы. Выразительно читают стихотворение Соотносят слово и его значение. Отвечают на вопросы, анализируют стихотворение Выписывают художественно-изобразительные средства Выписывают вопросительные, восклицательные предложения, предложения с обращением	ФО ФО ФО ФО	Презентация Ватманы с заданиями Ватманы с заданиями
1	Диво	А																																			
2	Морская корова	Б																																			
3	Бороздить	В																																			
4	Глазей	Г																																			
5	Дикий тур	Д																																			
6	Сутулый	Е																																			
7	Гребни	Ж																																			
8	Меньшие братья	З																																			
9	Мелеют	И																																			
10	Мазар	К																																			
11	Як	Л																																			

12	Стремнина	М																				
<table><tr><th>Критерий</th><th>Дескрипторы</th><th>Балл</th><th>Набр. балл</th></tr><tr><td rowspan="3">Соотносит слово со значением</td><td>соотносит 1-3 слова;</td><td>1</td><td></td></tr><tr><td>соотносит 4-8 слов;</td><td>1</td><td></td></tr><tr><td>соотносит 9-12 слова</td><td>1</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Всего баллов</td><td>3</td><td></td></tr></table>			Критерий	Дескрипторы	Балл	Набр. балл	Соотносит слово со значением	соотносит 1-3 слова;	1		соотносит 4-8 слов;	1		соотносит 9-12 слова	1		Всего баллов		3			
Критерий	Дескрипторы	Балл	Набр. балл																			
Соотносит слово со значением	соотносит 1-3 слова;	1																				
	соотносит 4-8 слов;	1																				
	соотносит 9-12 слова	1																				
Всего баллов		3																				
4. Ответьте на вопросы, анализируя стихотворение . 5.Какие художественно-изобразительные средства использовал автор в стихотворении «Красная книга»? Какова их роль? Выпишите примеры образных выражений. (И) Автор использует сравнения (мелькнув, как отражение в воде), слова с переносным значением (бороздят), олицетворение (О, книга Красная! Призыв твой страстный), метафоры (мандат звериный), (глаза-стекляшки) и другие: «предсмертное рыданье», «ты поминальной свечкой красной станешь». Благодаря художественно-изобразительным средствам мы видим неповторимость, колоритность и поэтическую яркость произведения. 6. Выпишите из текста вопросительные, восклицательные предложения, предложения с обращением. Какую роль они играют в стихотворении К.Мырзалиева? Они делают речь живой. Здесь автор с помощью пунктуации передаёт своё отношение, свои чувства. <u>Вопросительные</u>, восклицательные знаки, обращения показывают, где и как выделять эмоционально слова,учат нас читать с выражением.																						
Конец урока (5 минут)	Рассмотрите рисунки и назовите правила, которые «зашифрованы» этими условными знаками. -О чем сегодня мы говорили на уроке? Подводя итог нашего урока, вернемся к эпиграфу нашего урока. И еще хотелось обратить внимание на высказывание главного героя романа И.С.Тургенева «Отцы и дети». Базарова: «Природа не		Комментарий учителя	Лист самооценивания																		
			Заполняют листы самооценивания																			

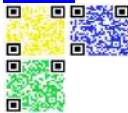
	храм, а мастерская, и человек в ней-работник». как вы понимаете это высказывание? - Природа – это, несомненно, храм, к которому нужно относиться бережно, охранять и беречь его красоту. Любое создание природы требует к себе трепетного отношения, потому что дано человеку для жизни и для души. Рефлексия. Приём «Дерево пожеланий». Домашнее задание: - Выучить наизусть отрывок из стихотворения К.Мырзалиева «Красная книга». - Составить синквейн к данному стихотворению.			

Разрядтан екі рет аттап өту арқылы жазбаша көбейту және бөлу алгоритмі

Иманбекова Сандугаш Мухановна
Ш.Смаханұлы атындағы №44 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім:	Жазбаша көбейту және бөлу / Атақты тұлғалар	
Педагогтің аты-жөні	Иманбекова Сандугаш Мухановна	
Күні:	24.02.2023ж	
Сынып: 3-А	Қатысушылар саны: 24	Қатыспағандар саны:0
Сабақтың тақырыбы:	Разрядтан екі рет аттап өту арқылы жазбаша көбейту және бөлу алгоритмі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	3.1.2.10 мынадай жағдайларда: 23:2, 123:2, 46:2, 246:2 екі таңбалы/үш таңбалы сандарды бір таңбалы санға жазбаша көбейту мен бөлу алгоритмдерін қолдану	
Сабақтың мақсаты:	Екі таңбалы/үш таңбалы сандарды бір таңбалы санға жазбаша көбейту мен бөлу алгоритмдерін қолданады. <u>Қажеттіліктері бар балалар үшін:</u> Екі таңбалы сандарды бір таңбалы сандарға жазбаша көбейтеді	
Бағалау критерийі	Екі таңбалы, үш таңбалы сандарды бір таңбалы санға жазбаша көбейту алгоритмін қолданады Екі таңбалы, үш таңбалы сандарды бір таңбалы санға жазбаша бөлу алгоритмін қолданады <u>Қажеттіліктері бар балалар үшін:</u> Екі таңбалы сандарды бір таңбалы сандарға жазбаша көбейтеді	
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу, Түсіну, Қолдану деңгейі	

Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы: (10 мин)	Психологиялық ахуал қалыптастыру: <u>Оқушылар зейінін сабаққа аудару.</u> <u>Ойын «Броундық қозғалыс»</u> Сынып ішіне тақырыпқа қатысты мәліметтер мен ақпараттар айтылады.	Оқушылар сөлемдеседі. Көңіл – күйлерін көтеріп сабаққа зейін аударады.	Бағалау шкаласымен таныстыру. 10-9 балл «Өте жақсы» 8-7 балл «жақсы» 6-4 балл «орташа» Мұғалім бақылауымен.	Жазулары бар кима қағаздар:

	✚ Үй тапсырмасын сұрау №6 <u>Оқушыларға өрнекті оқи отырып мәнін айтады.жауабы дұрыс болса тақтадан сурет ашылады. Осы уақытқа дейін өткен атақты тұлғалар жайлы айтамыз.</u> ✚ <u>Ортақ тақырып туралы тоқталу</u> ✚ <u>Өзектендіру.</u> Оқулықтағы бірінші тапсырманы орындау. 4-топқа шоғырлану Бүгінгі сабағымыздың мақсаты Екі таңбалы/үш таңбалы сандарды бір таңбалы санға жазбаша көбейту мен бөлу алгоритмдерін қолдану Бағалау критерийі Екі таңбалы, үш таңбалы сандарды бір таңбалы санға жазбаша көбейту алгоритмін қолданады Екі таңбалы, үш таңбалы сандарды бір таңбалы санға жазбаша бөлу алгоритмін қолданады Екі таңбалы сандарды бір таңбалы сандарға жазбаша көбейтеді	Берілген сұрақтарға жауап береді. Дескриптор -Көбейту мен азайту амалын орындайды -Бос ұяшықтарды толтырады -Жауаптары арқылы белгілі композиторлардың аттарын табады	Бағалау критерийі: Берілген сұрақтарға жауап береді. Жалпы балл: 1	
Сабақтың ортасы: 25 минут	Оқулықтағы №2 тапсырманы орындау. 6-топ <u>Постермен жұмыс</u> 324:3=972 726:2=363 252:7=36 528:4=132 531:9=59 155:5=775 ӨЖ Оқулықтағы №3 тапсырманы орындау. X+325=189·4 900-X=129·4 X+325=756 900-X=516 X=756-325 X=900-516 X=430 X=384 430+325=189·4 900-384=129·4 756=756 516=516 ЖЖ Оқулықтағы №4 тапсырманы орындау. Wordwall платформасы арқылы №4 тапсырмасы жүреді. (23+77)·3=300 (500-120)·25·4=280 35·3+410=515 996:3-150=182 126·2-65=187 ТЖ Оқулықтағы №5,6 тапсырма орындау.	Дескриптор -Өрнекті баған түрде орындайды -Өрнекті тексереді Дескриптор -Күрделі теңдеуді шешу алгоритмін анықтайды. -Күрделі теңдеуді шешеді. Дескриптор -Өрнек құрастырады -Өрнектің мәнін табады Дескриптор -Есептің шартын құрады -Сұрағын анықтайды. - Шешуін табады. -Жауабын жазады.	Жалпы балл:2 Мұғалімнің ауызша мадақтауы «жарайсың», «керемет», «жақсы» Жалпы балл: 1 Платформада тексеріп өзіндік бағалау жүреді Жалпы балл: 1 Жалпы балл: 2	https://wordwall.net/resource/52999782

	QR код арқылы тапсырманы таңдап орындайды. Есептің сызбасын тауып, есепті шығарады. А) Балаларға арналған музыкалық туындылар жинағында 70 шығарма бар: оның бестен бірі-қазақстандық авторлардыкі, ал қалғаны –әлемдік классика шығармалары. Жинаққа қанша әлемдік классика шығармалары енгізілген? Ш: $70-70:5=56$ Ж: Жинаққа 56 әлемдік классика шығармалары енгізілген. Ә) Әрқайсысы 168 теңгеден 4 нота дәптері және бірдей 2 қорап қарындаш сатып алынды. Олардың барлығына 1000 теңге төленді. Бір қорап қарындаш қанша теңге тұрады? Ш: $(1000-168*4):2=328:2=164$ Ж: Бір қорап қарындаш 164 теңге тұрады. 7) Сен дүкенге келдің. Қандай заттарды және оларды қандай мөлшерде сатып ала аласың? Сұлба бойынша есеп құрастыр. А)Ержанда 1000тг болды. Оған 250 теңгеден 2 дана сурет дәптер, 150 теңгеден 3 дана қалың дәптер сатып алды. Ержанда қанша теңге қалды? Ә) Айманда 1000тг болды. Оған 180 теңгеден 2 дана қалың дәптер, 25 теңгеден 10 дана жұқа дәптер сатып алды. 250 теңгеден 1 дана сурет дәптер сатып алды. Айманда қанша теңге қалды?			
5 минут	Зерттеу: №7 (функционалдық сауаттылық) Себетте 4 сары және 6 жасыл орам жіп бар. Әжей 5 жіп алды. Олардың арасында ең болмағанда бір орам жасыл жіп болуы мүмкін бе?	Тапсырмада берілген сұрақтарға жауап береді. Дескриптор: -Мүмкін нұскаларды қарастырады -Өз тұжырымын жасайды.	Жалпы балл: 2	Зерттеу алаңы
Сабақтың соңы: 5 минут Рефлексия	Бекіту. Кері байланыс: Simpoll.ru платформасы арқылы алу Мұғалім қорытынды баға шығарады.	Оқушылар стикерге сабақ барысында не білгенін, үйренгенін жазады.	Жалпы балл: 1	https://simpoll.ru/profile#active

Үй тапсырмасы	№3	Үй тапсырмасын күнделіктеріне белгілеп алады.		

Болымды және болымсыз етістік

Казимова Шолпан Бердибековна

Берікқара орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Мектеп:	Берікқара орта мектебі		
Педагогтің аты-жөні:	Казимова Шолпан Бердибековна		
Күні:			
Сыныбы:	3 сынып	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Болымды және болымсыз етістік		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	3.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру; 3.4.2.5 болымды және болымсыз етістіктердің айырмашылығын анықтау; 3.3.4.1 мұғалімнің көмегімен сызба, график, кесте, фотосуреттер пайдаланып, мәтін (хат, шақыру, нұсқаулық) құрау/компьютерде теру; 3.1.1.1 тыңдаған материал бойынша тірек сөздерді белгілеу, ашық және жабық сұрақтарға жауап беру.		
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар жасай алады: Болымды және болымсыз етістікті ажырата алады. Жаңа білімді меңгереді. Сауатты, көркем жазады. Оқушылардың көбі жасай алады: Диалогке қатысады; мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтай алады. Оқушылардың кейбірі жасай алады: Берілген тапсырмалар бойынша ой қорыту жасай алады.		

Сабақтың барысы:

Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы (1-7 мин)	Психологиялық ахуал қалыптастыру. Әрбір адам? Туыс, дос, жұрағат. Әрбір сабақ? Үйрену, ұғу, ұлағат. Әрбір ісін? Шындық, бірлік, адалдық. Мақсатымыз – білім алу. Міндетіміз – еңбектену. Үй тапсырмасын сұрау 30-жаттығу. Тыныс белгілерін қойып, қатесін түзеу «Журналисттер мен ғалымдар» ойыны. Оқушылар сапқа тұрып 1,2 сандары арқылы екі топқа бөлінеді. 1-топ журналисттер, 2-топ ғалымдар тобы болады. Журналисттер тобы ғалымдар тобына сұрақ қояды, ғалымдар жауап береді. Егер ғалымдар жауап бере алмай қалса, бір оқушыны журналисттер тобына береді. Барлық оқушы сұрақ қойып болғанда топтар орын алмасып, ойын жалғасады. Жаңа сабаққа кіріспе «Батискаф» ойыны Оқушы іс-әрекетті сөйлемей қимылмен көрсетеді. Басқа оқушылар табады. Мысалы: жүгіру, секіру. Мұғалім осы сөздердің қарама-қарсы мағынасын сұрайды. Оқушылар табады: жүгір-жүгірме, секір-секірме. Сабақтың тақырыбы мен мақсаты жарияланады Оқу мақсатын таныстыру Күтілетін нәтижені анықтау	Оқушылар өлең жолдарын бірге айтып, жаңа сабаққа бір-біріне сәттілік тілейді Оқушылар сапқа тұрып 1,2 сандары арқылы екі топқа бөлінеді. Сұрақ қойып, сұрақтарға жауап береді. Бір-бірінің қатесін түзетеді. Оқушы іс-әрекетті сөйлемей қимылмен көрсетеді. Басқа оқушылар табады. Мысалы: жүгіру, секіру. Мұғалім осы сөздердің қарама-қарсы мағынасын сұрайды. Оқушылар табады: жүгір-жүгірме, секір-секірме.	ҚБ. «Бас бармақ» арқылы бағалайды. Оқушылар бірін-бірі ауызша бағалайды	Слайд
Сабақтың ортасы (30 мин)	1-тапсырма. «Еркін әңгіме» әдісі (жеке ж) 32-жаттығу 1.Өлеңді мәнерлеп оқиды. 2.Өлеңнің авторын анықтап, өлеңнің жалғасын айтады. 3.Мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру Сұрақтар: 1.Өлеңдегі негізгі ойды анықта. 2.Өлең неліктен «Ғылым таппай мақтанба» деп аталған? 3.Бес нәрседен қашық бол дегенге тағы не қосар едің? 4.Бес нәрсеге асық бол дегенге тағы не қосар едің? <i>Дескриптор:</i>	Өлеңді көшіріп жазады. Болымсыз етістіктерді тауып, астын сызады. Жеке жұмыс жасайды. Оқушылар жазған жұмыстарын өзара талқылайды. Орындалған жұмысты өзара бағалау үшін мұғалімнің басшылығымен сағат тілі бағытымен бір-бірінің дәптерін өзара тексеріп, қатені табу және түзету жұмыстарын жүргізеді.	ҚБ.«Бас бармақ» арқылы бағалау	А.Құнанбаев туралы слайд

	<i>Мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыра алады</i> <i>Сұрақтарға дұрыс жауап береді</i> <i>Дескриптор:</i> <i>Болымсыз етістікті тауып, астын сызады.</i> <i>Қатесіз, көркемдеп жазады.</i> 2-тапсырма. «Бағытталған жазу» әдісі (топтық ж) Берілген суреттер бойынша болымды, болымсыз етістіктерді қатыстырып ереже, хат, нұсқаулық құрастыру 1-топ: Ереже(дұрыс тамақтану) 2-топ: Хат жазу Нұсқаулық құрастыру (Спортшы қандай болу керек?) <i>Дескриптор:</i> <i>Суретті пайдаланып, хат, ереже, нұсқаулық құрастыра алады</i> <i>Болымды, болымсыз етістіктерді орынды қолдана алады</i> <i>Сауатты, көркем жазады.</i> 3-тапсырма. «Пазл құрастыру» ойыны(жұптық ж) Пазлдарды дұрыс құрастырсаң, мақалды оқи аласың. Мақалдағы етістікті анықта. Мақалдың мағынасын түсіндір <i>Күлме досқа, келер басқа</i> <i>Біреуге ор қазба, өзің түсесің</i> <i>Есебі жоқ ант ішпе</i> <i>Бірлік болмай, тірлік болмас</i> <i>Ашу үстінде ес болмас</i> <i>Кең болсаң, кем болмайсың</i> <i>Кеңесіп пішкен тон келте болмас</i>	Оқушылар үш топқа бөлініп берілген суреттер бойынша болымды, болымсыз етістіктерді қатыстырып ереже, хат, нұсқаулық құрастырады Оқушылар жұптасып пазл құрастырады. Мақалды оқып мағынасын түсіндіреді, етістіктерді анықтап, талдайды Оқушылар болымды, болымсыз етістік жазады және сөйлем құрайды.	Бағдар шам арқылы бағалау Дескриптор арқылы бағалау Мұғалімнің бағалауы	Қима қағаздар, плакат Сөздер жазылған пазлдар «Қоңыр қаз» мультфильмі

	Дескриптор: Пазлды дұрыс құрастырып, мақалды оқи алады. Мақалдағы етістікті анықтай алады. Мақалдың мағынасын түсіндіреді 5-тапсырма. «Стоп кадр» ойыны (жеке жұмыс) Саралау «Қоңыр қаз» мультфильмі көрсетіледі. Кадрды тоқтатқанда оқушыларға төмендегі тапсырмалар беріледі 1-кадр: Болымды етістік жаз 2-кадр: Болымсыз етістік жаз 3-кадр: Сөйлем құра Дескриптор: Болымды етістік жазады. Болымсыз етістік жазады Кадрға байланысты сөйлем құрастыра алады.			
Сабақтың соңы (5 мин)	Рефлексия (ұжымда) «Раунд Робин» ойыны -Бүгінгі сабақтан не үйрендік? Уйге тапсырма: 34-жаттығу. Мақалды жаттап ал. Етістікті тап. Мақалдың мағынасын түсіндір.	Оқушылар бірінен соң бірі бүгінгі сабақтан алған білімін айтып шығады. Сөздер қайталанбау керек.		
Рефлексия 43-45	«Менің сөзім» 1.Мен бүгінгі сабақта мынаны түсіндім, білдім, ұғындым.....; 2.«Мен өзімді үшін мақтай аламын»; 3.«Маған әсіресе ұнады»; 4.«Бүгін менің қолымнан келді».	Сабақта алған көңіл күйлерін смайликпен көрсетеді		Рефлексия тақтайшасы

Жамбыл облысы Байзақ ауданы
Аймантөбе ауылы
Берікқара орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі
Казимова Шолпан Бердибекқызы
Пед өтілі: 20 жыл
Санаты: Педагог - сарапшы

БІЗДІҢ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІМІЗ БЕН МҮМКІНДІКТЕРІМІЗ

Конбаева Динара
№32 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлімі:	Тағам мен сусын 1.1. Мен және менің отбасым	
Педагогтің аты-жөні:	Конбаева Д.А.	
Күні:		
Сыныбы: 1 «В»	Қатысушылар саны: 15	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Біздің қажеттіліктеріміз бен мүмкіндіктеріміз	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	1.1.1.5 – тұтыну заттарына деген өз қажеттіліктерінің құрылымы, олардың өндіру көзін анықтау.	
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар: – қажеттілік дегеннің не екендігін, білетін болады; – әлемдегі ресурстардың шектеулігін және таңдау жасау қажеттілігін түсінетін болады. Көптеген оқушылар: – сатып алу үшін және қажеттіліктерге төлем жасау үшін қаржының қайдан алынатынын түсіндіреді; – адам қандай қажеттіліктерсіз өмір сүре алмайтынына, ал қайсылары бұрынғы қажеттіліктерді қанағаттандырғаннан кейін пайда болатынына талдау жасайды. Кейбір оқушылар: өзінің және өз отбасының қажеттіліктеріне зерттеу жүргізе алады.	

Сабақтың барысы:

Уақыт	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Қызығушылықты ояту 1 мин	Ынталандыру. Амандасу үлкенге Тәрбиенің басы ғой Ал қанекей бәріміз Сәлем дейік үлкенге	Оңпсихологиялық көңіл күй қалыптастырады.		
3 мин	Өзектендіру. ЖҰ Үй тапсырмасын еске түсіру. «Адамдар үнемі сауда жасадыма?» Сұрақ қою	Сұрақтарға жауап береді.		

5 мин	Мақсат қою (мәселелік жағдаят). Мақсатты тұжырымдау. қажеттілік дегеннің не екендігін, білетін болады; <i>Мұғалім:</i> Балалар адамға өмір сүру үшін не қажет? «Сөз айт» тәсілі. Оқушылардың жауаптарын толықтыру. <i>Мұғалім:</i> – Адам өмірі үшін керекті заттардың бәрі қажеттіліктер деп аталады. Біздерге ең қажетті баспана, Тамақ, киім, дәрі, су, басқа да Ойыншық, доп пен кітаптар, Компьютер, көзәйнек, мопед Балаларға қажетті заттар. Санап бітпессің сен мүлде, Бәрі де қажет өмірде.	Мәселелік жағдаятты түсінеді. Балалар өздерінің ойларын ортаға салады	Әр жауап берген балаға қоржындарына тәттілерден салу.	
Мағынаны тану 7 мин	Жаңаны ашу. Бүгінгі жаңа тақырыппен таныстыру «Біздің қажеттіліктеріміз бен мүмкіндіктеріміз» Оқулықтағы 86 беттегі 29 сабаққа назарларын аударту. Бүгінгі сабақта Сен - Қажеттілік дегеннің не екенін білесің? - Қалғанның барлығы жүзеге асатын-аспайтынын анықтай аласың «Миға шабуыл» стратегиясы. <i>Мұғалім:</i> – Қажеттіліктер – адам үшін өмірдегі барлық керекті нәрселер. Әр адам күн сайын аса қажетті, онсыз еш нәрсе жасай алмайтынын заттар көп, Балалардың назарларын тақтадағы суреттерге аударту. Адамдарға тамақ, киім, аяқ киім, тұрғын үй және тағы басқа заттар қажет. Бұл тұтыну заттарының қайсысы сендерге қажет, неге? Адамдар қажетті заттардың барлығын сатып алады. Сатып алу үшін бізге не керек? Ақшаны қайдан аламыз? – Кейбір қажеттіліктер табиғатта барлық адамдар үшін тегін (су, ауа, өсімдіктер). Су, ауа, күн, ай, жаңбыр, жемістер, балық, саңырауқұлақтар	тақтадағы суреттерге назарларын аударады Оқушылар қойылған сұрақтарға өз ойларын айтады.		Оқулық, дәптер. «Миға шабуыл» стратегиясы.

	барлығы – табиғаттың сыйы қандай керемет!			
6 мин	Жаңаны қолдану	оқушылар берілген		Оқулық,
7 мин	1. Ой толғау (Жеке жұмыс)	параққа қажеті		дәптер.
2 мин	Сенің алдынан сиқыршы шыға келді. Ол сенің кез келген тілегінді орындамақшы. Өзіңе қажетті (өзің қалайтын) 3 затты жаз.	заттарын жазады, өмірлеріне қажет, қажет емес екендерін түсіндіреді.		Карточкалар
5 мин	Балаларға парақ тараытып, қажетті үш заттарын жазады. Жазған қажетті заттарын оқушыларға оқытып, өмірлеріне қажет, қажет емес екендерін түсіндіреді.	Оқушылардың жауаптары		
7 мин	Тақта мен жұмыс <i>Мұғалім:</i> – Ал қазір біз адамның барлық қажеттіліктерін өтеу мүмкін бе, соны талдаймыз. Оқушылардың назарларын тақтаға аударту. Тақтадағы Арманның қолында аздаған ақша бар, ол сол ақшаға балмұздақ, кітап, сникерс және плеер сатып алғысы келеді. Қалай ойлайсыңдар, мұның бәрін сатып алуға баланың ақшасы жете ме? Неге екенін түсіндір. <i>Мұғалім:</i> – Арманға не істеу керек? <i>Мұғалім:</i> – Дұрыс, балалар! Оған ақшасы жететін заттарды ғана таңдап алу керек. Әрбір адам үнемі өзіне ең қажетті деген затқа таңдау жасайды. Яғни «алғым келеді» және «қажет» деген сөздердің айырмашылығын түсіне білу керек, біз осыған үйренеміз.	берілген тапсырманы, топпен бірлесіп орындайды, түсіндіреді		
	Сергіту сәті			
	Оқушы жұмыс дәптерімен жұмыс			
	1 тапсырма. Адамның қажеттіліктерін ретімен орналастыра: Алдымен күнделікті тіршілікте аса маңыздысын, содан соң қолдануға болатындарын белгіле.			
	2-тапсырам.			
				
				
				

	Әлемде біздің қажеттіліктерімізді қанағаттандырып көптеген мамандықтар бар. Сурреттегі адам қажеттіліктермен оны атқаратын мамандарды сызықтармен қос. Топпен жұмыс 1 топ –Үйге қажетті заттарды топтастырады. 2 топ- Мектепке қажетті заттарды топтастырады. Түсіндіреді.			
Рефлексия 2 мин	оқушыларға жасыл, сары түсті алмалардың қималарын таратып, сабақ ұнаса, түсінсе жасыл түсті алма, түсінбесе, мұғалімге сұрағы болса сары түсті алманы көтереді			

ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫМЫЗ

Қалдыбекова Әйгерім Ерболатқызы

Педагогтің аты-жөні:		Қалдыбекова Әйгерім Ерболатқызы		
Күні:		23.11.2022ж.		
Сыныбы: 4 «В»		Қатысушылар саны: 17	Қатыспағандар саны:	
Пәні:		Әдебиеттік оқу		
Ортақ тақырып		Мәдени мұра		
Сабақтың тақырыбы:		Ұлттық ойындарымыз		
Бөлім:		Оқылым, жазылым		
Бөлімше:		1.5 Тыңдалған шығармалар бойынша пікір білдіру 3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		4.1.5.1 өз ойын, сезімін көзқарасын өмірде болған, өзге шығармадағы ұқсас оқиғалармен салыстыра отырып білдіру 4.3.3.1 шығармашылық жұмысын, сызба, диафильм, презентация түрінде ұсыну		
Сабақтың мақсаты		-өз ойын, көзқарасын өмірде болған, өзге шығармадағы оқиғалармен салыстырады. -берілген шығармашылықжұмысты сызба, диаграмма түрінде ұсынады, талқылайды.		
Ойлау деңгейі		Түсіну, қолдану, талдау, бағалау		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру Басы Жаңа білім Ортасы	I. Ұйымдастыру кезеңі. Сәттілік! тренингі Біліктілік өрісі Ой-сананды жақсы күт. Сабақта да келесі Серік болсын сәттілік! Сәттілік! Удачи! Good luck!	Орындарынан тұрып, сабаққа дайындық жасайды. Оқушылар өздеріне	Дескриптор: 1.Қойылған сұраққа толық жауап береді. Қ/Б: Асық	Тақия алшы-өте жақсы оңқа-жақсы

Сабақты қорытындылау. Кері байланыс	 II.Үй тапсырмасына шолу. «Ақылды тақия» әдісіарқылы 1. Зерделі қандай адам болған? 2. Қария мен Зерделінің сөздерін неге жолдастары түсінбеді? 3. Аңыз әңгімеде өзіңе әсер еткен тұстары бар ма? 4. Аңыз әңгіменің ұнаған бір бөлігін әңгімелеп бер. 5. Қарияның бакытты екенін қай жауабынан байқадың? 6. Өтірік пен шындықтың арасын көзбен құлақ арқылы қалай өлшейді? III.Жаңа сабақ. «Болжау» стратегиясы. Екі топқа қима қағаздарға сандар, сөздер жазылған парақтар таратылады. Әр топ өздеріне берілген сан мен сөзден ұлттық ойынның атауын тауып, сол туралы мәлімет береді. 1 топ: 9, қыз, салым. 2 топ: 6, жарыс, тартыс. Олай болса, бүгінгі өтетін сабағымыздың тақырыбы: Ұлттық ойындарымыз. 1.Суретте қандай ойын түрлерін көріп тұрсындар? 2.Қай ұлттық ойындардан спорттық жарыс өткізіледі. Назарларын экранға аудартып бейнеролик көрсету. Мұғалім түсіндірмесі. Қазақтың ұлттық ойындары бес түрге бөлінеді.Олар: аңға байланысты, малға байланысты, түрлі заттармен ойналатын, зеректікті, ептілікті және икемділікті қажет ететін, соңғы кезде қалыптасқан ойындар.Олардың негізгілерінің өзі жүзден астам.	қойылған сұрақтарға жауап береді. Берілген қима қағаздағы сандар мен сөздерге байланысты ойынның түрлерін болжайды, солар туралы қысқаша мәлімет береді. Тақтада сурет көрсетіледі. Суретке байланысты сұрақ қойылады. Қойылған сұрақтар бойынша өз ойларымен бөліседі. Адашқан әріптерден ұлттық ойындардың атауларын табады. Тақтаға асық суреттері көрсетіледі, суретте асық атаулары, ойын түрлері түсіндіріледі. 2 -3 баланы тақтаға шығарып,қолдары на асық беріп иіру, ату, көздеуді қимылмен көрсету. Қабырғаға А4 қағазына оқулықта берілген мәтіндер жазылады, 2 топ өз топтарына тиесілі мәтінді топтасып оқып, түсіндіреді. 1 топқа Асық атауларын сәйкестендіру, 2 топқа асықтың түсуіне қарай атаулары беріледі. Сабаққа байланысты сұрақ қойылады.	Дескриптор: 1.Сандар мен сөздерді басшылыққа ала отырып,ойын атауын табады. 2.Тапқан ойын түріне қысқаша мәлімет береді. Қ/Б: Жапондық әдіс Дескриптор: 1.Суретте көрсетілген ойын түрін айтады. 2.Қандай ұлттық ойындардан спорттық жарыс өткізілетінін табады. Қ/Б: Жапондық әдіс Дескриптор: 1.Адашқан әріптерді орындарына дұрыс орналастырады. 2.Ұлттық ойындардың атауларын табады. Қ/Б: Асық Дескриптор: 1. Көрсетілген асық атауларымен танысады. 2.Асықтың түсуіне қарай атауларын біледі. 3.Асық ойынының түрлерімен танысады. Дескриптор: 1.Тақтаға шыққан балалар асықты иіруді үйренеді,көздеу мен атуды біледі. Қ/Б: Жапондық әдіс Дескриптор: 1.А4 қағазда берілген мәтінді оқиды. 2.Түсінгендері туралы айтады. Қ/Б: Жапондық әдіс	бүк-талпын қима қағаз Ұлттық ойын түрлері слайд https://youtu.be/v=uj1x4otH3cs&feature=share Асық алшы-өте жақсы оңқа-жақсы бүк-талпын Асық суреттері слайд асықтар А4 қағаз А3 қағаз алшы-өте жақсы оңқа-жақсы бүк-талпын

	Қазақтың ұлттық ойындары-бабаларымыздан қалған асыл қазына. Ұлттық ойындар –ерте заманнан қалыптасқан дәстүрлі ойын сауықтардың бір түрі. ЕБҚ: «Анаграмма» әдісі Адасқан әріптерден ұлттық ойындардың атауын табады. йгбеә - _____ ықас- _____ сйекқау- _____ өкпкар- _____ ууқықз- _____ «Білгенге маржан» айдары Тақтаға көңіл аудартып,асық атауларымен, асықтың түсуіне қарай атауларымен таныстыру. Асық атаулары Сақа- ұсақ асықтарды ату үшін тандалған, қорғасын құйылған, салмақты, ірі асық. Топай- сиырдың асығы. Кеней-ұпайға тігілетін кішкентай асық. Ешкімер- ешкінің асығы. Жабайт- еліктің асығы. Қойлақ- қойдың асығы. Шүкейт- жас малдың асығы. Асық- төрт түлік мал мен қоңыр аңдар тілерсегінде болатын, қызметі аса күрделі, буынға біткен шымыр сүйек.Қой, ешкі, сиыр, түйе асығы үлкен-кішілігіне қарамастан бір пішіндес, мүсіндес келеді.Ал асығы басқа пішінді болады.Асықпен «Ханталапай», «Үш табан», «Шеңбер» сияқты неше түрлі асық ойындары ойналады. Сергіту сәті: Асық ойнап көрдің бе?	Әріптер арасынан ұлттық ойын түрін тауып,тапқан ойын түріне бес жолды өлең құрайды. 1 топ Ұлттық ойындардың пайдасы мен зиянын табады. 2 топ Ұлтық және спорттық ойын түрлерін салыстырады. Үш түрлі бағыт бойынша бүгінгі сабаққа кері байланыс береді.	Дескриптор: 1.Қойылған сұраққа тез ойланып, толық жауап береді. Қ/Б: Асық Дескриптор: 1.Асық атауларын сәйкестендіреді 2.Асықтың түсуіне қарай атауларын дұрыс табады. Қ/Б: Асық Дескриптор: 1.Ұлттық ойын түрін табады. 2.Бес жолды өлең құрастырады. Қ/Б: Асық Дескриптор: 1.Ұлттық ойындардың пайдасы мен зиянын табады, жазады. 2.Ұлттық және спорттық ойын түрлерін салыстырады, ұқсастықтарын жазады. Қ/Б: Асық

Оқулықпен жұмыс
«Броундық қозғалыс» әдісі
 Қабырғадағы мәтінді оқу,
 мәтіндегі ақпаратты жеткізу.

1 топ «Орамал тастау» мәтіні
2 топ «Хан» мәтіні

"Сәйкестендіру" әдісі
1-топ: "Асық атаулары"
Сақа – қорғасын құйылған салмақты сақа асық.
Топай – сиырдың асығы.
Кеней – ұпайға тігілетін кішкентай асық. **Ешкімер** — ешкінің асығы.
Қойлақ– қойдың асығы.
2-топ: Асықтың түсуіне қарай атаулары: **Алшы** – асықтың тәйкеге қарама-қарсы жағы яғни алшы тұруы.
Тәйке – асықтың алшыға қарама-қарсы жағы.
Шік– асықтың қуыс жағының жоғарықарап түсуі.
Бүк – асықтың дөңес жағының жоғары қарап түсуі.
Оңқа – асықтың ашасы немесе мұртша жағы төмен қарап түсуі немесе тік тұрып қалуы.
Шоңқа – асықтың омпаға қарсы жағымен тік түсуі.

ЕБҚ: «Зуылдақ» әдісі
Тақырып бойынша бір сұрақ қойылады, берілген уақыт ішінде сол сұраққа жылдам жауап табады.

1.«Хан» ойыны ертедегі ұлттық ойын екенін қалай дәлелдер едің?

«Мюссенберг» әдісі:

1-топ.

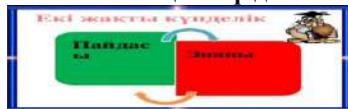
Алонгапренкөкпарраплое

2-топ.жлпавнрпбэйгеджлора

Тапсырма: осы шыққан ойын атауларынан 5 жолды өлең құрастыру.

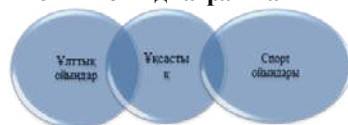

1-топ «Екі жақты күнделік»

Ұлттық ойындардың пайдасы мен зияны.

2-топ «Венн диаграмма»

-Сонымен балалар, бүгінгі сабақтан біз ұлттық ойындардың түрлерімен таныстық. Олардың пайдасы мен зиянын білдік.

	“Өзінді бағала” Үш түрлі бағыт бойынша бүгінгі сабақтағы өз іс-әрекетінді белгіле. 			

Презентацияларға арналған ақпарат

Маханова Гульназ Абдыкалыковна
 Ғ.Мұратбаев атындағы №17 орта мектебі, Тараз қ.

Қысқа мерзімді жоспары				
Бөлім	Презентациялар			
Педагогтың аты-жөні	Маханова Гульназ Әбдіхалыққызы			
Күні	07.02.2023			
Сынып: 4А, 4Б	Қатысушылар саны		Қатыспағандар саны	
Сабақтың тақырыбы:	Презентацияларға арналған ақпарат.			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.3.1.1 ақпарат іздеу (компьютердегі файлдар мен бумалар, құжаттағы мәтін үзіндісі); 4.3.2.1 браузер параметрлерін қолдану (бетбелгілер жасау, журналды және жүктеуді көру);			
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар: Презентация ұғымына анықтамасын береді			
	Көптеген оқушылар: Интернеттен суреттерді жүктейді, слайдтарды суреттермен толықтырады			
	Кейбір оқушылар: презентацияға атау беріп, бумаға сақтайды			

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезені/ уақыт	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Сабақтың басы 5мин	1. Оқушылармен амандасу. 2. Жаңа тақырыпты жариялау, мақсаттарымен таныстыру («Төңкерілген әдіс» бойынша жаңа тақырыпты меңгеру үйге берілген болатын) Жаңа тақырыпқа шолу. Презентация ағылшын тілінен аударғанда «ұсыну», таныстыру, баяндау деген ұғымды білдіреді. Презентацияны Power Point программасының көмегімен жасаймыз. Іске қосу → Microsoft Office → Microsoft Power Point Google Chrome браузерінде акпараттардың тарихын қарап, жүктеулер, бетбелгі жасау үшін пернелер үйлесімін қолдануға да болады. Ctrl+N – тарихын қарау Ctrl+J – жүктелген файлды көрсету Ctrl+D – бетбелгілерге қосу	1.Мұғаліммен амандасады. 2.Сабақтың мақсаттарымен танысады.		
Сабақтың ортасы 10мин 15 мин	3. Тақырып бойынша «білу, түсіну» деңгейін анықтау мақсатында https://learningapps.org платформасында тапсырмалар орындайды. №1 тапсырма: Мәтіндегі бос орынды толтыру Дескриптор: 1. Тақырып бойынша ережелерді біледі 2. Программаны қосу реттілігін жаза алады №2 тапсырма: Сәйкестендіру Дескриптор: 1.Пернелер үйлесімділігін біледі 2. Іздеу параметрлерін ажырата алады 4. Сыныпты https://flippity.net платформасының көмегімен жұпка бөліп аламыз. 5. «Қолдану, талдау» деңгейін анықтау үшін төмендегі тапсырмалар компьютерде орындалады. <u>Жұптық</u> жұмыс.Тапсырма №1 1. «Қоршаған ортаны қорғау» тақырыбында 2-3 слайдтан	3. Тапсырма орындайды 4.Жұпка бөлінеді. Оқушылар компьютерде тапсырманы орындайды. ТҚЕ ескереді Тапсырманы жұмыс дәптерінде орындайды	Әрбір дұрыс жауап смайликпен бағаланады. Әрбір дұрыс жұмыс смайликпен бағаланады.	https://learningapps.org/view17409760 https://learningapps.org/watch?v=pr0wg02ej23 https://flippity.net Компьютер/ ноутбук Жұмыс дәптері

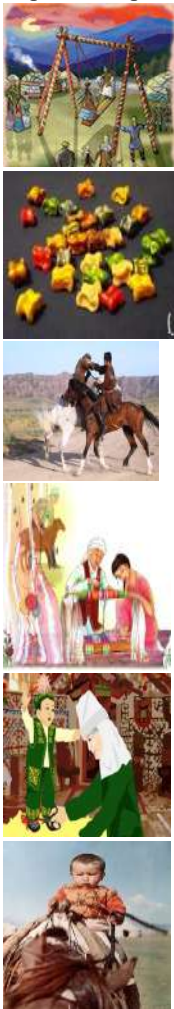
	тұратын презентация жасау. 2. Интернеттен суреттер алып, оны толықтыру. 3. Презентацияға атау қойып, бумаға сақтау. Дескриптор: -Интернеттен суреттер жүктейді; -слайдтарды суреттермен толықтырады; -презентацияға атау береді; -бумаға сақтайды. Жеке жұмыс. Тапсырма №2 Дәптермен жұмыс: «Презентацияға арналған ақпарат» тақырыбындағы тапсырманы орындау Дескриптор: -Берілген батырмалардың таңбалануын қызметімен сәйкестендіреді. -Командалардың қызметін жазады			
Сабақтың соңы 10мин	6. «Жинақтау» деңгейі: «Пликерс» әдісі арқылы тақырыпты бекіту. "өте жақсы" – 85-100 %; "жақсы" – 50-84 %; "қанағаттанарлық" – 40-50 %; 7. «Бағалау» деңгейі: Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастырады. Кері байланыс: тапсырманы орындадым тапсырманы толық орындай алмадым тапсырманы орындай алмадым	Пликерс карталары арқылы жауап береді. Өзін-өзі бағалау.	Нәтижелік пайызын тақтадан көреді Өздеріне баға береді.	https://www.plickers.com
Үй тапсырмасы	§ 20, 89 беттегі «Үйде орындайық» тапсырмасы			

Б.Момышұлы «Ұшқан ұя»

Меркибекова Гульзагира Саткыновна
Ө.Жолдасбеков атындағы №50 орта мектебі, Тараз қ.

Пәні	Әдебиеттік оқу	
Бөлім	Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	
Педагогтің аты-жөні	Меркибекова Г.С	
Пән	Әдебиеттік оқу	
Күні		
Сынып: 2	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Б.Момышұлы «Ұшқан ұя»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	2.1.1.1 шығарманың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру 2.1.5.1 өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу 2.2.2.1 мұғалім көмегімен қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою және оның жауабын шығармадан таба білу	
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар: шығарма мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді; Көптеген оқушылар: тірек сөздерді пайдаланады; Кейбір оқушылар: нақтылау сұрағын қояды, жауабын табады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы	Ұйымдастыру кезеңі: «Бұрыштар» тәсілі арқылы (ширату, өткен материалды қайталау, топтарға біріктіру) қарым-қатынас дағдысын қалыптастыру Нұсқау: Білім алушыларға карточкалар беріледі. Карточкалардағы суреттердің жауабы сыныптың төрт бұрышына орналастырылған. Білім алушы қолындағы карточканың жауабы дұрыс берілген бұрыштың қасына барып тұруы керек. Тапсырма Таңдаған жауаптарыңды тұжырымдап, өз көзқарастарың дәлелдейді; Қолдарыңдағы карточка неліктен осы бұрышқа сәйкес келеді деп ойладыңдар? (Себебі ұлттық ойындар бейнеленген) Тағы қандай ұлттық ойындарды білесіңдер? Қолдарыңдағы карточка неліктен осы бұрышқа сәйкес келеді деп ойладыңдар? (Себебі салт-дәстүрлер бейнеленген.) Тағы қандай салт-дәстүрлерді білесіңдер? (Салт дәстүрлерді атайды) ҰЖ: «Ой қозғау» әдісі	Карточкаларды алады. Карточкалардағы суреттерге сәйкес қалаулары бойынша ілініп тұрған жазулардың қастарына барып тұрады. Неліктен сол суретті таңдағанын түсіндіреді. Қойылған сұраққа жауап береді. Сұрақтарға жауап береді. сөздерді тауып оқу арқылы жаңа тақырыпты ашады.	Дескриптор: -суретке сәйкес жауаптарды табады -1 -таңдау себебін түсіндіреді-1 Ынталандыру мақсатында мадақтау сөздерін қолдану	Карточкалар

	(сұрақ қою арқылы жаңа сабақтың тақырыбын ашу) - Суреттерге кара. -Не болып жатыр? - Суреттегі адамдар туралы не айтасың? - Үйге қонақ келгенде қандай үрдіс болады ? ҰЖ: «Адасқан әріптер» әдісі Нұсқау: алдарыңыздағы әріптер арасында жасырылған сөздерді таба аласыздар И К Ұ Ш Қ А Н Т Е Н Т Р Е О П Р Ы С Т У Т Т В Қ Ұ Я Қ А Р У (Үшқан ұя) (бүгінгі өтілетін сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарлау)			
Сабақтың ортасы 30 мин	ҰЖ: «Сен білесің бе?» айдары https://imektep.kz/kz/bauirzhan-momishuly Бауыржан Момышұлы туралы деректер беріледі. ҰЖ: «Тыңда, ізден, зерделе» әдісі Тыңдалым, оқылым дағдысы бойынша Нұсқау: оқиғаны жоспарға сай әңгімелейді. Тақырып жоспары: Бауыржанның сәлемдеспей үйге енуі. Әкесінің ақылы. Бауыржанның әрекеті Аксақалдардың батасы. Жұптық жұмыс Тапсырма Мәтінді жоспар бойынша оқып, әңгімелеп, суреттердің ішінен мәтінге сәйкес суреттерді белгіле ҰЖ: «Бейнекөрініс» тәсіл (жаңа ұғымды бекіту) Тапсырма Бейнекөріністі мұқият қарап, зейін қойып тыңда. https://www.youtube.com/watch?v=2DQapUiTWzc Топтық жұмыс: «Ой талқы» тәсілі	Ақпаратты тыңдайды Сюжетті суретті қарайды, оқиғаға сәйкес келетін тұстарды мәтіннен табады және оқиды. Бейнекөріністі көріп, ой түйеді. Сергіту сәтінде «Көңілді күн» әнін айту Бейнекөріністі көреді, оқиғамен салыстырады. Постерге өз ойларын жазып, қорғайды.	Дескриптор: -жоспар бойынша мәтінді әңгімелейді-1 -мәтінге сәйкес суреттерді табады-2 Дескриптор: -Бейнебаян мен мәтінді салыстырады-2 мазмұндарын сараптайды-1 Дескриптор: -деңгейлік тапсырмаларды орындайды-1 -ойларын жүйелі жеткізеді-1	 https://www.youtube.com/watch?v=JIWxwrtWCko

	(Іс әрекетті салыстыра отырып саралай алу,) Тапсырма I топ «Ұшқан ұя» мәтіні мен бейнебаянның мазмұнын сараптап жазады. II топ «Екі жақты күнделікті» толтырады <table><tr><th>Сұрақтар</th><th>Жауаптар</th></tr><tr><td>Әңгіменің ең қызықты жері?</td><td></td></tr><tr><td>Әңгімеден не түсіндіңіз? Қандай тәрбиелік мәні бар?</td><td></td></tr></table> III топ Әдептілік шараларын жаз. ҰЖ: «Көр, біл, есінде сақта!» әдіс Бейнекөріністі қарап, жадында сақтап ал. Жеке жұмыс: «Ой талқы» Тапсырма I деңгей тапсырмалары Мәтіндегі басты кейіпкерлерді ата _____ Бауыржан неге ұялды? _____ Ақсақалдар неге күлді? _____ Мәтіннің авторы кім? _____ II деңгей тапсырмалары Әкесі баласының басынан неге сипады? _____ Мәтіннің мазмұны бойынша 2 сұрақ құрастырып жаз. _____ III деңгей тапсырмалары 1. «Әдептілік -әдемілік » деген мақалдың мағынасын түсіндіріп жаз. _____	Сұрақтар	Жауаптар	Әңгіменің ең қызықты жері?		Әңгімеден не түсіндіңіз? Қандай тәрбиелік мәні бар?				
Сұрақтар	Жауаптар									
Әңгіменің ең қызықты жері?										
Әңгімеден не түсіндіңіз? Қандай тәрбиелік мәні бар?										
Қорытынды	«Шеринг» әдісі бойынша өтеді. Барлығы шеңберде отырады, жүргізуші бастап, кезекпен барлығы тақырып бойынша түйінді ойды қорытындылайды. Оқу тапсырмасы: әңгімені мазмұндау.									
Кері байланыс	Білім баспалдағы арқылы ойларын айтып баспалдақ құрастырады.		АКТ қолдануда қауіпсіздік техникасын сақталуын қадағалау							

Шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептерді шығаруды үйрену

Оразалиева Алтынай

№32 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім	“Салт – дәстүр және ауыз әдебиеті”			
Пәні:	Математика			
Сынып:2	Қатысқандар саны:		Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы	Шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептер			
Оқубағдарламасын асәйкесоқытумақсаттары	2.5.1.2.** Есептерді шығару барысында баға,мөлшер (сан), құн арасындағы тәуелділігінпайдалану.			
Сабақтың мақсаты	Шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептерді шығаруды үйрену			
Сабақ барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс тар
Сабақтыңбасы (3мин)	Ұйымдастырукезеңі: Психологиялық ахуал орнату. Көңілді күн	Оқушылар сабаққа назар аударады.		Бейнежазба
Сабақтың ортасы (5 мин) 13 мин	Ұй тапсырмасын тексеру № 6, 57-бет Теңдеулерді шеш. $59 + x = 72 - 9$ $59 + x = 63$ $x = 63 - 59$ $x = 4$ $59 + 4 = 72 - 9$ $x * 4 = 36$ $x = 36 : 4$ $x = 9$ $9 * 4 = 36$ $(66 + 18) - x = 29$ $84 + x = 29$ $x = 84 - 29$ $x = 55$ $(66 + 18) - 55 = 29$ $b: 5 = 9$ $b = 5 * 9$ $b = 45$ $45 : 5 = 9$ Жаңа сабақты түсіндіру, Сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарлау Шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептерді	Теңдеулерді шешеді Сабақтың мақсатымен танысады . Есептерді шығарады, сөйлемдерді толықтырады Заттың құнын,санын,бағасын табу үшін қолданатын амалдарды анықтайды шамалардың бірінші белгісіз мәнін табады шамалардың екінші белгісіз мәнін табады шамалардың үшінші белгісіз мәнін табады	Дескриптор: -теңдеулерді шешеді (16) ҚБ : жұлдызша - Мадақтау Мен сені мақтан етемін ! Бүгін жақса жауап бердің ! Сен өте ақылдысың ! Мені қатты қуанттың! Дескриптор : -Амалдардарды анықтайды (16) ҚБ : жұлдызша - Мадақтау Мен сені мақтан етемін ! Бүгін жақса жауап бердің ! Сен өте ақылдысың ! Мені қатты қуанттың! Дескриптор: -шамалардың бірінші белгісіз мәнін табады(16) - шамалардың екінші белгісіз мәнін табады(16) - шамалардың	Слайд түсіндірме Оқулық № 1,2,3 58-бет Оқулық № 4, 59 -бет Жұмыс дәптерлері

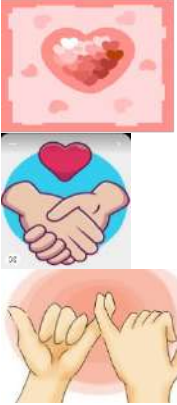
	шығаруды үйренесің Сөйлемдерді толықтырады .. 1-тапсырма «Жана тақырыпқа берілген тапсырма Заттың құнын,санын, бағасын табу үшін қолданатын амалдарды анықтайды . $9 \cdot 3 = 27$; $27 : 9 = 3$ $27 : 3 = 9$ 2-тапсырма «Топтас» әдісі 1-топ Шамалардың белгісіз мәндерін тап. $30 \cdot 3 = 90$ $800 : 8 = 100$ $a = 6$ $600 : 6 = 100$ 2-топ Тиісті амалдар таңбасын қой $3 \cdot 4 > 10$ $10 : 2 = 5$ $36 : 9 < 5$ $32 \cdot 1 = 32$ $a : 1 > a \cdot 1$ $b \cdot a = a \cdot b$		үшінші белгісіз мәнін табады(16) Дескриптор: -бірінші өрнекке тиісті амал таңбасын қояды(16) -екінші өрнекке тиісті амал таңбасын қояды(16) -үшінші өрнекке тиісті амал таңбасын қояды(16)	
9 мин Сергіту сәті 2 мин	3 – тапсырма Жеке жұмыс «Ойлан, құрастыр» әдісі Берілген есепке кері есеп құрастыр. Төленді – 800тг Кәдесый – 4 Әрқайсысы - ? тг III: $800 : 4 = 200$	қысқаша шартын жазып,сұрағын анықтайды.өрнек құрады .мәнін есептейді жауабын жазады	Дескриптор: -Есептің шартын құрастырады (16) -Өрнек құрастырады (16) -Мәнін табады (16) «Басбармақ» арқылы ҚБ : жұлдызша - Мадақтау Мен сені мақтан етемін ! Бүгін жақса жауап бердің ! Сен өте ақылдысың ! Мені қатты қуанттың!	Оқулық № 6 59-бет Дәптер қаламсап сергіту сәті
8 мин	3- тапсырма Саралау тапсырмасы «Құрастыр» әдісі	Амалдардың орындалу ретін сақтай отырып,теңдеуді шешу жолын	Дескриптор: -бірінші теңдеуді шешеді(16) -екінші теңдеуді шешеді(16)	Оқулық № 7, Жұмыс Дәптері

	Теңдеулерді шеш. $x + (37 + 44) = 92$ $x + 81 = 92$ $x = 92 - 81$ $x = 11$ $11 + (37 + 44) = 92$ $c : 4 = 9$ $c = 4 * 9$ $c = 36$ $36 : 4 = 9$ ЕБҚ оқушыға тапсырма : C:5= 4	біледі . Теңдеуді ықшамдап алады .Жай теңдеуге айналдыра отырып шығарады .	ҚБ : жұлдызша - Мадақтау Мен сені мақтан етемін ! Бүгін жақса жауап бердің ! Сен өте ақылдысың ! Мені қатты қуанттың!	
Сабақтың соңы Рефлексия 5 мин	«БАғдаршам» әдісі (Бағалау) Бүгінгі сабақты толық түсіндім (9,10) Бүгінгі сабақты түсіндім, сұрағым бар(7,8) Бүгінгі сабақты түсінбедім (5,6) Үйге тапсырма № 8, 59 - бет	Бүгінгі сабақтағы өзінің әрекеті туралы, жаңа білімді меңгерудегі өзінің жетістіктері мен қиыншылығы туралы ой бөліседі. өзін бағалайды	Кері байланыс : Бүгінгі сабақтың оқу мақсатына жеттік пе ? Бүгінгі сабақта не үйрендің ? Қорытынды бағалау . ҚБ : 1-10 б жүйе	Қорытынды бағалау

Санды өрнектер

Пусырова Айтолқын Казбековна
№16 мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Бөлім	Санды және әріпті өрнектер. Теңдеулер. Есептер.			
Пәні:	Математика			
Күні:				
Педагогтің аты-жөні:	Пусырова Айтолқын Казбековна			
Сынып: 2А	Қатысқандар саны: 9		Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы	№85 Санды өрнектер			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	2.2.1.1. Санды және әріпті өрнектерді (көбейтінді, бөлінді)/теңдіктер мен теңсіздіктерді ажырату, құрастыру, жазу және оқу. 2.5.1.3. Бірдей қосылғыштардың қосындысын табуға, мазмұнына қарай және бірдей бөліктерге бөлуге берілген есептерді талдау және шығару, кері есептер құрастыру және шығару.			
Сабақтың мақсаты	Көбейту мен бөлу амалдарының компоненттері арасындағы байланысқа сүйеніп, санды өрнектер құрады, мәнін табады. Көбейту мен бөлуге берілген өзара кері есептер шығарады.			
Сабақ барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Сабақтың басы 5 мин	Ұйымдастыру кезеңі: Психологиялық ахуал орнату Ширату: «Ыстық құшақ» әдісі «Қол шатыр» әдісімен жаңбыр тамшыларын таңдап, топқа бөлу. арқылы жүреді. 1-топ Көбейту II-Бөлу Ауызша есептеулер жүргізу Үй тапсырмасын тексеру №8 $5 \times 3:3=5$ $27:3 \times 4=36$ $(8+4):3=4$ $36:(56-52)=9$ Өткен сабақты пысықтау: «Шам жағу» әдісі Балалар! Біз осы әдіс арқылы санды өрнектері шешіп, таптық, олай болса, жаңа сабағымыздың тақырыбы: Жаңа тақырып: Санды өрнектер Сабақтың тақырыбы мен мақсатын жариялау Тыңдалым: Интербелс енді тағдағы бейнебаянға назар аударамыз. https://yandex.ru/video/preview/17389402292378385816 №1 тапсырма жеке жұмыс Жазылым: дәптермен жұмыс	Психологиялық ахуал қалыптасады. Сәлемдеседі Өтілген тақырыпты пысықтау «Шам жағу» әдісі Арқылы санды өрнектердің мәндерін табады сұрақтарға жауап береді Қол шатырдағы жаңбыр тамшылары арқылы топқа бөлінеді. Өрнектердің мәнін табады. Таратпа қағаздарға амалдардың орындалу ретін анықтап, мысалдарды шығарады. ЕБҚЕО ОҚУШЫ ӨРНЕКТІҢ МӘНІН ТАБАДЫ. Өрнектердің мәнін тауып, постерге жазады. Өрнектер жұбын құрады. Екі топ оқушылары әр топ өз есептерін бір мезгілде шығарады. Есепті кесте құру арқылы шығарады Есепті шығарады ЕБҚЕО ЕСЕПТІҢ ШЕШУІН ЖАЗАДЫ. Серігіп билейді Әр топ өз теңдеуін шешеді. Теңдеулерді шешеді. А3 форматқа жазады. Диаграмма бойынша ақиқат пікірлер құрады.	Мадақтап отыру арқылы бағалау. ҚБ Басбармақ Бәйтерек Медальдар Дескриптор: Әр дұрыс жауапқа 1 ұпай беріледі. ҚБ Басбармақ Бәйтерек Медальдар Дескриптор: Әр дұрыс жауапқа 1 ұпай беріледі. ҚБ Басбармақ Бәйтерек Медальдар Дескриптор: - әр теңдікке 1 ұпай беріледі; ҚБ Басбармақ Бәйтерек Медальдар Дескриптор: -Есеп бойынша кесте құрады; -Өрнек құрады; -Өрнектің мәнін табады; 1Б -Жауабын жазады. 1Б ҚБ Басбармақ Бәйтерек Медальдар Дескриптор: Есептің шешу тәсілін түсіндіреді. 1Б Есепті шығырыды. 1Б ҚБ Басбармақ Бәйтерек Медальдар Дескриптор: Бірінші теңдеудің шешімін табады; Екінші теңдеудің шешімін табады. 1Б ҚБ Басбармақ	АКТ Презентация Жаңбыр тамшылары Қол шатыр Медальдар «Ыстық құшақ» «Қол шатыр» АКТ Презентация Таратпа қағаздар АКТ Презентация А3 формат маркер АКТ Презентация АКТ Презентация АКТ Презентация А3 формат диаграмма маркер

	Өрнектерді жаз және олардың мәнін тап А) $9 \times 2 = 18$ Ә) $(36 - 20) : 2 = 8$ Б) $(16 + 29) : 9 = 5$ №2 тапсырма жұптық жұмыс Санды өрнектерді оқы. Амалдардың орындалу ретін анықтап, мысалдарды шығар. $13 - 4 : 2 = 11$ $2 \times 3 \times 5 = 30$ $35 : (4 + 1) = 7$ $3 \times (52 - 48) = 12$ $6 \times 3 : 2 = 9$ $12 : (20 - 16) = 3$ ЕБҚЕО тапсырма $2 + 2 =$ $3 + 2 =$ №3 тапсырма топтық жұмыс постермен жұмыс «Суретті есеп» әдісі Бір-бірімен өзара байланысты өрнектер жұбын жаз. Олардың мәнін тап. <table><tr><td>$8 : 3 = 2 \text{ қалды } 2$</td><td>$9 : 5 = 1 \text{ қалды } 4$</td><td>$10 : 4 = 2 \text{ қалды } 2$</td></tr><tr><td>$12 : 3 = 4$</td><td>$35 : 5 = 7$</td><td>$25 : 5 = 5$</td></tr><tr><td>$18 : 3 = 6$</td><td>$25 : 5 = 5$</td><td>$15 : 3 = 5$</td></tr><tr><td>$16 : 2 = 8$</td><td>$18 : 3 = 6$</td><td></td></tr></table> Алғашқы, екіншісі, үшіншісі тапсырмалар <tr><td>$8 : 3 = 2 \text{ қалды } 2$</td><td>$9 : 5 = 1 \text{ қалды } 4$</td><td>$10 : 4 = 2 \text{ қалды } 2$</td></tr> <tr><td>$12 : 3 = 4$</td><td>$35 : 5 = 7$</td><td>$25 : 5 = 5$</td></tr> <tr><td>$18 : 3 = 6$</td><td>$25 : 5 = 5$</td><td>$15 : 3 = 5$</td></tr> <tr><td>$16 : 2 = 8$</td><td>$18 : 3 = 6$</td><td></td></tr>	$8 : 3 = 2 \text{ қалды } 2$	$9 : 5 = 1 \text{ қалды } 4$	$10 : 4 = 2 \text{ қалды } 2$	$12 : 3 = 4$	$35 : 5 = 7$	$25 : 5 = 5$	$18 : 3 = 6$	$25 : 5 = 5$	$15 : 3 = 5$	$16 : 2 = 8$	$18 : 3 = 6$		$8 : 3 = 2 \text{ қалды } 2$	$9 : 5 = 1 \text{ қалды } 4$	$10 : 4 = 2 \text{ қалды } 2$	$12 : 3 = 4$	$35 : 5 = 7$	$25 : 5 = 5$	$18 : 3 = 6$	$25 : 5 = 5$	$15 : 3 = 5$	$16 : 2 = 8$	$18 : 3 = 6$	
$8 : 3 = 2 \text{ қалды } 2$	$9 : 5 = 1 \text{ қалды } 4$	$10 : 4 = 2 \text{ қалды } 2$																							
$12 : 3 = 4$	$35 : 5 = 7$	$25 : 5 = 5$																							
$18 : 3 = 6$	$25 : 5 = 5$	$15 : 3 = 5$																							
$16 : 2 = 8$	$18 : 3 = 6$																								
$8 : 3 = 2 \text{ қалды } 2$	$9 : 5 = 1 \text{ қалды } 4$	$10 : 4 = 2 \text{ қалды } 2$																							
$12 : 3 = 4$	$35 : 5 = 7$	$25 : 5 = 5$																							
$18 : 3 = 6$	$25 : 5 = 5$	$15 : 3 = 5$																							
$16 : 2 = 8$	$18 : 3 = 6$																								

№4 тапсырма I-топ

Көбейту тобы шығарады.

Есепті кесте құрып шығар

Бір сыныптан қатысқан оқушы	Сын ып саны	З сыныптан
6	3	?

Шешуі: $6 \times 3 = 18$ (о)

Жауабы: 18 оқушы сайысқа қатысты.

№5 тапсырма II-Бөлу

тобы шығарады.

Есепті оқы, оның шығару тәсілдерін түсіндір.

 Интербелсенді тақтаға шығып сұрақтарға жауап береді. | Бәйтерек Медальдар Дескриптор: Ақиқат жалған пікір айтады.1Б Дескриптор: Сұрақтарға жауап береді.1Б | |

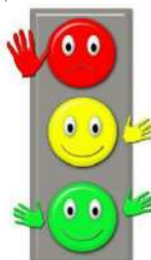
	Болды-20 т және 50 т Сатып алды- 40 т-ге Қалды-? т Шешуі: 1-тәсіл: $(20+50)-40=30$ (т) 2-тәсіл: $(50-40)+20=30$ (т) Жауабы: Айнұрдың 30 теңгесі қалды. ЕБҚЕО тапсырма Болды-5 Ш: Ұшты-3 Қалды-? Ж: Сергіту сәті: Нейро жаттығу <u>C:\Users\Acer\Desktop\ашық сабақтар\Сергіту сәті</u> №6 тасырма «Кі жылдам?» ойыны Тендеулерді ғана көшіріп жазып, мәнін тап. 1-топ Көбейту II-Бөлу Шығармашылық тапсырма Ең көп жиналған көгөніс ол картоп. Сәбіз қызанаққа қарағанда көп жиналды, бірақ картоптан жиналды. Ең аз жиналғаны- орамжапырақ Қорытындылау: «QUIZZIZ» әдісі https://quizziz.com/join?gc=19774471			
Сабақты қорыту	Кері байланыс Рефлексия «Бәйтерек» әдісі	Кері байланыс жасайды	«Бәйтерек» әдісі	Кері байланыс парағы

Шамалар және өлшем бірліктер

Сахова Ғайни

Керімбай атындағы №12 мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

Педагогтің аты-жөні	Сахова Ғайни			
Күні:				
Сынып:	Қатысушылар саны:		Қатыспағандар саны:	
Ортақ тақырып	Менің отбасым және достарым			
Бөлім	1С. Шамалар және олардың өлшем бірліктері			
Бөлімше	1.3шамалар және өлшем бірліктері			
Сабақтың тақырыбы	Шамалар және өлшем бірліктер			
Оқу мақсаты	2.1.3.3 - ұзындық (см, дм, м)/ масса (кг, ц)/ өлшем бірліктерін салыстыру және шамалар мәндерімен амалдар орындау			
Сабақ мақсаты	1. Ұзындық өлшем бірліктерін салыстыру 2. Шамалар мәндерімен амалдар орындайды			
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу, түсіну, қолдану, талдау, жинақтау, бағалау.			
Әдістер	Интербелсенді әдістер.Ұзындығын тап, қане ойнайық, көңілді саты, досыңа көмектес, бәрін білемін			
Сабақтың барысы.				
Сабақтың кезең уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы 3 мин 4 мин	Психологиялық ахуал қалыптастыру. «Мен ақылды баламын» әр бала өздерінің жақсы қасиеттерін атап, қалай өсіп келе жатқандарын айтады. Мыс: Мен Балнұр, балдай тәтті үйдің еркесімін. Мен Асқар, барлығынан біліміммен барлығынан асып түссем деймін т.б. «Бір сөзбен» әдісі барысында оқушылар берілген сөздердің ішінен бүгінгі сабақтағы жағдайын сипаттайтын үш сөзді таңдайды. (қуаныш, немқұрайлылық, шабыт, зерігу, сенімсіздік, сенімділік, рахаттану, алаңдау) Жұмыс ережесін келісу ☞ Сабақта бір-бірімізді	Психологиялық ахуалға берілген тақпақтарды дауыстап айтып, тілді жаттықтыру және жаңа сабаққа назар аудару. Оқушылар сұраққа жауап береді, жұмысты берілген түріне қарай орындайды.	 ҚБ: От шашу арқылы бір-бірін бағалау.	Психологиялық ахуал. Алдыңғы білімді еске түсіру тапсырмалары.

	сыйлаймыз, тыңдаймыз! ☞ Уақытты үнемдейміз! ☞ Нақты, дәл жауап береміз! ☞ Сабақта өзіміздің шапшаңдығымызды, тапқырлығымызды көрсетеміз! ☞ Сабаққа белсене қатысып, жақсы баға аламыз! Алдыңғы білімді еске түсіру (ұжымда)			
Білу 3 мин Түсіну Жұптық жұмыс 3 мин Қолдану Топтық жұмыс 3 мин Сергіту сәті Менің қадамым 3 мин Талдау, жинақтау, бағалау Саралау тапсырмалары 20 мин	«Ұзындығын тап» ойыны Білімалушыларға сары, жасыл, қызыл, көк лента таратылады. Білімалушылар лентаны өлшеп, сыныптағы арнайы орындарға қою керек. Мұғалім лентаның ұзындықтарының неше см екенін тақтадан көрсетеді. Мыс: Сары- 10 см, жасыл-15 см, қызыл- 20см, көк – 25 см. Осы лентаның түсіне қарай топқа бөлінеді. «Көне ойланайық!» ойыны. Топқа берілген тапсырманы орындайды. Білімалушылардың заттарды өзара өлшеу арқылы сантиметр туралы математикалық функционалдық сауаттылығы дамиды. 10 см * 15 см 20 см * 25 см 15 см * 20 см 15 см * 25 см Дескриптор 1. Ұзындықтарды өлшейді 2. Оларды салыстырады.		ҚБ: ҚБ: ҚБ: 	Айтылым тапсырмалары Жазылым тапсырмалары

№	Дескриптор	Балл
1	Шартын құрайды	7
2	Сұрағын жазады	3
3	Шешуін табады	3

	Математикалық функционалдық сауаттылығы дамиды. Олар кез келген заттарды см өлшем бірліктерімен салыстырады. «Көңілді саты» ойыны мм, см, дм, м берілген өлшем бірліктерді өсу ретімен сатыға орналастыр		
			
	Дескриптор Ұзындықтарды өсу ретімен орналастырады. 1 топ 2топ 3 топ 4 топ 30 см* 15см 19 дм* 35 см 14см*20 см 15см*40 см 12 см* 11 см 34 см * 34 см 19 см* 29 см 23 см* 21 см 23 см*14 дм 9 см* 28 см 33 дм* 35 дм 12 дм * 22 см 18 см * 25 см 22 см * 17 см 17 см*19 см 14 дм*23см		
	Дескриптор 1. Ұзындық өлшем бірліктерін разрядтарға қарай салыстырады. ЕБҚ балаларға бір таңбалы сандарды салыстыруға беремін. 2см *6см 7 см* 8см 7 см*9 см 4 дм * 7дм 6 см * 9 см 9 дм * 8 дм		
	Осы тапсырма арқылы білімалушылар оқу мақсатына сәйкес ұзындық өлшем		

4	Жауабын жазады	3
	Қорытынды:	

№	Дескриптор	Балл
1	Шартын құрайды	7
2	Сұрағын жазады	3
3	Шешуін табады	3
4	Жауабын жазады	3
	Қорытынды:	

№	Дескриптор	Балл
1	Шартын құрайды	7
2	Сұрағын жазады	3
3	Шешуін табады	3
4	Жауабын жазады	3
	Қорытынды:	

	бірліктерінің өсу ретін танып, біледі. Қане, балалар орнымыздан тұрайық, Алға бір қадам жасайық. Артқа бір қадам жасайық Шамамен әр қадамымыз неше см екенін көз мөлшермен айтайық Тапсырма оқу мақсатына сәйкес алынды яғни ұзындық өлшем бірліктерінсм, дм, м салыстырады. Білімалушыларды алдыңғы тапсырмаларды орындаған жауап нұсқаларымен төрт топқа бөлемін 20ин А тобы. ЕБҚ «Досыңа көмектес» ойыны Маралда ұзындығы 34 см қызыл лента болды.Оның 12 см –ін кесіп алды.Неше см қызыл лента қалды? Дескриптор 1. Шартын құрайды 2. Сұрағын табады 3. Шешуі табады 4. Жауабын жазады Осы есепті шығара отырып білімалушылардың функционалды сауаттылығы дамиды. Олар екі затты салыстырады, өзіне қажетті өлшемді алады. Қалған ұзындықты өлшей алады. <i>А2 тобы. «Досыңа көмектес» ойыны. Ойынның атауы ортақ тақырыппен байланысты</i> Маралда ұзындығы 27 см жасыл лента болды.Оған досы Ернұр тағы 13 см сары лента сыйлады.			

	Маралда барлығы неше лента болды? Дескриптор 1. Шартын құрайды 2. Сұрағын табады 3. Шешуін табады 4. Жауабын жазады Осы есепті шығара отырып білімалушылардың функционалды сауаттылығы дамиды. Олар екі затты салыстырады, өзіне қажетті өлшемді алады. Қалған ұзындықты өлшей алады В тобы $16\text{ см} - 2\text{ см} = 45\text{ дм} - 40\text{ дм} =$ $20\text{ см} - 1\text{ дм} = 50\text{ см} - 25\text{ см} =$ $18\text{ дм} - 8\text{ дм} = 60\text{ см} - 30\text{ см} =$ $25\text{ см} + 5\text{ см} = 100\text{ дм} - 50\text{ дм} =$ Дескриптор: 1. Ұзындық өлшем бірліктерін аттап қоса алады 2. Ұзындық өлшем бірліктерін аттап азайтады Тапсырма сабақ мақсатындағы шамалар мәндерімен амалдар орындайды ға байланысты берілген. Бұлтапсырманы орындау арқылы білімалушылардың математикалық функционалды сауаттылығы қалыптасады. Олар шамалар мәндерін қосып, азайтып өзіне қажетті амалдар орындап өмірмен байланыстыра алады. С тобы «Бәрін білемін» ойын шарты берілген тапсырмалардың қатесін табады $1\text{ дм} < 1\text{ см}$ $4\text{ см} + 14\text{ см} = 20\text{ см}$			

	$3\text{ см} + 4\text{ см} = 11\text{ см}$ $2\text{ дм } 4\text{ см} > 2\text{ дм } 0\text{ см}$ $12\text{ см} > 1\text{ дм} + 2\text{ см}$ $1\text{ дм } 9\text{ см} < 2\text{ дм}$ Дескриптор 1. Берілген амалдарды салыстырады 2. Бұрысын табады 3. Дұрысын табады Алғашқы және дұрыс орындаған баланы жеке отырғызып, өз тобындағы білімалушылардың жұмыстарын тексереді.			
Рефлексия 2 мин	– Сабақтың басында алдымызға қандай мақсат қойдық? – Осы мақсаттарға жете алдық па? – Сіздерде қиындық туындады ма? – Сіз оларды өте алдыңыз ба? – Бүгінгі сабақ несімен қызықты болды? Өз жұмысын жетістік сызғышының көмегімен бағалауды ұсынады.		.	
Кері байланыс 2 мин	 Әр білімалушының қолында бағалау парағы бар сол бойынша стикерді жетістік баспалдағына жапсырады Бүгінгі сабақтың оқу мақсатына сәйкес интербелсенді әдістерді қолдана отырып, әрбір білімалушының табысқа жету үшін саралап тапсырма беру арқылы және әр білімалушының қабілетін ескере отырып, табысты ойлау дағдыларының SMART мақсатын пайдалана отырып, оқу мақсатына қол жеткіздім.		Жетістік сызғышы	

Заттар қандай болады?

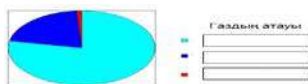
Утепова Жансая

Педагогтің аты-жөні:	Утепова Ж.Д	
Күні:	22.11.2022	
Сыныбы: 4 «Ә»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Пәні:	Жаратылыстану	
Ортақ тақырып:	Мәдени мұра	
Сабақтың тақырыбы:	Заттар қандай болады?	
Бөлім:	Заттар және олардың қасиеттері	
Бөлімше:	Заттардың типтері	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.3.1.1. заттың қасиетіне байланысты қолдану аясын анықтау; 4.3.1.2. құрылған эксперимент жоспарына сәйкес жаңа зат алу	
Сабақтың мақсаты	Заттың қасиетіне байланысты қолданылуын анықтайды; Эксперимент нәтижесінде жаңа зат алады;	
Ойлау деңгей:		

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру у Басы 1 мин 5 мин 3 мин 1 мин 1 мин Жаңа білім Ортасы 3 мин 3 мин 5 мин 2 мин 2 мин 1 мин	I. Ұйымдастыру Психологиялық ахуал. - Балалар мен сендердің бүгінгі көңіл - күйлеріңді білуім үшін ойын ойнауға шақырамын. "Тамаша күн" ойыны. Ойынның шарты : Балалар мұғалімнің қойған сұрақтарына бас бармақтарын көрсете отырып, "Тамаша" деп жауап береді. - Күз мезгілі қандай? - Ауа - райы қандай? - Біздің сыныбымыз қандай? - Жаратылыстану пәні қандай? - Көңіл күйлерің қалай? - Олай болса, дәл осындай тамаша көңіл - күйімізбен бүгінгі сабағымызды бастайық. II.Үй тапсырмасына шолу ТЖ.«Сезін, байқа, ойлан» әдісі Қорапқа жасырынған денені балалар қолымен ұстап сезініп, байқап, ойланып, топпен ақылдаса отырып жауап береді. -Ол қандай дене?	Берілген сұрақтар бойынша жауап береді, қимылмен көрсетеді. Қораптағы денені қолымен ұстап, сезінеді. Қандай дене екенін атап, сол дененің неден жасалғанын және қандай қасиетіне байланысты қолданылғанын айтады 1. Оқушы айналып, тоқтаған бағытында көріп тұрған денелерді атайды. 2. Сұрақтарға жауап береді. Сызбаларға қарап, сызбалардың қандай зат атауын білдіріп тұрғанын атайды. Судың құрамы екі түрлі заттан құралғанын және ұқсастығы ретінде екі ыдыстағы заттың	ҚБ: Тамаша! Жарайсыңдар! Дескриптор: 1.Заттың неден жасалғанын біледі. 2. Затты қасиетіне байланысты қалай қолданатынын түсінеді. ҚБ: тамшылар Топты бағалау: жапондық мимика Дескриптор: 1.Заттың құрамы арқылы заттардың атауын табады; ҚБ: тамшылар ҚБ: тамшылар Топты бағалау: жапондық мимика Дескриптор: 1.Құрамын анықтайды 2.Екі	 Қорап, темір қасық, қарындаш, Шыны ыдыс, пластик құты О-О-О- Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек! ҚБ: тамшылар Тірек сызба, диаграмма О-О-О- Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек

	-Неден жасалады? -Қандай қасиетіне байланысты қолданылады? -Бұл денеден тағы қандай заттар жасауға болады? «Миға шабуыл» әдісі Мақсаты: айналадағы заттарды атай отырып, тақырыпты анықтау. Шарты: <i>Балалар, бүгінгі сабақтың тақырыбын анықтау үшін ортаға мен бір оқушыны шығарамын, көзін жұمامын, сендер 5 дейін санайсыңдар. Ол тоқтаған бағытта айналадан нені көріп тұр, соны атайды.</i> -Айналаңнан нені байқап тұрсың? - <i>Шкаф, парта, терезе, орындық, тақта.</i> «Жедел жауап» әдісі. -Бізді қоршаған әлем – ол ? Бізді қоршаған әлем дене деп аталатынын айтып, мысалдар келтіру. -Дене мен заттың айырмашылығы неде деп ойлайсыңдар? Зат – дененің құраушысы. Бір заттан әртүрлі дене жасауға болады, сол сияқты денені әртүрлі заттан жасауға да болады. Мысалы, ағаштан орындық, үстел, төсек, т. б. үй жиһаздары жасалса, үстелдің өзі әртүрлі заттардан (шыныдан, пластиктен, пластмассадан, темірден, т. б.) жасалуы мүмкін. «Ақылды сызбалар» Мына сызбаларға қарайық: - Бұл диаграмма нені білдіреді?	құрамында су бар екенін айтуы тиіс Мәтіндегі ақпаратты зерттеу жұмысы бойынша жасаған қорытынды ларымен салыстырады. Берілген суреттерді пайдаланып, жауабын айтады. Темір сынықтары мен ағаш ұнтағын араластырады. Құмды немесе топырақты стақандағы суға салады да, таяқшамен немесе қасықпен араластырады. Темір сынықтарын ағаш жаңқаларының арасынан магниттің көмегімен бөліп алады. Құмды н/е топырақты тұндырады. Жасырынған суреттерді фонардың көмегімен табады. Зерттеу жұмысын жүргізеді. Видео көреді, сабынның дайындалу жолы туралы әңгімелейді.	ыдыстағы суды салыстырады.3.Қай стақандағы судың құрамы таза екенін біледі Бағалау: тамшылар Дескриптор: 1.Суреттегі заттарды ретімен орналастырады. 2.Құлпынай тосабының дайындалу жолын анықтайды. ҚБ: тамшылар Бағалау: жапондық мимика Дескриптор: 1.Тәжірибені орындау нәтижесін-де оқушылар қоспаның құрамындағы кейбір заттарды бөліп алуға болатынын біледі. ҚБ: тамшылар Бағалау: жапондық әдіс Дескриптор: 1. Суреттегі заттарды атауын табады. 2. Ортақ қасиетін анықтайды ҚБ: тамшылар Бағалау: жапондық мимика Дескриптор: 1. Затқа әсер ету әрекетінің нәтижесін-де жаңа заттар алуға болатынын, заттың құрамын, күйін өзгертуге болатынын білетінін түсінеді. ҚБ: тамшылар Бағалау: жапондық мимика Жаңа ақпаратпен танысады	Стақандар оқулық O-O-O-Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек! O-O-O-Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек! Суреттер Ағаш үгіндісі, лимон қышқылы, темір заттар,су,топырақ оқулық O-O-O-Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек! Фонарик, үлестірме парактар. Балмұздақ, ұн, су, бор,балға, сіріңке, балауыз. O-O-O-Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек! https://www.youtube.com/watch?v=GDOn0V_9az8

азот, оттегі, көмірқышқыл газ
 - Бұл сызба нені еске түсіреді?
 - Оны қалай білдің?

Қорытынды: әртүрлі заттарды бір-біріне қосу арқылы бір заттардың құрамы шығады.

III. Жаңа сабақ

-Олай болса, бүгінгі сабағымыздың тақырыбы:

Заттар қандай болады?

Максаты: заттың қасиетіне байланысты қолдану аясын анықтау. Бүгінгі сабақтан сендер, заттардың қандай түрі болатынын білетін боласыздар, түрлі үдеріс кезінде заттардың қасиеті өзгеретінін түсінесіңдер.

ЖЖ. Құрамын анықта.

Берілген екі ыдыстағы суды салыстырайық. - Қай ыдыстағы судың құрамы таза?

- Қандай қорытынды жасадың?

- Ұқсастық пен айырмашылық бар ма?

- Жарайсыңдар, айырмашылығы ретінде бірінші ыдыстағы судың құрамы бір ғана заттан, ал екінші ыдыстағы судың құрамы екі түрлі заттан құралғанын және ұқсастығы ретінде екі ыдыстағы заттың құрамында су бар екенін

	анықтадыңдар Осындай түрлі заттардан құралатын заттарды қалай атауға болады деп ойлайсың? -Әртүрлі заттарды бір-біріне қоссақ, не болады ?(қоспа) - Таза зат дегеніміз не? - Қоспа дегеніміз не? Судың (қоспа) құрамында қандай заттар болуы мүмкін?(Таза заттың құрамында бір ғана зат, ал қоспаның құрамында екі не одан да көп зат болады.) Табиғаттағы заттар таза және қоспа деп бөлінеді. айналамыздағы заттардың барлығы дерлік қоспа түрінде кездеседі. Қоспа – әртүрлі бөлшектерден құралған зат.Мысалы, ауа – газдардың қоспасы.Күнделікті тұрмыста пайдаланатын бұйымдар, тағам, киім-кешектің де құрамында әртүрлі заттар болады. Таза зат табиғатта өте сирек кездеседі.Ол бір ғана заттан тұрады. Таза зат – табиғатта өте сирек кездеседі. Олар бір ғана заттан тұрады Мысалы: Алтын, көмір, мақта таза затқа жатады себебі біз оны сол күйінде пайдалана береміз. Біз таза деп ойлайтын ауызсудың өзі шын мәнінде таза зат емес, оның құрамында түрлі тұздар болады. Ал таза су алу үшін арнайы құрылғыда тазартады. Оны тазартылған (дистиленген) су деп атайды. ЕБК: (Қарқыны төмен оқушы). «5 сурет, 1 жауап» Беріген заттарды ретімен орналастырып, құпшынай тосабын дайында».			

	  ТЖ.Зерттеу жұмысы. Қоспаның құрамындағы заттарды бөліп алуға бола ма? Зерттеу жұмысын жүргізуге арналған нұсқаулықпен таныстыру. 1. Ресурстарды зерделеу. 2. Темір сынықтары мен ағаш ұнтағын араластыру. 3. Темір сынықтарын ағаш жаңқаларының арасынан магниттің көмегімен бөліп алу. 4. Нәтижені тіркеу, аралық қорытынды жасау. 5. Лимон қышқылын стақандағы суға салу, қасықпен араластыру. 6. Лимон еріген суды зерделеу. 7. Лимон қышқылын судан бөліп алуға тырысу. 8. Құмды немесе топырақты стақандағы суға салады 9. Нәтижені тіркеу. 10. Қорытынды жасау. Темір мен ағаш ұнтағы қатты қоспаларға жатады. Темірді магнитпен тарту арқылы оңай бөліп алуға болады. Лимон қышқылы сумен араласады. Оны судан бөліп алу мүмкін емес. Топырақ немесе құм сумен араласып, судың түсін өзгертеді. Оларды бір-бірінен бөліп алу үшін суды тұндырады немесе сүзеді. Тәжірибе нәтижесінде оқушылар қоспаның құрамындағы кейбір заттарды бөліп алуға болатыны, кейбір заттардың			

	бөлініп алынбайтыны туралы қорытынды жасайды. «Жасырынған суретті тап». 1-топ. қатты (қасық, қарындаш, орындық, бор, қалам) 2-топ. жұмсақ (мақта, бас киім, ойыншық, қолғап) 3-топ. ерігіш (қант, тұз, қар, мұз, балмұздақ) Зерттеу жұмысы. 1-топ. Балмұздақты ерітеді. 2-топ. Қамырды илейді. 3-топ. Борды үгітеді. Кез-келген затқа әсер ету, яғни оны балқыту, қайнату, еріту, араластыру, үгіту арқылы заттың құрамын, күйін өзгертуге болады. заттың осындай өзгеріске түсуі оның қасиетіне жатады.			

	Заттың балқуы, еруі, қайнауы оның қасиетіне жатады. Сен білесің бе?(видео көру) Сабынды қалай жасайды немес сабынның құрамында нелер болуы мүмкін? Талқылау. Ерте заманда алаботадан сабын жасау туралы әңгімелеу. 																																																																							
2 мин	ТЖ.1-топ: Таза зат пен қоспа. <table><tr><th>№</th><th>Заттың атауы</th><th>Таза зат</th><th>Қоспа</th></tr><tr><td>1</td><td>Балмұзд ақ</td><td></td><td></td></tr><tr><td>2</td><td>Көмір</td><td></td><td></td></tr><tr><td>3</td><td>Алтын</td><td></td><td></td></tr><tr><td>4</td><td>Су</td><td></td><td></td></tr><tr><td>5</td><td>Алмаз</td><td></td><td></td></tr><tr><td>6</td><td>Сүт</td><td></td><td></td></tr><tr><td>7</td><td>жеміс</td><td></td><td></td></tr></table> 2- топ. Заттың күйлері <table><tr><th>Заттардың атауы</th><th>Қатты</th><th>Сұйық</th><th>Газ тәрізді</th></tr><tr><td>Шырын</td><td></td><td>+</td><td></td></tr><tr><td>Шар</td><td></td><td></td><td>+</td></tr><tr><td>Су</td><td></td><td>+</td><td></td></tr><tr><td>Сүт</td><td></td><td>+</td><td></td></tr><tr><td>Оттек</td><td></td><td></td><td>+</td></tr><tr><td>Тақтай</td><td>+</td><td></td><td></td></tr><tr><td>кірпіш</td><td>+</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Май</td><td></td><td>+</td><td></td></tr></table> 	№	Заттың атауы	Таза зат	Қоспа	1	Балмұзд ақ			2	Көмір			3	Алтын			4	Су			5	Алмаз			6	Сүт			7	жеміс			Заттардың атауы	Қатты	Сұйық	Газ тәрізді	Шырын		+		Шар			+	Су		+		Сүт		+		Оттек			+	Тақтай	+			кірпіш	+			Май		+		Кестеде берілген зат атауларын құрамына қарай ажыратады. Кестені заттың күйлеріне қарай толтырады. Тірек сызбаны толтырады. Берілген суреттерді құрамына қарай ажыратады. Берілген суреттер бойынша заттардың құрамын табады. Қымыздың қандай зат түріне жататынын анықтап, ортада ой бөліседі.	Дескриптор: 1.Зат атауларын құрамына қарай ажыратады. ҚБ: тамшылар Топты бағалау: жапондық мимика Дескриптор: 1. Зат атауларын заттың күйлеріне ажыратады. ҚБ: тамшылар Топты бағалау: жапондық мимика Дескриптор: 1.Заттардың қандай түрі болатынын жазады. 2. Таза заттан тұратын заттарды анықтап атауларын жазады 3.Қоспа түрінде кездесетін заттарды анықтап атауын жазады. ҚБ: тамшылар	Кесте А3 формат О-О-О-Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек! КестА3 формат О-О-О-Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек! Тірек сызба,суреттер
№	Заттың атауы	Таза зат	Қоспа																																																																					
1	Балмұзд ақ																																																																							
2	Көмір																																																																							
3	Алтын																																																																							
4	Су																																																																							
5	Алмаз																																																																							
6	Сүт																																																																							
7	жеміс																																																																							
Заттардың атауы	Қатты	Сұйық	Газ тәрізді																																																																					
Шырын		+																																																																						
Шар			+																																																																					
Су		+																																																																						
Сүт		+																																																																						
Оттек			+																																																																					
Тақтай	+																																																																							
кірпіш	+																																																																							
Май		+																																																																						

	3-топ.Заттарды топтастыр «Заттар қандай болады?» Теңіз суы: су және әртүрлі тұздар. Құрт: ашыған сүт және тұз. Наурызкөже: ет, су, тұз, түрлі жармалар, айран. ЕБҚ: (Қарқыны жоғары оқушы) «Ойлан.Зертте.Бөліс» әдісі Қымыз таза зат па? — Қымыз пайдалы ма? — Біз оны неліктен денсаулыққа пайдалы деп айтамыз? — Оның құрамында дәрумендер бар ма? — Тағы нелер болуы мүмкін? (жылқы сүті, майлар, нәруыздар, кант, минералды заттар). Сондықтан қымыз қоспа затқа жатады.		Бағалау: Жапондық мимика Дескриптор: 1.Заттардың құрамын анықтайды. ҚБ: тамшылар Дескриптор: 1.Қымыздың құрамын анықтайды. 2. Қандай зат түріне жататынын біледі.	О-О-О- Тамаша!Керемет! М-М-М –ойлану керек! Суреттер

				
Кері байланыс 3 мин	-Соныме балалар, біз бүгінгі сабақта Заттардың қандай түрі болатынын білдік. Түрлі үдеріс кезінде заттардың қасиеті өзгертінін түсіндік. Кері байланыс: Көз, құлақ, жүрек Стикерге бүгінгі сабақтан көздеріңмен көргендеріңді, құлақтарыңмен естігендеріңді, жүрекпен сезінгендеріңді жазып, тиісті орнына жапсырыңдар.	Балалар стикерге сабақтан алған әсерлерін стикерге жазып, тиісті орнына жапсырады.	ҚБ бағалау: Сабақта белсенді қатысқан оқушыларды, топтарды мадақтау.	

Раисова Акмарал Сериковна
Ө.Жолдасбеков атындағы №50 орта мектебі, Тараз қ.

Білім беру ұйымының атауы																								
Пәні		Қазақ тілі																						
Бөлім		Табиғат құбылыстары																						
Педагогтің аты-жөні																								
Күні																								
Сынып 4 «В»		Қатысушылар саны	Қатыспағандар саны																					
Сабақтың тақырыбы		№70 сабақ Зат есімнің еептелуі																						
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты		4.4.2.3.-затты септеу, тәуелденген сөздердің септелуін білу																						
Сабақтың мақсаты		Зат есім септіктерінің атын, сұрақтарын олардың жалғауларын білетін болады.																						
Сабақтың барысы																								
Сабақтың кезеңі уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар																				
Басы	Психологиялық ахуал қалыптастыру Оқушыларға алдын-ала цифр жазылған,оқушы аты жазылған стикерлер таратылады 1. Бұл цифрдің қасына кімнің аты жазылған болса, сол кісіге қол бұлғаңыз 2. Бұл цифрдің қасында кімнің аты жазылған болса, сол кісімен құшақтасып, амандасыңыз 3. Басыңызды иіп, тағзым етіңіз	Шаттық шеңберін жасайды. Психологиялық ахуал қалыптасады. Топқа бөлінеді Өтілген тақырыпты пысықтау	Әр тапсырма сайын бағалау	АКТ Слайд Жаңбыр тамшылары Қол шатыр Кесте																				
Ортасы		<table><tr><td>Аң атауы</td><td>түрі</td><td>түсі</td><td>қасиеті</td><td>пайдасы</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Аң атауы	түрі	түсі	қасиеті	пайдасы																ҚБ Басбармақ Бәйтерек Жаңбыр тамшылары Дескриптор: Қоян туралы	Қоян суреттер
Аң атауы			түрі	түсі	қасиеті	пайдасы																		
Соңы	мәліметтер біледі-1Б Тірек сөздерді пайдаланып мәтін	АКТ Бейнебаян																						
Кері байланыс	құрайды-1Б ҚБ Басбармақ	Постер маркер																						

	4. Оның қасына барып, ең керемет жан екенін айтыңыз 5. Бетіне қарап жымыңыз, яғни оған күлкіңізді сыйлаңыз 6. Бас бармағыңызды көрсетіңіз Топқа бөліну «Қол шатыр» әдісімен жүреді. 1-топ Жаз 2-топ Көктем 3 – топ Күз 4-топ Қыс Үй тапсырмасы 25-жаттығу кестені оқиды.					<table><tr><td>қоян</td><td>сүтқоректі</td><td>ақ сұр</td><td>қорқақ</td><td>терісі,еті</td></tr></table>	қоян	сүтқоректі	ақ сұр	қорқақ	терісі,еті	Бәйтерек Жаңбыр тамшылары	Ақбөкен дер туралы бейнебаян	
	қоян	сүтқоректі	ақ сұр	қорқақ	терісі,еті									
Сұрақтарға жауап береді Интерактивті тақтаға шығып ойын түрінде сұрақтарға жауап береді Үй тапсырмасын тексертеді. Кестені толтырып, құрған мәтіндерін оқып береді.					Сабакқа көңілін аудару Мәтінмен жұмыс жасайды Постер жазады. Қарамен жазылған сөздерге сұрақтар қояды. Өзгеріске ұшыраған сөздерді оқиды. Сұрақтардың орнына «Ақбөкен» сөзін қойып жазады. Ақбөкен сөзіне жалғанған жалғаулардың астын сызады.	Дескриптор: Қарамен жазылған сөздерге сұрақтар қояды.1-Б Өзгеріске ұшыраған сөздерді оқиды1-Б	Ереже жазылған плакат Оқулық,дәптер							
	<table><tr><td>Аң атауы</td><td>түрі</td><td>түсі</td><td>қасиеті</td><td>пайдасы</td></tr></table>	Аң атауы	түрі	түсі	қасиеті	пайдасы	<table><tr><td>қоян</td><td>сүтқоректі</td><td>ақ сұр</td><td>қорқақ</td><td>терісі,еті</td></tr></table>	қоян	сүтқоректі	ақ сұр	қорқақ	терісі,еті	ҚБ Басбармақ Бәйтерек Жаңбыр тамшылары	Ереже жазылған плакат А3 формат маркер Жұмыс парағы Таратпа парақтар
Аң атауы	түрі	түсі	қасиеті	пайдасы										
қоян	сүтқоректі	ақ сұр	қорқақ	терісі,еті										
Өткен сабақты пысықтау: пысықтау «Quizziz» әдісі арқылы жүреді. https://quizizz.com/join?gc=13746075 - Балалар біз не арқылы топқа бөліндік?(оқушылар жауабы) Яғни қол шатырдағы жаңбыр тамшылары арқылы топқа бөлінді. Бүгінгі біздің бастағалы отырған бөліміміз Табиғаттың таңғажайып құбылыстары деп аталады. - Сабақтың тақырыбы:Зат есімнің септелуі Балалар, олай болса, бейнебаянға назар аударамыз https://youtu.be/YjU0v1td82s -Балалар,яғни зат есімге – ға,-ге,-қа,-ке, -ма,-ме,-ба,-б,-па,-пе, -да,-де,-нан,-нен,-бан,-бен,-пен,-пен жалғауарын жалғану арқылы өзгеріске ұшырайды.						Ережені түсініп алады Кестемен жұмыс жасайды Септіктерді, жалғауларын, сұрақтарын жазып алады Әр қатардан артық сөздерді алып тастап жазады Бір-біріне көмектесе отырып орындайды Кері байланыс жасайды	Дескриптор: Септіктер туралы біліп алды,оларға сұрақ қоя алады-1Б Септік жалғауларын қай кезде жалғауды біледі-1Б ҚБ:Басбармақ Дескриптор: Септік жалғауларын ажырата алады-1Б Артық сөздерді табады-1Б Бағалау Әр дұрыс жауапқа бір ұпайдан беріп бағалау Жарайсың! ҚБ Басбармақ	Қол шатыр,стикер жаңбыр тамшылары Кері байланыс парағы						

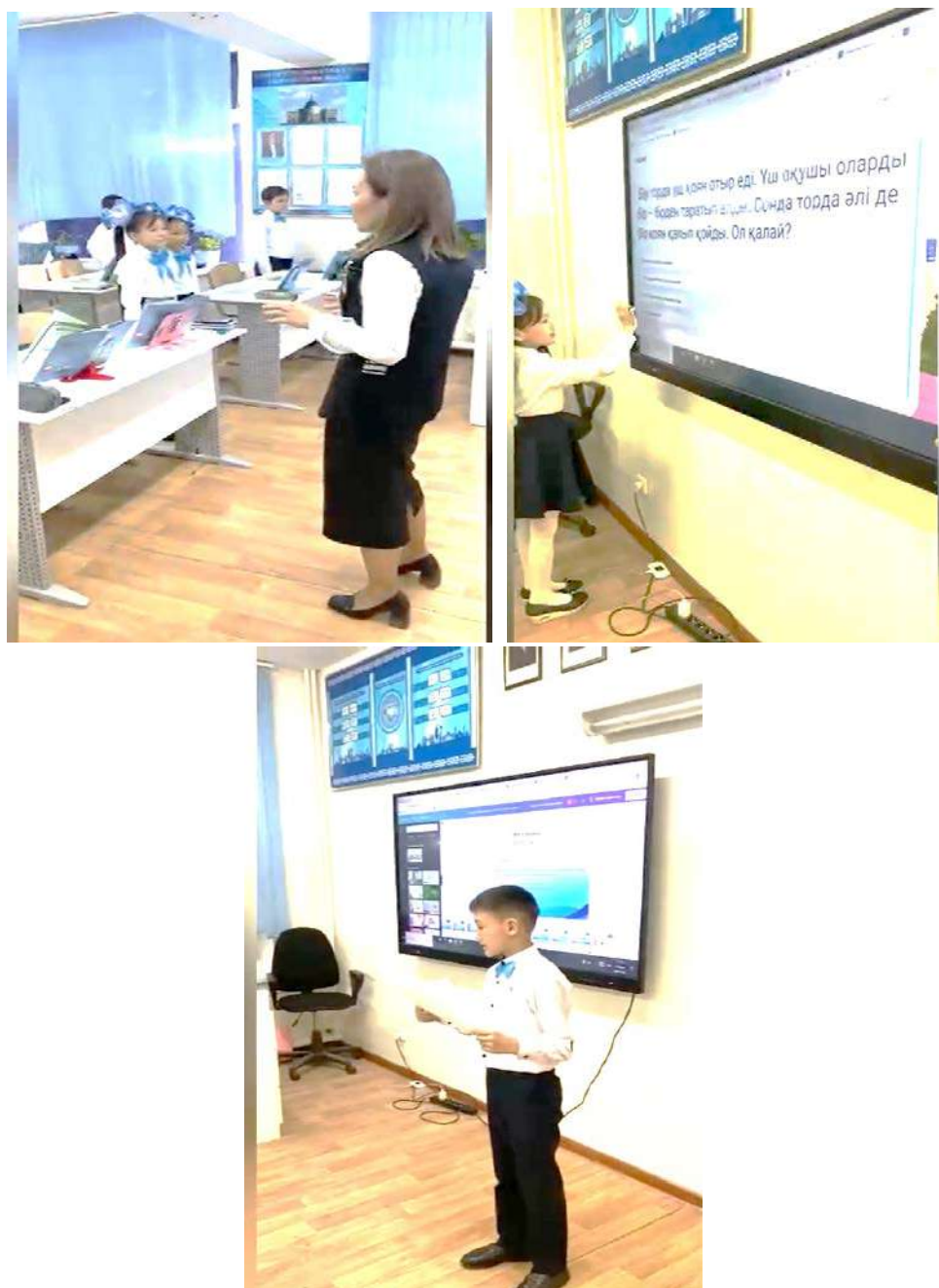
	2.Кемпірқосақты,жусанды,түлкіні (өрмекшімен) 3.Қарлығаштан,жаңбырдан (қараторғайға) Қорытындылау:«WORDWOOL» әдісі арқылы жүреді: https://wordwall.net/ru/resource/38201095 Үй тапсырмасы. 29-жаттығу Адам,табиғат сөздерін септеп жазып келу. А.С. адам,табиғат І.С. адамның,табиғаттың Б.С.адамға,табиғатқа Т.С. адамды, табиғатты Ж.С. адамда,табиғатта Ш.С. адамнан,табиғаттан К.С. адаммен,табиғатпен «Қол шатыр»әдісі жаңбыр тамшыларына сабақтан алған әсерлерін жазып, қол шатырға жапсырады. Үй тапсырмасы: Ереже жаттау			

Селимшаева Наталья Владимировна

№16 жалпы орта мектебі, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Тогайбекова Дарига Болатбековна
 №17 орта мектебі, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Шеберлер еліне саяха. «Оюлар» Фариза Оңғарсынова

Таттыгулова Фарида Садыхановна

№4 шағын орталықты орта мектебі,
 Т.Рысқұлов ауданы Жамбыл облысы

Бөлім:	Мәдени мұра
Пәні	Әдебиеттік оқу
Педагогтің Т.А.Ә	Таттыгулова Фарида Садыхановна
Күні:	15.11.2022 жыл

Сынып: 4	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:0
Сабақтың тақырыбы	Шеберлер еліне саяха. «Оюлар» Фариза Оңғарсынова	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолдану 4.1.4.2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану, презентация, видеоролик жасау	
Сабақтың мақсаты	-Қажетті ақпаратты тауып, талдау жасап оқиды. Өлең жолдарын, нақыл сөздерді қолданады	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар															
Сабақтың басы 5 минут	Ұйымдастыру кезеңі 1.Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2.Психологиялық дайындық Қоржынға салынған оюлар арқылы топқа бөліну Топқа бөлу: Топ ережесі: 1. Тыныштықты сақтаймыз; 2. Бір-бірімізді тыңдаймыз; 3. Ойымызды ашық айтамыз; 4. Белсенді қатысамыз 5. Уақытты үнемдейміз Саралау: Бұл жерде қолданудың «Жинақтау» тәсілі арқылы көрінеді. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында мүмкіндігінше оларға қолдану еркіндігі беріледі.	Оқушылар қимылмен көрсетеді Оқушылар суреттер арқылы топқа бөлінеді	Ұйымдастыру кезеңінде белсенділік танытқан оқушыларды «Мадақтау сөз» әдісі арқылы бағалайды: <i>«Тамаша! Керемет! Өте жақсы! Талпын!»</i>	1-топ: Қошқармүйіз 2-топ: Сыңармүйіз Слайд 4-сынып оқулығы Сұрақтар топтамасы.															
Сабақтың ортасы 37 минут	Үй тапсырмасын тексеру «Бір ауыз сөз» әдісі Үй тапсырмасын сұрау Сөзжұмбақ шешу <table border="1" data-bbox="395 1921 778 2067"> <tr> <td>1. қ</td><td>2. А</td><td>3. А</td><td>4. Н</td><td>5. Ұ</td></tr> <tr> <td>О</td><td>Ю</td><td>Л</td><td>А</td><td>Р</td></tr> <tr> <td>Н</td><td></td><td>М</td><td>Н</td><td>Ш</td></tr> </table>	1. қ	2. А	3. А	4. Н	5. Ұ	О	Ю	Л	А	Р	Н		М	Н	Ш	Оқушылар сұраққа жауап береді Оқушылар сөзжұмбақ шешеді Ақын өмірімен танысады Өлеңді мәнерлеп оқиды Сөздікпен жұмыс	 Оқушыларды смайлик арқылы бағалау Дескриптор:	Тапсырмалар Смайликтер Тақта, слайд Постер Тақта, слайд Слайд
1. қ	2. А	3. А	4. Н	5. Ұ															
О	Ю	Л	А	Р															
Н		М	Н	Ш															

<table><tr><td>А</td><td></td><td>А</td><td></td><td>Ы</td></tr><tr><td>Қ</td><td></td><td></td><td></td><td>Қ</td></tr></table>	А		А		Ы	Қ				Қ	1.Кісі сөзінің синонимі (қонақ) 2. Жабайы жыртқыш аң (аю) 3.Жеміс түрі (алма) 4.Дастархан берекесі (нан) 5.Жіп иіретін құрал (Ұршық) Саралау: Бұл жерде саралаудың «Түсіну» тәсілі қолданылады. Дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір оқушыларға қосымша ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін оқушыларға қосымша жетелеуші сұрақтар қойылады. Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім экраннан сабақтың тақырыбы мен сабақтың мақсатын таныстырады. Жаңа сабақ Қызығушылықты ояту «Өсер халықтың қанаты – оның өнері», «Өнер – бұлақ, білім – шырақ» дегендей қазақ халқының сәндік-қолданбалы өнері жайлы білгендерін еске түсіруге мүмкіндік беру. «Оюлар» Фариза Оңғарсынова Оқулықпен жұмыс. -Ақын өмірімен таныстыру -Өлеңді мәнерлеп оқу -Сөздікпен жұмыс 1. Топтық жұмыс «Білімді шында» әдісі 1 топ - Сәндік қолданбалы өнер туралы не білесің?	жасайды Оқушылар топтық жұмыс жасайды Оқушылар өлеңді талдап, жұптық жұмыс жасайды Оқушылар қимыл-қозғалыс жасап, сергіп алады Оқушылар жеке жұмыс жасайды	-Сұрақтарға жауап береді. -Кестеге жазады 1балл. Оқушыларды смайликтер арқылы бағалау Дескриптор: -Сәндік қолданбалы өнер туралы түсінік береді -Қазақтың ұлттық ою өрнектері туралы түсіндіреді - Постерді қорғайды 3 балл Дескриптор: -Шығарманың жанры мен негізгі ойды анықтайды -Ұйқас түрін табады -Шумақ пен тармақты анықтайды -Буын санын табады 4 балл Белсенділік танытқан оқушыларды «Мадақтау сөз» әдісі	4-сынып оқулығы Дәптер Сергіту сәті Дәптер Бағалау парағы
А		А		Ы										
Қ				Қ										

	Тұрмысқа қажетті заттарды қолдан жасауды сәндік қолданбалы өнерге жатқызады ма? 2 топ - Қазақтың ұлттық ою өрнектерінің ерекшелігі Мақсаты: Ою туралы мәліметтер алады Тиімділігі: Тыңдалым мен айтылым дағдысы қалыптасады. Саралау: Бұл тапсырмада саралаудың «Талқылау» тәсілі көрініс табады. 2. Жұптық жұмыс «Ойлан-жұптас-бөліс» әдісі «Оюлар» Өлеңін талдау 1.Авторы 2.Шығарманың аты 3.Жанр түрі 4.Негізгі ой 5.Ұйқас 6.Шумақ 7.Тармақ 8.Буын саны Мақсаты: Өлеңді талдайды Тиімділігі: Оқылым мен айтылым дағдысы қалыптасады. Саралау: Бұл тапсырмада саралаудың «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрініс табады. Сергіту сәті «Киіз басу» биі		арқылы бағалайды: «<i>Тамаша!</i> <i>Керемет!</i> <i>Өте жақсы!</i> <i>Талпын!»</i> Дескриптор: -Берілген тақырыпқа байланысты 1 сұрақ құрастырады -1 жауап жазады -1 идея жазады 3 балл 1-3 балл- нашар 4-5 балл- қанағаттанарлық 6-7 балл- жақсы 8-10 балл-өте жақсы	

	Ал қанекей қыз келіншек <table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table> киіз басып берейін! Ал қанекей қыз келіншек киіз басып берейін! Мерекенің құрметіне ою ойы берейін! Мерекенің құрметіне ою ойы берейін! 3. Жеке жұмыс “3 таяқша” әдісі Берілген тақырыпқа байланысты 1 сұрақ 1 жауап 1 идея жазады Мақсаты: Берілген тапсырмаға байланысты жауап береді, өз ойларын ашып жазады Түімділігі: Оқушының сын тұрғысынан ойлау дағдысы мен жазылым дағдысы қалыптасады. Саралау: Бұл тапсырмада саралаудың «Тапсырма» тәсілі көрініс табады Бағалау													
Сабақтың соңы 3 минут	X. Кері байланыс «Көңіл-күй» әдісі XI. Үй тапсырмасы: «Шеберлер еліне саяхат» өлеңді жаттау	Оқушылар сабақтан алған әсерлерін стикерге жазады		Кері байланыс парағы										

**«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ»
(ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА)
5-9 сынып**

Healthy snacks

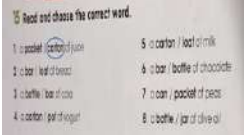
Абай Гулфайруз Канатовна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Unit:6	Healthy world
Teacher's name:	Abay Gulfairuz
Date:	27.02.2023
Grade:8 G	Number present: absent:
Theme of the lesson:	Healthy snacks
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to:	4.S6 take turns when speaking with others in a growing range of short, basic exchanges 4.W2 begin to use joined-up handwriting in a limited range of written work 4.U4 use determiners a, an, the, zero article, some, any, this, these, that, those to refer to things on a growing range of general and some curricular topics
Lesson objectives:	All learners will be able to: know and identify the signs

Plan:

Part of the lesson/Time	Teacher's activity	Student's activity	Assessment	Resources
Beginning of the lesson Pre-learning "Smart Bee" method 5 min.	1. Greeting 2. Organization moment "What weather like today?" "What date is it today?" 3. Ask home task Let's remember our last theme with "Smart Bee" method 4. Divided groups So before our new lesson we should divided into two groups Ss go to the board and take one pictures. Who has picture number 1 take you sit here Open the theme of the lesson by watching the video Introduce ss to the learning and lesson objectives Groups wish each other good luck	Ss greet the teacher Ss answer questions Revise vocabulary connected with previous lesson Descriptor: -correct answers starting new theme - Watching the video Groups wish each other good luck	Excellent! Well done! Try again!	Whiteboard Cards Students Book Whiteboard
Middle of the lesson "Brainstorming"	Explain the new words A pocket of peas-	Ss listen, point and repeat.		Whiteboard

Method” 13 min.	пакет гороха A pot of yogurt – баночка с йогуртом A jar of honey – банка меда A bottle of cola – бутылка колы A loaf of bread – буханка хлеба A carton of juice – пакет сока A bar of chocolate – плитка шоколада Watermelon – арбуз Walnut – грецкий орех Cracker – крекер Peanut – арахис Crisps – чипсы		Excellent! Good job!	
	Group work Explain the task: write the words in the right box Some: honey, yogurt, chips ... An: apple, onion, orange... A: carrot, potato, banana...	Exercise 1 Write the words in the right box Some , an, a Descriptor: - can collect words	Excellent! Well done! Try again!	Students Book
12 min.	Pair work Explain the task: choose the 4 food items. Tell the class. • Give Ss time to complete it. Aim: to practice new words Differentiation: practice method is used to assess Ss speaking	Exercise 2 What is there in your lunchbox? Choose the 4 food items. Tell the class. Descriptor: - choose and say food	Excellent! Well done!	Board
7 min.	Individual work Explain the task: read and choose the correct word.	Exercise 3 Read and choose the correct word.	Great job! Very good!	Whiteboard Students Book

	Give Ss time to complete the task.	 Descriptor: - choose the correct word		
3 min	<i>Rest time</i>	Ss sing and song		Whiteboard Video
End of the lesson. 5 min.	Reflection and feedback: Teacher gives feedback for learners Home task: to learn the new words Saying good bye!		Well done! Brilliant! Good job! I like it!	Whiteboard Students Book

Митоз. Мейоз. Биологическое значение митоза и мейоза

Алашбаева Элмира Досамановна
СШ Бурыл, Байзакский район Жамбылская область

Раздел:	8.4А Размножение	
ФИО педагога	Алашбаева Э.Д.	
Дата:		
Класс: 8	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Тема урока	Митоз. Мейоз. Биологическое значение митоза и мейоза.	
Цели обучения в соответствии с учебной программой	8.2.2.1 объяснять значение митоза и мейоза в жизнедеятельности живых организмов	
Цели урока	Посредством опорных слов и наводящих вопросов выявить основное содержание текста • Рассмотреть типы деления клеток • Сравнить митоз и мейоз, определить сходство и особенности • Выявить значение митоза и мейоза для организма человека	

Ход урока

Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 5мин	Найдите правильный ответ: 1. Через кожу из организма выводится около 80% тепла 2. Высокая температура защищает организм от перегревания 3. Дыхание человека на 90% осуществляется кожей	Учащиеся отвечают на вопросы выходят к названию темы урока и целям урока.	2 балла	карточки

	4. От сильной жары можно получить обморожение 5. При низкой температуре для сохранения тепла кровеносные сосуды сужаются 6. Нормальной для жизнедеятельности организма считается температура +18–22°С 7. Закаливание организма надо начинать зимой 8. Для улучшения термоадаптации надо закаливать организм Вызов. Прием «Ассоциация». На доске записаны следующие слова: • митоз • мейоз • партеногенез • фрагментация • почкование • деление надвое • внутреннее оплодотворение • внешнее оплодотворение Желающим предлагается выйти к доске и записать слова, ассоциирующиеся у учащихся с этими терминами. Некоторые могут выполнить рисунок			
Середина урока 20 мин	Глоссарий: На русском языке митоз мейоз соматические клетки половые клетки Игра «Пойми меня»: После чтения текста, учащиеся выписывают в тетрадь опорные слова. Затем учебник закрывается. Учитель дает задание: записать 10 предложений по содержанию текста на листочках. Листочки сдают учителю. У кого больше всего предложений будет соответствовать тексту, тот считается победителем	Учащиеся вначале знакомятся с термином на казахском языке, затем переводят его на русский язык. Затем учащиеся в группах определяют значение терминов на казахском языке Митоз Мейоз соматические клетки половые клетки	5 баллов	Карточки На английском языке Mitosis Meiosis body cell gametal cell

	Дескрипторы: – полностью усваивают текст, определяют пути деления клетки; – раскрывают сущность понятий терминов; – описывают процессы митоза и мейоза Метод «Добавить детали»: Для формирования умения применять полученные знания участники группы должны расширять свои познания и делать предложения длиннее. Чем содержательнее предложение, тем быстрее группа достигнет результата. Например, митоз – деление соматических клеток... Мейоз – деление половых клеток... Дескрипторы: – сравнивают митоз и мейоз; – определяют особенности митоза и мейоза; – дают оценку значения митоза и мейоза для организмачеловека Объяснение учителя: Митоз – деление соматических (от греч. сома – тело) клеток на две. При этом генетический материал делится поровну и образуются 2 дочерние клетки. Набор хромосом у них диплоидный. Митоз состоит из 4 фаз: профаза, метафаза, анафаза, телофаза. Иногда выделяют еще и прометафазу. Мейоз – процесс деления половых клеток, в результате которого уменьшается хромосомный набор вдвое. В результате мейоза образуются 4 клетки с гаплоидным набором			

	хромосом. Мейоз проходит в два этапа и включает в себя 8 фаз. Во время первого этапа мейоза количество хромосом уменьшается вдвое. Второй этап мейоза заканчивается образованием половых клеток. Редукционное деление мейоза состоит из 4 фаз: профазы 1, метафазы 1, анафазы 1, телофазы 1. Второе деление мейоза: профазы 2, метафазы 2, анафазы 2, телофазы 2. Профаза 1 очень сложная и длительная. Она состоит из 5 стадий: лептотена, зиготена, пахитена, диплотена, диакинеза			
Конец урока 10 мин	Задание 1 Вставьте пропущенные слова в текст. В бесполом размножении количество родителей (1)_____, а при половом (2) _____. С помощью половых клеток осуществляется (3)_____размножение. Генотип потомков не отличается от генотипа родительской особи при (4) _____размножении. (5) _____тип размножения создает возможность для различных комбинаций на Задание 2 Используя рисунок 2.1, объясните значение митоза и мейоза по конечному результату данных процессов.	Выполняют задания для ФО	3 балла	карточки

Рис. 2.1

Задание 3

Дайте определения понятиям митоз и мейоз.

Митоз

это _____

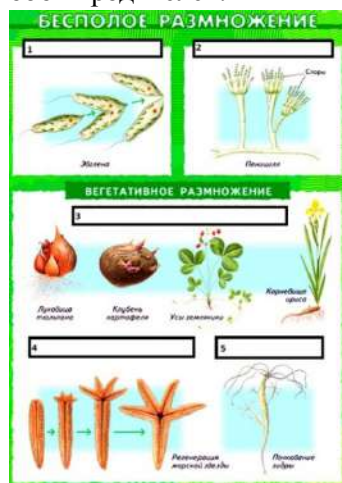
Мейоз

это _____

Задание 4

Используя рисунок 4,1 определите способы бесполого и полового размножения.

следственных признаков
обоих родителей.

Дескрипторы:

1. Объясняют различия бесполого и полового способов размножения у животных.

2. Объясняют значение митоза и мейоза в жизнедеятельности

	живых организмов 3. Дают определения основным терминам, связанных с митозом, мейозом 4. Определяют примеры типов размножения			
Рефлексия 5 мин	Обратная связь осуществляется на основе метода «Сэндвич». Рефлексия может проводится письменно или устно. 1 слой – положительное мнение об уроке; 2 слой – критическое мнение с указаниями по улучшению; 3 слой – положительное мнение, но с пожеланиями для улучшения в будущем	Обобщение знаний		стикеры

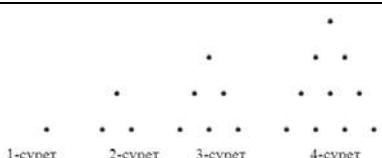
Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері

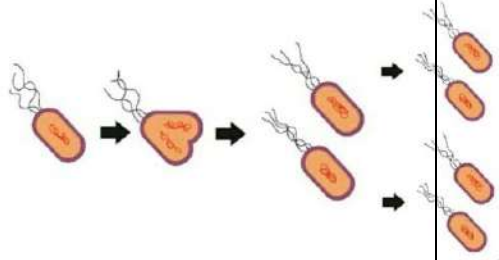
Арыспаева Марал Ергібековна

№36 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім:	9.2А Тізбектер
Педагогтің аты-жөні:	Арыспаева Марал Ергібековна
Күні:	08.11.2022 ж.
Сыныбы:	9
Сабақтың тақырыбы:	Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары: (оқу бағдарламасына сілтеме)	9.2.3.2 тізбектің n-ші мүшесін табу, мысалы: $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots;$
Сабақтың мақсаты:	Сандар тізбегінің берілу тәсілдері мен түрлерін қайталайды және тізбектің n-ші мүшесін табуға есептер шығарады
Бағалау критерийлері	- сандар тізбегінің берілу тәсілдері мен түрлерін айтады; - сандар тізбегінің мүшелерін табады; - тізбектің n –ші мүшесін табуға есептер шығарады.
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Білу және түсіну, қолдану

Сабақтың жоспарланған кезеңдері/ уақыты	Мұғалімнің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 минут	Ұйымдастыру кезеңі: - Оқушылармен амандасу, түгелдеу; - сабаққа дайындығын тексеру; - оқушылардың көңіл-күйлерін сұрап, психологиялық ахуал туғыза отырып, назарларын сабаққа аудару. - оқушылардың қолына СМАРТ БЕЙДЖ картасын ұсынып, картада көрсетілген шеткі нөмер арқылы «Оспелі тізбек», «Кемімелі тізбек», «Бірсарынды тізбек» болып, топтарға бөлінеді. Ақ қалпақ түскен оқушылар топ басшысы болады. Топтардың штрих кодтары: 1 топ: $\frac{1}{2}; \frac{1}{4}; \frac{1}{6}; \frac{1}{8}; \frac{1}{10}; \dots$ 2 топ: $1; \frac{1}{3}; \frac{1}{5}; \frac{1}{7}; \frac{1}{9}; \frac{1}{11}; \dots$ 3 топ: $\frac{3}{2}; \frac{5}{4}; \frac{7}{6}; \frac{9}{8}; \frac{11}{10}; \frac{13}{12}; \dots$ «Смарт Бейдж» әдісі СМАРТ БЕЙДЖ картасында қара дөңгелекте белгіленген сандар бойынша оқушылар не топ басшылары берілген сұраққа жауап береді. 1. Сандар тізбегінің анықтамасы. Мысал келтіріңдер 2. Тізбектің мүшелері дегеніміз не? Мысал келтіріңдер 3. Өспелі, кемімелі және тұрақты тізбек дегеніміз не? Мысал келтіріңдер 4. Өспейтін және кемімейтін тізбек дегеніміз не? Мысал келтіріңдер 5. Бірсарынды тізбек дегеніміз не? 6. Тізбек төменнен шектелген және жоғарыдан шектелген дегеніміз не? Мысал келтіріңдер 7. Сандар тізбегі қандай тәсілдермен беріледі? Атаңдар	Оқушылар сәлемдесіп, құрал-жабдықтарын дайындап, жақсы көңіл күймен сабақты бастайды. Оқушылар Смарт бейдж картасы арқылы 3 топқа бөлініп отырады, топ басшысы анықталады Оқушылар өткен сабақты қайталайды	Мадақтау Оқушылар «Басбармақ!» әдісімен өзін-өзі бағалайды	
Тақырыпты ашу 3 минут	«Нүктелер» әдісі арқылы тақырыпты ашады. Төменгі суреттерде берілген нүктелер санын анықтаңыз.	Оқушылар алдыңғы алған білімдерін еске түсіреді	Мұғалім тарапынан мадақтау «Жарайсы	Интерактивті тақтада слайд

	 1-сурет 2-сурет 3-сурет 4-сурет Қандай заңдылық орындалды? Оқушылар заңдылықты анықтап тізбек құрады. 1; 3; 6; 10; 15; 21; 28.... Осы қатарды басқаша қалай атауға болады? Тақырыпқа шығу. «Сандық тізбектер» Бұл ұғым сіздерге таныс па? Тізбекің жалпы мүшесінің формуласын жазыңыздар. Осы тапсырма оқушыларға қиындық тудырып сабақтың мақсаты айтылады		ң!» «Жаксы!» «Тақырыпты қайтала!»	
Сабақтың ортасы Жеке жұмыс 12 минут	Оқулықпен жұмыс. 1 – тапсырма. «Тепе-теңдік» әдісі. №12.2 есеп (тақтары) 1). $a_n = \frac{n}{\sqrt{n}+1}$, 3). $a_n = \frac{2n-1}{\sqrt{n}+2}$ $\frac{1}{2}; \frac{1}{\sqrt{2}+1}; \frac{1}{\sqrt{3}+1}; \frac{1}{3}; \frac{1}{\sqrt{5}+1};$ $\frac{1}{3}; \frac{1}{\sqrt{2}+2}; \frac{1}{\sqrt{3}+2}; \frac{1}{4}; \frac{1}{\sqrt{5}+2}$ №12.3 есеп (a_n) - өсу ретімен алынған натурал сандардың квадраттарының тізбегі. Тізбектің a_5-ші, a_9-ші, a_{12}-ші мүшесін жазыңдар. Жауабы: $a_n = n^2$; $a_5 = 25, a_9 = 81, a_{12} = 144$ 2 – тапсырма. «Интерактивті» әдісі бойынша топтарға тапсырмалар беріледі. №12.4 есеп Алғашқы мүшелері берілген тізбектің n-ші мүшесінің	Бағалау критерийі: - n-ші мүшесінің формуласы арқылы, сандар тізбегінің мүшелерін табады Дескриптор: - алғашқы бес мүшені дұрыс табады - берілген тізбектің бесінші, тоғызыншы және он екінші мүшені табады Дескриптор: - Тізбектің мүшелерін салыстырады; - Тізбектің мүшелерінің өзгеру заңдылықтары н анықтайды және сипаттайды; - Заңдылықты тізбектің n – ші мүшесінің формуласын жазады	«Келісемін , келіспеймін!» әдісі арқылы бағалау «Сұрақ жауап» әдісі арқылы бағаланады.	Оқулық Алгебра 9 сынып 103-104 бет Үлестірме қағаздар Үлестірме қағаздар
Топтық жұмыс 7 минут				

Жеке жұмыс 10 минут Функционалдық сауаттылыққа негізделген және ЕББҚ арналған тапсырма	формуласын жазындар: 1 топ: 1) 2; 4; 6; 8; 10; 12; 14; 2) $\frac{1}{2}; \frac{1}{4}; \frac{1}{6}; \frac{1}{8}; \frac{1}{10}; \dots$ 2 топ: 1) 9; 11; 13; 15; 17; 19; 2) $1; \frac{1}{3}; \frac{1}{5}; \frac{1}{7}; \frac{1}{9}; \frac{1}{11}; \dots$ 3 топ: 1) 1; 2; 4; 8; 16; 32; 2) $\frac{3}{2}; \frac{5}{4}; \frac{7}{6}; \frac{9}{8}; \frac{11}{10}; \frac{13}{12}; \dots$ 3 – тапсырма. «Қызықты ақпарат» әдісі Бактериялардың көбеюі. Бактериялар бір жасушаны екіге бөлу арқылы көбейеді. Бөліну кезінде жасушаның ортасынан біртіндеп қалқанша пайда болып, жасуша ішіндегі заттары екіге бөліп отырады. Сонда 1; 2; 4; 8; 16;... тізбегі пайда болады. 1). Бір аптада бактериялар қанша жасушаға көбейеді? Жауабы: 1; 2; 4; 8; 16; 32; 64; ... 2). Бір айда бактериялар қанша жасушаға көбейеді? Жауабы: $a_{30} = 2^{29} = 536\,870\,912$ 3) Бактериялардың жасушаларын есептейтін формуланы жаз. Жауабы: $a_n = 2^{n-1}$ 	Бағалау критерий: Бактериялардың жасушаларын есептейтін n-ші формуланы жазады Дескриптор: - Жетінші тізбекті табады; - Отызыншы тізбекті табады; 3) Тізбектің n-ші мүшесінің формуласын табады	Оқушылар дескриптор арқылы өзін-өзі бағалайды	

	Қосымша тапсырмалар: 12.4 есеп (6, 7, 8, 10)			
Сабақтың соңы 3 минут	Оқушы әрекетін және сабақ барысын бағалау Бағалау дескрипторы. /барлығы: 10 балл/ «10-9» балл - 5 «8-7» балл - 4 «6-5» балл - 3 Сабақ барысында әр оқушыда бағалау парағы болады. Өзін-өзі бағалау, бір-бірін бағалау, мұғалімнің бағалауы жүреді. Рефлексия. «Дауыстан ойлау» Сабақта не ұнады? Сабақта нені білдің? Сабақта неге ұмтылдың? Сабақта нені үйрендің? Сабақта нені есте сақтадың? Үй тапсырмасы. Оқулықтан беріледі №12.5	Оқушылар сабақ барысындағы әрекетін бағалау парағына қойып отырады. Оқушылар сабаққа кері байланыс береді Оқушылар үй тапсырмасын күнделікке жазып алады.	Мұғалім тарапынан мадақтау «Жарайсың!» «Жақсы!» «Тақырыпты қайтала!»	Бағалау парағы

Механикадағы күштер

Асқанбай Аружан Ерікқызы

Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Бөлімі:	Динамика негіздері
Педагогтің аты-жөні:	Асқанбай Аружан Ерікқызы
Күні:	
Сыныбы:9	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Механикадағы күштер.
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар істей алады: Қосымша берілген және оқулықтағы тапсырмаларды орындайды. Қойылған сұрақтарға жауап береді. Ауырлық, серпімділік, үйкеліс күштеріне мысалдар келтіре алады. Жаңа акпараттарды дәптерге жаза алады. Көптеген оқушылар істей алады: Жұптық және топтық жұмыстарды ауыз біршілікпен орындайды. Жеке жұмысты тиянақты орындайды. Сұраққа жауап береді. Кейбір оқушылар істей алады: Күнделікті өмірде болып жатқан қозғалыстарды механикалық күштермен байланыстырады, есеп шығару барысында формулаларды түрлендіре алады. ЕБҚ оқушы: механикалық күштер формуласын есептер шығаруда қолданады
Бағалау критерийлері	ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіреді. ЕБҚ оқушы: механикалық күштер формуласын есептер шығаруда қолданады

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 минут -үй жұмысын сұрау -Өткен білімді еске түсіру -Ұйымдастыру -топтастыру	Оқушылармен амандасу, түгендеу, сабаққа дайындығын бақылау. – жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру – топтарға бөлу. “Конверт әдісі” бойынша оқушыларды топқа бөлу 1-топ: Ауырлық күші 2-топ: Серпімділік күші 3-топ: Үйкеліс күші Топтардың атауларының байланысты оқушылар жаңа тақырыпты және сабақтың оқу мақсатын анықтайды.	Ауырлық күші, үйкеліс күші, серпімділік күшіне байланысты қозғалыстар бейнеленген қағаздарды конверттен алады, кімге қандай күшке байланысты қозғалыс түседі, сол бойынша топқа бөлінеді.	Топ басшылары Жақсы,	Әр түрлі қозғалыстар бейнеленген қағаздар, конверт АКТ, плпчарт

10 мин	<i>I. Білу кезеңі.</i> «Білгенге маржан» әдісі арқылы топтар өз аттарына сәйкес келген механикалық күштердің анықтамасын, формулаларын, күштердің бағытын түсіндіреді. (Қосымша1) ЕБҚ: Оқушыға әрбір сұрақ жеке түсіндіріледі. <i>II. Түсіну.</i> «Тарсия» әдісі арқылы формулаларды сәйкестендіреді. тапсырмалар беріледі. Тапсырманы орындап болған топ, белгі береді. Мұғалім үшбұрыштың дұрыс құрастырылғанын тексереді. (Қосымша 2) ЕБҚ: Оқушының белсене қатысып отыруын қадағалайды	Оқушылар механикалық күштер туралы өз ойларын айтады. Оқушылар топтаса отырып, механикалық күштерді түсіндіреді. ЕБҚ:Сұрақта рға ауызша және жазбаша жауап береді Оқушылар механикалық күштердің және Ньютонның заңдарының формулаларын дұрыс сәйкестендіреді. Физикалық құрал-жабдықтардың көмегімен механикалық күштердің қандай физикалық шамаларға тәуелді екенін дәлелдейді. ЕБҚ: Оқушы белсене қатысып отырады.	Орташа, Нашар деген смайлтктердің біреуін көтеру арқылы басқа топтарды бағалайды (Қосымша 2) ҚБ:Мұғалім ауызша бағалайды	, маркер Құралдар: тұрғы, әр түрлі салмақтағы денелер, деформацияланатын дене, серіппе, сызғыш, таразы, секундомер

9 минут	<i>III.Қолдану.</i> «Кім шапшан» әдісі арқылы есептер шығарады. Жұптық жұмыс (Қосымша 3) ЕБҚ: Оқушыға тақырыпқа байланысты жеңілдетілген тапсырмалар беріледі. (Қосымша 4)	Оқушылар тапсырманы жұптасып, жылдамдатып орындайды ЕБҚ: Оқушыға тақырыпқа байланысты жеңілдетілген тапсырмаларды орындайды.	(Қосымша 3) Дескриптор бойынша бірін-бірі бағалайды	Дәптер
Сабақтың соңы.				
6 минут	<i>IV.Талдау.</i> «Жасырын сұрақ» әдісін қолдана отырып, оқушыларға сұрақтар жазылған қағаздар таратады. (Қосымша 5) ЕБҚ: Оқушыға әрбір сұрақ жеке түсіндіріледі.	Оқушылар өз ойларын толықтырып, жауап береді ЕБҚ: Оқушы өз ойын толықтырып, жауап береді	(Қосымша 5) Дескриптор бойынша топ басшылары бағалайды	сұрақтар жазылған парақшалар
Сабақты қорытындылау 5 минут	<i>V. Жинақтау.</i> «Диктант» әдісі арқылы тапсырмаларды параққа орындайды (Қосымша 6) ЕБҚ: Оқушыға әрбір сұрақ жеке түсіндіріледі. "Ойды аяқта" әдісі арқылы кері байланыс жүргізеді. (Қосымша 7) ЕБҚ: Оқушыдан сабаққа кері байланыс сұрайды Әр тапсырманың бағалау критериилері бойынша 10 баллдық жүйемен бағалау 1. 18 тақырыпты оқу 2. 18 жаттығуды орындау	Оқушылар тапсырманы орындайды, жауап жазады ЕБҚ: Оқушы тапсырманы орындайды, жауап жазады	«Жарайсың, керемет, жақсы» мадақтау сөзі арқылы бағалау	ДК экраны, дәптер, оқулық
Рефлексия				Стикерлер
Бағалау		Оқушылар кері байланыс береді ЕБҚ: Оқушы кері байланыс береді	Жалпы тапсырмалар бойынша 10 балл	Оқулық
Үй тапсырмасы				

Қосымшалар

Сынып: 9

Оқушы саны: 20

ЕБҚ оқушы мәселесі: қант диабеті

ЕБҚ оқушымен жұмыс жазбаша тапсырманы орындайды.

Қосымша 1

Оқушылар топтаса отырып, механикалық күштерді түсіндіреді.

ЕБҚ: Сұрақтарға ауызша және жазбаша жауап береді-топ: Ауырлық күші

2-топ: Серпімділік күші

3-топ: Үйкеліс күші

Дескриптор

-Механикалық күштер туралы түсініктері қалыптасады;

Жалпы балл -1

Қосымша 2

Оқушылар механикалық күштердің және Ньютонның заңдарының формулаларын дұрыс сәйкестендіреді. Физикалық құрал-жабдықтардың көмегімен механикалық күштердің қандай физикалық шамаларға тәуелді екенін дәлелдейді.

ЕБҚ: Оқушы белсене қатысып отырады.

Тарсия

Дескриптор

- механикалық күштердің формулаларын ажырата алады;

- Ньютонның заңдарының формулаларын біледі

Жалпы балл -2

Қосымша 3

Оқушылар тапсырманы жұптасып, жылдамдатып орындайды

Қосымша 4

ЕБҚ: Оқушыға тақырыпқа байланысты жеңілдетілген тапсырмалар беріледі

1. Массасы 6 кг білеуше қатандығы 20(Н/кг) серіппенің көмегімен тақтай бетімен бірқалыпты сырғанайды. Үйкеліс коэффициенті 0,2 болса, серіппенің ұзаруын табындар.

Еркін түсу

Еркін түсу – денелердің ауасыз кеңістіктегі ауырлық күшінің әсерінен болатын қозғалысы.

Денелердің ауасыз кеңістікте құлауын алғаш бақылаған ғалым – И.Ньютон.

Ауасы жоқ кеңістікте балық денелермен бөлшектер: жаңбыр тамшысы, шаң тозан, тастар, жапырақтар Жердің бетіне бірдей үдеумен құлайды. Еркін түсу үдеуі g әрпімен белгіленеді. Өлшеулердің нәтижесінде Жер бетіне жақын әр түрлі ендіктерде еркін түсу үдеуі түрліше болатыны белгілі болды: полюстерде $g = 9,83 \text{ м/с}^2$, орташа ендіктерде $g = 9,81 \text{ м/с}^2$, экваторда $g = 9,78 \text{ м/с}^2$.

Басқа аспан денелеріндегі еркін түсу үдеуінің мәні Жердегі үдеудің мәнінен өзгеше

Планета,аспан денесі	Еркін түсуүдеуі, м/с^2	Планета, аспан денесі	Еркін түсуүдеуі, м/с^2
Меркурий	3,7	Юпитер	24,9
Шолпан	8,9	Сатурн	10,6
Жер	9,8	Уран	8,7
Ай	1,6	Нептун	11,6
Марс	3,7		

1. Еркін түсу үдеуінің мәні Айдағы мәнімен салыстырғанда шамамен 7 есе үлкен болатын планета

A) Юпитер

B) Нептун

C) Сатурн

D) Жер

E) Шолпан

2. Массасы 20 кг ауырлық күшінің мәні 212 Н-ға тең болатын планета

A) Уран

B) Шолпан

C) Жер

D) Сатурн

E) Нептун

3. Марста массасы 5 кг дене 5 с уақыт ішінде қандай биіктіктен құлайды?

A) 12,5 м

B) 18,5 м

C) 25 м

D) 46,25 м

Дескриптор

- есепті шығарады

Жалпы балл -3

№	Күштің түрлері	Анықтамасы	Формуласы
1	Ауырлық күші	Денелердің жерге тартылу күшін айтамыз.	$F = mg$
2	Серпімділік күші	Дененің пішіні мен көлемі өзгерген кезде пайда болатын күшті айтады.	$F = k I$
3	Үйкеліс күші	Денелер тікелей жанасқанда пайда болатын күшті айтады.	$F = \mu N$
4	Тең әрекетті күш	Денеге бір мезгілде әрекет ететін бірнеше күштің әрекетіндей әрекет жасайтын күшті айтамыз.	$F = F_1 + F_2$ $F = F_2 \cdot F_1$
5			

Қосымша 5

Оқушылар өз ойларын толықтырып, жауап береді

ЕБҚ: Оқушы өз ойын толықтырып, жауап береді

1. Күш дегеніміз не?

2. Ауырлық күшінің бағыты қандай болады?

3. Қандай жағдайда серпімділік күші жұмсалады?

4. Механикалық күштердің физика пәніндегі маңыздылығы қандай?

5. Үйкеліс күші қандай физикалық шамаларға пропорционал?

6. Дененің деформацияға ұшырауы серпімділік күшіне қалай әсер етеді?

Дескриптор

-Механикалық күштердің анықтамалары мен қасиеттерін дұрыс табады;

Жалпы балл -2

Қосымша 6

Оқушылар тапсырманы орындайды, жауап жазады

ЕБҚ: Оқушы тапсырманы орындайды, жауап жазады

Тапсырма:

Шанаға жегілген иттер қардың бетімен максимал 500 Н күшпен әрекет ете алады. Егер сырғанау үйкелісінің коэффициенті 0,1-ге тең болса, иттер қандай массадағы жүк тиелген шананы сүйрей алады?

Дескриптор

- есепті шығарады

Жалпы балл -2

Қосымша 7

Оқушылар кері байланыс береді

ЕБҚ: Оқушы кері байланыс береді

Адам құқығы мен бостандығы

Асубаева Фарида Кокановна

№5 Ақарал мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Білім беру ұйымының атауы		№5Ақарал ЖОББМГ		
Пәні:		Қазақ тілі		
Бөлім:		Адам құқығы мен бостандығы		
Педагогтің аты-жөні:		Ф.Асубаева		
Күні:		05.12.2022 ж		
Сынып:		Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы:		Адам құқығы мен бостандығы – мемлекеттің негізгі тірегі		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		9.2.5.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым –қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру. 9.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіру.		
Сабақтың мақсаты		- мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым–қатынасын анықтайды, талқылау сұрақтарын құрастырады. - салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажыратады, түрлендіреді.		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі//уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі «Нейро» жаттығу	Білім алушылар бір-бірімен «Нейро» жаттығуын орындайды.	Керемет! Жарайсың!	 «Алфавиттер тізбегі» әдісі А Ә Б
5 мин	Үй жұмысы 6-тапсырма «Алфавиттер тізбегі» әдісі арқылы топқа бөлу.	Білім алушылар үй жұмысын орындайды. «Алфавиттер тізбегі» арқылы топқа бөлінеді. «А» - «Ақиқат» тобы «Ә» - «Әділдік» тобы «Б» - «Бостандық» тобы		
Жан-жақты білімін тексеру 5 мин	Ширату жаттығулары «Ашық микрофон» әдісі 1.Адам құқығы дегенді қалай түсінесің? 2.Бостандық ұғымы нені білдіреді? 3.Құқық және бостандық ұғымдарының арасында қандай байланыс бар? 4.Бала құқығы жөніндегі халықаралық шарт 5.Бүкіл заң шығару ісінің қайнар көзі 6.Құқық туралы Заңды	Білім алушылар «Ашық микрофон» әдісі арқылы сұрақтарға жауап беріп, жан-жақты білімдері тексеріледі.		

	қай орган шығарады? 7.Қазақстан Республикасының Конституциясы / Ата Заң / қашан қабылданды? 8.Адам құқығы жат елдерде жүрсе қалай қорғалады? Оқушылар оқу мақсаты және бағалау критерийлерімен таныстырылады.			
Сабақтың ортасы 10 мин	1-тапсырма. ЖЖ Берілген мәтіндегі көтерілген мәселеге өз пікірлері бойынша жеке көзқарасын білдіріп, қортындыларды талқылып, бір нәтижеге шығару арқылы оқырманның қарым-қатынасын анықтаңдар. «Ойлан-жұптас-бөліс» әдісі Саралау тапсырмасы: (ресурс немесе мәтін бойынша саралау) Орташа қолдауды қажет ететін оқушы: Ресурс немесе мәтіннен көтерілген мәселені анықтап беру арқылы қолдау көрсетемін.	Берілген мәтіндегі көтерілген мәселеге өз пікірлері бойынша жеке көзқарасын білдіріп, қортындыларды талқылып, бір нәтижеге шығару арқылы оқырманның қарым-қатынасын анықтайды..	Дескриптор -мәтінде көтерілген мәселені талқылайды, -жеке көзқарасын білдіреді; - қорытындыларды талқылайды; - оқырманның қарым-қатынасын анықтайды; Жалпы балл-4	«Ойлан-жұптас-бөліс» әдісі
10 мин 10 мин	2-тапсырма. ТЖ Берілген мәтін және ресурс бойынша АКТ пайдаланып, талқылау сұрақтарын құрастырыңдар. «Тыңдап отырған үштік» әдісі 1.Шешен-қосымша ресурстан мәтін таңдайды; 2.Тілші-АКТ пайдаланып, мәтіндердің айырмашылығын талдай отырып өз пікірін ұсынады; 3.Хатшы-қажетті жерлерін түртіп	Білім алушылар мәтін және ресурс бойынша АКТ пайдаланып, талқылау сұрақтарын құрастырады; Мәтіннен ыңғайлас	Дескриптор -АКТ ресурстарын пайдаланады; - мәтіндердің айырмашылығын талдайды; -өз пікірін ұсынады;	«Бас бармақ» әдісі «Қол шапалақ» әдісі

Сабақтың соңы 5 мин	отырып, талқылау сұрақтарын құрастырады. Саралау тапсырмасы: (диалог негізінде саралау) Қолдауды орташа қажет ететін: талқылау сұрақтарын құрастырып беріп, диалог жүргізу негізінде өз пікірін білдіруге қолдау көрсетемін. 3-тапсырма. Ж Берілген қосымша мәтіннен ыңғайлас салалас құрмалас сөйлемдерді тауып, жасалу жолдарын түсіндіріңдер. «Қосжазба күнделігі» әдісі Саралау тапсырма: (мазмұн арқылы саралау) Аз қолдауды қажет ететін: сапалық мазмұнға көңіл аударатын, қосымша тапсырма беру арқылы қолдау көрсетемін. Кері байланыс «3-2-1» әдісі Үйге тапсырма 62-бет 7-тапсырма	салалас құрмалас сөйлемдерді тауып, жасалу жолдарын түсіндіреді. «Қосжазба күнделігі» әдісі Ыңғайлас Жасалу с жолдары салалас құрмалас с сөйлем «3-2-1» әдісі 3 маңызды ақпарат 2 қызықты ақпарат 1 ұсыныс	-талқылау сұрақтарын құрастырады. Жалпы балл-4 Дескриптор -берілген мәтіннен ыңғайлас салаласты табады; -ыңғайлас салаластың жасалу жолдарын түсіндіреді. Жалпы балл-2	

Өндіруші өнеркәсіптер мен қоршаған орта

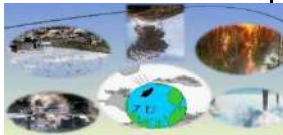
Алденбаева Молдир Ергалиевна
№5 Ақарал мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Бөлім	Заттардың түзілуі және алынуы.	
Педагогтың аты-жөні	Алденбаева Молдир Ергалиевна	
Күні		
Сынып	Қатысушылар саны	Қатыспағандар саны
Сабақтың тақырыбы	Өндіруші өнеркәсіптер мен қоршаған орта	
Осы сабақта қол жеткізілетін	6.3.3.5. сыртқы ортаға пайдалы қазбалардың алынуының және	

оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	өңделінуінің әсерін түсіндіреді			
Сабақтың мақсаты	Оқушылардың барлығы мынаны орындай алады: Қоршаған орта және терминдер мен анықтамаларды біледі Оқушылардың көбісі мынаны орындай алады: БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдайды. Оқушылардың кейбіреуі мынаны орындай алады: Шығармашылықпен жұмыс жасайды. Қоршаған ортаға қатысты бейнеролик түсіреді, қорғайды.			
Бағалау критерийі	Қоршаған ортаны қорғау біздің борышымыз жайлы оқушылар білімі толықтырады. Мәтінге байланысты жаңа сөздер мен сөз тіркестерін үйренеді, грамматикалық тапсырмаларды орындауға жаттығады; Дөңгелік тапсырмаларды орындайды, жаңа сөздер мен сөз тіркестерін қолданып диалог құрай біледі. Пайдалы қазбаларды өндірудің гидросфераға, топыраққа, ауаға әсерін сипаттайды			
Сабақтың кезеңі/ уақыты	Мұғалімнің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы	Ұйымдастыру кезеңі: Сәлемдесу оқушыларды түгендеу. <i>Психологиялық ахуал тудызу.</i> Оқушылар бір-біріне адамның жақсы қасиеттерін айтады. <i>Топқа бөлу:</i> Сандықтағы стикерлер арқылы 3 топқа бөлінеді. I топ: Тас көмір II топ: Мұнай III топ: Газ Көмір Мұнай Алюминий	Оқушы өз жұбын табады Әдіс арқылы қайталау Сұрақ жауап орындайды	 «Кіру билеттері»	Слайд №3
Ортасы	Пайдалы қазбалардың түзілуі	Слайдта		Слайд №4-12

	– өте ұзаққа созылатын геологиялық үдеріс. Пайдалы қазбаларды өндіре отырып, адамдар осы айналымды бұзады. Соның салдарынан өндіріс аймағының экологиялық жағдайына айтарлықтай әсер етіп, соңы келеңсіз зардартарға әкеліп соқтырады. Пайдалы қазбаларды өндіру көлемі өте ауқымды. Жер бетінің бір тұрғынына есептегенде, жылына 20 тонна шикізат өндіріледі, оның 10%-дайы ғана нақты өнімге өтеді, ал қалған 90%-ы – қалдық. Сонымен қатар өндіру кезінде шамамен 30-50%-ға дейін шикізат жоғалады. Біздің елімізде 100-ден астам шикізат қорының кен орындары бар. Сондықтан пайдалы қазбаларды өндіру мен өңдеудің жағымсыз әсері – өте өзекті мәселе. Өйткені бұл үдеріс Жердің бүкіл өрісіне: атмосфераға, литосфераға, гидросфераға, өсімдік және жануарлар әлеміне кері әсерін тигізеді.	көрсетілген ресурстарды талқылайды Видеороликта н тақырыпқа сай берілген түсініктерді дамыту арқылы, мәтіндегі тапсырмаларды орындау барысында ой өрісін жетілдіру арқылы бәсекелеседі Слайдта берілген сұрақ жауапты орындайды Сұрақ жауап арқылы сұраққа жауап береді, логикалық ойлай білуі мен сыни көзқарасы таныта білу дағдылары қалыптасады		Слайд №17 Слайд №18 Слайд №19

	 Пайдалы қазбаларды өндірудің кез-келген тәсілінің нәтижесінде жер қыртысынан кен қазып алынады. Бұл қуыстардың түзілуіне әкеліп соқтырады, Жер қыртысының біртұтастығы бұзылады Пайдалы қазбаларды ауаға шығара отырып өндіру нәтижесінде өте ауыр экологиялық зардаптар туындайды. Қазып алынған кендерді ауаға өңдеу нәтижесінде күкірт, ауыр металдар, метан және басқа да зиянды заттардың үлкен көлемі шығарылады. Жер бетіне көтерілген литосфера қабаты үйінділерде радиация деңгейін арттырады. Бұл да	Дескриптор: Пайдалы қазбалар қоры көп өндірілетін орындарды тауып, сәйкестендіре алады. Дискриптор: Сөйлем мазмұнына қарай қажетті сөздердің тиісті орынын дұрыс анықтайды. - Пайдалы қазбаны	ҚБ Смайлик арқылы бағалау өте жақсы Жақсы қаңағатта нарлық ҚБ «Бәре келді,әтт еген-ай» ҚБ Термометр әдісі 	1. Флипчарт, фломастер

	климаттың өзгеруіне әкелуі мүмкін. Ірі шикізат кен орындарын белсенді түрде қазу кезінде жақын жердегі топырақ 40 км-ге дейін ластануы мүмкін. Өңделген заттардың зияндылығына байланысты топырақ түрлі химиялық өзгерістерге ұшырайды. Егер жерге уытты заттардың үлкен көлемі шығарылатын болса, ондағы ағаштар мен бұталар, тіптен өсімдіктер жойылады да, олар қайтадан өспейді. 	өндірудің гидросфераға әсерін сипаттайды. - Пайдалы қазбаны өндірудің топыраққа әсерін сипаттайды. - Пайдалы қазбаны өндірудің ауаға әсерін сипаттайды. - Экологиялық проблеманы тиісті кәсіпорынмен немесе кен орнымен байланыстырады.						
	Жеке жұмыс 1-тапсырма «Сәйкестендіру» әдісі арқылы білім алушылар интербелсенді тақтадан көрсетілген пайдалы қазбалар қоры Қазақстанның қай аймағында көп өндірілетін орындарын тауып, сәйкестендіреді. <table><tr><td>Фосфорит</td><td>Қызылорда, Павлодар, Алматы өңірінде</td></tr><tr><td>Тас көмір</td><td>Ақтау, Орал облысы</td></tr></table>	Фосфорит	Қызылорда, Павлодар, Алматы өңірінде	Тас көмір	Ақтау, Орал облысы			
Фосфорит	Қызылорда, Павлодар, Алматы өңірінде							
Тас көмір	Ақтау, Орал облысы							

	Мұнай	Жезқазған			
	Газ	Қостанай өңірінде			
	Алюминий	Қарағанды, Екібастұз			
	Мыс кені	Ақтөбе, Тараз өңірлерінде			
	Ас тұзы	Атырау, Ақтау			
	Темір кені	Арқалық			
	Жұптық жұмыс 2-тапсырма Төменде көрсетілген қажетті сөздердің сөйлемнен тиісті орынын пайдалана отырып, диктантты аяқтау. _____мен жылу өндіру үшін жұмсалатын _____көп мөлшерін жакқанда, электр станциялары және жылу жүйелері атмосфераға көп көмірқышқыл газын бөледі. Егер жағылған көмір _____қоспа сымен ластанған болса, онда улы газ, яғни күкірт қышқылы,_____ таралады. Сосын бұлттарға сіңіп, _____негізгі себебі болатын _____түрінде жерге түседі. Қажетті сөздер: қышқыл жаңбыр, көмірдің, электр				

	энергиясы, атмосфераға, күкірт, ормандардың жойылуының Топтық жұмыс 3-тапсырма «Пайдалы қазбалардың қоршаған ортаға әсері» тақырыбына постер қорғау - Пайдалы қазбаны өндірудің гидросфераға әсерін сипаттау. - Пайдалы қазбаны өндірудің топыраққа әсерін сипаттау. - Пайдалы қазбаны өндірудің ауаға әсерін сипаттау. - Экологиялық проблеманы тиісті кәсіпорынмен немесе кен орнымен байланыстыру.			
Сабақтың соңы	 Кері байланыс. «Түйін сөз» стратегиясы 1- қадам: 10 – ға шейін сандар қиындыларын әзірлеймін. 2- қадам: Оқушыларға бір санды таңдауға тиіс екенін түсіндіремін. 3- қадам: Оқушылардың сан мен олардың сабақ туралы ой – пікірлерін ұштастыра айтатынын	Бүгінгі сабақтан түйген ойлары мен тұжырымдар ына байланысты кері байланыс жасайды.		Рефлексия парағы

	түсіндіремін. 4 – қадам: Олар бүгінгі сабақта не түсінді? Бүгінгі сабақ қандай жаңалықтарға толы болды? Алдағы сабаққа ұсынысы қандай?Оқушылар осы сұрақтарға жауап береді. Мысалы, Бір дегенім – білім. Бүгін мен нақыл сөздердің мағынасын ашып,орынды қолдануды білдім. Екі дегенім- ертеңге сенім.Осындай нақыл сөздер тұрғанда қазақтың баласы ұлттың тілін,дінін құрметтеп өтеді.Келесі сабақта нақыл сөздерден кітапша жасап әкелсек деген ұсынысым бар.			
Үйге тапсырма				
Саралау-оқушыларға көбірек қолдау көрсетуді жоспарлайсыз: бір оқушыдан күтілетін нәтиже, дербес қолдау көрсету, уақытты ұтымды пайдалануды есепке ала отырып, сабақтың кез-келген кезеңінде қолданыла алады. Жұптық және топтық жаттығуларды, сонымен қатар қозғалыстың құрамдас элементтеріне сараптау жүргізу, көрсету, талқылау және мәлімдеу	Бағалау-оқушылардың сабақ барысында үйренгенін бағалау үшін қолданылатын әдіс-тәсілдер арқылы бағалай алады. Мадақтама, марапаттау Осы бөлімде оқушылар жеңіл атлетика бойынша түрлі жаттығулар орындайды, жүгіру жаттығуларын танып біледі, сонымен қатар өз денсаулықтарын жаттығулар арқылы бекітеді.	Денсаулық және қауіпсіздік ережелерінің сақталуы. Денсаулық сақтау әдістері, сергіту сәттері мен белсенді іс-әрекет түрлері. Оқушылар басқа оқушылардың жаттығуларының реттілігін оқиды және кері байланыстың құрамдылығын көрсетеді. Оқушылар секіру қабілеттерін құрамдас жаттығулардың дамуына себепкер болатын топтық жұмыстарды орындау кезінде біріктіріп жібереді.		
Сабақ бойынша рефлексия: 1.Сабақ мақсаттары дұрыс қойылған ба? Оқушылар нені үйренді?				
2.Оқушылардың барлығы ОМ қол жеткізді ме?				
3. Сабақта саралау дұрыс				

жүргізілді ме?	
4. Сабақта уақыт кезеңдері сақталды ма?	
Жалпы оқушыларды бағалау:	
Сабақтың жақсы екі аспектісі (оқытуға, үйренуге қатысты.)	
Сабақты жақсартуға не ықпал ете алады (оқыту және үйрену) Сабақты жақсартуға оқушылардың сол сабаққа берген кері байланысы. Сол арқылы оқушылардың қажеттілігіне қарай келесі сабақты жүйелі жоспарлау.	

Наши природные богатства
Аушенова Улжан Бердалиевна
 №1 орта мектебі, Жамбыл ауданы Жамбыл облысы

Раздел:	Мир живой природы		
Ф.И.О учителя:	Аушенова Улжан Бердалиевна		
Дата:	27.01.2023		
Класс: 8	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:	
Тема урока:	Наши природные богатства		
Учебные цели для достижения наэтом уроке (ссылка на учебную программу)	8.3.1.1 понимать главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов; 8.4.3.1 представлять информацию в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график; 8.5.1.3 использовать сложные числительные в соответствующих формах		
Критерий оценивания	- Определяет главную, второстепенную и детальную информацию стихотворения «Красная книга» К.Мырзалиева и несплюшного текста; - Создает презентацию, содержащую таблицу, схему - Применяет в речи сложные числительные в соответствующих формах		
Цели урока	- Определить главную, второстепенную и детальную информацию стихотворения «Красная книга» К.Мырзалиева и несплюшного текста; - Создать презентацию, содержащую таблицу, схему; - Применить в речи сложные числительные в соответствующих формах		
Уровни мыслительных навыков	применение знание и понимание		
Ход урока			
Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание

Начало урока 3 мин	Приветствие учащихся. Стартер. Просмотр видеоролика. Определите тему урока и заполните ментиметр. Какие вы слышите ассоциации при слове «Красная книга» Предтекстовый этап. К.1.Почему возникла необходимость создания Красной книги? 2.Какие животные и растения вносятся в Красную книгу? 3. Какие страницы находятся в Красной книге? 4.Чему посвящено стихотворение «Красная книга»? 5.Какую проблему раскрывает автор в стихотворении? 6. Какие слова и выражения помогают определить основную мысль стихотворения? Деление на 3 группы с помощью нумерации	Определяют тему урока Заполняют «Облако слов» Называют причины возникновения Красной книги, отвечая на вопросы Делятся на 3 группы	Наблюдение учителя	
Середина урока 40 мин	Ребята, а вы знаете, что в «Красной книге» каждый цвет имеет символику? Чёрные страницы – на них помещены виды, которые уже вымерли (морская корова, странствующие голуби и другие) . Красные страницы– исчезающие виды (снежный барс, красный волк, амурский тигр) . Жёлтые страницы – редкие виды, численность которых быстро снижается (розовый фламинго, джейран, белые медведи, розовая чайка) . Белые страницы – животные, численность которых всегда была невелика. Серые страницы – животные, которые мало изучены, места их обитания труднодоступны. Зелёные страницы – восстановленные виды (речной бобр, лось) . Деление на 3 группы с помощью цветов Задание №1 (Г) Используя прием «Трехшаговое интервью» составьте вопросы высокого порядка и используйте в речи сложные	I группа - задаёт вопросы, II группа — отвечает на вопросы, III группа - комментирует ответы, затем группы меняются ролями.	Критерии оценивания: применяет в речи сложные числительные соответствующих формах Дескрипторы 1.Составляет вопросы в 2. Отвечает на вопросы 3. Вносит дополнения в ответы 3. Использует в речи сложные числительные Самооценивание Ф.О. «Сигналы рукой» Критерии оценивания: Определяет главную, второстепенную и детализирующую информацию стихотворения «Красная книга» К.Мырзалова текста Дескрипторы: 1.находит главную информацию ; 2. находит второстепенную информацию; 3. находит детальную информацию; Ф.О. «Две звезды, одно пожелание» Критерии оценивания: создает презентацию, содержащую таблицу Дескрипторы: 1.Раскрывает тему инфографики/ памятки 2.Использует таблицу/ схему	числительные вопросы в числительные вопросы в числительные вопросы в

	числительные Первая группа задаёт вопросы, вторая — отвечает, третья - комментирует ответы, затем группы меняются ролями. Текстовый этап. Прочитайте стихотворение К.Мырзалиева «Красная книга», изучите несплошные тексты и выполните задание. Задание №2 (Г) Найдите в текстах главную, второстепенную и детальную информации. <table><tr><td>Главная информация</td><td>Второстепенная информация</td><td>Детальная информация</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table> Задание №3. Творческое задание – представьте информацию об исчезающих животных, птицах, растениях в виде инфографики или создайте памятку. При защите работы создайте высказывание по ПОПС – формуле на тему «Как решить проблему исчезающих животных/ птиц/ растений». Используйте в речи сложные числительные. «П» - Я считаю, что..... «О» - Потому что,..... «П» - Я могу доказать это на примере,..... «С» - Таким образом, ...	Главная информация	Второстепенная информация	Детальная информация				Ученики читают текст и изучают несплошной текст, находят главную, второстепенную и детальную информации I группа определяет главную, второстепенную и детальную информации по произведению «Красная книга» остальные группы- по несплошному тексту I группа-исчезающие животные II группа-исчезающие птицы III группа-исчезающие растения	3. Соблюдает особенности ПОПС-формулы 3.Использует сложные числительные Самооценивание по дескрипторам Ф.О.«Линейка» 	
Главная информация	Второстепенная информация	Детальная информация								
Конец урока	«Одним словом....» Каждый из вас должен высказать мнение по теме сегодняшнего урока. Продолжите предложения приемом «Одним словом» 1) Я знал, что 2) Я узнал, что.... 3) Меня удивило..... 4)Я бы хотел подробнее узнать о....	Рассказывают, к какому выводу пришли после изучения темы урока. Учащиеся выбирают себе листы и прикрепляют на дерево.	Наблюдение учителя 							
Рефлексия	Рефлексия. Приём «Дерево успеха».									

Задание на дом	Оцените свою деятельность на уроке и восприятие изученного материала при помощи рефлексии «Дерево успеха», где - зелёный лист – у меня всё получилось, уверенность, спокойствие - жёлтый лист – у меня были ошибки, но я всё понял и успешно справился - красный лист – у меня не получается, мне нужна помощь. 1. Выучить наизусть отрывок из стихотворения К.Мырзалиева «Красная книга». 2. Составьте синквейн к данному стихотворению. 3. Упражнение 8, стр. 146- написать эссе на тему «Что могут сделать школьники для сохранения биоразнообразия на Земле?»	Записывают в дневники д/з	

О. Сулейменов. Стихотворение «Волчата». Противостояние человека и природы

Аманжолова Алмагуль Егизбаевна
Сш № 27 имени М.Маметовой, г. Тараз

Раздел V		МИР ЖИВОЙ ПРИРОДЫ		
ФИО педагога Аманжолова Алмагуль Егизбаевна		Школа: № 27 им. М.Маметовой г.Тараз		
Дата				
Класс 8 А		Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:	
ТЕМА УРОКА: § 50 О. Сулейменов. Стихотворение «Волчата». Противостояние человека и природы.				
Цели обучения в соответствии с учебной программой		8.1.3.1 – понимать содержание прозаических, драматических и поэтических произведений/фрагментов, определяя ключевые моменты развития сюжета или конфликта; Г8.2.5.1 – участвовать в диалоге по общественно значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения; 8.3.4.1 – использовать виды чтения, включая аналитическое;		
Цели урока		создавать тексты на основе представленного материала; различать главную, второстепенную и детальную информацию из текстов; интерпретировать предположения, отвечать на разные типы вопросов, аргументируя свою точку зрения; использовать аналитическое чтение		
Ход урока				
Этап урока/время	Действия педагога	Действия учеников	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 2 мин	I. Организационный момент. Создание коллаборативной среды. Упражнение «Цепочка пожеланий».	Произносят свои пожелания		Компьютер Презентация

	Каждый, начиная с учителя говорит свои пожелания: Я желаю вам добра, мира, спокойствия, здоровья, сил, мудрости т.д.			
Середина урока 3 мин. 20 мин	II. Актуализация знаний. Эпиграф к уроку: Человек – вершина природы, но природа – ее подножье. Уничтожая природу, человек неизбежно уничтожает себя. (Р. Р о ж д е с т в е н с к и й) Как вы понимаете данное высказывание? Пробуждение интереса. ВИДЕО Показ видеофрагмента о волках. К Вопросы по видео: О чем идет речь в этом видеофрагменте? Как вы думаете о чем и о ком будет наш урок? III. Изучение нового материала. -Тема нашего урока: Олжас Сулейменов. Стихотворение «Волчата». Дома вы должны были изучить биографию поэта и рассказать нам. Запишите в тетрадях число и тему урока. Учитель: История создания Казахский поэт Олжас Сулейменов всегда был горячим защитником природы. Он выступал против бессмысленного ее уничтожения, участвовал во многих значимых акциях. Тема уничтожения природы человеком является одной из самых значимых в его творческом наследии. Ей он посвящал и свои первые стихи, среди которых стихотворение “Волчата”. Неизвестно, в каком году оно было написано, но датой первой публикации стал 1961 год, когда вышел поэтический сборник “Аргамачи”. Сулейменов говорит о бессмысленном и	Каждый ученик высказывается, при этом он может повторить то, что сказал его одноклассник, в случае совпадения точек зрения. Просматривают видеофрагмент и отвечают на вопросы. Учащиеся определяют тему урока. В тетрадях записывают число и тему урока И Один обучающийся кратко знакомит с творчеством поэта. К Знакомятся с историей создания, жанровыми особенностями стихотворения по слайду и рассказу учителя Деление на группы «Литературоведы», «Журналисты» В тетрадях составляют кластер Учитель и обучающиеся читают произведение по частям обсуждают через вопросы. Дети выражают свое отношение к прочитанному.	ФО Словесная похвала ФО Словесная похвала ФО смайлики Проверка по дескриптору	Слайд1 Видеофрагмент https://www.youtube.com/watch?v=rO6E1or3lYg&ab_channel=PAN_DORA слайд 2 слайд 3 слайд 4, 5, 6, 7 слайд 8, 9 Слайд 10, 11, 12, 13, 14 кластер 1 Кластер 2

5 мин 10 мин	разрушительном вмешательстве человека в дикую природу. Это философское произведение: рассказывая историю, автор иллюстрирует жестокость человека, бездумно уничтожающего дикую природу. У него много орудий, которыми можно это делать, так что диких животных становится все меньше. И при этом люди не останавливаются. По жанру это лирическое стихотворение. Учитель просит учащихся поработать в группах. Г Работа в группах Литературоведы Журна Какие ассоциации вызывает слово волк? Как вы относитесь к волкам? Составьте кластер Журна листы Какие ассоциации у вас связаны со словом Природа? Составьте кластер. Работа по стратегии «Чтение с остановками». Задание. Сейчас мы будем анализировать стихотворение. Вы будете выразительно читать с несколькими перерывами, останавливаться, обсуждать прочитанное, отвечать на вопросы. Критерии оценивания Понимает и анализирует содержание произведения Дескрипторы -выразительно читает стихотворение -отвечает на разные типы вопросов - выражает свою точку зрения Итого	Выражают свою точку зрения. Возможные ответы учеников: -Может быть, он шел туда, где рыщут волки, и шел, чтобы охотиться на них. - Он увидит стаю волков, но не сможет застрелить ни одного волка -Он увидел голодную волчицу. - Волчица набросится на человека Ее убили. - Может быть, убили охотники. - Они маленькие, слепые, еще не видели свет. - густую, холодеющую кровь. - Волчатник не тронул волчат, потому что ему стало их жалко, он был уверен, что они выживут. На экране появляется басня к упражнению. 1 группа «Литературоведы» выполняют Упражнение 1 «Самый внимательный» 2 группа «Журналисты» выполняют упражнение «Найди иллюстрации к фрагменту» 1 Отвечают на вопросы тестов по Google Форме Выполняют в рабочих листах Эпитеты –	После чтения текста Оценивание по дескрипторам . Автоматическое оценивание по программе Оценивание по результатам на странице Google Формы ФО самопроверка по дескриптору	Слайд 15 Текст стихотворения Учебник Интерактивные мультимедийные упражнения LearningApps.org https://learningapps.org/display?v=ps17vbwra22 https://learningapps.org/display?v=ptcunwm6k22 https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScR_QVa2Vxf196HOioZmtpl2xnn17STzt4G5KF6CKaKhr8Q/viewform?

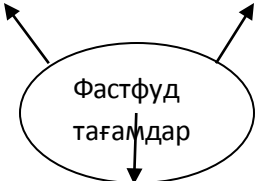
	Чтение 1–го отрывка. Шел человек, Шел степью долго-долго. Куда? Зачем? Нам это не узнать. -Как вы думаете, куда шел человек и зачем шел? -По-вашему, что дальше будет? (Ответы учеников). Чтение 2–го отрыва В густой лощине он увидел волка, Точней-волчицу, А вернее-мать. -Какого волка, точней волчицу, по-вашему, увидел человек? -Что произойдет дальше? Чтение 3-го отрывка. Она лежала в зарослях полыни, откинув лапы и оскалив пасть, из горла перехваченного плыло толками что-то темное, как грязь. Кем, Волком иль охотничьими псами? -Как вы думаете, что произошло с волчицей? -И кем же она убита? – Чтение 4-го отрывка Слепым волчатам это не узнать. Они, толкаясь и ворча, сосали большую, не податливую мать. Голодные волчата позабыли, как властно пахнет в зарослях укроп, они, прижавшись к ранам, жадно пили густую, холодеющую кровь. И вместе с ней вливалась жажда мести. Кому?Любому.Лишь бы не простить. И будут мстить в отдельности, не вместе а встретятся - друг другу будут мстить. -Почему волчатам не узнать, кем убита их мать? -Что они пили вместо молока?	<i>“перехваченное горло”, “густая кровь”, “слепые волчата”, “большая неподатливая мать”, “голодные волчата”, “густая холодеющая кровь”.</i> Сравнение – “кровь словно грязь”. Метафоры – “кровь плыла”, “с глотками в них входила жажда мести”, “властно пахнет укроп”.		<u>usp=sf 1</u> Слайд 16, 17

	Чтение 5-го отрывка И человек пошёл своей дорогой. Куда? Зачем? Нам это не узнать. Он был волчатник, но волчат не тронул: волчат уже не защищала мать. -Почему волчатник не тронул волчат? IV. Усвоение изученного материала. И Упражнение 1.(по программе Learningapps) «Самый внимательный» И Упражнение 2 «Найди иллюстрацию к фрагменту» V. Закрепление изученного материала. К Тестирование по Google Форме Упражнение 5 стр.27 по учебнику Какие художественно-изобразительные средства использовал автор в стихотворении «Волчата»? Выпишите из текста. <table> <tr> <td>Критерий оценивания</td> <td>Дескрипторы</td> <td>Баллы</td> </tr> <tr> <td>Правильно определяет художественно-изобразительные средства</td> <td>-выписывает 3 эпитета</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td></td> <td>- выписывает сравнение</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td></td> <td>-выписывает 2 метафоры</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Итого</td> <td></td> <td>3 б</td> </tr> </table>	Критерий оценивания	Дескрипторы	Баллы	Правильно определяет художественно-изобразительные средства	-выписывает 3 эпитета	1		- выписывает сравнение	1		-выписывает 2 метафоры	1	Итого		3 б			
Критерий оценивания	Дескрипторы	Баллы																	
Правильно определяет художественно-изобразительные средства	-выписывает 3 эпитета	1																	
	- выписывает сравнение	1																	
	-выписывает 2 метафоры	1																	
Итого		3 б																	
Конец урока 5 мин.	Дифференцированное задание для обратной связи : А) Составить синквейн Б) Заполнить вендиagramму «Человек и волк» В) Написать эссе «О чем заставляет задуматься стихотворение «Волчата»?» Рефлексия «ТЕЛЕГРАММА» - каждому из обучающихся предлагается напечатать текст телеграммы из11 слов, получив инструкцию.	Инструкция Что вы думаете о прошедшем занятии? Что было для вас важным? Чему вы научились? Что вам понравилось? Что осталось неясным? В каком направлении нам стоит продвигаться дальше?	ФО словесный комментарий	Слайд 18 Слайд 19															

Фастфудтың зияны

Амреева Жанна Нуржановна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Пән: Қазақ тілі мен әдебиеті		Бөлім: Денсаулық – зор байлық		
Күні:23.01.2023		Педагогтің аты-жөні:Амреева Ж.Н		
Сынып:5Е		Қатысқан оқушылар: Қатыспаған оқушылар :		
Сабақтың тақырыбы: Фастфудтың зияны				
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары		5.3.1.1-мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау 5.5.1.6-мекен және мезгіл үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі. Бір-біріне тілек тілеп, жылы лебіз таныту Берілген сұрақтарға жауап бере отырып, жаңа сабақтың тақырыбын болжау. 1.Қандай тағамдарда кальций көп болады? 2.Сүттен қандай тағамдар жасайды? 3.Денсаулықты тез қалпына келтіру үшін не істеу керек? 4.Дәрумендерді қайдан аламыз?	Тілек тілейді. Тақтаға назар аударып, ілінген сұрақтарға жауап береді	Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру	A4 суреттер A4 суреттер
Сабақтың ортасы	Тақырыпқа байланысты бейнеролик көрсетемін. Жұптық жұмыс. Бейнероликтен алған мәліметтерді пайдалана отырып, жаңа сөздермен диалог құрастырады. Жаңа сөздермен таныстыру	Бейнеролик көреді. Бейнероликтен алған мәліметтерді пайдаланып, мақсаттан ауытқымай, диалог құрайды, Тез	https://youtu.be/kavO4EEVdmA Дескриптор. -диалог құрау ережесін сақтайды -жаңа сөздерді қолданады. Қ.Б.«+1 ақыл»	АКТ тақта, бейнеролик Жұмыс дәптерлері. Постер .

	Топтық жұмыс. Мәтінді оқып, «SWOT» талдау әдісі арқылы Фастфудтың күшті, әлсіз және мүмкіндіктері мен қауіп-қатерлері туралы ашып көрсетеді. Жеке жұмыс. Ережені есімізге түсіре отырып, фастфуд тағамдары кластеріне сөйлем құрайды. 	бұзылады-быстро портится Ескерту-предупредит ь Жиі-часто Сапа-качество Артық салмақ-лишний вес Мәтінді оқып, талдайды Фастфуд тағамдарына үстеудің түрлерін қатыстыра отырып, кластер құрастырады	Дескриптор: -фастфудтың күшті жағын анықтайды; -фастфудтың әлсіз жағын анықтайды; -фастфудтың мүмкіндіктерін көрсетеді; -мәтіндегі қауіп-қатерлерін көрсетеді. Ауызша кері байланыс беру. Жақсы! Тамаша! Дескриптор: -сөйлем құрай алады; -орфографиялық нормаларды сақтайды; -үстеудің мағыналық түрлерін ажыратады; Қ.Б «Смайликтер» 	Оқулық постер, маркер. Оқулық
Сабақтың соңы	Үй тапсырмасын беру : 5-тапсырма			

	Рефлексия Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Бүгінгі сабаққа қандай кері байланыс бересің? 	Бұл әдісті қолдану барысында сабақта алған білімдері мен сабақтың қалай өткеніне баға береді. Түсінбеген мәселелерді шешуге тырысады.	
Бағалау	Мұғалім формативті бағалауы бойынша қорытынды балын қояды.		

Практикум. Мәтіндік процессордағы кесте

Атишева К.А.

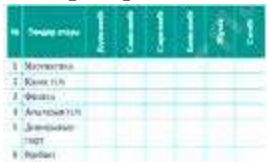
№36 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім:	Электронды кесте арқылы есеп шығару	
Педагогтің аты-жөні	Атишева К.А.	
Күні:	14.11.22 ж.	
Сынып: 7 «В»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Практикум. Мәтіндік процессордағы кесте	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты	7.2.2.1. мәтіндік процессорда кесте элементтерін пішімдеу (форматтау)	
Сабақтың мақсаттары	✓ Кесте элементтерін пішімдеу командаларын білу ✓ Кестені пішімдеу кезіндегі өзгерістерді түсіну, кестені құру, редакциялау командаларын құжаттар даярлауда қолдану. ✓ Әр команданың атқаратын қызметі туралы түсінік бере алу, кестені редакциялау, құрамын пішімдеу жолдарын саралау	
Бағалау критерийлері	✓ Кесте элементтерін пішімдеу командаларын біледі ✓ Кестені пішімдеу кезіндегі өзгерістерге түсінік бере отырып, құрастыру командаларын қолданады ✓ Кестені редакциялап, құрамын пішімдеу жолдарын саралай алады.	

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/уақыты:	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Оқу ресурстары
Ұйымдастыру кезеңі 0-3 мин	1. Сәлемдесу. Мұғалім оқушылармен сәлемдесіп, сабаққа қатысып отырған оқушыларды	Оқушылар мұғаліммен сәлемдеседі. Сабаққа дайын отырады. Сабақ		Презентация 1-4 слайд

	түгендейді. Мұғалім оқушыларды сабақтың мақсаты, бағалау критерийлерімен таныстырады.	мақсаты, бағалау критерийлерімен танысады. Оқушылар мұғаліммен бірге сабақта қолданылатын кілт сөздер туралы талқылайды.		
Басы 4-7 мин	2. Өткен тақырыпқа шолу. Өт Өткен тақырып бойынша «<i>? in the box</i>» әдісі арқылы сұрақтар қойылады. ❖ Жол мен бағанның қиылысуы қалай аталады? (<i>кесте ұяшығы</i>) ❖ Мәтіндік құжатта кесте құру үшін қолданылатын мәзір? (<i>Қою</i>) ❖ «Конструктор» жапсырмасы неше топтан тұрады? (3) ❖ Конструктор жапсырмасының екінші тобы? (<i>Кесте стильдері(Стили таблиц)</i>) ❖ Макет жапсырмасының неше тобы бар? (7) ❖ Макет жапсырмасының алғашқы тобы? (<i>Кесте</i>) ❖ Кестелерді пішімдеу үшін қандай жапсырмалар қолданылады? (<i>Конструктор, Макет</i>) ❖ Мәтіндік процессордағы кесте элементтері? (<i>Кесте, баған, ұяшық, жол</i>)	«Мәтіндік процессордағы кесте» тақырыбы бойынша қойылған сұрақтарға жауап береді.	Автоматты түрде жауаптары экранға шығып отырады. Комментарий әдісі арқылы бағалау	5 слайд Kahoot.it
				

Негізгі бөлім 8 - 33 мин	3. Мұғалім өткен тақырыпты қайталап, пысықтайды. Мұғалім мәтіндік процессордағы кестелерін қолдану түрлері туралы айтып түсіндіреді. Мұғалім сыныппен бірге практикалық жұмыстарды талқылайды. Мұғалім практиканы түсіндіру барысында туындаған сұрақтарға жауап береді. Мұғалім тақырыпқа сай видео көрсетеді <i>Видеоға байланысты оқушыларға тапсырма беріледі.</i> 1-тапсырма: «Сап you...» әдісі. Мұғалім үлгі кестенің суретін 30 секундқа экран бетіне шығарады. Мәтіндік процессорда кесте құру және кесте жиектерін пішімдеу. 1. Мәтіндік процессорда үлгі бойынша кесте құрындар; 2. Құрылған кестеге Конструктор жапсырмасынан Жиектеу тобы арқылы кесте жиектерінің қалыңдығы мен түстерін баптандар; 1. Жалпы сыныптық жұмыс.	Оқушылар түсіндіру барысында туындаған сұрақтарын қояды. Мұғаліммен бірге туындаған сұрақтарды талқылайды. Оқушылар бүгінгі сабақта қандай практикалық жұмыс жасайтынын талқылайды, Оқушылар видеоны көріп шығады. Видеоға байланысты тапсырманы орындайды. Экранға шыққан үлгі суретті естеріне сақтап, сол бойынша мәтіндік редакторда кесте құрады. <table border="1"><tr><th>Бағалау критерийлері</th><th>Дескриптор</th></tr><tr><td rowspan="2">Кестені пішімдеу кезіндегі өзгерістерге түсінік бере отырып, құрастыру командаларын қолданады</td><td>Оқушы</td></tr><tr><td>1. Мәтіндік процессорда кестелерді құру тәсілдерін біледі 2. Жол, ұяшық, бағанмен жұмыс жасау дағдылары қалыптасады</td></tr></table>	Бағалау критерийлері	Дескриптор	Кестені пішімдеу кезіндегі өзгерістерге түсінік бере отырып, құрастыру командаларын қолданады	Оқушы	1. Мәтіндік процессорда кестелерді құру тәсілдерін біледі 2. Жол, ұяшық, бағанмен жұмыс жасау дағдылары қалыптасады	Дескриптор арқылы бағалау Комментарий әдісі	6-8 слайд Видео Таратпа қағаздар, MS.Word программа-сы
Бағалау критерийлері	Дескриптор								
Кестені пішімдеу кезіндегі өзгерістерге түсінік бере отырып, құрастыру командаларын қолданады	Оқушы								
	1. Мәтіндік процессорда кестелерді құру тәсілдерін біледі 2. Жол, ұяшық, бағанмен жұмыс жасау дағдылары қалыптасады								
	1. Жалпы сыныптық жұмыс.	Оқушылар 2							

	«Инфографика» әдісі. Оқушыларға 2 деңгейден тұратын компьютермен жұмыс беріледі. 2- тапсырма: Кесте жолдары мен бағандарын пішімдеу. 1. Мәтіндік процессорда кесте құрып, ұяшықтарды берілген үлгіге сәйкес біріктіру; 2. Құрылған кестеге жаңа жол мен баған қосу; 3. Кестенің бірінші бағанына мәтін енгізу, енгізілген мәтінді ерекшелеп, тобы арқылы мәтіннің бағытын өзгерту; 	деңгейден тұратын тапсырмаларды мәтіндік редакторда орындайды. <table border="1"> <tr> <th>Бағалау критерийлері</th> <th>Дескриптор</th> </tr> <tr> <td>Кесте элементтерін пішімдеу командаларын біледі</td> <td>1. Мәтіндік процессорда кесте элементтерін пішімдеуді біледі 2. Ұяшықтармен жұмыс жасай алады</td> </tr> </table>	Бағалау критерийлері	Дескриптор	Кесте элементтерін пішімдеу командаларын біледі	1. Мәтіндік процессорда кесте элементтерін пішімдеуді біледі 2. Ұяшықтармен жұмыс жасай алады	Комментарий әдісі	6-7 слайд Таратпа қағаздар
Бағалау критерийлері	Дескриптор							
Кесте элементтерін пішімдеу командаларын біледі	1. Мәтіндік процессорда кесте элементтерін пішімдеуді біледі 2. Ұяшықтармен жұмыс жасай алады							
	3- тапсырма: Кесте ұяшықтарында формулалар қолдану. 1. Кестеде берілген деректер бойынша қанша килограмм жеміс, көгеніс, жидек сатып алынғанын анықтау; 2. Кесте формулаларын пайдаланып, қосымша мысалдар келтіру; 	<table border="1"> <tr> <th>Бағалау критерийлері</th> <th>Дескриптор</th> </tr> <tr> <td>Кестені редакциялап, құрамын пішімдеу жолдарын саралай алады</td> <td>Кестені редакциялап, құрамын пішімдеу жолдарын саралай алады</td> </tr> </table>	Бағалау критерийлері	Дескриптор	Кестені редакциялап, құрамын пішімдеу жолдарын саралай алады	Кестені редакциялап, құрамын пішімдеу жолдарын саралай алады	Комментарий әдісі	8-9 слайд
Бағалау критерийлері	Дескриптор							
Кестені редакциялап, құрамын пішімдеу жолдарын саралай алады	Кестені редакциялап, құрамын пішімдеу жолдарын саралай алады							
Қорытынды 34-37 мин	Сонымен: біз бүгін мәтіндік процессордағы кестелермен практикалық жұмыс жасадық. «+ немесе -» әдісі. Мұғалім	Оқушылар тұжырымдамаларға келісетінін не келіспейтінін білдіріп өз ойларын айтады.	Сындарлы кері байланыс арқылы бағалау	13 слайд				

	тұжырымдамаларды оқиды, оқушылардың жауаптарын тыңдайды. 1.Кестелер мәтіндер мен бейнелер орналасатын жолдардан, бағандардан және ұяшықтардан тұрады. - ия 2.Кесте жолдар және ұяшықтардан тұрады. - жоқ 3.Баған мен жолдың қиылысқан жерін ұяшықтар деп атаймыз. - ия 4.Ұяшықтан ұяшыққа ауысу үшін enter пернесі қолданылады. – жоқ 			
Соңы 38-40 мин	Рефлексия: Сабақтың оқу мақсатына қол жеткізгені немесе қиындығы туралы: - o Бүгін білдім... - o Қиын болды... - o Мен түсіндім/түсінбедім... - o Мен істей алдым/алмадым... - o Маған үйрену керек.... Сілтеме жіберіледі. Мұғалім оқушыларға кері байланыс бере отырып, бағалайды. Үйге тапсырма: 86 бет, 3-тапсырма.	Оқушылар сабақ бойынша алған білімдерін, туындаған қиындықтарын, түсінген не түсінбеген тұстарын ойлап, ары қарай қалай жұмыс жасау керектігін тұжырымдайды. Автоматы түрде жауаптарын жібереді. Оқушылар үй тапсырмасын күнделіктеріне жазып алады.		12 слайд Рефлексия Padlet https://padlet.com/a_a_kymbat/725u40xv6ex7wf49 13 слайд

Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы

Ахметова Бегайым Рафхатова
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Мұғалімнің аты-жөні:			Ахметова Б.Р.			
Пән/Сынып:			Биология, 8 «Б» сынып			
Қай аптаның нешінші сабағы			13 сабақ			
Тарау немесе бөлім атауы:			9-бөлім. Координация және реттелу			
Сабақтың тақырыбы:			Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы.			
Оқу мақсаты:			8.1.1.4. Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасын танып білу			
Бағалау критеріі:			Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасын біледі.			
Саралап оқыту тапсырмалары						
Ұжымдық жұмыс Жаңа тақырыптың түсіндірілуі			Бірлескен жұмыс (1,2 тапсырма) Тапсырманы ұсыну және дұрыс жауапты ұсыну арқылы үйрету	Жеке жұмыс Тапсырманы ұсыну, оқушылар өз бетімен орындауы		
Уақыты	Кезеңдері	Тапсырма	Тапсырманың мақсаты	Мұғалімнің бақылауы мен зерттеуі не?	Бағалау	Ресурстар
1 минут 00:00 – 01:00	Ұйымдастыру	Сабақтың тақырыбы Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Сіздің білетінііңіз: Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасын танып білуді Сіздің меңгеретінііңіз: Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасын сипаттауды				Презентация Слайд 1 Слайд 2
7-8 минут 01:00 – 01:30	Жаңа сабақ	Біз қалай естиміз? • Айналада алуан түрлі	Жаңа тақырыпты меңгеру.			Презентация Слайд 3

01:30 – 02:00 02:00 – 02:30 02:30-03:00		дыбыстар көп - адамдардың сөйлегендері, жануарлардың дыбыстары, музыка, жапырақтың сыбдыры. Олардың барлығы біздің құлағымызға жетеді, содан соң есту жүйкесі арқылы миға беріледі. Ми бұл дыбыстардың мағынасын ашып оқиды да, <i>біз</i> оларды естиміз. Құлақтың құрылысы Сыртқы құлақ Оның негізгі қызметі ауылдағы дыбысты қабылдап, дыбыс өткізу жолына бағыттар. Ортанғы құлақ Ортанғы құлақ қуысы 6 бағалық түтігі арқылы жұмысшымен жалғасады. Бұл дыбыс жолының екі жағындағы ауа қысымын теңестіреді. Ішкі құлақ Ішкі құлақта дыбыс қабылданады. Онда дыбыс рецепторы орналасқан. Есту анализаторы Тепе- теңдікті қалай сақтаймыз? Тепе-теңдікті сақтау мүшесі ішкі құлақта орналасқан. Онда сұйықтыққа толы ерекше түтіктер бар. Денеміздің кез келген				Слайд 4 Слайд 5 Өрмекшігәр. Слайд 6 Слайд 7

		қозғалысы сұйықтықты шайқалтуға мәжбүр етеді. Бұл арқылы миға біздің денеміздің қалпы туралы белгі түседі. Есту мүшесінің гигиенасы • Құлақты үнемі жуу • Құлақты үшкір, қатты нәрсемен шұқымау • Айқайлап сөйлемей • Теледидар дыбысын қатты шығармау • Наушникте музыканы қатты тыңдамау • Ұзақ уақыт бойы наушникте музыка тыңдамау • Қатты шулы ортада ұзақ болмау • Құлаққа суық желдің кіруінен сақтану				Слайд 8 https://www.medel.com/ru/about-hearing/how-hearing-works Слайд 9 Слайд

8 минут	Тәжірибе	1 –тапсырма. Құлақтың құрылысының негізгі ерекшеліктерін белгілеңіз.	<table><tr><th>№</th><th>Құлақтың құрылысының негізгі ерекшеліктері</th><th>Сыртқы құлақ</th><th>Ортанғы құлақ</th><th>Ішкі құлақ</th></tr><tr><td>1</td><td>Бас сүйектің самай бөлігінде орналасқан</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>2</td><td>Ең алғаш эволюция барысында тек сүтқоректілерде пайда болған</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>3</td><td>Құлақтың бұл бөліміндегі қуыстар мен иірім өзекшелерден түзілген күрделі жүйені-шытырман деп атайды.</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></</td></tr></table>	№	Құлақтың құрылысының негізгі ерекшеліктері	Сыртқы құлақ	Ортанғы құлақ	Ішкі құлақ	1	Бас сүйектің самай бөлігінде орналасқан				2	Ең алғаш эволюция барысында тек сүтқоректілерде пайда болған				3	Құлақтың бұл бөліміндегі қуыстар мен иірім өзекшелерден түзілген күрделі жүйені-шытырман деп атайды.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									</
№				Құлақтың құрылысының негізгі ерекшеліктері	Сыртқы құлақ	Ортанғы құлақ	Ішкі құлақ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
1				Бас сүйектің самай бөлігінде орналасқан																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
2				Ең алғаш эволюция барысында тек сүтқоректілерде пайда болған																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
3	Құлақтың бұл бөліміндегі қуыстар мен иірім өзекшелерден түзілген күрделі жүйені-шытырман деп атайды.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
									</																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				

		<table><tr><td></td><td>барысында тек сүтқоректілерде пайда болған</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>3</td><td>Құлақтың бұл бөліміндегі қуыстар мен иірім өзекшелерден түзілген күрделі жүйені- шығырман деп атайды.</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>4</td><td>Дабыл жарғағынан кейін орналасқан құлақ бөлімі.</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>5</td><td>Бұл құлақ бөлімінен құлақ қалқаны, сыртқы дыбыс жолы және дабыл жарғағы кіреді</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>6</td><td>Бұл құлақ бөлімі үш есту сүйекшелерінен тұрады(балғашық, төсік, үзенгі)</td><td></td><td>+</td><td></td></tr><tr><td>7</td><td>Бұл құлақ бөліміне кіретін сыртқы есту жолында құлық бөлетін бездер болады.</td><td>+</td><td></td><td></td></tr><tr><td>8</td><td>Бұл құлақ бөлімінде мұрын-жұтқыншақпен байланысты қуыс болады</td><td></td><td>+</td><td></td></tr><tr><td>9</td><td>Бұл құлақ бөлімінде ұлу дене және тепе-теңдік мүшесі-вестибула аппараты болады</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>		барысында тек сүтқоректілерде пайда болған				3	Құлақтың бұл бөліміндегі қуыстар мен иірім өзекшелерден түзілген күрделі жүйені- шығырман деп атайды.				4	Дабыл жарғағынан кейін орналасқан құлақ бөлімі.				5	Бұл құлақ бөлімінен құлақ қалқаны, сыртқы дыбыс жолы және дабыл жарғағы кіреді				6	Бұл құлақ бөлімі үш есту сүйекшелерінен тұрады(балғашық, төсік, үзенгі)		+		7	Бұл құлақ бөліміне кіретін сыртқы есту жолында құлық бөлетін бездер болады.	+			8	Бұл құлақ бөлімінде мұрын-жұтқыншақпен байланысты қуыс болады		+		9	Бұл құлақ бөлімінде ұлу дене және тепе-теңдік мүшесі-вестибула аппараты болады																								
	барысында тек сүтқоректілерде пайда болған																																																														
3	Құлақтың бұл бөліміндегі қуыстар мен иірім өзекшелерден түзілген күрделі жүйені- шығырман деп атайды.																																																														
4	Дабыл жарғағынан кейін орналасқан құлақ бөлімі.																																																														
5	Бұл құлақ бөлімінен құлақ қалқаны, сыртқы дыбыс жолы және дабыл жарғағы кіреді																																																														
6	Бұл құлақ бөлімі үш есту сүйекшелерінен тұрады(балғашық, төсік, үзенгі)		+																																																												
7	Бұл құлақ бөліміне кіретін сыртқы есту жолында құлық бөлетін бездер болады.	+																																																													
8	Бұл құлақ бөлімінде мұрын-жұтқыншақпен байланысты қуыс болады		+																																																												
9	Бұл құлақ бөлімінде ұлу дене және тепе-теңдік мүшесі-вестибула аппараты болады																																																														
3 минут	Бекіту:	<table><tr><td colspan="3">Құлақ бөлімдерінің қызметтерін жазыңыз</td><td>Тақырыпты меңгергенін анықтау</td><td></td><td>Дескрипторлар:</td><td>Слайд 13</td></tr><tr><td>№</td><td>Құлақ бөлімдері</td><td>Қызметтері</td><td></td><td></td><td>- Құлақ бөлімдерінің</td><td></td><td></td></tr><tr><td>1</td><td>Құлақ қалқаны</td><td></td><td></td><td></td><td>ң қызметтерін жазды</td><td></td><td></td></tr><tr><td>2</td><td>Есту жолы</td><td></td><td></td><td></td><td>ы</td><td></td><td></td></tr><tr><td>3</td><td>Есту сүйекшелері</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>4</td><td>Дабыл жарғағы</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>5</td><td>Ұлу дене</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Құлақ бөлімдерінің қызметтерін жазыңыз			Тақырыпты меңгергенін анықтау		Дескрипторлар:	Слайд 13	№	Құлақ бөлімдері	Қызметтері			- Құлақ бөлімдерінің			1	Құлақ қалқаны				ң қызметтерін жазды			2	Есту жолы				ы			3	Есту сүйекшелері							4	Дабыл жарғағы							5	Ұлу дене												
Құлақ бөлімдерінің қызметтерін жазыңыз			Тақырыпты меңгергенін анықтау		Дескрипторлар:	Слайд 13																																																									
№	Құлақ бөлімдері	Қызметтері			- Құлақ бөлімдерінің																																																										
1	Құлақ қалқаны				ң қызметтерін жазды																																																										
2	Есту жолы				ы																																																										
3	Есту сүйекшелері																																																														
4	Дабыл жарғағы																																																														
5	Ұлу дене																																																														
05:20-05:40																																																															
05:40-05:50																																																															
05:50-06:00																																																															
		Дұрыс жауаптар: 2-тапсырма. Дұрыс жауап <table><tr><th>№</th><th>Құлақ бөлімдері</th><th>Қызметтері</th></tr><tr><td>1</td><td>Құлақ қалқаны</td><td>Дыбысты қабылдап, құлақтың ішкі бөліміне жібереді.</td></tr><tr><td>2</td><td>Есту жолы</td><td>Дыбысты өткізеді. Сыртқы есту жолы құлақ бөлімін ішкі есту жолына қосады.</td></tr><tr><td>3</td><td>Есту сүйекшелері</td><td>Дыбыс жұмыртқасына қосып, төсікпен қабылдап, ішкі құлаққа жіберіп өткізеді.</td></tr><tr><td>4</td><td>Дабыл жарғағы</td><td>Сыртқы есту жолынан сыртқы дыбыс, ішкі есту жолына өткізіледі.</td></tr><tr><td>5</td><td>Ұлу дене</td><td>Құлақтағы сұйықтықтың тартылып атуы ролын атқарады. Төсікпен бірге жұтқыншақпен бірге қосылып есту жолына жібереді.</td></tr></table> Дескрипторлар: Құлақ бөлімдерінің қызметтерін жазды	№	Құлақ бөлімдері	Қызметтері	1	Құлақ қалқаны	Дыбысты қабылдап, құлақтың ішкі бөліміне жібереді.	2	Есту жолы	Дыбысты өткізеді. Сыртқы есту жолы құлақ бөлімін ішкі есту жолына қосады.	3	Есту сүйекшелері	Дыбыс жұмыртқасына қосып, төсікпен қабылдап, ішкі құлаққа жіберіп өткізеді.	4	Дабыл жарғағы	Сыртқы есту жолынан сыртқы дыбыс, ішкі есту жолына өткізіледі.	5	Ұлу дене	Құлақтағы сұйықтықтың тартылып атуы ролын атқарады. Төсікпен бірге жұтқыншақпен бірге қосылып есту жолына жібереді.				Слайд 14																																							
№	Құлақ бөлімдері	Қызметтері																																																													
1	Құлақ қалқаны	Дыбысты қабылдап, құлақтың ішкі бөліміне жібереді.																																																													
2	Есту жолы	Дыбысты өткізеді. Сыртқы есту жолы құлақ бөлімін ішкі есту жолына қосады.																																																													
3	Есту сүйекшелері	Дыбыс жұмыртқасына қосып, төсікпен қабылдап, ішкі құлаққа жіберіп өткізеді.																																																													
4	Дабыл жарғағы	Сыртқы есту жолынан сыртқы дыбыс, ішкі есту жолына өткізіледі.																																																													
5	Ұлу дене	Құлақтағы сұйықтықтың тартылып атуы ролын атқарады. Төсікпен бірге жұтқыншақпен бірге қосылып есту жолына жібереді.																																																													

Правила жизни

Барбосынова Жадыра Нуржанкызы
Ғ.Муратбаев атындағы мектеп гимназиясы, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Раздел	III. Жизненные ценности
ФИО педагога	Барбосынова Ж.Н
Школа	Школа-гимназия ГаниМуратбаева
Дата	12.10.2022
Класс 5 «Г»	Количество присутствующих: 24 Количество отсутствующих:
Тема урока	§ 13 Правила жизни
Цели обучения в соответствии с учебной программой	5.3.4.1. Владеть видами чтения, чтения по ролям. 5.2.1.1. Владеть словарным запасом, включающие синонимы, антонимы, омонимы.
Цели урока:	- понимают общее содержание текста - используют направленное чтение; - подбирают антонимы, дополняют слова в группах»;
Критерий оценивание	1. Отвечают на вопросы; 2. Понимают содержание и определяют тему текста. 3. Составляют кластер, 4. Указывают верные и неверные утверждения. 5. Изучают тему «Антонимы»
Привитие ценностей	

Ход урока				
Этап урока/время	Действия педагога	Действия учеников	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 5 минут	I. Организационный момент. Эмоциональный настрой. (К) «Эмоциональный момент»: «Встанем рядышком скажем здравствуйте друг-другу. Нам здороваться не лень, всем привет и добрый день! Если каждый улыбнется, день добрый начнется! У нас будет групповая работа, для этого нам нужно разделить группу по цвету: Делимся на группы по цветам 1. Красный 2. Синий 3. Желтый 4. Зеленый II. Актуализация знаний (К) Составить кластер на тему «Жизненные ценности»	Учащиеся встают улыбаются, хором приветствуют друг-друга. Учащиеся выбирают карточки, разложенные на столе.	ФО Взаимооценка. 	

Середина урока 35 минут	Родина, семья, добрые поступки, школа, знание, уважение, честность, доброта – это наши жизненные ценности. 1. Задание :Подберите к слово противоположенное данному слову. Доброта – злоба Такие слова называется антонимы. Слово «антоним» - произошло от древнегреческих слов «анти»- «против» и «онима» -«имя». Антонимы – это слова, противоположные по значению. Они составляют антонимические пары :	Учащиеся отвечают на вопросы, приводят примеры большой – маленький(и мя прилагательн ый); веселый – грустный(им я прилагательн ый); добро – зло (имя существитель ный); хорошо – плохо (наречие);	ФО.Слове сная оценка	Учебник русского языка 5класса, изд. «Алматы-Мектеп», стр 74 Карточки, постер, маркеры
	III. Изучение нового материала Объяснение грамматической темы 2.Задание. Антонимический диктант. Выпишите антонимы Как просто весь мир поделить на два цвета: На чёрный и белый, на зиму и лето, На счастье и горе, на утро и вечер, Паденье, полет, расставанье и встречу. Как просто – на части! –косою чертой... Вот только скажите, а как быть с душой? Ведь плачут от радости чаще, чем с горя, Легенды творят ведь не только герои. Есть грустные сказки, есть горькое счастье... Да разве такое поделишь на части?! Есть юная старость и мудрое детство -Смешное, однако, случилось соседство. Холодное лето есть, теплая осень, Вопрос без ответа, ответ без вопроса... Не веришь – взгляни сам – послушай совета, Нельзя этот мир разделить на два цвета... 3.Задание. Смысловой диктант.	Учащиеся читают стихотворени е и находят антонимы. Учащиеся пишут в тетрадях, по одному участнику группы, пишут на доске	Дескрипторы Выписывают антонимы Читают выразительно Баллы 1 1	Приложение№1 . Учебник русского языка 5класса, изд. «Алматы-Мектеп»,

	Учитель читает притчу «Два волка» Упражнение 185Б, страница 251. Когда – то давно старик открыл своему внуку одну жизненную истину. – В каждом человеке идёт борьба, очень похожая на борьбу двух волков. Один волк представляет зло – зависть, ревность, сожаление, эгоизм, амбиции и ложь... Другой волк представляет добро – мир, любовь, надежду, истину, доброту и верность... Маленький индеец, тронутый до глубины души словами деда, на несколько мгновений задумался, а потом спросил: - А какой волк в конце побеждает? Старый индеец едва заметно улыбнулся и ответил: - Всегда побеждает тот волк, которого ты кормишь. Прием «Ромашка Блума» состоит из шести лепестков, каждый из которых содержит какой – то тип вопроса. Ответьте на вопросы: 1.Что такое жизненная истина? 2.Если я правильно понял, то в человеке живет добро или зло? 3.Почему старый индеец так ответил? 4.Что будет если больше обращать внимания на добро? 5.Как ты относишься к тому что все делится на добро и зло? 6.Как можно применить данную притчу в жизни? IV. Закрепление изученного материала 3.Задание Упражнение 191 дополни предложения и запиши их в тетради. 1 _____ - то, что человек должен ценить в жизни. 2.Истинное сокровище для людей – умение _____ 3.Светлая ложь джигиту не в укор, когда он заслонил собою _____. Слова –помощники: общаться, друг, ценности.	. Ученики должны определить основную мысль притчи и записывают в тетрадь. добро – зло, мир – война, истина – ложь, утро – вечер, огонь – вода,		стр 251
		Учащиеся дополняют слова, выполняют упражнения	Дескрипторы Подбирают правильно слова Высказывают свою точку зрения	Баллы 1 1
Конец урока 5 мин	VI. Итог урока. (К) Прием «КАНООТ» выявляет уровень усвоения полученной информации на данном уроке. 1. Определите антонимы А. Добро – зло	Учащиеся отвечают на тестовые задание на смартфоне	ФО «Взаимо оценивание»	Учебник стр87

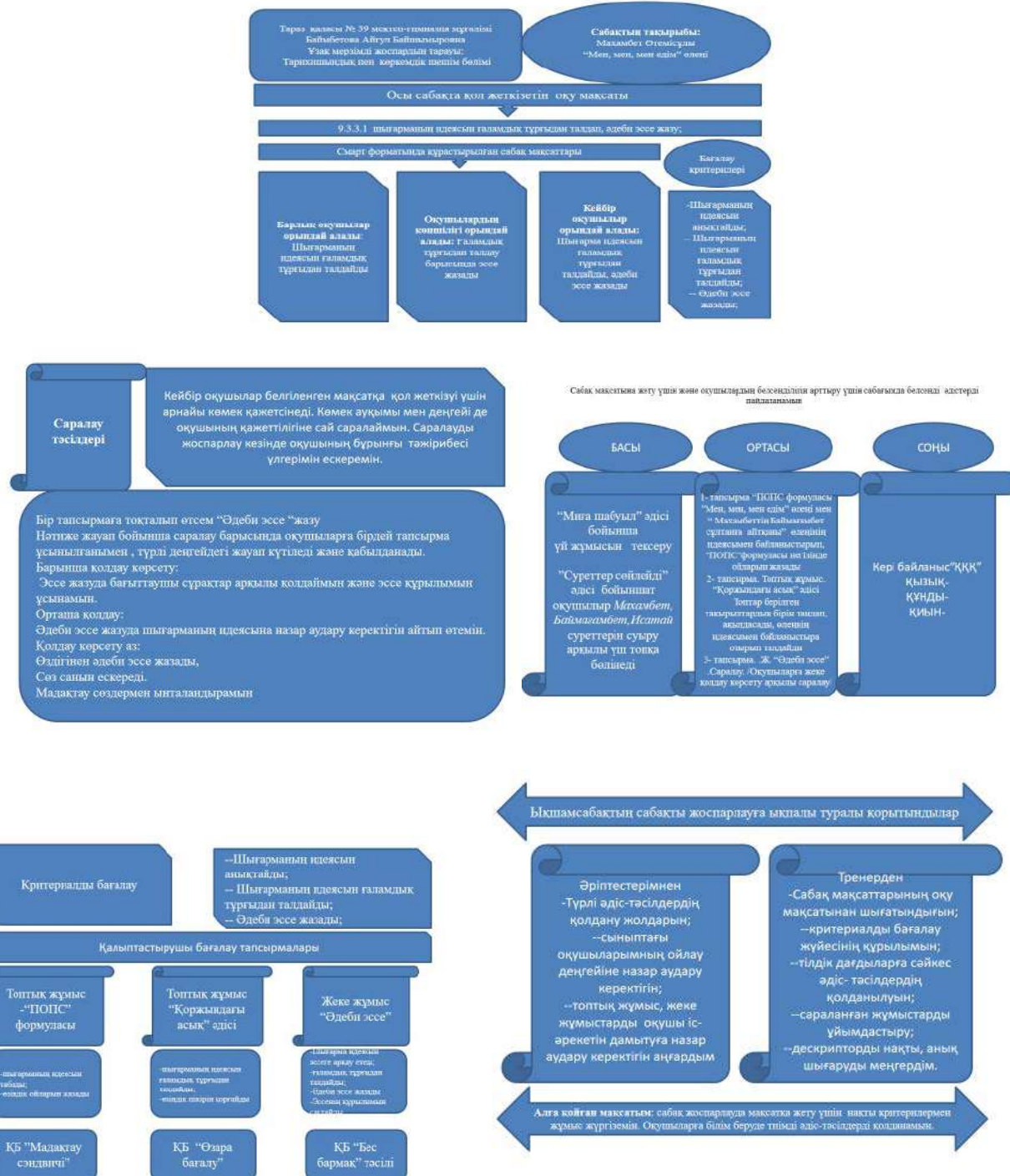
	В. Ветер, буря Д. Красивый, симпатичный С. Лук 2. Что такое антонимы А. одинаковые по звучанию и написанию В. имеют близкие значения Д. противоположным значением С. обозначает предмет 3. Как ты понимаешь смысл фразы «Всегда побеждает тот волк, которого кормишь»? А какого волка кормишь ты? А. жадного В. доброго Д. злой С. завистливого 4. «Два волка» - это ? А. стихотворение В. сказка Д. рассказ С. притча Рефлексия Приём «Оцени себя на уроке» Нужно подчеркнуть нужное на карточке «Интересно. Скудно. Безразлично.. Отдыхал. Помогал другим. Я понял материал. Узнал больше чем знал. Дифференцированное домашнее задание: .А. Составить синквейн к слову «Жизнь» В. Найти и записать 5 правил жизни.. С. Написать антонимы;	А Д В С		Учебник, Интернет ресурсы Карточки-рефлексии

Приложение №1

Как просто весь мир поделить на два цвета:
На чёрный и белый, на зиму и лето,
На счастье и горе, на утро и вечер,
Паденье, полет, расставанье и встречу.
Как просто – на части! – косою чертой...
Вот только скажите, а как быть с душой?
Ведь плачут от радости чаще, чем с горя,
Легенды творят ведь не только герои.
Есть грустные сказки, есть горькое счастье...
Да разве такое поделишь на части?!
Есть юная старость и мудрое детство
-Смешное, однако, случилось соседство.
Холодное лето есть, теплая осень,
Вопрос без ответа, ответ без вопроса...
Не веришь – взгляни сам – послушай совета,
Нельзя этот мир разделить на два цвета...

Махамбет Өтемісұлы “Мен, мен, мен едім”

Баймбетова Айгул Байшымыровна
№39 мектеп –гимназиясы, Тараз қ.

С. А. Абрамов «Выше радуги»

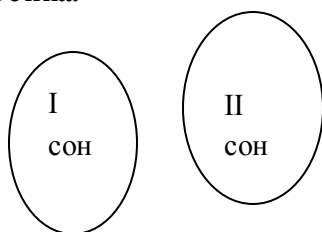
Бектаева Гулсим Махановна
СШ №14 М.Мақатаев, г.Тараз

Раздел	Мы выбираем спорт	
ФИО педагога:	Бектаева Гулсим Махановна	
Класс 7	Количество присутствующих :	Количество отсутствующих:
Тема урока:	С. А. Абрамов «Выше радуги».	
Цели обучения в соответствии с учебной программой	7.1.5.1 прогнозировать содержание по заголовку или началу текста 7.3.4.1 использовать виды чтения, включая поисковое; 7.4.3.1 представлять информацию в виде таблицы, схемы диаграммы, графика;	
Цели урока	• прогнозировать содержание текста, отвечая на вопросы; • использовать поисковое чтение; • создать творческую работу на тему «Мы за здоровый образ жизни», используя схемы, диаграммы	
Уровень мыслительных навыков	Применение, навыки высокого порядка	

Ход урока				
Этап урока/время	Действия педагога	Действия учеников	Оценивание	Ресурсы
Начало урока.	І. Организационный момент. Приветствие учителя. Звучит музыка.Под музыку делает зарядку учитель, ученики повторяют. В понедельник В понедельник я купался, (Изображаем плавание.) А во вторник — рисовал. (Изображаем рисование.) В среду долго умывался, (Умываемся.) А в четверг в футбол играл. (Бег на месте.) В пятницу я прыгал, бегал, (Прыгаем.) Очень долго танцевал. (Кружimsя на месте.) А в субботу, воскресенье (Хлопки в ладоши.) Целый день я отдыхал. (Дети садятся на корточки,	Приветствие учащихся. Ученики повторяют движения за учителем.	Наблюдение учителя.	Приложение 1 Музыка для зарядки Приложение 2 https://mdou59.edu.yar.ru/innovatsii/obrazovatelnie_tehnologii_v_dou/zdorovesberegayushchie_tehnologii/fizkultminutki.html

	руки под щеку — засыпают.) Понравилась вам зарядка? Как вы думаете, почему нужно делать зарядку? Деление на группы «Спорт» и «Здоровье», «Зарядка». Ребята, дополнительно вы должны были прочитать любое произведение о спорте. Используя схематический органайзер «Двухчастный дневник» , поделитесь прочитанным произведением (2-3 ученика по выбору) «Двухчастный дневник» <table><tr><td>Цитата (произвела наибольшее впечатление, вызвала воспоминание, ассоциацию, протест, озадачила, вызвала восторг, удивление)</td><td>Комментарий (что заставило записать именно эту цитату)</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	Цитата (произвела наибольшее впечатление, вызвала воспоминание, ассоциацию, протест, озадачила, вызвала восторг, удивление)	Комментарий (что заставило записать именно эту цитату)			Ученики делятся на 3 группы Ученики с высоким уровнем мотивации делятся прочитанным с помощью схематического органайзера «Лоскутное одеяло»	Обратная связь учителя Реализация проекта «Читающая школа»	«Двухчастный дневник»
Цитата (произвела наибольшее впечатление, вызвала воспоминание, ассоциацию, протест, озадачила, вызвала восторг, удивление)	Комментарий (что заставило записать именно эту цитату)							
Середина урока. 40 мин.	Задание № 1 (И) Предположите по названию «С.А.Абрамов «Выше радуги», о чем этот текст. Прослушайте текст, ответьте на вопросы с с помощью приема «Микрофон» 1.Каковы основные события в произведении? Расскажите с помощью органайзера «Карта историй» об основных событиях произведения 2. Какие сказочные персонажи встречаются в тексте? 3.Исполнилась ли мечта Алика? 4. Каков распорядок дня мальчика? 5. Чем отличается первый сон Алика от второго сна?	Ученики на основе названия произведения прогнозируют, о чем будет этот текст Учащиеся отвечают на вопросы через прием «Микрофон».	Критерий оценивания : - прогнозирует содержание текста, отвечая на вопросы; Дескрипторы: - предполагает содержание по названию -отвечает на вопросы (за каждый правильный ответ 1б) -отмечает особенности I сна -отмечает особенности II сна - определяет общие моменты Самооценив	Учебник для 7 класса «Атамұра» Стр.119-132				

Заполните диаграмму Венна.

Задание №2 (Г)

Произведите анализ произведения

I группа- составьте и ответьте на вопросы графического органайзера «Звезда»

Прием
«Чтение с пометками INSERT».

V	+	-	?
Я это знал	Новое для меня	Я думал иначе	Интересно Непонятно Нужно разобраться

II группа - проанализируйте содержание произведения с помощью приема «Литературная пирамида»

III группа- систематизируйте материал с помощью приема «Чтение с пометкой»

ПРИЕМ «ИНСЕРТ»

- 1. Читая, ученик делает пометки в тексте.
- V – уже знал.
- – новое.
- ++ – думал иначе.
- ? – не понял, есть вопросы.
- 2. Читая, второй раз, заполняет таблицу, систематизируя материал.

V (уже знал)	+ (узнал новое)	- (думал иначе)	? (есть вопросы)

Задание №3 (Г) Задание на ФГШ (функциональная грамотность школьников) Создайте творческие работы на тему о здоровом образе жизни, используйте схемы,

I группа- составляют и отвечают на вопросы графического органайзера «Звезда»

II группа производят анализ стихотворения с помощью приема «Литературная пирамида». Определите жанр, тему, идею текста, решение проблемы, ключевые слова

1. Жанр литературного произведения
2. Два ключевых слова, описывающие время действия
3. Три ключевых слова, раскрывающие тему произведения
4. Четыре ключевых слова, описывающие идею произведения
5. Пять ключевых слов произведения

III группа – читают текст, используя прием «ИНСЕРТ»,

ание по дескрипторам
ФО.

«Светофор»
Критерий

оценивания:
использовать поисковое чтение
Дескриптор

для I группы:

1. Составляет и отвечает на вопрос «Как?»
2. Составляет и отвечает на вопрос «Что?»
3. Составляет и отвечает на вопрос «Когда?»
4. Составляет и отвечает на вопрос «Где?»
5. Составляет и отвечает на вопрос «Почему?»

Дескрипторы для II группы:

1. Определяет жанр
2. Определяет время действия
3. Раскрывает тему
4. Определяет идею
5. Записывает 5 ключевых слова

Дескрипторы для III

Иллюстрации
клей, бумага

диаграммы, проявите творчество, креативность		
I группа Создать постер на тему «Мы за здоровый образ жизни»	II группа Написать пост в сеть Интернет, используя схемы, диаграммы	III группа Составить агитационный текст для рекламного ролика о здоровом образе жизни
I группа создает постер на тему «Мы за здоровый образ жизни» II группа пишет пост в сеть Интернет III группа составляет агитационный текст для рекламного ролика о здоровом образе жизни		
 		
группы: 1. Пишут известную информацию 2. Пишут новую информацию 3. Пишут ту информацию, с которой не согласен 4. Задает вопрос 5. Систематизирует по прочитанному Взаимооценивание через дескрипторы Ф.О. «Сигналы рукой» Критерий для оценивания: создает творческую работу на тему «Мы за здоровый образ жизни», используя схемы, диаграммы Дескрипторы для I группы: 1. Создает постер 2. Соблюдает особенности при составлении		

			постера 3. Использует схемы 4. Использует диаграммы Дескрипторы для II группы: 1. Пишет пост 2. Раскрывает тематику 3. Использует схемы 4. Использует диаграммы Дескрипторы для III группы: 1. Создает текст для рекламы 2. Раскрывает тематику 3. Использует схемы 4. Использует диаграммы Оценивание учителем по дескрипторам. ФО. «Две звезды одно пожелание»	
Конец урока 2 мин.	Рефлексия. Прием «Ладонка» Домашнее задание на дифференциацию. 1. Составить синквейн к словам «Спорт», «Здоровье», 2. Составить рассказ по иллюстрациям. 3. Написать текст – повествование на тему	Определяют уровень достижения успеха		https://www.google.com/sea

	«Один день из жизни будущего спортсмена».			

Интернет-общение. Сравнение.

Вержбицкая Е.А.
СШ №33, г. Тараз

Раздел	Молодежная культура Морфология и орфография. Синтаксис и пунктуация.			
ФИО педагога	Вержбицкая Е.А.			
Дата	24.01.2023г.			
Класс	Количество присутствующих:		отсутствующих:	
Тема урока	Интернет-общение. Сравнение.			
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	7.1.1.1 - определять основное содержание видео, извлекая из него известную и неизвестную информацию; 7.1.5.1 - участвовать в диалоге по предложенной проблеме, аргументируя свою точку зрения; 7.3.7.1 - корректировать текст, исправляя смысловые, фактические, логические недочеты; редактировать текст, изменяя структуру отдельных предложений или фрагментов текста;			
Цель урока	Все учащиеся будут знать о преимуществах и недостатках влияния интернет- общения на жизнь человека; составлять предложения со сравнениями; Многие учащиеся смогут выделять сходства и различия живого общения и интернет- общения, рассказать об опасностях интернета; аргументировать, доказать необходимость соблюдения правил поведения в интернете, ответить на вопросы по содержанию текста; Некоторые учащиеся смогут аргументировать, доказать о соблюдении правил поведения в интернете, связать с жизнью.			
Ход урока				
Этапы урока	Деятельность учителя	Деятельность обучающихся	Оценивание	Ресурсы
Начало урока (11 минут) 4	Организационный момент Приветствует учащихся, проверяет готовность к уроку, желает успеха. Для создания психологической атмосферы проводит игру «Хорошее настроение» (учащиеся встают в круг). -Похлопайте в ладоши те, у кого сегодня хорошее настроение. Улыбнитесь мне, улыбнитесь друг другу и пожелаем всем: «Успехов!» (хором). (С помощью разрезанных картинок «WhatsApp», «В контакте», «Instagram» делит класс на группы.) Эпиграф к уроку <i>Расстоянья Интернету</i>	Подготовка к уроку <		

2	<i>Совершенно не страшны. За секунду он доставит Сообщенье хоть с Луны. Не печалься, если вдруг, Далеко уехал друг. Подключаешь Интернет- Расстоянья больше нет! Электронное письмо Вмиг домчится до него. Ну, а видеозвонок Сократит разлуки срок!</i> Целеполагание -Как вы думаете, о чем мы сегодня на уроке мы будем говорить? -Какие цели мы должны себе поставить? Правильно. Сегодня мы с вами поговорим о плюсах и минусах интернет-общения, найдем сходства и различия его с живым общением. У каждого из вас лежит лист самооценивания, на котором указаны все критерии и дескрипторы, за которые вы можете получить баллы. В конце урока вы подсчитаете, сколько баллов за урок вы получили. Проверка домашнего задания (просмотр видеоролика «Притча о дворнике») -Как вы думаете, какую роль сыграло отсутствие е-мейла у дворника? Вам необходимо было определить спряжение глаголов, вставить пропущенные буквы. Как мы определяем спряжение глагола? Вывод: Для того, чтобы определить спряжение глагола, необходимо поставить его в форму 3 лица единственного числа. Глаголы 1 спряжения имеют окончания –ут, -ют. Глаголы 2 спряжения - -ат, -ят.	Проверяют домашнее задание	ФО	презентация Видеоролик «Притча о дворнике»
5				

Изучение нового материала (26 минуты) 4	Объяснение нового материала Сегодня мы с вами говорим об интернет-общении, а также мы с вами разберем понятие «Сравнение» в русском языке. Сравнение – это изобразительный прием, в котором сопоставляются два предмета (действия или явления) с целью усилить характеристики одного из них. Причем в отличие от метафор в сравнениях всегда упоминаются два элемента – то, что сравнивают, и то, с чем сравнивают. Индивидуальное задание Составьте предложение со сравнением, обязательно используя тему нашего урока «Интернет-общение». Вывод: С помощью сравнений выявляются важные качественные характеристики описываемого предмета. Речь становится образной, эмоциональной. Творческое задание 1 группа- заполнить таблицу 2 группа- сравнить по диаграмме Венна живое общение и интернет-общение 3 группа- перевести несплошной текст в	Составляют предложения	ФО	Презентация

4	многие готовы сидеть в Интернете круглосуточно. Теперь даже многие дети не стремятся убежать на улицу, а бегут к компьютеру, но, к счастью, не все такие. Важно правильно пользоваться Интернетом, тогда он будет другом и помощником. Выполните тестовые задания 1.Для чего были созданы социальные сети? А)Чтобы соединять людей, которые находятся далеко; Б) Чтобы в них общались люди, живущие в нескольких километрах друг от друга; В) Чтобы сидеть в них круглосуточно; Г) Чтобы делиться информацией. 2.Что является одним из лучших изобретений человечества? А) Компьютер; Б) Интернет; В) Телефон; Г) Браузер; 3.Благодаря какой программе можно позвонить в любую точку мира? А) WhatsApp Б) TikTok В) Instagram Г) Skype 4.Как в интернете можно найти информацию? А) Написать сообщение; Б) Посмотреть в ленте новостей; В) Ввести запрос в браузере; Г) Перейти по рекламе; А сейчас проверьте свои ответы и поставьте на листе самооценивания заработанный балл (слайд с правильными ответами)	Находят и исправляют устно ошибки		

	«Лови ошибки» А сейчас я хочу, чтобы мы с вами прочитали письмо от друга из Америки. Только есть небольшая проблема. Свое письмо он писал на английском языке, а мы его перевели через Яндекс переводчик. Там есть ошибки. Давайте найдем их, исправим и объясним правописание этих слов. <i>Добрый день мой друг из Казахстана. Моя бабушка тоже когда-то жила в Казахстане. Она очень часто рассказывала про твою страну. И когда она предлагала рассказать очередную историю из детства, я радовался, будто ребенок. Она всегда с таким трепетным чувством рассказывала про необъятные степи высокие горы хвойные леса. И я представлял перед собой картину, словно сам был там. Я старался, как пчела, усердно учить русский язык. Конечно я очень хочу приехать в Казахстан. И сейчас я очень рад, что нашел себе друга из этой страны, с которым я могу пока общаться виртуально.</i> -Найдите в тексте сравнения. -При помощи каких союзов используются сравнения?			
Конец урока (3 минут) 1 1 1	Рефлексия Сегодня на нашем уроке мы с вами говорили о плюсах и минусах интернет-общения, о сходствах и различиях интернет-общения и живого общения. Закрепили понятие «Сравнение» в русском языке.		Комментарий учителя Заполняют листы самооценивания	Лист самооценивания

	Д/з Написать эссе «Интернет-общение» А сейчас заполните свои листы оценивания			

Бірөлшемді массив

Ембердиева Ш.М.

№7 А. Пушкин атындағы орта мектебі, Қордай ауданы Жамбыл облысы

ДОҒЖО: Білім беру ұйымының атауы: « №7 Александр Пушкин атындағы орта мектебі» Қысқа мерзімді жоспары				
Бөлім	Python программалау тілінде алгоритмдерді программалау			
Педагогтың аты-жөні	Ембердиева Ш.М.			
Күні	24.02.23 ж.			
Сынып 9 «Ә»	Қатысушылар саны		Қатыспағандар саны	
Сабақтың тақырыбы:	Бірөлшемді массив			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	9.3.3.1- бірөлшемді массивтер пайдаланып Python программалау тілінде программаларды жасау			
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар:			
	Тізімге деректерді енгізу түрлері мен операторларын анықтау;			
	Көптеген оқушылар:			
	Массивке деректерді енгізу операторларын салыстыру;			
	Кейбір оқушылар:			
	Массивке деректерді енгізу операторларын қолданып алгоритмдерді программалау.			

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезені/ уақыт	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	1. Оқушылармен амандасу. « Көңіл-күй шаршысы » әдісі 2. Үй тапсырмасын қайталау. «Миға шабуыл» Flippity.net платформасы арқылы оқушыларға сұрақ қою. - Деректерді сұрыптау қандай қадамдардан	1. Мұғаліммен амандасады. Шаршыда берілген тапсырманы орындайды 2. Сұрақтарға ауызша жауап береді.	Дескриптор: -сұрақтарға жауап береді / 1 балл	

	тұрады? -Кеңейтілген сүзгілеуді пайдалану реті қандай? -Іздеу функцияларын қашан қолданған дұрыс? -Сүзгі деген не? -Тізім дегеніміз не? 3.Сабақтың мақсаттарымен таныстыру 4.Flippity.net платформасы арқылы оқушыларды 2 топқа бөлу	3.Сабақтың мақсаттарымен танысады.		
Сабақтың ортасы	Сонымен сабағымыздың тақырыбы: «Бірөлшемді массив». Тақтаға шкафтың суретін шығарып, жетелеуші сұрақтар арқылы балаларға ой салып, сабақтың мәнін ашу. Әр топтың ойын сұрау. Шкаф – бұл массив Суырма номерлері – бұл индекс Суырма ішіндегі заттар – массив элементтері «Терминдер конверті» әдісі Массив - массив – ағғау Деректер типі – Типы данных – Data type Индекс – Индекс – Index Элемент – Элемент – element Үтір – Запятая – coma Қол жеткізу – Доступ – To access Орын ауыстыру – Замена – Swap https://youtu.be/B5rxFTIG2Zk оқушыларға бейнежазбаны тыңдату.	Топтар өз ойын айтады «Бір өлшемді массив» тақырыбынды қолданылатын терминдерді қолданады. Әр топтан бір оқушы шығады. Мұғалімнің қолындағы конвертте жазылған терминдерді алып, өз тобына түсіндіруі керек. Терминді айтпайды. Тобындағы оқушылар қандай термин екенін табу керек. Бейнежазбаны тыңдайды	Мақсаты: сабақтың тақырыбын ашу Дескриптор: -терминдердің аудармасын табады/1 балл Дескриптор: -массивтердің алгоритмін ретімен тізіп шығады; -маңыздылығын түсіндіреді; -сұрақ-жауап алмасады; /3 балл	 https://youtu.be/B5rxFTIG2Zk Магнитті тақта, карточкалар,стикерлер

	Топтық тапсырма. «Гауһарлар иерархиясы» әдісі Топтық тапсырма. «Стикерлер топтамасы» әдісі Компьютермен жұмыс. (Ж) Практикалық жұмыс Мақсаты: бірөлшемді массивті қолданып бағдарлама кодын жазу. Сергіту сәті Жұптық жұмыс. Flippity.net платформасы арқылы оқушыларды жұптарға бөлу. Learningapps платформасымен жұмыс. Сынып бойынша тапсырма. Zip.crade мобильді қосымшасымен тест алу	Сыныпты жоспарлау Оқушылар тақтаның немесе қабырғаның жанында жұмыс істейді. Жұмыс алгоритмі • Шағын топтардағы оқушыларға бірнеше карточка беріледі. • Оқушылар оларды маңыздылық/басымдығына қарай орналастырады. Оларды тігінен немесе қатарлап қоюға болады. • Бұдан кейін оқушылар сынып ішінде сұрақты талқылауды бастар алдында бір біріннің рейтингілерін салыстыра алады. • Осы тапсырманы орындағаннан кейін жауап алу жүргізу пайдалы болуы ықтимал. • Идеяларды одан әрі зерделеу үшін «Стикерлер топтамасы» сияқты басқа әдістерді пайдалануға болады.	Өзара топтық бағалау Дескриптор: -кездейсоқ сандар функциясын анықтайды; -сандар аралығын жазады; -экранға шығару операторын анықтайды /3 балл Дескриптор: -массив элементтерінің анықтамасын толықтырады. /1балл Дескриптор: -тест сұрақтарына жауап береді /1 балл	Оқулық, компьютер, АКТ, online Python.com https://learningapps.org/display?v=pi05ije1c23

		Жұмыс алгоритмі Оқушылар «Қалай?» немесе «Неге?» деген сұрау есімдіктері қолданып бір-біріне сұрақтар қояды. Тапсырманы жеке компьютерде орындайды. Есепті шығарады және нәтижесін тексереді. Сілтеме арқылы Learningapps платформасына өтіп, тапсырманы орындайды. Zip.crade мобильді қосымшасына сілтеме арқылы өтіп, тест сұрақтарына жауап береді. Нәтижесін анықтайды.		
Сабақтың соңы	Бағалау. Excel программасы арқылы бағалау Рефлексия. What`s app мессенджері арқылы сұрақ-жауап жүргізу.	Сабақ бойынша жинаған жтандарының санын айтады. Бүгінгі сабақ түсінікті болды ма? 1. Бәрін түсіндім 2. Жеткілікті түсінбедім 3. Ештеңе түсінбедім		 WhatsApp

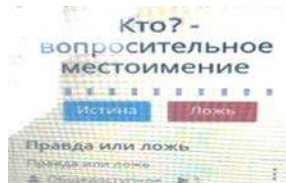
Үй тапсырмасы	Оқулықтағы берілген тапсырмаларды орындап келу.			

Что заменяет именные части речи (Местоимение)

Даникеева Ардакгуль Бакытжанова
Школа №62, г.Тараз

Тема урока: § 55 Что заменяет именные части речи (Местоимение)	Школа: №62 города Тараз			
Дата:	ФИО учителя: Даникеева Ардакгуль Бакытжановна			
КЛАСС: 7 «Ә»	Количество присутствующих		Количество отсутствующих	
Цели обучения, которые необходимо достичь на данном уроке	С 7.1.4.1 - определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста; Г 7.2.3.1 - соблюдать морфологические нормы использования форм разных частей речи. Ч 7.3.3.1 - формулировать проблемные вопросы по тексту, позволяющие выдвигать идеи, предположения, и отвечать на вопросы, приводя аргументы, связывать информацию текста с другими фактами из реальной жизни; П 7.4.2.1 - излагать кратко содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; П 7.4.4.1 - писать творческие работы (в том числе на литературные темы) представляя себя в предлагаемой ситуации и описывая собственные ощущения, с использованием эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов, сравнений, фразеологизмов и олицетворений ИЯЕ 7.5.2.2 - использовать сложные предложения, выражающие условные, уступительные, сравнительные, сопоставительные отношения;			
Цели урока	Учащиеся могут: строить речь логично и последовательно, демонстрируя нормы устной и письменной речи			
Ожидаемый результат	Все учащиеся смогут: Сравнить тексты; отличить диалогическую речь от монологической речи; правильно употреблять именные части речи; передавать события, соблюдая последовательность; называть слова одним словом или сочетанием; находить в предложении вводные слова.			
	Большинство учащихся будут уметь: представлять информацию в виде таблицы, схемы;			
	Некоторые учащиеся смогут: составлять диалог, опираясь на текст; находить в тексте художественно-изобразительные средства, создавать аргументированное высказывание на основе личных впечатлений и наблюдений.			
Языковая цель	Учащиеся могут: строить речь логично и последовательно, демонстрируя нормы устной и письменной речи Ключевые слова и фразы: именные части речи, местоимение Используемый язык для диалога/письма на уроке: русский. Вопросы для обсуждения: Какие фразеологизмы Вы знаете?			
План				
Этап урока/ время	Действия педагога	Действия учеников	Оценивание	Ресурсы
Начало урока	І. Организационный момент. Давайте улыбнемся друг	Приветствие. Делим на группы при помощи программы	Фо приветствие	

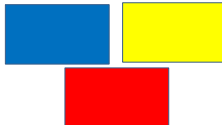
	другу, я рада вновь видеть ваши улыбки и думаю, что сегодняшний день принесет нам радость общения друг с другом. Успехов вам и удач! Каким вы хотите видеть сегодняшний урок? II. Актуализация знаний. (К) О каком герое произведения Дж. Свифта идёт речь в тексте? Как вы догадались? Кто он такой? (деятельность учащихся) ученики отвечают на вопросы, определяют тему урока. III. Изучение нового материала. 	WORDWALL, метод «Случайное колесо» https://wordwall.net/ru/resource/51796956		
	II. Актуализация знаний. (К) О каком герое произведения Дж. Свифта идёт речь в тексте? Как вы догадались? Кто он такой? (деятельность учащихся) ученики отвечают на вопросы, определяют тему урока. III. Изучение нового материала. 	Учимся применять правило. Работа с таблицей «Местоимение. «Ваш помощник», с. 280. (Деятельность учащихся) Ученики читают правила и записывают в тетрадь ключевые слова. Упр. 346. Прочитайте высказывание учёного Г. Я. Солганика о роли местоимений в речи. Сформулируйте основную мысль текста. Выпишите из текста все местоимения и укажите их разряд. 	Фо Взаимооценива - ние	Учебник Компьютер. Интерактив- ная доска
Середина урока	IV. Освоение изученного материала. Физкультурная минутка V. Закрепление изученного материала. 349. Прочитайте рассказ С. А. Баруздина по ролям. Объясните смысл фразеологизма <i>золотые руки</i>. Определите тему и основную мысль рассказа. Поставьте к тексту «тонкие» и «толстые» вопросы, используя вопросительные местоимения. Работа «Карточкой-информатором» 350. Выпишите из рассказа «Когда люди радуются» личные и притяжательные местоимения. Какими	К.И. 347. Замените повторяющиеся существительные, прилагательные, числительные подходящими местоимениями. Какое из них указывает на предмет, какое – на признак, а какое – на количество? Упр.348. <i>Распределительный диктант.</i> Распределите данные местоимения по разрядам: 1) личные 2) возвратные 3) притяжательные 4) указательные 5) вопросительные	Откройте поле https://wordwall.net/ru/resource/51796956 Эта стратегия формативного оценивания может быть использована учителем при объяснении темы и при необходимости проверки знаний обучающихся. По итогам полученных ответов учитель	Ключевые слова и фразы: <i>столярничать</i> – ұсталық жұмыс істеу, <i>столярный инструмент</i> – ұстаның құрал-сайманы, <i>самокат</i> – көліктің бір түрі, <i>надоело ему</i> – қызығы басылды, <i>выращивали рассаду</i> – көшет өсірді. Используемый язык для диалога/письма на уроке: русский. Вопросы для обсуждения: Что

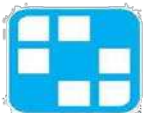
	членами предложения они являются? В каких падежах они стоят? Составление синквейна к слову <i>местоимение</i>	б) отрицательные. С одним местоимением каждой группы составьте различные по цели высказывания предложения. Попробуйте доказать, почему так названы эти местоимения.	должен принять решение о повторном изучении, закреплении темы или продолжении обучения. 	означает относительное местоимение?
Конец урока	Упр. 352. Прием «Верные и неверные утверждения» выявляет уровень усвоения полученной информации на данном уроке. 1) <i>Себя</i> – возвратное местоимение. 2) <i>Кто?</i> – вопросительное местоимение. 3) <i>Мой, твой, наш</i> – личные местоимения. 4) <i>Никто, ничей, никакой</i> – отрицательные местоимения. 5) <i>Он</i> – указательное местоимение. Метод «Правда или ложь» https://wordwall.net/ru/resource/51797209 	Домашнее задание. Для самостоятельного изучения предлагается «УС». Напишите эссе на тему «Хобби моих друзей», включая в свой рассказ местоимения	Рефлексия Как проходило занятие? Что было удачно? Что было неудачно? Что Вы хотите изменить? В какой поддержке Вы нуждаетесь?	Физкультурная минутка. Мы проверили осанку И свели лопатки. Мы походим на носках, Мы идём на пятках

1822-1824 жылдардағы патша реформалары

Джумагазиева Зауре Дженисбековна
Төле би атындағы орта мектебі, Шу қ.

Бөлім:	7.2 Отарлау және ұлт-азаттық күрес
Педагогтың Т.А.Ә.	Джумагазиева Зауре Дженисбековна
Күні:	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Пәні:	Қазақстан тарихы
Сынып:	7
Сабақтың тақырыбы:	1822-1824 жылдардағы патша реформалары.
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары:	7.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру
Сабақтың мақсаты:	1822-24 жж Патша үкіметінің Жарғылары нәтижесінде Қазақстанда болған Орта жүз бен Кіші жүз жеріндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді анықтайды
Зерттеу сұрағы:	Зерттеу сұрағы: Неліктен ХХ ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді?
Ойлау дағдыларының деңгейлері:	Қолдану
Тарихи ойлау дағдылары:	Тарихи талдау және түсіндіру
Тарихи концепт:	Фокус: Себеп және салдар. Қосымша: Өзгеріс пен сабақтастық

Сабақтың барысы:				
Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Ұйымдастыру 8 мин/ 1мин	Ұйымдастыру кезеңі: Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу.	Сәлемдеседі, сабаққа келмеген оқушыларды айтады.		1.Қима қағаздар Түрлі түсті қима қағаздар арқылы үш топқа біріктіру
1мин	1. Оқушыларды топқа біріктіру. Қызыл, сары, көк карточка таратып беремін.	 1. Оқушылар түске қарай бірігіп, өз тобына келіп отырады.	2. Мұғалімнің ауызша мадақтауы жүргізіледі	
4 мин	2. Психологиялық ахуал қалыптастыру. Біз мықтымыз ба? /мықтымыз/ Біз батылмыз ба? /батылмыз/ Біз таланттымыз ба? /таланттымыз/ Мұғалім: балалар	1. топ 2 топ 3 топ 2. Ортаға 1 оқушы шығып, балаларға сұрақтар қояды, сұраққа	3.Оқушылар өз жауаптарын тексеріп, алған ұпайлары арқылы өз білімдерін тексереді. Өз-өздерін бағалайды.	3.

2мин	бәріміз бері қараймыз мен 1,2,3дегенде шапалақтаймыз. Бүгінгі сабаққа дайынбыз ба балалар.....ия 3. Үй тапсырмасы: «Wordwall» сайты арқылы үй тапсырмасын тексеру Балалар өткен сабақты еске түсіру мақсатында сілтеме бойынша кіріп, сұрақтарға жауап береді. Тест жұмысы 1. 1756 жылы қыркүйекте патша әкімшілігі Кіші Жүз қазақтарына ресми шек қойды: [а/] Жайық жағалауына мал жаюға, [б/] алым-салық төлеуге, [в/] көшіп келуге 2. Қазақтардың Е.Пугачев бастаған шаруалар соғысына қатысуына түрткі болған [а/] Жер мәселесі, [б/] Мал дауы, [в/] Сауда мәселесі 3.Кіші жүздегі көтеріліс басшыларының бірі, Пугачев көтерілісіне қатысқан батыр: [а/] Сырым Датұлы, [б/] Кенесары	жалпылама жауап береді. 3. Оқушылар ұялы телефонмен, планшетпен тапсырма орындайды. Сұрақтардың дұрыс жауабын бос ұяшыққа орналастыру арқылы тест тапсырманы орындайды. Ерекше білім беруді қажет ететін көру қабілеті бұзылған оқушыға тапсырманы үлкен шрифпен жазып, өзіне жеке беремін. 4. Оқушылар өз ойларын ортаға салады, болжау арқылы осы ұғымдар арасынан дәстүрлі билік жүйесіне қатысты емес сөзді алып тастайды.	4. Қ.Б. Мұғалім ауызша кері байланыс береді.	 Wordwall https://wordwall.net/ru/resource/26274029 4.АКТ Интербелсенді тақтадан слайд арқылы көрсетіледі. Артқығы тап Ақсақал Ұлыс Президент Ата аймақ Ауыл Арыс Хандық Сұттан Ру Депутат Жүз Билер соты

	Қасымұлы, ☐ в/ Махамбет Өтемісұлы 4 Сырым Датұлы ру ының старшыны болды. ☐ а/ Байбақты, ☐ б/ Шапырашты, ☐ в/ Табын 5. Сырым Датұлының қазақ әскерлерімен алғашқы ашық қақтығысы жылы болды: ☐ а/ 1783, ☐ б/ 1800, ☐ в/ 1795 6. Сырым Датұлы көтерілісінің негізгі қозғаушы күші болд ы. ☐ а/ Шаруалар, ☐ б/ Ақсүйектер, ☐ в/ Сұлтандар 7. Сырым Датұлы бастаған көтеріліс айм ағын қамтыды ☐ а/ Кіші жүздің, ☐ б/ Ұлы жүздің, ☐ в/ Орта жүздің 8. Сырым көтерілісі жы лға созылды ☐ а/ 1783, ☐ б/ 1800, ☐ в/ 1795 4. Ой шақыру әдісі арқылы, жаңа сабақтың тақырыбын анықтау. «Артығын тап» тапсырмасы. Дәстүрлі билік жүйесін еске түсіру мақсатында бірнеше ұғымдар	-Патша үкіметіне дейінгі кезенді қайғалап шығады. Ауыл ,Ата аймақ , Ру, Арыс, Ұлыс, Жүз, Хандық		

	слайд арқылы көрсетіледі. -Неге бұл сөздерді артық деп ойлайсыздар балалар? -Дәстүрлі басқару жүйесі қандай болған еді атап шығайық -Ендеше бүгінгі сабағымыздың тақырыбы қандай деп ойлайсыздар? Оқушылар жауаптары арқылы жаңа сабақтың тақырыбы анықталып, сабақ тақырыбы, оқу мақсаттары мен бағалау критерийлері оқушыларға таныстырылады. Тарихи концепт пен зерттеу сұрағына назар аударылады. Зерттеу сұрағы: Неліктен XX ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді? Тарихи концепт фокус: Себеп-салдар			
Сабақтың ортасы/25мин./ 4мин	5. Жаңа сөздермен, терминдермен жұмыс. Топтық жұмыс. Термин сөздерді дұрыс анықтамасымен сәйкестендіріңдер: Дескриптор: 1-ші ұғымды	5. Оқулықты пайдалана отырып, термин сөздердің анықтамасын табады. Оқушылар бір-бірінің жұмысын топта бөліседі. Орындаған жұмыстарын дұрыс жауабымен салыстырады.	5. Қ.Б. Дескриптор арқылы балалар өзін-өзі бағалайды.	 Оқулық: Қазақстан тарихы 8сынып Алматы, мектеп 2018ж. 2010.

6 мин. 8мин	анықтамасымен сәйкестендіреді 2-ші ұғымды анықтамасымен сәйкестендіреді 3-ші ұғымды анықтамасымен сәйкестендіреді. 4-ші ұғымды анықтамасымен сәйкестендіреді. 5-ші ұғымды анықтамасымен сәйкестендіреді. 6-шы ұғымды анықтамасымен сәйкестендіреді. 7-ші ұғымды анықтамасымен сәйкестендіреді. 8-ші ұғымды анықтамасымен сәйкестендіреді. 6. Бейнематериал көру. Оқушыларға реформаның толық мазмұны ЦБР-ның интерактивті түсіндірілуі тындатылады. Бейнефильмді көріп болған соң, мына сұрақтарға жауап береді. 1. Реформа сөзін қалай түсінесіңдер? 2. Қазақ даласында қалыптасқан дәстүрлі басқару жүйесі кімдерге тиімсіз болды? 3. Патша үкіметінің хандық билікті жоюдағы басты мақсаты қандай еді? 4. Реформа қай жылдары болды? 5. Реформаны жүргізген кімдер	Ерекше білім беруді қажет ететін, балаға топ ішінде қолдау көрсетіледі. Сөйлеу тілінің бұзылыстары бар көру қабілеті бұзылған балалар. Мұғалімге жақын жердегі партаға отырғызылады. Ерекше білім беруді қажет ететін көру қабілеті бұзылған оқушыға тапсырманы үлкен шрифпен жазып, өзіне жеке беремін. 6. Балалар бейнефильмді көреді. Интербелсенді тактада сұрақтар көрсетіледі, балалар сұраққа ауызша жауап береді. Ерекше білім беруді қажет ететін, сөйлеу	6. Қ.Б. мұғалім кері байланыс беріп отырады 7. Қ.Б. Топтар өзара бір-бірін бағалайды «Екі жұлдыз, бір тілек " Мұғалімнің керібайланысы арқылы толықтырылады. 	6. Цифрлық білім беру ресурсы https://www.youtube.com/watch?v=m38plybTzAU 7. Источник: https://e-history.kz/kz/history-of-kazakhstan/show/8612/ © e-history.kz

	еді? 7. "Ойлан, жұптас, бөліс" әдісі Оқушыларға функционалдық сауаттылығын арттыру, және оқу сауаттылығын дамыту мақсатында дереккөздер беріліп, мәтінмен жұмыс жасайды. <i>Жарғыға сәйкес жаңа әкімшілік бөліктерді атауымен жүйелі кесте түрінде көрсетіп, түсіндіреді.</i> 1 топ : Дереккөздегі мәліметті оқып, «Сібір қырғыздарының жарғысы» реформасының нәтижесін кестеге салып, түсіндіріңіз. Қосымша дереккөз 2.1 «Сібір қырғыздарының жарғысы» Мақсаты Жарғы қабылданған жыл Авторы Әкімшілік өзгерістер болған аймақтар Округ Болыс Ауыл	тілінің бұзылыстары бар балаға мұғалім мен оқушы тарапынан қолдау көрсетіледі. Егер ауызша айтқысы келмесе, жазбаша жауап беруге мүкіндік беріледі. 7. Жеке. Оқушылар берілген тақырыптар бойынша мәтін мазмұнын оқып, ақпараттарды пысықтайды. Жұпта. Берілген тапсырмаға сәйкес жұптасып талқылайды. Тақырып бойынша негізгі мазмұнын анықтайды. Топта. Тапсырмаға сәйкес дайындалып, сынып алдында әр топ өз жұмыстарын жариялайды. Ерекше білім беретін, сөйлеу тілінің бұзылыстары бар балаға тапсырманы	7. 2 топ: Источник: https://e-history.kz/kz/history-of-kazakhstan/show/8612/ © e-history.kz

7 мин	Нәтижесі Дескриптор: - Сібір қырғыздары жарғысының мақсатын анықтайды; - Сібір қырғыздары жарғысы қабылданған жылды анықтайды - Сібір қырғыздары жарғысын құрастырған авторды анықтайды; - Әкімшілік-аумақтық өзгерістегі округтың қанша болысқа бөлінгендігін анықтайды. - Әкімшілік-аумақтық өзгерістегі Болыстың тың қанша ауылға бөлінгендігін анықтайды. - Әкімшілік-аумақтық өзгерістегі ауылдың қанша шаңыраққа бөлінгендігін анықтайды. -Сібір қырғыздары жарғысының нәтижесін анықтайды. 2 топ: Дереккөздегі мәліметті оқып, «Орынбор қырғыздарының жарғысы» реформасының нәтижесін кестеге	жазбаша орындап беру ұсынылады. Егер оқушы ауызша айтқысы келсе, сөйлеуіне мүмкіндік беремін. Ал, көру қабілеті бұзылған балаға үлкен шрифтпен мәтін беремін. 2 топ: Жеке. Оқушылар берілген тақырыптар бойынша мәтін мазмұнын оқып, ақпараттарды пысықтайды. Жұпта. Берілген тапсырмаға сәйкес жұптасып талқылайды. Тақырып	8. Қ.Б. Дескриптор арқылы оқушылар өзін-өзі бағалайды. Мұғалім кері байланыс береді.	

	салып, түсіндіріңіз. Қосымша: Дереккөз 2.2 Дескриптор: - Орынбор қырғыздары жарғысының мақсатын анықтайды; - Орынбор қырғыздары жарғысы қабылданған жылды анықтайды - Орынбор қырғыздары жарғысын құрастырған авторды анықтайды; - Әкімшілік-аумақтың қандай бөліктерге бөлінгенін анықтайды. - Кіші жүз жерінің неше дистанцияға әкімшілік бөлікке бөлінгенін анықтайды. -Кіші жүз жеріндегі ауылды кім басқарғанын анықтайды. -Орынбор қырғыздары жарғысының нәтижесін анықтайды. 3 топ: «Сібір қырғыздары» және «Орынбор қырғыздары» Жарғыларының нәтижесінде болған әкімшілік өзгеріс аумағын картаға белгілендер.	бойынша негізгі мазмұнын анықтайды. Топта. Тапсырмаға сәйкес дайындалып, сынып алдында әр топ өз жұмыстарын жариялайды. Ерекше білім беру қажет ететін, сөйлеу тілінің бұзылыстары бар балаға тапсырманы жазбаша орындап беру ұсынылады. Егер оқушы ауызша айтқысы келсе, сөйлеуіне мүмкіндік беремін. 3 топ Оқулықтағы картаны пайдалана отырып, әкімшілік өзгеріс аумақтарын картаға белгілейді. Жеке. Оқушылар берілген тақырып		

	Дескриптор: - «Сібір қырғыздары» реформасының нәтижесінде болған орта жүздегі әкімшілік өзгерістер аумағын белгілейді. -«Орынбор қырғыздары» реформасының нәтижесінде болған кіші жүздегі әкімшілік өзгерістер аумағын белгілейді. 8. Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы: Қалыптастырушы бағалау тапсырмасын таңдау арқылы ұсынамын. Оқушылар өз деңгейі бойынша таңдап орындайды. Екі тапсырманың да мақсаты бір, тапсырма оқу мақсатына жетуге бағытталған. Екі тапсырма баланың таңдауына мүмкіндік береді. "Т" кестесі	ар бойынша мәтін мазмұнын оқиды. Жұпта. Берілген тапсырмаға сәйкес жұптасып талқылайды. Топта. Тапсырмаға сәйкес дайындалып, сынып алдында топ өз жұмыстарын жариялайды. 8. Реформаның жағымды, жағымсыз жақтарын анықтап, дәлелдерін келтіреді. Барлық топқа бірдей тапсырма беріледі.		

	Реформаның нәтижесінде болған жағымды және жағымсыз жақтарын анықтаңдар. Реформаның жағымды жақтары 1. 2. 3. 4. Дескриптор: Реформаның жағымды жақтары 1. Реформаның жағымды жақтарына 1ші дәлелін келтіреді; 2. Реформаның жағымды жақтарына 2ші дәлелін келтіреді; 3. Реформаның жағымды жақтарына 3ші дәлелін келтіреді; 4. Реформаның жағымды жақтарына 4ші дәлелін келтіреді; Реформаның жағымсыз жақтары 1. Реформаның жағымсыз жақтарына 1ші дәлелін келтіреді; 2. Реформаның жағымсыз жақтарына 2ші дәлелін келтіреді; 3. Реформаның жағымсыз жақтарына 3ші дәлелін келтіреді; 4. Реформаның жағымсыз жақтарына 4ші дәлелін келтіреді;		Реформаның жағымсыз жақтары	

	Реформаның нәтижесіндегі жағымды, жағымсыз жақтарын шындық немесе жалған екендігін астын сызып анықтандар. Дескриптор: 1-ші тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 2-ші тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 3-ші тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 4-ші тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 5-ші тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 6-шы тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 7-ші тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 8-ші тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 9-шы тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды. 10-шы тұжырымның шындық/жалған екендігін анықтайды.			
Сабақтың аяғы	9. Жаңа сабақты	9. Оқушылар	9. Қ.Б.	

12мин	бекіту сұрақтары: 1.Қазақстанда хандық биліктің жойылуының негізгі себептері қандай? 2. Округтық приказдар қандай қызмет атқарды? 3. «Орынбор қырғыздары туралы» Жарғының қандай ерекшеліктері болды? 4. «Сібір қырғыздары туралы» Жарғының авторы кім? 5. «Орынбор қырғыздары туралы» Жарғының авторы кім? 10.Үйге тапсырма "1822-1824 жж. реформалар қазақ қоғамына қандай өзгерістер әкелді?" осы тақырып бойынша 100-120 сөзден кем емес эссе жазыңыздар. 11.Рефлексия Жалғастырыңыз: Маған ... қызықты болды Бұл ... қиындық туғызды Осы ... мені ойландырды	сұрақтарға жауап беріп, алған білімдерін пысықтайды. ЕББҚ ететін оқушы жауабын дәптерге жазып, көрсету ұсынылады. Сөйлеу тілінің бұзылыстары бар оқушы жазбаша түрде жауабын ұсынады. Көру қабілеті бұзылған оқушыға сұрақтар үлкен шрифтпен ұсынылады. 11. Оқушылар стикерлерін тақтадағы смайликтің тұсына жабыстырады.	Мұғалім оқушы жауабын тыңдап, кері байланыс береді.	11.

Геохронология

Джумагулыева Мадина Адыкеримовна
Ш. Смаханұлы атындағы №44 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім:	Литосфера	
Педагогтің аты-жөні	Джумагулыева Мадина Адыкеримовна	
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Геохронология	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	8.3.1.9 -геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады	
Сабақтың мақсаты:	- Геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғалардың ерекшеліктерін жіктеу. ЕБҚ бар балалар үшін: Геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғалардың ерекшеліктерін атайды	
Бағалау критерийі	- Геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды жіктей алады ЕБҚ бар балалар үшін: Геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғалардың қалыптасуын жазады	
Ойлау дағдыларының деңгейі	Түсіну, жоғарғы деңгейі	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті			Бағалау	Ресурстар
		Оқушының әрекеті	ЕҚБ		
Сабақтың басы: 7 мин	Ұйымдастыру кезеңі: Оқушылармен сәлемдесу. Түгендеу. Жағымды психологиялық ахуал туғызу. «Эра» әдісі. Топқа бөлу барысында таратылған эраларға байланысты сурет қиындылар беріледі, арқылы топқа бөлу.	Оқушылар бір-бірін жағымды лебіздерімен көңіл күйін көтереді, бауырмалдығын оятады. Оқушылар дәуірлерге байланысты суреттер арқылы топқа бөлінеді және өз тобының атауы бойынша мағынасын	Оқушылармен жақындастырады, көңіл күйін көтереді. Өз тобының атауы бойынша сурет арқылы мағынасын ашады		Қима суреттер

	1 – топ. Кайнозой 2 -топ. Мезозой 3 – топ. Палеозой Ой шақыру. Көрсетілген бейнеролик арқылы сұрақтар қойлады. 1. Бұл бейнероликті көргеннен кейін, қандай геологиялық жылсанау және геохронологиялық кесте арқылы ой түйдіндер? 2. бүгінгі сабағымызбен байланысы қандай? 3. барлығымыз бірігіп, осы сабақтың мақсатын ашайық? Мұғалім оқушылармен бірігіп сабақтың мақсатын бірге айқындайды.	ашады			https://yandex.kz/video/preview/?filmId=7887546482683396313&from=tabbar&text
Сабақтың ортасы: 30 мин	Тапсырма – 1. «Постер қорғау» әдісі. Берілген оқулықтағы мәлімет (§14. 109 – 117 бет) бойынша геохронологиялық кесте	Әр топ берілген оқулықтағы мәлімет арқылы геохронологиялық кесте арқылы орналастырып, талдайды.	Тапсырма – 1. Ерекше бала үшін, «Сурет» әдісі бойынша әр эрларға қойып, орналастырады. Дескриптор: - Сурет арқылы анықтайды.	Топ басшыларына бағалау парақшас	 §14. 109 – 117 бет

арқылы плакатқа орналастыру және талдау. 	Дескриптор: 1. геохронологиялық кесте арқылы орналастырып, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдерді ажырата алады. 2. геологиялық оқиғаларды біледі	Бағалау критерий Балл Кайназой1 Мезозой1 Палеозой1 Протеразой1 Архей1	Бағалау критерий Кайназой Мезозой Палеозой Протеразой Архей	Бағалау критерий Кайназой Мезозой Палеозой Протеразой Архей	Балл 1 1 1 1 1	Балл 1 1 1 1 1	Балл 1 1 1 1 1	Балл берілді. 1 Топ басшысы әр тапсырмадан соң, дескрипторға сәйкес оқушылардың ұпайына бағалау парағына енгізіп отырады	 https://kk.wikipedia.org/wiki/Қаратау_жотасы_(Тянь-Шань) kk.wikipedia.org/wiki/Қаратау_жотасы
	Тапсырма – 2. (Т) «Галерея» әдісі Берілген мәлімет бойынша Жамбыл облысындағы Қаратау қойнауында еліміздегі қандай ірі кендері шоғырланған және қандай дәуірлерде қалыптасқан бойынша кескін картаға түсір. 	Қаратау қойнауында еліміздегі қандай ірі кендері шоғырланған және қандай дәуірлерде қалыптасқан бойынша анықтайды және кескін картаға түсіреді. Дескриптор : 1. Жамбыл облысындағы		ЕББҚ - QR – арқылы жылдар мен эра атаулары бойынша сәйкестендіру	«Ауызша мадақтау», Жарай-сың, тамаша, бәрежелді.				

Бекіту сабағы 5 минут

	QR – арқылы жылдар мен эра атаулары бойынша сәйкестендіру 	Қаратау қойнауында еліміздегі ірі кендері және дәуірлерін анықтайды 2. Қаратау жотасын, ірі кендерін және дәуірлерін кескін картаға түсіреді.		
Сабақтың соңы: 3 минут	КЕРІ БАЙЛАНЫС! Кесте таратылады және толтырады:	Оқушылар кестеге толтыра отырып, бүгінгі сабаққа кері байланыс жасайды.		
Үй тапсырмасы:	Геохронологиялық кесте бойынша жер қыртысының қалыптасуы мен тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдер мен оқиғаларды кескін картаға түсіріп келу.			

Қосымша:

Тапсырма – 1.

«Постер қорғау» әдісі. Берілген оқулықтағы мәлімет (§14. 109 – 117 бет) бойынша геохронологиялық кесте арқылы плакатқа орналастыру және талдау.

Кезең	Дәуір	Жер қыртысының дамуы	Тіршіліктің дамуы
Архей	Архей	Бірінші қатпарлы жыныстардың қалыптасуы. Гранитоидтың пайда болуы.	Ауылды тіршілік иелерінің пайда болуы.
Протерозой	Протерозой	Метаморфтық жыныстардың қалыптасуы. Кристаллді жыныстардың пайда болуы.	Ауылды тіршілік иелерінің пайда болуы.
Палеозой	Палеозой	Силурді жыныстардың қалыптасуы. Карбонды жыныстардың пайда болуы.	Ауылды тіршілік иелерінің пайда болуы.
Мезозой	Мезозой	Меліңді жыныстардың қалыптасуы. Кайназойды жыныстардың пайда болуы.	Ауылды тіршілік иелерінің пайда болуы.
Кайназой	Кайназой	Меліңді жыныстардың қалыптасуы. Кайназойды жыныстардың пайда болуы.	Ауылды тіршілік иелерінің пайда болуы.

Дескриптор:

1. Геохронологиялық кесте арқылы орналастырып, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдерді ажырата алады.
2. Геологиялық оқиғаларды біледі

Бағалау критерий

Балл

Кайназой

1

Мезозой	1
Палеозой	1
Протерозой	1
Архей	1

Тапсырма – 2.

(Т) «Галерея» әдісі

Берілген мәлімет бойынша Жамбыл облысындағы Қаратау қойнауында еліміздегі қандай ірі кендері шоғырланған және қандай дәуірлерде қалыптасқан бойынша кескін картаға түсір.

Дескриптор :

1. Жамбыл облысындағы Қаратау қойнауында еліміздегі ірі кендері және дәуірлерін анықтайды
2. Қаратау жотасын, ірі кендерін және дәуірлерін кескін картаға түсіреді.

Бағалау критерий	Балл
1. Ірі кендері (полиметалл, фосфорит)	2
2. Дәуірлері (девон, карбон)	2
3. Қаратау жотасын, ірі кендерін және дәуірлерін кескін картаға түсіру	1

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін тапсырмалар (ЕББК):

Тапсырма – 1.

Ерекше бала үшін, «Сурет» әдісі бойынша әр эраларға қойып, орналастырады.

Сурет

Эра

Кайназой

Мезозой

Палеозой

Протерозой

Архей

Дескриптор:

- Сурет арқылы анықтайды.

Бағалау критерий	Балл
Кайназой	1
Мезозой	1
Палеозой	1
Протерозой	1
Архей	1

Тапсырма – 2.

«Индекс» әдісі арқылы эраны анықтайды.

Индекс	Эра
KZ	Кайназой

MZ	Мезозой
PZ	Палеозой
PR	Протерозой
AR	Архей

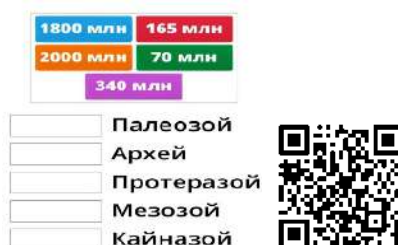
Дескриптор:

- Индекс бойынша эраларды анықтайды.

Бағалау критерий	Балл
Кайназой	1
Мезозой	1
Палеозой	1
Протерозой	1
Архей	1

Сабақ бекіту:

QR – арқылы жылдар мен эра атаулары бойынша сәйкестендіру

Бағалау парақшасы:

Аты жөні	Бағалау шкаласы			
	Тапсырма – 1	Тапсырма – 2	ЕББҚ	Тапсырма – 2
Кайназой -1				
Мезозой - 1				
Палеозой - 1				
Протерозой – 1				
Архей – 1				
Ірі кендері – 1				
Дәуірлер – 1				
Кескін карта -1				
Кайназой -1				
Мезозой - 1				
Палеозой - 1				
Протерозой – 1				
Архей – 1				
KZ – 1				
MZ – 1				
PZ – 1				
PR – 1				
AR -1				

Р. Гамзатов «Журавли».

Дюсембиева Жигерлена Адилхановна

СШ №9, г.Тараз

Раздел	ДЕНЬ ПОБЕДЫ: ПОЧЕМУ МЫ ДОЛЖНЫ ПОМНИТЬ	
ФИО педагога	Дюсембиева Ж.А.	
Дата		
Класс 7	Количество присутствующих:	отсутствующих:

Тема урока	Р. Гамзатов «Журавли».
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	С 7.1.4.1 – определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста; Г 7.2.4.1 – создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе личных впечатлений и наблюдений. Ч 7.3.3.1 - формулировать проблемные вопросы по тексту, позволяющие выдвигать идеи, предположения, и отвечать на вопросы, приводя аргументы, связывать информацию текста с другими фактами из реальной жизни; П 7.4.4.1 - писать творческие работы (в том числе на литературные темы) представляя себя в предлагаемой ситуации и описывая собственные ощущения, с использованием эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов, сравнений, фразеологизмов и олицетворений
Цель урока	- определять основную мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний - анализировать содержание художественных произведений небольшого объема, определяя особенности изображения главных и второстепенных персонажей, лирического героя
Критерии успеха	- выделять ключевые слова и словосочетания прослушанного текста; - определять тему и основную мысль произведения на основе ключевых слов - определять особенности изображения лирического героя произведения; - анализировать произведение, выявляя значение применения художественно – изобразительных средств

Ход урока

Этапы урока	Деятельность учителя	Деятельность обучающихся	Оценивание	Ресурсы
Организационный этап	Организационный момент. Создание коллаборативной среды. Упр. «Я так люблю себя...». Я так люблю себя, (руку приложили к сердцу) Что я могу любить тебя. (руку на плечо соседа) И ты начнешь любить себя, (рука на плечо соседа) Что сможешь полюбить меня. (руку приложили к своему сердцу) Распределение учащихся на группы по пазлам. (1группа- «Журавли», 2группа- «Солдаты»,	Выполняют упражнения. Собирают пазлы и озвучивают название группы. Учащиеся анализируют эпиграф. (ответы учащихся) Составляют кластер Война- горе, смерть, трагедия, убийство, жестокость, страдания и т.д. (ответы учащихся)	ФО. оценивание учителем	Интерактивная доска, слайды, портрет Р.Гамзатова, пазлы, тематические иллюстрации к стихотворению на слайдах. Учебник Карточки Бумажные журавлики

	Згруппа- «Память») Актуализация знаний. Анализ эпитафия. Помните! Через века, через года, – помните! О тех, кто уже не придёт никогда, – помните! -Что означают эти строки? -К какой песне они были эпитафией? Прием «Ассоциации»: учащиеся говорят о том, какие у них возникают ассоциации со словом «ВОЙНА» и составляют кластер. Слово учителя о людских потерях на войне.			
Изучение нового материала	Введение в тему урока. -Послушайте звуки птиц. Попробуйте угадать, каким птицам они принадлежат. -Что символизируют журавли? Чтение текста стихотворения Расула Гамзатова «Журавли» учителем. Карточка-информатор. (слайд) Сизый - тёмно-серый с синеватым оттенком, Клин - (сужающийся, заостренный конец), вызвать – звать кого-либо. Сизый - тёмно-серый с синеватым	Угадывают звуки птиц. (Ответы учащихся. Журавли – символ верности, любви, надежности, преданности.) Учащиеся работают со словарями Составляют синквейн. Солдат Смелый,	Взаимооценивание, самооценивание	

	оттенком, көкшіл түс Мгла-қараңғылық, иірі қараңғысы Стая- топырай. Словарная работа. Найдите значение слов по словарю и переведите на казахский язык. 1 группа. Полегли-... 2 группа. Клинь -... 3 группа. Вызвать-... Задание группам. Составить синквейн. 1 группа- «Солдат» 2 группа- «Журавли» 3 группа- «Память» Опережающее задание. 1. Рассказ ученика о жизни и творчестве Р. Гамзатова. 2. Рассказ ученика об истории создания стихотворения Р. Гамзатова «Журавли». Прием «Чтение с остановками». Критерии оценивания: -отвечает на вопросы, аргументируя свое высказывание; -сжато излагает содержание текста на основе прослушанного текста. Дескрипторы: -самостоятельно находит ответы на вопросы; -передает содержание текста. 1 остановка: Мне кажется	отважный Охраняет, защищает, Побеждает Надежный оплот нашей страны Воин (ответы учащихся) Ученик выступает с сообщением. Следующий ученик рассказывает об истории создания стихотворения. Читают и отвечают на вопросы учителя Ответы учащихся: белые журавли – символ любви, верности. (Ответы учащихся: они напоминают о том, что воины погибли на полях сражения.) (Им становится грустно от того, что люди погибли). (Подвиги солдат навсегда останутся в		

	порою, что солдаты, С кровавых не пришедшие полей, Не в землю нашу полегли когда-то, А превратились в белых журавлей. Вопросы учителя: - Символом чего являются белые журавли? 2 остановка: Они до сей поры с времен тех дальних Летят и подают нам голоса. Не потому ль так часто и печально Мы замолкаем, глядя в небеса? Вопросы учителя: - Как вы думаете, зачем журавли «подают нам голоса»? - Почему люди «замолкают, глядя в небеса»? -Помнят ли люди о подвигах павших? - Помнят ли сейчас? - Нужно ли помнить павших солдат? Почему? 3 остановка: Сегодня, предвечернею порою, Я вижу, как в тумане журавли Летят своим определенным строем, Как по полям людьми они брели. Вопросы для учителя: - Почему именно эту картину видит лирический герой? 4 остановка: Они летят,	памяти потомков). (Подвиги погибших солдат нужно помнить, ведь они пожертвовали своей жизнью для того, чтобы потомки жили свободной жизнью) (Для нашего героя клин журавлей ассоциируется со строем солдат. Солдаты остались в строю, до последнего защищая свою землю.) Определяют тему и основную мысль. (Автор размышляет о том, что имена солдат останутся в памяти людей, сколько бы ни прошло времени) (Бой был продолжительны й, и солдаты устали) (Природа как бы откликается на состояние солдат. Бой подходит к концу, силы на исходе.) (на строй солдат) (Автор размышляет о		

	свершают путь свой длинный И выкликают чьи- то имена. Не потому ли с кличем журавлиным От века речь аварская сходна? Вопросы учителя: - О чем размышляет автор? - Почему, по- вашему, журавли «выкликают чьи-то имена»? 5 остановка: Летит, летит по небу клин усталый, Летит в тумане на исходе дня, И в том строю есть промежуток малый, Быть может, это место для меня. Вопросы учителя: - Почему автор использует эпитет «клин усталый»? - Как представлена природа в данном отрывке? - На что похож клин журавлей? - Как вы понимаете выражение «И в том строю есть промежуток малый, Быть может, это место для меня»? 6 остановка: Настанет день, и с журавлиной стаей Я поплыву в такой же сизой мгле, Из-под небес по- птичьи окликаю Всех вас, кого оставил на земле. Вопросы учителя: - На какие мысли наводит данный отрывок? Задание группам.	том, что жизнь имеет свой конец. Он умрет, его душа превратится в журавля и улетит в небо) (о быстротечности жизни.) Находят художественно- выразительные средства языка. Определяют звукопись и цветопись произведения Учащиеся заполняют таблицу. Высказывают свое мнение. Скачивают на сотовые телефоны тесты и отвечают на вопросы. Результаты на экране появляются.		(https://learningapps.org/watch?v=p1g05h32322)

	1группа. Определить тему и основную мысль стихотворения. 2группа. Найти в тексте художественно-выразительные средства языка. 3группа. Какими звуками пользуется и какие цвета использует автор? Из теории литературы (слайд) Анафора. Определение. Анафора в тексте. Риторический вопрос. Антитеза. Задание группам. Упражнение «Незаконченное предложение». 1группа. В стихотворении «Журавли» рассказывается о ... 2группа. Это стихотворение заставило меня задуматься о том, что... 3группа. Это стихотворение учит нас... «Карта эмоций». Схема «Вижу, слышу, чувствую». Заполнить по содержанию произведения. Формула «ПОПС» -Считаете ли вы, что наши прадеды напрасно освобождали нашу землю от фашистских захватчиков,			

	жертвовали своими жизнями. Ведь многие их потомки забыли о них, а некоторые даже вступили в неонацистские объединения. Тестирование. Выберите правильный ответ. Рассказ ученика об истории создания песни «Журавли» (слайд). Прослушивание песни в исполнении М.Бернеса. Ребята исполняют вместе песню.			
Рефлексия	Итог урока. Благодаря этому стихотворению Р.Гамзатов стал популярным. По всему Советскому Союзу стали возводить стелы с журавлями там, где когда-то шли кровопролитные бои. Рефлексия Создание памятника. Давайте, ребята, подведем итоги нашего урока. Создадим свой памятник погибшим героям. На бумажных журавликах напишите свои впечатления от урока и прикрепите к памятнику.	Учащиеся дают оценку своей работе и работе одноклассников.		Прикрепляют к импровизированной стеле бумажные журавлики.

Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы.

Егембердиева Жансая
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Білім беру ұйымының атауы	Көктал орта мектебі			
Пәні:	Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы			
Бөлім:	6.3 Қазақ халқының қалыптасуы			
Педагогтің аты-жөні:	Егембердиева Ж.Б.			
Күні:	03.03.23			
Сынып: 6	Қатысушылар саны:		Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы:	Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы. Зерттеу сұрағы: Ұлы Дала мұрагері – қазақ халқы қалай қалыптасты?			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	6.1.1.4 «қазақ» этнонимінің мағынасын түсіндіру			
Сабақтың мақсаты	Барлығы: «қазақ» этнонимінің мағынасын түсінеді Көпшілігі: халықтың халық болып қалыптасуы үшін қажетті шарттар танысады: Кейбірі: «Қазақ», «этнос», «автохтонды ұлт»терминдерін бүгінгі күнмен байланыстырып талдайды			
*Тарихи ойлау дағдысы *Тарихи концепт	Тарихи талдау және түсіндіру Маңыздылық			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдас- тыру Өзін-өзі тексеру Өткен білімді еске түсіру	Оқушыларды түгендеу, қолайлы атмосфера қалыптастыру Үй тапсырмасын Ханталапай ойыны арқылы сұрап бағалаймын. Берілген суреттер негізінде жаңа тақырыпқа шығу. Суреттердің арасында қандай байланыстар болуы мүмкін? Бүгінгі сабағымызға қандай қатысы болуы мүмкін? Сабақ мақсаты, бағалау критерийлерімен таныстыру. Халықтың халық болып қалыптасуы үшін қандай шарттар болуы қажет деп ойлайсыз?	Оқушылар өз ойларын ортаға салады. Оқушылар жауаптары арқылы жаңа тақырыпқа көшу	ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Қазақстан тарихы көне заманнан бүгінгі күнге дейін. 5 томдық. Ітом. Атамұра, 2010 Бейнеролик
Жаңа білім	Топпен жұмыс. Оқы, талда, бөліс. «Білім көкпары» Оқушыларға алдын ала сараланған мәтіндер беріледі. Әр топқа жеке мәтін таратылады. Оқушылар мәтінмен жұмыс барысында постер жасайды және халық болып қалыптасу	Оқушылар берілген дескриптор шеңберінде өз пікірлерін ортаға салады. Дескриптор: -Оқушылар берілген мәтіннің	ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	https://www.youtube.com/watch?v=Oo6w1AK6x7w Дерек http://lms.nci.kz/history http://e-history.kz/kz/scorm Таратпа материал

маңыздылығын анықтап, атауға байланысты ойларын көрсетеді және оны бүгінгі күнмен байланыстырады. Өзге топ, тақырыпқа қорғап жатқан кезде, басқа топтар тыңдап, сұрақ дайындап, қорғау жұмыстарына бағасын беріп, өз тақырыптарымен байланыстырады. 1. Халық болып қалыптасу шарттары 2. «Қазақ», «алаш» атауы 3. Этнос, автохтонды ұлт түсінігі Тапсырма 2. Жұптық жұмыс Дереккөздер арқылы оқушылар төмендегі кестедегі сұрақтарға сипаттама береді. 6 W әдісі <table><tr><td>Нені?</td><td>Қандай?</td></tr><tr><td>Неге?</td><td>Кім?</td></tr><tr><td>Қалай?</td><td>Қашан?</td></tr></table> Жеке жұмыс «Жамбы ату» ойыны pickers платформасында жұмыс жасайды	Нені?	Қандай?	Неге?	Кім?	Қалай?	Қашан?	мәнін түсіндіреді. -Қарастырған тақырыптың маңыздылығын көрсетеді. -Тақырыпты бүгінгі күнмен байланыстырады. Дескриптор: 1. «Алаш, Қазақ, жүз» сөзінің мағынасы нені білдіретінін ашады. 2. «Алаш, Қазақ, жүз» атауы неге байланысты қойылған? 3. «Алаш, Қазақ, жүз» атауы қалай жүзеге асқаны туралы мәлімет береді. 4.« Алаш, Қазақ, жүз» атауы қандай мақсатта жүзеге асқаны туралы анықтайды. 5.« Алаш, Қазақ, жүз» атауын кім жазғаны туралы толық мәлімет береді. 6. « Алаш, Қазақ, жүз » атаулары қашан қолға алғаны туралы анықтайды Дескриптор: -Оқушылар бекітуге арналған	Көкпар жеңімпазд арына жүлде беріледі Түйе Жылқы Қой үлестірілі Асық әдісі арқылы бағалайды Оқушылар өзін-өзі бағалайды Кесте бойынша	Дар ҚБ парағы
Нені?	Қандай?								
Неге?	Кім?								
Қалай?	Қашан?								

		сұрақтарға садақ жебе бейнеленген суретті QR көтеріп жауап береді		
Бекіту	Сабақты қорытындылау Үйге тапсырма Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы. Зерттеу сұрағы: Ұлы Дала мұрагері – қазақ халқы қалай қалыптасты?	Сабақтың тақырыбын қорытындылау	«Ең үздік жауап»	Ақпараттық карточка
Кері байланыс	Шаңырақ әдісімен	Тақырып бойынша не білетінін, Қазақ, Алаш, Жүз деген сөздердің әрбір әріптерімен теңеу беріп аяқтады. Сабақта қай әдіс ұнағанын да көрсетті		A4, конспект

Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі.

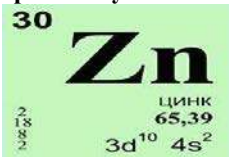
Жанимханова Мивагул Каржаубайқызы

№36 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім:	8.1С Металдар белсенділігін салыстыру
Педагогтің аты-жөні:	Жанимханова М.Қ.
Күні:	19.10.2022 ж.
Сыныбы:	8 «Ә»
Қатысушылар саны	
Қатыспағандар саны	
Сабақтың тақырыбы:	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі.
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	8.2.4.4 - қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 8.2.4.5 - металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
Сабақтың мақсаты:	-Қышқылдардың құрамындағы химиялық және физикалық қасиеттерін сипаттайды; - Металдардың электрохимиялық кернеу қатарын анықтайды. - Металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін жазады.
Бағалау критеріі:	- Қышқылдардың құрамындағы химиялық және физикалық қасиеттерін сипаттай алады; - Металдардың электрохимиялық кернеу қатарын анықтайды; - Металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін жазады.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Уақыты Сабақтың басы Қызығушылықты ояту. 2 мин.	Ұйымдастыру кезеңі: Оқушылармен сәлемдесіп, олардың назарын сабаққа аудару. Ынтымақтастық атмосферасын орнату. «Металдар» ойыны арқылы оқушыларды топқа бөлемін. Бұл ойын ережесі бойынша тақтадағы берілген түрлі-түсті қағаз қималарын таңдап, келесі бетіндегі металл атаулары бойынша топтар құралады. 	Оқушылар таңдап алған металл атаулары бойынша топтарға бөлінеді. 1-топ. «Магний» 2-топ «Темір» 3-топ «Мыс»		Қима қағаздар, оқулық, жұмыс дәптері.
Алдыңғы білімді еске түсіру 7 мин	«Суретті құрастыр» әдісі Бұл әдіс бойынша оқушыларға сурет киындыларын беремін. Оқушылар берілген суретті құрастырып, өткен сабақ бойынша берілген білімді қорытындылайды. 1-сурет. Металдардың өттек ерітінділерімен әрекеттесуі. O_2 2-сурет. Металдардың сутекпен әрекеттесуі 3-сурет. Мырыш пен судың әрекеттесуі. 	Оқушылар берілген суреттер бойынша сұрақтарға жауап беріп, реакция теңдеулерін жазып шығады. Дескрипторлар: -сұрақтарға жауап береді. -реакция теңдеулерін жазады.	Тапсырма бойынша дұрыс жауап берген топты 1-10 баллдық жүйе бойынша бағалаймын.	Балл жазылған қима қағаздар.

	  Бағалау критерийі -Металдардың сутекпен әрекеттесуін сипаттайды. -Металдардың оттегімен әрекеттесуін сипаттайды. - Мырыш пен судың әрекеттесуін сипаттайды.			
Жаңа тақырыпты ашу 4 мин	«Химиялық сәт» әдісі арқылы бүгінгі сабақ бойынша тәжірибе жүргіземін.Тәжірибе арқылы бүгінгі сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтаймыз. 1.Магний мен тұз қышқылын әрекеттестіру. 2.Темір мен тұз қышқылын әрекеттестіру. 	Оқушылар бүгінгі жаңа тақырыпты ашу сәтінде көрсетілген тәжірибе арқылы сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтайды.	Қ.Б : Оқушыл ар «Қол шапала қ» әдісімен өзін-өзі бағалайды	Магний, темір, тұз қышқылы, сынауық, т.б.
Жаңа сабаққа кіріспе 5 мин	Бейнекөрсетілім «Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі» тақырыбында https://youtu.be/r2LPTjp5v10 бейнекөрсетілім арқылы тақырып бойынша ақпараттармен таныстырамын. Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі: Қышқылдардың әр түрлі металл ерітінділерімен әрекеттесуін тәжірибе арқылы таныстық. Демек тәжірибе барысында қышқылмен магний шабытты әрекеттеседі, темір баяу	«Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі » тақырыбында https://youtu.be/r2LPTjp5v10 бейнекөрсетілім арқылы тақырып бойынша мағлұматтармен танысады.		Интерактив-ті такта, Бейнекөрсетілім https://youtu.be/r2LPTjp5v10

	әрекеттеседі. Ал мыс қышқылмен мүлдем әрекеттеспейді, өйткені сынауықта сутек бөлінгені байқалмайды. Демек, металдардың қышқылға қатысты белсенділіктері әртүрлі. Жасалған тәжірибелер нәтижесіне сүйеніп, пайдаланылған металдарды белсенділіктері бойынша былай орналастыруға болады: магний, темір, мыс. Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесу заңдылықтарын Н.Н. Бекетов ұсынған металдардың белсенділік қатарынан да көруге болады. Реакция теңдеулерін былай өрнектеуге болады: 1. $\text{Mg} + 2\text{HCl} = \text{MgCl}_2 + \text{H}_2$ 2. $\text{Fe} + 2\text{HCl} = \text{FeCl}_2 + \text{H}_2$ 3. Мыспен әрекеттеспейді. Қажетті ақпарат әдісі. Бүгінгі сабақ бойынша қажетті ақпараттарды оқушылар жұмыс дәптеріне жазып алады.	Бүгінгі тақырыптағы қажетті ақпаратты игеру мақсатында оқушылар оқулықпен жұмыс жасайды.		Оқулық, жұмыс дәптері.						
Топтық жұмыс 10 мин	«Менен сұрақ, сізден жауап» әдісі бойынша оқулықтағы 2-тапсырмада берілген металдардың қайсысы тұз қышқылымен әрекеттесетінін анықтап, реакция теңдеуін жазады. Тапсырма: <table> <tr> <td>1-топ</td> <td>2 топ</td> <td>3 топ</td> </tr> <tr> <td>Кальций мыс</td> <td>Магний, сынап</td> <td>Күміс, натрий</td> </tr> </table> 	1-топ	2 топ	3 топ	Кальций мыс	Магний, сынап	Күміс, натрий	Оқулық бойынша берілген 2-тапсырмадағы реакция теңдеулерін «Менен сұрақ, сізден жауап» әдісі арқылы топпен орындап, жұмыс дәптеріне жазады. Дескрипторлар: - Реакция теңдеулерін жүзеге асырады; - Металдардың тұз қышқылымен әрекеттесуін сипаттайды; - Тапсырманы жұмыс дәптеріне жазады.	Қ.Б.: Оқушылар «Бармақ» әдісімен өзін-өзі бағалайды 	Кесте, жұмыс дәптері, 8 сынып оқулығы,
1-топ	2 топ	3 топ								
Кальций мыс	Магний, сынап	Күміс, натрий								
Топтық жұмыс 10 мин	4- тапсырма Бұл тапсырма бойынша оқушыларға «Сықырлы сандық» әдісі арқылы екі қораптағы реакция теңдеулерін сәйкестендіру қажет.	«Сықырлы сандық» әдісі бойынша екі қораптағы реакция теңдеулерін сәйкестендіреді. Дұрыс жауапты жұмыс дәптеріне жазып алады. Дескрипторлар: - Реакция теңдеулерін	Қ.Б.: «Бағдаршам» әдісі арқылы оқушылар өз-өзін бағалайды.	Суреттер, қима қағаздар, оқулық, жұмыс дәптері.						

	  Бағалау критерийі -Реакция теңдеулерін сәйкестендіреді. -Берілген теңдеуді сипаттайды.	сәйкестендіреді; - Реакция теңдеуін сипаттайды; - Тапсырманы жұмыс дәптеріне жазады.		
Сабақты бекіту 5 мин	Тақырыпты бекіту мақсатында «Лездік сұрақтар» әдісі арқылы 3 топқа 3 сұрақ қоямын. Оқушылар бүгінгі сабақ бойынша берілген сұрақтарға жауап беріп, сабақты бекітеді. 	Тақырыпты бекіту мақсатында «Лездік сұрақтар» әдісімен сұрақтарға жауап береді. Дескрипторлар: -металдардың химиялық қасиеттерін сипаттайды; -реакция теңдеулерін жазып көрсетеді.	Қалыптастырушы бағалау: Сұрақтарға дұрыс жауап берген оқушыларды <u>«Жарайсың!»</u> деген мадақтау сөзімен ынталандыру	Интерактивті тақта, қима қағаздар.
Сабақтың соңы 2мин	Үйге тапсырма §12 оқу, 46 бет 3-тапсырма. Кері байланыс . «Білім қоржыны» әдісі арқылы берілген түстерді білім қоржынына салып, сабақты қорытындылайды. 	Кері байланыс . Білім қоржыны 1.Қызыл қоржын:Өте жақсы түсіндім. 2.Көк қоржын: Мен сабақты жақсы түсіндім 3.Сары қоржын: Тақырып бойынша әлі де ізденуім керек.		

Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян»

Жуматаева Гаухарай Ахметбековна
М.Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп лицейі

Білім беру ұйымының атауы	Мұхтар Әуезов атындағы ЖОББМЛ	
Пәні:	Қазақ әдебиеті	
Бөлім:		
Педагогтің аты-жөні:	Жуматаева Гаухарай Ахметбековна	
Күні:	16.11.2022	
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	8.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу 8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру	
Сабақтың мақсаты	әдеби шығарманың идеясы мен пафосын анықтайды, толғау пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан талдайды, толғау құндылықтарын заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға береді	
Бағалау критерийі	әдеби шығарманың идеясы мен пафосын анықтайды, толғау құндылықтарын заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға береді	

Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі//уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдас тыру	Сәлемдесу, оқушылардың сабаққа қатысуын қадағалау «Flippity» платформасы. «Есімдерді кездейсоқ жіктеу» әдісі	Оқушылар платформа көмегімен топқа бөлінеді 		«Flippity» платформасы. https://www.flippity.net/RandomNamePicker.htm
Өзін-өзі тексеру	Ойтүрткі сұрақ Зар заман кезеңі туралы не білесіңдер? Сөзмаржан Қиян -алыс жер, жер түбі Қоныс- малды ауылдың жылда қонып жүрген жері Адыра қалғыр – қарғыс.Келмеске кеткір, құрып	Сұрақтарға жауап береді		

	қалғыр Майлы- жылым ау салуға қолайлы, балығы мол жер Шаңды -шаңы мол, борпылдақ жол Керегесін кесу- ойран салу Бармағын тістеу - опық жеу Еңсеу- аңсау, көксеу Кәуір - көне. Жау, дұшпан			
Өткен білімді еске түсіру	«Галереяны аралау» әдісі / жеке жұмыс/ Зар заман- деген XIX ғасырда өмір сүрген Шортанбай ақынның заман халін айтқан бір өлеңінің аты. Шортанбайдың өлеңі алдыңғы, соңғы ірі ақындардың барлық күй сарынын бір араға тұтастырғандай жиынды өлең болғандықтан, бүкіл бір дәуірде бір сарынмен өлең айтқан ақындардың барлығына зар заман ақындары деген ат қойдық. М.Әуезов Зар заман ақындары:Албан Асан, Дулат Бабатайұлы, Шортанбай Қанайұлы, Әбубәкәр Ердері, Мұрат Мөңкеұлы. Мұрат Мөңкеұлы: қазақ поэзиясының көрнекті өкілі, жампоз жырау, арқалы ақын 17 жасында	Ұсынылған ақпараттармен танысып, сұрақтарға жауап береді	ҚБ: «Екі жұлдыз, бір тілек» әдісі 	

	20 жасында 25 жасында Жылқышы Ораз Жаскелең, Жантолы Шолпан, Тыныштық Берілген акпараттармен танысып, сұрақтарға жауап береді 1 Не себепті “Зар заман» ақындары деп аталды? 2 Зар заман ақындары кімдер? 3 Мұрат Мөңкеұлы туралы не білдіңдер? 4 Мұрат Мөңкеұлы кімдермен айтысқа түсті?			
Жаңа білім	Тыңдалым М.Мөңкеұлы «Үш қиян» 1-тапсырма /жұптық жұмыс/ М.Мөңкеұлы «Үш қиян» толғауын тыңдаңыз, кестені толтырыңыз 2-тапсырма Топтық жұмыс Толғау идеясы мен пафосын анықтаңыз Идея- шығарманың негізгі ойы пафос- құштарлық, құлшыныс, асқақ сезім 3-тапсырма Толғау пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан талдаңыз	Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян» толғауын тыңдайды, кестені толтырады . Толғау идеясы мен пафосын анықтайды Толғау пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан талдайды	https://www.youtube.com/watch?v=SvbUvkqy4Qw Дескриптор: Кестені толтырады;сұр ақ тарға жауап береді; ҚБ:«Жұдырық -алақан» әдісі Дескриптор: - Шығарма идеясын анықтайды ; Шығарма пафосын анықтайды Толғау пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан талдайды ҚБ«От шашу» әдісі	Жалпы білім беретін мектептің 8-сыныбына арналған оқулық «Арман ПВ» баспасы, 2017 жыл 136-бет

Бекіту	4-тапсырма / топтық жұмыс/ Толғау құндылықтарын заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беріңіз	Толғау құндылықтарын заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға береді	Дескриптор: Толғау құндылықтары н заманауи тұрғыда салыстырады, жаңашылдығына баға береді	Жалпы білім беретін мектептің 8-сыныбына арналған оқулық 137-бет
Кері байланыс Үйге тапсырма беру	Кері байланыс «Classroom screen» платформасы «Таңдау диаграммасы» әдісі Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян» толғауын жаттау	Оқушылар бүгінгі сабаққа кері байланыс береді 		«Classroom screen» платформасы https://classroomscreen.com/app/screen/w/8aa7b1a0-fe87-4417-b17a-8374357dd7d1/g/4aad05a6-b9b5-4e2e-8ffe-0ff3bf64c309/s/82df5248-db47-445b-81f9-7d423db956f1

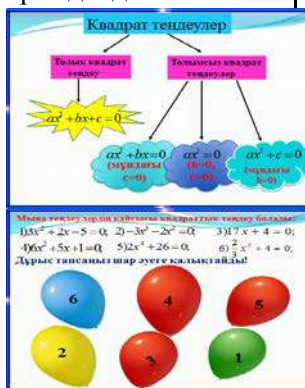
Квадрат теңдеулерді шешу

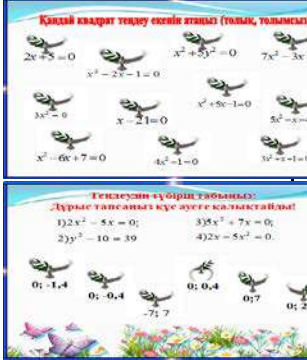
Журунбаева Карлығаш Калхабековна

Д.М.Карбышев атындағы №16 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлімі:	8.2А Квадрат теңдеулер
Педагогтің аты-жөні:	К.К.Журунбаева
Күні:	
Сыныбы: 8 «В»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Квадрат теңдеулерді шешу
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	8.2.2.3 квадрат теңдеулерді шешу;
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар үшін: квадрат теңдеу анықтамасын меңгереді және квадрат теңдеулердің түрлерін ажырата біледі; Көпшілік оқушылар үшін: толық квадрат теңдеулерді шешу жолдарын есептер шығаруда қолданады; Кейбір оқушылар үшін: толық квадрат теңдеулерге берілген есептірді күнделікті өмірмен байланысты шеше алады;
Бағалау критерийлері	✓ $ax^2 + bx + c = 0$, $a \neq 0$, коэффициенттерін атай алады, толық және толымсыз квадрат теңдеулерді ажырата алады; ✓ Толық квадрат теңдеулерді шешуде дискриминант формуласын қолданып, түбірлерін анықтайды; ✓ Мәтінді есептерге квадрат теңдеулерді құрастырып, шығарады;
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Білу, түсіну, қолдану.

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту 5 мин. Өткенге шолу 8 мин.	I.Ұйымдастыру кезеңі. Амандасу және түгендеу. Геометриялық фигуралармен 3-топқа бөлу. -Сабақта жақсы көңіл-күй сыйлау; -Оқушылардың көңілін сабаққа аудару; -Сабақ тақырыбын таныстыру; -Оқу мақсатымен таныстыру. «Айналмалы дөңгелек» әдісі II.Үй жұмысын тексеру. «Сөйлейтін қалам» әдісі. Кез келген топ мүшесіне қаламды ұсыну арқылы үй жұмысын сұрау, тексеру. «Қоржын сұрақтары» әдісі. 1.Қандай теңдеуді квадрат теңдеу деп атайды? 2.Қандай теңдеулерді толық және толымсыз квадрат теңдеулер деп атайды? 3.Толық квадрат теңдеуді шешудің қандай әдісін білесіз? 4. Егер дискриминант $D > 0$ болса, теңдеудің қанша түбірі болады және формуласын айтыңыз? 5. Егер дискриминант $D = 0$ болса, теңдеудің қанша түбірі болады және формуласын айтыңыз? 6. Егер дискриминант $D < 0$ болса, теңдеудің қанша түбірі болады? 7.Квадрат теңдеудің үш түбірі болады ма?	Сәлемдеседі. Оқушылар бүгінгі сабақтың тақырыбымен, мақсатымен танысады. «Айналмалы дөңгелек» әдісі Әр топтан бір оқушыдан айналмалы дөңгелектегі сөздермен байланысты жылы лебіздерін, жылы тілектерін айтады. Үй жұмысын оқиды: № 7.7. 1) $3/2 = 1,5$; 2. $-9/5 = -1\frac{4}{5} = -1,8$. 3) $2/5 = 0,4$; 2. 4) $7/6 = 1\frac{1}{6}$ №7.9. 1) - $4/3$; -1. 2) 1; 3) $1/3$; 4) $27/2 = 13,5$; -18 а)Таңдап алынған сұрақтарға жауап береді. ә)Слайдтағы тапсырмаларды орындайды:	3 топтың топ басышылары бағалау парағы беріледі. Жалпы: 3 ұпай Әр дұрыс жауапқа 1 ұпай	Слайд Сұрақтары қоржын жазылған

				
Сабақтың ортасы Жеке жұмыс 10 мин.	Мақалдардың жалғасын тауып, астындағы берілген тапсырмаларды орындайды:	а) 1. Жеті жұрттың тілін біл,... 2. Отыз тістен шыққан сөз,... 3. Жалқаудың екі досы бар, бірі-ұйқы,... ә) Квадрат теңдеулерді шешіңіздер: 1) $3x^2 - 5x - 2 = 0$ 2) $x^2 - 6x + 9 = 0$ 3) $2x^2 + 5x + 4 = 0$ Шешуі: 1. $D > 0$. 2. $D = 0$. 3. $D < 0$.	Дескриптор: -коэффициент-рін табады; -дискриминант-ты табады; -түбірлері болса анықтайды; -жауабын жазады. Жалпы: 2 ұпай	Слайд
Сергіту сәті 5 мин.	«Қолшатыр» әдісі.	Қолшатырдағы логикалық тапсырмаларға жауап береді.		
Топтық жұмыс 10 мин.	«Ашық хат» әдісі. Көгершін хат әкелді. Функционалдық сауаттылықты дамыту барлық оқушыларға тапсырма: №1. Бір жағы	Әр топ постер қорғайды: №1. Шарты: Бақшаның ені - x Ұзындығы - $(x + 10)$ $S = 1200 \text{ м}^2$ Қоршаудың ұзындығы	Дескриптор: -есептің шартын құрастырады, -квадрат теңдеуін құрады, -дискриминант формуласы көмегімен	Үлестірімелар

	екіншісінен 10 м ұзын тіктөртбұрыш пішінді бақшаны қоршаумен қоршау қажет. Егер бақшаның ауданы 1200 м² екені белгілі болса, онда қоршаудың ұзындығын анықтаңыз. №2. Егер тіктөртбұрыш пішінді жүзу хауызының (бассейнның) бір қабырғасы екіншісінен 6м ұзын болса, ал оның ауданы 55 м² болса, онда жүзу хауызының ені неге тең? №3. Тіктөртбұрыш пішінді гүлзардың ауданы 36 м² тең. Егер гүлзардың бір қабырғасы екіншісінен 5м-ге кем болса, онда оның үлкен қабырғасы неге тең?	(периметрі) неге тең № Шешуі: $x \cdot (x + 10) = 1200$ $x^2 + 10x = 1200$ $x^2 + 10x - 1200 = 0$ $D = 10^2 - 4 \cdot 1 \cdot (-1200) = 100 + 4800 = 4900$ $x_1 = (-10 + 70) / 2 = 60/2$ $x_1 = 30$ $x_2 = (-10 - 70) : 2 = -80/2$ $x_2 = -40 \text{ -жауабы болмайды.}$ $x = 30 \text{ м - ені}$ $x + 10 = 40 \text{ м}$ -- ұзындығы $P = 2(30 + 40) = 140 \text{ м}$ Ж: Қоршаудың ұзындығы 140 м. №2. Шарты: Жүзу хауызының ені - x Ұзындығы - (x + 6) $S = 55 \text{ м}^2$ Жүзу хауызының ені неге тең-? Шешуі: $x \cdot (x + 6) = 55$ $x^2 + 6x = 55$ $x^2 + 6x - 55 = 0$ $D = 6^2 - 4 \cdot 1 \cdot (-55) = 36 + 220 = 256$ $x_1 = (-6 + 16) : 2 = 10:2$ $x_1 = 5$ $x_2 = (-6 - 16) : 2 = -22:2$ $x_2 = -11 \text{ -жауабы болмайды.}$ $x = 5 \text{ м - ені}$ Ж: жүзу хауызының ені- 5 м. №3. Шарты: Ені - x-5 Ұзындығы - x $S = 36 \text{ м}^2$ Гүлзардың ұзындығы неге тең-? Шешуі: $x \cdot (x - 5) = 36$	квадрат теңдеуді шығарады, -жауабын жазады. Жалпы: 2 ұпай	

		$x^2 - 5x = 36$ $x^2 - 5x - 36 = 0$ $D = 25^2 - 4 \cdot 1 \cdot (-36) = 25 + 144 = 169$ $x_1 = (5 + 13) : 2 = 18:2$ $x_1 = 9$ $x_2 = (5 - 13) : 2 = -8:2$ $x_2 = -4$ - жауабы болмайды. $x = 9$ м - ұзындығы. Ж: Гүлзардың ұзындығы - 9м.		
Сабақтың соңы. Рефлексия 2 мин	Үй жұмысы: №7.12 Бағалау: Рефлексия. Сабақ соңында оқушылармен рефлексия жүргізеді.	«Тик –ток» әдісімен кері байланыс орнатады. Ұнаса жылы лебізін білдіреді; Коментарийге түсінбеген сұрағын жазады; Тілегін, ұсынысын жазады. 	Бағалау парағындағы жинаған ұпаймен бағаланады	Стикерлер таратылады

Қ.Сәтбаев – жан-жақты ғалым

Ибраимова Бибикуль Сейткуловна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы, Жамбыл облысы

Білім беру ұйымының атауы	Көктал орта мектебі	
Пәні:	Қазақстан тарихы	
Бөлім:	Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	
Педагогтің аты-жөні:	Ибраимова Б.С	
Күні:		
Сынып: 8 б	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Қ.Сәтбаев – жан-жақты ғалым Зерттеу сұрағы: Қаныш Сәтбаевтың феномені неде?	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	8.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру.	
Сабақтың мақсаты	Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру; Қ.Сәтбаевтың зерттеген кен орындарын анықтап картаға	

	орналастыру; Қ.Сәтбаевтың жан-жақты ғалым екенін талдап, ерекшеліктерін сипаттау;

Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту	Ұйымдастыру кезеңі: Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу (<i>Керемет әдісі бойынша</i>) Балалар бүгінгі күйлеріңіз қалай? Сабаққа дайындығымыз қалай? Керемет, ендеше сабағымызды бастайық	Ұйымдастыру кезеңі: Керемет! (қолдарын көтереді, бас бармақтарын көрсетеді)	Мақсаты: оқушылардың көңіл күйін көтереді, сабаққа белсенділігі артады.	
Жаңа білім	Бейне көрініс. 5 минут Сыныпқа бейнематериал көрсетіліп, келесі тапсырмалар беріледі. Жұптық жұмыс «Жанды карта» әдісі: 1. Қ.Сәтбаевтың зерттеген кен орындарының аумағын картаға белгілеу және атауын жазу; 2. Қ.Сәтбаевтың атында қала, қай қалада ескерткіштері мен ЖОО бар картаға белгілеу және жазу; 3. Қ.Сәтбаев зерттеу нәтижесінде қандай металлдар барлығын дәлелдейді және шартты белгімен салу. Топтық жұмыс. «Киномонтаж» әдісі	Оқушылар бейне көріністен кейін тапсырманы орындайды. Дескриптор: тақырыпқа мәліметтер береді; Қ.Сәтбаевтың зерттеген кен орындарының аумағын картаға белгілеп және атауын жазады, айтады Қ.Сәтбаевтың атында қала, қай қалада ескерткіштері мен ЖОО бар картаға белгілеп, жазады, айтады Қ.Сәтбаев зерттеу нәтижесінде қандай металлдар барлығын дәлелдеді шартты белгімен салып, айтады Дескриптор: Қаныш Сәтбаевтың тұлғалық қасиеттерін анықтайды; Қаныш Сәтбаевтың еңбектерінің тарихы маңыздылығына талдау жасайды,	«Ең үздік жауап» ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады Өзін-өзі бағалау	https://www.youtube.com/watch?v=Wg0AgYPVDKM Қаныш Сәтбаев. «Қазақтың Қанышы». «Тарих. Тағдыр. Тұлға» https://quiz

	1. «Қаныш Сатпаев ұлы ғалым». 2. «Қаныш Сатпаевтың феномені». 3. «Қаныш Сәтпаев сегіз қырлы, бір сырлы» Жеке жұмыс. «Quizizz» әдіс	Оқушыларға тест жұмысы беріледі. Ұялы телефондағы кодты теріп, тестке жауап береді.		izz.com/join/quiz/d2592b2aa941df33de5755ded204e747b724bb8f146d3435a7191abed4f1285b/student?art?studentShare=true
Бекіту	Сабақты қорытындылау «Бүгінгі жастар Қаныш атамның қандай қасиеттерін үлгі тұтуы тиіс?»	Сабақтың тақырыбын қорытындылау	«Ең үздік жауап»	Ақпараттық карточка
Кері байланыс	«Білімді стикер». Мына сұрақтар бойынша жауап береді. - Не білдім? - Не білемін? - Не білгім келеді?	Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	Оқушылар бағалай критерийлерімен өз деңгейлерін бағалайды	А4, конспект

Дүниежүзілік шаруашылық салаларының сипаттамасы

Коштаева Маржан Мейржановна
Төле би атындағы орта мектебі, Шу қ.

Бөлім	Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	
Педагог:	Коштаева Маржан Мейржановна	
Күні		
Сынып 8	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Дүниежүзілік шаруашылық салаларының сипаттамасы	
Оқу мақсаты	8.5.3.4- дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды	
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар орындай алады: Дүниежүзілік шаруашылық салаларына сипаттама береді. Авангардтық үштікті біледі. Оқушылардың басым бөлігі орындай алады: Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары дамыған мемлекеттерді біледі. . Кейбір оқушылар орындай алады: Дүниежүзілік шаруашылық салаларын жіктей алады, оларды саяси картадан көрсете алады.	
Бағалау критерийі	- Дүниежүзілік шаруашылықтағы салаларын түсінеді; - Дүниежүзілік шаруашылық мәтіні бойынша берілген негізгі	

	салаларын анықтай алады, оларды жіктей алады; - Дүниежүзілік шаруашылық салалары дамыған мемлекеттерді саяси картадан көрсете алады;

Сабақтың кезеңі	Мұғалімнің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы	1. Ұйымдастыру кезеңі. Сәлемдесу, түгелдеу. Сыныпта оқушылармен жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру. Топқа бөлу. “ClassTools.net” платформасы арқылы үш топқа бөлінеді. I-топ: “Электр энергетикасы” II-топ: “Машина жасау” III-топ: “Химия өнеркәсібі” Үй тапсырмасын « <i>Learning Apps.org</i> » платформасы арқылы сұралады. Қ:Б «Мадақтау» әдісі арқылы ынталандыру Оқушылар « <i>Learning Apps.org</i> » үй тапсырмасын сұруда шыққан суретті атап шығып, оқушылар бірлесе отырып сабақтың тақырыбын ашады. Жаңа сабаққа оқушылар мақсат қою арқылы сабағымыз жалғасады.	Мұғалімді тыңдайды Оқушы өз орындарын табады. « <i>Learning Apps.org</i> » арқылы үй тапсырмасын қайталау	Қ:Б «Мадақтау» әдісі арқылы ынталандыру	Слайд 6-7 Дидактикалық материалдар
Ортасы	Жаңа сабаққа кіріспе. Жаңа тақырыпқа мұғалім түсіндірмесі. Оқушыларға мәтінмен танысуға 4 минут уақыт беріледі. Оқушылар мәтінмен танысады. Мәтінді оқушыларға тақырыпша бойынша бөлу. Топтарға тапсырма беру. I-топ: “Отын-энергетикалық кешені” “Постер” әдісі Дескриптор: Отын энергетикалық кешенін салаларға жіктейді; Отын энергетикалық кешен салаларының тасмалдау жолдарын анықтайды; Отын энергетикалық кешеннің салаларынан көш бастап тұрған елдерді саяси картадан көрсете алады	Мұғалімді тыңдайды, мәтінді оқиды Оқушылар тақырыпты оқиды Оқушылар тапсырмамен танысады.		Слайд, Постер Оқулық Ұялы телефон

	Бағалау критерийі: Отын энергетикалық кешенін салаларға жіктей алады. Отын энергетикалық кешен салаларының тасмалдау жолдарын біледі. Отын энергетикалық кешеннің салаларынан көш бастап тұрған елдерді саяси картадан көрсете алады; II-топ: "Машина жасау" "Ментальді карта құру" әдісі. Дескриптор: Машина жасау кешенін салаларға жіктейді; Машина жасау салалары дамыған мемлекеттерді біледі; Отын энергетикалық кешен салаларының тасмалдау жолдарын анықтайды; Отын энергетикалық кешеннің салаларынан көш бастап тұрған елдерді саяси картадан көрсетеді; Кеме жасау өнеркәсібі жолға қойылған елдерді кескін картаға түсіреді; Бағалау критерийі: Машина жасау кешенін салаларын біледі. Машина жасау салалары дамыған мемлекеттерді меңгереді. Отын энергетикалық кешен салаларының тасмалдау жолдарын анықтай алады. Отын энергетикалық кешеннің салаларынан көш бастап тұрған елдерді саяси картадан көрсете біледі. Кеме жасау өнеркәсібі жолға қойылған елдерді кескін картаға түсіріп алады. III- топ: "Химия өнеркәсібі" "Постер" әдісі Дескриптор: Химия өнеркәсібінің салаларын орналастыру түрткіайттарын талдайды; Химия өнеркәсібін салаларға жіктейді; Химия өнеркәсібі дамыған аймақтарды атау; Химия өнеркәсібі дамыған елдер мен қалаларды гугл картадан көрсетеді; Бағалау критерийі: Химия өнеркәсібінің	Тапсырманы орындайды. Тапсырманы қорғайды. Сұраққа жауап береді. Тапсырманы қорғайды. Сұраққа жауап береді Тапсырманы қорғайды. Сұраққа жауап береді	ҚБ: «Мұғалімнің ауызша мадақтауы» ҚБ Мұғалім мадақтам асы ҚБ Мұғалім мадақтам асы ҚБ Мұғалім мадақтам асы ҚБ Мұғалім мадақтам асы	Интерактивті тақта Интерактивті тақта Интерактивті тақта Дүниежүзінің саяси картасы

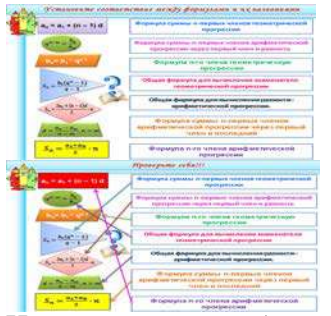
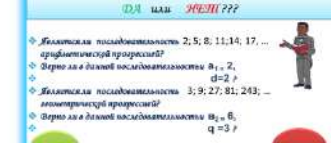
	салаларын орналастыру түрткіайттарын талдай алады.Химия өнеркәсібін салаларға жіктей алады.Химия өнеркәсібі дамыған елдер мен қалаларды гугл картадан көрсете алады. Бекіту: үш топтың да тапсырмалары Learning.Apps сервисінде орындап,тексереді I топқа “Сөйлемді толықтыр” Химия өнеркәсібінде өте маңызды,өйткені химия өнеркәсібі...қауіпті. Дүниежүзінің химия өнеркәсібінде... жетекші орынға ие.АҚШ- та химия өнеркәсібінің басты аудандары- ... , өйткені, онда елдің ең ірі мұнайлы-газды бассейні орналасқан.АҚШ-тың “мұнай-химия астанасы” - қаласы. Қажетті сөздер:Шығыс Еуропа,экологиялық түрткіайттар,Флорида, Чикго, эологиялық тұрғыдан, Батыс Еуропа,Техас және Луизиана, Хьюстон, Колифорния. II топқа “Сәйкестендіру” № Отын- энергетикалық кешені 1 2 3 4 III топқа “Жұбын табыңыз”			
Сабақтың соңы	Қорытындылау “Classtaim” сервисі арылы тест тапсырмасын орында Рефлексия PADLET интерактивті тақтасы арқылы сабаққа рефлексия жасау	Сабаққа рефлексия жасайды		Ұялы телефон
Үйге тапсырма	& 60 оқу, 100 бетте “Ойынды тұжырымда” жоспарына сәйкес таңдаған салаға сипаттама жазып келу.			

Арифметическая и геометрическая прогрессии

Камалова Джамиля Джолдасовна
СШ №34 г. Тараз

Раздел:	9.2А Последовательности	
ФИО педагога	Камалова Джамиля Джолдасовна	
Дата:		
Класс: 9	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Тема урока	Решение текстовых задач по теме «Арифметическая и геометрическая прогрессии»	
Цели обучения в соответствии с учебной программой	9.4.2.2 решать текстовые задачи, связанные с геометрической и арифметической прогрессиями	
Цели урока	Решает текстовые задачи аналитическим способом, используя формулы арифметической и геометрической прогрессий;	
*Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание, применение, навыки высокого порядка	
*Критерии оценивания	- устанавливает соответствие между формулами и названиями арифметической и геометрической прогрессии; - применяет формулы при определении истинности/ложности предложений; - решает текстовые задачи, связанные с геометрической и арифметической прогрессиями.	
*Критерии для учащихся с ООП на основании ПМПК (нарушение слуха)	- устанавливает соответствие между названиями и формулами арифметической и геометрической прогрессии на визуальных карточках; - применяет формулы при определении истинности/ложности предложений на визуальных карточках; - решает текстовые задачи, связанные с геометрической и арифметической прогрессиями;	

Ход урока				
Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока	Организационный момент. Фиксация отсутствующих. Создание коллаборативной среды на уроке. Упражнение « Аффирмации ». Педагог произносит вслух аффирмации (на слайде показаны крупными буквами для обучающегося с ООП): «Я – сильная личность!» «Я все могу!» «Я всегда иду к цели и верю в успех» «Сегодня я лучше, чем вчера!»	Приветствие учителя Вместе повторяют за педагогом аффирмации. Выбирая стикер с числом, выстраивают логическую цепочку и создают группу Обмениваются тетрадями взаимопроверяют	ФО Словесная похвала учителя ФО Аплодисменты ФО вносят в	Слайд № 1 Раздаточный материал стикер с числом Слайд № 2

2 мин	Деление на 4 группы: метод «Логическая цепочка». Предлагает разделиться на 4 группы по 4 человека с числами, которые составят логическую цепочку. Проверка домашнего задания Проверка домашнего задания по образцу решений на слайдах. Лист оценивания для обучающихся. Оценочный лист Ф.И.О.:	по готовому образцу. Проверяют и задают вопросы. Отгадывают ребус. Формулируют тему и цели урока.	лист оценивания: 2 задачи – 2 балла 1 задача – 1 балл Наблюдение , ФО Комментарий, похвала	Слайд № 3-6
2 мин	Оценочный лист Ф.И.О.:	Выполняют задание на установление соответствия	ФО вносят в лист оценивания: 7 правильных ответов – 3 балла 3-6 правильных ответов – 2 балла 1-2 правильных ответов – 1 балл	Слайд № 7-8
4 мин	Класс: _____ Актуализация знаний 1) Устная работа. Ребусы на слова «Решение, текст, задача, практика». Проанализируйте, и скажите, что за подсказки вы разгадали? Можете ли составить из этих слов тему урока? Назовите тему и цель урока? Работа в паре «Установите соответствие» Индивидуальная работа 1) Метод «Да/Нет» (устная работа) на слайдах крупным шрифтом для обучающегося с ООП: 	Самопроверка по готовому образцу В предложенных заданиях ученики отвечают на вопросы, используя сигнальные карточки красного и зеленого цветов. Да – зеленый. Нет – красный.	ФО вносят в лист оценивания: 7-8 правильных ответов – 3 балла 3-6 правильных ответов – 2 балла 1-2 правильных ответов – 1 балл	Сигнальные карточки Слайд № 9

			балл	
Середина урока 15 мин	Закрепление раннее изученного материала. Групповая работа Активный метод «Джиг-со» по решению практико-ориентированных задач на развитие функциональной грамотности. Цель метода: вовлечение всех учащихся в учебный процесс, взаимообучение. Задание: 1) Составьте математическую модель 2) Решите математическую модель 3) Сделайте выводы и выберите ответ 4) Возвращайтесь в свою исходную группу и обучайте членов своей группы всему, что узнали сами Задачи для групп: Группа 1. Прогрессии в анатомии. Человек, заболевший Covid-19, может заразить четверых человек, если не будет соблюдать масочный режим и карантинные меры. Через сколько дней заболеет все население поселка в количестве 1365 человек? Группа 2. Прогрессии в агрономии. Овощевод Нурлан приобрёл поле в селе весной 2017 года и засеял его морковью. Применяя свои знания, опыт и эффективные приёмы агротехники, он ежегодно увеличивал	Получив номер, учащиеся анализируют свою задачу, строят математическую модель (могут строить диаграммы, чертить схемы, использовать графы и т.д), решают математическую модель, делают выводы и выбирают ответ. После работы с задачей, группы перераспределяются таким образом, чтобы в каждой оказались представители всех четырех групп. Затем они по очереди объясняют свою задачу, используя записи и графический материал. Каждый участник группы объяснив и обсудив свою задачу в группе, все возвращаются на свои места и ещё раз обсуждают общую задачу. Обучающийся с ООП (нарушение слуха) получает все четыре задачи, три из которых с решениями. А одно из них необходимо самостоятельно решить.	ФО Вносят в лист оценивания: 4 задачи – 4 балла 3 задачи – 3 балла 2 задачи – 2 балла 1 задача – 1 балл <i>Критерии оценивания:</i> выполняет вычисления через формулы n-го члена, суммы n первых членов и характеристическое свойство геометрической прогрессии и арифметической прогрессии;	Тайм-менеджмент

10 мин	урожайность моркови на 5,9 т/га и осенью в 2022 году собрал в среднем по 67,5 т моркови с гектара. На сколько урожайность моркови изменилась в сравнении с первым годом посева поля Нурланом? Ответ дайте в т/га (тоннах с гектара). Группа 3. Прогрессии в инженерии и строительстве. Аскар решил сделать садовую лестницу с таким расчетом, чтобы нижняя ступенька имела длину 50 см, а каждая из следующих 12 ступенек была на 2 см короче предыдущей. Какой длины должна быть верхняя ступенька лестницы? Группа 4. Прогрессии в медицине. Асель из 8 Б класса принимает лекарство по следующей схеме: в первый день она принимает 5 капель, а в каждый следующий день — на 5 капель больше, чем в предыдущий. Приняв 40 капель, она 3 дня пьет по 40 капель лекарства, а потом ежедневно уменьшает прием на 5 капель, доведя его до 5 капель. Сколько пузырьков лекарства нужно купить Асель, если в каждом содержится 20 мл лекарства (что составляет 250 капель)? <i>Дескрипторы:</i> 1. Определяет вид прогрессии; 2. Применяет формулу n-го члена АП и ГП; 3. Выполняет вычисления; 4. Оценивает изменения, делает выводы. Индивидуальная	Выполняют тест	ФО Вносят в лист оценивания: балл, полученный на «Google forms»	Ссылка на тест https://forms.gle/TL8fbHD4cX1HFnEY7 ноуты

	работа. Оценочный тест в «Google forms» для выявления индивидуальных особенности и потенциала учащихся			
Конец урока 2 мин 2 мин 2 мин	Итог урока. Домашнее задание: составить две практико-ориентированные задачи на арифметическую и геометрическую прогрессии. Оцени свою работу на уроке Рефлексия содержания учебного материала «Интервью». Один из обучающихся в роли журналиста берет интервью у остальных одноклассников по подготовленным вопросам.	Слушают пояснения учителя по д/з. Если вы набрали 0-6 б. – Старайся лучше! Если вы набрали 7-14 б. -Хорошо! Если вы набрали 15 б. – ОТЛИЧНО!	Обратная связь учителя Самооценивание с помощью оценочного листа. Комментарии и учителя.	Слайд 10 Лист оценивания Микрофон

«ЭКСПО-2017» - Қазақстанның мақтанышы

Карымсакова Сандуғаш Дуанбековна
№42 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлімі:	Тәуелсіз жылдарындағы Қазақстан. «ЭКСПО-2017»
Педагогтің аты-жөні:	Карымсакова С.Д.
Күні:	07.12.2022
Сынып:	9 «А»
Сабақтың тақырыбы:	«ЭКСПО-2017» - Қазақстанның мақтанышы
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	9.1.3.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу; 9.4.4.1 құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу;
Сабақтың мақсаты:	Оқушылардың барлығы орындай алады: Мәтінмен жұмыс жасай отырып, сұрақтарға жауап береді.
	Оқушылардың көпшілігі орындай алады: Мәтіннен құрмалас сөйлемдерді табады.
	Оқушылардың кейбіреуі орындай алады: Мәтін стилін табады және құрмалас сөйлем түрлерін ажыратады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі. Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық ахуал қалыптастыру: (көңіл-күй)	Амандасады Оқушы бір-біріне тілек айту арқылы	10 балдық жүйе	

	«Алақанмен тілек» әдісі. арқылы оқушылар бір-біріне жақсы тілектерін айтып, достық сезімдерін білдіреді. Алтын ереже Үй тапсырмасы 77-бет 7-жаттығу	жақындасады, көңіл күйін көтереді, бауырмалдығын оятады. Алтын ережемен танысады	«Жұлдызша»	
Сабақтың ортасы	«Мені түсін» әдісі. Тыңдалым мәтіні «ЭКСПО – 2017» Оқылым мәтіні «ЭКСПО – 2017» көрмесі» ББҮ кестесін толтыру. Дескриптор - ЭКСПО туралы біледі - ЭКСПО туралы білгісі келеді - ЭКСПО-дан алған әсері «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі. Әр топқа үш түрлі мәтін беріледі. Сол мәтіндегі жай сөйлемдерді құрмалас сөйлемге айналдырып жазады. Дескриптор - жай сөйлемді құрмалас сөйлемге айналдырады - салалас құрмалас сөйлемді жазады - сабақтас құрмалас сөйлемді жазады - аралас құрмалас сөйлемді жазады Сергіту сәті «Ұйқасын тап!» әдісі. 1-топ Қайсы күні қандай сабақ? Қалай менің үлгерімім? Еш жаңылып қалмай, санап, Жүреді ылғи ... (күнделігім) 2-топ Достастырып әріптермен, Білімге жол салып берген, Алдымнан шам жағып берген, Айналайын ... («Әліппеден») 3-топ Мекендеген портфелімде, Беттер аппақ, ақ көңілді. Қызаратын қатем үшін Кірлетпеймін ... (дәптерімді) Дәптермен жұмыс. 6-жаттығу	Тыңдалым мәтінін тыңдайды. Оқылым мәтінін оқиды. Оқушылар оқылым мәтіні мен тыңдалым мәтінін тыңдап, ББҮ кестесін толтырады. Оқушылар мәтіндегі жай сөйлемдерді құрмалас сөйлемге айналдырып жазады. Құрмалас сөйлемнің түрлерін қолданады. Оқушылар өлеңді оқып, ұйқасын табады.	«Жұлдызша» «Жұлдызша» «Жұлдызша»	

	«ЭКСПО-2017» тақырыбында жинақы мәтін жазу. Дескриптор - тақырып бойынша мәтін жазады - құрмалас сөйлемдерді қолданады	тақырып бойынша жинақы мәтін жазады. Мәтінде құрмалас сөйлем түрлерін қолданады.	«Жұлдызша»	
Сабақтың соңы	«Бес жолды өлең» стратегиясы 1-топ. «Астана» сөзі 2-топ. «ЭКСПО» сөзі 3-топ. «Қазақстан» сөзі	Оқушылар бес жолды өлең құрастырады	«Жұлдызша»	«Бес жолды өлең» стратегиясы. 1) Бес өлең (2 сөз) 2) Сын өлең (2 сөз) 3) Екісөз (2 сөз) 4) Қысқартылған өлең (4 сөз) 5) Бес өлең жұлдызды сөз (2 сөз)
	Үйге тапсырма	80-бет 7-жаттығу		
	Кері байланыс «Табыс сатысы» әдісі.	Оқушылар сабақты қаншалықты түсінгенін стикер арқылы көрсетеді.	Стикер	«ТАБЫС САТЫСЫ»

Давление в жидкостях и газах, закон Паскаля

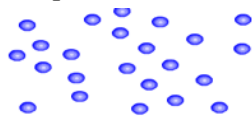
Кенжалинова Эльвира Рустемовна
Төле би атындағы орта мектебі, Шу қ.

Раздел долгосрочного плана: 7.3А Давление	Школа: «Средняя школа имени Толе би» ФИО педагога: Кенжалинова Эльвира Рустемовна Класс: 7
Предмет	Физика
Тема урока	Урок изучения новой темы Давление в жидкостях и газах, закон Паскаля
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	7.3.1.4 – объяснять давление газа на основе молекулярного строения; 7.3.1.5 выводить формулу гидростатического давления в жидкостях и применять ее при решении задач
Цели урока	Учащиеся: • сформулируют понятие «давление» в жидкостях и газах, • знают единицу измерения давления; • определяют понятие силы давления; • научатся находить давление в жидкостях и газах.
Критерии оценивания	Учащийся достиг цели обучения, если... • знает определения давления; • правильно находит давление в жидкостях и газах.
Привитие ценностей	Воспитание сотрудничества, казахстанский патриотизм, труд и творчество, обучение на протяжении всей жизни. Привить уважительное отношение к истории других народов
Межпредметная связь	Химия, информатика, математика, медицина

Ход урока

Запланированные этапы урока	Действия учителя	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы

Начало урока 10 минут	Организационный момент. Приветствие учащихся. Деление на 2 группы с помощью QR-кода: «Капельки», «Невидимки». Учитель раздает ученикам QR-коды. Актуализация знаний учащихся. Задание 1. Учитель открывает платформу Wordwall. Цель, которая должна быть достигнута учащимися: повторить известные физические величины и формулы для открытия новых знаний.	Ученики сканируют QR и рассаживаются по группам Назначают капитанов групп. Ученики сопоставляют формулы и определения	Капитан команды записывает на оценочном листе имена учеников которые сопоставил и определения и формулы	Ссылка: https://wordwall.net/ru/resource/48251042
Середина урока 25 минут	Мотивационный этап. Постановка проблемы. Выход на тему. Ученикам предлагается разгадать ребус – картинки, полученные путем задания поиска в поисковом сервере слов, включающих тему урока. Тема урока: Давление в жидкостях и газах. Закон Паскаля. Учитель предлагает учащимся сформулировать цели урока (узнать, как распространяется давление в жидкостях и газах, сформулировать закон Паскаля). Учитель просит вспомнить, что учащиеся знают о	Ученики рассматривают картинки и называя их находят тему урока Ученики записывают тему в тетради Ученики просматривают конспект учителя в презентации	Капитан команды записывает на оценочном листе	Презентация Презентация

	Наполним шар водой и нажмём на поршень. Давление в трубке увеличится, вода начнёт выливаться через все отверстия, при этом напор воды во всех струйках воды будет одинаковым. Такой же результат можно получить, если вместо воды использовать дым. Мелкие частицы жидкости и газа могут свободно перемещаться относительно друг друга по всем направлениям, поэтому давление, передаваемое жидкостями и газами, отличается от давления, передаваемого твёрдыми телами. Движение молекул твёрдого вещества Движение молекул жидкости Движение молекул газа Жидкости и газы передают оказываемое на них давление по всем направлениям одинаково. Это утверждение называют законом Паскаля. 			Презентация
	Ученики записывают в тетради утверждение закона Паскаля		Презентация Учебник физики стр 116	

	Закон Паскаля был открыт французским учёным Б.Паскалем в 1653 г., который подтверждается различными опытами. Жидкости и газы передают по всем направлениям не только оказываемое на них давление, но и то давление, которое существует внутри их благодаря весу собственных частей. Верхние слои давят на средние, а средние — на нижние, нижние — на дно. Внутри жидкости существует давление. И на одном, и на том же уровне оно одинаково по всем направлениям. С глубиной давление увеличивается. Задание 3. Пирамида формул С помощью пирамиды математически сформулировать формулу вычисления давления в жидкостях Задание 4. Экспериментальное задание. (работа в группах) Учитель выдает группам мензурки с жидкостями (вода и масло) одинаковой высоты. 1-группа: Вычислить давление жидкости (воды) на дно мензурки. 2-группа: Вычислить давление жидкости (растительного масла) на	Ученики находят и записывают формулу для каждого уровня пирамиды и формулируют гидростатическое давление Капитан команды записывает на оценочном листе имена учеников записавших формулы в пирамиду Ученики в группах выполняют работу: 1. Пользуясь измерительной линейкой, определите высоту жидкости. 2. Найдите по таблице Плотностей жидкости, плотность воды и растительного масла.	Дескриптор: 1. Записывают формулу давления 2. Записывают формулу силы 3. Записывают формулу массы 4. Записывают формулу объема 5. Формулируют гидростатическое давление Дескриптор: 1. Определяют высоту жидкости. 2. Находят	(Приложение 3) Учебник физики Параграф 23-24 Стр 114-118 Лабораторные приборы

Рефлексия	для ссылок.	ссылке. Проходят опрос. Отвечают и указывают насколько был понятен урок, новая тема и степень своих достижений на уроке.	Каждое задание оценивается в 2 балла за активность ученика при выполнении	https://www.menti.com/al2emqprbr49s
Оценивание	Каждое задание оценивается в 2 балла за активность ученика при выполнении. Учитель собирает оценочные листы и выставляет оценки в Кунделик.кз	Ученики записывают д/з в дневник	при выполнении	
Домашнее задание	Стр. 118 задание №1			
Дифференциация – каким образом Вы планируете оказать больше поддержки? Какие задачи Вы планируете поставить перед более способными учащимися?		Оценивание – как Вы планируете проверить уровень усвоения материала учащимися?	Здоровье и соблюдение техники безопасности	
Работа в группах: более способные ученики оказывают поддержку менее способным, оказание поддержки слабоуспевающим учащимся учителем		Критерии оценивания, наблюдение, комментарии учащихся	Кабинет оборудован в соответствии с нормами безопасности, следить за осанками учащихся	
Рефлексия по уроку Были ли цели урока/цели обучения реалистичными? Все ли учащиеся достигли ЦО? Если нет, то почему? Правильно ли проведена дифференциация на уроке? Выдержаны ли были временные этапы урока? Какие отступления были от плана урока и почему?				
Общая оценка Какие два аспекта урока прошли хорошо (подумайте, как о преподавании, так и об обучении)? 1: 2: Что могло бы способствовать улучшению урока (подумайте, как о преподавании, так и об обучении)? 1: 2: Что я выявил(а) за время урока о классе или достижениях/трудностях отдельных учеников, на что необходимо обратить внимание на последующих уроках?				

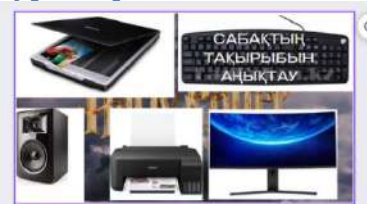
Мәліметтерді енгізу мен шығаруды ұйымдастыру
Кобегенова Асель Назарбековна
№17 И.Трубицын атындағы мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

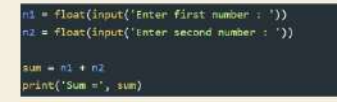
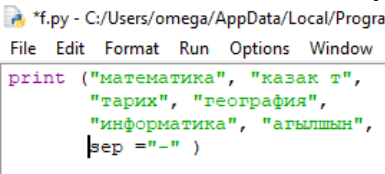
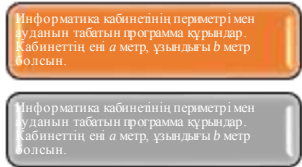
Қысқа мерзімді жоспары				
Білім беру ұйымының атауы	Жамбыл облысы Меркі ауданы №17 И.Трубицын атындағы ЖОББМГ			
Пәні	Информатика			
Бөлім	Python тілінде программалау			
Педагогтың аты-жөні	Кобегенова А.Н.			
Күні				
Сынып 6	Қатысушылар саны 12		Қатыспағандар саны 0	
Сабақтың тақырыбы:				
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	6.3.2.1 Python тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу			
Сабақтың мақсаты:	- Print () функциясын және Input () функциясын программада пайдалану; - Sep Операторы арқылы жолдарды ашу; - Мәліметтерді енгізу мен шығарудың кодын жазу.			

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 2 мин	1.Ұйымдастыру кезеңі , психологиялық ахуал туғызу. Саламатсыздарма! Балалар мен бүгінгі сабақты Гарри Поттердің «Тарихтағы барлық сиқыршылар біз сияқты оқушы болған. Олар жеткен мақсаттарға, сіздер де қол жеткізе аласыздар", деген сөздермен бастағым келіп отыр. Бүгінгі сабақ қызықты және ерекше болу үшін, мен кино әлемінде өткізгім келіп тұр. Сіздердің жастарыңызға сай «Гарри Поттер және философиялық тас» фильмін таңдадым. «Гарри Поттер және философиялық тас» фильмі бізге бала кездегі	Мұғаліммен амандасады. Тақтаға кино актерлерінің суреті ілінеді, оқушылар актерлердің жақсы қасиеттерің өздеріне теңеп тақтаға шығып стикер жабыстырады. Оқушылар сиқырлы сөзді айтады		https://www.canva.com/ платформасында жасалған презентация Плакат, стикер

	армандарымызды , жақсылық әрқашан зұлымдықты жеңетінін, достық көптеген дүниеден жоғары тұратынын және адам ешқашан өзіне деген сенімділігін жоғалтпауы керектігін көрсетеді. Оқушының сабаққа көңіл күйін мен психологиялық ахуал қалыптастыру мақсатында оқушыларға өздерінді кинодағы актерлерге теңестіріп, актерлердің жақсы қасиеттерін жазыңыздар, - деп айтылады. Балалар, сабақ барысында бізге кинодағы көптеген сиқыршылар тапсырмалар дайындап отыр, әр тапсырма ашылу үшін бізге кинодағы сиқырлы сөздерді айту керек. Тапсырма дұрыс орындалған сайын біз кинодағы жағымсыз кейіпкер Волан-де-Морттың бойындағы жаман қасиеттерін жоямыз, сөйтіп оны жақсы адамға айналдырамыз. Тапсырмаларды бізге бүгін Гарри Поттер әлеміндегі сиқыршылар береді. Әр тапсырма ашылу үшін Сиқырлы сөз айтылады «Alohomora»			
3 мин	2.Өткен сабақты қайталау Минерва Макгногал сиқыршысы дайындаған https://wordwall.net/ онлайн платформаснда құрылған жұпты тап әдісі бойынша құрылған тапсырма беріледі • Бүтін сан – int • Нақты сан – float • Жолдар - str • Тізімдер -list • Сөздіктер - dict • Кортеж - tuple • ЛОгикалық тип – Boolean	Оқушылар тақтаға шығып тапсырмаларды орындайды Дискриптор: - Оқушы мәліметтер типтерін біледі. - Типтердің Python тілінде жазылуын біледі.	Бағалау фишка арқылы бағаланады. Фишка философский камень түрінде беріледі Сабақтың соңында фишкалар саналып, балаларға фишка санына	https://wordwall.net/r/resource/52804269

	 Тақтаға шығатын оқушыны кездейсоқ тандаумен «Айналмалы барабан» әдісі айқындайды. Әр тапсырма дұрыс орындалса, Волан-де-Морттың бойындағы жаман қасиеттердің бірі жойылады, сөйтіп біз ол сиқыршыны жақсылардың қатарына қосамыз.		сәйкес баға қойылады.	
Сабақтың ортасы 2 мин	3.Сабақтың тақырыбын анықтау үшін Геллерт Гриндевальд сиқыршысы бізге суреттер дайындапты. Оқушылар енгізу мен шығару құрылғыларын ажырату арқылы сабақтың тақырыбын анықтайды.	Оқушылар қол көтеріп, сабақтың тақырыбын анықтайды Дискриптор: - Оқушылар компьютер құрылғыларын біледі. - Енгізу шығару құрылғыларын ажырата алды	Бағалау фишка арқылы бағаланады. Фишка философский камень түрінде беріледі 	https://www.canva.com/ платформасында жасалған презентация
5 мин	4.Жаңа сабақ «Bilimland.kz» білім беру ресурсынан алынған бейне арқылы түсіндіріледі. Мұғалім видео бойынша шолу жасап кетеді.	Оқушылар видеоны мұқият көріп, тыңдайды.		Бейнематериал
3 мин	5.Дәптермен жұмыс. Балалар «Insert» әдісі бойынша түсінгендерін дәптерге түртіп алады	Оқушылар дәптермен жұмыс жасайды	Мұғалім оқушыларды аралап, мадақтау сөздерін айтады. «Жарайсын», «Керемет»	

			«Жылдамдық қосайық» және т.б.	
6 мин	6.Практикалық тапсырманы Беллатриса Лестрейндж береді: 1. Екі санның қосындысын және көбейтіндісін табатын программаны жазу. 2. сер параметрін пайдаланып бүгін болатын сабақтардың тізімін құрындар 	Екі оқушы тақтаға шығып программа кодын жазады, қалған оқушылар Python программалау тілінде, кодты компьютерге тереді. Дискриптор - Оқушылар Python программасын да программалық код жаза алады. - Сызықтық алгоритмді дұрыс жаза алады	Бағалау фишка арқылы бағаланады. Фишка философский камень түрінде беріледі 	Компьютер, Python IDLE
2 мин	7.Сергіту сәті, оқушылар Гарри Повердің саундтрегіне тұрып көз жаттығуларын жасайды.	Жаттығу жасайды		Музыка
7 мин	8.Жоба құру 	Оқушылар тақтаға шығып конверттен тапсырма алады. Тағдалған апсырмаға сай, жобасын құрады. Дискриптор -Оқушылар Python программалау тілінде берілген тапсырмаға сәйкес программалық	Бағалау фишка арқылы бағаланады. Фишка философский камень түрінде беріледі 	Компьютер, Python IDLE

		код жаза алады														
5 мин	9.Тапсырманы https://learningapps.org/ платформасында Северус Снеип сиқыршысы береді, программанын нәтижесін оқушылар жазу керек . 	Тапсырма ашылу үшін оқушылар сиқырлы сөз айтады Оқушылар тақтаға шығып тапсырмаларды орындайды Дискриптор : -Программа орындалу барысын біледі -Нәтижесін табады	Бағалау фишка арқылы бағаланады. Фишка философский камень түрінде беріледі 	https://learningapps.org/watch?v=phd3q6jsa23												
3 мин	10.Сабақты бекіту. «Ақиқат немесе жалған» әдісі Аластор Грозный сиқыршысы сабақты бекітеді. <table border="1"> <tr> <td>Print функциясы мәліметтерді енгізу үшін қолданылады</td> <td>Ж</td> </tr> <tr> <td>Input функциясы мәліметтерді шығару үшін қолданылады</td> <td>Ж</td> </tr> <tr> <td>Жақшада мәліметтер кез келген түрде болуы мүмкін</td> <td>А</td> </tr> <tr> <td>Функцияның аргументтері қос нүктемен бөлінген</td> <td>Ж</td> </tr> <tr> <td>Input функциясы енгізілгенде, программа орындалуын тоқтатады.</td> <td>А</td> </tr> <tr> <td>Sep параметрі жолда бос орын қалдырады.</td> <td>А</td> </tr> </table>	Print функциясы мәліметтерді енгізу үшін қолданылады	Ж	Input функциясы мәліметтерді шығару үшін қолданылады	Ж	Жақшада мәліметтер кез келген түрде болуы мүмкін	А	Функцияның аргументтері қос нүктемен бөлінген	Ж	Input функциясы енгізілгенде, программа орындалуын тоқтатады.	А	Sep параметрі жолда бос орын қалдырады.	А	Оқушыларға карточка таратылады, карточкада белгілеп шығады <u>Ақиқат</u> немесе <u>Жалған</u> екенің Дискриптор: - print және input функцияларын ажырата алады - Программалық код жазылу барысындағы ережелерді біледі	Бағалау фишка арқылы бағаланады. Фишка философский камень түрінде беріледі 	Карточкалар
Print функциясы мәліметтерді енгізу үшін қолданылады	Ж															
Input функциясы мәліметтерді шығару үшін қолданылады	Ж															
Жақшада мәліметтер кез келген түрде болуы мүмкін	А															
Функцияның аргументтері қос нүктемен бөлінген	Ж															
Input функциясы енгізілгенде, программа орындалуын тоқтатады.	А															
Sep параметрі жолда бос орын қалдырады.	А															
5 мин	11. Сабақты қорытындылау «Салыстыру әдісі» арқылы беріледі	Оқушылар постер қорғайды. Дискриптор : - Калькулятор мен Python программалау тілінің айырмашылығын,	Бағалау фишка арқылы бағаланады. Фишка философский камень түрінде беріледі	Плакат, маркер												

		ұқсастығы мен мүмкіндікте рін біледі		
Сабақтың соңы 2 мин	Рефлексия https://classroomscreen.com/ платформасында жасалады. 	joincrs.com сайтында оқушылар Кері байланыс жасайды		Смартфон
Үй тапсырмасы	1.Өз аты-жөндеріңді 6 рет шығатындай программа құрастырып, дәптерлеріңе жазыңдар. 2. 0-10 аралығындағы сандарды экранға шығаратын программа құрыңдар			

Хобби известных людей

Кошмамбетова Эльмира Сагындыковна
школа –гимназия имени Абая г. Тараз

Раздел	VI Хобби и свободное время
Класс	Количество присутствующих: _____ Количество отсутствующих: _____
Тема урока	Хобби известных людей
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке	С 7.1.4.1.-определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста; Г 7.2.3.1.-соблюдать морфологические нормы использования форм разных частей речи; Ч 7.3.4.1.-излагать сжато содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала.
Цель урока	Все учащиеся смогут: правильно употреблять местоимение; выписывать из текста местоимения; передавать события, соблюдая последовательность; выписывать предложения с местоимениями определить их синтаксическую роль. Большинство учащихся будут уметь: выписывать из текста все местоимения и определить их разряд. Некоторые учащиеся смогут: формулировать «тонкие» и «толстые» вопросы к тексту; подготовить сообщение на тему «Увлечение известных музыкантов»,включая в свой рассказ изученные местоимения.

Критерии успеха	определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста; соблюдать морфологические нормы использования форм разных частей речи			
Этапы урока /время	Деятельность учителя	Деятельность учащихся	Оценивание	Ресурсы
Организационный этап 5 мин	Создание коллаборативной среды. Игра «Хорошее настроение» Похлопайте в ладоши те, у кого сегодня хорошее настроение. Посмотрите друг на друга и улыбнитесь! Формирование групп по дате рождения (четное/нечетное число) Актуализация знаний		ФО приветствие	
Этап актуализации ранее полученных знаний 7 мин	1. Предложения по цепочке «Что такое хобби?» 2. Просмотр презентации. Учащимся задается вопрос: «Что вам известно об увлечениях и хобби известных и знаменитых людей»	Каждый учащийся говорит по одному предложению, не повторяя, а дополняя предыдущего. Учащиеся отвечают на вопрос		Презентация «Оригинальные хобби знаменитостей»
Этап усвоения новых знаний 25 мин.	1. Стратегия «Эксперт» Стр. 187 1 группа - упр. 360, 2 группа - упр. 362 1) выписать местоимения; 2) определить разряд; 3) пересказать текст; 4) составить по 1 толстому и 1 тонкому вопросу к тексту;	Каждый учащийся группы получает текст по теме «Хобби известных людей» в домашней группе. Далее с каждой команды по 2 ученика должны перейти в экспертную группу.	Критерий оценивания: демонстрируют понимание содержания текста Дескрипторы 1. Читают текст 1 балл 2. Выписывают местоимения 1 балл 3. Определяют разряд 1 балл 4. Пересказывают	Учебник

		группе учащиеся должны обсудить текст, составить один тонкий и один толстый вопрос по тексту. В это время в домашней группе должны выписать из текста все местоимения и определить их разряд. Затем учащиеся возвращаются в домашнюю группу, где пересказывают свой текст. Затем учащиеся вновь собираются в экспертной группе для того, чтобы задать остальным учащимся составленные вопросы и получить на них ответы, проверяя тем самым, насколько внимательно слушали его остальные учащиеся. Учащиеся за каждый правильный ответ получают 1 попкорн. По	ают текст 1 балл 5. Составляют толстые вопросы 1 балл 6. Составляют тонкие вопросы 1 балл 7. Отвечают на толстый вопрос 1 балл 8. Отвечают на тонкий вопрос 1 балл	
2.Игра «Попкорн» У учителя в руках ведро с «попкорном» На каждом попкорне написано выражение, которое обозначает какое-нибудь увлечение. 1.Командная игра, в которой игроки забрасывают мяч в корзину.(Баскетбол) 2.Вид спорта- танец на льду(Фигурное катание) 3.Игра,где игрока бьют друг друга руками(бокс) 4.Это увлечение развивает нашу речь, делает нас умнее.(Чтение) 5.Это увлечение вкусное и приятное(Кулинария) 6.Коллекционирование монет(Нумизматика) 7.Коллекционирование марок(Филателия) 3.Реклама увлечений А теперь вам такое задание .Создайте и защитите рекламу увлечения ,которое изображено на листе. Главное –чтобы ваша реклама заинтересовала других ребят. Берите		группе учащиеся должны обсудить текст, составить один тонкий и один толстый вопрос по тексту. В это время в домашней группе должны выписать из текста все местоимения и определить их разряд. Затем учащиеся возвращаются в домашнюю группу, где пересказывают свой текст. Затем учащиеся вновь собираются в экспертной группе для того, чтобы задать остальным учащимся составленные вопросы и получить на них ответы, проверяя тем самым, насколько внимательно слушали его остальные учащиеся. Учащиеся за каждый правильный ответ получают 1 попкорн. По	ают текст 1 балл 5. Составляют толстые вопросы 1 балл 6. Составляют тонкие вопросы 1 балл 7. Отвечают на толстый вопрос 1 балл 8. Отвечают на тонкий вопрос 1 балл	ФО Критерий оценивания: извлекает необходимую информацию из различных источников Дескрипторы: 1.Изучает дополнительный

	листы и приступайте к работе. 1 группа-танцы 2 группа-цветоводство	беждает тот, кто набрал больше «попкорна» Учащиеся отгадывают. За каждый правильный ответ-один «поп-корн»	ый материал-1 балл 2.Составляет рекламный плакат-1 балл 3.Дает название-1 балл 4.Эстетическ и оформляет-1 балл 5.При защите использует местоимения-1 балл	
Этап обобщения, систематизации знаний 3 мин	Подведение итогов урока Итак наш урок подошел к концу. Стратегия «Микрофон» Представьте, что я журналист Ответьте мне на следующие вопросы	Учащиеся отвечают на вопросы -что узнал, чему научился; -Что еще не ясно; -в каком направлении необходимо работать.		Микрофон

Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері

Маханова Бибігүл Қобландықызы
№36 орта мектебі, Тараз қ,

Бөлім:	Рационал сандар және оларға амалдар қолдану	
Педагогтің аты-жөні:	Маханова Бибігүл Қобландықызы	
Күні: 11.11.2022		
Сынып: 6«Б»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты	6.1.2.17 рационал сандарды қосу мен көбейтудің қасиеттерін қолдану;	
Сабақтың мақсаты	Оқушылар рационал сандарды қосу мен көбейтуді біледі, қасиеттерін қолдана алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
1 мин	Ұйымдастыру кезеңі. Оқушылармен амандасу. Сабаққа дайындықтарын тексеру.			Оқулық Дәптер
Сабақтың басы 12 мин	Топқа бөлу: «Поле чудес» әдісі (2 мин) Топқа бөлініп, атын таңдау үшін тақтада жасырылып тұрған сандарды алып, қай сандар түріне жататынын анықтайды. Сосын соған сәйкес сандар түрлерінің аттарына байланысты топқа бөлініп отырады. Бағалау парағы таратылады. 1-топ 2-топ 3-топ <u>Натурал сандар</u> <u>Бүтін сандар</u> <u>Рационал сандар</u> Үй тапсырмасын тексеру (1 мин): № 631 Өткен сабақтарды қайталау (4 мин): 1) Оң және теріс сандар дегеніміз не? 2) Рационал сандарды қалай салыстыруға болады? 3) Оң сандар дегеніміз не? Мысал келтіріңіз. 4) Теріс сандар дегеніміз не? Мысал келтіріңіз. 5) Рационал сандар дегеніміз не? 6) Нөлден $-9 < 0$; $5 > 0$? Ә) Рационал сандарға қатысты ережелерді тұжырымдау: 1) Бүтін сандарға 0 саны кірмейді? (жоқ) 2) Нөлден кіші рационал сандар теріс рационал сандар деп аталады. (иә) 3) Екі теріс рационал санды қосу үшін: 4) $474 + (-32) =$	Карточкалар - ды алып, берілген есептің жауабын табу арқылы топқа бөлінеді. Топ басшыларын әр топ өзара сайлайды. Оқушылар ережелерді жатқа айтады. Сұрақтарға «иә» немесе «жоқ» деп ауызша жауап береді.		Карточка

Миға шабуыл «Араның ұясы» әдісі (6 мин)

Жұптық жұмыс .Оқушылар менің қолымда тұрған ұядан араларды кезектесіп келіп алады.Екі оқушы арадағы тапсырманы орындап,дұрыс жауабы шықса ұяға балды толтырады.

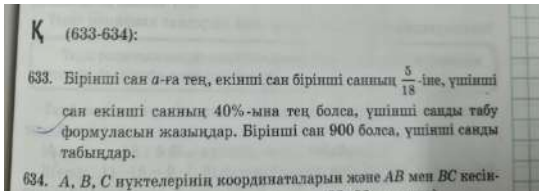
Негізгі мақсаты араның ішінде рационал сандарды салыстыру,қосу байланысты есептер беріледі.

Берілген аралардағы тапсырманы шығарады.

А3
қағазы
Сурет
қимала-
ры.

Сабақ-тың ортасы 23 мин	Бүгінгі сабақта біз "Таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосу мен көбейту." Тақырыбында есептер шығаруды жалғастырамыз. Сабақтың мақсатын айқындау (5 мин) Өздік жұмыс <table><tr><td>1-топ</td><td>2-топ</td><td>3-топ</td></tr><tr><td>1-есеп</td><td>2-есеп</td><td>3-есеп</td></tr><tr><td>№632</td><td></td><td></td></tr></table> Шешуі: Топтық жұмыс «Бірге ойлаймыз» (4мин) №633 Шешуі: 	1-топ	2-топ	3-топ	1-есеп	2-есеп	3-есеп	№632			Әр топтан тақтаға 1 оқушыдан шығады, қалған оқушы орнында отырып тапсырманы орындайды.	Әр дұрыс есеп үшін 1 баллдан бағаланады. Барлығы 3 балл Дұрыс тапқан топқа 2 балл	Оқулық дәптер
1-топ	2-топ	3-топ											
1-есеп	2-есеп	3-есеп											
№632													

		3 топқада бір жаттығу беріледі.	Бірінші, әрі дұрыс орындаған топ 5 баллмен бағаланады.	А 3 Постер пломас-тер
		Постерге есепті орындап, тақтаға шығып түсіндіреді.		
		Дескриптор: -таңбалары әртүрлі сандарды қоса алады; -рационал сандарға амалдар қолдана алады.		
	Сергіту сәті: (4 мин) <u>Ми жұмысын жақсартуға арналған жаттығулар.</u> <u>«Slap» логикалық ойлау жаттығуы</u> Бұл ойынның негізгі мақсаты оқушыларды шапшандыққа баулу, тез ойлау қабілетін жақсарту. Тақтаға ауызша айтылған есептердің жауаптары ілініп тұрады. Мен оқушыға есеп айтып, ол есепті ойша шығарады да, жауабын хлапушкамен тақтадағы шыбынды ұрады. Ол берілетін есептер, теріс сандарды қосу осы тақырыпқа байланысты және таблица.	Мұғалімнің жұмбағына дұрыс жауап берсе, тақтаға ілініп тұрған дұрыс жауапты ұрады.	Мадақтау! Жарайсың! Жаксы! Алға ұмтыл!	
	<u>«Бес қадам» әдісі (5 мин)</u>	Үш топтың топ басшылары	Дұрыс жауап берген	

	Сұрақ немесе есеп беріледі.Берілген сұраққа бес түрлі дұрыс жауабын айта отырып әр қадамды басады. Ереже: Егер 3 –ші немесе 4-ші қадамнан жауап әрі қарай айта алмаса ,жауап берген дұрыс жауабына ғана 1балл дан беріледі. 	топтарының 1 Мүшесімен шығып 3 топ сайысады. Дискриптор : -рационал сандарды біледі; -теріс және оң таңбаларды ажырата алады.	топ басшысы әр дұрыс жауабы үшін 1балл жинайды.	
	"What the behind" әдісі (5 мин) 1)Қатынас деген не? 2) Бүтін сандарға мысал келтір ? 3)Пропорция мүшелері? 4)$(-9) + (-5) = ?$ 5)Рационал сандарды қандай әріппен белгілейміз? 6)Қарама-қарсы сандар туралы не айтасыз? 7)Модуль дегеніміз не? Мысалы? 8)Натурал сандар ? 9)Қандай сандардың қосындысының мәні нөлге тең? 	Әр топ мүшелерінен 2 оқушыдан шығады.Әр оқушының артына сұрақ жазылған парак жабыстырыл а-ды.	Топ басшыла-ры әр дұрыс жауап үшін топ мүшелері н 1баллмен бағалайды	А4фор маты

Сабақ соңы 4 мин	Қорытынды: 3- топтың ұпай сандарын есептейміз.Қай топ көп ұпай жинаса сол топ жеңіске жетеді. Рефлексия «Тикток» әдісі (4 мин) Бұл әдісте "Лайк"- сабақтың өзіне ұнаған жерін жаз. "Тікір"- сабақ туралы өз ойыңды жаз. "Сақтау"- сабақтың қай жері сенің есінде қалады "Бөлісу"- осы сабақ туралы кіммен бөлісер едіңіз.	Оқушылар сабақ бойынша не үйренгені туралы рефлексия жасайды.	Кемек беріледі беріледі, ойын жазады	А2 қағаз
		Үй тапсырмасын жазып алады.		Оқулық

Қаңлылардың қоғамдық құрылысы

Мусабаева Жаннур Бегалиевна
125 International school of Taraz ЖШС мектебі

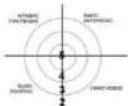
Монгольские завоевания в Казахстане

Молдабаева Надира Сапаровна
Бурыл орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Школа	Бурыл	
Предмет:	История Казахстана	
Раздел:		
ФИО педагога:	Молдабаева Н	
дата:		
класс:	Кол-во присутствующих:	Кол-во отсутствующих:
Тема урока:	Монгольские завоевания в Казахстане Исследовательский вопрос: Почему войска Чингисхана не могли захватить город Отрар в течение шести месяцев	
Цели обучения в соответствии учебной программой:	6.3.1.6 объяснять политические процессы в государствах XIII-XV вв, используя карту	
Исторический концепт	Причины и следствие	
Цели урока	объяснить причины и предпосылки вторжения монголов;	

Ход урока				
Этапы урока	Действие педагога	Действие ученика	оценивание	Ресурсы
Подготовительный этап Начало урока 5 мин	Отправить учащимся ресурсы и аудиозаписи по новой теме Также посмотреть видеоурок, для закрепления выполнить тесты У/К Организационный момент. К Историческая викторина. «метод Wordwall» 1. Узнай личность 2. Назовите годы жизни Чингисхана 3. Как звали отца Чингисхана 4. Когда была основана Монгольское государство 5. Назовите настоящее имя Чингисхана 6. Монгольские племена первоначально населяли междуречья 7. Назовите столицу Монгольского государства 8. В начале какого века было образовано Монгольское государство 9. В какой части Азии было основано монгольское государство 10. Из какого рода был Чингисхан Коллективное обсуждение исследовательского вопроса. Знакомство с целями обучения и критериями оценивания.	Ознакомится с материалами, Смотрят видеоурок Выполняют тесты Отвечают на вопросы	 Словесная похвала учителя	Иллюстра-ции
Середина урока	Исследование и анализ Задание 1 Вопрос на размышление. Опираясь на текст		Словесная похвала учителя	Учебники История Каз

2 мин 10 мин 15 мин	учебника назовите причины монгольских походов необходимость в расширении границ государства необходимость в расширении пастбищных угодий для монгольской знати новые завоеванные народы – это новые плательщики дани ИР. Организация работы с картой. отметьте основные направления вторжения монголов в Казахстан.Определите города которые оказали сопротивление монголам Дескриптор 1. определяют первое направления вторжения монголов в Казахстан 2. определяют второе направления вторжения монголов в Казахстан 3. указывают не менее 3-х городов Задание 2 ГР Используя метод Триада написать причины и последствия завоевания монгол <table><tr><td colspan="3">Причины ?</td></tr><tr><td colspan="3">Завоевания монголов Жетису</td></tr><tr><td>Последствия ?</td><td>Последствия ?</td><td>Последствия ?</td></tr></table> Дескриптор Определяет причину Определяет первое последствие Определяет второе последствие Определяет третье последствие Прошедшее прискорбно или мило. В истории все памятно года- Когда и как все это было Известно нет событий без следа: Задание 3. ПР выполните задание и определите значение ответов 600*2+19 = 1219 500*2+200-45= 1155 (330+670)+300-73 = 1227 300*4+6 = 1206 (200*2)+(300*2)+300-93= 1207 500*2+220= 1220 (350+650)+224= 1224	Причины ?			Завоевания монголов Жетису			Последствия ?	Последствия ?	Последствия ?	Отвечают на вопросы Составляют анализ по факторам Критерии к докладу: • Описать причины использования юрты; • Перечислить части, составляющие жилища; • Описать роль каждой составляющей части юрты; • Анализировать уникальность жилища кочевников.	Молодец отлично ФО	
Причины ?													
Завоевания монголов Жетису													
Последствия ?	Последствия ?	Последствия ?											
Конец урока	Рефлексия У Подведите итоги урока.	Дают обратную связь	Оценивание учителем	таблицы									

	«Рефлексивная мишень» Домашнее задание Написать краткое эссе (40-50 слов) на тему «...».			

Используя эту обстановку, вызванную межрелигиозным противоборством, в 1218 году монголы вторглись в Жетысу.

Джебе-нойон объявил через глашатаев указ, по которому монгольским воинам запрещалось грабить имущество местного населения. Поэтому, не раз испытывавшее на себе насилие и произвол Кучлук хана и каракитаев, местное население не оказало сопротивления монголам. Многие города сдавались без боя. Например, монголы столицу государства Караханидов - город Баласагун – взяли без боя

Несмотря на то, что население Жетысу почти не оказало особого сопротивления монгольским завоевателям, города и поселения были опустошены. Если до нашествия в этом крае насчитывалось **до 200 населенных пунктов, то в XIII-XIV веках из них осталось всего около 20** городов и поселений. До сих пор не известно даже место расположения Баласагуна.

$$\begin{aligned}
 600 \cdot 2 + 19 &= \\
 500 \cdot 2 + 200 - 45 &= \\
 (330 + 670) + 300 - 73 &= \\
 300 \cdot 4 + 6 &= \\
 (200 \cdot 2) + (300 \cdot 2) + 300 - 93 &= \\
 500 \cdot 2 + 220 &= \\
 (350 + 650) + 224 &=
 \end{aligned}$$

Население Отрара сопротивлялось в течение 6 месяцев. Только из-за предательства хорезмского военачальника Караджа-Хажига, присланного шахом Хорезма на помощь Отрару, открывшего ворота города монголам, он пал. Местное население отчаянно и героически сражалось за каждую пядь родной земли. Монголы жестоко расправлялись с горожанами и грабили их имущество. Города Узгенд и Баршикент тоже были захвачены завоевателями. В 1219—1220 годах все присырдарьинские города полностью оказались под властью монголов. Последствия монгольского нашествия были катастрофическими. Монгольское вторжение затормозило развитие городской культуры. Произошел упадок оседлой культуры

$$\begin{aligned}
 600 \cdot 2 + 19 &= \\
 500 \cdot 2 + 200 - 45 &= \\
 (330 + 670) + 300 - 73 &= \\
 300 \cdot 4 + 6 &= \\
 (200 \cdot 2) + (300 \cdot 2) + 300 - 93 &= \\
 500 \cdot 2 + 220 &= \\
 (350 + 650) + 224 &=
 \end{aligned}$$

В 1219 году при наступлении войск Чингисхана на [Хорезм](#) Мухаммед II не решился дать генеральное сражение, оставив свою армию разбросанной отдельными отрядами по городам и крепостям всего государства. Один за другим под натиском монголов пали [Отрар](#), [Ходжент](#), [Ташкент](#) (Чач), [Бухара](#), [Самарканд](#), [Балх](#), [Мерв](#), [Нишапур](#), [Герат](#), [Гургандж](#) и остальные крупные хорезмские города. Монголы истребили миллионы горожан, в одном только Мерве более 500 000 жителей, остальных продавали в рабство.

[Хорезмшах](#) с остатками армии вначале отступил в свои персидские владения, после чего бежал с небольшим отрядом в прикаспийскую область и скончался на острове [Абескун](#) в [Каспийском море](#) от приступа пневмонии. Государство Хорезмшахов прекратило существование, несмотря на то, что сын и наследник Мухаммеда Джелал ад-Дин Менгуберди ещё около десяти лет продолжал оказывать сопротивление монголам, находясь при этом в [Дели](#) и [Малой Азии](#)

Государство Хорезмшахов пало от [монголов Чингизхана](#) *Последствия*

Была разрушена система землепользования. Были прерваны связи между странами.

$$600 \cdot 2 + 19 =$$

$$500 \cdot 2 + 200 - 45 =$$

$$(330 + 670) + 300 - 73 =$$

$$300 \cdot 4 + 6 =$$

$$(200 \cdot 2) + (300 \cdot 2) + 300 - 93 =$$

$$500 \cdot 2 + 220 =$$

$$(350 + 650) + 224 =$$

Карта КАЗАХСТАНА

$$\begin{aligned} 600 \cdot 2 + 19 = & 500 \cdot 2 + 200 - 45 = (330 + 670) + 300 - 73 = 300 \cdot 4 + 6 = (200 \cdot 2) + (300 \cdot 2) + 300 - 93 = 500 \cdot 2 + 220 = \\ (350 + 650) + 224 = & 600 \cdot 2 + 19 = 500 \cdot 2 + 200 - 45 = (330 + 670) + 300 - 73 = 300 \cdot 4 + 6 = (200 \cdot 2) + (300 \cdot 2) + 300 - \\ 93 = & 500 \cdot 2 + 220 = (350 + 650) + 224 = 600 \cdot 2 + 19 = 500 \cdot 2 + 200 - 45 = (330 + 670) + 300 - 73 = 300 \cdot 4 + 6 = \\ & (200 \cdot 2) + (300 \cdot 2) + 300 - 93 = 500 \cdot 2 + 220 = (350 + 650) + 224 = \end{aligned}$$

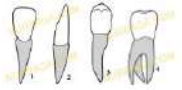
Тістің құрылысы мен қызметі, сүттістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы.

Нурмаханбетова Акмарал Дилдабековна
№36 орта мектебі, Тараз қ.

Пәні:	Биология
Бөлім:	8.1 Қоректену
Күні:	
Сынып:	8
Сабақтың тақырыбы	Тістің құрылысы мен қызметі, сүттістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы.
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	8.1.2.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау
Сабақтың мақсаты	Тістердің құрылысын, әр түрлі типтері мен қызметтерін білу. Тісті күту ережелерін түсіну.
Бағалау критерий	Тістердің құрылысын, қызметтерін тісті күту ережелерін түсіндіреді. Тістің құрылысын атайды, әр түрлі типтері мен қызметтері арасындағы байланысты ажыратады.
Құндылықтарға баулу	Зайырлы қоғамды құруда адам денсаулығы маңызды фактор болып есептеледі. Салауатты өмір қалыптастыру және жауапкершілік құндылық.
Пәнаралық байланыс	Медицина, химия.
Алдыңғы білім	8.1.2.1 омыртқасыз (жауынқұрт), күйіс қайыратын (сиыр) жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Топқа бөлу 5 мин	Ұйымдастыру кезеңі: Оқушыларды шеңберге шақыру, амандасу. -ынтымақтастық атмосферасын құру. -оқушылар әр түрлі түсті лента тандап бір- бірінің қолына байлап жақсы тілек айтады, сыныпта ынтымақтастық атмосфера қалыптастырады. -оқушылар тандап алған ленталары бойынша топқа бөлінеді. Өткен сабаққа шолу. «Сиқырлы қоржын» әдісі бойынша әр топтың оқушылары қоржынның ішінде сандармен нөмірленген дөңгелек шарлардың біреуін тандап алып, нөмері бойынша тақтада сандармен көрсетілген сұрақтарға жауап береді. Сұрақтар: 1. Ас қорыту дегеніміз? 2. Шұбалшаңның ас қорыту жүйесін ата? 3. Ас қорыту жолының кеңейген көлемді мүшесі? 4. Ас қорыту бездері?	Сәлемдеседі; «Лента түстері арқылы тілек» сергіту сәті арқылы топта ынтымақтастық орнайды; Жеке жұмыс: Оқушылар сұрақтарға жауап береді. Сұрақ жасауы: 1. Ас қорыту дегеніміз? (Адам мен жануарлар организмдеріндегі азықты қабылдау, өңдеу, қорыту, сіңіру қалдығын сыртқы ортаға шығару қызметтерін атқаратын мүшелердің жүйесі) 2. Шұбалшаңның ас қорыту жүйесін ата? (Ауыз, жұтқыншақ, өңеш, жемсау, қарын, ішек) 3. Ас қорыту жолының кеңейген көлемді мүшесі? (Асқазан) 4. Ас қорыту бездері? (Бауыр және ұйқы)	Топтық жұмысты ұйымдастыруға ынтымақтастық көпіршесін орнату, оқушыларды қолдау. Өзін-өзі бағалау парағына бағалайды. Дескриптор: ҚБ: Оқушылар өзін-өзі бағалайды (әр дұрыс жауапқа 1 балл)	Топқа біріктіру 1- топ- 2-топ- 3- топ- <i>Асқорыту мүшелерінің құрылысын анықтау</i>

		безі)		
Сабақтың ортасы 10 мин	Мұғалімнің «Тістің құрылысы мен қызметі, сүттістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы мен қызметі» тақырыбын таныстырады. «Ой қозғау». Нақыл сөздің мағынасын ашу: “Апыл-ғұпыл ішкен ас, асқазанға түскен тас” осы мақал - мәтел арқылы жаңа тақырыпқа кіріспе жасалынады. Бейнетспа көрсетіледі. «Тістің құрылысы мен қызметі»	Мұғалім түсіндірмесін тыңдайды. Оқушылар бейнетаспаны тамашалап, тақырып бойынша негізгі ойларын жинақтап, саралау жасайды	«Топтық кері байланыс» Топтардың бірін бірі бағалауы, мұғалім кері байланыс беру. Дескриптор: Тістің құрылысын белгілейді; Тістің типтерін анықтайды; Адамның тіс гигиенасын ажыратады; ҚБ: «Комплимент» әдісі Өте тамаша! Жарайсыз! Дескриптор: - Адамның тіске қатысты термин сөздерді айтады; ҚБ «Ең үздік жауап» «Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды	Слайд Тістің құрылысы суреті Тіс типтерінің суреті Адамның тіс гигиена суреті Тісті тазалау жолдары Тістері Қорғасын тісәсі (экзодонттік тістері) Адамның тісәсі
15 мин	Мәтінмен жұмыс «Суреттер сөйлейді» әдісі (топтық жұмыс) Суретте көрсетілген омыртқасыздардың (жауын құрты), күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылымы туралы оқулықтың материалын талдаңыз, мүшелердің аттарын анықтаңыз және жазыңыз. Тапсырма: 1-топ. «Фраер» әдісі <i>Тістердің құрылысы</i> 2-топ. «Т кестесі» әдісі <i>Тістердің типтері</i> 3-топ. «Кластер» әдісі <i>Тістің гигиенасы</i>	Оқулық мәтінін оқиды, берілген тапсырманы жұптасып орындайды. Дескриптор бойынша тапсырманы паракқа орындайды;		

10 мин	 Тапсырма «Дәрігерлерден кеңес» Тіс аурулары туралы мәлімет береді. 1. «Тісжегісі» ауруы 2. «Пульпит» ауруы 3. «Пародонтоз» ауруы Тапсырма: «Терминдер» Дентин - Пульпа – Тісжегісі – Тапсырма: «Кім жылдам» әдісі Оқушылар сұраққа жылдам жауап береді. 1. Ересек адамда неше тіс болады? 2. Жыртқыштарға жақсы жетілген? 3.Әр жақ сүйекте неше тістен орналасқан? 4. Әр бір тіс неше қабаттан тұрады? 5.Тығыз сүйек ұлпасынан түзілген, тістің көп бөлігін құрайтын қатты қабаты не? 6.Тұрақты тістердің қалыптасуы қай уақытта аяқталады? 7. Жаңа туған нәрестеде неше тіс болады? 8. Алғашқы тістері қайсы айында шыға бастайды?	Сұрақтар. 1. Ересек адамда неше тіс болады? (32 тіс) 2. Жыртқыштарға жақсы жетілген тіс? (ит тістер) 3.Әр жақ сүйекте неше тістен орналасқан? (16 тістен) 4. Әр бір тіс неше қабаттан тұрады? (3) 5.Тығыз сүйек ұлпасынан түзілген, тістің көп бөлігін құрайтын қатты қабаты не? (дентин қабаты) 6.Тұрақты тістердің қалыптасуы қай уақытта аяқталады? (12-14 жас) 7. Жаңа туған нәрестеде неше тіс болады? (болмайды) 8. Алғашқы тістері қай айында шыға бастайды? (6-9 ай) 9.Сүт тістері қай жасқа келгенде түсе бастайды? (6-7 жас) 10. Тісжегісі дегеніміз не? (тіс ауруы)		

	9.Сүт тістері қайсы жасқа келгенде түсе бастайды? 10. Тісжегісі дегеніміз не?											
Сабақтың соңы 5 мин Бағалау	Өзін-өзі бағалау парағы: «Жетістік» парағы білім алушы жинаған ұпай санын есептейді.	Әрбір білім алушы сабақ барысында жинаған ұпайын санап «Жетістік» кестесіне ұпай санын жазып өз деңгейін, жетістігін анықтайды	«Жетістік» парағы <table border="1"> <tr> <td>12 -</td> <td>9 -</td> <td>6 -</td> <td>4 -</td> </tr> <tr> <td>14</td> <td>11</td> <td>8</td> <td>5</td> </tr> </table>	12 -	9 -	6 -	4 -	14	11	8	5	Жетістік парағы
12 -	9 -	6 -	4 -									
14	11	8	5									
Ой толғаныс Рефлексия	<i>«Тік ток желісі» рефлексия</i> 	Білім алушылар «Тік ток желісі» арқылы рефлексия - Ұнады; - айтарым бар ; - сұрағым бар;	12-14 ұпай - өте жақсы 9-11 ұпай – түсіндім 6- 8 ұпай – түсінген сияқтымын 4-5 ұпай – әлі де көмек қажет Дескриптор: -білім алушы бүгінгі сабақта алған мәліметтер туралы айтады;									

Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелері.

Ниязбекова Асель Андосбековна

№23 Тескентоған орта мектебі, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Бөлім:	«Қозғалыс»
Педагогтің аты-жөні:	Ниязбекова А.А.
Күні:	10.02.2023ж
Сыныбы: 7	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау. § 37. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелері. БЖБ(20 мин)
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	7.1.6.4 – омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру;
Сабақтың мақсаты:	омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстырады;

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс- әрекеті	Оқушының іс- әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту	I. Ұйымдастыру кезеңі: а) Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық жағымды ахуал туғызу үшін «Жүректен жүрекке» әдісін пайдаланып, оқушылар бір-біріне жақсы тілектер айту арқылы бір-біріне жүрек береді;	Оқушылар ұстазымен амандасады, жүректен жүрекке әдісі арқылы бір-бірлеріне жақсы тілектер айтады;	Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады. Тиімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл күйін көтереді және бауырмалдығын оятады.	
Жаңа сабаққа кіріспе Мағынаны білу	«Суретті сөйлет» әдісі арқылы жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой талқылау. 	Мағынаны білу үшін суретті сөйлетеді, ой бөліседі, өз білгенін айтады;	Мақсаты: Функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді.	презентация
Сабақтың ортасы мағынаны түсіну 	Оқушыларға жалпылама төмендегі сұрақтар беріледі. Жауыңқұрты қалай қозғалады? Шаяндардың	<i>(Әр оқушы өз ойымен бөліседі. Бір-бірінің пікірін толықтырып, пікір алмасады, берілген тапсырманы сұраққа жауап</i>	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады.	презентация

	қозғалыс мүшелері.....болып табылады. Өрмекшілердің қозғалу тәсілдері туралы не білесіңдер? Жәндіктер қозғалу үшін.....пайдаланады? Балықтардың қозғалу ерекшеліктері қандай? Бақалардың қозғалу ерекшеліктері туралы айт... Бауырмен жорғалаушылар.....қозғалады. Құстардың қозғалу ерекшеліктері туралы айт Сүтқоректілердің қозғалысы немен ерекшеленеді?	<i>беру арқылы орындайды;)</i>	Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді.	
Сабақтың ортасы Мағынаны қолдану 	Оқушыларға жалпылама төмендегі қолдану тапсырмалары беріледі. «Мағынаны қолдану» айдарындағы тапсырманы дәптеріне жазады. Суретке қараңыз. (а) Қаңқалардың түрлерін анықтаңыз. (б) Қозғалыс мүшелерінің атауын жазыңыз. (с) Жануар түрлерінің қозғалуын сипаттаңыз.	Бағалау критерийі: - Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін анықтайды; <i>(Әр оқушы өз ойымен бөліседі. Бір-бірінің пікірін толықтырып, пікір алмасады, берілген тапсырманы бағалау критерийі бойынша орындайды;)</i>	Дескриптор: - жануарлардың қаңқа түрлерін анықтайды – 2 балл; - жануарлардың қозғалыс мүшелерін анықтайды – 2 балл; - жануарлардың қозғалу үдерістерін сипаттайды – 2 балл;	Презентация, оқушы алдындағы оқулықтар, оқушының жұмыс дәптері
Сабақтың ортасы	Оқушыларға жалпылама	Бағалау критерийі:	Дескриптор:	Презентация, оқушы алдындағы

мағынаны талдау 	төмендегі талдау тапсырмасы беріледі. Әр оқушы өз ойымен бөліседі. Сәйкестендір <table><tr><td>Амеба</td><td>Реактивті қозғалу</td></tr><tr><td>Жасыл эвглена</td><td>Жүзбе қанаттар</td></tr><tr><td>Кірпікшелі кебіше</td><td>Қанаттары</td></tr><tr><td>Ұлу</td><td>Жалған аяқтары</td></tr><tr><td>Балық</td><td>Бүкіл денесі</td></tr><tr><td>Құс</td><td>Талшығы</td></tr><tr><td>Жылан</td><td>Кірпікшелері</td></tr><tr><td>Кальмар</td><td>Бауырымен</td></tr></table>	Амеба	Реактивті қозғалу	Жасыл эвглена	Жүзбе қанаттар	Кірпікшелі кебіше	Қанаттары	Ұлу	Жалған аяқтары	Балық	Бүкіл денесі	Құс	Талшығы	Жылан	Кірпікшелері	Кальмар	Бауырымен	-омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін анықтайды; (Әр оқушы өз ойымен бөліседі. Бір-бірінің пікірін толықтырып, пікір алмасады, берілген тапсырманы бағалау критерийі бойынша орындайды;)	- омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін сәйкестендіреді – 2 балл;	оқулықтар, оқушының жұмыс дәптері
Амеба	Реактивті қозғалу																			
Жасыл эвглена	Жүзбе қанаттар																			
Кірпікшелі кебіше	Қанаттары																			
Ұлу	Жалған аяқтары																			
Балық	Бүкіл денесі																			
Құс	Талшығы																			
Жылан	Кірпікшелері																			
Кальмар	Бауырымен																			
Сабақтың ортасы мағынаны жинақтау 	Оқушыларға бүгінгі тақырып бойынша алған білімдерін жинақтау тапсырмасы беріледі. Биологиялық диктант. Инфузория туфельканың қозғалу мүшесіне — _____ (кірпікшелер) жатады. Олар құрылысы талшықтарға өте ұқсас, бірақ едәуір қысқа әрі көп болады. _____ (Жалған аяқтары) – дененің кез келген бөлігінде түзілетін жасуша цитоплазмасының томпаюы. Құрттарда алғаш рет дербес бұлшық ет жасушалары жабынмен бірігіп кететін бұлшық еттерден қабат түзіп, _____ (тері-	Бағалау критерийі: - омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін зерделейді; (Әр оқушы өз ойымен бөліседі. Бір-бірінің пікірін толықтырып, пікір алмасады, берілген тапсырманы бағалау критерийі бойынша орындайды;)	Дескриптор: -бос орындарға тиісті сөздерді жазады – 2 балл;	Презентация, оқушы алдындағы оқулықтар, оқушының жұмыс дәптері																

	бұлшық ет қатшығы) жүйесін құрайды. Ағза өзіне суды жинап алып, содан кейін оны үлкен күшпен (қысыммен шапшып ағу) шығарса, дене карама-қарсы бағытта қозғалатын болады. Бұл әдісті – (реактивті қозғалу) деп атайды. Медузалар, сегізаяқтар, каракатицалар осылай жылжиды.			
Сабақтың ортасы мағынаны бағалау	Оқушыларға бүгінгі тақырып бойынша алған білімдерін бағалау тапсырмасы беріледі. Әр орындаған оқушы бағаланады.	Бағалау критерийі: -бөлім бойынша жиынтық бағалау тапсырмасын зерделейді;	Дескриптор: -берілген тапсырмалар-ды орындайды;	Презентация, оқушы алдындағы оқулықтар, оқушының жұмыс дәптері <i>Сонымен қатар 1-10 баллдық жүйе бойынша оқушылардың сабаққа қатысу белсенділігі бойынша бағаланады.</i>
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Кері байланыс 	«Шульманның үш көмекшісі» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, кері байланысын тыңдайды. Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. Түімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды.	Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды.	Мұғалім оқушыларды «Жапондық бағалау» әдісі арқылы бағалайды. Яғни «Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа көзқарасым бар», «Менің сұрағым бар».	

Квадрат теңдеулер

Нуралиева Айнұр Ерболовна
Жамбыл атындағы №5 мектеп-гимназия, Тараз қ.

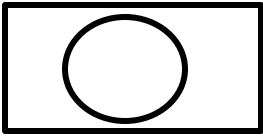
Білім беру ұйымының атауы:	Жамбыл атындағы №5 мектеп-гимназия	
Пәні:	Алгебра	
Бөлім:	Квадрат теңдеулер	
Педагогтің аты-жөні:	Нуралиева А.Е	
Күні:	08.12.2022ж.	
Сынып: 8 «а»	Қатысқан оқушы саны:	Қатыспаған оқушы саны:
Сабақтың тақырыбы	Квадрат үшмүше есептер шығару	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты	8.2.1.2 үшмүшеден екімүшенің толық квадратын бөлу; 8.2.1.3 квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу.	
Сабақтың мақсаты:	- квадрат үшмүшеден екімүшенің толық квадратын бөле алады; - квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктей алады	

Сабақтың барысы

Сабақтың барысы																								
Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті			Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар																		
Ұйымдастыру Өзін-өзі тексеру	Оқушылармен сәлемдесу. Сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарлау. Сабақтағы оқушыларды түгендеу. Бағалау парағы үлестіріледі:			Амандасу		«Бағалау парағы»																		
	<table border="1"> <tr> <th>Тест</th> <th>Сәйкестендіру</th> <th>Топпен жұмыс</th> <th colspan="3">Бағалау</th> </tr> <tr> <td>0-5 ұпай</td> <td>0-5 ұпай</td> <td>0-7 ұпай</td> <td>«5» 13-17 ұпай</td> <td>«4» 6-12 ұпай</td> <td>«3» 1-5 ұпай</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>			Тест	Сәйкестендіру	Топпен жұмыс	Бағалау			0-5 ұпай	0-5 ұпай	0-7 ұпай	«5» 13-17 ұпай	«4» 6-12 ұпай	«3» 1-5 ұпай									
Тест	Сәйкестендіру	Топпен жұмыс	Бағалау																					
0-5 ұпай	0-5 ұпай	0-7 ұпай	«5» 13-17 ұпай	«4» 6-12 ұпай	«3» 1-5 ұпай																			
Өткен білімді еске түсіру	«Миға шабуыл» әдісі WordWall платформасында «Кездейсоқ дөңгелек» айналдыру арқылы кез келген оқушы сұраққа жауап береді Сұрақтар қою. 1. Квадрат теңдеу дегеніміз не? 2. Квадрат теңдеу нешеге бөлінеді? 3. Келтірілген квадрат теңдеу дегеніміз не?			Оқушылар өткен тақырыпқа қатысты сұрақтарға жауап береді.	«Мадақтау» әдісі	https://wordwall.net/resource/36901916																		

	4. Толымсыз квадрат теңдеулерді ата? 5. Дискриминант 0-ден кіші болса, теңдеудің мәні бола ма? 6. Дискриминант 0-ден үлкен болса, теңдеудің неше шешімі бар? 7. Дискриминант 0-ге тең болса, теңдеудің неше шешімі бар? 8. Квадрат үшмүше дегеніміз не?			
Жаңа білім	1-тапсырма. Qr-кодпен кодталған Learningapps.ru платформасында жасалған тест тапсырмалары. Жеке жұмыс. 1) Берілген теңдеулердің қайсысы квадрат теңдеу болады? A. $x^4 - 2,5x + 7 = 0$ B. $3,2x + x^3 = 0$ C. $3x^2 - 0,1x - 5 = 0$ D. $6x^2 + 0,1x^3 + 13 = 0$ 2) Берілген теңдеулердің арасынан келтірілген квадрат теңдеуді көрсетіңдер. A. $5x^2 - 29 = 0$ B. $x^3 + x^2 + 12x = 0$ C. $-x^2 + 2x - 4,8 = 0$ D. $x^2 - 0,7x - \frac{3}{4} = 0$ 3) Түбірлері $x_1 = -1,8$ және $x_2 = 5$ болатын квадрат теңдеу құрыңдар. A. $2x^2 + 3,2x - 3 = 0$ B. $x^2 + 3,2x - 9 = 0$ C. $x^2 - 3,2x - 9 = 0$ D. $-x^2 - 3,2x + 9 = 0$ 4) $x^2 - 15x + 54$ теңдеуінің түбірлерін табыңдар. A. 6; 9 B. -3; -18 C. 3; 18 D. -6; -9 5) $x^2 - 6x + 8 = 0$ теңдеуіндегі x_1 мен x_2-дің мәндерін табыңдар. A. $x_1 = -4$ және $x_2 = 2$ B. $x_1 = 4$ және $x_2 = 2$ C. $x_1 = 4$ және $x_2 = -2$ D. $x_1 = -2$ және $x_2 = 4$	Тест тапсырмаларын орындайды	Әр сұрақ 1 баллмен бағаланады. Оқушылар жұп болып бір бірін бағалайды	https://learningapps.org/display?v=pwkdmb16a22 Үлестірмелі парақтар https://learningapps.org/display?v=pwtuno8vn22

Жауаптары: 1С; 2Д; 3С; 4А; 5В 2-тапсырма. «Өзінді тексер» әдісі арқылы Learningapps.ru платформасында жасалған сәйкестендіру тапсырмасын интербелсенді тақтада орындайды, жауаптарын тақтаға шығару арқылы дәлелдейді. 1. $x^2 + 6x + 9$ $(x+3)^2$ 2. $x^2 - 8x + 16$ $(x-4)^2$ 3. $-x^2 - 2x + 15$ $-(x + 5)(x - 3)$ 4. $2x^2 + 28x + 87$ $2(x+7)^2 - 9$ 5. $1/2x^2 - 2x + 5$ $1/2(x-2)^2 + 3$ Дескриптор: - $ax^2 + bx + c$ өрнегіндегі a коэффициентін жақшаның сыртына шығарады; - түрлендірулер арқылы екі өрнектің қосындысының немесе айырмасының квадратының формуласына келтіреді; - екімүшенің толық квадратын бөліп алады; 3-тапсырма. Топпен жұмыс: әр топқа А3 форматта дайын коэффициенттер жазылған қағаз таратылады. I топ: $a = 5; b = -9; c = -2$ II топ: $a = -1; b = -2; c = 15$ III топ: $a = 2; b = -7; c = 3$ IV топ: $a = 3; b = -2; c = -5$ Дескриптор: <table border="1"><tr><td>Берілген коэффициенттер бойынша квадрат үшмүше құрастырады</td><td>2 балл</td></tr></table> Квадрат үшмүшені құрастырғаннан кейін шыққан теңдеулердің түбірлерін табады: I топ: $5x^2 + 9x - 2 = 0$, $x_1 = -2, x_2 = \frac{1}{5}$ II топ: $-x^2 - 2x + 15 = 0$, $x_1 = -5, x_2 = 3$ III топ: $2x^2 - 7x + 3 = 0$, $x_1 = 3, x_2 = \frac{1}{2}$	Берілген коэффициенттер бойынша квадрат үшмүше құрастырады	2 балл	Берілген сәйкестендіруді орындайды Әр қатардан 1 оқушыдан шығып, есепті толығымен түсіндіреді	Жалпы шығарылған 1 есеп 7 баллмен бағаланды 3 қатар бір-бірін бағалайды
Берілген коэффициенттер бойынша квадрат үшмүше құрастырады	2 балл			

	IV топ: $3x^2 - 2x - 5 = 0$ $x_1 = -1, x_2 = \frac{5}{3}$ Дескриптор: Квадрат үшмүшенің түбірін табады Квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу керек: I топ: $5x^2 + 9x - 2 = 5(x + 2)(x - \frac{1}{5})$ II топ: $-x^2 - 2x + 15 = -(x + 5)(x - 3)$ III топ: $2x^2 - 7x + 3 = 2(x - 3)(x - \frac{1}{2})$ IV топ: $3x^2 - 2x - 5 = 3(x + 1)(x - \frac{5}{3})$ Дескриптор: Квадрат үшмүшенің көбейткіштерге жіктейді	3 балл		
Бекіту	Сабақты бекіту. «Маңызды аймақ» әдісі: Әр оқушыларға шеңбер сызылған парақтар таратылады. Шеңбердің ортасына маңызды болған ақпараттарды жазуды ұсынамын. Үйге тапсырма:	Оқушылар шеңбердің ортасына маңызды болған ақпараттарды жазады.	«Мадақтау» әдісі	Үлестірмелі қағаздар
Кері байланыс	Рефлексия. «Инстаграмм паракшасы» лайк, коммент, подписка арқылы сабаққа кері байланыс береді: 	«Жетістік сатысы» Оқушылар алдын ала таратылған стикерлерге аты-жөндерін жазып баспалдақ сатысына жабыстырады		Стикерлер

Естественные семейства химических элементов и их свойства

Нуфарова Сатут Шабановна

Жамбыл атындағы №5 мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

Раздел:	8.3А Периодическая система химических элементов	
ФИО педагога	Нуфарова С.Ш.	
Дата:	27.01.2023	
Класс: 8	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Тема урока	Естественные семейства химических элементов и их свойства	
Цели обучения в соответствии с учебной программой	8.2.1.5-знать, что элементы со схожими химическими свойствами относятся к одной группе 8.2.1.6 -знать естественные семейства химических элементов и приводить примеры щелочных металлов, галогенов, инертных газов	
Цели урока	☐ Описывает структуру современной Периодической таблицы и таблицы Д.И.Менделеева ☐ Перечисляет “естественные семейства” элементов ☐ Приводит примеры элементов семейств щелочных металлов, галогенов, инертных газов	

Этап урока	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 5 мин	Деление класса на группы с помощью QR-кода: 1-Щелочные металлы 2- Галогены 3-Инертные газы WORDWOLL Викторина: 1. Какой элемент находится под номером 11? 2. Сколько электронов на внешнем уровне у Кальция 3. Из скольких периодов состоит ПС? 4. Сколько групп есть в ПС и как они обозначаются? 5. На что указывает порядковый номер элемента? 6. Объясните почему кислород располагается именно в 6 группе? 	Учащиеся делятся на группы отвечают на вопросы выходят к названию темы урока и целям урока.	учащимся даются стикеры с комментариями	Таблица Менделеева

Середина урока 20 мин	Работа в группах. Просмотр видеоролика и обсуждение в группе Объяснение учителя: Естественные семейства – это группа элементов, объединенных по сходству химических и физических свойств. Выделяют следующие естественные семейства: ► Щелочные металлы – Na, K, Cs, Rb, Li. ► Галогены – F, Cl, Br, I ► Щелочноземельные металлы – Ca, Sr, Ba ► Халькогены – O, S, Se, Te ► Инертные газы – He, Ne, Ar, Kr, Xe, Rn Щелочные металлы — мягкие (они легко режутся ножом), легкие, пластичные, легкоплавкие, хорошо проводят электрический ток, обладают металлическим блеском. Щелочные металлы располагаются в первой группе Парная работа «НАЙДИ МЕНЯ!» Учащимся необходимо найти вещества образованные из щелочных, щелочноземельных металлов и галогенов и написать уравнения химических реакций Индивидуальная работа «Колесо фортуны» На доске вывешивается паутина с паучками, на которых написаны вопросы с заданиями. Колесо фортуны выбирает фамилию учащегося., которому предстоит отвечать на вопрос. 1. Почему щелочные металлы хранят под слоем	Учащиеся работают в группах Дескрипторы: – полностью усваивают текст; – каждая группа рассказывает о своем материале текста Дескрипторы: - Находят вещества образованные щелочными металлами, галогенами - записывают реакции на получение этих веществ - уравнивают реакции Дескриптор -учащийся верно отвечает на вопрос из паучка	Словесное взаимодействие учащихся	Карточки, А3, маркеры, стикеры

	керосина или масла? 2. Что общего между металлами 1 группы главной подгруппы? 3. Что означает слово галогены? 4. Какую валентность проявляет натрий в своих соединениях? 5. Почему галогены хоть и располагаются в 7 группе, но имеют степень окисления равную 1 ? 6. Напиши уравнение реакции натрия с кислородом 7. Напиши формулу высшего водородного соединения хлора 8. Напиши электронную формулу лития 9. Напиши электронную конфигурацию хлора (диаграмма Бора)			
Рефлексия 5 мин	Рефлексия «ПИСЬМО УЧИТЕЛЮ»	Обратная связь, комментарии и учителя и учащихся		стикеры

Арифметикалық өрнектердің жазылу ережелері

Оразова А.Т.

№17 И.Трубицын атындағы мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

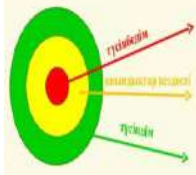
Бөлім:	Python тілінде программалау (информатика, 6-сынып)
Педагогтің аты-жөні	Оразова А.Т., №17 Иван Трубицын атындағы ЖОББМГ
Күні:	15.02.2023
Сынып:	6 «Ә»
Сабақтың тақырыбы	АРИФМЕТИКАЛЫҚ ӨРНЕКТЕРДІҢ ЖАЗЫЛУ ЕРЕЖЕЛЕРІ
Оқу мақсаты:	6.3.2.1 Python тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;
Сабақтың мақсаты:	Python тілінде арифметикалық амалдарды қолданып, өрнектерді жазып үйрену

Сабақтың кезеңі	Мұғалім іс-әрекеті	Оқушы іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Сабақтың басы	I.Ұйымдастыру кезеңі: Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық жағымды ахуал туғызу «Көңіл күй түймедағы» Оқушылар өздеріне ұнаған түймедақ жапырақшасын таңдайды. Үй тапсырмасын еске түсірейік «Мәліметтер типтерін жіктеу» «Learning Apps» платформасында тапсырма орындау Сабақтың тақырыбы: Арифметикалық өрнектердің жазылу ережелері Сабақтың мақсатын«Word wall» интерактивті программасы арқылы оқушылар анықтайды Сабақтың мақсаты: Python -да арифметикалық өрнектің тілінде жазылуын үйреніп, өрнектің мәнін табатын программа құрастыру.	Мұғаліммен амандасады Сабақта меңгеретін тақырып пен мақсаттарды білу	ҚБ «Мадақтау» Жарайсың! Жақсы! Талпын! Өзін-өзі бағалау Бағалау парағы Мәліметтер типтерін дұрыс жіктейді ҚБ 1 балл	Интер белсенді тақта, ноутбук, смартфон https://learningapps.org/view17361123 https://wordwall.net/ru/resource/52325245
	Жаңа сабақ «Төңкерілген сынып» әдісі бойынша Арифметикалық операциялар және олардың сипаттамасы. Нуриддин Айару презентация дайындайды Python программалау тіліндегі модульдің негізгі функциялары. Берік Ақбөпе презентация дайындайды?	Жаңа тақырыпты түсіндіру Жаңа тақырыпты қаншалықты меңгергенін	<u>Дескриптор</u> жаңа сабақты түсінікті, толық, қолжетімді түсіндіреді Бірін-бірі бағалау	слайд

Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты мұғалім толықтырады. Python тілінде негізгі арифметикалық операцияларды: қосу, көбейту, бөлу, қалдықты есептеу, бүтін бөлікті есептеу және т.б. қолдануға мүмкіндік беріледі. Тілдегі арифметикалық операциялардың орындалу тәртібі олардың математикадағы орындалу тәртібіне ұқсас болып келеді. Математикалық түрлендірулер кез келген компьютерлік программалардың ажырамас бөлігі болып табылады. Python тілі де осындай программалардың бірі. 1 тапсырма Жеке жұмыс Оқулықтағы 107 бет. Компьютерде орындайық 105-ке 5-ті қосындар 50-ден 15-ті азайтындар 6-ны (-8)- ге көбейтіндер 81-ді 9-ға бөліндер 41-ді 7-ге бөлгендегі қалдықты есептендер 65-ті 15-ке бөлгендегі бүтін бөлікті есептендер 17-нің 5 дәрежесін есептендер 2 тапсырма Деңгейлік тапсырмалар Жеке жұмыс А деңгейі Тік төртбұрыштың периметрі мен ауданын	анықтау Жаңа тақырыпты мұғаліммен бірге практикада қолдану арқылы меңгеру	<u>Дескриптор</u> Программа кодын дұрыс жазады. 26 <u>Дескриптор</u> Программа кодын дұрыс жазады. 16 Өрнектің мәнін табатын программа құрады. 26	

	табу В деңгейі Өрнектің мәнін табатын программа құрастыр $y = a + 2c / b^2 + 3ac * a(3 + (4 - a^2))$ С деңгейі Кірпіштің a,b,c өлшемдері берілген. Осы кірпіштің көлемінің 1/2 бөлігінің көлемін 1/3 бөлігіне қосатын программа құрастыр 3-тапсырма Жұптық жұмыс «Тарсия әдісі» Арифметикалық операциялардың дұрыс сипаттамасын тауып пазл жинау 4 тапсырма. Сабақты бекіту “Flippity” платформасында тапсырма орындау 			Дескриптор Арифметикалық операциялардың дұрыс сипаттайды 2 б Дескриптор Бекіту сұрақтарына дұрыс жауап береді 2 б https://www.google.com/url?q=https://www.flippity.net/vb.php?k%3D158OiYzhvbNN55bw8aWgYqC9MaiW6dlI4-1ITW7yiCE0&sa=D&source=editors&ust=1676005968717273&usg=AOvVaw0gX_NxvX7HWRbaYWy5ugoF

Сабақтың соңы Ой толғаныс Рефлексия Үй жұмысы	Сабақты қорытындылау, рефлексия «padlet» тақтасында Сабақты түсінбедім Қиындықтар кездесті Түсіндім Оқулық: §29 оқу, түс. айту, 1-тапсырма	Сабақтың қорытындысын анықтау Кері байланыс беру Үй жұмысын алу	10 балдық жүйе бойынша оқушылар өзін- өзі бағалайды	

Энергия. Кинетикалық және потенциалдық энергия

Оспанова Разия Омаровна
№62 орта мектебі, Тараз қ.

Күні:	Мұғалім: Оспанова Разия Омаровна	
Сынып: 7	Қатысқан:	Қатыспағандар:
Сабақтың тақырыбы		
Сабақ негізделген оқу мақсаты (мақсаттары)	7.2.3.2 – механикалық энергияның екі түрін ажырату; 7.2.3.3 – кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 – жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның формуласын қолдану	
Сабақ мақсаттары	Оқушылардың барлығы мынаны орындай алады: Оқулықта берілген және қосымша тапсырмаларды орындайды. Жазба жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді. Оқушылардың көбісі мынаны орындай алады: Топтық жұмысты брлесе орындайды. Өз бетінше жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді. Қосымша үлестірме ресурстармен жұмыс жасайды. Оқушылардың кейбіреуі мынаны орындай алады: Оқулықтан тыс берілген қосымша тапсырмалады орындайды, тақырып бойынша қосымша мәліметтер мен дәлелдер келтіре алады.	
Бағалау критерийі	Жеке тапсырмаларды орындай алады. Сабақ барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады.	
Тілдің мақсаттар	Энергия	
Алдыңғы білім	Қуат	
Пәнаралық байланыс	Математика	
Қолданылатын әдіс-тәсілдер	АКТ	

	Жоспар			
Жоспарланған уақыттар	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі Оқушылармен амандасып, түгендеп, сынып тазалығын, оқу құралдарының түгендігін тексеру. Психологиялық ахуал қалыптастыру: 5 минут	Психологиялық ахуал қалыптас тыру: 5 минут «Өзі туралы кластер» Үй тапсырмасын тексеру. «Өзіңді тексер» есепті тақтадан дұрыс жауабымен тексеру. «Интер	ФБ: «Қара жәшік» әдісі. Сыныпта бағалау арқылы оқытудың стандарттарын арттыру мақсатында пайдаланады	 «Қара жәшік» әдісі

	 «Қара жәшік» әдісі. Оқушылар қара жәшіктен сұрақтар суырып алып сол арқылы өткен тақырыптарды қайталайды және де жаңа тақырып туралы білендерін ортаға салып талқылайды. Мысалы: Қуат деген не? Үй тапсырмасын тексеру. «Өзіңді тексер» әдісі арқылы есепті тексеру «Интервью» әдісі арқылы өткен тақырыптар бойынша сұрақ-жауап қою	вью» әдісі арқылы өткен тақырыптар бойынша сұрақ-жауап беру		
Жаңа сабаққа кіріспе	Білу және түсіну. Берілген мәтіндерді балалар оқып алады. «Біреуі үйде үшеуі қонақта» әдісі. «Қонақтар» сұрақ қояды, сосын өз топтарына қайтады. кадам. 1,2,3-нөмірлер үй тобына келіп, кезек-кезек қонақта не үйреніп келгендерін ... (Әрбір топ берілген тақырып бойынша негізгі түйінін айту. Энергия. Автомобиль дер мен	Әрбір қонақ берілген тақырып бойынша негізгі түйінін айту. Бұл қонақтардың ішінен біреуі берілген уақыт ішінде (5 мин) басқа оқушыларға тақырыпты түсіндіру	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді ФБ: «жұлдызша беру» әдісі Дескриптор: Жалпы - 2 балл. -мәтін бойынша жұмыс жасай алады	Оқулық, мәтіндер. «Біреуі үйде үшеуі қонақта» әдісі.

	самолеттер, тепловоздар мен теплоход тар жанғыш отын энергиясының, гидротурбина лар биіктен құлап аққан судың энергиясын жұм сау арқылы жұмыс істейді. Біз өзіміз өмір сүріп, жұмыс істеу үшін өз энергиямыздың қорын тамақ арқылы ауық - ауық жаңартып толықтырып отырамыз. «Энергия» терминін 1807 жылы ағылшын ғалымы Юнг енгізген, грек тілінен аударғанда «қозғалыс» дегенді білдіреді. Энергия – ішкі, жылу, ядролық, механикалық болып бөлінеді. Біз бүгін сіздермен механикалық энергиямен танысамыз. «Энергия» деген сөз күнделікті тұрмыста да жиі қолданылады. Әрбір қозғалыстағы дененің жұмыс істей алатын қабілеті бар. Мысалы, көлбеу жазықтықтан домалаған А болат шар В ағаш цилиндрге соғылып, оны біраз жерге жылжытады. Бұл жағдайда жұмыс істеледі. Егер бір дене немесе өзара әсерлесетін бірнеше дене жұмыс істей алатын болса, онда оларды, энергиясы бар деп айтылады. Энергия - бір дененің қандай жұмыс істей алатындығын көрсететін физикалық шама.			

Сабақтың ортасы Сергіту сәті 5 минут	Сәйкестендір. Оқушыларға кесте беріледі. Дененің қозғалысымен байланысты энергиясы (кинетикалық). Дененің әсерлесу энергиясы (потенциалдық). Кинетикалық энергия формуласы $E = mv^2/2$. Потенциалдық энергия формуласы $E = mgh$ «Тақташамен жұмыс». Оқушыларға физикалық шамалар, өлшем бірліктер және формулаларға байланысты тапсырмалар береді. Есептер шығару 1. Жер бетінен 3,5 м биіктікке көтерілген массасы 6 кг дененің потенциалдық энергиясын анықтаңыз. 2. 9 м/с жылдамдықпен қозғалатын 6 кг дененің кинетикалық энергиясы неге тең? 3. Массасы 60 кг денені 1200 Дж энергия шамасымен қандай биіктікке шығаруға болады? Сабақты бекіту үшін жаңа тақырып бойынша тест беремін. 1. «Дж»-мен өлшенетін физикалық шама А) Күшмоменті В) Күш С) Қысым Д) Энергия 2. Потенциалдық энергияның формуласы: А) $E = qEd$ В) $E = mgh$ С) $E = mv^2/2$ Д) $E = kx^2/2$ 3.	Сәйкестендір. Берілген кестеде жаңа тақырып бойынша, сәйкесін табады «Тақташамен жұмыс» Оқушылар физикалық шамалар, өлшем бірліктер және формулаларға байланысты тапсырмаларды тақташаға жылдам жазып, көрсетеді. Жаңа тақырып бойынша алған теориялық білімдерін, практикада қолданады, яғни есептер шығарады. Жаңа тақырып бойынша тест орындайды.	ФБ: «жұл дызша бе ру» әдісі Дескриптор: Жалпы -2 балл. формулаларды біледі «Тақташамен жұмыс» мақсаты оқушылар есеп шығаруда формулаларды еске түсіру Дескриптор: Жалпы - 2 балл. 1. Потенциалдық энергия формуласын пайдаланып есеп шығара алады. 2. Кинетикалық энергия формуласын пайдаланып есеп шығара алады. Дескриптор: Жалпы - 2 балл. Энергия, потенциалдық энергия және кинет-қ энергия тақырыбының теориясын біледі	Қима қағазы Тақташа Қима қағаздары Қима қағаздары

	Дененің кинетикалық энергиясы тәуелді: А) дененің жылдамдығы мен массасына В) дене массасына С) дене жылдамдығына Д) дененің жылдамдығы мен массасына да тәуелді емес 4. Дененің потенциалдық энергиясымына шамаларға тәуелді: А) тек дененің массасына В) тек дененің биіктігіне С) дененің массасына және биіктігіне D) А, В, С 5. Энергияның өлшем бірлігі: А) Вт В) Дж С) Н D) м 6. Дененің жұмыс істеу қабілетін нақты көрсететін физикалық шама не деп аталады? А) жұмыс В) қуат С) энергия Д) жылу мөлшері 7. Механикалық энергияның неше түрі бар? А) 2 В) 3 С) 1 Д) 4 8. Кинетикалық энергияны анықтау формуласы А) $E_k = mv^2/4$ В) $E_k = mv^2$ С) $E_k = mv^2/2$ Д) $E_k = mgh$ 9. Энергияның белгіленуі: А) А В) РС) Q Д) E			
Аяқталуы Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 	«Аяқталмаған сөйлем» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын,	Жеке жұмыс: - бүгінгі сабақта мен... түсіндім, ... білдім, ... көзімді жеткіздім. - маған ерекше	Мұғалім оқушыларды «Бас бармақ» әдісі арқылы бағалайды. Жарайсың! Жақсы! Талпын!	

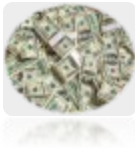
	рефлексиясын тыңдайды.	ұнағаны..... - сабақтан соң маған..... - менің түсінгенім.....		
	Үйге тапсырма: мазмұндау.			
Talking about books				
Kulimbetova T School:36 Taraz city				
Unit of a long term plan: Unit: 7 Reading for pleasure Бөлімі:		School:36		
Date 17.02.2023 Күні:		Teacher's name: Kulimbetova T Педагогтің аты-жөні:		
CLASS: 6 «В» Сыныбы:		Number present:	Absent:	
Lesson title : Сабақтың тақырыбы:	Talking about books / Кітап туралы әңгімелесу			
Learning objectives(s) / Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты:	6.1.7.1- develop and sustain a consistent argument when speaking or writing • ауызша немесе жазбаша түрде дәйекті дәлелдерді дамытады 6.3.1.1.- understand the main points in a growing range of short, simple texts on general and curricular topics; • жалпы тақырыптар мен оқу жоспарлары бойынша қысқа, қарапайым мәтіндердің негізгі ойын жазып түсінеді			
Lesson objectives/ Сабақтың мақсаты:	By the end of the lesson the students will be able to: ➢ Know vocabulary about talking about books Кітап туралы сөйлесу үшін керекті жаңа сөздерді біледі ➢ Learn prepositions in and on In және on демеуліктерінің қолданылуын үйренеді			
Plan / Сабақтың барысы:				
Planned timings/ Сабақ кезеңі	Teacher's activity / Педагогтің іс-әрекеті	Student's activity/ Оқушының іс-әрекеті	Assessment/ Бағалау	Resources/Ресурстар
Beginning / Басы	I. Greeting / сәлемдесу Teacher greets the class II. Checking up home task/ Үй тапсырмасын тексеру Teacher checks up home task: ex 4: p.79 Teacher divides students into 2 groups	Students respond to greeting Writes questions using be going to. Then match the questions with the answers a –h Students are divided into 2 groups		Random Wheel Magic lamp

	with the help of 'Magic lamp' III. Warm up activity / <i>Ағылшын тілінде сөйлеу мәдениетін қалыптастыруға арналған сұрақтар:</i> "Random cards" method 1. Do you prefer to read books or watch films? Why? 2. What was the last novel that you read? 3. Who wrote My name is Kozha? 4. What's your favourite book? Why? 5. What types of books do you know? 6. How often do you read a book? 	Opens the card and answer the questions	Descriptor: -answer the questions	PPT
Middle/ Ортасы	IV. New theme / Жаңа сабақ New vocabulary Fiction - [fɪkʃn] - көркем әдебиет Comic book - ['kɒmɪk bʊk] - комикс кітап Paperback book - ['peɪpəbæk bʊk] - сырты жұқа кітап Hardback book - ['hɑːdbæk bʊk] - сырты қатты кітап Sequel - ['siːkwəl] - жалғасы бар Blurb - [blɜːb] - жарнама Non-fiction - [nɒn'fɪkʃn] - публицистикалық кітап	Students must repeat correctly and write down the new vocabulary		PPT

	 Teacher explains when they use prepositions: in and on • Physical activity with “BOTTLE”: Teacher explains the rules for this game. Teacher makes different movements with the bottle in his hands, students must repeat these movements. Task 1. `Tarsia` method /group work / 1st group: 1. The story in a book 2. A book that uses pictures to tell story 3. A book with a soft cover 4. A book with a hard cover 5. A story that is not real 6. A story book that continues the story of an earlier book 7. A text on the back of the book about the story or the subject it covers 8. Facts, or about things that are true 2nd group: 1. The story of someone`s life written by someone – biography 2. Story with action and conflict – adventure 3. Love and hate. A happy ending – romance 4. Criminals, robbers, killers. There is always a clever policeman, who catches them in the end – detective story	Students must repeat these movements Matches the words with definitions and make triangles Matches the genres of the books and their descriptions	Descriptor: -repeat the movements Dollars Descriptor: -match the words with definitions Dollars Descriptor: -choose the correct preposition	 Pencils Fishes

	5. Things that happened in the past – history book 6. A funny story - humor 7. True/facts based book - non-fiction 8. Princes, princesses, very bad witches and magic animals that help people – fairy tale 9. Vampires, witches, ghosts and scary events – horror story Task 2. `Sorting activity with pencils` method /individual work/ 1st group: 1. How many books are there in/on the world? 2. The first paperback books appeared in/on the 1900s 3. Which of these superheroes first appeared in / on a comic book? 4. The longest sentence in / on a work of fiction is 823 words 5. Someone bought the Codex Leicester in/on 11 November, 1994 6. How many books are sold in/on Kazakhstan? 7. Moscow is really cold in/on winter and it always snows `Aquarium activity` method 2nd group: 1. My brother`s birthday is in / on 5th August 2. Who is the most popular author in / on the world? 3. Do you like to look at the pictures in/on a comic book? 4. There is a photo of the author in / on the back cover 5. We play soccer after school in/on Tuesdays 6. She wrote her first novel in / on 1998	Chooses the correct preposition in the sentence and put it in the pencil cup		

				
Ending/ соңы	V. Conclusion/ Қорытынды Task 3. Differentiation task. 1. Describe their favourite books in 2 or 3 sentences 2. Describe their favourite books in 3 or 4 sentences 3. Describe their favourite books in 4 or 5 sentences <u>Key sentences:</u> What kind of books do you enjoy most? P.: I prefer reading was written by ... It is about ... The story is set ... The main characters in the book are ...	Describes their favorite books	Dollars Descriptor: -write sentences about their favourite book	PPT
	Reflection / Рефлексия Students express their attitude to the lesson and give self-assessment using the method: 'Pickers method' Students are assessed using the dollar	Students give feedback for the lesson.	Dollar 	QR code

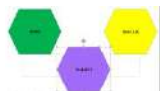
	method. Each student counts his earned dollar, and writes on the board where there is a photo of “wallet”. Home task: `Book quiz` page 81			

Сақтардың Александр Македонский әскеріне қарсы күресі

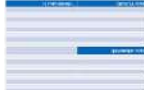
Сембекова Алия Ерзаханова
Жібек жолы мектеп-лицейі, Шу қ.

Пәні	Қазақстан тарихы
Бөлім:	5.3. Сақтар
Педагогтің аты-жөні:	Сембекова А.Е.
Күні:	31.01.2023
Сынып:	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Сақтардың Александр Македонский әскеріне қарсы күресі
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	5.3.2.1 – Қазақстан территориясындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау Зерттеу сұрағы: Неліктен Александр Македонскийдің сақтарға жасаған жорығы сәтсіз аяқталды?
Сабақтың мақсаты:	Александр Македонскийдің сақтарға жасаған жорығын сипаттау Сақ батыры Спитаменнің ерлігімен танысу Сақтардың елі мен жерін қорғаудағы ерліктерін анықтау

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Барлығы 10 минут	1. Ұйымдастыру кезеңі: - Оқушылармен амандасу, түгендеу. - Сынып оқушыларын түгендеу - Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру 2.Топқа бөлу	2.Оқушылар қолдарына ұялы телефонды алып		2.

	«Фонарик» әдісі арқылы топқа бөлінеді 3. Үй тапсырмасын сұрау «Пицца» әдісі арқылы оқушылардан үй тапсырмасы сұралады 1. Тарихшылар Томирис патшайымға қандай мінездеме берді? 2. Томирис патшайымның қарсыласы кім болды? 3. Сақтар парсыларға қалай алданды? 4. I Дарий кезеңіндегі сақ пен парсы қарыс қатынасын сипаттап беріңіз 5. Шырақтың ерлігі 6. Сақтар мен парсылар одақ болды ма? 7. I Дарийді патшалардың патшасы деп неге атады? 4. Жаңа сабақ: <i>Ұжымдық жұмыс</i> <i>Ой шақыру</i> Жаңа сабақты бастамас бұрын, бастапқы иллюстрациялық әдіс арқылы ынталандыру материалын қолданады. Мұғалім берілген сурет арқылы сақтар мен А.Македонскийдің арасындағы байланыс туралы түсінік қалыптастырады Ой қозғау мақсатында сұрақтар қойылады. №1 тапсырма: Оқушылар тактада тұрған суретті мұқият қараңыздар. Төмендегі сұрақтарға жауап беріңіздер 1. Суретте кімді көріп тұрсыз? 2. Суретте қандай оқиғалар бейнеленген? Сабақтың критерийлері: ➤ Александр Македонскийдің сақтарға жасаған жорығын сипаттау	фонариктерін жағып топқа бөлінеді. 3. Оқушылар үйге берілген сұрақтарға жауап беру үшін алдарында тұрған пиццаның қимасын алады. 4. Оқушылар Казпочтадан келген қағазды оқып жаңа сабақтың тақырыбын, оқу мақсатын оқиды. Оқушылар иллюстрациялық әдіс арқылы ынталандыру материалына байланысты қойылған сұрақтарға жауап береді. Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады.	3.Әр дұрыс жауап бойынша бағаланады 4. «Мадақтау сендвичі» әдісі арқылы бағаланады	3. 4.

	➤ Сақ батыры Спитаменнің ерлігімен танысу ➤ Сақтардың елі мен жерін қорғаудағы ерліктерін анықтау																							
Сабақтың ортасы Барлығы 25 минут	5.Топтық жұмыс «Сақтардың А.Македонский әскеріне қарсы күресі» туралы бейнематериал көрсетіледі. Дереккөзі беріледі /QR Code Generator арқылы оқушыларды топқа бөлінеді/ №2 тапсырма: Дереккөздері пайдаланып I топ: Александр Македонскийдің сақтарға жасаған жорығын сипаттаңыз /Мәтіннің пирамидасы әдісі/ II топ: Сақ батыры Спитаменнің ерлігін таныстырыңыз / Портреті арқылы/ III топ: Сақтардың елі мен жерін қорғаудағы ерліктерін анықтаңыз /«Ақпараттық органайзер» әдісі/ 6. Жұптық жұмыс №3 тапсырма: Кім? Қайда? Қалай? Қашан? Неліктен? деген сұрақтарға жауап беру арқылы тапсырманы орындаңыздар. Кесте толтыру барысында 1-ші және 2-ші бағананы оқушылардың барлығы толтырады, ал 3-ші, 4-ші, 5-ші бағаналарды таңдауы бойынша толтырады. /жоғарғы деңгейдегі оқушылар бірнеше бағана толтырады/ <table><tr><td>Кім?</td><td></td></tr><tr><td>Қайда?</td><td></td></tr><tr><td>Қалай?</td><td></td></tr><tr><td>Қашан?</td><td></td></tr><tr><td>Нелікте н</td><td></td></tr></table>	Кім?		Қайда?		Қалай?		Қашан?		Нелікте н		5. Дескриптор: I топ: 1.Мәтіннің негізгі кейіпкері туралы ақпарат айтады 1 ҰПАЙ 2.Сақтармен жасаған территориялық аймағын көрсетеді 2 ҰПАЙ 3.Мәтіндегі негізгі оқиғаларды сипаттайды 3 ҰПАЙ II топ: Дескриптор 1. Мәтіннің негізгі кейіпкері туралы ақпарат айтады 1 ҰПАЙ 2.Спитамен мен Гректердің шабуылы таныстырады 2 ҰПАЙ 3.Спитаменнің ерлігін айтады 3 ҰПАЙ III топ Дескриптор: 1.Негізгі хронологиялық кезеңдерді атайды 1 ҰПАЙ 2. Негізгі тарихи терминдерге сипаттама береді 2 ҰПАЙ 3. Сақтардың елі мен жерін қорғаудағы ерліктерінің ерекшеліктерін анықтаңыз 3 ҰПАЙ	5. Екі жұлдыз, бір тілек 6. Мадақтау арқылы бағаланады	5.Флипчарт, слайд «Ақпараттық органайзер» 6. Кім? Қайда? Қалай? Қашан? Неліктен? <table><tr><td>Кім?</td><td></td></tr><tr><td>Қайда?</td><td></td></tr><tr><td>Қалай?</td><td></td></tr><tr><td>Қашан?</td><td></td></tr><tr><td>Неліктен?</td><td></td></tr></table>	Кім?		Қайда?		Қалай?		Қашан?		Неліктен?	
Кім?																								
Қайда?																								
Қалай?																								
Қашан?																								
Нелікте н																								
Кім?																								
Қайда?																								
Қалай?																								
Қашан?																								
Неліктен?																								

Сабақтың аяғы 10 минут	7.Топтық жұмыс №4 тапсырма: «Ұяшықты таңда» арқылы сұрақтарға жауап береді 8. «Білім почтасы» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. Үй тапсырмасы: ➤ 100 – 101 бет «Сақтардың А.Македонский әскеріне қарсы күресі» ➤ Егер сендер Александрға кезіккен болсаңдар, оған қандай сұрақ қояр едіңдер?	7. Әр топ мүшелеріне арналған сұрақтарға жауап береді Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды. 8.Оқушылар Менің ойымша.... Себебі..... Мысалы..... Қорыта айтқанда.... Деген сөздерді толықтырып, өз ойларын жазып өтеді.	7. Ұпай арқылы бағалау Жалпы өзін – өзі бағалау бойынша ұпайларын Күнделік кз қойып шығады 8. Рефлексия	7. 8.

Квадрат теңдеулерді шешу

Сарсенбекова А.Ж.

Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Ұзақ мерзімді жоспардың тарауы: 8.2А Квадрат теңдеулер	
Күні: 25.11.2022ж	Мектеп: Көктал орта мектебі Мұғалімнің аты-жөні: Сарсенбекова А.Ж.
Сынып: 8 «Б»	Қатысқандар: Қатыспағандар:
Сабақтың тақырыбы	Квадрат теңдеулерді шешу
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	8.2.2.3 квадрат теңдеулерді шешу;
Сабақтың мақсаты	Квадрат теңдеудің қасиеттерін қолдана отырып теңдеулерді шешеді

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 мин	Сәлемдесу, түгендеу Шаттық шеңбері. Оқушыларды дөңгелек шеңбер бойына тұрғызып, бір-біріне	Оқушылар дөңгелек шеңбер бойына тұрып, бір-біріне тілек айтып, көңіл күй сыйлайды	Оқушылардың белсенділіген байланысты бағаланады.	Бағдарлам түстері

	тілек айтып шығады. Үй тапсырмасын сұрау. «Бағдаршам» әдісі бойынша Жасыл түс – есеп дұрыс Сары түс – есеп жартылай дұрыс Қызыл түс - есеп қате	«Бағдаршам » әдісі бойынша есептердің шығарылуына қарай түстерді көтереді										
Сабак ортасы 25 мин	Топтық жұмыс. «Конверт» әдісі Конвертке салынған есептерді топтарға таратып беремін. Әр топқа 2 есептен беріледі. Жұптық жұмыс. «Серіктесіңмен сөйлес» әдісі. Топтастыру, сәйкестендіру тапсырмалары беріледі	Конверттегі есептерді квадрат теңдеудің қасиеттерін қолдана отырып топпен шығарғандығын дәлелдейді. 1 топ: $x^2 - 6x + 8 = 0$ $8x^2 - 12x + 36 = 0$ 2 топ: $x^2 + x - 90 = 0$ $x^2 - 10x + 25 = 0$ 3 топ: $x^2 - 14x - 32 = 0$ $2x^2 + 3x + 5 = 0$ Дескриптор: -квадрат теңдеудің қасиеттерін қолданады -теңдеудің түбірлерін табады -жауабын жазады Топтағы жұптар топтастыру және сәйкестендіру кестелерін толтырады. Топтастыру тапсырмалары: $x^2 + 6x + 9 = 0$, $8x^2 = 0$, $7x^2 - 3x + 12 = 0$, $9x^2 - 17x + 210 = 0$ $3x - 4 = 0$, $4x^2 + 16 = 0$ Сәйкестендіру	Оқушылардың белсенділіген байланысты смайликтермен бағаланады.	Конверт смайликтер								
10 мин	Жеке жұмыс. «Кім жүйрік?» әдісі	<table> <tr> <th>Берілгені</th> <th>Жауаптары</th> </tr> <tr> <td>$x^2 + x - 90 = 0$</td> <td>$x = 1, x = 11$</td> </tr> <tr> <td>$x^2 - 12x + 11 = 0$</td> <td>$x = - 2, x = 4$</td> </tr> <tr> <td>$x^2 - 2x - 8 = 0$</td> <td>$x = - 10, x = 9$</td> </tr> </table>	Берілгені	Жауаптары	$x^2 + x - 90 = 0$	$x = 1, x = 11$	$x^2 - 12x + 11 = 0$	$x = - 2, x = 4$	$x^2 - 2x - 8 = 0$	$x = - 10, x = 9$		
Берілгені	Жауаптары											
$x^2 + x - 90 = 0$	$x = 1, x = 11$											
$x^2 - 12x + 11 = 0$	$x = - 2, x = 4$											
$x^2 - 2x - 8 = 0$	$x = - 10, x = 9$											

	Сыныпқа 2 тапсырма беріледі. Жылдам шығарған оқушы тақтаға шығарады.	Дескриптор: -толымды квадрат теңдеуді ажыратады -толымсыз квадрат теңдеуді ажыратады -квадрат теңдеулерді шешеді -жауабын сәйкестендіреді Берілген тапсырманы оқушылар квадрат теңдеудің қасиеттерін қолданып, жылдам шығарады. Тақтаға жазады. $5a^2 + 9a + 4 = 0$ $(2x - 3)^2 = 11x - 19$ Дескриптор: -квадрат теңдеудің қасиеттерін қолданады -түбірлерін табады -жауабын жазады -қысқаша көбейту формуласын қолданады -квадрат теңдеу түріне келтіреді -квадрат теңдеу қасиетін қолданады -түбірлерін табады -жауабын жазады		
Сабак соңы 5 мин	Сабакты қорытындылау. Оқушылардан ҚҚҚК кестесі бойынша кері байланыс аламын	Бағалау Жетістік критерийлері бойынша Үй жұмысы. № 7.16 Берілген теңдеудің түбірлерін табу	Оқушылардың белсенділіген байланысты бағаланады.	

В здоровом теле – здоровый дух
 Сарсенбиева Динара Бакытовна
 Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Раздел		VIII. МЫ ВЫБИРАЕМ СПОРТ		
ФИО педагога		Сарсенбиева Динара Бакытовна		
Дата				
Класс 5 «А»		Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:	
Тема урока		§ 75. В здоровом теле – здоровый дух		
Цели обучения в соответствии с учебной программой		5.3.3.1.- формулировать вопросы по содержанию текста 5.4.2.1.- излагать основное содержание текста на основе прослушанного и/или аудиовизуального материала		
Цели урока		Обеспечить формирование интереса к изучению русского языка.		
Ход урока				
Этап урока/время	Действия педагога	Действия учеников	Ресурсы	Оценивание
Начало урока 5 мин.	I. Организационный момент. Эмоциональный настрой. У природы есть закон – счастлив будет только тот, кто здоровье сбережет Прочь гони-ка всех хворобы! Поучись-ка быть здоровым! Приятного вам учебного дня! Учитель приветствует учащихся. II. Актуализация знаний. Разгадывание слов-перевертышей.	Приветствуют учителя. Разгадывают слова и отвечают на вопросы	Учебник. Часть 2	ФО Взаимооценка.
Середина урока 35 мин.	III. Опрос домашнего задания. Методом «Паутины» (К)Притча о здоровье. «Счастье или Здоровье». Критерий: Формулируют вопросы по содержанию текста Дескрипторы: -задают друг другу вопросы и отвечают на них;	Учащиеся становятся в круг и задают друг другу вопросы и отвечают на них, образуя паутину.	Текст https://youtu.be/KcF_voxqxuI Притча о здоровье Счастье или Здоровье Поспорили однажды Здоровье и Счастье о том, кто из них важнее. Счастье	 ФО. Устное оценивание учителя по дескрипторам

	-высказывают своё мнение -определяют основную идею - демонстрирует богатство словарного запаса; Словарная работа: <i>Не задумываясь, вмешалась.</i> IV. Освоение изученного материала. Работа в группах. Деление на группы. По жребии выбирают конверты (синтаксис, пунктуация). (Г) Приём «Кто быстрее». Учитель предлагает выписать из текста предложения: повествовательные предложения, вопросительные предложения, побудительные предложения. Критерий: Правильно находят соответствующие предложения Дескриптор: -правильно находят повествовательные предложения -правильно находят вопросительные предложения -правильно находят побудительные предложения Физминутка. (И) Учитель предлагает выполнить Упражнение 465. Составьте из слов предложения, а из них – текст. Критерий: Определяет синтаксический	учащиеся выбирают карточки, делятся на группы Ученики извлекают содержащуюся в тексте основную информацию по вопросам.	говорит: -Я важнее – без меня людям плохо, меня всегда ищут. Каждый хочет быть счастливым. -Каждый так же хочет быть здоровым. -Про здоровье мало кто говорит, а вот про счастье все подряд. Счастье важнее! -Вон смотри, идёт мальчик. Давай у него спросим, что для него главнее – счастье или здоровье? -Мальчик, что для тебя важнее - счастье или здоровье? -Конечно же, счастье! – не задумываясь, ответил мальчик. -Ты счастлив? -О, да, я счастливый! - А скажи, мальчик ты здоров? – задало следующий вопрос Здоровье. -Да, я здоров! -Везёт тебе! – вмешалась в разговор проходящая мимо женщина. -Мне бы твоё здоровье, тогда и я была бы счастлива. Физкультурная минутка. Учащиеся выполняют движения по тексту.	Дескрипторы: -задают друг другу вопросы и отвечают на них; -высказывают своё мнение -определяют основную идею - демонстрирует богатство словарного запаса; ФО. Самооценка по дескрипторам

	распорядок слов Дескриптор: -правильно находят порядок слов и составляют предложения -из предложения составляют текст		Раз – подняться на носки и улыбнуться. Два – руки вверх и потянуться. Три – понизе всем согнуться. На четыре – разогнуться. Пять – на пояс руки ставим. Шесть – повороты туловища начинаем. Семь – поглубже все дышаем. Восемь – столько раз мы приседаем. Девять – потягиваемся и дышаем. Десять – урок продолжаем.	
Конец урока 5 мин.	VI. Итог урока. (II) Прием «Верные и неверные утверждения» выявляет уровень усвоения полученной информации на данном уроке. Домашнее задание: написать не большое эссе, на тему «Мой любимый вид спорта».	Учащиеся заполняют таблицу.		Рефлексия Приём «Пьедестал успеха». Рефлексия «Пьедестал успеха»

Заттардың молярлық массасы. Мольдік масса

Станбекова Арай Сериковна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Бөлім:	8.2А Зат мөлшері
Педагогтің аты-жөні:	Станбекова Арай Сериковна
Күні:	10.11.2022ж
Сыныбы:	8 «Б»
Сабақтың тақырыбы:	Заттардың молярлық массасы. Мольдік масса (20-сабақ)
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	8.1.1.2 қосылыстың молярлық массасын есептей алу 8.1.1.3 -масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу
Сабақтың мақсаты:	Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы өзара байланысты түсіну, құрылымдық бөлшектер санын, молярлық массаны, зат мөлшерін және массаны есептеу дағдыларын қалыптастыру.

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту. 7 мин.	(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі: А) Оқушылармен сәлемдесу, тугендеу Ә) Психологиялық жағымды ахуал туғызу үшін -Балалар көңіл – күйлерің қалай? -Сабаққа дайындықтарын қалай? -Ендеше сабағымызды бастайық	Ұйымдастыру кезеңі Жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру. Керемет!(қолдарын-көтереді) Тамаша (алакандарын шапалақтайды) (бас бармақтарын көрсетеді)	Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады. Тиімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл-күйін көтереді және бауырмалдығын оятады.	
Жаңа сабаққа кіріспе	Пликерс формасы бойынша үй тапсырмасы сұралады	Ой қозғау 1.Зат мөлшерінің шартты белгісі А) n b) m c) N d) NA Зат мөлшерінің өлшем бірлігі a) г/моль b) г c) моль d) л/моль Авогадро тұрақтысы a) $6,02 \cdot 10^{23}$ b) $6,002 \cdot 10^{24}$ c) $60,2 \cdot 10^{25}$ d) $6,01 \cdot 10^{23}$ Мольдік массаның өлшем бірлігі	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді.	Қалыптастырушы бағалау: Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың!» деген <u>малақтау сөзімен</u> ынталандыру

		а) г б) г/моль с) л/моль д) л Қалыпты жағдайдағы көлем а) 22,4 б) 22,4л с) 22,4л/моль д) 2,24л/моль		
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу. 15 мин.	Из-кесуші әдісі Аяқ іздері: Саусақ іздері: Бұлттар:	(топтық жұмыс) есептер жинағы бойынша 1-129 а тапсырмасы(массасын есептеңіз) 1-129 ә тапсырмасы (көлемін есептеңіз 1-129)б тапсырмасы(молекуласын есептеңіз) есепті шешу үшін қажетті формулаларды алады. есепті шешу үшін қажетті формулаларды алады. есептің дұрыс жауаптарын табады	Дескриптор: Формула бойынша есептер шығарады	Есептер жинағы:
Жұптық тапсырма 5мин Жеке жұмыс	Сөйлесетін серіктес әдісі Кім жүйрік әдісі: функционалдық сауаттылықты арттыру тапсырмалары	1-топ 1-130 2-топ 1-131 3-топ 1-132 1-137		Есептер жинағы:
Сабақтың соңы Рефлексия: Бес саусақ әдісі 7 мин.	Пицца әдісі: Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. Тімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды.	Есептерді дұрыс шығара отырып пицца тіліктерін жинау	Мұғалім оқушыларды « Жапондық бағалау » әдісі арқылы бағалайды. Яғни «Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа көзқарасым бар», «Менің сұрағым бар». Сонымен қатар 1-10 баллдық жүйе бойынша оқушылардың сабаққа қатысу белсенділігі бойынша бағаланады.	

Екіөлшемді массив
Сирманова Нуржамал Аскаровна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Қысқа мерзімді жоспары				
Бөлім	Python программалау тілінде алгоритмдерді программалау			
Педагогтың аты-жөні	Сирманова Нуржамал Аскаровна			
Күні	03.03.2023			
Сынып 9 Б	Қатысушылар саны		Қатыспағандар саны	
Сабақтың тақырыбы:	Екіөлшемді массив			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	9.3.3.2 – екіөлшемді массивтерді пайдаланып Python программалау тілінде бағдарламаларды жасау			
Сабақтың мақсаты:	Екіөлшемді массивтерді түсінеді, қолданады. Екіөлшемді массивтерді пайдаланып Python программалау тілінде программаларды құрып, талдау жасайды.			

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 мин.	1.Оқушылармен амандасу. Сыныпқа жағымды психологиялық көңіл күй сыйлау 2.Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру. Массив атауларымен 3 топқа бөлу 1. Бірөлшемді массив 2. Екіөлшемді массив 3. Массив элементтері Үй тапсырмасын пысықтау "Банкомат" әдісі Ойын шарты бойынша өткен сабақ бойынша сұрақтар қойылады,	1.Мұғаліммен амандасады . 2.Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады. 3.Сабақтың мақсаттары мен танысады.	Оқушылар сабаққа қатысу белсенділігіне қарай, ынталандыру мақсатында қалыптастырушы бағалау бойынша бағаланады	Жұмыс дәптерлері, дербес компьютер, т.б.
Сабақтың ортасы 35 мин.	Видео.... Ойлан, талқыла, бөліс әдісі арқылы сұрақтарымен жұмыс істеу ☐ Матрица ұғымын қалай түсінесің? Техникада қай салаларда кездеседі? ☐ Күнделікті өмірде кесте түрінде берілген деректермен жұмыс жасауға қандай мысалдар келтіре аласың? Ж:Көбейту кестесі . Топтық жұмыс. 1-тапсырма A[N] [N] екіөлшемді массиві берілген Осы массивтің элементтеріне 1 мен 9 аралығындағы кездейсоқ сандарды жүкте from random import randint n=int(input('n='))	Видео көреді. Сұрақтарға жауап береді	Оқушылар сабаққа қатысу белсенділігіне қарай, ынталандыру мақсатында қалыптастырушы бағалау бойынша бағаланады	дербес компьютер,

	<pre> a=[[0]*n for i in range(n)] for i in range(n): for j in range(n): a[i][j]=randint(1,9) print(a[i][j],end=' ') print() 2-мысал A[N] [N] екіөлшемді массиві берілген(1<n<20). Осы массивтің бас диагоналінде орналасқан элементтердің қосындысын тап. from random import randint n=int(input('n=')) a=[[0]*n for i in range(n)] s=0 for i in range(n): for j in range(n): a[i][j]=randint(1,5) print(A[i][j],end=' ') if i==j: s+=a[i][j] print() print(s) 3-тапсырма. A[N] [N] екіөлшемді массиві берілген (1<n<20). Осы массивтің жанама диагоналінің төменгі бөлігінде орналасқан элементтердің арасынан 1-ге теңдерінің санын анықта. from random import randint n=int(input('n=')) a=[[1]*n for j in range(n)] cnt=0 for i in range(n): for j in range(n): a[i][j]=randint(0,1) print(A[i][j], end=' ') if i>N-j-1 and a[j][i]==1: cnt+=1 print() print(cnt) Дескриптор Екіөлшемді массивтерді анықтайды; Python программалау тілінде қолданады. Жұптық жұмыс «Аласқан сөздер» әдісі Learningapps бағдарламасымен </pre>		Бір-бірін бағалайды.	Постер арқылы https://learningapps.org/display?v=p3nipramc23

	Дискриптор: 1. Екіөлшемді массивті түсінеді 2. Бірөлшемді массивтен ажыраты алады. Жеке жұмыс «Маған көрсет» әдісі Практикалық жұмыс my_list1 = [[7, 12, 4], [9, 50, 3], [45, 0, -1]] my_list2 = [[7, 18, 6], [11, 3]] my_list3 = [['Almaty', 'Dubai', 'London'], ['Kazakhstan', 'UAE', 'England']] print(my_list1[1]) my_list2[1] = [11, 3, 5] print(my_list2) print(my_list3[1][0]) Дискриптор: Екіөлшемді массивті енгізеді Екіөлшемді массивті шығарады Сабақты қорытындылау. «Иық тірескен шеңбер» әдісі Бүгінгі сабақта не түсіндіңдер?			
Сабақтың соңы 5 мин.	Оқушылар сабақ соңында «Тик-ток» әдісі арқылы рефлексия жүргізеді. тақтасына оқушылар стикер жапсыру арқылы орындалады. Оқушылар өздерін пікірлерін жазады	Өзін-өзі бағалау.		
Үй тапсырмасы	Оқулықта берілген тапсырманы орындап келу			

1-мысал: $A[N][N]$ екіөлшемді массиві берілген. Осы массивтің элементтеріне 1 мен 9 аралығындағы кездейсоқ сандарды жүкте.

2-мысал

$A[N][N]$ екіөлшемді массиві берілген ($1 < n < 20$).

Осы массивтің бас диагоналінде орналасқан элементтердің қосындысын тап.

3-тапсырма.

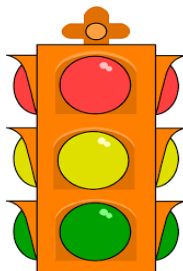
$A[N][N]$ екіөлшемді массиві берілген ($1 < n < 20$). Осы массивтің жанама диагоналінің төменгі бөлігінде орналасқан элементтердің арасынан 1-ге теңдерінің санын анықта.

Қазақстанда ғаламтордың пайда болуы

Сейталиева Гуляим Жаналиевна

№36 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім: Ғаламтор және әлеуметтік желілер		Мектеп: 36 Пәні: қазақ тілі Пән мұғалімі: Г.Ж.Сейталиева		
Күні: 12.01.22		Қатысқаны:		Қатыспағаны
Сабақтың тақырыбы:		Қазақстанда ғаламтордың пайда болуы		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары		7.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу; 7.4.4.1 Етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану.		
Сабақтың мақсаттары		Барлық оқушылар: тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсінеді, етістіктің есімше түрлерін тілдесім барысында қолдана алады. Көптеген оқушылар: ұсынылған ақпарат бойынша фактіні ажырата біледі; етістіктің көсемше түрлерін тілдесім барысында қолдана алады. Кейбір оқушылар: ұсынылған ақпарат бойынша көзқарасты ажырата біледі; етістіктің тұйық етістік түрлерін тілдесім барысында қолдана алады.		
Жоспар				
Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру бөлімі. Оқушыларды түгендеп, назарын сабаққа аудару. Оқушыларды үш топқа бөлу: «Есімше» тобы, «Көсемше» тобы, «Тұйық етістік» тобына бөлу. . Жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру. «Сәлем, достым!». - Сәлем достым! (амандасады) - Сен қалайсың? (нықтарынан қағады) - Қайда болдың? (құлақтарынан тартады) - Мен сені сағындым! (қолдарын жүректеріне қояды) - Сен келдің! (қолдарын жаяды) - Жақсы болды! (құшақтайды) «Сәлем, достым!» әдісі арқылы оқушылардың арасындағы сыйластық артады. « Бір қадам алға » әдісімен үй тапсырмасын сұрау. 1. Синтаксис нені зерттейді? 2. Сөз тіркесі дегеніміз не? 3. Қандай түрлері бар? 4. Морфология дегеніміз не? 5. Сөз таптары дегеніміз не? 6. Неше сөз табы бар? 7. Етістік қандай сөз табы? 8. Есімше дегеніміз не? 9. Көсемше дегеніміз не? Бүгінгі сабағымыз: Қазақстанда ғаламтордың пайда болуы Сабақтың мақсатымен таныстыру 7.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен	Оқушылар сәлемдесіп, назарын сабаққа аударады.	Қалыптастырушы бағалау Дескрипторы: -синтаксис туралы біледі; - морфология туралы біледі; -етістік туралы біледі. ҚБ: Мадақтама сөздер: Жарайсыңдар! Тамаша! Керемет!	7-сынып Қазақ тілі оқулығы

	көзқарасты ажырата білу; 7.4.4.1 Етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану.																															
Сабақтың ортасы	ОҚЫЛЫМ ТАПСЫРМАСЫ. Мағынаны тану. Оқылым алды тапсырмасы: Оқылым мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу. 1-тапсырма: «Есімше» тобы: «Ақпараттар ағыны» әдісімен мәтіннің мазмұнын баяндайды. «Көсемше» тобы: Екі мәтінді салыстырыңыз. Мәтіннің тақырып, түрлеріне, стиль, құрылымына, жанрына қарай талдау. <table><tr><td>1-мәтін</td><td>2-мәтін</td></tr><tr><td>Қазақстанда ғаламтордың пайда болуы</td><td>Компьютер басты жарты адамдар</td></tr><tr><td colspan="2">Мәтіннің тақырыбы</td></tr><tr><td colspan="2"></td></tr><tr><td colspan="2">Мәтіннің түрлері</td></tr><tr><td colspan="2"></td></tr><tr><td colspan="2">Мәтіннің стилі</td></tr><tr><td colspan="2"></td></tr><tr><td colspan="2">Мәтіннің құрылымы</td></tr><tr><td colspan="2"></td></tr><tr><td colspan="2">Мәтіннің ерекшелігі</td></tr><tr><td colspan="2"></td></tr></table> «Тұйық етістік» тобы: «ПОПС формуласы» әдісімен «Ғаламтор туралы» өз көзқарастарын жазады. ӘДЕБИ ТІЛ НОРМАЛАРЫ: <table><tr><td>Тұйық етістік – зат есімдерше түрленіп, шақпен, жакпен байланысы болмай, қимылдың, іс-әрекеттің атауын ғана білдіретін етістіктің ерекше түрі. Мысалы, Тұсау - жылқы малына қолданылатын құрал. Тұсау (не?)-зат есім. Жылқыны тұсаулады. Тұсаулады (қайтті?) – етістік. Қыздың жасауын жинады. Тамақ жасау.</td><td></td></tr><tr><td>Тұйық етістік негізгі және туынды, болымды және болымсыз етістіктерге – у жұрнағы жалғану арқылы</td><td></td></tr></table>	1-мәтін	2-мәтін	Қазақстанда ғаламтордың пайда болуы	Компьютер басты жарты адамдар	Мәтіннің тақырыбы				Мәтіннің түрлері				Мәтіннің стилі				Мәтіннің құрылымы				Мәтіннің ерекшелігі				Тұйық етістік – зат есімдерше түрленіп, шақпен, жакпен байланысы болмай, қимылдың, іс-әрекеттің атауын ғана білдіретін етістіктің ерекше түрі. Мысалы, Тұсау - жылқы малына қолданылатын құрал. Тұсау (не?)-зат есім. Жылқыны тұсаулады. Тұсаулады (қайтті?) – етістік. Қыздың жасауын жинады. Тамақ жасау.		Тұйық етістік негізгі және туынды, болымды және болымсыз етістіктерге – у жұрнағы жалғану арқылы		Оқушылар мәтін бойынша оқылым тапсырмасын орындайды. Грамматикалық тақырыпты меңгереді. Грамматикалық тапсырма орындайды.Ғалам-тордың	Дескриптор: - Мәтін мазмұнын айтады; -ұсынылған ақпараттан факті мен көзқарасты ажырата біледі. ҚБ: «Бағдаршам» әдісі топ бір-бірін өзара бағалайды 	
1-мәтін	2-мәтін																															
Қазақстанда ғаламтордың пайда болуы	Компьютер басты жарты адамдар																															
Мәтіннің тақырыбы																																
Мәтіннің түрлері																																
Мәтіннің стилі																																
Мәтіннің құрылымы																																
Мәтіннің ерекшелігі																																
Тұйық етістік – зат есімдерше түрленіп, шақпен, жакпен байланысы болмай, қимылдың, іс-әрекеттің атауын ғана білдіретін етістіктің ерекше түрі. Мысалы, Тұсау - жылқы малына қолданылатын құрал. Тұсау (не?)-зат есім. Жылқыны тұсаулады. Тұсаулады (қайтті?) – етістік. Қыздың жасауын жинады. Тамақ жасау.																																
Тұйық етістік негізгі және туынды, болымды және болымсыз етістіктерге – у жұрнағы жалғану арқылы																																

Сабақты қорыту:	жасалады. Мысалы: жүр-у, шегеле-у, айтқыз-у, барма-у, күлдірме-у, бөге-у. Тұйық етістіктің көптелуі: көсеулері, айтулары, жазулары, жарысулар, күресулер, айтысулар. Тұйық етістіктің тәуелденуі: Менің баруым керек. Сенің баруың керек. Сіздің баруыңыз керек. Оның баруы керек. Біздің баруымыз керек. Сендердің баруларың керек. Сіздердің баруларыңыз керек. Олардың барулары керек. Тұйық етістіктің септелуі: Атау септік: сөйлеу, айту Ілік септік: сөйлеудің, айтудың Барыс септік: сөйлеуге, айтуға Табыс септік: сөйлесуді, айтуды Жатыс септік: сөйлесуде, айтуда Шығыс септік: сөйлесуден, айтудан Көмектес септік: сөйлесумен, айтумен. ЖАЗЫЛЫМ ТАПСЫРМАСЫ: «Еркін жазу» әдісімен. (тақтамен мен жұмыс) 2-тапсырма: Ғаламтордың пайдасын тұйық етістік тұлғасында санамалап жазындар. Үлгі: жылдам ақпарат алмасу, айшылық алыс жерлерден жылдам хабар алу, мәтінді жүктеу, хабар беру, желіден мәлімет алу, хабарлама жазу, электронды оқулықтарды оқу, іздеген мәліметтерді тез табу, ауа райын болжау, кино көру, заттарды сату, іздеу салу, жарнама жазу, сайттан іздегенінді табу, жазбаларды оқу, әлем жаңалықтарын біліп отыру. 3-тапсырма: Жұптық жұмыс. «Көршіңмен әңгімелес» әдісімен. Дәптермен жұмыс. (ауызша). Мақал-мәтел сөздеріндегі түсіріліп айтылған етістіктікті табады. Айтылған сөз – . оқ. Ақылды байқап Көрмес түйені де Дұшпан	пайдасын тұйық етістік тұлғасында санамалап жазады. Тақырып бойынша ойларын жинақтайды.	Дескриптор: -Тұйық етістік тұлғасында етістіктер тауып жазады. ҚБ: Мадақтау сөздер: Формативті бағалау - өте жақсы - жақсы - орташа Дескрипторы: -мақал сөздердегі түсіп айтылған сөздерді тауып, орнына қояды. Дескрипторы: -есімшені ажыратады; -көсемшені ажыратады; -тұйық етістікті ажыратады. ҚБ: Мадақтау сөздер: «Жарайсың! Тамаша! Керемет!».	

Асқар тау алыстан Судың да ... бар. Керекті сөздер: (атылған, сөйлер, көрмес, күлдіріп айтады, көрінеді, сұрауы). 4-тапсырма: «Семантикалық карта» әдісімен. (жеке жұмыс). Етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану. <table><tr><td></td><td>Есімше</td><td>Көсемше</td><td>Тұйық етістік</td></tr><tr><td>Оқыған</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Айт ады</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Бару</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Келгелі</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Өтпек</td><td></td><td></td><td></td></tr></table> Бүгінгі сабақта біз сіздермен етістіктің тұйық етістік формасымен таныстық. Тұйық етістік –у жұрнағы жалғану арқылы жасалады. Зат есімдерше түрленеді. Сабақ соңында топ басшы бағалайды, мұғалім де кестені ескере отырып, өзі бағалайды.			Есімше	Көсемше	Тұйық етістік	Оқыған				Айт ады				Бару				Келгелі				Өтпек							
	Есімше	Көсемше	Тұйық етістік																										
Оқыған																													
Айт ады																													
Бару																													
Келгелі																													
Өтпек																													
	«Бір қадам алға..» әдісімен (үй тапсырмасы)	«Ақпарат тар ағыны» әдіс (Жаңа сабақ)	«Еркін жазу» әдісімен	«Көршіңмен әңгімелес» әдісі	«Семантикалық карта» әдісі																								
1.																													
2.																													
3.																													
4.																													
5.																													
6.																													

Сабақтың соңы Рефлексия Үй тапсырмасы:	Сабақтың соңында оқушылардан сабақтан алғандары туралы сұрап, оларды бағалау. «ҚҚҚ» әдісімен бүгінгі сабаққа рефлексия береміз. Маған бүгінгі сабақта қызық болды. Маған бүгінгі сабақта құнды болды. Маған бүгінгі сабақта қиын болды. 5-тапсырма. Сөздіктерді пайдаланып, оқылым мәтініндегі терминдердің түсіндірмесін жазыңдар. (89 бет).

Топ басшысына «Бағалау парағы». «Есімше» тобы

Үй тапсырмасы Ереже айту	Жаңа сабақ «Ақпараттар ағыны» әдісі	«Еркін жазу» әдісі Мақал –	«Көршіңмен әңгімелес» әдісі	«Семантикалық карта» әдісі	Сабақты қорыту	Алған балдары	Бағасы

			мәтелді талдау					
Жанна								
Диас								
Альфия								
Айару								
Әлижан								
Жалғас								
Адина								

Әр тапсырмада қай оқушы жауап беріп отырғанын белгілеу.

Топ басшысына «Бағалау парағы».

«Көсемше» тобы

	Үй тапсыр- масы «Бір қадам алға» әдісі	Жаңа сабақ «Салыстыру» әдісі	2-тапсыр- ма «Еркін жазу» әдісімен Жазылым	«Көршіңмен әңгімелес» әдісі Мақал – мәтелді талдау	«Семанти - калық карта» әдісі	Сабақты қорыту	Жалпы саны	Бағасы
Айым								
Назиля								
Әліби								
Жұмаділ								
Айым								
Аяулым								
Ерсайын								

Әр тапсырмада қай оқушы жауап беріп отырғанын белгілеу.

Топ басшысына «Бағалау парағы».

«Тұйық етістік» тобы

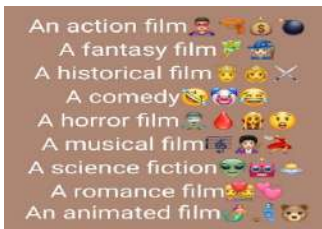
	Үй тапсырмасы «Бір қадам алға» әдісі	Жаңа сабақ «ПОПС формуласы	«Еркін жазу» әдісімен	«Көршіңмен әңгімелес» әдісі Мақал – мәтелді талдау	«Семанти калық карта» әдісі	Сабақты қорыту	Алған балдары	Бағасы
Аслан								
Дана								
Ақнұр								
Арайлым								
Анель								
Қарақат								

Әр тапсырмада қай оқушы жауап беріп отырғанын белгілеу.

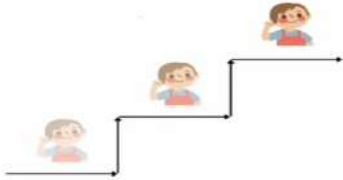
Films

Сейітханова Мөлдір Оралбекқызы
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Unit of a long term plan Unit 5 Creativity		School:Koktal	
Date:20.02.2023		Teacher name: Seilkhanova Moldir	
Grade: 5		Number present:	absent:
Lesson title	Films		
Learning objectives	5.1.3.1 respect differing points of view 5.2.5.1 understand most specific information and detail of short , supported talk on a wide range of familiar topics 5.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a limited range of general topics		
Lesson objectives	- Share ideas about types of films - Listen and identify most specific information and detail about films - Use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about films		

Stages / Time	Teachers actions	Students actions	Assessment	Resources
<i>Beginning</i> 5 min	<i>1 Greeting</i> <i>2.Organisation moment</i> <i>Pre -learning</i> <i>“Brain storming” method</i> T. will ask open books on page 100 and look at these pictures	Students respond to greeting Ss. will look at the picture and share ideas	T .makes notes and gives Feedback “The praise” method T .evaluate with phrases “Well done”, “Good job”	OXFORD University Press Ben Wetz Diana Pye
<i>Pre teaching moment</i> 15 min	Do you know this films? If you have a chance, how would you end these cartoons? T .will present new words with the emoticons Task 1 Matching. Match the words with the	Ss will write down new words and practice the pronunciation		English plus grade 5,100p

Group work 7 min	movies. 1. People like to watch - Cartoon - Film - Photo - Story - Tale 2. What word is used by American - Image - Movie - Picture - Show - Video 3. Movies appear every - Day - Month - Season - Year - Week 4. Which of cities invent films - Alabama - Dallas - Hollywood - New York - Texas 5. Answer the question WITH ONE WORD What can films teach us? Task 3. Speaking. Choose one card for speaking. Answer the questions Card 1 Do you have favorite film? Do you watch film at home or in the cinema? What types of film do you like? Why do you like this film? Card 2 Do you have favorite filmstar? Is he/she lives in our country or abroad? 3. Who is your filmstar? 4. Is his/her film popular? Card 3 1. Do you like cartoons? 2. Do you like to watch cartoons or films?	Ss .will choose one of cards and gives full answer	Descriptors: -Work individually -Answer all question Criteria; - Answer all questions - Pronunciation is clear - Grammar used correctly - Use subject-specific vocabulary - Good =if the student's	https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQtpGihzyce0PKT8rl1uVt0kwOS0XaYti0VDC-7rGcnRKQ5vIRrJ_nDsN6BDC7aOK0yIpA&usqp=CAU.

End of the lesson 5 min	3. What is your favorite cartoon? 4. Why this cartoon is favorite? Card 4 1. Do you know this cartoon 2. Is this cartoon about winter or summer? 3. Who is your favorite character? 4. Why do you like him/her? 	Ss will say: What did they learn Did they like the material How did the material help them learn	answer will meet 4 criteria Not bad = if the student's answer will meet 2-3 criteria Bad = if the student's answer will meet 1 criteria	

Әке – балаға сыншы

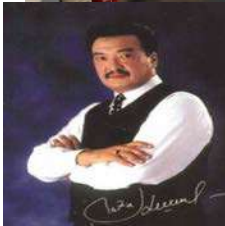
Суттибаева Турсын Нуркасымовна

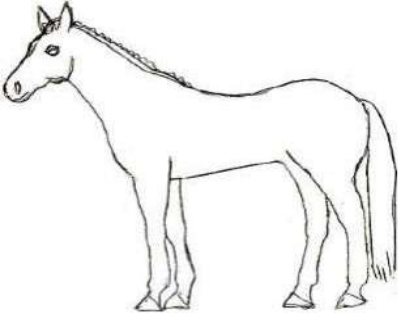
Ғ. Мұратбаев атындағы №17 орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Бөлім атауы: Адамның сырт келбеті мен мінезі	Мектеп: Ғ. Мұратбаев атындағы №17 орта мектеп	
Күні: 03.03.2023ж.	Мұғалімнің аты-жөні: Суттибаева Т.	
Сынып: 5-сынып	Қатысқан оқушылар саны:	Қатыспағандар:
Сабақтың тақырыбы	Әке – балаға сыншы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	5.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау; 5.4.4.4 сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата білу, сан есімді зат есім орнына қолдана білу.	
Сабақтың мақсаттары	Барлық оқушылар: мәтінді түсініп оқу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша өз ойын жазу, сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата білу; Көптеген оқушылар: мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып жинақы мәтін жазу, сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата білу; Кейбір оқушылар: мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазу, сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата білу, сан есімді зат есім орнына қолдана білу.	

Бағалау критерийлері	- мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты анықтайды; - оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазады; - сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата біледі; - сан есімді зат есім орнына қолдана біледі.
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану, талдау
Тілдік мақсаттар	Оқылым, жазылым мақсаты бойынша: Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты анықтайды; Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазады; Пәнге қатысты сөздік қор мен терминдер: оқылым, тыңдалым, негізгі ақпарат, қосымша ақпарат, жинақы мәтін. Әдеби тіл нормасы бойынша: Сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата біледі; Сан есімді зат есім орнына қолдана біледі.
Құндылықтарға баулу	<i>Зайырлы қоғам және жоғары руханият(3-құндылық)</i>
Пәнаралық байланыс	Өзін-өзі тану
Осыған дейін меңгерілген білім	Адамның сырт келбеті мен мінезі бөлімі
Жоспар	

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	I. Ұйымдастыру кезеңі. Сәлемдесу, сабаққа дайындық. Топқа Power Point арқылы жасалған барабанды айналдыру арқылы 3 топқа бөлу. Үй тапсырмасын тексеру. Үй тапсырмасын бекіту. 102-бет, 6-тапсырманы тексеру. «Wordwall» платформасы арқылы ТЖ «Кім жылдам» әдісі ойынын жүргізу. Сан есім және оның түрлерін қайталау ОҚЫЛЫМ АЛДЫ. Қызығушылықты ояту Балалар, «Әкеге қарап ұл өсер, анаға қарап, қыз өсер», «Әке балаға сыншы»	Топқа Power Point арқылы жасалған барабанды айналдыру арқылы 3 топқа бөлінеді. <u>Үй жұмысын оқиды</u> Сан есімнің түрлерін ажыратады. Суретке байланысты өз болжамдарын ұсынады. Сұрақтарға жауап беру арқылы жаңа сабақтың тақырыбын анықтайды.	ҚБ Смайликтер ҚБ	Рокет 5-сынып «Қазақ тілі» оқулығы, рокет Суреттер

	деген даналық сөздердің мағынасын қалай түсінесіңдер? - Суретте кімдер бейнеленген? 1. Асанәлі Әшімов туралы не білесіңдер? Ол қандай рөлдерді сомдаған? Қандай фильмдер түсірген? 2. Сағи Әшімов туралы не білесіңдер? Ол қандай фильмдерге түскен? Сабақтың мақсаттары мен бағалау критерийлерімен танысу.		
Сабақтың ортасы	<u>Мағынаны тану</u> <u>ОҚЫЛЫМ ТАПСЫРМАСЫ</u> Оқылым мәтіні. Мәтінді түсініп оқы. Жан дүнием әкемнен айнымай қалған Әкем – өте қатал режиссер. Ол республикада алғашқы болып көпсериялы «Шоқан Уәлиханов» фильмін түсірді. Төңірікпенің адалығын қарыметін, мен сол фильмде биетті рөлді ойнадым. Бірде ол көзесті ашпаудан кейін: «Мен түңізекте барып, осындай киім қойылымға сені бағып рөлге тиялдым. Бекер болған екен. Сенен ештеңе шықпайды!» – деп қатты ашуландым, түсірушілерді өртеп кетіп қалдым. Мен киіз үйде жалғыз қалдым жер таппай, көйлегімнің дал-далы түні бойы намыстан өртеніп кетіп болдым. Таңертең әкемнің «Сағи» деп оянып кеттім. Әбден қалжырап шапшып барады, екі көзім қып-қызыл. Кенет әкем: «Түсіру алаңын Шоқанды түсіреміз!» – деп айқай. Көкірек ауруымен ауыр хал үстім шынайы түсіру үшін бірнеше мінут шығарды. Сол жолы менің әбден шығардым. «Асеке, мынау, шынымен, сіздің б...	Топтық жұмыс. Оқылым тапсырмасын орындайды.	

	1-тапсырма.Топтық жұмыс «Жылқы сұлбасы» стратегиясы. 1. Жылқының 4 аяғына мәтіндегі негізгі тірек сөздерді жазыңыз. 2. Жылқының басына негізгі ақпаратты жазыңыз. 3. Жылқының ішкі құрылысына қосымша ақпаратты жазыңыз. 4. Жылқының құйрығына мәтін бойынша қорытынды жазыңыз. Саралау. Денгейі төмен оқушыларға мәтіндегі тірек сөздерді анықтау. Дескриптор: *мәтіндегі негізгі тірек сөздерді анықтайды; * негізгі ақпаратты анықтайды; * қосымша ақпаратты анықтайды; * қорытынды жазады. ҚБ « Смайликтер » 2-тапсырма.Жұптық жұмыс Экраннан Мұқағали Мақатаевтың әке туралы өлеңіне түсірілген бейнебаянды көрсету. Оқылым мәтінмен салыстыра отырып, ортақ ойды табу.	Оқушылар мәтіндегі негізгі тірек сөздерді анықтайды; негізгі ақпаратты анықтайды; қосымша ақпаратты анықтайды; қорытынды жазады. . Экраннан Мұқағали Мақатаевтың әке туралы өлеңіне түсірілген бейнебаянды көреді. Оқылым мәтінмен салыстыра отырып, ортақ ойды табады. Грамматикалық тақырыпты меңгереді. Оқушылар орнында отырып дәптермен жұмыс жасайды, кейбір оқушылар тақтаға орындайды.	ҚБ Смайлик тер ҚБ Смайлик тер 	Тапсырма А3 қағаздары Тапсырма А4 қағаздары

	ӘТН. 3-апсырма. Жеке жұмыс 3. Берілген сан есімдерден топтау Бес-алты, елу, төрт-төрт, ү Дескриптор: • Сан есімдерден топтау сан есімін жасайды. ҚБ Смайликтер ІІІ.ОҚЫЛЫМНАН KEЙІН. 4-апсырма. Жеке жұмыс Дескриптор: • Ізденімдік жұмыс жасайды; • Материал жинақтайды; • Мәліметтерді пайдаланып, шағын мәтін жазады. Бекіту. Бүгінгі сабақ бойынша не үйрендің, ойыңды қорытындыла. «Соңғы сөзді мен айтайын...» әдісі Тақырып бойынша дәлел келтіре отырып, ой бөлісіп, өз көзқарасын білдіреді, қорытынды жасайды.	Оқушылар ізденімдік жұмыс жасайды; материал жинақтайды; мәліметтерді пайдаланып, шағын мәтін жазады. Тақырып бойынша дәлел келтіре отырып, ой бөлісіп, өз көзқарасын білдіреді, қорытынды жасайды.	ҚБ Смайликтер Кері байланыс Кері байланыс Жауап Сұрақ	Дәптер, тақта					
Сабақтың соңы 5 минут	Кері байланыс. <table><tr><td>ПЛЮС</td><td>МИНУС</td><td>ҚЫЗЫҚТЫ</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	ПЛЮС	МИНУС	ҚЫЗЫҚТЫ					
ПЛЮС	МИНУС	ҚЫЗЫҚТЫ							

Тәуелсіз Қазақстаным

Шубекова Айгуль Сексеновна
Д.М.Карбышев атындағы №16 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім:	ІІІ бөлім. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан. «ЭКСПО - 2017». Синтаксис
Мұғалімнің аты-жөні:	Шубекова Айгуль Сексеновна
Күні:	16.11.2023 ж.

Сынып:	9
Сабақтың тақырыбы:	Тәуелсіз Қазақстаным
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	9.1.5.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіріп, сыни тұрғыдан баға беріп айту; 9.4.3.1 стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік бірліктерді дұрыс қолдану.
Сабақтың мақсаты	-өзіндік көзқарасын білдіре отырып, мәтіндегі ойды ашады, сыни баға береді. -тілдік бірліктерді стильдік ерекшеліктеріне сай қолданады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы	1.Күнделікті шаралар: Оқушылармен сәлемдесу, түгелдеу. Ой қозғау «Пазлдар» әдісі арқылы сыныпты 3 топқа бөлемін. «ЭКСПО-2017» көрмесі, «Бейбітшілік және келісім сарайы» «Мәңгілік Ел» қақпасы суреттері бойынша пазл қиындыларын беремін.	Сәлемдеседі. Берілген пазл қиындыларынан сурет құрастырады . Құрастырған суреттерін қорғайды және тақырыпты болжайды.	Ауызша кері байланыс беремін. Жарайсың! Жақсы! Жаман емес!	«Пазл» қиындылары
Ортасы	Жаңа сабақ: «Тәуелсіз Қазақстаным» Бауыржан Жақыптың «Қазақстаным» өлеңі бойынша жұмыс жасайды. 1-топ. Өлеңнен алған түсініктерін «5-5-1» әдісімен тұжырымдайды. Өлең мазмұны бойынша бес сөйлем жазып, одан кейін бес сөйлемді бес сөзге дейін қысқартады. Соңында бес сөзді бір сөзбен түйіндейді. 2-топ. «Блум түймедағы» әдісімен алты сұрақ құрастырып, жауап береді. 3-топ. «Борт журналы» әдісімен мәтіннен игерген	Топ болып берілген тапсырманы орындайды.	1-топ. Дескриптор: -мәтін мазмұнын түсінеді; -түсініктерін «5-5-1» әдісімен тұжырымдайды; - тілдік бірліктерді орынды қолданады. 2-топ. Дескриптор: -мәтінді түсінеді ; - «Блум түймедағы» әдісімен сұрақтар құрастырады; - сұрақтарға жауап береді. 3-топ. Дескриптор:	https://anatili.kazgazeta.kz/news/34551 оқулық Интербелсенді тақта слайд

	мәліметтерін, яғни маңызды деректерді салыстырады.		-мәтінді түсінеді; -мәтінді талқылайды; - ойларын кестеге түсіріп дәлелдейді. ҚБ: Топтардың бірін-бірі бағалауы. «Екі жұлдыз, бір тілек» әдісі (дескриптор бойынша ұнаған 2 нәрсені, жақсартуды қажет ететін 1 нәрсені айтады)							
Қорытынды	«SLC» әдісімен сабақты қорытындылау. <table><tr><td>Менің сабақтағы жетістігім</td><td>Сабақта алған пайдалы ақпарат</td><td>Мен ізденетін нәрсе</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Менің сабақтағы жетістігім	Сабақта алған пайдалы ақпарат	Мен ізденетін нәрсе				Өзіндік ой-пікірлерін білдіреді.		Таратпа қағаздар
Менің сабақтағы жетістігім	Сабақта алған пайдалы ақпарат	Мен ізденетін нәрсе								

Әлемнің жеті кереметі

Ракулова Гульзия Якияевна
Сарыкемер мектеп-гимназиясы, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

	Әлемнің жеті кереметі
Педагогтің аты-жөні:	Ракулова Г.Я.
Күні:	19.10.2022ж
Сыныбы: 6 «Б»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Әлемнің жеті кереметі. Біріккен сөздердің емлесіне қатысты ескертулер
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	6.1.3.1-Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтау 6.4.1.1- Тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу.
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар үшін: Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтайды, тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады;

	Кейбір оқушылар үшін: Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтайды, тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады; Көпшілік оқушылар үшін: Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтайды, тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады;
Бағалау критерийі:	- Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсінеді. - Тыңдалған мәтіннен детальды ақпаратты анықтайды. - Тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады.

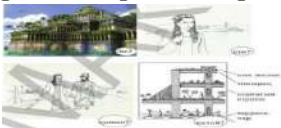
Ойлау деңгейінің дағдылары	Білу, түсіну, қолдану
Тілдік мақсаттар	Оқушылар мәтіндегі ақпараттармен танысады, сұрақтарға жауап ті мазмұнын түсіндіреді. Сыныптағы диалог/жазылым үшін тілдік бірліктер. Талқылауға арналған тармақтар(тыңдалым) 1. Сенің сәулет өнері туралы хабарың бар ма? 2. Сен сәулет өнерінің кереметтерін білесің бе? Сіз неліктен екенін айта аласыз ба? (айтылым) Әлемнің 7 кереметі деп неліктен атаған Жазылым бойынша ұсыныстар: Өз пікірін дәлелдеу, ақпаратпен стыру Терминология: Шаһар, Вавилон, Мидия, ханша, жарлық, терраса, Жаңартау, лава, қорғасын. Сөз тіркестері: Сахара бақ,
Құндылықтарды дарыту	Тарихтың мәдениет пен тілдің біртұтастығы.
Пәнаралық байланыстар	Әлем елдеріндегі мемлекет болғандықтан тарихпен және географиямен байланыстырдым.
АКТ қолдану дағдылары	Интербелсенді тақта, аудиотаспа, слайд
Алдыңғы оқу/ Бастапқы білім	Әлемнің жеті кереметі туралы оқушылардың түсініктері бар

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту. 7 мин.	Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру	Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады.	Тиімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл-күйін көтереді және бауырмалдығын оятады.	Оқулық, жұмыс дәптерлері
Жаңа сабаққа кіріспе	Ой қозғау. Оқушылар ребусты шешіп, ол сөзге қатысты ой бөліседі.	Ой қозғау. Оқушылар ребусты шешіп, ол сөзге қатысты ой бөліседі.	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни	Қалыптастырушы бағалау: Өз ойын дұрыс мағынада

	 (шешуі: Вавилон) Вавилон сөзі іктеме. Ежелгі Вавилон мемлекеті Ти Ефрат өзендерінің ығындағы жердің оңтүстік бөлігінд гі Ирак пен Арабия жерінде пайда болған. «Learning Apps.org» ойынымен «Әлемнің жеті кереметін» сәйкестендіреді.	 л + (шешуі: Вавилон) Вавилон сөзі іктеме. Ежелгі Вавилон мемлекеті Ти Ефрат өзендерінің аралығында ің оңтүстік бөлігінде, қазі пен Арабия жерінде пайда болған. «Learning Apps.org» ойынымен «Әлемнің жеті кереметін» сәйкестендіреді.	ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді.	білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға <u>«Жарайсың!»</u> деген <u>мадақтау</u> <u>сөзімен</u> ынталандыру.
Сабақтың ортасы Мағынан ы ашу. 26 мин.	1-тапсырма:Топпен жұмыс. Әр топ өздері тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын топта талдайды. Вавилонның аспалы бағы Вавилон шаһарының даңқы бүкіл шығысқа тараған кезінде такқа жаңа патша Навуходоносордың отыруы тұспа-тұс келеді. Вавилонға кірген саяхатшының әңгімесінің басты тақырыбы патша сарайындағы таңғажайып тамаша аспалы бақ туралы болады. Мұндай ғажап бақ не шығыста, не батыста жоқ екен. Аспалы бақ патшаның өзі ғана тұратын сәулет сарайының кең ауласына салынған. Сарайға да, баққа да кездейсоқ адам кіре алмайды. Күзет күшті болған. Аспалы бақтың тарихы мынадай: Кәмлетке жасы жеткенде	1-тапсырма:Топпен жұмыс. Әр топ өздері тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын топта талдайды. Вавилонның аспалы бағы Вавилон шаһарының даңқы бүкіл шығысқа тараған кезінде такқа жаңа патша Навуходоносордың отыруы тұспа-тұс келеді. Вавилонға кірген саяхатшының әңгімесінің басты тақырыбы патша сарайында- ғы таңғажайып тамаша аспалы бақ туралы болады. Мұндай ғажап бақ не шығыста, не батыста жоқ екен. Аспалы бақ патшаның өзі ғана тұратын сәулет сарайының кең ауласына салынған. Сарайға да, баққа да кездейсоқ адам кіре алмайды. Күзет күшті болған. Аспалы бақтың тарихы мынадай: Кәмлетке жасы жеткенде Навуходоносор патша алыстағы тау елі Мидия ханшасы Семирамидаға құда түсіп үйленеді. Сымбатына	Дескриптор: Мәтінді мұқият айды. Негізгі мазмұнын түсіндіреді. 1. Суреттерді сәйкестендіреді. 2. Сұрақтарға жауап береді. 3. Өзара мағаналас сөздерді табады. Қ.Б. «Бірін-бірі» бағалау арқылы оқушыларды бағалайды.	6-сынып оқулығы, жұмыс дәптері. Мәтінмен жұмыс. Топтық тапсырмалар.

	Навуходоносор патша алыстағы тау елі Миди ханшасы Семирамидаға кұда түсіп үйленеді. Сымбатына ақылы сай ерке өскен патша қызы Семирамида патшаның сүйікті әйелі болады. Алайда алыстан келген ханша көңілісіз, қабағын ашып бір жадырамайды. Ішкі сырын ешкімге айтпайды кыз жатса да тұрса да өз елін аңсайды, туған жерін аңсайды. Көз алдына көкорай шалғын, райхан гүлдері құлпырған мидия, тау бөктеріндегі хош иісті шынар ағаштары, сылдырлап аққан бұлақтары елестейді. Ханшаның тұрақты мекеніне айналған Вавилонда мұның бірі де жоқ. Сахарының ыстық желі. Күндіз де ыстық, түнде де ыстық. Патша нәзік жанды Семирамиданың ішкі күйзелісін түсінеді. Сөйтіп, сарайдың кең ауласына ерекше бақ салуға жарлық береді. Алдымен, кірпіштен әсем террасалар орнатылады. Кірпіштің үстінен қалың етіп Жанартаудың лавасы құйылады. Оның үстіне қорғасын плиталар орнатылады. Оған қалың етіп топырақ төгеді. Құнарлы топырақ үстіне неше түрлі жеміс ағаштары көк желекті бұталар отырғызылады. Ерке қыз, сымбатты Семирамидаға арнап салынған бақ жайнай түседі. Патша әмірімен салынған бұл	ақылы сай ерке өскен патша қызы Семирамида патшаның сүйікті әйелі болады. Алайда алыстан келген ханша көңілісіз, қабағын ашып бір жадырамайды. Ішкі сырын ешкімге айтпайды кыз жатса да, тұрса да өз елін аңсайды, туған жерін аңсайды. Көз алдына көкорай шалғын, райхан гүлдері құлпырған мидия, тау бөктеріндегі хош иісті шынар ағаштары, сылдырлап аққан бұлақтары елестейді. Ханшаның тұрақты мекеніне айналған Вавилонда мұның бірі де жоқ. Сахарының ыстық желі. Күндіз де ыстық, түнде де ыстық. Патша нәзік жанды Семирамиданың ішкі күйзелісін түсінеді. Сөйтіп, сарайдың кең ауласына ерекше бақ салуға жарлық береді. Алдымен, кірпіштен әсем террасалар орнатылады. Кірпіштің үстінен қалың етіп Жанартаудың лавасы құйылады. Оның үстіне қорғасын плиталар орнатылады. Оған қалың етіп топырақ төгеді. Құнарлы топырақ үстіне неше түрлі жеміс ағаштары көк желекті бұталар отырғызылады. Ерке қыз, сымбатты Семирамидаға арнап салынған бақ жайнай түседі. Патша әмірімен салынған бұл заманында көргеннің де, көрмегеннің де таңдайын қақтырып, «Әлемнің жеті кереметінің» біріне айналады.		

	бақ өз заманында көргеннің де, көрмегеннің де тандайын қақтырып, «Әлемнің жеті кереметінің» біріне айналады. I топ. Тыңдалған мәтіннің мазмұнына сәйкес суреттерді ретімен орналастырады. II топ. Берілген сұрақтарға жауап береді. Не? Вавилон шаһар аспалы бақ. Кім? Семирамида ханша. Қашан? Навуходоносор патша кәмлетке жас жеткенде ханшаға үйленді. Қалай? Кірпіштен әдемі террасалар және қорғасын плиталар арқылы орнатылып, құнарлы топыраққа көмекті бұталар отырғызылды. (Ханшаға арналып салынған бақ). III топ. Екі бағандағы өзара мағыналас сөздерді тауып жазады. Аңсау бұйыру орнату сағыну жадырамау қондыру жарлық беру тандандыру таңдай қақтыру көңілі көтерілмеу	I топ. Тыңдалған мәтіннің мазмұнына сәйкес суреттерді ретімен орналастырады. II топ. Берілген сұрақтарға жауап береді. Не? Вавилон шаһар аспалы бақ. Кім? Семирамида ханша. Қашан? Навуходоносор патша кәмлетке жас жеткенде ханшаға үйленді. Қалай? Кірпіштен әдемі террасалар және қорғасын плиталар арқылы орнатылып, құнарлы топыраққа көмекті бұталар отырғызылды. (Ханшаға арналып салынған бақ). III топ. Екі бағандағы өзара мағыналас сөздерді тауып жазады. Аңсау бұйыру орнату сағыну жадырамау қондыру жарлық беру тандандыру таңдай қақтыру көңілі көтерілмеу		
	2-тапсырма: Жұптық жұмыс. «Мен саған, сен маған» әдісі арқылы I жұп. Аралық сөзін қай	2-тапсырма: Жұптық жұмыс. «Мен саған, сен маған» әдісі арқылы I жұп. Аралық сөзінің қай сөзбен тіркеспейтінін	Дескриптор: -бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді	6-сынып оқулығы, жұмыс дәптері

	сөзбен тіркеспейтінін көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз. Континент, дүние халық II жұп. Қағаз сөзі бөлек жазылатын сөзді тап және орфографиялық нормаға сай жаз. Рұқсат, үн, шақыру. III жұп. Ішілік сөзімен тіркеспейтін сөзді көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз. Әлем, мекеме, мектеп.	көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз. Континент, дүние, халық II жұп. Қағаз сөзі бөлек жазылатын сөзді тап және орфографиялық нормаға сай жаз. Рұқсат, үн, шақыру. III жұп. Ішілік сөзімен тіркеспейтін сөзді көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз. Әлем, мекеме, мектеп.	анықтайды. -берілген сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады. Қ.Б. «Бірін-бірі» бағалау арқылы оқушыларды бағалайды.											
	3-тапсырма: Жеке жұмыс «Мозайка» әдісін Бұл жерде оқушылар 1.Екінші сыңары «тану, таным, жай, хат, қағаз» болып келетін сөздерді біріктіріп айтады. 2.Құраған біріккен сөздерді оқып, мағынасын түсіндіреді.	3- тапсырма: Жеке жұмыс «Мозайка» әдісін Бұл жерде оқушылар 1.Екінші сыңары «тану, таным, жай, хат, қағаз» болып келетін сөздерді біріктіріп айтады. 2.Құраған біріккен сөздерді оқып, мағынасын түсіндіреді.	Дескриптор: 1. Оқушылар берілген сөздердің дұрыс жазылуын анықтайды 2. Орфографиялық нормаға сай сөздерді біріктіріп айтады. 3.Сөздердің мағынасын түсіндіреді. Қ.Б. «Өзін-өзі» бағалау арқылы оқушыларды бағалайды.	6-сынып оқулығы, жұмыс дәптері										
Сабақтың соңы Ой толғаныс . Рефлексия 7 мин.	Үйге тапсырма: Сәул туралы мәлімет жинақтап, реферат жазу. Рефлексия. Оқушылар бінің не білгенім, не білгісімді, нені үйренгенім туралы кері байланыс береді.	Үйге тапсырма: Сәул туралы мәлімет жинақтап, реферат жазу. Рефлексия. Оқушылар бінің не білгенім, не білгісімді, нені үйренгенім туралы кері байланыс береді.	Мұғалім оқушыларды « Жапондық бағалау » әдісі арқылы бағалайды.											
	<table><tr><td>Білдім</td><td>Білгім келеді</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	Білдім	Білгім келеді			<table><tr><td>Үйрендім</td><td>Білгім келеді</td><td>Үйрендім</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Үйрендім	Білгім келеді	Үйрендім					
Білдім	Білгім келеді													
Үйрендім	Білгім келеді	Үйрендім												
Саралау. Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз қабілетті оқушылардың алдына қандай тапсырмалар қоясыз?		Бағалау. Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап	Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау											

	отырсыз?	
Саралау тапсырмаларды іріктеуді, белгілі бір оқушыдан күтілетін нәтижені, оқушыға жеке қолдау көрсетуде, оқу материалы мен ресурстарды оқушылардың жеке қабілеттерін ескере отырып әзірлеуді қамтиды.	«Мадақтау сөз» әдісі. 1-10 баллдық жүйе бойынша бағаланады.	Денсаулық сақтау технологиялары. Сабақта сергіту жаттығулары мен белсенді жұмыс түрлерін қолданамын. Осы сабақта қолданылатын Қауіпсіздік техникасы ережелерінің тармақтары орындалады.
Жалпы бағалау Сабақтың қандай екі аспектісі жақсы өтті? Оқыту туралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз. 1:2: Сабақты жақсартуға не жәрдемдесер еді? Оқыту туралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз. 1: 2: Сабақ кезінде, сынып немесе жеке оқушылардың жетістіктері/қиыншылықтары туралы мен нені анықтадым? Келесі сабақтарда неге назар аудару керек? 1: 2:		

1-тапсырма: Топпен жұмыс. Әр топ өздері тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын топта талдайды.

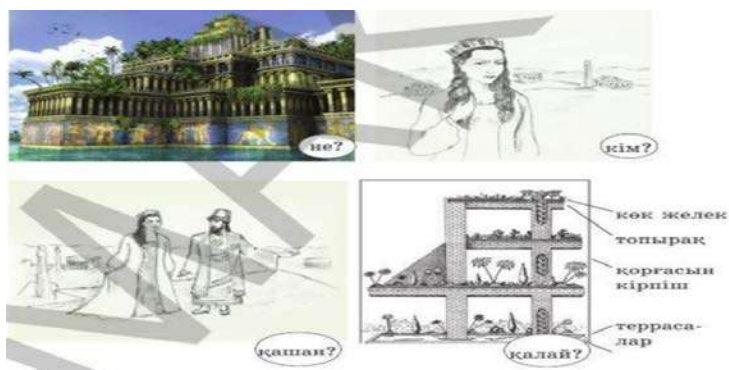
Вавилонның аспалы бағы

Вавилон шаһарының даңқы бүкіл шығысқа тараған кезінде таққа жаңа патша Навуходоносордың отыруы тұспа-тұс келеді. Вавилонға кірген саяхатшының әңгімесінің басты тақырыбы патша сарайындағы таңғажайып тамаша аспалы бақ туралы болады. Мұндай ғажап бақ не шығыста, не батыста жоқ екен. Аспалы бақ патшаның өзі ғана тұратын сәулет сарайының кең ауласына салынған. Сарайға да, баққа да кездейсоқ адам кіре алмайды. Күзет күшті болған.

Аспалы бақтың тарихы мынадай: Кәмлетке жасы жеткенде Навуходоносор патша алыстағы тау елі Мидия ханшасы Семирамидаға құда түсіп үйленеді. Сымбатына ақылы сай ерке өскен патша қызы Семирамида патшаның сүйікті әйелі болады. Алайда алыстан келген ханша көңілсіз, қабағын ашып бір жадырамайды. Ішкі сырын ешкімге айтпайды қыз жатса да, тұрса да өз елін аңсайды, туған жерін аңсайды. Көз алдына көкөрай шалғын, райхан гүлдері құлпырған мидия, тау бөктеріндегі хош иісті шынар ағаштары, сылдырлап аққан бұлақтары елестейді. Ханшаның тұрақты мекеніне айналған Вавилонда мұның бірі де жоқ. Сахарының ыстық желі. Күндіз де ыстық, түнде де ыстық. Патша нәзік жанды Семирамиданың ішкі күйзелісін түсінеді. Сөйтіп, сарайдың кең ауласына ерекше бақ салуға жарлық береді.

Алдымен, кірпіштен әсем террасалар орнатылады. Кірпіштің үстінен қалың етіп Жанартаудың лавасы құйылады. Оның үстіне қорғасын плиталар орнатылады. Оған қалың етіп топырақ төгеді. Құнарлы топырақ үстіне неше түрлі жеміс ағаштары көк желекті бұталар отырғызылады. Ерке қыз, сымбатты Семирамидаға арнап салынған бақ жайнай түседі. Патша әмірімен салынған бұл бақ өз заманында көргеннің де, көрмегеннің де тандайын қақтырып, «Әлемнің жеті кереметінің» біріне айналады.

I топ. Тыңдалған мәтіннің мазмұнына сәйкес суреттерді ретімен орналастырады.

Дескриптор:

Мәтінді мұқият тыңдайды.

Негізгі мазмұнын түсіндіреді.

1. Суреттерді сәйкестендіреді.

II топ. Берілген сұрақтарға жауап береді.

Не?

Кім?

Қашан?

Қалай?

Дескриптор:

Мәтінді мұқият тыңдайды.

Негізгі мазмұнын түсіндіреді.

Сұрақтарға жауап береді.

III топ. Екі бағандағы өзара мағыналас сөздерді тауып жазады.

Аңсау	←	бұйыру
орнату	→	сағыну
жадырамау		қондыру
жарлық беру		тандандыру

Дескриптор:

Мәтінді мұқият тыңдайды.

Негізгі мазмұнын түсіндіреді.

Өзара мағыналас сөздерді табады.

2-тапсырма: Жұптық жұмыс. «Мен саған, сен маған» әдісі арқылы.**I жұп. Аралық** сөзінің қай сөзбен тіркеспейтінін көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз.**О. Сулейменов. Волчата**

Рапильбекова Гульмира Джумабаевна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

ФИО педагога	Рапильбекова Г.	
Дата	29.11.2022г	
Класс 7Д	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Тема урока	О. Сулейменов. Волчата Урок человечности в стихотворении О. Сулейменова «Волчата»	
Цели обучения в соответствии с учебной программой	АИ 3. Выделять в тексте произведения элементы композиции, объяснять роль эпиграфа и его смысл. ПО 1. Понимать термины: лирический герой, ритм, двусложная стопа, трехсложная стопа, размер стиха, хорей, ямб, трехсложные размеры стиха, дактиль, амфибрахий, анапест	
Цели урока	Знакомство с творчеством поэта О. Сулейменова и содержанием стихотворения «Волчата», усвоение общечеловеческих ценностей.	
Критерии урока	Чтение и восприятие художественного произведения, воспроизведение содержания, умение дать оценку героям и событиям; умение работать самостоятельно, делать выводы: анализировать. Умение самооценивать и оценивать результаты друг друга, проводить рефлексию своей деятельности и в групповой деятельности одноклассников.	

Ход урока

Этап урока	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока	Приветствие, проверка готовности учащихся к уроку. Постановка цели урока. Определение темы. Пожелание успеха в предстоящей деятельности на уроке.	Ученики осмысливают и обсуждают цели урока, критерии оценивания.	ФО	Учебник Презентация
Середина урока	<u>Знакомство с новой темой:</u> <u>1. Стратегия «ЗНАЮ.ХОЧУ УЗНАТЬ.УЗНАЛ» к теме О.Сулейменова.</u> Учитель раздает материал о писателе предлагает ученикам заполнить таблицу ЗХУ в начале графу З-знаю то что они знали о писателе и столбец Хочу Знать. 1-группа. Биография О.Сулейменова 2-группа. Творческая деятельность. 3-группа. Издания О.Сулейменова. ГР. Учащиеся в группе : ✓ Формируют свое мнение о писателе ✓ приводят аргументы в доказательство своего мнения; ✓ ответы основывают на данных таблицы. 2. Учитель предлагает вспомнить известные пословицы, поговорки, сказки и высказывания о волках и по этим примерам составить «кластер» на тему «Волк». ПР Критерии оценивания: ✓ вспоминают пословицы, поговорки, сказки и высказывания о волках ✓ приводят аргументы в доказательство своего мнения; ✓ составляют «кластер». <u>3. Чтение стихотворения «Волчата»</u> Шёл человек. Шёл степью, долго, долго. Куда? Зачем? Нам это не узнать. В густой лощине он увидел волка, Верней, волчицу, А, точнее, мать...	Работают в группе. Ученики заполняют таблицу. затем выступают спикеры от каждой группы Работают в паре. Составляют «кластер». Делают вывод. Высказывают свое мнение. Обращение	ФО Словесная оценка учителя. Взаимооценивание Фо Словесная оценка учителя. ФО	Учебник Презентация Критическое мышление. Саморегулируемое обучение (самонаправленность в процессе работы над заданиями).

Она лежала в зарослях полыни, Откинув лапы и оскалив пасть. Из горла перехваченного плыла Толчками кровь, густая, словно грязь. Кем? Кем? Волком? Охотничьими псами? Слепым волчатам это не узнать. Они, толкаясь и ворча, сосали Большую неподатливую мать. Голодные волчата позабыли, Как властно пахнет в зарослях укроп. Они, прижавшись к маме, жадно пили Густую холодеющую кровь. С глотками в них входила жажда мести. Кому? Любому. Лишь бы не простить. И будут мстить В отдельности, Не вместе. А встретятся – Друг другу будут мстить. И человек пошёл своей дорогой. Куда?.. Зачем?.. Нам это не узнать. Он был волчатник, Но волчат не тронул, Ребят уже не защищала мать... <u>4. Прием “Тонкие и толстые вопросы”:</u> 1. Какая картина предстала перед человеком в густой лошине? 2. Как вы думаете, кто виноват в смерти волчицы? Почему его не называют в стихотворении? 3. Как вы понимаете слова «вливалась жажда мести»? Кому будут мстить волчата? 4. Почему волчатник не тронул волчат? 5. Как относится автор к волчатам? 6. Почему поэт назвал стихотворение «Волчата»? Придумайте другое название для него. 7. Какую проблему поднимает автор? ИР <table><tr><td>вопрос</td><td>ответ</td></tr><tr><td>какую картину предстала перед человеком в густой лошине?</td><td>картина гибели человека в густой лошине</td></tr><tr><td>как вы думаете, кто виноват в смерти волчицы? почему его не называют в стихотворении?</td><td>виноват человек, который убил волчицу</td></tr><tr><td>как вы понимаете слова «вливалась жажда мести»? кому будут мстить волчата?</td><td>волчата будут мстить человеку</td></tr><tr><td>почему волчатник не тронул волчат?</td><td>волчатник не тронул волчат, потому что они были голодными</td></tr><tr><td>как относится автор к волчатам?</td><td>автор относится к волчатам с симпатией</td></tr><tr><td>почему поэт назвал стихотворение «Волчата»? придумайте другое название для него.</td><td>поэт назвал стихотворение «Волчата», потому что волчата были главными героями стихотворения</td></tr><tr><td>какую проблему поднимает автор?</td><td>проблема защиты животных</td></tr></table>	вопрос	ответ	какую картину предстала перед человеком в густой лошине?	картина гибели человека в густой лошине	как вы думаете, кто виноват в смерти волчицы? почему его не называют в стихотворении?	виноват человек, который убил волчицу	как вы понимаете слова «вливалась жажда мести»? кому будут мстить волчата?	волчата будут мстить человеку	почему волчатник не тронул волчат?	волчатник не тронул волчат, потому что они были голодными	как относится автор к волчатам?	автор относится к волчатам с симпатией	почему поэт назвал стихотворение «Волчата»? придумайте другое название для него.	поэт назвал стихотворение «Волчата», потому что волчата были главными героями стихотворения	какую проблему поднимает автор?	проблема защиты животных	учащихся к учебнику. Размышляют, оперируя строками текста. Приходят к самостоятельным выводам.	
вопрос	ответ																	
какую картину предстала перед человеком в густой лошине?	картина гибели человека в густой лошине																	
как вы думаете, кто виноват в смерти волчицы? почему его не называют в стихотворении?	виноват человек, который убил волчицу																	
как вы понимаете слова «вливалась жажда мести»? кому будут мстить волчата?	волчата будут мстить человеку																	
почему волчатник не тронул волчат?	волчатник не тронул волчат, потому что они были голодными																	
как относится автор к волчатам?	автор относится к волчатам с симпатией																	
почему поэт назвал стихотворение «Волчата»? придумайте другое название для него.	поэт назвал стихотворение «Волчата», потому что волчата были главными героями стихотворения																	
какую проблему поднимает автор?	проблема защиты животных																	
	Ученики понимают сюжет стихотворения; отвечают на вопросы; -определяют основную мысль стихотворения ФО. Самооценивание Проверяет себя по дескриптору М	Учебник Презентация																

	использовал автор в стихотворении. 2. Найдите примеры инверсии, анафоры, аллитерации в тексте. 3. Укажите риторические вопросы и их художественные значение. ГР <table><tr><th>Критерий оценивания</th><th>Дескриптор</th><th>Балл</th></tr><tr><td rowspan="2">Выделяет художественные средства и стилистические фигуры</td><td>Обучающийся находит в тексте художественные средства и стилистические фигуры;</td><td>1</td></tr><tr><td>называет художественные средства и стилистические фигуры;</td><td>1</td></tr><tr><td rowspan="2">Определяет роль художественных средств и стилистических фигур</td><td>определяет связь между использованными художественными средствами и фигурами и идей произведения;</td><td>1</td></tr><tr><td>анализирует и использует художественные детали и стилистические фигуры, раскрывающие идею произведения;</td><td>1</td></tr><tr><td></td><td>делает выводы об использованных языковых средствах.</td><td>1</td></tr><tr><td>Всего баллов</td><td></td><td>5</td></tr></table> 6. «Plickers». Тестовые задания: 1. В каком году Олжас Сулейменов написал стихотворение "Волчата"? 2. Каком году оно впервые было опубликовано? 3. Как назывался сборник стихов, в котором было опубликовано стихотворение «Волчата»? 4. Какую тему поднимает Сулейменов в этом стихотворении? 5. К какому жанру относится стихотворение «Волчата»? 6. Какой стихотворный размер использовал Сулейменов? 7. «Слепые волчата» — это: (Оценивание учителем)	Критерий оценивания	Дескриптор	Балл	Выделяет художественные средства и стилистические фигуры	Обучающийся находит в тексте художественные средства и стилистические фигуры;	1	называет художественные средства и стилистические фигуры;	1	Определяет роль художественных средств и стилистических фигур	определяет связь между использованными художественными средствами и фигурами и идей произведения;	1	анализирует и использует художественные детали и стилистические фигуры, раскрывающие идею произведения;	1		делает выводы об использованных языковых средствах.	1	Всего баллов		5			
Критерий оценивания	Дескриптор	Балл																					
Выделяет художественные средства и стилистические фигуры	Обучающийся находит в тексте художественные средства и стилистические фигуры;	1																					
	называет художественные средства и стилистические фигуры;	1																					
Определяет роль художественных средств и стилистических фигур	определяет связь между использованными художественными средствами и фигурами и идей произведения;	1																					
	анализирует и использует художественные детали и стилистические фигуры, раскрывающие идею произведения;	1																					
	делает выводы об использованных языковых средствах.	1																					
Всего баллов		5																					
Конец урока	Рефлексия М О	Лестница успеха	Учащиеся проводят рефлексию, оценивают качество работы, уровень усвоения (повторения), психологического комфорта, определяют совместные результаты работы	Чат, стикеры, говорение и др.																			
			Комментарии по своей работе																				
			Записывают д.з. в дневники																				

Критерий	Дескриптор
- Делит текст произведения	- делит текст произведения на части;

на части в соответствии с элементами композиции	- объясняет смысл такого деления; - раскрывает особенности композиции; - составляет композиционные план.

Ф наблюдение учителя

Ф взаимооценивание учащихся по дескрипторам

Дескрипторы

учащийся:

- отвечает на вопросы, приводит аргументы;
- сравнивает героев произведений;
- уместно использует литературные термины;
- строит речь логично, последовательно;
- соблюдает нормы речи.

Критерий	Дескрипторы Учащийся
Выражает своё мнение на основе предложенной цитаты.	-формулирует своё мнение;
	-приводит аргумент;
	-подтверждает примерами из произведения;
	-делает логичный вывод.

Критерии оценивания:

- отвечают на вопросы;
- формулируют тему;
- формулируют идею;

1. Работа с текстом произведения.

2. КО:

- пишет письмо другу
- выражает своё отношение к прочитанному
- использует изобразительные средства языка
- выписывает из текста цитаты/детали, характеризующие героя;
- дает качественный комментарий к цитате

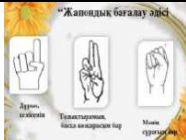
Тірі табиғаттағы үдерістер

Темиртаева Гулнұр Бахытқызы
Берікқара орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Бөлім:	5.3 А Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер
Педагогтің аты-жөні:	
Күні:	
Сыныбы:	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Тірі табиғаттағы үдерістер
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	5.4.2.2 -тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін сипаттау
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар : тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін сипаттайды. Оқушылардың басым бөлігі: тірі ағзалардың құрылымдық деңгейін салыстырады. Кейбір оқушылар: Тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін анықтайды

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс- әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу, санау арқылы топқа бөлу. Үй тапсырмасын сұрау Блиц сұрақтары			ДК экраны
Жаңа сабаққа кіріспе	Суреттер туралы 3 сұрақ			«Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру.
Сабақтың ортасы	“Ойлан, бірік, бөліс” әдісі Мәтінмен жұмыс, топтарға бөліп беру	Мәтінмен жұмыс 1 топ 2 топ Дескриптор: Тірі ағзалармен танысады Тірі ағзалардың зиянды жақтарын талқылайды Тірі ағзаларды бағалайды	ҚБ екі жұлдыз, бір тілек.	А4 парак, стикер, маркер, оқулық т.б
	Аяқталмаған сөйлемдер	Жер ғаламшарындағы барлық тірі организмдер мен олардың тіршілік ететін жалпы табиғи орта жағдайларының жиынтығы деңгейді құрайды. Өзіне тән табиғи орта жағдайында, бір түрге жататын белгілі бір аймақта таралған даралардың жиынтығы құрайды. деңгейде оның құрамындағы жеке органоидтердің өзіне тән құрылысы болады және олар жасушада белгілі бір қызмет атқарады. ... деңгей – тіршілікке тән ең қарапайым деңгей. Көп жасушалы ағзаларда шығу тегі, құрылысы және атқаратын қызметі біркелкі ұлпалар жиналып, ... деңгейді құрайды. деңгей — тек көп жасушалы организмдерге тән қасиет. Дескриптор: мәтінді түсініп оқиды; Сөйлемдегі бос орындарды толықтырады		Қима қағазбен жұмыстар

Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия	“Kahoot» әдісі	“Kahoot» әдісі «Менің сабақтан кейінгі әсерім» кестесі <table><tr><th>Қандай ой пайда болды?</th><th>Не сезіндім?</th></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	Қандай ой пайда болды?	Не сезіндім?			
Қандай ой пайда болды?	Не сезіндім?						

Сабақ барысында түсірілген суреттер

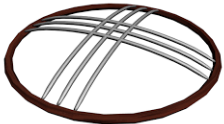

Ондық бөлшек. Ondық бөлшектерді оқу және жазу. Ondық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру

Тилеубердиева Акерке Сапаровна
Ахмет Байтұрсынов мектебі, Т.Рысқұлов ауданы Жамбыла облысы

Білім беру ұйымының атауы		Ахмет Байтұрсынов атындағы орта мектебі		
Пәні:		математика		
Бөлім:		5.3В Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану		
Педагогтың аты-жөні:		Тилеубердиева Акерке Сапаровна		
Күні:		23.01.2023		
Сынып: 5 «Б»		Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы:		Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		5.1.2.25 бөлшектерді бір жазылу түрінен басқа жазылу түріне ауыстыру;		
Сабақтың мақсаты		Ондық бөлшекті жай бөлшекпен ауыстырады; Жай бөлшекті ондық бөлшекпен ауыстырады.		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы 7 минут	1. Ұйымдастыру кезеңі: сәлемдесу, түгендеу. 2. «Кәмпит» әдісі бойынша оқушылар төрт топқа бөлінеді. «Кастлоте» платформасы арқылы оқушыларды топқа бөледі. Шарты: Сайтта оқушылардың аты-жөнін енгізу. Оқушыларды 3 топқа бөлу керегін көрсету. Сайтта бөлінген топ бойынша отырғызу. 3. Ұй тапсырмасын тексеру (сағат тілімен дәптерлерін	1. Ұйымдастыру кезеңі: сәлемдеседі, түгендейді. 2.«Кәмпит» әдісі бойынша 3 топқа бөлінеді. 3. Ұй тапсырмасын тексереді. «WordWall» платформасы бойынша оқушылар сұрақтарға жауап береді.	ҚБ: «Мадақтау сөздері» әдісі	Математика, 5-сынып, 2-бөлім, А.Е.Әбілқасымов а,Т.П. Кучер, 3.Ә. Жұмағұлова, 2017ж. Интербелсенді тақта, түрлі платформалар https://wordwall.net/ru/resource/48625590 http://castlots.org/generator-sluchajnyh-chisel/

	ауыстырады). 4.«WordWall» платформасы бойынша оқушыларға сұрақ қойылады.			
Негізгі бөлім Тақырыпты ашу 10мин	Сабақтың барысы Тақтамен жұмыс №599 берілген қосындының мәнін ондық бөлшек түрінде жазыңыз. $\frac{7}{100} + \frac{11}{100} = \frac{18}{100} = 0,18$ $70 + \frac{481}{10000} = 70\frac{481}{10000} = 70,0481$ $5 + \frac{17}{1000} = 5\frac{17}{1000} = 5,017$ $11 + \frac{17}{1000} + \frac{17}{1000} = 11\frac{34}{1000} = 11,034$ №609 берілген ондық бөлшегін аралас сан түрінде жазыңыз. 5,3; 0,07; 15,9; 101,01; 237,071; 89,005; 18,0404; 901,0901; 1000,0001 Топтық жұмыс «Шаңырақ» әдісі бойынша әр топқа жеке есептер беріледі. Шаңырақтың	$\frac{7}{100} + \frac{11}{100} = \frac{18}{100} = 0,18$ $70 + \frac{481}{10000} = 70\frac{481}{10000} = 70,0481$ $5 + \frac{17}{1000} = 5\frac{17}{1000} = 5,017$ $11 + \frac{17}{1000} + \frac{17}{1000} = 11\frac{34}{1000} = 11,034$ $5,3 = 5\frac{3}{10} = 5\frac{30}{100} = 5,30$ $0,07 = \frac{7}{100}$ $15,9 = 15\frac{9}{10} = 15\frac{90}{100} = 15,90$ $101,01 = 101\frac{1}{100}$ $237,071 = 237\frac{71}{1000}$ $89,005 = 89\frac{5}{1000}$	Дескриптор: -жай бөлшекті натурал санға бөлу ережесін қолданады. -натурал санды жай бөлшекке бөлу ережесін қолданады. ҚБ: «Мадақтау сөздері» әдісі Дескриптор: -ондық бөлшекті аралас санға айналдырады. ҚБ: «Мадақтау сөздері» әдісі Дескриптор: -Жай бөлшекті ондық бөлшекке айналдыруды біледі. -Кез-келген ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыруға болатындығын түсінеді.	Қима-қағаздар, А3 формат, маркер
5мин				

5мин	уықтарына берілген тапсырманың жауабын жазады. 1-топ: Жай бөлшекті ондық бөлшекке айналдыр. $\frac{3}{4}; \frac{1}{25}; \frac{7}{100}; \frac{9}{20}; \frac{5}{125};$ 2-топ: Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыр. 0,12; 6,75; 3,5; 43,3; 123,07 3-топ: Аралас санды ондық бөлшекке айналдыр. $1\frac{1}{4}; 5\frac{3}{8}; 14\frac{6}{25}; 6\frac{1}{2}; 3\frac{11}{125};$ Әр оқушыға әр түсті карточка беріледі: қызыл, жасыл, сары, ақ. Есепті шығарып болған соң әр оқушы өздеріне бөлінген карточканың түсіне байланысты сараптама тобын құрып есепті тексереді. Барлығы тексеріп болған соң оқушылар өздерінің үй топтарына	$\begin{aligned} &18,0404 \\ &= 18\frac{404}{10000} \\ &901,0901 \\ &= 901\frac{901}{10000} \\ &1000,0001 \\ &= 1000\frac{1}{10000} \end{aligned}$ 1-топ: Жай бөлшекті ондық бөлшекке айналдыр. $\frac{3}{4} = \frac{75}{100} = 0,75;$ $\frac{1}{4} = \frac{25}{100} = 0,25;$ $\frac{7}{100} = 0,07;$ $\frac{9}{20} = \frac{45}{100} = 0,45;$ $\frac{5}{125} = \frac{4}{100} = 0,04;$ 2-топ: Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыр. 0,12; 6,75; 3,5; 43,3; 123,07 $0,12 = \frac{12}{100}$ $6,75 = 6\frac{75}{100}$ $3,5 = 3\frac{5}{10}$ $43,3 = 43\frac{3}{10}$ $123,07 = 123\frac{7}{100}$ 3-топ: Аралас санды ондық бөлшекке айналдыр. $1\frac{1}{4} = 1\frac{25}{100} = 1,25$ $5\frac{3}{8} = 5\frac{375}{1000} = 5,375$ $6\frac{1}{2} = 6\frac{50}{100} = 6,50$ $3\frac{11}{125} = 3\frac{88}{1000} =$	-Аралас санды ондық бөлшекке айналдыра алады. Топтар бір –бірін бағалайды. ҚБ: Бағдаршам әдісі Дескриптор: -Жай бөлшекті ондық бөлшекке айналдыруды біледі. -Аралас санды ондық бөлшекке айналдыра алады. Бағалау: Оқушылар өзін-өзі бағалайды	 Қима-қағаздар

8мин	қайтады. №1 қызыл түс. Ондық бөлшек түрінде жазыңдар: $\frac{7}{10}; \frac{19}{1000}; 2\frac{3}{10}; 5\frac{7}{10}; \frac{13}{25}$ №2 жасыл түс. Ондық бөлшек түрінде жазыңдар: $\frac{317}{1000}; \frac{501}{1000}; 5\frac{7}{100}; 3$ №3 сары түс. Ондық бөлшек түрінде жазыңдар: $4\frac{174}{1000}; 5\frac{13}{1000}; \frac{23}{100}; 1$ №4 ақ түс. Ондық бөлшек түрінде жазыңдар: $6\frac{49}{100}; 3\frac{419}{1000}; \frac{9}{100}$ №1. Жай бөлшектерді қысқартып, сонан соң ондық бөлшек түрінде жазыңдар: 1) $\frac{35}{500}; \frac{24}{800}; \frac{66}{600}; \frac{82}{200}$ 2) $\frac{27}{3000}; \frac{28}{4000}; \frac{18}{6000}$ 3) $\frac{324}{40}; \frac{488}{80}; \frac{7777}{70}; \frac{36}{9}$	3,088 №1 қызыл түс. Ондық бөлшек түрінде жазыңдар: $\frac{7}{10} = 0.7; \frac{19}{1000} = 0.019; 2\frac{3}{10} = 2.3; 5\frac{7}{10} = 5.7; \frac{13}{25} = \frac{52}{100} = 0.52$ №2 жасыл түс. Ондық бөлшек түрінде жазыңдар: $\frac{317}{1000} = 0.317; \frac{501}{1000} = 0.501; 5\frac{7}{100} = 5.07; 3\frac{9}{100} = 3.09; \frac{23}{50} = \frac{46}{100} = 0.46$ №3 сары түс. Ондық бөлшек түрінде жазыңдар: $4\frac{174}{1000} = 4.174; 5\frac{13}{1000} = 5.013; \frac{23}{100} = 0.23; \frac{13}{1000} = 0.013; \frac{21}{25} = \frac{84}{100} = 0.84$ №4 ақ түс. Ондық бөлшек түрінде жазыңдар:	Дескриптор: -жай бөлшекті қысқартуды орындайды; -жай бөлшекті ондық бөлшекке айалдырады. ҚБ: «Мадақтау сөздері» әдісі Дескриптор: -берілген сандарды ондық бөлшек түрінде жазады; -жай бөлшекті ондық бөлшекке айалдырады. ҚБ: «Мадақтау сөздері» әдісі	Қима-қағаздар Ұялы телефон,Интербелсенді тақта https://wordwall.net/r

	Үлгерімі төмен оқушымен жұмыс №1 тапсырма. Ондық бөлшек түрінде жазыңыз. 1) нөл бүтін оннан тоғыз; 2) нөл бүтін жүзден он жеті; 3) екі бүтін мыңнан үш жүз он бес; 4) үш бүтін жүзден бес; 5) тоғыз бүтін мыңнан екі жүз жеті №2 тапсырма. Бөлінділерді ондық бөлшек түрінде жазыңдар: 1) 7:10; 13:100; 91:1000; 109:1000; 33:1000; 7:1000; 2) 21:100; 119:100; 627:100; 5:1000; 457:1000; Үлгі: $\frac{891}{100} = 8\frac{91}{100} = 8,91$ $1:10 = \frac{1}{10} = 0,1$ Қорытынды «WordWall» платформасы бойынша оқушыларға тест беріледі. 1) 2,36 бөлшегі қандай бөлшек? а) бұрыс бөлшек б) ондық бөлшек	$6\frac{49}{100} = 6.49; 3\frac{419}{1000} = 3.419; \frac{9}{100} = 0.09; \frac{3}{4} = \frac{75}{100} = 0.75; \frac{56}{1000} = 0.056$ 1) $\frac{35}{500} = \frac{7}{100} = 0.07$ $\frac{24}{800} = \frac{3}{100} = 0.03$; $\frac{66}{600} = \frac{11}{100} = 0.11$; $\frac{82}{200} = 0.41; \frac{63}{700} = 0.09; \frac{95}{500} = 0.19$ 2) $\frac{27}{3000} = 0.009; \frac{28}{4000} = 0.007; \frac{18}{6000} = 0.003; \frac{65}{5000} = 0.013; \frac{51}{3000} = 0.017$ Үлгерімі төмен оқушымен жұмыс №1 тапсырма. Ондық бөлшек түрінде жазыңыз. 1) нөл бүтін оннан тоғыз – 0,9 2) нөл бүтін жүзден он жеті – 0,17 3) екі бүтін мыңнан үш жүз		u/resource/51244848

	в) дұрыс бөлшек д) аралас сан 2) 420,12 бөлшегінің бүтін бөлігін табыңыз. а) 12 б) 42 в) 420 д) 4 3) 23,53 бөлшегінің бөлшек бөлігін табыңыз. а) 53 б) 23 в) 100 д) 3 4) 10,17 бөлшегіне тең бөлшекті анықтаңыз. а) 10,017 б) 10,170 в) 1,17 д) 10,171 5) 0,53 ондық бөлшегін жай бөлшекке айналдырыңыз. а) $\frac{53}{10}$ б) $\frac{53}{100}$ в) $\frac{53}{1000}$ д) $\frac{53}{10000}$ 6) Ондық бөлшектің жай бөлшекпен аралас саннан айырмашылығы неде? а) үтірде б) + в) бөлшек сызық д) бүтін бөлік 7) Алымы бөлімінен 7-ге артық а) бұрыс бөлшек б) дұрыс бөлшек в) 1 саны д) аралас сан 8) Он бүтін жүзден бес а) 10,5 б) 10,05 в) 1,5 д) 10,005	он бес – 2,315 4) үш бүтін жүзден бес – 3,05 5) тоғыз бүтін мыңнан екі жүз жеті – 9,207 №2 тапсырма. Бөлінділерді ондық бөлшек түрінде жазындар: 1) $7:10=0.7$; $13:100=0.13$; $91:1000=0.09$ 1; $109:1000=0.1$ 09; $33:1000$; $7:1000=0.007$; 2) $21:100=0.21$; $119:100=1.19$; $627:100=6.27$; $5:1000=0.005$; $457:1000=0.4$ 57; Үлгі: $891:100 = \frac{891}{100} = 8\frac{91}{100} = 8,91$ $1:10 = \frac{1}{10} = 0,1$ Қорытынды «WordWall» платформасы бойынша оқушыларға тест беріледі. 1) 2,36 бөлшегі қандай бөлшек? б) ондық бөлшек 2) 420,12 бөлшегінің бүтін бөлігін табыңыз. в) 420 3) 23,53 бөлшегінің бөлшек бөлігін табыңыз. а) 53 4) 10,17 бөлшегіне тең бөлшекті анықтаңыз. б) 10,170		

		5) 0,53 ондық бөлшегін жай бөлшекке айналдырыңыз. б) $\frac{53}{100}$ 6) Ондық бөлшектің жай бөлшекпен аралас саннан айырмашылығы неде? а) үтірде 7) Алымы бөлімінен 7-ге артық а) бұрыс бөлшек 8) Он бүтін жүзден бес б) 10,05		
Соңы 5мин	Үйге тапсырма: №602 – 15 бет, 610 -18 бет «Бағдаршам» әдісі арқылы бағалау Қызыл - түсінген жоқпын Сары - әлі де практика қажет Жасыл - барлығы түсінікті 			Математика, 5-сынып, 2-бөлім, А.Е.Әбілқасымов а,Т.П. Кучер, З.Ә. Жұмағұлова, 2017ж.

Саралау – оқушыларға қалай көбірек қолдау көрсетуді жоспарлайсыз? Қабілеті жоғары оқушыларға қандай міндет қоюды жоспарлап отырсыз?	Бағалау – оқушылардың материалды меңгеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлайсыз?	Денсаулық және қауіпсіздік техникасының сақталуы
Саралау іріктелген тапсырмалар, бір оқушыдан күтілетін нәтижелер, оқушыға дербес қолдау көрсету жұмыстары.	Тапсырманы толық дұрыс орындаған оқушыларды марапаттау	Нұсқаулықпен жүргізіледі.

Сабақ бойынша рефлексия Сабақ мақсаттары/оқу мақсаттары дұрыс қойылған ба? Оқушылардың барлығы ОМ қол жеткізді ме? Жеткізбесе, неліктен? Сабақта саралау дұрыс жүргізілді ме? Сабақтың уақыттық кезеңдері сақталды ма? Сабақ жоспарынан қандай ауытқулар болды, неліктен?	Бұл бөлімді сабақ туралы өз пікіріңізді білдіру үшін пайдаланыңыз. Өз сабағыңыз туралы сол жақ бағанда берілген сұрақтарға жауап беріңіз.
Жалпы баға Сабақтың жақсы өткен екі аспектісі (оқыту туралы да, оқу туралы да ойланыңыз)? Сабақты жақсартуға не ықпал ете алады (оқыту туралы да, оқу туралы да ойланыңыз)? Сабақ барысында сынып туралы немесе жекелеген оқушылардың жетістік/қиындықтары туралы нені білдім, келесі сабақтарда неге көңіл бөлу қажет?	

Тема гуманизма и милосердия в повести Н.В.Гоголя «Шинель»

Шейпер Елена Касаровна
СШ Бурыл, Байзакского района

Раздел	Тема маленького человека	
ФИО педагога	Е.К.Шейпер	
Класс 9 Г	Количество присутствующих:	отсутствующих:
Тема урока	Тема гуманизма и милосердия в повести Н.В.Гоголя «Шинель»	
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	9.1.2.1. понимать художественное произведение, критически осмысливая; выражать своё отношение к услышанному или прочитанному 9.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, отражающие тематику произведения. 9.2.3.1 выделять в тексте произведения элементы композиции, объяснять значение вставных эпизодов;	
Цель урока	Все учащиеся: проследят традицию изображения “маленького” человека в русской литературе; выявят особенности названия произведения; определят роль фантастического в повести; раскроют тему гуманизма в повести «Шинель». Большинство учащихся научатся: выражать своё отношение к прочитанному или услышанному. Некоторые учащиеся научатся: выражать своё согласие или несогласие, критически осмысливая изучаемое произведени	

Ход урока				
Этапы урока	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Организационный этап	Психологический настрой „ В жизни по-разному можно жить. В горе можно. И в радости. Вовремя есть. Вовремя пить. Вовремя делать гадости. А можно и так: на рассвете встать И, помышляя о чуде, Рукой обожженного солнце достать И подарить его людям.“ Сергей Григорьевич Островой. Здравствуй, ребята. Сегодня мы продолжаем цикл уроков по повести Н.В.Гоголя «Шинель» Вызов Чтобы определить тему сегодняшнего урока вы должны в парах решить кроссворд - Объясните, почему по вертикали у нас получилось слово “гуманизм”? Обратимся к словарю Гуманизм – любовь к людям, человеколюбие Милосердие – готовность помочь кому-нибудь или простить кого-нибудь из сострадания. Обсуждение эпиграфа Такими молоточками приходят к человеку произведения В каких произведениях, прочитанных ранее, мы встречались с темой “маленького человека”? Подберите синонимы к слову «гуманизм». Как это понятие связано с темой произведения? Прием «Да/нет» Отвечают на вопросы	Повторяют слова Приветствуют учителя Решают кроссворд 1.Что могло бы помочь попасть Башмачкину в “статские советники”? (Награды) 2.Место действия повести; (Петербург) 3.Это насекомое упоминается в повести дважды. С ним сравнивается главный герой; (Муха) 4.Какой мех выбран был на воротник шинели? (Кошка) 5.Подруга жизни Башмачкина; (Шинель) 6.Это окружает всю жизнь Акакия Акакиевича; (Бедствия) 7.Сильный враг всех, кто получает 400 рублей жалованья в год; (Мороз) 8.В каком департаменте служил Акакий Акакиевич? (Одном) Совместно с учителем составляют цели и задачи урока Приводят суждения Обсуждают эпиграф <i>...надо, чтобы за дверью каждого довольного, счастливого человека стоял кто-нибудь с молоточком и постоянно напоминал бы стуком, что есть несчастные...</i> <i>А. П. Чехов</i> Ответы учащихся Отвечают на вопросы (да/нет)	Взаимооценивание ФО: Аплодисменты Взаимооценивание	Музыкальное сопровождение «Твори добро» Слайды Листы с кроссвордами Видео просмотра иллюстраций к повести «Шинель» https://youtu.be/su6Xc7dJOP_A Толковый словарь

	(да/нет) Это человек маленького роста? Низкого социального положения? Он скромный? Терпеливый? Покорный? Он может себя защитить? Его уважают и ценят на работе? У него высокие моральные качества? Этого человека унижают? Он продвигается по карьерной лестнице? Он мечтает о человеческом счастье? У него трагическая судьба?	Рассматривают слайды Отвечают на вопросы (Н. М. Карамзин “Бедная Лиза”; А. С. Пушкин “Станционный смотритель”; А.П.Чехов «Смерть чиновника»)		
Изучение нового материала	- Какова главная тема повести “Шинель”? Образ маленького человека в литературе - Какая личность перед нами? Охарактеризуйте образ главного героя. Метод «Синквейн» (для уч-ся с пониженной мотивацией) Составьте цепочку ключевых эпизодов повести Н.В.Гоголя «Шинель» Задание по группам Создание интеллектуальных карт 1 группа – Период старой шинели 2 группа - Жизнь А.А.Башмачкина в период новой шинели 3 группа –Потеря новой шинели Можно сказать, что повесть «Шинель»- произведение о любви? О какой любви идет речь? Вопрос-размышление	Все эти произведения полны любви и сочувствия авторов к своим героям. Гоголь развивает традиции великих русских писателей в изображении “маленького человека”. Готовят выступления Имя “Акакий” в переводе с греческого – “незлобивый”, а у героя такое же отчество, то есть судьба этого человека была уже predetermined: таким был его отец, дед и т.д. Он живет без перспектив, личностью себя не осознает, смысл жизни видит в переписывании бумаг... Составляют цепочку эпизодов, составляющих сюжет Доказывают свою точку зрения (О любви, состраданию к человеку) Финал повести фантастичен, но именно такой финал позволяет писателю ввести в произведение тему правосудия.	Словесная оценка учителя Взаимооценивание Стратегия «Стикер» По критериям Самооценивание Ф отзывы, комментарии, оценивание по критериям Совмест	Постеры

	С какой целью вводится Гоголем фантастический финал? Уподобление ситуаций с грабежом шинели у Акакия Акакиевича и «значительного лица» Почему Н.В.Гоголь заканчивает повесть трагично, смертью главного героя? Чему учит нас Николай Васильевич Гоголь? Этап закрепления новых знаний. <u>Использование Образовательной интернет платформы Google Форма</u> тесты Как вы понимаете слова “Я брат твой!”? СТРАТЕГИЯ «РАФТ» Р - роль – Акакий Акакиевич А - аудитория – чиновники Ф – форма - монолог Т- тема – «Я брат твой» Читают стихотворения На что мы тратим жизнь! На мелочные ссоры, На глупые слова, пустые разговоры, На суету обид, на злобу — вновь и вновь. На что мы тратим жизнь... А надо б на ЛЮБОВЬ! Куда-то всё спешим, чего-то добываем. Чего-то ищем всё — а более теряем; Всё копим-золото, тряпье и серебро... На что мы тратим	Призрак чиновника срывает шинели со знатных и богатых. Это бунт "маленького человека". Призрак Акакия Акакиевича выступает мстителем за свою незадачливую жизнь. Это протест против абсурдных условий жизни. Это чувство боли за унижение человеческого достоинства. Только при помощи фантастики возможно восстановить равенство и справедливость. Через телефон отвечают на тестовые вопросы Записывают в тетрадь Рассуждают Выступление учащихся СТРАТЕГИЯ РАФТ <u>Выступление 1</u> Я, Акакий Акакиевич Башмачкин, Тихий, покорный человек. У меня была одна единственная мечта – сшить новую шинель. Я был счастлив всего один день. Но был избит и ограблен. Я так надеялся, что вы поможете мне, поддержите меня Но я для вас такой же , как «муха». И до меня вам нет никакого дела. Это неправильно так относиться к человеку. Да у меня очень мало денег, да я очень скромн.. Но каждый имеет право на жизнь , на хорошую жизнь. Одумайтесь,! Ведь вы же, я думаю, глубоко в душе добрые люди. Я такой же, как вы. Я ваш брат. Так хочется мне верить, что чудеса случаются иногда. Вы откроете дверь и скажите мне : «Многоуважаемый Акакий Акакиевич! Извините за причиненные неудобства. Мы нашли Вашу шинель» <u>Выступление 2</u> Я скромно жил, и добрых слов от вас я не слышал Я постоянно есть хотел, я замерзал Мне очень страшен Ваш строгий взгляд Хотя ведь я ни в чем не виноват За что смеялись надо мной? За что?	но с учителем составляют критерии оценивания Ф наблюдение учителя По дескрипторам	Использование Образовательной интернет платформы Google Форма

	жизнь! А надо б на ДОБРО! Я не хуже других, только так, не блещу ничем. Лоску нет, но все таки я человек, сердцем и мыслями я человек. (Достоевский «Бедные люди») 	За бедность, за шинель, иль просто для утех? Не помогли, когда просил я помощи у всех. За что вы издевались надо мной? За что? Скажите, в чем мой грех? Не признаете вы мое родство. А я ваш брат, я человек! 		
Рефлексия	Подведение итогов Рефлексия «Милосердие» - Что унесете вы сегодня с собой с урока? - Чему научились? - Над чем задумались? Домашнее задание Написать эссе на тему: «Актуальна ли проблема «маленького человека» в наши дни?»	Проводят рефлексию. Учащиеся подытоживают свои знания по изучаемой теме. На сердечках –стикерах отвечают на вопросы и вывешивают на доске. Записывают домашнее задание		https://youtu.be/PoYRj2MR3hw

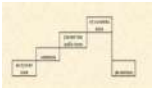
И.С.Тургенев. «Воробей»

Шилибекова Гульзипа Кошкарбаевна
№ 4 Тілеміс батыр жалпы орта білім беретін мектебі, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Раздел:	Жара и холод. Страна и образ жизни.	
ФИО педагога:	Шилибекова Гульзипа Кошкарбаевна	
Дата:		
Класс: 7	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Тема урока:	И.С.Тургенев. «Воробей»	
Цели обучения в соответствии с учебной программой	7.1.3.1. понимать содержание небольших прозаических и поэтических произведений/фрагментов, определяя сюжетную линию или настроения стихотворения. 7.2.4.1. создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания) на основе личных впечатлений и наблюдений.	
Цели урока	- раскрыть содержание стихотворения в прозе И.С.Тургенева «Воробей», определяя сюжетную линию через ключевые слова и вопросы; - рассуждать и аргументировать устно на основе личных впечатлений по теме «Материнская любовь», используя элементы описания.	
Критерий оценивания	- определяет содержание стихотворения в прозе И.С.Тургенева «Воробей» на основе ключевых слов и ответов на вопросы; -	

	определяет сюжетную линию; - формулирует устное аргументированное рассуждение с элементами описания по теме « Материнская любовь» на основе личных впечатлений.
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание, навыки высокого порядка

Ход урока					
Этапы урока/вр	Действия педагога	Действия учеников	ООП	Оценивание	Ресурсы
Начало урока. 3 мин.	I. Организационный момент. Приветствие учителя. Прочитайте эпиграф к уроку. <i>«Любовь сильнее смерти и страха смерти. Только ею, только любовью держится и движется жизнь» И.С.Тургенев.</i> Как вы понимаете значение слова «Любовь»? Какая бывает любовь? Составьте кластер на тему «Любовь» Деление на группы с помощью слов: <i>любовь, сила.</i>	Приветствие учащихся. Ученики коллективно составляют кластер. Учащиеся делятся на группы.	Приветствие ученика. Участвует в составлении кластера, получая поддержку одноклассников.	Наблюдение учителя.	Приложение 1 Эпиграф к уроку. Приложение 2 Кластер «Любовь»
Середина урока. 40 мин.	Задание 1 Прослушайте текст, определите (3- 5) ключевых слов. Задание 2 Прием « Вопрос -	Ученики в паре определяют ключевые слова из прослушанного текста. Учащиеся отвечают на вопросы.	Задание 1 Учитель предоставляет аудиоматериал. Ученик слушает аудиоматериал в наушниках. Поддержка учителя через подачу набора слов. Ученик должен подчеркнуть (3-5) ключевые слова: <i>Воробей, вдоль, пухом, собака, лес, охотник, упал, поспешил, думал, любовь,</i>	Дескриптор: -находит (3-5) ключевые слова; -за каждое ключевое слово-1б. Всего – 5 б Само-оценивание по дескрипторам ФО. «Линейка»	Учебник для 7 класса Стр.64 https://youtu.be/hpnS-Eb_NBI Приложение 3 Для ученика с ООП Приложение 4 Аудио-материал. https://youtu.be/hpnS-Eb_NBI Приложение 5 Карточка со словами. Приложение 6 Задание с МВО Приложение 7 Ключ ответов

	ответ» с использование учебного ресурса WORD WAAL Ответьте на вопросы к тексту. 1.Откуда возвращался охотник? 2. Кто бежал впереди охотника? 3. Откуда упал маленький воробей? 4. Как себя вел воробей? 5.Что сделала собака, увидев молодого воробья? 6. Кто ринулся спасать молодого воробья? 7. Как назвал автор старого воробья? Задание 3 Определите сюжетную линию рассказа, используя графический органайзер «Гора истории» Задание 4 (ФГШ) На основе прослушанного текста ответьте на вопрос: Символом	Учащиеся в группах оп-ределяют сюжетную линию про-изведения. Учащийся с ООП рас-полагает иллюстрации в нужной последовательности, соблюдая структуру сюжета. Ученики отвечают на наводящие вопросы, выражая свое мнение. Используя ПОПС – формулу,соз-дают высказыва-ние по	каменем. Учащийся с ООП подчеркивает ключевые слова. Дескриптор: - подчеркивает (3-5) ключевое слово -за каждое ключевое слово - 1 б Всего – 5 б Самооценивание по дескрипторам ФО «Линейка» Задание 2 Учитель дает задание с МВО, где ученик с ООП должен галочкой указать правильный ответ. Дескриптор: - указывает правильный вариант ответа 1 б за каждый правильный ответ. Всего: 7 б Оценивание учителя. через ключ ФО «Светофор» Задание 3 Поддержка учителя. Учитель дает иллюстрации, ученик с ООП должен расположить их	Дескриптор: -отвечает на вопрос правильно 1 б за каждый правильный ответ. Всего: 7 б ФО Оценивание учителя через ключ. ФО «Светофор» Дескрипторы: : Определяет вступление - 1б - завязку – 1 б - развитие действия- 1 б -кульминацию - 1 б - развязку - 1 б Взаимооценивание одноклассников по дескрипторам ФО « Большой палец» Дескрипторы: : -рассуждает согласно теме- 1 б -соблюдает структуру	Графический органайзер « Гора истории». https://ppt-online.org/839579 Приложение 9 Иллюстрации https://urok.1sept.ru/articles/556315 Приложение 10 Памятник воробью. https://simfeya.livejournal.com/693766.html Памятник матери. https://www.pressfoto.ru/image-13064440 Приложение 11 Шаблон ПОПС-формулы. Опорные слова.

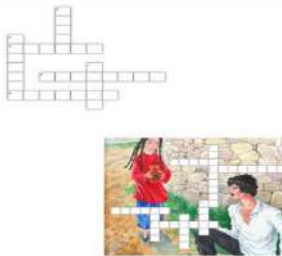
	чего является Воробей? Материнской любви, силы, храбрости? Рассмотрите иллюстрации, на которых изображены памятники Воробью и Матери с ребенком. Как вы думаете, какой из памятников передает материнскую любовь. Обоснуйте ваш выбор. Почему тема «Материнской любви» может быть отнесена к вечной теме? Оцените значимость данной темы. Создайте аргументированное рассуждение на данную тему с элементами описания, используя ПОПС – формулу.	теме «Материн-ская любовь».	в нуж-ной последователь-ности, соблюдая структуру сюжета. Критерий оценивания: - определяет сюжетную линию с помощью иллюстраций. Дескрипторы Располагает иллюстрации относящиеся - к вступлению - 1б -к завязке – 1 б - к развитию действия- 1 б - к кульминации – 1 б - к развязке - 1 б Взаимооценивание однокласснико в по дескрипторам ФО « Большой палец» Задание 4 Поддержка в виде шаблонов и опорных слов при использовани и ПОПС - формулы П – позиция «Я считаю, что тема «Материнско й любви...». О – объяснение (или обоснование) «Потому что мать – это единственны й человек, который...».	ПОПС- формулы-1б -приводит 1-ый аргумент - 1 б -приводит 2-ой аргумент – 1 б -соблюдает последователь-ность изложения мысли – 1 б -использует личные впечатления -1 б Оценивание учителем. ФО. «Две звезды и одно пожелание»	

			П – пример «Я могу это доказать на примере ...». С – следствие (или суждение) «Исходя из этого, я делаю вывод о том, что эта тема вечная, так как ...» Оценивание учителем. ФО. «Две звезды и одно пожелание»		
Конец урока 2 мин.	Рефлексия самоанализа «Скажи одним предложением». Сегодня я узнал... Было интересно... Было трудно... Я выполнял задания... Я понял, что... Теперь я могу... Я научился... Урок дал мне для жизни.... Домашнее задание на дифференциацию. 1. Составить синквейн к слову <i>любовь</i> 2. Написать эссе на тему «Любовь сильнее всего». 3. Подготовить буктрейлер к произведению.	Учащиеся дополняют предложения. Записывают домашнее задание.			Рефлексия.

Л.Н.Толстой. «Кавказский пленник»

Ташмахамбетова Кунтай Сапаровна
Бурыл орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

[illegible]

3.Середина урока	Жилин с товарищем находятся в плену уже месяц. За это время Жилин смог завоевать симпатию, делая глиняные игрушки для детей и чиня вещи. В благодарность Дина тайноносящая ему еду и молоко. А Костылин все ждет ответа из дома, надеется на выкуп. Главный герой, в свою очередь, не летает в облаках и полагается только на самого себя. По ночам он роет подкоп.		😊 😐 😞 ФО похвала	
	Задания 1 <i>Задание 1. (II)</i> Восстанови последовательность событий. Жилин и Костылин в плену. Жилин решает ехать домой. Письмо о выкупе. Неожиданная встреча с татарами. Жилин получил письмо от матери. Жилин - мастер на все руки. Подготовка к побегу. «Не дамся же живой». Татары теперь злыс, за то, что из него ру. Предательство Костылина. Пленение.	Восстанавливают последовательность 1 Жилин получил письмо от матери. 2 Жилин решает ехать домой. 3 Неожиданная встреча с татарами. 4 Предательство Костылина. 5 «Не дамся же живой». 6 Пленение. 7 Письмо о выкупе. 8 Жилин и Костылин в плену. 9 Жилин - мастер на все руки. 10 Подготовка к побегу. 11 Татары теперь злыс, за то, что из него русские ут	ФО Осенние листья	
	Задание 2 	Находят ответы на вопросы крестворда 	ФО две звезды 1 пожелание	

	Физминутка Веселый кинотеатр 			
Конец урока	Формативная работа. Подумайте и ответьте на вопрос письменно. Задание 3 	Сравнивают героев рассказа	ФО Осенние листья	
	дз	Прочитать 5-6 часть		
	Рефлексия.			

**«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ
(ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА)»
10-11 СЫНЫП**

Мобильді қосымшаны жасау

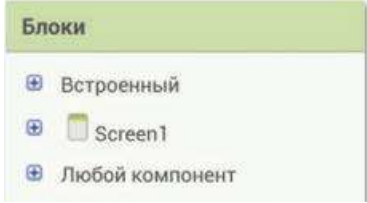
Әбуша Ақмарал Алдабайқызы

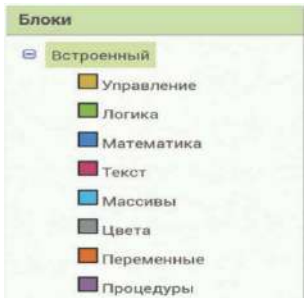
№54 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім:	Заттар интернеті	
Педагогтің Т.А.Ә. (болған жағдайда)	Әбуша Ақмарал Алдабайқызы	
Күні:	24.01.2023ж	
Сынып: 11	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Мобильді қосымшаны жасау	
Пәнаралық байланыс	Математика	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	11.5.2.2 кодтың блоктарымен және циклдарымен мобильді қосымшаны жасау	
Сабақтың мақсаты (білу және түсіну, қолдану, жоғары ойлау дағдысы)	Кодтың блоктарымен және циклдарымен мобильді қосымшаны пайдаланады	
Бағалау критерийлері: (білу және түсіну, қолдану, жоғары ойлау дағдысы)	- Бағдарламаны жасау үшін негізгі блоктарды пайдаланады; - Бағдарламаны мобильді құрылғыға жүктейді.	
Ерекше білім беруді қажет ететін оқушы үшін (қысқартылған бағдарлама негізінде)	-Блоктармен жұмыс жасайды. (Эмоциялық (аффективті) және мінез-құлықтары бұзылыстары бар оқушы)	
Ойлау дағдыларының деңгейі (білу және түсіну, қолдану, жоғары ойлау дағдысы)	Қолдану	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезені/ уақыт	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	1.Оқушылармен амандасу. 2.Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру. 3. «Түрлі түсті стикерлер» арқылы топқа 2 топқа бөлінеді. 1-топ.Графикалық дизайн 2-топ.Ақпараттық дизайн Нұсқау: Стикердің астында құпия сөздер беріледі.	1.Мұғаліммен амандасады. 2.Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады. 3.Сабақтың мақсаттарымен танысады.		
Өткен тақырыпқа шолу 5 мин	Өткен сабақты пысықтау: Өткен білімді қайталай отырып жаңа біліммен байланыстыру мақсатында «Атаулар туралы үш сұрақ»	Оқушылар сұрақтарға жауап береді. Мұғаліммен бірге	Мұғалім: Оқушының белсенділігін	

	Мұғалім сабақ басында өткен тақырып бойынша үш терминді тақтаға жазып, оқушыларға осы атауларға қатысты мынандай сұрақтарға жазбаша жауап беруді тапсырады: 1. Қайда? (Мобильдік қосымшаны қайда жүзеге асады?) 2. Қалай? (Мобильді қосымшаға өз ойыңыздан қалай мысал келтіре аласыз?) 3. Қандай? (Егер мобильді қосымшаны USB кабелі көмегімен орнатсаңыз, алдын ал қандай қадамдар жасалады?)	жауаптарын талқылайды.	арттыратынын ынталандыру сөздер: ✓ Тамаша! ✓ Жарайсыздар!	
Жаңа тақырып 15 мин	Жаңа тақырыпты ашу. «Суреттер сөйлейді» әдісі (Смартфонның ішіндегі программаларды көрсету арқылы жаңа сабақты ашамын) MIT App Inventor-да Блоктар режимі қолданылады. Блоктар режимі сенің қосымшаның қалай әрекет ететініне және сен таңдаған компоненттер пайдаланушының әртүрлі іс-қимылдарына жауап беретін компонентті программалауға арналған Блоктар режимінде блоктардың үш тобы қолданылады. Қосымшаларды жасау кезінде қолданылатын блоктардың негізгі топтары: 1. Кіріктірілген блоктар.	Суреттерге қарап қызметтерін түсіндіреді. Мұғалімді тыңдайды		Презентация (Смартфонның ішіндегі программалардың суреттерін көрсету) Оқулық

Практикалық жұмыс (20мнн)	Бұл блоктар тобы құрылған компоненттерге белгілі бір әрекеттерді/функцияларды қоюға мүмкіндік береді. Басқару барлық компоненттер үшін ортақ тармақталу, цикл, бірнеше экранмен жұмыс, т.б. блоктардан тұрады. Логика – қосымшадағы логикалық функцияларды қолдануға арналған блоктарды қамтиды. Математика – математикалық блоктар жиынтығын қамтиды. Мәтін – мәтіндік блоктар жиынтығын қамтиды. Массивтер – массивтермен/тізімдермен жұмыс істеуге арналған блоктарды қамтиды. Түстер – түстермен жұмыс жасайтын блоктарды анықтайды. Айнымалылар – жаһандық және жергілікті айнымалылардың мәнін анықтауға және орнатуға мүмкіндік беретін блоктар. Процедуралар – қосымша ішінде параметрлерімен немесе оларсыз процедуралар мен функцияларды анықтауға мүмкіндік беретін блоктардан тұрады. Тәжірибе алаңы: №1 тапсырма «Адасқан блоктар» әдісі (Топпен жұмыс) арқылы Learningapps.org платформасы арқылы 2 топқа тапсырмалар беріледі. 1-топ (https://learningapps.org/watch?v=pteqynbva22) 2-топ (https://learningapps.org/watch?v=pk4a23mh222) Дескриптор:	Топпен тапсырма орындайды.	«Смайлик» әдісі арқылы білім алушыларды бағалау.	<i>Қосымша 1</i>

	-Блоктарды анықтайды ЕБҚ арналған тапсырма (Эмоциялық (аффективті) және мінез-құлықтары бұзылыстары бар оқушы) <i>(Эмоционалдық қажеттіліктері бар оқушыларды зейінді және мінез-құлқында қиындықтары жоқ оқушыларға жақын отырғызамын.)</i> Блок пен ондағы нысандар арасындағы сәйкестікті тауып, дұрыс орналастырыңыз. <table><tr><th>Жоғары блок</th><th>Ортаңғы блок</th><th>Төменгі блок</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table> №2 тапсырма «Көршіңмен талқыла!» (Жұппен жұмыс) әдісі арқылы жұппен жұмыс жүргізіледі. Мобильді қосымшада «Paint» графикалық редактордың жобасын аяқтау. Дескриптор: -Bottom батырмасының кодын жасайды; -Түстер блогын құрады. №3 тапсырма. (Жеке жұмыс) Функционалдық сауаттылыққа арналған тапсырма (Математикалық сауаттылықты дамытуға бағытталған) 1-топ. Мадина автубусқа отырды. Tulpar Card-да 1000тг ақшасы бар. Сұрақ: Мадина автубусқа ақша төленгенде қанша теңгесі қалды? Мобильді қосымшада Tulpar Card жобасын құрыңыз. 2-топ. «Sulpak» электронды магазинінен Асқар өзіне смартфон алды. Смартфон құны 152000тг. «Sulpak» электронды магазинінен 10% жеңілдік жүріп жатыр. Сұрақ: Асқар өзіне смартфон алғанда 10% жеңілдік алғанда	Жоғары блок	Ортаңғы блок	Төменгі блок				Жұппен практикалық жұмыс орындайды. Білім алушылар жекелей практикалық жұмыс орындайды.	«Смайлик» әдісі арқылы білім алушыларды бағалау. «Смайлик» әдісі арқылы білім алушыларды бағалау. «Смайлик» әдісі арқылы білім алушыларды бағалау.	Қосымша 2 Қосымша 3
Жоғары блок	Ортаңғы блок	Төменгі блок								

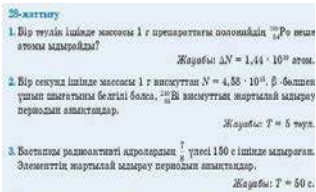
	қанша теңге төледі? Мобильді қосымшада Асқардың қанша теңге төлегенін табыңыз. Шарты: Мобильдік қосымшада жоба құруыңыз және телефонға жүктеңіз. Дескриптор: -Айнымалыларды анықтайды; -Botton батырмасының кодын жасайды; -TextBox батырмасының кодын жасайды;			
Сабақтың соңы (5мин) Бағалау.	Кері байланыс: «Мен не білдім?» https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdgywTDrEAeZIAeRYlxYDTx737hIonLsjaz41Zq2l7L-evS0g/viewform?usp=sf_link «Смайлик» әдісі Үйге тапсырма: §39-40, 136 бет	Білім алушылар Google Form-да кері байланысқа жауап береді Смайлик бойынша өздерін бағалайды		Қосымша 4

Табиғи радиоактивтік. Радиоактивті ыдырау заңы

Аманова Салтанат Мынбаевна

Н.К.Киікбаев атындағы мектеп-гимназиясы, Байзақ ауданы, Жамбыл облысы

Білім беру ұйымының атауы		Н.К.Киікбаев атындағы мектеп гимназиясы		
Пәні:		Физика		
Бөлімі:		Атом ядросының физикасы		
Педагогтің аты-жөні:		Аманова С.М.		
Күні:				
Сыныбы:		Қатысушылар саны:	Сыныбы: 11А	
		Қатыспағандар саны:		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты		11.8.2.1 - радиоактивті ыдырау заңы негізінде ядролық қалдықтармен аймақтың зақымдануының ұзаққа созылу себептерін түсіндіру; 11. 8.2.2 - радиоактивті ыдыраудың формуласын есептер шығаруда қолдану		
Сабақтың мақсаты:		<i>Барлық оқушылар істей алады: радиоактивті материалдарды қолдану, өңдеу және сақтауды сипаттайды;</i> <i>Көптеген оқушылар істей алады: радиоактивті материалдармен жұмыс кезіндегі сәуле түрлерін және жартылай ыдырау периодын есептеуін түсінеді; Содди ережесін пайдаланып есептер шығарады</i> <i>Кейбір оқушылар істей алады: медицинада, археологияда және тамақ өнеркәсібінде радиоактивті құбылыстардың қолданылуын түсінеді; радиоактивті ыдыраудың формуласына есептер шығарады</i>		
Пәнаралық байланыс		Химия, биология		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 3 минут	Ұйымдастыру кезеңі Топқа бөлу Топбасшы сайлау Оқушылармен амандасу, сабаққа дайындығын бақылау.	Қима қағаздарды құрастыру арқылы топқа бөлінеді Топ мүшелері топ басшыны өздері сайлайды Өткен сабақтар бойынша оқушылар сұрақтарға жауап береді		Қима қағаздар Слайд
Өткен сабаққа шолу жасау 3 минут	«Сұрақ - жауап» әдісі: 1.Жарық дегеніміз не? 2. Сыртқы фотоэффекті қалай түсінесің?		Дескриптор: -жарықты біледі; -сыртқы фотоэффекті біледі ; - рентген	

	3.Рентген сәулесіне түсінік беріңіз. 4. Атом ядросының құрамы қандай?		сәулесін біледі; -атом ядросының құрамын біледі	
Жаңа сабақ 1-бөлім Білім ленд порталы 10 мин	Білім дағдысы: Түсіну Оқушыларға «Білім ленд» порталында радиоактивті сәулелер туралы, оның әсері туралы бейнежазба көрсетіледі. Бейнежазбадан соң слайд арқылы жаңа сабақ түсіндіріледі. «Менен сұрақ, сізден жауап» әдісі бойынша жаңа тақырып бойынша жетекші сұрақтар қояды 1. Неге радиоактивті сәулелер зиянды? 2. Радиоактивті сәулелердің пайдасы қандай? 3. Радиоактивті сәулелерден қалай қорғануға болады?	Оқушылар видеоны қарап шығады. Сұрақтарға жауап береді	Дескриптор: - радиоактивті сәулелердің биологиялық әсерімен танысады; -Радиоактивті ыдырау заңын түсінеді.	https://youtu.be/HqOLf-Wg4dQ https://bilimland.com/kk/courses/physics-kk/kvanttyq-fizika/atom-yadrosynyng-fizikasy/lesson/radioaktivti-vidyrau-zanyng-tusinedi
Сабақтың ортасы. Жұптық жұмыс «Кестені толықтыр» 7 минут	Білім дағдысы: Қолдану 1-тапсырма. «Кестені толықтыр» әдісі арқылы оқушыларға Соддидің ығысу ережесіне байланысты берілген кестені толықтыруға тапсырма беріледі.	Оқушылар альфа ыдырау, электрондық және позитрондық бета ыдырау кестесін жұппен бірге толтырады. Топ басшы білім алушылардың ұпай санын есептеп тіркеп отырады	Дескриптор -ыдырау түрін біледі - ұшып шыққан бөлшекті анықтайды -ыдырау кезінде элементтердің Менделеев кестесінде қандай орынға ығысатынын анықтайды; 3 балл	Таратпа материал, слайд
Топтық жұмыс 10 минут	Білім дағдысы: Қолдану 3-тапсырма «Сен жылдам» әдісі арқылы есептер беріледі. 	Оқушылар тақырыпқа қатысты берілген есепті шығарады Топ басшы білім алушылардың ұпай санын есептеп тіркеп отырады	Дескриптор: -ХБЖ-ға келтіреді -формуланы қолданады -жұмыс формуласын қорытып шығарады -есептеулер жүргізеді; Жалпы балл - 4	ДК экраны 11-сынып оқулығы

Сабақты бекіту Жеке жұмыс «Сәулелердің қасиеттері» сәйкестендіру әдісі 5 мин	Сәулелердің қасиеттеріне қарай сәйкестендіру тапсырмасын ұсынады <table><tr><td>α - бөлшек</td><td>β - бөлшек</td><td>γ - сәуле</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	α - бөлшек	β - бөлшек	γ - сәуле				Ұялы телефон немесе компьютер көмегімен сәулелердің қасиеттеріне қарай сәйкестендіреді	Дескриптор: - радиоактивті ыдырау теңдеуін ажыратады; -сәулелердің өтімділік қасиетін ажыратады; -сәулелердің түрін ажыратады 3 балл	Ұялы телефон немесе компьютер https://learnitngapps.org/watch?v=p8p31nqna23
α - бөлшек	β - бөлшек	γ - сәуле								
Сабақтың соңы Рефлексия 3 мин	«Таңдау» рефлексиясы	Білім алушылар қажетті сөздің астын сызып қояды 1. Маған сабақ <u>қызықты</u> болды деп ойлаймын 2. Мен <u>көп нәрсені</u> меңгермедім 3. Мен өзгелерді <u>мұқият</u> тыңдадым 4. Пікірталасқа мен <u>белсенді</u> қатыстым 5. Сабақ үстінде өз жұмысыма <u>көңілім толды</u>								
Бағалау 4 мин	10 балдық жүйемен бағалайды	Топ басшылары балл санын анықтайды								

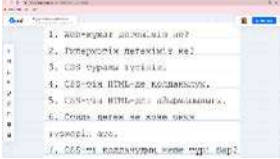
CSS (Каскадты стильдер парақтары)

Бейсенбекова Жанар Жаныспайқызы
№15 мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

Бөлім:	Веб-жобалау
Педагогтің аты-жөні:	Бейсенбекова Жанар Жаныспайқызы
Күні:	16.02.2023 жыл
Сынып: 10 «Ә»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	§44-45. CSS (Каскадты стильдер парақтары)
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	10.4.2.2 Web-беттерді жасауда CSS-ті қолдану
Сабақтың мақсаты:	CSS-ті HTML-де қолданып, өзара айырмашылықтарын анықтайды және стиль түрлерімен танысады.

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі/уақыты	Педагогтің әрекеті	Білім алушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Сабақтың басы Қызығушылықты ояту 5 мин	Ұйымдастыру кезеңі Білім алушылармен сәлемдесу, түгендеу. HTML және CSS топтарына бөліну. Нейрожаттығулар жасау. Жаңа сабаққа кіріспе «Миға шабуыл» әдісі арқылы өткен тақырып пен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында тест тапсырмаларын орындау. Сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстыру.	1. Мұғаліммен амандасады. 2. Топтарға бөлінеді. 3. Нейрожаттығуларын бейнероликтен қарап, қайталап орындайды.	<i>GoFormative бағдарламасында автоматты түрде бағаланады.</i>	Дербес компьютер, сервер жүйесі
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу 8 мин	1. Жеке жұмыс <i>Учас онлайн тақтасында</i> дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір білім алушыларға ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін білім алушыларға жетелеуші сұрақтар қойылады.	1. Мұғалім жіберген сервердегі сілтеме арқылы GoFormative бағдарламасына кіріп, тест сұрақтарына жауап береді. 2. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазып алады. 3. Сабақтың мақсаттарымен танысады.	<i>Топтық бағалау (барлық білім алушылар электронды түрлі-түсті стикерлер арқылы жауап берген білім алушыны бағалайды)</i>	2-ресурс: https://app.vuacac.com/m/356674243339108352
Компьютермен жұмыс 15 мин	2. Жұптық жұмыс Білім алушылардың жұмыс экрандары интербелсенді тақтада TeamViewer бағдарламасы арқылы көрініп тұрады. 3. Топтық жұмыс <i>Jamboard тақтасында</i> HTML және CSS-тің тиімділігі мен	Қол көтеру арқылы ауызша жауап береді. Тапсырма: HTML тобына: Қазақтың қоғам қайраткері, шешен, Ұлы жүздің бас биі Төле би Әлібекұлының туғанына – 360 жыл толуына орай, атамыздың батасынан алынған мына үзінді жолдарының қаріп түсін – сары, фон түсін - көк түсті етіп жасап, web-бетке айналдырыңыз. Батадан үзінді: Бір үйдің баласы болма, Көп үйдің санасы бол! Бір елдің атасы болма, Бар елдің данасы бол! CSS тобына: Биыл алты алаштың ақиық	Дескриптор: 1. Тапсырмада көрсетілген өзгерістерді блокнотқа CSS негіздерін қолдану арқылы код	https://www.canva.com/design/DAFary_Q4Y0/fn5TAbtN8Mxa3OFMOgdyvg/view?utm_content=DAFary_Q4Y0&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=publ ishsharelink

Сабақтың соңы Ой толғаныс 7 мин.	ұқсастықтарын жазуға арналған Венн диаграммасын толтыру ұсынылады. Кері байланыс Сабақты қорытындылау мақсатында білім алушылардың бүгінгі сабаққа деген көзқарасын, кері байланысын күнделік жүйесінің форумына жазуға ұсыныс айтылады. Үйге тапсырма Тапсырманың сипаты Mozaweb жұмыс дәптерінде білім алушылардың электронды пошталарына жіберіледі.	ақыны, қазақ әдебиетінің жарық жұлдызы Мағжан Жұмабаевтың туғанына - 130 жылдығына орай, ақын ағамыздың туындысының бір шумақ өлеңінің қаріп түсін - қара, фон түсін - ашық жасыл түсті етіп жасап, web-бетке айналдырыңыз. Өлеңнен үзінді: Түркістан - екі дүние есігі ғой, Түркістан - ер түріктің бесігі ғой. Тамаша Түркістандай жерде туған Түріктің Тәңірі берген несібесі ғой. Екі топқа бір қағаздан беріледі, білім алушылар қағаздағы qr-кодты сканерлеу арқылы онлайн тақтаға кіреді де, түрлі-түсті стикерді таңдап жауап жазады, жазған жауаптары интербелсенді тақтаға шығады. Қосымша тағы тақтаның сілтемесі де серверге жіберіледі, білім алушы өзі қалаған тәсілдің бірінде тапсырманы орындайды. Білім алушылардың кері байланысы интербелсенді тақтада күнделік жүйесі арқылы оқылып, қаралады.	жазып, енгізеді. 2. Програаммалық кодты сақтайды. 3. Нәтижесін экранға web-бет түрінде шығарады. «Көршіңді бағала» әдісі арқылы бағалау (топ басшылары қарсылас топтың жұмысының нәтижесін дескриптор бойынша бағалайды) Дескриптор: HTML және CSS негіздерінің тиімділігі мен ұқсастықтарын жазады. Өзара бағалау Білім алушылар	 https://jamboard.google.com/d/1Pf8vPkg56j4qtgKFftRxGbsPToRenD8N3So8-Puq620/viewer?f=0 https://schools.kundelik.kz/school.aspx?school=1000003746658&view=forum Информ-ка ЖМБ, 10-сынып. «Арман-ІВ» баспасы.

		 	бүгінгі сабақтың тақырыбы, мақсаты бойынша өз ойын жүйеге жазу арқылы сабаққа қорытынды жасайды.	

Robotics. Pepper the Emotional Robot.

Байгулиева Жазира Нуреловна
№53 мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

LESSON: Module 7 Lesson Breakthrough technologies		School -gymnasium #53 named after Karatay Turyssov		
Teacher name:		Baiguliyeva Zhazira		
Date:				
CLASS: 10		Number	absent:	
Theme: Robotics. Pepper the Emotional Robot.				
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to	10.1.9 - use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 10.2.2 - understand specific information in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics, including talk on a limited range of unfamiliar topics; 10.3.5 - interact with peers to make hypotheses about a wide range of general and curricular topics; 10.5.1- plan, write, edit and proofread work at text level independently on a range of general and curricular topics;			
Lesson objectives	- Listen and understand specific information in unsupported extended talk on robotics; -write, edit and proofread work at text level independently about robotics;			
Planned timings	Teacher’s planned activities (replace the notes below with your planned activities)	Students’ activities	Evaluating	Resources
BEGINNING THE LESSON 2 min	Organization moment. / Ұйымдастыру кезеңі T greets Ss, wishes good luck for today, and divides the class into groups, appoints the leaders’ of the groups 1 group – Wall-E 2 group – Asimo 3 group – Wakamaru	Students are divided into groups by choosing the part of pictures and making the puzzle. Choose the leader of a group.		PPT 1
Brainstorming	T asks Ss questions about robot/robotics	Ss answer the questions	Descriptor	PPT 2

Individual work 2 min	<i>T elicits the video about the Pepper robot and asks Ss to watch and listen to the video attentively and choose the correct answer.</i> Answer Key <i>The robot in the picture can: move around, sing and dance, analyze body language, tell jokes, and understand different languages and human emotions.</i> Reading. Read for specific information. <i>T asks Ss to read the text 2 times</i>	Ss listen to the text, choose the actions which the robot can do and check.	A learner: -listens to the text; -chooses the actions which the robot can do; Total: 3 points Descriptor A learner: -reads correctly; - understands the text;	<u>Pepper the emotional robot - YouTube</u>
Individual work 5 min	Check your knowledge. <i>Explain the task and ask Ss to read the questions and choose the correct answer.</i>	Ss take their phones and go to the link.	Self assessment Descriptor A learner: -reads the questions, -chooses the correct answer; Each right answer 1 point Total: 7 points	<u>Create kahoot - Kahoot!</u>
Individual/ pair work Think-pair-share 5 min	Speaking & Writing <i>To express an opinion T gives Ss time to consider their answers and then various Ss around the class to share their answer with the rest of the class.</i> <i>Suggested Answer Key</i> <i>I think Pepper is popular in Japan because country uses lots of technology in everyday life, robots are just one part of that. Robots are becoming popular in my country as technology becomes a larger and larger part of our day-to-d lives. I think Pepper could be a part of my fam, because we like to talk to each other.</i>	Ss answer the questions.	Descriptor A learner: -expresses his/her opinion, - provides evidence for his/her opinion; Total – 5 points	Ex. 4 p.87
Group work 10 min	Design your own robot! T gives time Ss to present their robot to the class, then vote for the best design.	Students work in small groups to design their own robot	Descriptor: A learner	

	<i>Think about: name -what it looks like- special features – abilities – any future improvements.</i>	In this task students need to show their eloquent, competent speech	- shows eloquence; - provides evidence for his opinion; - evaluates other people's works and gives a critical opinion. Total -10 points	<i>Ex.8.p.87</i>
ENDING THE LESSON 3 min	“The world of the future will be an even more demanding struggle against the limitations of our intelligence, not a comfortable hammock in which we can lie down to be waited upon by our robot slaves.” — Norbert Wiener, Reflection: ‘Ladder of Success’		Total: 22-25 = 9-10 points 17-21 = 8-7 points 9-16 =5-6 points 1-8 = 1-4 points	

Модификациялық өзгергіштік

Джумабаева Салтанат Конысбаевна

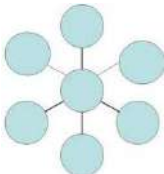
Төле би атындағы орта мектебі, Шу қаласы, Жамбыл облысы

Ұзақ мерзімді жоспардың тарауы: Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Мектебі: Төле би атындағы орта мектеп Мұғалімнің аты жөні: Джумабаева Салтанат Конысбаевна Сынып: 10 сынып
Сабақтың тақырыбы:	Модификациялық өзгергіштік
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаты:	10.2.4.1 – модификациялық өзгергіштіктің заңдылықтарын зерттеу
Сабақтың мақсаты	Модификациялық өзгергіштікті тудыратын факторлар және олардың әсерін анықтау
Бағалау критерийі	Барлық оқушылар: білу, түсіну Модификациялық өзгергіштікке тән сипаттама береді.Өзгергіштікті тудыратын факторларды атайды. Оқушылардың басым бөлігі: қолдану талдау Өзгергіштіктің себептерін талдай алады Кейбір оқушылар: Модификациялық өзгергіштіктің маңызын тұжырымдайды.
Тілдік мақсаттар	Арнайы пәндік лексика мен терминология: Өзгергіштік, генотип, фенотип, тұқымқуаламайтын (модификациялық, фенотиптік) өзгергіштік, реакция мөлшері, бейімделу. Модификация, сапалы және сандық белгілер, вариациялық қатар. Диалог құруға /жазылымға қажетті сөздер топтамасы: Өзгергіштік болу мүмкін ... Модификациялық өзгергіштік ерекшеленеді ...

	Тұқымқуалайтын өзгергіштіктен тұқымқуаламайтын өзгергіштіктің ерекшелігі... Модификациялық өзгергіштіктің белгілері ...
Құндылықтарға баулу	Топтық жұмыс барысында ынтымақтастық орта қалыптастыру, өзіне және өзгеге, өзгелердің идеясы мен ойларына құрметпен қарау, коммуникативтік дағдыны қалыптастыру Өзіндік білім алуға, шығармашылықпен оқуға, сыни тұрғыдан талдауға бейімдеу
Пәнаралық байланыс	Медицина, селекция.

Сабақтың барысы

Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған жаттығу түрлері		Бағалау	Ресурстар
	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті		
Сабақтың басы Ұйымдастыру кезеңі Оқушылардың білімін өзектендіру	Сәлемдесу, оқушылардың сабаққа дайындығын қамту, төмендегі өлең шумағымен жағымды психологиялық ахуал орнату арқылы сәттілік тілеу. Өзіңе сен, өзіңнің күшіңе сен! Қос қолыңмен істеген ісіңе сен. Алысың да жақының сыйлайды, Өзіңді өзің төменге түсірмесің ! I. «Ой талқы» близнецы Тақтада бір жұмыртқалы егіздердің өзгерген суреттері көрсетіледі. Оқушы жауаптары арқылы өзгергіштік	«Classstols net» сервисі арқылы 4 топқа бөлінеді. Топ басшылары сайланып, бағалау парақтары беріледі. Суреттерге қарап сабақ тақырыбын ашады, ұсынылған сұрақтарға болжамды жауап береді. Оқушылар сұрақтарға жауап беріп сабақтың концепциясын анықтайды. Өзгергіштік түрлерімен танысады. Анықтама береді.	ҚБ ауызша мадақтау	Слайдты презентациялар 1,2,3 https://yandex.kz/video/preview/17494281098806307699

	ұғымына анықтама беріліп слайдтағы анықтамамен салыстырылады. Талқылау сұрақтары: 1.Өзгергіштік дегеніміз не? 2.Сыртқы орта әсерінен өзгерген ағза белгілері мен қасиеттері ұрпақтан ұрпаққа беріле ме? 3.Неге бір жұмыртқалы егіздер бір біріне ұқсамайды? 4.Терінің өзгерісі неге байланысты? - оқушылармен бірге сабақтың мақсатын ОМ анықтау; II. Бейне көрініс: «Модификациялық өзгергіштік»			
Сабақтың ортасы	III. «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі. I топ Модификациялық өзгергіштік дегеніміз не? Анықтама беру. Топтастыру сызбасы арқылы анықтама беру II топ Модификациялық өзгергіштікке әкелетін факторлар қандай? Жебежапырақ өсімдігінің жапырақтары неге әртүрлі? «Фишбоун» әдісімен өз жұмысын қорғайды. 	Оқулықпен жұмыс Оқушы берілген мәтінді жеке оқиды, жұппен талқылап, топпен ойларын ортаға сап постер дайындайды Дескриптор -Модификациялық өзгергіштікке тән сипаттамаларды жеке жеке анықтайды Дескриптор Себептерін анықтайды Дәлелдер келтіреді Факторларды атайды Тұжырым жасайды. Өз жұмыстарын «Венн диаграммасымен қорғайды.	Кері байланыс : «Екі жұлдыз, бір ұсыныс» Өзара бағаланады	Слайд 4,5,6,7

	III топ Модификациялық өзгергіштіктің мутациялық өзгергіштіктен айырмашылығы анықтап салыстырады. <i>Вени диаграммасы</i> Модификациялық өзгергіштікте генотип өзгере ме? Модификациялық өзгергіштік тұқым қуалай ма? Оқушылар өз тұжырымын нақты мысалдар келтіре отырып дәлелдеу керек Дескриптор -модификациялық өзгергіштікке тән сипаттамаларды атайды -мутациялық өзгергіштіктен айырмашылықтарын тауып салыстырады. IV топ Реакция мөлшері дегеніміз не анықтама беріп, мысал келтіре отырып тұжырым жасау -Реакция мөлшерін зерттеудің ғылым үшін қандай маңызы бар? Дескриптор -Реакция мөлшеріне анықтама береді. - мысалдар келтіреді			
Сабақтың соңы	IV. Сөздікпен жұмыс Реакция мөлшері дегеніміз... Тест тапсырмаларын орындау Оқушылардың материалды қаншалықты меңгергенін, қиындық	Жеке жұмыс Тест тапсырмаларына жауап беру Оқушы жауаптарын нақты мысалдармен дәлелдеу.	https://learningapps.org/2091839 Слайд8,9	

	келтірген тұстарын анықтау. Ү. Білімді бекіту Оқулықтың 7 кестесіндегі сипаттаманы нақтылай отырып, жауаптарын толықтырып қорытындылау. ҮІ Бағалау ұпайын шығару Үйге тапсырма Қалай орындау керектігі туралы түсініктеме беру Сұрақтарға өзіндік ізденіс жұмысын жүргізу туралы түсініктеме Сұрақ: Модификациялық өзгергіштіктің (ауыл шаруашылығында, медицинада, селекцияда) қандай маңызы бар ? Болжамды жауап Ағзалардың тіршілік ортасына бейімделін қамтамасыз етеді. Фенотиптік өзгергіштіктің заңдылықтарын білу арқылы сыртқы орта факторлар әсерінен фенотиптің қалыптасуындағы рөлін анықтауға мүмкіндік береді әртүрлі аурулардың алдын ала алады, дұрыс диагноз қою т.б. Рефлексия (Падлет тақтасы арқылы) 	Тақырып бойынша не білгені не қиындық келтіргені не ұнағанын жазады		
Саралау – Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз басқаларға қарағанда қабілетті оқушыларға қандай тапсырмалар бересіз? Барлық оқушылар...	Бағалау – Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап отырсыз? Бағалаудың қолданылу кезеңдері:	Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау. Сыныптастарымен қарым-қатынас процесінде (топтық және жұптық жұмыс)		

- модификациялық өзгергіштікті сипаттай алады. Басым оқушылар ... - модификациялық өзгергіштіктің ерекшеліктерін талдай алады Кейбір оқушылар... - реакция мөлшерін зерттеудің маңыздылығын әр түрлі жүйелермен байланыстыра алады. Оқушылардың өзіндік білім алуына, өзіндік ізденуіне бағытталған сұрақтар қою арқылы оқушылар тапсырмалар берілді.	сабақтың басында бұрын оқылған материал бойынша білімді жаңғырту кезінде. Сабақтың тақырыбын ашу барысында: суретті зерделейді және Модификациялық өзгергіштіктің мағынасын анықтайды. Сабақтың негізгі бөлігіндегі топтық жұмыс өзара бағалау арқылы бағаланады. онда әр жұп кезекпен өз дәлелдерін оқиды, ал келесі екі жұп келіседі немесе дәлелдемелерді жоққа шығарады.. Бекіту кезеңіндегі жұмыс өзін өзі бағалау арқылы жүзеге асады.	бала үшін эмоционалдық қолайлы мен жағымды психологиялық ахуалды қамтамасыз ету
Сабақ бойынша рефлексия	<i>Сабақтың мақсаттары нақты және қолжетімді болды</i> <i>Барлық оқушылар оқу мақсатына жетті</i>	

Адам өмірін қорғау – басты міндет

Егембердиева Камшат Абдыкасымова
 №42 орта мектебі, Тараз қ.

Ұзақ мерзімді жоспардың тарауы: Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма				
Мектеп: № 42 ОМ				
Күні: 16.02.2023ж				
Мұғалімнің аты-жөні: К.А.Егембердиева				
Сынып: 10				
Қатысқандар: 22 Қатыспағандар: 0				
Сабақтың тақырыбы:	Адам өмірін қорғау – басты міндет			
Осы сабақта қолжеткізілетін оқу мақсаттары: (оқу бағдарламасын а сәйкес)	10.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау; 10.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу; 10.4.4.1 сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу			
Сабақтың мақсаты:	1.Барлық оқушылар: Автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастырады және бағалай біледі. 2.Басым оқушылар: Материалдарды жазудың әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты сипаттайды. 3.Кейбір оқушылар: Сөзжасамдық және синтаксистік нормалардың жай күйін түсіндіреді.			
Сабақтың барысы:				
Сабақтың кезеңдері:	Мұғалімнің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру:	Оқушылар сурет қиындысын	Мұғалімнің	Суретті құрастыру

	Оқушылармен сәлемдесу, түгелдеу, топқа бөлу, топ ережесі. Бағалау парағы. Топқа бөлу: «Мені құрастыр» әдісі арқылы, әр топ сурет қиындыларын құрастырады. 1 топ: Халық 2 топ: Мемлекет 3 топ: Денсаулық Психологиялық ахуал қалыптастыру: «Топпен тілек» арқылы оқушылар топтарға жақсы тілектерін айтады. Үй тапсырмасы: «Сұрақтар керуені» әдісі арқылы үй тапсырмасына байланысты сұрақтар қойылады: 1. Жастар жаһандану үрдісіне өз үлесін қоса ала ма? 2. Қай мамандық иелері жаһандық мәселелерді шешуге атсалыса алады деп ойлайсыздар? 3. Бәсекеге қабілетті, жаңашыл маман болу үшін қандай ғылыми саласын таңдар едіңіздер?	құрастырып, топқа бөлінеді. Оқушылар атмосфералық-ынтымақтастық орта құрады. Оқушылар үй тапсырмасының сұрақтарына жауап береді.	бағалауы және оқушының бағалауы . ҚБ: Мұғалімнің мадақтау сөздері	1 топ 2 топ 3 топ
Сабақтың ортасы	«Бірлескен жұмыс» әдісі бойынша «Сақтандыру тарихы жайлы не білеміз?» аудиожазбаны тыңдап, мәтінді оқып, өзара талдайды, ақпараттарды топтармен бөліседі. (постермен жұмыс) 1. Тапсырма: 1 топ: «Адам өмірін қалай сақтауға болады?» Дескрипторы: оқушылар адам өмірін қалай сақтауға болатынын түсінеді. Бағалау критерийі: оқушылар адам өмірін қалай	Оқушылар аудиожазбаны тыңдап, мәтінмен жұмыс жасайды және постер қорғайды. Дескрипторы: оқушылар адам өмірін қалай сақтауға болатынын түсінеді. 3 балл	ҚБ: Топ басшысы бағалау парағын а оқушы жауабының балын қояды.	Мәтінмен жұмыс

	сақтауға болатынын түсіне алады. 2 топ: «Адам өмірін қорғауға арналған мемлекеттің міндеті қандай?» Дескрипторы: оқушылар адам өмірін қорғауға арналған мемлекеттің міндеттерін анықтайды. Бағалау критерийі: оқушылар адам өмірін қорғауға арналған мемлекеттің міндеттерін анықтай алады. 3 топ: «Денсаулық – өмір негізін» қалай түсінесіздер? Дескрипторы: оқушылар «Денсаулық – өмір негізі» денсаулық басты байлық екенін сипаттайды. Бағалау критерийі: оқушылар «Денсаулық – өмір негізін» сипаттай алады. «Білгенінді сарала» әдісі арқылы тіркестердің мағыналық байланысын анықтайды 2. Тапсырма: Синтаксистік нормаға сай келмейтін тіркестермен жұмыс, кестені толтыру (дәптермен жұмыс) <table><tr><td>Тілдік мәлімет</td><td>Менің түсіндірмен</td></tr><tr><td>Кәрі қарт</td><td></td></tr><tr><td>Шынайы шындық</td><td></td></tr><tr><td>Балғын сәби</td><td></td></tr></table> Дескрипторы: оқушылар синтаксистік нормаға сай келмейтін тіркестерді анықтайды.	Тілдік мәлімет	Менің түсіндірмен	Кәрі қарт		Шынайы шындық		Балғын сәби		Дескрипторы: оқушылар адам өмірін қорғауға арналған мемлекеттің міндеттерін анықтайды. 3 балл Дескрипторы: оқушылар «Денсаулық – өмір негізі» денсаулық басты байлық екенін сипаттайды. 3 балл Жалпы: 9 балл Оқушылар «Білгенінді сарала» әдісі арқылы тіркестердің мағыналық байланысын анықтайды. Дескрипторы: оқушылар синтаксистік нормаға сай келмейтін тіркестерді анықтайды. 1 балл жалпы: 3 балл	ҚБ: Топ басшысы бағалау парағын а оқушы жауабының бағын қояды.	Дәптермен жұмыс
Тілдік мәлімет	Менің түсіндірмен											
Кәрі қарт												
Шынайы шындық												
Балғын сәби												

	Бағалау критерийі: оқушылар синтаксистік нормаға сай келмейтін тіркестерді анықтай алады. «Минуттық шешім» әдісі бойынша әр топ қойылған сұрақтарға жауап береді. 3. Тапсырма: 1 топ: Халық не жасайды? 2 топ: Мемлекеттен не күтеміз? 3 топ: Денсаулық үшін не істейміз? Дескрипторы: оқушылар қойылған сұрақтарға шынайы жауап береді. Бағалау критерийі: оқушылар қойылған сұрақтарға өмірмен байланыстыра отырып, шынайы жауап бере алады. «Не білдік?» әдісі бойынша «Адам өмірін сақтандыру дұрыс па, әлде бұрыс па?» туралы түсінік береді.			
Сабақтың соңы	Мұғалім сөзі: «Адам, оның өмірі, құқығы мен тәуелсіздігі – еліміздің ең басты байлығы» Үйге тапсырма: Оқулықтағы 98 бет, 7-жаттығу Кері байланыс Қолыңмен көрсет Түсінікті әрі қызықты болды Сыбақ үшін рәсім Өздерің көңілге аламын Бәрін де түсінікті Менің ойым Мәңгілік ел	Оқушылар «Минуттық шешім» әдісі бойынша қойылған сұрақтарға жауап береді. Дескрипторы: оқушылар қойылған сұрақтарға шынайы жауап береді. 1 балл жалпы: 3 балл Оқушылар «Не білдік?» әдісі бойынша «Адам өмірін сақтандыру дұрыс па, әлде бұрыс па?» туралы түсінік береді, қорытынды жасайды.	ҚБ: Топ басшысы бағалау парағын а оқушы жауабын ың балын қояды. ҚБ: Мұғалімнің мадақтау сөздері, бағалау парағын дағы сабақ барысын	Кері байланыс

		Оқушылар үй тапсырмасын алады. Оқушылар қолымен көрсету арқылы кері байланыс жасайды.	да алған балын айтады.	

«Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары

Ештаева Нұрғалия Нұрғалиқызы
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы, Жамбыл облысы

Білім беру ұйымының атауы	Көктал орта мектебі			
Пәні:	Қазақстан тарихы			
Бөлім:	Қоғамдық-саяси ойдың дамуы			
Педагогтің аты-жөні:	Ештаева Нұрғалия Нұрғалиқызы			
Күні:	03.03.2023 жыл			
Сынып: 11 «б»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:		
Сабақтың тақырыбы:	«Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары			
Оқыту мақсаты:	11.3.2.2 Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастарын салыстыру; 11.3.1.2 Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін бағалау			
Сабақтың мақсаты	«Алаш» қозғалысы қайраткерлерінің саяси көзқарастарын түсіндіреді;Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына зиялы қайраткерлердің қосқан үлесін талдайды. Мемлекеттің дамуындағы саяси партиялардың рөлін бағалайды			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру Өзін-өзі тексеру Өткен білімді еске түсіру	Топқа бөлу: Facebook , Tik-tok «kahoot» әдісі Мына суреттер сіздерге қандай ой салады? Сабақтың оқу мақсатымен, күтілетін нәтижелерімен таныстыру	Өз қалаған суретті таңдайды; Суреттер мен сұрақтарға қарап, Алаш зиялыларының тарих сахнасындағы маңызы туралы ұялы телефонды пайдаланып,жауап береді	ҚБ Мониторға 1,2,3 орын иеленген оқушылардың аты шығады https://create.kahoot.it/share/24-02-2023/d7af996d-4d61-488f-add3-ed83063d7994	

				
Төңкерілген сабақ	«Суреттер сөйлейді», «Теппешек», «Монитормен жұмыс», 1. «Алаш» қозғалысы 2. А.Байтұрсынұлының қоғамдық – саяси көзқарасы 3. М. Дулатұлының қоғамдық – саяси көзқарасы 4. Алаш қозғалысы қайраткерлерінің 1916 жылы қазақтарды тыл жұмыстарына алу көзқарасы 5. «Алаш» партиясының құрылуы 6. «Алаш» партиясының негізгі бағдарламалық ұстанымдары 7. Алашорда автономиясы 8. Кеңес өкіметінің Алаш қайраткерлеріне саяси рақымшылығы Дескриптор Топтық жұмыс «Суреттер сөйлейді», «Теппешек», «Монитормен жұмыс», «Кітап», «Кинолента» 1. «Алаш» қозғалысы жайлы нақты мағлұмат береді; 2. А.Байтұрсынұлының қоғамдық – саяси көзқарасын анықтайды; 3. М. Дулатұлының қоғамдық – саяси көзқарасын анықтайды; 4. Алаш қозғалысы қайраткерлерінің 1916 жылы қазақтарды тыл жұмыстарына алу көзқарасын анықтайды; 5. «Алаш» партиясының құрылуын ашып береді; 6. «Алаш» партиясының негізгі бағдарламалық ұстанымдарымен таныстырады; 7. Алашорда автономиясы жайлы мағлұмат береді; 8. Кеңес өкіметінің Алаш қайраткерлеріне саяси рақымшылығын түсіндіреді Қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырма	1-қадам: ақпараттықорға найзерментаны сады 2-қадам: берілгенүлгігес айөрөкілгетүйі ндеметүзеді 3-қадам: түйіндемесінке лесіотпарғаұс ынады 4-қадам: топтықбағалау Әрбір оқушы бір сұрақ бойынша өз позициясын анықтайды, топ спикері 3 жауапты толық жариялайды, топ ұстанымын жеткізеді Дескриптор: қайраткерлерінің саяси көзқарастарына әсер еткен тарихи оқиғаны біледі; - қайраткерлер өз ойларын қандай аудиторияға бағыттағанын анықтайды; - қайраткерлердің көзқарасын, мақсаттарын анықтайды;	ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады «Ең үздік жауап» ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады «Екі жұлдық,бір ұсыныс» Өзін-өзі бағалау	 Сәкен СЕРІ КБАЕВ тарихғылы мдарының кандидаты https://www.youtube.com/watch?v=6y_IrjPM7t0 Алашордаа втономиясы

	Деректерге және өз біліміңізге сүйеніп, «Алаш» қозғалысы қайраткерлерінің саяси көзқарастарын НІРР формуласы бойынша Талдаңыз <table> <tr> <td>H - istorical context - тарихи контекст (ахуал, жағдайлар)</td> </tr> <tr> <td>I- ntended audience - мақсатты аудитория</td> </tr> <tr> <td>P - oint of view (author's) - автор көзқарасы</td> </tr> <tr> <td>P - urpose (author's) - автор мақсаты</td> </tr> </table> ЕБҚ оқушыға суреттер/иллюстрация, қысқаша жазба, схема ұсыныңыз WordWall программасы арқылы ойындар ойнап, сұрақтарға жауап беру; https://wordwall.net/ru/resource/53114944	H - istorical context - тарихи контекст (ахуал, жағдайлар)	I- ntended audience - мақсатты аудитория	P - oint of view (author's) - автор көзқарасы	P - urpose (author's) - автор мақсаты			
H - istorical context - тарихи контекст (ахуал, жағдайлар)								
I- ntended audience - мақсатты аудитория								
P - oint of view (author's) - автор көзқарасы								
P - urpose (author's) - автор мақсаты								
Бекіту	Сабақты қорытындылау XX ғас. бас кезіндегі идеогиялық күрестің тарихи маңызы қандай? Үйге тапсырма «Алаш» ұлттық идеясы ның маңызы» тақырыбында эссе жазу.	Сабақтың тақырыбын қорытындылау	«Ең үздік эссе»					
Кері байланыс	«Бұл сабақты оқып, мен...» Білмеймін Білемін Түсінемін Түсінемін және қолдана аламын Басқа біреуді үйрете аламын	Тақырып бойынша не білетінің, не білгісі келетінің, не білгенін Padlet -ке жазады https://ru.padlet.com/nurgali_aeshtaeva/11-qk5ppftqbnyrcox	Оқушылар бағалай критерийлерім ен өз деңгейлерін бағалайды	Padlet платформасы арқылы				

«Шашты» әңгімесінің композициялық ерекшелігі

Ибраева Ж.К.

№36 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім: Парасат пайымы		Мектеп: №36		
Күні: 20.01.2023ж		Мұғалімнің аты-жөні: Ибраева Ж.К		
Сынып: 10 «А» ЖМБ		Қатысқандар: 21 Қатыспағандар: 0		
Сабақтың тақырыбы		«Шашты» әңгімесінің композициялық ерекшелігі		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары		10.2.1.1 әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау. 10.3.2.1 көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру.		
Сабақ мақсаттары		- әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды. - көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді.		
Жоспар				
Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	1. Ұйымдастыру кезеңі: 2.Қағаз қиындылары арқылы топқа бөлемін. 3.Қызығушылықты ояту. «Айналым бекеті» әдісі Өткен сабақты пысықтау 1.А.Кемелбаева кім? Қай жерде өмірге келді? 2.Ол қандай оқу орындарынан білім алды? 3.Қандай қызметтер жасады? 4. Кемелбаеваның қаламынан туған қандай шығармаларды білесіңдер? 	Айналым бекетіне кімнің аты түссе, сол оқушы сұраққа жауап береді	Дескриптор: -автордың өмір жолын жинақтайды; -білімін тексереді; ҚБ. «Бағалау парағы»	10-сынып «Қазақ әдебиеті» оқулығы «Айналым бекеті»
Сабақтың ортасы	1-топ: «Азаттық» 2-топ: «Еркіндік» 3-топ: «Ерлік» 1-тапсырма. Жеке жұмыс «Оқиға картасы» әдісі «Шашты» әңгімесінің композициялық құрылысына талдау жасау үшін мына сұрақтарға жауап берейік.	Оқушылар қима қағаздарды құрастыру арқылы топқа бөлініп отырады	Дескриптор: -көркем шығарманың мазмұнын біледі;	Слайд арқылы сұрақтар көрсету

Сабақтың соңы	1.Әңгімедегі оқиға қай жерде, қалай басталады? Оқиғаға қандай кейіпкерлер қатысты? 2.Әңгімедегі оқиға қай жерде, қалай дамыды? Оған қандай кейіпкерлер қатысты? 3.Әңгімедегі оқиға қалай шиеленісті? Оған кімдер қатысты? 4.Әңгімедегі оқиғаның шарықтау шегі қалай өріс алды? Оған қатысқан кейіпкерлерді таратып айтыңыз? 5.Әңгімедегі оқиға қалай шешімін тапты 6.«Шашты» әңгімесінің идеясы қандай?	 	2-тапсырма. Топтық жұмыс. 1-«Азаттық» тобы. «ВЕНН диаграмма» әдісі Екі халықтың шығарма бойында көрінген қасиеттерін салыстырады. <table><tr><td>Қазақтар бейнесі</td><td></td><td>Түрікпендер бейнесі</td></tr><tr><td></td><td>Ұқсастығы</td><td></td></tr></table> 2-«Еркіндік» тобы. Шығарманы композициялық құрылысына талдайды. 3-«Ерлік» тобы. «Шеринг» әдісі бойынша «Шашты әңгімесі туралы өз ойым» шағын эссе жазу. Әр оқушы екі сөйлемнен жазады, бір-бірінің ойын жалғастырып кетеді, соңғы оқушы оқиды. 3-тапсырма. Топтық жұмыс. 1-«Азаттық» тобы. «SWOT» талдауы Тасқұл карт образын оқиғаның қай бөлімінен көреміз?. 2-«Еркіндік» тобы. «FILA» әдісі	Қазақтар бейнесі		Түрікпендер бейнесі		Ұқсастығы		Әр оқушы жеке –жеке сұрақтарға жауап береді «ВЕНН диаграмма» әдісі арқылы топпен жұмыс жасайды Қазақтар мен Түрікпендерді салыстырады Топпен жұмыс жасайды 1-топ Тасқұл карттың бейнесіне талдау жасайды 2-топ Кенжебектің бейнесіне талдау жасайды 3-топ Атажанның іс-әрекетіне көзқарастарын білдіреді	-сюжеттік-композициялық талдау жасайды; ҚБ. «Бағалау парағы» Дескриптор: -екі халықтың шығарма бойында көрінген ерекше қасиеттері не талдау жасайды; -ойларын дәлелдейді ; ҚБ. «Бағалау парағы» Дескриптор: -кейіпкер бейнесін ашатын деректер жинап, кейіпкер туралы ой-пікірін білдіреді; - кейіпкердің образдық бейнесін ашатын сұрақтар дайындап, автордың кейіпкерді суреттеуде қолданған тәсілін	ҚБ. «Бағалау парағы»
	Қазақтар бейнесі		Түрікпендер бейнесі									
	Ұқсастығы											

	Кенжебек образына талдау жасаңыздар. F(Дерек) - шығармадағы кейіпкер бейнесін ашатын деректер жинау. I (Пікір) – кейіпкер туралы өзіңіздің ой-пікіріңізді білдіріңіз. L(Сұрақ) – кейіпкердің образдық бейнесін ашатын сұрақтар дайындаңыз. A(Іс-әрекет) – автордың кейіпкердің бейнесін суреттеудегі қолданған тәсілін айтыңыз. 3-«Ерлік» тобы. «ПОПС» формуласы Атажан байдың іс-әрекетіне өз көзқарастарыңызды білдіріңіз. Бағалау Бірінші сөйлем. «Менің ойымша...» Екінші сөйлем. «Себебі, мен оны ... деп түсіндіремін.» Үшінші сөйлем. «Оны мен ... дәлелдермен, фактілермен дәлелдеймін.» Төртінші сөйлем. Мынадай қорытындыға келдім... Қорытындылай келе, бүгінгі сабағымыздан көптеген мәліметтер алдық деп ойлаймын. Құлдықтағы өмір, азаттық, ұлттық рух туралы білдік. Бүгінгі таңда адам құқығын қорғайтын, тәуелсіздігімізді айқындайтын Ата Заңымыз бар. Ол Заң толық сақталған кезде ғана, адамзат құқығы тең болады. Сабағымды, Көбегенова Болардың мына өлең жолдарымен түйіндегім келіп отыр. Үйге тапсырма : Баспасын туған жерге жат таңбасын, Бөрі етектең, жағадан жау аттанбасын. Ана-бала бір-бірін жоқтамасын Адамзаттың құқығы тапталмасын. Оза білсін біліммен жастар алға, Бір ел қармақ салмасын басқаларға. Азулы әлсізге тіс батырмаса,		анықтайды ; Дескриптор: - кейіпкерге өз көзқарасын білдіріп, өз пікіріне дәлелдер келтіреді; - кейіпкерлерді талдай отырып, қорытындыға келеді; ҚБ. «Бағалау парағы»	ҚБ. «Бағалау парағы» арқылы топ басшылары бағалап шығады.
		«3 Қ» әдісі Қызық-Қиын-Қажет-стикерге жазып жабыстырады.		

Көңілден шер, көзіңнен жас тамар ма?
Дүние тазарса екен сұмдығыңнан,
Алмасын жаман әдет бір қырыңнан.
Жаратқан сақтаса екен зұлымдықтан,
Ұлыңды құл, қызыңды күң қылғаннан.

Авторы: Көбегенова Болар

Бағалау парағы арқылы бағаланады

«3 Қ» әдісі

Қызық-

Қиын-

Қажет-

**«Шашты әңгімесіне менің
көзқарасым» эссе**

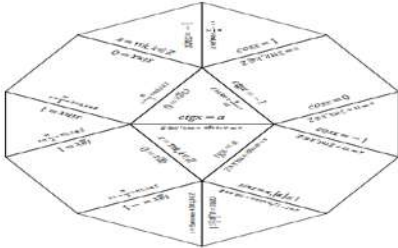
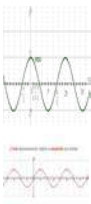
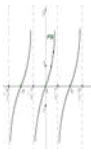
Тригонометриялық теңдеулер және олардың жүйелерін шешу әдістері

Кашкинбаева Майрамкул Нуршабаевна
№36 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлім:	10.2А Тригонометриялық теңдеулер
Педагогтің Т.А.Ә.	Кашкинбаева М.Н
Күні:	16.11.2022 ж
Сынып:10 «А»	Қатысушылар саны: 21 Қатыспағандар саны: 21
Сабақтың тақырыбы	Тригонометриялық теңдеулер және олардың жүйелерін шешу әдістері
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	10.2.3.10 - квадрат теңдеуге келтірілетін тригонометриялық теңдеулерді шеше алу
Сабақтың мақсаты	Тригонометриялық теңдеулерді квадрат теңдеуге келтіру арқылы шешеді.
Бағалау критерийлері	Тригонометриялық теңдеулердің шешімдерінің жалпы формулаларының қорытылуын біледі және есеп шығаруда қолдана алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 мин	Ұйымдастыру кезеңі: а) Сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу. ә) Атмосфералық ахуал қалыптастыру І. «Көршінді тексер» әдісімен үй жұмысы тексеріледі Алдыңғы білімді еске түсіру а).«Білімді сынап көр» Ауызша сұрақтар. 1.Тригонометриялық теңдеу деп нені айтады? 2.Қарапайым тригонометриялық теңдеу дегеніміз не? 3.Тригонометриялық теңдеуді шешу дегеніміз не? 4.$y = \sin x$ және $y = \cos x$ функциясына кері функцияны қалай белгілейді және қалай оқиды? 5.Тригонометриялық теңдеулерді шешудің неше жолы бар және атап айту керек? Топқа бөлу. /есептер таратылады/ І–топ «Синус» ІІ– топ «Косинус» ІІІ– топ «Тангенс» Оқушылар 3 топқа бөлінеді	<i>Тақтадағы жауаптарымен сәйкестендіреді</i> Оқушылар алдыңғы білім бойынша негізгі идеяларды жинақтап, саралайды. Берілген есептерді шығарып топқа бөлінеді	Мұғалім тарапынан мадақтау жүргізіледі.	Мұғалім презентациясы

				
Сабақтың ортасы 25 мин	1 - тапсырма: «Тарсия» әдісімен <u>топтық жұмыс</u> жүргізіледі. Әр топтың оқушыларына жеке-жеке таратылады, бір жағында тапсырма, екінші жағында жауаптарымен сәйкестендіру керек. Жауаптарының ішіндегі теңдеу түбірлерін тауып, сәйкестендіреді. «Тарсия» әдісімен құрастырылған фигураны кері айналдыру ұсынылады, шыққан сурет жайлы оқушылар ойы тыңдалады 2-тапсырма: «Ойлан-бірік-талқыла!» әдісі арқылы <u>топтық жұмыс</u> жасайды. /оқушылар оқулықтан №20.6 есепті орындайды / Теңдеулердің түбірлерін тауып, қосындысының мәнін анықтайды. I-топ тапсырмасы: 1-есеп $\sin^2 x - \sin x + 2 = 0 \quad x \in [0; 360]$ II-топ тапсырмасы: 2-есеп $5\cos^2 x + 5\cos x = 1 - 3\sin^2 x \quad x \in [270; 450]$ III-топ тапсырмасы: 3-есеп $\sin x + \sin 2x + \sin 3x + \sin 4x = 0 \quad x \in [0; 180]$	Оқушылар бірлесе отырып есептердің жауаптарын табады; Дескриптор -қарапайым тригонометриялық теңдеуге келтіреді; -дербес жағдайлардағы формулаларды пайдаланады; -теңдеуді шешеді. Оқушылар бірлесе отырып есептердің жауаптарын табады; Дескриптор -тригонометриялық функцияларды түрлендіру формулаларын қолданады; -теңдеуді квадрат теңдеуге келтіреді; -теңдеудің түбірін табады; -жауабын жазады. Тригонометриялық теңдеулерді квадрат теңдеуге келтіре тәсілімен орындайды, математикалық тілде айтып, диалогтік қарым-қатынасқа түседі Дескриптор -тригонометрия	ҚБ «Ең үздік жауап» ҚБ Мұғалім ауызша кері байланыс береді Тамаша! Жақсы! Талпын!	 түрлі түсті фигуралар

Бекіту	3-тапсырма: «Ойлан, жұптас бөліс» әдісі <u>жұптық жұмыс</u> / Оқушылар жұптасып жұмыс жасайды. Бір топқа 5 теңдеуден беріледі/ «ZipGrade» тәсілімен оқушының жұмыстары тексеріледі. Оқушылар бір-бірімен әңгімелесу арқылы есеп орындап ой қорыта алады, жұптық жұмыс жүреді. I топ 1. $\cos x = \frac{\sqrt{3}}{2}$ A) $x = \pm \frac{\pi}{6} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ B) $x = \pm \pi + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ C) $x = \pm \frac{\pi}{2} + \pi n, n \in \mathbb{Z}$ 2. $\sin x = \frac{1}{2}$ A) $x = (-1)^k \frac{\pi}{6} + \pi n, n \in \mathbb{Z}$ B) $x = (-1)^k + 2\pi n$ C) $x = \pm \frac{\pi}{2} + \pi n, n \in \mathbb{Z}$ 3. $\operatorname{tg} x = -\sqrt{3}$ A) $x = -\frac{\pi}{3} + \pi n, n \in \mathbb{Z}$ B) $x = \pm \frac{\pi}{6} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ C) $x = \pi + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ 4. $\operatorname{ctg}(x + \frac{\pi}{4}) = \sqrt{3}$ A) $x = -\frac{\pi}{12} + \pi n, n \in \mathbb{Z}$ B) $x = \pm \frac{\pi}{6} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ C) $x = \pi + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ 5. $\operatorname{tg} 5x = -\frac{\sqrt{3}}{2}$ A) $x = -\frac{\pi}{30} + \frac{\pi n}{5}, n \in \mathbb{Z}$ B) $x = \pm \frac{\pi}{6} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ C) $x = \pi + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ Тест жұмысы [quizizz платформасында орындайды] 1. $\sin x = 1$ A) $\frac{\pi}{2} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ B) $\frac{\pi}{3} + 2\pi n$, C) $\frac{\pi}{6} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ 2. $\cos x = 1/2$ A) $\pm \frac{\pi}{3} + 2\pi n$, B) $\frac{\pi}{3} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ C) $\frac{\pi}{6} + 2\pi n$, 3. $\cos x = \sqrt{3}/2$	лық функцияларды түрлендіру формулаларын қолданады; -теңдеуді көбейткіштерге жіктейді; -теңдеуді шешеді; жауабын жазады .Оқушылардың жеке қажеттіліктері үшін В,С деңгейіндегі тапсырма ұсынылады. Тест тапсырмаларын орындап тақтадан нәтижесін көреді.	түрлі түсті фигура лар

	$A) \pm \frac{\pi}{6} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ B) $\frac{\pi}{3} + 2\pi n$, C) $\frac{\pi}{6} + 2\pi n$, $4. \sin x = 1/2$ $A) (-1)^n \frac{\pi}{6} + \pi n$, B) $\frac{\pi}{3} + 2\pi n$, C) $\frac{\pi}{6} + 2\pi n$, $5. \operatorname{tg} x = \sqrt{3}$ $A) \frac{\pi}{3} + \pi n, n \in \mathbb{Z}$ B) $\frac{\pi}{3} + 2\pi n, n \in \mathbb{Z}$ C) $\frac{\pi}{6} + 2\pi n$, 			
Сабақтың соңы 5 мин	«Жетістік баспалдағы» әдісі 	Оқушылар сабақты қорытындылап, стикерлер көмегімен «Жетістік баспалдағы» әдісі арқылы кері байланыс береді. -оқушылар барлығын түсінсе -жартылай түсінсе -ештеңе түсінбесе	«Жетістік баспалдағы» 	
Үй тапсырмасы	Тақырыпты мазмұндайды, тригонометриялық теңдеулерді шешудің неше тәсілдері бар? Ой түйін дайындаңыз №20.7 есепті орындау 1) $\frac{\sin 3x}{\sin x} = 0$ 2) $\frac{\cos x}{\cos 3x} = 0$	Оқушылар үй тапсырмасын күнделіктеріне жазып алады		

Білімді ұрпақ – іргелі елдің кепілі

Инкарбаева Жанар Ержановна
 А.Пушкин атындағы №41 көпсалалы гимназия, Тараз қ.

Білім беру ұйымының атауы	«А.Пушкин атындағы №41 көпсалалы гимназия»	
Пәні:	қазақ тілі мен әдебиеті	
Бөлім:	Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі	
Педагогтің аты-жөні	Инкарбаева Жанар Ержановна	
Күні:	07.12. 2022 жыл	
Сынып: 11 «СГ»	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Білімді ұрпақ – іргелі елдің кепілі	

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	11.1.5.1 мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 11.4.1.1 ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, үндеу жазу;
Сабақтың мақсаты	Мәтінге қатысты негізгі ойды анықтайды, көтерілген мәселеге қатысты өз позициясын білдіреді, стильдік ерекшеліктерді сақтап, үндеу хат жазады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі 2 мин	1. Сәлемдесу, кезекшімен сұхбат Психологиялық ахуал туғызу «Мен саған сенемін, себебі ...» тіркесін жалғастыру. Бағалау парағымен таныстырып, бағалау критерийін айтып өтеді	Сәлемдеседі Қатарға тұрып, берілген ұранды жалғастырады		Бағалау парағы, асықтар, төсбелгілер
Үй тапсырмасын тексеру 3 мин	«Тәуелсіздік жетістіктері» тақырыбына дайындалып келу. Эссе, өлең, қосымша ақпарат, т.б. 11 «СГ» сыныбының флешмобын қойып, тәуелсіздікке қатысты ойларын сұрайды, идеясы қандай?	Дескриптор: Тәуелсіздік туралы айтады - 1 Сұрақтарға жауап береді -1	2 балл	Осы сынып оқушыларының флешмоб жарысында билеген видеосы
Жаңа білім 2 мин	Жаңа сабаққа шолу. Жаңа сабақты Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың сөзімен бастасақ: «Бұл заман білекке сенетін емес, білімге сенетін заман». Жаңа сабақтың тақырыбын анықтау үшін «Диафильм» көрейік.	 «Диафильм» ішінен қызылмен жазылған сөздерді дұрыс тапса, сабақтың тақырыбын анықтайды.		Видео слайд
Тыңдалым 3 мин	Тыңдалым. Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың жастарға айтқан үндеуінен үзінді тыңдау.			«Филворд» кестесі

Тыңдалым алды тапсырмалары 5 мин Дәптермен жұмыс 2 мин Топпен жұмыс Сергіту сәті Білімді шыңда	 1. «Филворд» кестесінен тыңдалым ішінде кездескен жаңа сөздерді табады. 2. Есімдіктерді теріп жазу 3. Мақал-мәтелдерді табады Мәтінде кездескен есімдіктерді тауып, сөйлем құрастыру, мағынасына қарай ажырату. «Айналмалы бекеттер» 1 бекет: Жинақы мәтін - компрессия 2 бекет: Үндеу хат 3 бекет: Ант береміз «Эмоциялы фраза» ойыны -ренжіп -күліп -айқайлап -қуанып -әңдетіп -жылап -қорқып «Білімнен еңбекке» ойынын жүргізеді, бейне, тест сұрақтары қойылады.	Дескриптор: Сөздерді табады 1 Есімдікті табады, сөйлем құрастырады 1 Мақал-мәтелді табады 1 Тактаға және дәптерге жазады 1 Дескриптор: -негізгі ойды анықтайды 1 -мәтін мазмұнын қысқартып жазады 1 -өз ұсыныстарын білдіреді 1 -стильдік ерекшелікті сақтап, үндеу хат жазады 1 -өз ойларын жазады 1 -сенімді ақтайды 1 «Мен грантқа түсемін» деген фразаны әр түрлі эмоцияда айтады. Дескриптор: -сұрақтарға жауап береді 1	3 балл 1 балл 3 балл 1 балл	А4 форматты қағаз слайд

	2 - СУРАҚ Ортағасырлық қала. ІҮ-Х ғ бұл қаланың орнында Шауғар мекені болған. XII-XIV ғасырда қала «Яссы» деп аталды. Бұл қалада үлкен кесене тұрғызылғаннан кейін түріктердің діни орталығына айналған. 7 - СУРАҚ 	8 - СУРАҚ 4 - СУРАҚ Менделеев кестесінде қай элемент Ag әріптерімен белгіленеді? Алтын Күміс Мыс Алюминий		
Сабақты бекіту	«Kahoot» онлайн ойыны https://create.kahoot.it/details/d3ab61cd-d297-4824-83c3-41d7847ac520 1. Президентіміз Қазақстан жастары үшін қандай қасиеттерді маңызды деді? 2. Қазір білімнің заманы.... 3. Екінші қасиетке қатысты мақалды айтыңыз. 4. Президенттің айтуынша, ең асыл қасиет – ол 5. Қазақстанның болашағы кімге байланысты? 6. Ел үмігін ақтайсыздар ма? 7. Бүгінгі сабақтың мақсатына жеттіңдер ме? Кері байланыс. «15 секунд»	оқушылар 15 секунд ішінде сабақ бойынша не істеді, қандай тапсырма орындағаны туралы айтып шығады Ойларын қорытып, кері байланыс береді Оқушылар сабақ бойы жасаған тапсырма, ұнады, ұнамағанын 15 секундта айтып шығады.	ҚБ асық	
Үй тапсырмасы	Грантқа түсудің 5 жолын жазу			
Бағалау кезеңі	Мұғалім ауызша бағалайды, оқушыларға төсбелгі береді. 	Оқушылар балдық жүйе бойынша өз өздерін бағалайды.		Қима қағаздар

«Әлемдегі биік таулар» Мамаева Айнура Асановна №6 орта мектебі, Тараз қ.		
Бөлім: 3. Таулар сыры		
Мұғалімнің аты-жөні	Мамаева А.А.	
Күні:	12.10.2022 ж.	
Сынып: 10 «А»	Қатысқандар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Әлемдегі биік таулар	
Оқу бағдарламасына сәйкес негізделген оқу мақсаттары	6.3.3.1 - орта көлемді шығармаларды түсіну, тақырыбы мен негізгі ойды анықтау; 6.2.3.1 - ауызша мәтіндер құрауда сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту;	
Сабақтың мақсаттары	Барлығы: орта көлемді шығармалардың мазмұнын түсінеді;	
	Көбі: шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтайды;	
	Кейбірі: ауызша мәтіндер құрауда сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айтады;	
Бағалау критерийі:	- шығарманың тақырыбы мен негізгі ойын анықтайды; - ауызша мәтіндер құрайды; - сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айтады;	
Ресурстар	Оқулық, суреттер, топқа бөлуге арналған кеспе қағаздар және маркерлер, магниттер, топтық тапсырмалар, кері байланыс, стикер, интерактивті тақта, ғаламтор, ұялы телефон	
Әдіс-тәсілдер	«Өзіңізге тілегенді - басқаларға тілеңіз!» жаттығуы, «Құпияны іздейміз», «Өкіл», «Тоғыз ромб», «Үш қадамдық сұхбат», Testwizard.ru, «Google com», «Шығамыз, білім шыңына!» әдіс-тәсілдері	
Сабақтың барысы		

Сабақтың кезеңдері уақыты Сабақтың басы 4 мин.	Мұғалімнің іс-әрекеті Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгелдеу. Сынып реттілігін қадағалау. 2. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру. Психологиялық жағымды ахуал қалыптастыру «Өзіңізге тілегенді - басқаларға тілеңіз!» жаттығуы Әр оқушыға 10-15 секунд уақыт аралығында ішінен өзіне бір немесе бірнеше ізгі тілек тілеу тапсырылады. Содан кейін қатысушылар жұпқа бөлініп, бір-бірінің қолынан алып, өзіне тілеген тілеген жұптасына айтады. Жаттығуға мұғалім де қатысады.	Білім алушылармен сәлемдесемін. Білім алушылардың іс-әрекеті Мақсаты: Мұғалім мен білім алушылар бір-біріне тілектерін білдіреді. Жаттығу білім алушылардың тыңдау дағдыларын дамытуға, сыйластықтары мен ынтымақтастықтарын арттыруға бағытталады, сондай-ақ барлық білім алушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады.		Ресурстар
	3. Топқа бөлу. Таулардың суреттерін тандап алып, топқа бөлінеді. (2 суреттің бірін тандап алу) «Құпияны іздейміз» әдісі. Оқушылар берілген суреттер арқылы сабақтың тақырыбын анықтайды. 2 суретті салыстырып, пікір білдіру арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын қойып, талқылау жүргізеді.	Сұрақтарға жауап береді. Тақырыпты ашады. 1. Әлемде қанша биік шың бар? 2. Оларды тағы қалай атайды? 3. Олар қандай тау жоталарында орналасқан? 4. Бұл тау жоталары қай елдерді алып жатыр? Топтар	Бағалау парақтарын таратамын.	Бейне көрініс. Презентация. Оқулық. Суреттер. Ұялы телефон.

	Оқушылар сұрақтарға жауап бергеннен кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсатын таныстырады. Мұғалім оқушыларды бағалау парағымен таныстырады. Үй тапсырмасын сұрап, қорыту. Testwizard.ru 1.«Мен таулықпын» өлеңін кім жазған? А. М.Мақатаев Ә. Т.Молдағалиев Б. С.Мұқанов 2. М.Мақатаев кім? А. акын Ә. жазушы Б. ғалым 3. М.Мақатаев қай жерде дүниеге келген? А. Алматы облысы, Қарасаз ауылында Ә. Райымбек ауданы, Баян ауылы Б. Семей қаласы, Майтыкөл ауылы 4. «Мен таулықпын» өлеңінде кім туралы айтылған? А. акын туралы Ә. ғашығы туралы Б. отбасы туралы	 Гималай Эверест Үй жұмысын қорыту. Білім алушылар ұялы телефон арқылы тестті орындап, алған білімдерін қорытады. 	Бір-бірін бағалайды. Өзара баға - лайды. «Қошемет» әдісі.	master@ test wizard. ru
Сабақтың ортасы 2 мин.	Жаңа сабақ: Бейнекөрініс. Әлемдегі биік таулар туралы мәліметтермен танысады.		Бір-бірін бағалайды. Өзара баға - лайды.	https://youtu.be/dI1WVnZkK2I

15 мин.	Топтық жұмыс. 1-тапсырма. Екі топқа 2 мәтін беріледі. «Өкіл» әдісі бойынша әр топтан бір-екі оқушыдан шығып, мәтіннің мазмұнын топтар бір-біріне айтады. 1. Әлемдегі биік таулар 11 желтоқсан - халықаралық тау күні. Таулар - әлемнің төрттен бір бөлігін алып жатыр. Гималай - әлемдегі ең биік тау. Ондағы ең биік шың - Джомолунгма. Гималай тауының ұзындығы 2400 км, ал ені 350 км. Жапониядағы ең биік тау - Фудзияма. Фудзи Токио қаласының оңтүстік шығысынан небәрі 80 шақырымдай жерде окшау тұрған жанартау. Батыс жартышардағы ең биік тау - Аконкагуа. Ол бас Аргентинаның Чиллимен шекаралас жерінде орналасқан. Олимп тауы - Грекиядағы ең биік тау. Әлемдегі екінші үлкен континент - Африка. Килиманджароның биіктігі - 5895 м. Кенияның биіктігі - 5199 м. Олар сөнген жанартаулар болып есептеледі. Әлемдегі ең биік шыңдар - Эверест, Монблан және Эльбрус. 2. Қазақстандағы ең биік таулар Қазақстандағы ең биік әрі танымал таулардың	2 топ берілген мәтіндер бойынша мәліметтерді жинақтап, мазмұнын айтып, таныстырады. Дескриптор - шығарманың тақырыбы мен негізгі ойын анықтайды; - мәтіннің мазмұнын айтады; - мәліметтермен таныстырады;	«Қошемет» әдісі.	

10 мин.	бірі - Іле Алатауы. Ол республиканың оңтүстік шығысында орналасқан. Бұл Тянь-Шань тау жүйесінің солтүстік тізбегі. Тянь-Шаньның орталық бөлігінде, Қазақстан, Қырғызстан мен Қытай шекараларының қиылысқан жерінде ең биік шыңдардың бірі, Қазақстанның ең биік нүктесі Хан-Тәңірі шыңы жатыр. Оның биіктігі - теңіз деңгейінен 6 995 метр. Ал республиканың оңтүстік-батысында Жоңғар Алатауы тауы жатыр. Мемлекеттің шығысында Зайсан көлінен Қара Ертіс алабына дейін Алтай таулары созылып жатыр. Оларды үш аумаққа бөледі: Оңтүстік Алтай, Кеңді Алтай, Қалба жоталары. Мұнда Алтайдың символы Мұзтау тауы орналасқан. Оның басын мәңгі қар мен мұз басқан Алтай мен Сібірдің ең биік нүктесі. Оның биіктігі - теңіз деңгейінен 4 506 метр. 2-тапсырма. 1-топ. Қазақстандағы ең биік таулар 2-топ. Әлемдегі биік таулар «Тоғыз ромб» әдісін қолданып, мәтіндердің мазмұны бойынша мәліметтерді рет-ретімен	2-тапсырма. Дескриптор - таулардың үндестігін анықтайды; - мәліметтерді жинақтайды; - ауызша мәтіндер құрайды; 2 топ берілген мәтіндер бойынша мәліметтерді жинақтап, фотоколлаж құрап, қорғайды.	Фотоколлаж Бір-бірін бағалайды. Өзара бағалайды. «Қошемет» әдісі.	

6 мин.	қойып, фотоколлаж жасайды. Ауызша мәтін құрайды. Жұптық, жеке жұмыс. 3-тапсырма. «Үш қадамдық сұхбат» 1-деңгей. Диалог құрайды. 2-деңгей. Берілген өлеңдерден хабарлы, лепті, сұраулы, бұйрықты сөйлемдерді табады. 3-деңгей. Сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айтады.	 Дифференциалды тапсырмалар М.Мақатаев Тау бір аңыз, Шығыс пен Батысты, Жалғастырып шөккен бе? Жетер жерге жеткесін, Мәңгілікке шөккесін! Оятпаңдар, байқандар! Таулар тұрып кетпесін, Кеңшілік Мырзабеков Таудан тұрған бұлт жаумай тына ма, Жасауыл-жел айдап, аумай тына ма? Қайырлы көктемнің найзағай, нөсері –	Қима қағаздар

		Жомарт жандарға сияпат, сыбаға! Тәкен Әлімқұлов Алатау Талай той сондағы ауылым жасар әлі! Алатау, Қаратауды жатқан жалын. Бас қосқан төрт-бес сөзін назырқанба. Алып қал бөбегіңнің қолда барын! Сол тойға сен барасың ба? Дескриптор 1. Мәтін бойынша диалог құрайды. 2. Берілген өлеңдерден хабарлы, лепті, сұраулы, бұйрықты сөйлемдерді табады. 3. Сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айтады. Бағалау парағы 1. - ойларын еркін, нақты айтады; 5 балл 2. - хабарлы, лепті, сұраулы, бұйрықты сөйлемдерді табады; 5 балл 3. - сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айтады; 5 балл		

				
		Жұптық жұмыс.		
Сабақтың соңы 3 мин	Жеке жұмыс. Тест өткізу. «Google com» 1.Әлемдегі ең биік тауды табыңыз. А) Эверест Б) Алатау В) Тянь-Шань 2.Халықаралық тау күнін табыңыз? А) 11 қазан Б) 11 желтоқсан В) 11 қараша 3. Әлемдегі ең биік шыңды табыңыз А) Джомолунгма Б) Гималай В) Қарақорым 4. Жамбыл облысы қай таудың етегінде орналасқан? А) Іле Алатауы Б) Қаратау В) Тянь-Шань 5. Қазақстандағы ең биік тауды атаңыз? А) Алтай Б) Хан Тәңірі В) Іле Алатау			

Бағалау Кері байланыс орнату. 4 мин.	Оқу мақсатын қорыту. Бағалау парағы. Білімдеріне сай бағалау жүргіземіз. «Шығамыз, білім шыңына!» әдісі бойынша кері байланыс жүргіземіз. Таудың биік шыңы - сабақта барлық мәліметті алдым. Таудың бөктері - сабақта жақсы мәлімет алдым. Таудың етегі - сабақтан аз мәлімет алдым. Таудағы білім шыңын бағындыру үшін көп білім алуымыз қажет.	Сабақтан алған әсерлерін альпинисттің суретін таудың құрылымына жапсыру арқылы көрсетіп, ойын қорытады. «Шығамыз, білім шыңына!» әдісі

Мобильді қосымшаны орнату

Қыстауова А.К.
№44 орта мектебі, Тараз қ.

Қысқа мерзімді жоспары				
Бөлім	Заттар интернеті			
Педагогтың аты-жөні	Қыстауова А.К			
Күні	13.02.2023ж			
Сынып 11 «Б»	Қатысушылар саны		Қатыспағандар саны	
Сабақтың тақырыбы:	Мобильді қосымшаны орнату			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	11.5.2.1 1 - конструкторда ыңғайлы мобильдік қосымшасының интерфейсін құру 11.5.2.2 - кодтың блоктарымен және циклдерімен мобильді қосымшаны жасау 11.5.2.3 - әзірленген мобильді қосымшаны орнату жолын түсіндіру			
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар:			
	Мобильді қосымшалар конструкторының не екенін біледі; конструктор интерфейсіне бағдарланады			
	Көптеген оқушылар:			
	Мобильді қосымшаны орнатады.			

Сабақтың барысы

Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту	(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі: 1.Оқушылармен амандасу, түгендеу. Сынып реттілігін қадағалау. 2.Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру			
Жаңа сабаққа кіріспе	(Ұ) «Кім жылдам» әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында Online test Pad платформасы арқылы тест тапсыру <i>«Адасқан сөздер» әдісі арқылы оқушыларға назд таратылады. Олар адасқан сөздерді орынына қойып, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім</i>	https://onlinetestpad.com/3goqv7quhqm3i Сілтеме ватсап желісі арқылы білім алушыларғы жіберілді. Әр кім жеке өз ұялы телефоны арқылы тестке жауап береді. Нәтижесі тақтадан көрсетіліп отырады. Осы тапсырманы орындау арқылы оқушылардың оқылым дағдысы қалыптасады.	Дескриптор: Жылдам әрі функция алды түрде сыни ойлана алады 10-50 % 2 балл 60-100% 1 балл	Online test Pad платформасы Қима қағаз Ватсап веб

	оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады. Жаңа сабақты видео арқылы ашады.			
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу.	Жеке жұмыс. (Практикалық жұмыс) Оқушылар жаңа сабақты өз бетінше орындау мақсатында компьютермен жұмыс жасайды. Жаңа сөздермен танысып, өз дәптерлеріне жазып алады.	Әр кім жеке-жеке компьютермен жұмыс жасайды. Жасаған практикалық жұмыстарына түсдірме береді.	Дескриптор: 4 балл 1.Мобильді қосымша бағдарламасына қолданады. 2. Құрал-саймандар тақтасын пайдаланады. 3. Қасиеттерін пайдаланады. 4.Бағдарламаны жүктейді, орнатады.	QR код Компьютер
	1-тапсырма. «Көңілді саяхат» Жаңа тақырыпты меңгеру мақсатында Utaigra платформасы арқылы тапсырмаға жауап беру беріледі. (Дарынды оқушыларға QR mania платформасы арқылы дайындалған видео сұрақ беру)	Берілген сұрақтарға жауап беру арқылы саяхатты жалғастырады. 	Дескриптор: 2 балл 1.Берілген сұрақтарға дұрыс жауап береді	Utaigra платформасы
	2-тапсырма. Оқулықпен жұмыс Жаңа тақырыпқа байланысты оқулықтан	Жеке жұмыс. Әр оқушы оқулықтағы кестені толтырады.	Дескрипторлар: 1 балл 1.Мобильді қосымшан	Оқулық, жұмыс дәптерлері

	тапсырмасы беріледі, әр бала жеке тапсырманы орындайды 3-тапсырма. Сәйкестендіру Жаңа тақырыпқа байланысты сәйкестендіру тапсырмасы беріледі	Әр оқушы берілген сәйкестендіру тапсырмасын орындайды.	ы орнату алгоритмі н дәптерге толтырады. <i>Дескриптор:</i> 1 балл 1.Мобильді қосымшаны жүктеу және орнату үрдістерін сәйкестендіреді.	Оқулық, қима қағаз
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия	«Padlet» тақтасы. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды.	Жеке жұмыс: Оқушылар бір ауыз сөзбен сабақ туралы өз ойларын берілген платформаға коментария жазып жібереді.	Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан белсенділігіне қарай 1-10 баллдық жүйе бойынша әр оқушының өзіне тиісті баллын қойып бағалайды.	Сабақта орындаған іс-әрекеттерін бағалай отырып, соңғы нәтижесін шығарады.

А.Р.Беляев Литературный хронограф

Мухатова Мадина Мухатовна

№44 орта мектебі, Тараз қ.

Дата: 16.11.2022	Раздел 3. Наука и этика.	
Школа: № 44	ФИО педагога: Мухатова М.М.	
Класс 10 – Б	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
ТЕМА УРОКА: А.Р.Беляев Литературный хронограф		
Цели обучения в соответствии с учебной программой	10.1.3 определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её 10.2.5 участвовать в полемике, синтезируя различные точки зрения и предлагая решение проблемы 10.3.4 владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение	
Цели урока	Понимать основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение;	

Критериальное оценивание	Понимают основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её владеют стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение;			
Ход урока				
Этап урока	Действия педагога	Действия учеников	Ресурсы	Оценивание
Начало урока	<u>1.Организационный момент.</u> Приветствие учителя – Здравствуйте, дорогие ребята! – Я рада приветствовать Вас на уроке русского языка и литературы. (К) Создание коллаборативной среды. <u>1.Тренинг «Подари тепло»</u> (Учащиеся встают в круг и передают друг другу свечу с пожеланиями.) А теперь, ребята, давайте встанем в круг, проведем тренинг «Подари тепло» передаем друг другу свечу с пожеланиями. – Приятного вам учебного дня! - Я желаю вам, чтобы вы сохранили это тепло свечи на весь день. <u>2.Домашнее задание.</u> Платформа ТИК-ТОК 1.Научные открытия 21 века с.78-79 . Платформа ТИК-ТОК - Какие научные открытия были сделаны учеными мира за последнее десятилетие? (Дети заранее дом.зад. сняли на видео и отправили на платформу ТИК-ТОК, приятного просмотра) - Давайте ребята посмотрим видео домашнее задание по платформе ТИК-ТОК 2. Письменная работа Упр.1 составить назывной план с.78-79. Прием Назывной план 1.Корпарация RAND. 2. Бозон Хигса. 3. Механизм аутофагии.	Учащиеся друг другу дарят тепло. Смотрят домашнее видео Читают назывной план Отвечают на вопросы Прогнозирование учащимися темы урока.	Свечи ИКТ Учебник Платформа ТИК-ТОК Тетрадь Микрофон Карточки с вопросами	ФОУстная похвала ФОСмайлики (молодец,отлично,хорошо) Обменяться тетрадками с соседом для <u>взаимопроверки</u> Оценивание учителем (печать) ФО взаимооценивание

	4. Металлический водород. 5. Квантовый компьютер. 6. Homo naledi. 7. Робот – андроид с живыми мышцами. 3. Прием «Свободный микрофон» - Давайте подведем итог домашнего задания - Где находится Корпорация RAND? (В Америке в Санта – Монике) - Перечислите все научные открытия XXI века? - Что такое Бозон Хигса? (Бозон - это частица) - Что такое аутофагия? (Аутофагия (дословно «самопоедание») – процесс, происходящий в клетках.) - Что означает Homo naledi? Homo naledi - получеловек, полуобезьяна. - В каком году нашли впервые останки Homo naledi? (Впервые останки Homo naledi нашла в 2013 году в Южно-Африканской Республике) 1.1. Предтекстовая работа Критерий: Определяет тему урока. Задание: Прочитайте литературный справочник. Дескрипторы: обучающиеся достигнут цели, если - объяснят значение литературных терминов; - предполагают о чем пойдет речь на уроке; Уровни мыслительной деятельности: применение. Форма организации познавательной деятельности: коллективная Дифференциация: по заданию. 3. Актуализация знаний. Прием Антиципация		Ключевые слова	

	Литературный справочник. (учитель знакомит учащихся со словами) - Давайте, ребята ознакомимся с литературным справочником? 1.«фантастика» (несущее в действительности, созданное воображением), 2.«научно-фантастическая литература» (воплощение в художественных образах несуществующего в человеческой жизни с точки зрения науки). - Так о чем же мы сегодня с вами будем говорить? (Что – то связано с фантастикой)			
Среди на урока	II.1.Текстовая работа Критерий: Понимают основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её Задание: просмотрите презентацию о жизни и творчестве писателя, определите основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её Дескрипторы: обучающиеся, достигнут цели, если - ознакомятся с литературным хронографом; - определяют основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её Уровни мыслительной деятельности: знание, применение, анализ Форма организации познавательной деятельности: групповая Дифференциация: по заданию. 4. Изучение нового материала. Прием Чтение с пометкой. - Так давайте прочитаем письмо Английского писателя-фантаста Герберт Уэллса	Учащиеся читают письмо и записывают в тетрадь. Просматривают презентацию, читают текст в учебнике и	Письмо писателя ИКТ	Обменяться тетрадками с соседом для взаимопроверки После чтения текста взаимооценивание смайликами

	1. Письмо Английского писателя-фантаста Герберт Уэллса Английский писатель-фантаст Герберт Уэллс когда-то написал письмо, в нем были такие слова: «Я с удовольствием, господин Беляев, прочитал ваши чудесные романы «Голова профессора Доуэля» и «Человек – амфибия».О! Они весьма отличаются от западных книг. Я даже немного завидую их успеху». (Записывают в тетрадь) - Кто же такой, этот Александр Беляев, которого так высоко оценил сам Герберт Уэллс? На сегодняшнем уроке мы познакомимся с любимым для многих читателей фантастической литературы писателем. И я уверена: вы полюбите юношу Ихтиандра, вам навсегда запомнится умный, преданный науке профессор Доуэль... Мы продолжаем изучение раздела НАУКА И ЭТИКА Тема нашего урока Александр Романович Беляев. Литературный хронограф. - Открываем тетради записываем число, классная работа и тема урока <u>Прием Просмотровое чтение.</u> - Итак, какая группа подготовила нам сообщение? 2. Сообщение заранее подготовили учащиеся о жизни и творчестве А.Беляева.(презентация, просмотр слайда) <u>Физминутка Мой любимый ученик</u> - Давайте, ребята отдохнем. У меня	отвечают на вопросы, высказывают свое мнение. Индивидуально выполняют тестовые задания на листочках и у доски по платформе wordwall.	Шкатулка с фотогр. Учебник Тестовые задания на листочках	смайлики

	шкатулка, а в шкатулке находится фотографии любимого ученика. Также договоримся никому не говорить об этом. <u>5. Освоение изученного материала</u> <u>III.1. Послетекстовая работа</u> Критерий: Читают биографическую справку Задание: Прочитайте биографическую справку. Дескрипторы: учащиеся достигнут цели, если - читают биографическую справку; - отвечают на вопросы; Уровни мыслительной деятельности: детальное чтение Форма организации познавательной деятельности: коллективная Дифференциация: по заданию. <u>Прием Детальное чтение.</u> (К)1. Работа с текстом - Прочитайте биографическую справку. (ребята читают текст с.80-81) - Кем по профессии был Александр Беляев? (писателем, журналистом, юристом, адвокатом) - Сколько лет прожил А.Р.Беляев? (58) Критерий: Читают вопросы и находят один из трех варианта ответа Задание: Читают и выполняют тестовые задания Дескрипторы: учащиеся достигнут цели, если - читают тестовые задания; - угадывают правильный ответ; Уровни мыслительной деятельности: детальное чтение Форма организации познавательной деятельности: индивидуальная, групповая.			

	Дифференциация: по заданию. 6. Закрепление Платформа wordwall. 1. Литературная викторина. В виде тестовых заданий https://wordwall.net/ru/resource/38193328 (И)Работа по группам . Тестовые задания. - А теперь, ребята мы с вами проведем литературную викторину в виде тестовых заданий. Всем я раздам тестовые задания, вы будете выполнять на листочке, а некоторые ребята у доски на платформе wordwall.			
Конец урока Рефлексия	Стратегия «Письмо учителю». На этапе рефлексии ученики пишут письмо учителю , делятся впечатлениями об ожиданиях на уроке, используя следующие речевые клише: Я узнал...; Я научился...; Я понял, что могу...; Мне понравилось...; Мне показалось сложным... 7. Домашнее задание: пересказ о жизни и творчестве писателя фантаста с.80-81, составьте хронологическую таблицу.	Учащиеся высказывают свою точку зрения, аргументируя ее.		Поощрения сладостями
Дифференциация Как вы планируете поддерживать учащихся	Оценивание Как вы планируете увидеть приобретенные знания учащихся	Межпредметные связи Соблюдение СанПиН ИКТ-компетентность Связи с ценностями		
– Учащимся можно предложить тексты для чтения разного уровня сложности. Учащимся, которые работают в высоком темпе, можно предложить дополнительные задания.	Самооценивание индивидуальной работы согласно дескрипторам, обратная связь с учителем. Оценивание учителя – «Устная похвала». Самооценивание – «Смайлики», Взаимооценивание – «Аплодисменты».	Устанавливается межпредметная связь с зарубежной литературой. Кабинет организован для групповой работы. Навыки ИКТ, чтобы посмотреть презентацию. Формирование бережного отношения к культурным ценностям, культурным традициям народа. Развитие интереса к классической литературе.		

Тема торга и власти денег в пьесе «Бесприданница» А.Н.Островского

Тайжанова Найля Бейсенгазиева
СШ Коктал, Байзакский район, Жамбылская область

ФИО учителя, shk., тел.	
Предмет/класс	10 класс Русский язык и литература
№ недели /№ урока	
Название раздела	VI Раздел. Тема социального неравенства в литературе.
Тема урока	Тема торга и власти денег в пьесе «Бесприданница»А.Н.Островского
Цели обучения	10.4.2 излагать сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста,сохраняя основную мысль и выражая личную оценку 10.3.Формулировать вопросы и ответы,используя информацию из текста для подтверждения своей точки зрения 10.4.1 различать слитное или через дефис написание сложных имен прилагательных.
Критерии оценивания	1. излагают сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста,сохраняя основную мысль и выражая личную оценку 2.Умеют составлять тонкие и толстые вопросы 3. различают слитное или через дефис написание сложных прилагательных

Ход урока

[illegible]

темы и цели урока (5-минут)	Предлагаю просмотреть видео. Ребята, вы узнали главную героиню? Сделайте, пожалуйста, вывод, как вы думаете, какова тема урока? Тема урока: «Бесприданница» А. Н. Островского Поговорим именно о Теме торга и власти денег в пьесе Сегодня на уроке вы будете: -излагать сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста, сохраняя основную мысль и выражая личную оценку -составлять толстые и тонкие вопросы по тексту, отвечать на них -10.4.1 различать слитное или через дефис написание сложных имен прилагательных.	-Лариса Огудалова «Бесприданница»	Кадры из кинофильма «Жесток и роман» ... «А на последок я скажу...»
Усвоение нового материала (5-6 мин.)	Запись в тетради число, темы. Дорогие ребята, у Александра Николаевича Островского все произведения связаны с деньгами, Это произведения: «Бесприданница», «Богатые невесты», «Не было ни гроша, да вдруг алтын», «Бешеные деньги», «Доходное место», «Бедность не порок». Деньги в произведениях Островского выполняют разные функции: служат причиной убийства («Бесприданница»); играют роль лжесвидетельства («Волки и овцы»); являются поводом для заключения брака («Свои люди-сочтёмся»); толкают на предательство («Доходное место»); помогают удержать власть («Гроза»); лишают человека души («Бешеные деньги»). Это о чем говорит? Давайте подумаем, «Все ли в жизни можно купить или продать?» -Когда я вам раздавала монеты, я задала вопрос «С чем вы ассоциируете деньги?» Вы высказали свое мнение. Тема денег в «Бесприданнице» звучит уже в самом ее названии. С первых страниц пьесы деньги — главный предмет разговоров. Их наличие или отсутствие определяет место человека в обществе, отношение к нему..	- Составляют кластер - удовольствие -судьба -роскошь - независимость -капитал -финансы -состояние	Слайд Произведения Островского Словесная похвала

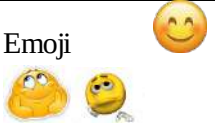
II Прове рка домаш него задани я	Составьте в тетради кластер к слову «Деньги». /1 минута./ Пока вы пишете , я поясню: перед вами лежат монеты ,ими вы будете оценивать друг- друга на уроке. Так же раздаю дискрипторы, благодаря которым вы сможете оценить свою работу и работу групп. ИР /проверяю учеников уровня С/ кластеры Можете сделать вывод? Проблема, которая волновала Островского и проблема нашего современного мира она до сих пор актуальна? Да. /деньги-это средство купли-продажи. Деньги решают многое./					
Сере ди на урока	- Дорогие ребята, сегодня у нас второй урок по данной теме, вы наверное согласитесь со мной, что за один урок очень сложно глубоко, вдумчиво изучить одно произведение. Поэтому вы заранее не только внимательно прочитали пьесу, но и подготовили индивидуальные задания. Этап проверки домашнего задания хочу предложить по стратегии «Авторский стул» Д/з - Узнать историю создания пьесы «Бесприданница» - Конфликт и идея пьесы -экранизация пьесы Молодцы, переходим к следующему этапу урока. Учитель: Вы правы , ребята. На протяжении всей драмы А. Н. Островского «Бесприданница» красной нитью проходит мотив торговли. Взаимоотношения героев, персонажей пьесы сводятся к торговым отношениям. Откройте страницу 157, составьте толстые и тонкие вопросы. <u>III.Групповая работа с текстом стр.157</u> <table><tr><td>Дескрипторы</td></tr><tr><td>1.Составляет тонкие и толстые вопросы</td></tr></table>	Дескрипторы	1.Составляет тонкие и толстые вопросы	Садятся по очереди на кресло, пересказывают д/з Составляют примерные вопросы: -Кто является жертвой торга? - Что движет поклонником в Ларисы? /не любовь/ -Почему Лариса воспринимает выстрел как благодеяние ? /она личность, не вещь, и смерть		Слайд Монеты
Дескрипторы						
1.Составляет тонкие и толстые вопросы						

Тест	2.Отвечает на вопросы опираясь на текст	физическая не страшна./ Почему Лариса выбирает именно такой путь? /от безысходности/ Почему Карандыше в убил Ларису /хотел слезть ее собственностью/ В чем трагедия Ларисы? /она умирает,прощая всех, трагедия верящих/		Платформа «Кахот»
	3.Подтверждает своё мнение примерами			
	Критерии оценивания			
	1 монета – удовлетворительно 2 монеты- хорошо 3 монеты - отлично			
	Следующий этап нашего урока, Закрепление и самооценивание по данной теме. По платформе Кахот проверим, насколько вы внимательно прочитали всю пьесу.			
Задание 3 (2-3 мин.)	Консультация: Сложные имена прилагательные пишутся либо слитно, либо через дефис.			
	Слитно	дефисно		
	сложные прилагательные, образованные на основе словосочетаний,	1.Они обозначают оттенки цветов 2.Образованы от сложных существительных, которые пишутся через дефис 3.Путем соединения равноправных слов, между которыми можно вставить союз «и».		
	Например: легкоатлетический – легкая атлетика, древнерусский – Древняя Русь, железнодорожный	1.Бело-розовый 2. исык-кульский 3. русско-английский (русский и английский),		
		-находит сложные прилагательные; - объясняет их правописание.		

	ный – железная дорога. Спишите, раскрывая скобки. Объясните правописание сложных слов. Лариса одевается богато,но скромно. На ней было платье бледно(голубого) цвета.По натуре Карандышев был слабо(характерным). У нее красивые темно(синие) глаза.На холме крутом стоял бело /каменная/ церковь. Верные ответы: Слова бледно-голубой,темно-синий пишутся через дефис ,потому что они обозначают оттенки цветов. А слова слабохарактерный, белокаменная пишутся слитно,потому что это сложные прилагательные, образованные на основе словосочетаний. Слабохарактерный-слабый характер,белокаменная-белый камень.			
Задание 4 (2-3 мин.)		-		
Рефлексия (2 мин.)	Составьте синквейн к слову «деньги» Деньги. Необходимые,незаменимые. Предоставляют, получают, выпускают. Необходимы каждому человеку. Купюры.	-		
Задание на дом (1 мин.)	Написать эссе-рассуждение на тему: «Возможна ли такая трагедия в наше время?»	-		

Gerund
Yskakova Zhuldyz
№54 орта мектебі, Тараз қ.

Ағылшын тілінің грамматикасы		
Teacher's name:	Yskakova Zhuldyz	
Date:	24.02.2023	
Grade: 10 «V»	Number present:	Absent:
Theme of the lesson:	Gerund	
Learning objectives	- Remember when and how to use gerund - Identify gerund in the sentences	
Lesson objectives	All learners will be able to: - define gerund - use verbs as gerunds in sentences and phrases Most learners will be able to:	

	- understand the text without support - practice using gerunds in sentences Some learners will be able to: - match new words with their definitions			
Lesson structure				
Planned timings	Teacher activities	Student activities	Ass	Resources
Beginning the lesson 2 min	1. Greeting Organization moment Setting positive atmosphere by asking some ice breaking questions. Dividing into 3 groups by their mood. Teacher gives self-assessment check-list for each student.	Students warm /greet the teacher		Emoji
5 min	Teacher checks home task via WORDWALL.NET There are 15 sentences.	Students do task on word wall	Description: remember the previous theme and choose the right answer Assessment by emoji	https://wordwall.net/ru/resource/51852887/english/direct-speech-reported-speech-spotlight-8-m-6
Main Activities 28 min	Teacher writes 2 sentences on the board such as: 1. I am <u>running</u> to school. 2. <u>Running</u> to school makes me sweaty. Asks if students can figure out what makes the use of this word (running) different in the two sentences. Teacher shows video lesson “Gerund”. Ask if students can identify which instance of “running” is a gerund.	Students watch a video 		

	healthy mind in a healthy body.” 2. Skating or skiing in winter and swimming in summer must not become part of your everyday life. 3. Human can by good health. 4. In the text given 3 ways of keeping fit. 5. You must not exercise whenever you can – in the morning or in the evening. Task4. Train your brain Cooking, playing, lying, walking, laughing 1. I enjoy _____ on the beach and doing nothing all day. 2. I can see some children _____ outside my window. 3. I can't stand _____ in the rain without an umbrella. 4. I can't help _____ when people trip over. 5. _____ for other people is my favourite way of relaxing. For inclusive student: 1. Watch__ TV is sometimes harmful. 2. Eat__ is always fun. 3. My hobby is paint____.			
Ending 5min	Teacher makes conclusion by check list. Reflection: exit ticket Home task: by QR	Students complete check list Students reflect the lesson	Feedback	Check list The pinnacle of knowledge

МЫҢ БІР МАҚАЛ, ЖҮЗ БІР ЖҰМБАҚ

Мамаева Айнура Асановна

№6 орта мектебі, Тараз қ.

Зияткерлік ойынның мақсаты:

- Білім алушыларды халқымыздың сөз өнері, мақал-мәтелдердің жұмбақтардың мағынасын ұғып, ойда сақтап, тапқыр сөйлеуге үйрету.

- Сөз өнері арқылы білім алушылардың ақыл - ойын, танымдық қабілеттерін, білімділігін, сөз саптауларын дамыту.

- Халық ауыз әдебиетінің түрлерімен таныстыра отырып, білім алушыларды даналыққа, тапқырлыққа, ата - бабамыздың асыл өсиеттерін ұмытпауға тәрбиелеу.

Зияткерлік ойынның көрнекі құралдары:

Слайд, кеспе сөздер, қамшы, маркерлер, плакаттар, смайликтер, интерактивті тақта, сыйлықтар, банер.

Зияткерлік ойынның түрі:

Сайыс

Зияткерлік ойынның әдісі:

Түсіндіру, сұрақ-жауап, ой туғызу.

1- жүргізуші: I кезең. «Сәлем - сөздің бастауы». Топтардың өздерін таныстыруы.

I топ.

«Арай» тобы.

Ұраны:

Сайысамыз сіздерменен қалыспай,
Дүбір десе жұлқынамыз тұлпардай.
Бойда жігер, ойда - білім біздерде,
Бұл өнерді паш етпелік біз қалай?

II топ.

«Шамшырақ» тобы

Ұраны:

Қыран құстай қалықтаймыз,
Көк аспанның төрінде.
Шамшырақтай жарқыраймыз,
Жер жаһанның бәріне.

2- жүргізуші:

II кезең. «Ой қозғау». Тақтаға мұқият қараймыз. Берілген суреттер бойынша мақал-мәтел айтып жарысамыз. (Отан, мектеп, тіл, кітап, еңбек).

- Білім алушыларға 5 сурет көрсетіледі.

1-сурет. Отан. Отан үшін отқа түс күймейсің.

2-сурет. Мектеп. Мектеп - кеме, білім - теңіз.

3-сурет. Тіл. Ең ащы да тіл, ең тұщы да - тіл.

4-сурет. Кітап. Кітап - білім бұлағы, білім - өмір шырағы.

5-сурет. Еңбек. Көз - қорқақ, қол - батыр.

1- жүргізуші:

Өлең, мақал, жаңылтпаш, ертегі жыр

Мұның бәрі жанды сөз ішінде сыр.

Елдің сәні сақталар жанды сөзбен,

Қай жұрт болсын талассыз осыған құл,- дей отырып, келесі кезеңді жалғастырамыз.

III кезең. «Шатасқан мақал-мәтелдер». Мақал-мәтел құрастыру.

- Балалар, сендер мына кеспе сөздерді қарандаршы, олар әр жерде шашылып жатыр. Біз оны біріктіріп, мақал-мәтелді құрап, оқып шығамыз.

1-топқа:

а) Тәтті, тәтті, наны, жаны, еңбектің, жалқаудың. (Еңбектің наны тәтті, Жалқаудың жаны тәтті.)

ә) Жарады тас, тіл жармаса тас, жарады бас. (Тіл тас жарады, тас жармаса, бас жарады.)

б) Өнер, тіл, алды, қызыл. (Өнер алды - қызыл тіл.)

2-топқа:

а) Іледі ұяда, соны ұшқанда, не көрсе. (Ұяда не көрсе, Ұшқанда соны іледі.)

ә) Бала, бала, бала, бала, арлы, сорлы, әдепті, әдепсіз. (Әдепті бала - арлы бала, Әдепсіз бала - сорлы бала.)

б) Ырысы, жер, ел, батыр, жаңбыр, жауса, ырысы, туса. (Батыр туса - ел ырысы, Жаңбыр жауса - жер ырысы.)

1- жүргізуші:

- Жарайсындар білім алушылар, өздерің мақал-мәтелдерді көп біледі екенсіңдер.

Білгірлікпен көзге түс,

Мықты болсаң егер сен.

Ойларыңды жинақтап

Шешуін тап жұмбақтың.

2- жүргізуші:

IV кезең. «Санаға сапар». Ал, балалар, тақтаға мұқият қараймыз. Жұмбақшыға жұмбақ жасырылады, соның шешуіне мақалшы мақал құрастыруы керек. Жұмбақтарды оқып, шешуін табамыз. Шешуіне мақал-мәтел айтамыз.

1. Қабат - қабат қаттама.

Ақылың болса аттама. (Кітап)

2. Білімнің дәнін тереді,

Балаға тәлім береді. (Ұстаз)

3. Өзі қысқа, өзі нұсқа,

Сөз қаймағын есіңе ұста. (Мақал)

4. Тілі бар да, үні жоқ,

Өзін адам түсінген.

Жүрегі бар да, қаны жоқ,

Сөйлеп тұрған ішінен. (Кітап)

5. Білімнен мол сый - асы,

Балғындардың ұясы. (Мектеп)

6. Бірде-тәтті, бірде-ащы. (Тіл)

7. Сатайын десем ауыр кілем,

Сатпайын десем тәуір кілем. (Жер)

1. Өзі жып етеді,

Ізімен жіп өтеді. (Ине)

9. Екі аяғы бар, белінде таяғы бар. (А - әрпі)

10. Аяғы біреу, қолы жоқ,

Шиыр-шиыр жолы көп. (қалам)

1- жүргізуші:

V кезең. «Кім тапқыр?». Берілген мақал-мәтелдердің жалғасын табу. «Білекті бірді жығар, білімді мыңды жығар, - дегендей білім алушылардың тапқырлығы мен ой - өрісін тексереміз.

Мақал-мәтелдерді жалғастырамыз.

1. Әдепті елдің баласы,... (алыстан сәлем береді)
2. Ата көрген - оқ жонар, (шеше көрген - тон пішер)
3. Ұстазы жақсының - (ұстамы жақсы)
4. Кітап - білім бұлағы,... (білім - өмір шырағы)
5. Досы көпті - жау алмас,... (ақылы көпті - дау алмас)
6. Әркімнің өз жері..... (жұмақ)
7. Еңбек етсең ерінбей,... (тояды қарның тіленбей)
8. Жері байдың -... (елі бай)
9. Батыр туса - ел ырысы, ...(жаңбыр жауса - жер ырысы)
10. Әдепті бала - арлы бала.....(әдепсіз бала - сорлы бала)
11. Еңбек етпесең, елге өкпелеме,.....(егін екпесең, жерге өкпелеме)
12. Қыз өссе - елдің көркі.....(гүл өссе - жердің көркі)

2- жүргізуші:

Мерекеде сызылтып ән салады

Ән айтып би де билеп жан салады

Бұл ұлы мерекеде ән салғанда

Бүкіл ел шапалақтап қарсы алады.

6 «В» сынып білім алушысы Арғынбаева Ақмаралдың орындауында «Тәуелсіз қазақтың қызымын» әнін ұсынамыз.

1- жүргізуші:

Жеті жұрттың тілін біл,

Жеті түрлі білім біл, - деп дана бабаларымыз бекер айтпаған.

VI кезең. «Мен ұнатқан үш пән»

- Бұл бөлімде мен жұмбақтар жасыратын боламын. Ал, сендер сол жұмбақтың шешуін тауып, маған 3 тілде, яғни, қазақша, орысша, ағылшынша аудармасын айтып бересіңдер. Келістік пе? Ал, кеттік ендеше.

1. Білімнің нәрін тереді,
Балаға тәлім береді. (Ұстаз - учитель - teacher)
 2. Бір үйге көзсіз бас сұғасың,
Бұл үйде көреген боп шығасың. (Мектеп - школа - school)
 3. Қимылдаса қос шебер,
Қыруар-қыруар іс өнер. (Қол - рука - hand)
 6. Жаны жоқ болса да,
қылды адам ісін істейді. (Кітап - книга - book)
 7. Аппақ дала, қара дән,
Дәнін сепкен - түсінуге жараған. (Әріптер - буквы - letters)
- Оң жағында бес сарбаз,
Сол жағында бес сарбас. (Саусақ - палец - finger)

2- жүргізуші: - Жарайсыңдар, білім алушылар! Сендер үш тілді жақсы меңгеріп келесіңдер.

VII кезең. «Даналық ойдан дән ізде»

Мұғалім: Бұл бөлімде сандарды ретімен орналастырсандар, мақал-мәтел окисыңдар.

1 топқа: кему ретімен.

Мектептің жүрегі - мұғалім.

М - 22, і - 2, е - 21, л - 3, к - 20, а - 4, т - 19, п - 17, ғ - 5, ң - 14, ұ - 6,
ж - 13, г - 9, ү - 12, р - 11, е - 18, т - 16, е - 10, і - 15, м - 1, і - 8, м - 7.

2 - топқа: өсу ретімен.

Мектеп - кеме, білім - теңіз.

М - 9, і - 12, з - 20, е - 10, м - 11, е - 5, п - 6, м - 15, т - 4, е - 2, б - 11,

е - 8, к - 3, е - 17, л - 13, і - 14, т - 16, к - 7, ң - 18, і - 19

1- жүргізуші: Сайыстың нәтижесі сұрыпталып, жеңімпаз топты айқындау үшін әділқазы алқасына уақыт бөлеміз.

Көрермендермен «Кім ақылды?» ойынын жүргіземіз. Біз мақал-мәтелдің бастапқы бөлігін айтамыз, сіздер жалғасын табасыздар. Кім тапса, сол көрерменге сыйлықтарымыз бар.

1. Ақыл - азбайтын тоң,... (білім - таусылмайтын кен)

2. Досы жоқ адам -,... (тұзы жоқ тағам)

3. Досы жоқпен - сырлас,... (досы көппен - сыйлас)

4. Еңбектің наны - тәтті,... (жалқаудың жаны - тәтті)

5. Бірлігі жоқ ел тозады -... (бірлігі күшті ел озады)

6. Бірлік болмай, ... (тірлік болмас).

7. Ырыс алды,..... (ынтымақ).

8. Ердің атын..... (еңбек шығарады).

9. Көп сөз - күміс.....(аз сөз - алтын)

10.Отан үшін.....(отқа түс - күймейсің)

2- жүргізуші: Сайыскерлердің білімдерін, тапқырлықтарын саралау үшін сөз кезегі әділқазы алқасына беріледі.

Марапаттау кезеңі.

Құлақтан кіріп, бойды алар

Жақсы ән мен тәтті күй.

Көңілге түрлі ой салар,

Өнді сүйсең, менше сүй. Абай

6 «Б» сынып білім алушыларының орындауында «Отан» әнін ұсынамыз.

1- жүргізуші:

Жақсыдан жадыға алған бір ауыз сөз,

Асықпа, түспеді деп қолыма тез.

Дамылсыз ізденуге, ерінбесең,

Олжаға кенелерсің сонда бір кез, - деп бүгінгі зияткерлік ойынымызды осымен тәмамдаймыз.
Келесі кездескенше сау болыңыздар!

**«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ
(ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА)»**

Қазақтың биі - Қазыбек би

Ахжигитова Жанар Алтынбековна
№36 орта мектебі, Тараз қ.

Педагогтің аты-жөні	Ахжигитова Ж.А			
Күні:	22.02.23 ж			
Сынып: 7 Ә»	Қатысқандар саны	Қатыспағандар саны		
Сабақтың тақырыбы	"Қазақтың биі-Қазыбек би"			
Сабақтың мақсаты	Білім алушыларға қазақ тарихының төрінен орын алған, қаншама ғасыр өтсе де, өскелең ұрпағына өшпес із, өнегелі сөз қалдырған Қазыбек би жайлы әңгімелеу, адамгершілік, имандылық және парасаттылыққа баулу.			
Сабақтың барысы	Ашық тәрбие сағаты			
Әдіс-тәсілдер	Санау арқылы топқа бөлінеді, Кім жақын? Не қымбат? Не қиын? «Кластер» әдісі, суреттер топтамасы видеокөрсетілім, көрініс			
Сабақтың кезеңі /уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушы-ның әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесіп, түгелдеп, олардың назарын сабаққа аудару, топқа біріктіру, ынтымақтастық атмосферасын орнату. Сәлеметсіздер ме, қонақтар мен оқушылар! Оқушылар 1,2,3 санау арқылы топқа бөлінеді. Мұғалім: Сәлеметсіздер ме, құрметті ұстаздар және оқушылар?! Бүгінгі ашық тәрбие сағатымыз «Қазақтың биі-Қазыбек би». Ерте заманда осы күнгі соттың да, тергеушінің де қызметін атқарған, өздерінің бір ғана сөзімен небір шытырман даулы мәселелердің дұрыс шешімін тауып отырған. Қазақтың биі әділ және елге сыйлы, өз әділдігімен елге танымал болған қазақтың атақты биі:<u>Қазыбек би</u> (1667—1764 жж.)жайлы болмақ. 1)Қазақша би,орындайтын Шакиртхан Мерей 3)1-топ Кім жақын? 2- топ Не қымбат? 3- топ Не қиын? 1-топ. Топты қорғайды. Тату болса, ағайын жақын, Ақылшы болса, апайың жақын. Бауырмал болса, інің жақын, Алдыңа тартқан адал асың – Қимас жақын қарындасың.	Би орындалады Топтар өлеңнен үзіндіні оқып, суреттер топтамасы арқылы қорғайды	«Жарайсың!» «Тамаша!» » «Бәрекелді!» сөздерімен мадақтау «Жарайсың!» «Тамаша!» » «Бәрекелді!» сөздерімен	 суреттер, слайд, 2)бейне материал Қазыбек бидің өмірі жайлы https://youtu.be/cEbxhFDCx2k

Сабақтың ортасы	Сыбайлас болса, нағашың жақын, Адал болса, досың жақын. Еркелейтін немерең жақын, Өз ұрпағың-шөберең жақын. Жан серігің жас кезіңнен Бәрінен де әйелің жақын. 2-топ. Топты қорғайды. Алтын ұяң – Отан қымбат, Құт-берекең – атаң қымбат. Аймалайтын анаң қымбат, Асқар тауың – әкең қымбат. Мейірімді апаң қымбат, Туып-өскен елің қымбат. Ұят пенен ар қымбат, Өзің сүйген жар қымбат. 3-топ. Топты қорғайды. Арадан шыққан жау қиын, Таусылмайтын дау қиын. Шанышқылаған сөз қиын, Дәл осындай жағдайда, Пана болмас өз үйің. Жазылмаса дерт қиын, Іске аспаған серт қиын, Ақылыңнан адасып, Өзің түскен өрт қиын! Тентек болса, ұл қиын, Не істеріңді біле алмай, Ашиды сонда бас миың. 4)1-топ Қазыбек бидің өмірі жайлы ақпарат. «Қазыбек би» «Кластер» әдісі Қазақ халқының айтулы кеменгер билерінің бірі – Қаз дауысты Қазыбек би 1667 жылы Сырдария жағалауында дүниеге келіп, жастық шағын Қаратау, Ұлытау атырабында өткізген. Қазыбек би, Қазыбек Келдібекұлы — қазақ халқының XVII – XVIII ғасырлардағы ұлы үш биінің бірі, көрнекті қоғам және мемлекет қайраткері. Орта жүз арғын тайпасының қаракесек руына кіретін болатқожа атасынан шыққан. Арғы аталары Шаншар абыз, Бұлбұл, өз әкесі Келдібек – есімдері елге белгілі әділ билер болған. Қаз дауысты Қазыбектің оқыған жерлері, алған білімі туралы нақты дерек жоқ. Дегенмен, ел аузындағы әңгіме, аңыздар мен биден жеткен шешендік сөздер оның өз заманында білімді де жетелі, халықтың ауыз әдебиеті мен салт-дәстүр, рәміздерін,	«Кластер» әдісіне Қазыбектің өмірін жазып, қорғайды	мадақтау «Жарайсың!» «Тамаша!» «Бәрекелді!» сөздерімен мадақтау	Постер, маркер

	ата жолы заңдарын мейлінше мол меңгерген, озық ойлы, әділ де көреген, батыл да батыр адам болғандығын айқын аңғартады. Әділдігі мен алғырлығы үшін <u>Тәуке хан</u> Қазыбекті <u>Орта жүздің</u> Бас биі еткен. Би <u>Әз Тәукенің</u> тұсында хан кеңесінің белді мүшелерінің бірі болса, Сәмеке, <u>Әбілмәмбет</u>, <u>Абылай</u> ел билеген кезеңдерде де мемлекет басқару ісіне жиі араласып, ішкі-сыртқы саясатта ақыл-кеңестер беріп отырған. 5)2-топ. Шешендік сөздерінен ақпарат. Көрініс. "Қаз дауысты Қазыбектің Жоңғар ханы Қоңтажымен кездесуі". Автор: Қанды қырғын ұрыстан кейін бейбітшілік жолмен бітімге келу үшін қазақ пен қалмақ бір-біріне елші жібермек болады. Жоңғар қоңтайшысы қазақтың үш биінің бірі келмесе бітім болмайды деп қасарысыпты Сонда үш би былай деп кеңесіпті. Төле: уай, қос інім, қос шаңырағым, аға боп алдарыңа түсейін деп тұрмын. Артымда сендер барда қанат жайып самғармын, дауласқанды жайғармын. Мен барайын бұл жолға! Әйтеке: уай, Төкем! "Аға бордан, іні зордан" демей ме, "Іні - найза, аға - қорған" демей ме? Жағаласқанды жапырып, жауымды аршып күремеймін бе? Мен барайын бұл жолға! Қазыбек би: уай, асыл ағам, уай, асқақ інім! Ағасы бардың жағасы бар емес пе? Жағасы бардың пәледен сақтар панасы бар емес пе? Інісі бардың тынысы бар емес пе? Тынысы бардың елде - ырысы, жауда - ұрысы, дауда - жұмысы бар емес пе? Мен барайын! Төле:- Шырағым Қазыбек, жол бастайды әмәнда, омырауы жүйріктің, бөгелекті қуарда пайдасы мол құйрықтың, аттың белі қызметті көп қылар, саған көпті кезегі, осы жолғы бұйрықтың. Жай, онда қолыңды! <i>Атасызға ата бол, Батасызға бата бол. Арып-ашқан ғаріптің</i>	Шешендік сөздерінен ақпаратты көрініс етіп, көрсетеді	«Жарайсың!» «Тамаша!» «Бәрекелді!» сөздерімен мадақтау	

	<i>Жел жағына жота бол, Панасызға пана бол, Кек сақтамас бала бол, Дос сүйініп, қас сыйлар Асу бермес дана бол!</i> Автор:- деп батасын беріп аттандырыпты. Автор:Қазақтан келген елшілерді сынау үшін қоңтайшы қарапайым киініп, белін жіппен буынып, Қазыбектер түскен үйге келеді. Қоңтажы Қазыбекті сынамақ болып сауал қояды: Қоңтажы - Әуелінде не бар? Ортасында не бар? Ақырында не бар? Қазыбек би: - Арға мінәжат етілсе, барға қанағат етілсе, әуелінде ынтымақ, ортасында береке, артында шүкіршілік тұрмас па? Қоңтажы - Ой, өзің жөніңді айтшы, атың кім? Қазыбек би: - Атым Қазыбек, әкем-Келдібек, халқым -қазақ, руым - қаракесек. Қоңтажы - Дауысың қаздың дауысындай қаңқылдап тұр екен, ал енді датыңды айт. Сонда Қазыбек: біз қазақ деген мал баққан елміз, бірақ ешкімге соқтықпай жай жатқан елміз. Елімізден құт-береке қашпасын деп, жеріміздің шетін жау баспасын деп найзаға үкі таққан елміз. Ешбір дұшпан басынбаған елміз, басымыздан сөз асырмаған елміз. Досымызды сақтай білген елміз, асқақтаған хан болса, хан ордасын таптай білген елміз. Атадан ұл туса, құл болсын деп тумайды, анадан қыз туса күң болсын деп тумайды. Ұл мен қызды қаматып отыра алмайтын елміз. Сен қалмақ болсаң, біз қазақ, қарпысқалы келгенбіз, сен темір болсаң, біз көмір, еріткелі келгенбіз. Қазақ, қалмақ баласы табысқалы келгенбіз. Танымайтын жат елге танысқалы келгенбіз, танысуға көнбесең, шабысқалы келгенбіз. Сен қабылан болсаң, мен арыстан, алысқалы келгенбіз. Жаңа үйреткен жас тұлпар жарысқалы келгенбіз, - деген екен. Қоңтажы - Мен хан болғалы, басыма қасиет қонғалы ешбір адамға тізе бүгіп көрген жоқ едім. Жаным Қазыбек, сенің айтқан сөзіңе сіресіп тұра алмадым, сен жаңа үйреткен			
		Нақыл сөздердің мағынасын ашады		«Жарайсың!» «Тамаша!» «Бәрекелді!» сөздерімен

	жас тұлпар екенсің. Сенің дауысың қаздың дауысындай қаңқылдап шығады екен, бұдан былай сенің атың Қаз дауысты Қазыбек болсын, екінші, қос тоғыз жұлде байладым, бұдан былай сен екі сыбағалы бол Автор:депті. Қазыбек: - Бейбітшілік бітіміміз ұзағынан болсын! Аман болыңдар! Автор:Қош айтысып, Қазыбек бастаған қазақ елшілері мал-жанын түп-түгел қайтарып алып, гулеп жүріп кеткенде қасында бір топ елшісі бар Қонтажы мең-зең болып дөңнің үстінде қала беріпті. 6)3-топ. Қазыбектің нақыл сөздері жайлы ақпарат. 1.Құт берекең - атаң қымбат, Аймалайтын анаң қымбат. Мейірімді апаң қымбат. Асқар тауың - әкең қымбат. 2. Бір бала бар — атасына жете туады, Бір бала бар — атасынан өте туады... 3. Тату болса – ағайын жақын, Адал болса – дос жақын. 4. Байлық - мұрат емес, жоқтық - ұят емес. 5. Атадан жақсы ұл туса – елінің зоры болады, Атадан жаман ұл туса – адам біткеннің қоры болады. 6. Бірлігі кеткен ел жаман, егесіп өткен ер жаман. 7. Ауруын жасырған - ажалсыз өледі, Қиянаттан қорыққан - амалсыз көнеді. 8. Ұят қымбат, ар қымбат, Жаның сүйген жар қымбат. Нақыл сөздердің мағынасы 1.Құт берекең-атаң да, аймалайтын анаң да, мейірімді апаң да, асқар тауың әкең де қымбат. 2.Бір атадан жақсы да, жаман да, тіпті мықты дарын иесі де тууы мүмкін. 3.Ағайын тату болса, ал дос адал болса жақын. 4.Өзінде жоқ нәрсеге ұялма. Себебі: ол міндетті емес. Өмірдегі басты нәрсе ақша, байлық емес. 5.Атадан жақсы ұл туса- елінің мақтанышы болады. Ал жаман болса, барлық адамға күйік болады. 6.Бірлігі жоқ ел, егесіп қалған санасы төмен жігіт жаман.	Көрініс	мадақтау	
		Батаны жатқа айтады	«Жарай-сың!» «Тамаша!» «Бәрекелді!» сөздерімен мадақтау	

Сабақтың соңы	7.Ауруын ешкімге айтпай, емдемеген адам мерзіміне жетпей өледі. Ал біреудің жаманшылығынан қорыққан, әрекет жасай алмаған адам амал жоқтықтан сол жаманшылыққа мойынсұнуға тура келеді. 8.Ұят та , ар да , сүйген жарың да бәрі қымбат 7)Көрініс: орындайтын Заңғар мен Елнұр Автор:Бұқар жыраудың өте қартайған кезінде көңілін сұрамақ болып Қаздауысты Қазыбек би келеді. Төсекте жатқан Бұқар жырау: — Бұқар жырау: Бірден онға дейін санның мағынасын маған ешкім айтып бере алмады, Қазыбек, сен айтып берші, Автор:— деген екен. Сонда Қазыбектің берген жауабы: Бір дегеніңіз — бірлігі кеткен ел жаман. Екі дегеніңіз — егесіп өткен ер жаман. Үш дегеніңіз — үш бұтақты підерден шошыған ат жаман. Төрт дегеніңіз — төсекке шыға алмаған кәрілік жаман. Бес дегеніңіз — білікті адамнан белгілі бала тумаған жаман. Алты дегеніңіз — аймағын билей алмаған адам жаман. Жеті дегеніңіз — жетем деген мақсатына жете алмаған жаман. Сегіз дегеніңіз — серкесіз бастаған қой жаман. Тоғыз дегеніңіз — толғанғаныңыз. Он дегеніңіз — өткеніңіз, о дүниеге жеткеніңіз. Автор:— деген екен 8)Сұлтанбек оқушы :Қазыбек бидің батасы. <i>Өркенім өссін десең, кекшіл болма, кесепаты тиер еліңе.</i> <i>Елім өссін десең, өршіл болма, өскеніңді өшіресің.</i> <i>Басына іс түскен пақырға қастық</i>		«Жарайсың!» «Тамаша!» «Бәрекелді!» сөздерімен мадақтау	

	қылма, қайғысы көшер басыңа. Бүгін сағы сынды деп, жақыныңды басынба! 9)Қорытынды. - Балалар, сендерге бүгінгі сабақ ұнады ма? Көңіл-күйлерің қалай? Дүниеде не өлмейді? Ғалымның хаты өлмейді, жақсының аты өлмейді, жақсы сөз жерде қалмайды. Артына аталы сөз қалдырған, азаттық, теңдік, туыстықты ту етіп көтерген, қазақ тарихының төрінен орын алған, қаншама ғасыр өтсе де, өскелең ұрпағына өшпес із, өнегелі сөз қалдырған Қазыбек бидің рухы одан әрі биіктей берсін!- деп ашық тәрбие сағатымызды аяқтаймыз. Назарларыңызға рақмет!			

Мифы Древней Греции

Аманжолова Алмагуль Егизбаевна
СШ № 27 имени М. Маметовой, г. Тараз

Цели и задачи:

- обобщить и систематизировать знания учащихся по разделу «Мифы народов мира»; приоткрыть глубину идей и красоту образов древней мифологии;
- развивать навыки аудирования, характеристики героев, используя план и цитаты из текста; отработать умение работы с цифровыми образовательными ресурсами;
- на примере Древней Греции, ее культуры продолжать воспитывать интерес к искусству, мировой литературе, истории, в ходе состязания- чувство товарищества и взаимопомощи;

Оборудование: интерактивная доска, презентация, иллюстрации, тесты, викторина, видеофрагменты, программа **Learningapps**, ЦОР «**Wordwall**», эмблемы участников, бумажная ваза для рефлексии, стикеры, оценочные листы, призы участникам.

Ход урока:

Учитель: Посмотрите видеофрагмент / <https://youtu.be/oDIA5sIMD78/>

- О чем данное видео? Что мы знаем о мифах? (Это повествование, не основанное на реальных фактах; обычно его герои - существа сверхъестественные, а значит, мифы - истории выдуманные. Однако часто именно благодаря мифам можно понять местные обычаи или явления природы. Мифы - это народные сказания о легендарных героях, богах, явлениях природы. Возникли мифы так же, как сказки.) Вы догадались о теме нашего урока?

- Верно! На сегодняшнем внеклассном уроке «Мифы Древней Греции» мы повторим, закрепим, обобщим знания, полученные при изучении раздела «Мифы Древней Греции»

Учитель

-Как вы думаете, какая страна является родиной мифов? (Древняя Греция.) (слайд 1 (Приложение 1). Есть на свете удивительная страна Греция. Но так называем её мы. А у самих греков зовётся она Элладой. (слайд 2). Вот так представляли древние греки свою страну. В древние времена это было большое государство. Много веков назад трудолюбивые жители Эллады – эллины – создали прекрасные города – Афины, Микены, Тиринф, Спарту, Фивы... Все народы Европы считают себя потомками и наследниками величайшей эллинской культуры. Но есть и другое наследие, полученное нами от этого народа. Это мифы о богах и героях, созданные эллинами много веков назад. Они открывают перед нами страницы удивительной жизни.

Учитель

Сегодня вы будете участвовать в увлекательном состязании, где покажете свою смекалку, эрудицию, кругозор, творчество, креативность, умение ориентироваться в цифровом пространстве. На уроке вы снова сможете погрузиться в неповторимый и загадочный мир древней Эллады с её героями и их удивительными подвигами, мы вспомним греческих богов, которые то помогали, то мешали людям и мифическим героям.

Наше состязание состоит из 4 этапов, увлекающих нас в красивую страну, в ее историю, культуру. И в конце нашего состязания, мы определим знатока мифов Древней Греции, с помощью ареопагов.

- Хотим представить вам наш высокий «ареопаг»:

Верховный ареопаг, и ареопаги - все учителя, которые будут строго судить вас,

Познакомимся с участниками состязания.

Условия оценивания: за каждый правильный ответ получаете **1 балл**

1 тур. Узнай меня

Учитель:

Древние греки, античные греки,
Многим прославились греки навеки.
Даже порой удивленье берет:
Ну до чего знаменитый народ!
Храбро с врагами они воевали,
Мудрые мифы они создавали,
С детства знакомы любому из нас
И Прометей, и Геракл, и Атлас.

Дорогие ребята, в этом туре вы сможете показать, насколько хорошо вы знаете древнегреческих богов. Выбираете любой конверт и угадайте бога или богиню.

1. Я сильнейший из всех богов. Бури и грозы, ветра и дожди, молнии и гром – все это происходит по моей воле. Горе тому, кто нарушит порядок, установленный мною на земле. Взмахну рукой – и поражу клятвопреступника пламенной стрелой. (**Зевс**)
2. Ударю я трезубцем – и поднимается на море страшная буря, вздымаются огромные волны, которые бросают на скалы корабли, как пушинки. Отложу свой трезубец – и утихают волны, спокойна гладь морская, и я на колеснице запряженной златогривыми конями, спускаюсь на дно моря в свой дворец, где живу со своей женой Амфитритой. (**Посейдон**)
3. Меня называют самым мрачным из богов. Глубоко под землей мое царство. Вход в него там, где заходит солнце. Нет возврата из моего царства. В царстве мертвых катит свои волны реки Стикс и Лета. Перевозчик Харон перевозит через них души мертвых. Трехглавый пес Цербер сторожит вход в мое царство (**Аид**) .
4. Я родился хилым и болезненным, и Гера в гневе сбросила меня, своего сына, с Олимпа. Так и остался я хромым на всю жизнь. (**Гефест**)
5. Из белоснежной пены морской родилась я, богиня любви и красоты. Я росла близ островов Кифары и Кипра. Куда не ступаю, всюду благоухают цветы. Дикие звери – следуют за мной. Как ручные. Я добра и нежна со всеми кроме, тех, кто любит самого себя. (**Афродита**)
6. Когда я, блистая красотой, в пышном наряде вхожу в пиршественный зал, все боги встают и склоняются перед женой Зевса. У меня есть любимая птица-павлин. Хохолок из перьев на голове птицы показывает, что она принадлежит к свите царице богов. (**Гера**)

Учитель

Древние греки моря бороздили,
Время для спорта они находили.
И Олимпийские игры они
Тоже придумали в давние дни!
Строили греки театры и храмы,
Ставили греки комедии, драмы.
А посмотрите теперь, каково
Было скульптурное их мастерство!

2 тур «Литературная викторина»

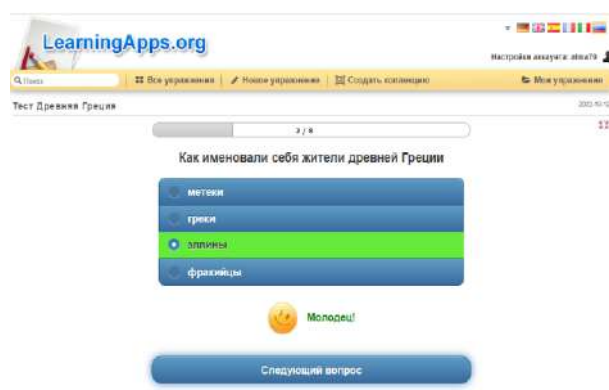
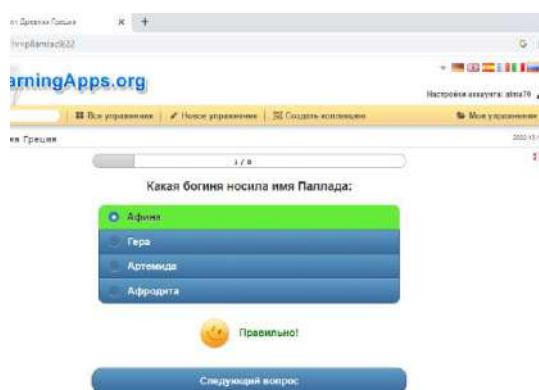
1. Назовите гору, где обитали боги? (Олимп) 9 слайд
2. Как называется щит Зевса и Афины? (Эгида- щит Зевса, а потом Афины. Был выкован Гефестом, считалось, что этим щитом Зевс вздымает грозные бури. В центре щита была прикреплена отрубленная голова горгоны Медузы.)
3. Сколько подвигов совершил Геракл? Перечислите их.
4. Кто такой Гефест? Какое страшное задание выполнил Гефест по приказу Зевса? (Гефест в мифах Древней Греции — бог огня, искусный кузнец и строитель, покровитель кузнечного ремесла и изобретателей. Сын Зевса и Геры. Боги скрывали от людей тайну огня. Но благородный герой Прометей принес людям с Олимпа огонь в пустой тростинке. Разгневанный Зевс приказал Гефесту приковать Прометея цепями к горе на Кавказе)
5. Почему символ медицины – змея, обвившаяся вокруг жертвенной чаши? (эта змея, согласно мифу, владела тайной бессмертия)
6. Какой цвет считался у богов и людей цветом любви и почему? (зерна волшебного граната, который дал Персефоне Аид, были красного цвета)

3 тур. Тесты по теме «Мифы Древней Греции»

Вам предлагается выполнить тесты на платформе **Learningapps**

(<https://learningapps.org/display?v=p8amtac9j22>)

Оценивание осуществляется автоматически на платформе

Психологическая разминка.

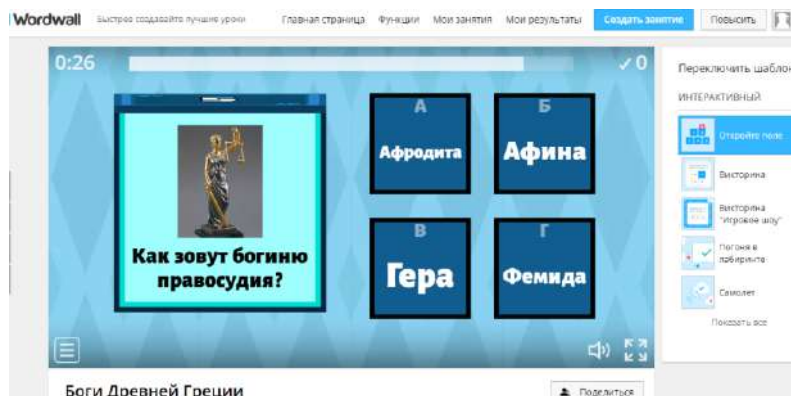
Тест на креативность по методике Торренса

Вам предлагается выполнить увлекательное задание, которое потребует от вас воображения и фантазии. При выполнении данного задания старайтесь придумать что-то новое и необычное. Перед вами незаконченная фигура. Если вы к ней добавите дополнительные линии или штрихи, получатся интересные предметы или даже сюжетные картинки. Придумайте название для вашего рисунка и напишите его под ним. Время выполнения 5 мин

4 тур. Боги Древней Греции.

Закрепим наши знания в увлекательной форме, используя цифровой учебный ресурс <https://wordwall.net/ru/resource/36773448>. Вы сразу же можете увидеть свои результаты в конце игры.

Учитель

Итак, наше состязание закончилось. Ваши знания о мифах пригодятся вам в дальнейшей жизни, так как древнегреческая литература стала неисчерпаемым источником для искусства, критерием и образцом, а знание ее непременным условием и признаком образованности.

Пока distinguished areopagus подводит итоги состязания, посмотрите видеофрагменты экранизации мифов Древней Греции.

<https://youtu.be/mQXZGUr9rMI>

<https://youtu.be/oDIA5sIMD78>

Рефлексия «Букет настроения»

Прошу вас прикрепить к вазе красный цветок, если вам понравился урок и вы узнали много нового, или желтый цветок, если урок не понравился.

Спасибо за урок!

Ұстаз - ұлы есім

Байлиева Жанат Капарқызы
Ш.Смаханұлы атындағы №44 орта мектебі, Тараз қ.

«ҮЗДІКСІЗ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ:
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ПАРАДИГМА, ТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ ӘДІСТЕМЕ» атты
ІҮ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОҚУЛАР
Тараз қаласындағы Ш.Смаханұлы атындағы
№44 орта мектеп оқушыларының әдеби-сазды
СЦЕНАРИЙІ

ФАНФАРА ОЙНАЙДЫ

(Сахнада жершарының бейнеролигі. Сахнаға бір бала жүгіріп шығады, таңырқап жан – жағына қарайды. Ортадағы бейнероликті қызықтап, үңіле қарайды. Сахнаға екінші бала жүгіріп шығады)

1-оқушы: Мынаны қара, Меруерт ... Қандай әдемі!!! (жер шарына таңырқай қарайды).

2-оқушы: Иә (тамсанады).

1-оқушы: Осыншама алып Жер планетамызда қаншама оқиғалар болып жатыр екен, ә?!

2-оқушы: Алып Жер планетасында орналасқан біздің мемлекетіміз үшін 2023 жыл қандай жылнамасымен ерекшеленеді екен?

1-оқушы: Олай болса, 2023 жылдың жылнамасын зерделеп көрейік.
2023 жыл айтулы мерекелерге толы жыл болмақ!

2-оқушы: Аты әлемге танылған **Бейбарыс сұлтан** бабаның туғанына - 800 жыл.

1-оқушы: «Қарлығаш би » атанған даңқты **Төле бидің** туғанына – 350 жыл.

2-оқушы: Даңқты **Әбілхайыр ханның** туғанына – 330 жыл .

1-оқушы: Жыр атасы – **Бұхар жырау** бабамыздың туғанына – 320 жыл.

2-оқушы: Атақты батыр, ақын, әйгілі шешен **Сырым Датұлы** бабамыздың туғанына – 290 жыл.

2-оқушы: Ұлтымыздың ұлы тұлғасы, ақын, жазушы, философ, тарихшы **Шәкәрім Құдайбердіұлының** туғанына – 165 жыл.

1-оқушы: Алаш арысы, тұңғыш «Педагогика» оқулығының авторы **Мағжан Жұмабаевтың** туғанына – 130 жыл.

2-оқушы: Иә, дұрыс айтасың, Ерасыл. Биыл халқымыздың сыршыл ақыны **Мағжан Жұмабаевтың 130 жылдық мерейтойы** еліміздің әр жерінде аталып өтуде. Біз білім алып жатқан Тараз қаласындағы Шона Смаханұлы атындағы №44 орта мектебінде де мерейтой иелеріне арналған түрлі тәрбиелік іс -шаралар өтуде.

1-оқушы:

«Біз қазақ деген мал баққан елміз. Бірақ ешкімге соқтықпай, жай жатқан елміз. Елімізде құт-береке қашпасын, жеріміздің шетін жау баспасын деп найзаға үкі таққан елміз. Басымыздан сөз асырмаған елміз» – деп Қазыбек би айтқандай, кең байтақ жерімізде, (экранға қарап, қолымен картаны көрсетеді, (экранда Қазақстан картасы көрсетіледі) Ұлы Дала жерінде қаншама батырлар, дүлділдер өмір сүрді, десеңші! Мен «Қазақ» деген дана халықтың баласымын!

2-оқушы:

Па-шіркін!!!

Алда талай алынар асуым бар.

Арман жолы-жүрегім-бақыт жолы,

Мүмкін емес сол жолда адасуым,

Біз – Қазақ деген халықтың(**Хормен**): **ҰРПАҒЫМЫЗ!**

1-оқушы:

Онда жылнаманы әрі қарай жалғастырақ, Биыл ұстаздардың ұстаханасы – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің құрылғанына - 95 жыл.

2-оқушы:

Қазақ телеарнасына – 65 жыл. Ал, Қазақ балалар әдебиетінің озық туындыларының бірі «**Менің атым Қожа**» фильмінің экранға шыққанына – 60 жыл.

1-оқушы:

Тәуелсіз Қазақстан Республикасының алғашқы Конституциясының –Ата Заңымыздың қабылданғанына – тура 30 жыл толады.

2-оқушы:

Кенен Әзірбаев атындағы **Жамбыл облыстық филармониясының** құрылғанына – 55 жыл.

1-оқушы:

Жыр алыбы Жамбыл атамыздың құрметіне арналған әдеби-танымдық **«Жамбыл» журналының** шыға бастағанына бақандай 20 жыл.

2-оқушы – Меруерт:

Біз осы қайда келдік? Қай жерде тұрмыз? Сән-салтанаты жарасқан бұл қандай ғимарат екенін білесіңдер ме?

1-оқушы – Әсем:

Бұл – биыл 65 жылдық мерейтойын тойлағалы отырған **М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті.**

М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті – Оңтүстік өңірдегі жоғары білікті, жаңа тұрпатты педагогтерді, сапалы мамандарды дайындайтын бірегей жоғары оқу орны.

2-оқушы – Ерасыл:

Сонымен қатар, бүгін М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінде айтулы мереке! Бүгін педагогика ғылымдарының докторы, академик Қазақстан ғылымының өркендеуіне айтарлықтай үлес қосып жүрген **Бузаубакова Клара Жайдарбекқызының** 60 жылдық мерейтойы.

1-оқушы: Бүгін – мерекелі ерекше күн! М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінде академик Бузаубакова Клара Жайдарбекқызының 60 жылдық мерейтойына арналған **«Үздіксіз педагогикалық білім беру: инновациялық парадигма, технология және әдістеме»** атты Халықаралық педагогикалық оқулар өтуде.

2-оқушы – Ерасыл: Олай, болса не тұрыс? Ұстаздарымызды айтулы мерекелерімен құттықтайық.

1-оқушы – Меруерт: Құрметті ұстаздар! Ұлы даланың ұлағатты ұстаздары! Сіздерді «Халықаралық педагогикалық оқулардың» ашылуымен

ХОРМЕН:ҚҰТ-ТЫҚ-ТАЙ-МЫЗ!!!

Ән: «Ұстазым» Зауышева Аилун

1-оқушы Ерсайын:

Ұстаздар! Қандай ғажап халықсыздар!
Шәкіртке шыңдай биік алыпсыздар.
Жан біткен жанарына нұр сыйлаған,
Күндей боп күлімдеген жарықсыздар.

2-оқушы Марьяна:

Күллі өмірін жеткіншекке арнаған
Мұғалімді ардақтайды барша жан
Ол мектептен шықпаса да қыс-жазы,
Жемісі оның жердің жүзі шарлаған.

3 – оқушы Ерсайын:

Биыл туғанына 130 жыл толып отырған халқымыздың сыршыл ақыны Мағжан Жұмабаев: **«Алты алаштың баласы бас қосқанда, қадірлі орын – мұғалімдікі»** дегендей, осы бір қасиетті мамандық иесінің ұрпақ тәрбиесіндегі алар орны ерекше.

4 – оқушы Айдын:

Иә, Мағжан Жұмабаев ақындығымен қатар ұлы педагог те еді.

Осыдан тура 100 жыл бұрын жарық көрген «Педагогика» атты оқулығында атақты педагог Мағжан Жұмабаев **«Баланы өз күшіне сендіріп үйрету керек!»** деген болатын.

Өркениетті Қазақстан жағдайында педагог қауымдастығының алдына сындарлы ойлай алатын, зияткер тұлғаны тәрбиелеу сияқты **жаңа міндеттер қойылуда.**

5 – оқушы Ақнұр:

Ия, Ақнұр, дұрыс айтасың! Сыршыл Мағжан атамыз ел-жұртын түрлі өнерді игеруге үгіттеді. Соның бәрі уақыттың талабы екенін ол анық аңғарып, **ЖАСТАРҒА – КЕЛЕР ҰРПАҚ – МЫНА БІЗДЕРГЕ үндеулі үн қатты:**

Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты.
Қырандай күшті қанатты,
Мен жастарға сенемін!

6 - оқушы оқушы:

Біз – бүгінгі (**ХОРМЕН: МАҒЖАН ҰРПАҚТАРЫМЫЗ**), Мағжан тағылымын тоқып, Мағжан мұрасынан

ХОРМЕН: НӘР АЛАМЫЗ!

Ұлы бабаларымыздың өсиет-өнегелері ХХІ ғасырдағы жаңа Қазақстанды **асқақ биіктерге жетелейді.**

2-оқушы: Кезінде қазақтың аса көрнекті ағартушысы, қоғам қайраткері Міржақып Дулатов «... Жылқы біткен дүлдүл болмайды, құс біткен бұлбұл болмайды, адам баласы да солай. Жұрттың бәрі шешен, әнбоз, ақын, данышпан болып туа бермейді. «Күйсіз көңіл жүгірмейді» деген бар. Дүлдүлге де күй керек, бұлбұлға да жайлы орын, көңілді бақша керек. Адам баласы бәрінен де артық күй таңдайды. Тумысында зеректік болса да, ғылымсыз, тәрбиесіз кемеліне жетпейді» деген болатын.

5-оқушы:

Ағартушы-педагог Ыбырай Алтынсарин «**Педагогикалық іс** – өт нәзік, қажетті іс. Ол өте сезімталдықты, балаға деген өлшеусіз сүйіспеншілікті, бала жанын бірден танитын қырағылықты қажет етеді. Шәкірттерді сүйе білген оқытушы ғана қатал, талапты, өнегелі, беделді тәрбиеші бола алады».

8 – оқушы:

Ия, Абай атамыз айтқандай,
«Адамның адамшылығы - ақыл, ғылым, жақсы ана, жақсы құрбы, жақсы ұстаздан »
болады.

9 – оқушы:

Ыбырай атамыз айтқандай:

«Мен үшін жақсы мұғалім бәрінен де артық, өйткені мұғалім мектептің жүрегі».

1 – оқушы:

Ұстаз ұстаз емес, өз шәкірті үшін күймесе,
Шәкірт шәкірт емес, өз ұстазын сүймесе.

2-оқушы:

ҰСТАЗ ұлық емес, ұлы қызмет. **ҰСТАЗДЫҚ** – ұлы құрмет. Себебі, ұрпақтарды ұстаз тәрбиелейді. Болашақтың басшысын да, данасын да, ғалымын да, еңбекқор егіншісін де, көршісін де ұстаз өсіреді ... Өмірге ұрпақ берген аналарды қандай ардақтасак, сол ұрпақты тәрбиелейтін ұстаздарды да сондай ардақтауға міндеттіміз.

3 – оқушы:

Шәкіртке ұстаз болу – ірілік,

Ұстазға ұстаз болу – ұлылық.

4 – оқушы:

УЧИТЕЛЬ! Навсегда осталось
В душе святое это имя.
Мудрее, опытней, терпимей
Других профессий в мире мало.
И всемогущ, и беззащитен,
Весь этот мир творит **УЧИТЕЛЬ!**

5 оқушы:

ҰСТАЗ – ана, аялайтын барша жан,
ҰСТАЗ – дана, бас иетін кіл ғалам.
ҰСТАЗ – ұлы, ғалымдардың анасы,
Сөнбейтін де, өшпейтін де сол адам.
Сіз – тұлғасыз өшпейтін,
Сіз – алаусыз, шырағы да сөнбейтін.

6 оқушы: Teacher

I always love your class;
Your teaching helps me see,
That to have a happy life,
Learning is the key.
I am grateful for your wisdom
For the teacher that you are;
You are a very good person,
And as a teacher, you are a star!

1-оқушы – Ерасыл: Құрметті ұстаздар! Сіздерге мықты

ХОРМЕН: ДЕНСАУЛЫҚ

пен баянды

ХОРМЕН: БАҚЫТ,

еңбектеріңізгешығармашылық

ХОРМЕН: ТАБЫС ТІЛЕЙМІЗ!

2-оқушы – Меруерт: Әрдайым ел игілігі үшін еңбек етіп, егемен еліміздің ертеңі болатын
өрелі өренді өсіріп, тәрбиелеп, ұяларыңыздан ұшыра беріңіздер!

Cinderella

Бекмолдаева Айжан Қадырбековна
СШ Коктал, Байзакский район Жамбылская область

Цель: Формирование у учащихся умения читать, осмысливать и интерпретировать адаптированную сказку на английском языке; развитие речевых навыков и умений на иностранном языке.

Задачи:

1. Сформировать у учащихся мотивацию к дальнейшему повышению своего образовательного уровня, успешному индивидуальному развитию.
2. Расширить словарный запас учащихся.
3. Совершенствовать технику диалогического общения.
4. Развивать познавательные процессы: память, внимание, мышление.
5. Развить творческую активность учащихся.
6. Понимать на слух короткие тексты на английском языке.
7. Общаться на английском языке с помощью известных клише.

8. Использовать изученную лексику и грамматические правила: сравнительная степень прилагательных; побудительные предложения; употребление глаголов в настоящем времени; употребление глаголов в отрицательной форме; модальные глаголы; употребление общих вопросов.

Подготовительный этап:

Коллективное чтение сказки;
Распределение ролей между учениками;
Ежедневные репетиции в парах и группах;
Индивидуальная работа с учениками;
Постановка танцев;
Изготовление декораций, пошив костюмов;
Подбор музыкальных фонограмм.

Оформление сцены:

Декорации: часы с движущимися стрелками; зеркало; детский стул; туфли для Золушки; подушка для туфель; палочка феи; ваза с цветами; живые цветы; компьютер с колонками. Ведущие, выступающие и помощники

Время реализации: 30 минут.

Необходимое оборудование и материалы: декорации, музыкальное сопровождение сценария

Ход сценария:

<u>Выставить на сцене на часах стрелки 17-00</u>	
<u>Вступление</u> (Золушка, мачеха и сестры стоят за кулисами)	
<i>Выходит Золушка</i>	
<u>Scene I</u>	
Cinderella	Oh! It is five o'clock. My sisters are going to the king's ball tonight. How happy they are! There will be music at the ball. I love music so much! I love to sing and dance but I cannot go the king's ball.
Танец Золушки	
<i>Выходят Мачеха и сестры</i>	
Stepmother	Quick, Cinderella! Its five o'clock. You are lazy! It's time to dress for the ball.
First sister	Cinderella, bring me my red dress!
Second sister	Bring me my blue dress!
Stepmother	Bring me my black dress!
Cinderella	Here are your dresses!
<i>Мачеха и сестры уходят переодеваться.</i>	
<i>Выход сестер.</i>	
First sister	Where are my shoes?
Second sister	Bring me my white stockings!
Stepmother	Where are my gloves, Cinderella? You are bad girl!
<i>Золушка выносит из-за кулис туфли, колготки и перчатки для мачехи и сестер</i>	
Cinderella	Here are your shoes and stockings and your gloves, Mother.
<i>Золушка помогает мачехе и сестрам надевать туфли и перчатки</i>	
<i>Сестры по очереди «крутятся» у зеркала, любуются собой</i>	

First sister	How pretty I am in my new red dress!
Second sister	The prince will dance with me. I am sure!
Stepmother	Come, girls! We are late.
Смех сестер.	
Выход феи.	
Fairy	Why are you crying, dear?
Cinderella	My Stepmother and her daughters are at the king's ball tonight. They are going to dance with the prince.
Fairy	And why are you not there?
Cinderella	Oh! I am not a lady. I am only a poor girl. I must sit here all alone and work.
Fairy	Now, look here, Cinderella! I can help you. Do you want to go to the king's ball?
Cinderella	Oh yes, dear Fairy!
Fairy	Here is a beautiful white dress and here are glass slippers for you.
Fairy	But mind, when the clock strikes twelve you must leave the king's ball. <i>Когда фея говорит свои слова, Золушка за кулисами переодевается в нарядное платье</i>
Выход Золушки в нарядном платье. <i>Золушка кружится перед зеркалом, танцует</i>	
Cinderella	Thank you very, very much!
<i>Золушка убегает.</i>	
<i>Scene II</i>	
Фанфары <i>Принц выходит на сцену, Король и королева с ним. Золушка стоит за дверями.</i>	
Queen	Why don't you dance, my son?
King	There are so many beautiful ladies here.
Выход Золушки <i>Золушка обходит «круг почета», кланяется королю, встает со всеми на общий танец</i>	
Prince	What a beautiful lady!
Queen	She is like a morning star.
King	She is like a white rose.
Prince	Who is she?
Herald	I don't know her, Prince.
<i>Принц подходит к вазе с цветами, берет цветок, идет к Золушке</i>	
Prince	Beautiful lady, may I ask you to dance with me?
Cinderella	With great pleasure.
Танец Золушки и Принца	
<u>На часах 12-00</u>	
Prince	Beautiful lady, tell me your name.
Cinderella	I can't tell you my name. Oh, it's 12 o'clock. I am sorry but I must go.

	Goodbye, Prince!
<i>Золушка убегает за кулисы, «теряет» одну туфельку, одевает на себя фартук, платок</i>	
Prince	Oh, don't go away! Come back! Come back!
<i>Принц пытается догнать Золушку, убегает за кулисы</i>	
<i>Scene III</i>	
Выход Золушки (в старом платье) (фонограмма № 11) <i>Золушка «моя» зеркало, кружится</i> <i>Мачеха и сестры поднимаются на сцену за кулисы</i> <i>Глашатаи встают за кулисы, берут туфельку на подушке</i>	
Возвращение сестер домой <i>Входят сердитые мачеха и сестры</i>	
Cinderella	Please tell me about the ball.
Stepmother	A princess came to the ball.
Cinderella	Was she beautiful?
First sister	I didn't like her.
Cinderella	Who is she? What's her name?
Second sister	Nobody knows her.
Stepmother	And at twelve o'clock she run away and lost her slipper.
First sister	Who's there?
Фанфары <i>Выходят глашатаи с туфелькой</i>	
Herald	In the Kings name let us in! Good evening, ladies!
Stepmother	Good evening!
Herald	Please try it on, madam.
<i>Золушка выносит стул, встает за спинами сестер</i>	
First sister	I can't put it on. It's very small.
Herald	Now, madam, will you try it on?
Second sister	I can't put it on. It's too small.
Herald	You must try it on too, girl!
Stepmother and sisters	Oh, but she didn't go to the ball!
Herald	The King said that all the girls in the country must try on this slipper.
Herald	The prince begs you to marry him, beautiful lady.
Stepmother	What? She – to marry the prince!
First sister	Our Cinderella, this dirty girl!
Second sister	She is going to live in the beautiful palace!
Herald	The carriage is waiting for us.
Cinderella	Goodbye, Mother! Goodbye, sisters!
<i>Сестры «рыдают»</i>	

Финал

Поклон: «Thank you very much»!

The fairytale of Cinderella

Канкиева Сандугаш Алмахановна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Сыныптан тыс іс-шара " The fairytale of Cinderella" ағылшын тілінен апталыққа арналған ертегі қойылымына жоспар.

Сабақтың тақырыбы: " The fairytale of Cinderella"

Сабақтың мақсаты: Оқушылардың лексикалық қорын көбейту. Ағылшын тіліне деген қызығушылығын арттыру. Оқушылардың ой-өрісін дамыту.

Сабақтың түрі: ертегі қойылымы

Көрнекілігі: суреттер, шарлар

Қатысатын оқушылар: 9-10 сыныптың оқушылары

Long ago there lived a King, a Queen and a Prince. When the prince turned 18, the king decided to marry his only prince.

- Prince you have already grown up and should marry
- We will arrange a ball and invite all the beauties
- Choose a princess and get married
- Queen I don't love anyone
- Meet your princess and fall in love

At that time, Cinderella, her stepmother and her half-sisters lived in one estate.
The stepmother and sisters did not like Cinderella. They made her do all the housework.

"Well, move on, lazybones, bring some water!"

"Come on, bum, sweep the floor!"

- Well, what are you waiting for, dirty, throw some wood in the fireplace!

One day a rumor spread around the neighborhood that the young prince was going to throw a ball.

-Attention, attention, everyone listen, in a week the king will arrange a ball, all princesses and young girls come to the ball.

Cinderella's sisters cheered and jumped up . The stepmother told Cinderella to sew dresses for the ball.

- Can I go to the ball too?
- No. You should stay at home
- Do you have a lot of work

- And tomorrow we will tell you how the prince dances.
The sisters laughed and ran to the ball.
Cinderella washed the floors, washed clothes and cried

- If my mother were alive, I would go to the ball to dance with the prince
At this moment, a fairy appears
- Who are you?
- I'm your fairy godmother
- I will fulfill your wish
- you will be the most beautiful princess

- what a beautiful dress
- I will dance with the prince
- you have old shoes, don't be afraid, I'll give you glass shoes
The fairy conjures with a wand and a carriage with a driver appears
- don't forget, the magic will end at midnight

Бал начинается

- Who's that girl?
- how beautiful she is
What is her magical dress?
- who is this princess?

The Prince invites Cinderella to dance

- who are you
- What is your name
I'm sorry prince, but I can't say
- be my wife fairy princess

Midnight, the chimes strike, Cinderella runs away and loses her shoe

- what's happened?
- Where did she run to?

At midnight, the magic ended, the carriage turned into a pumpkin, the horses into mice, and the beautiful princess into Cinderella.

The prince announced the search for a beautiful princess

- Attention, attention, the prince is looking for his princess, who will fit a glass slipper, she will be the prince's wife.

The prince traveled with the shoe to all the houses and tried on the shoe, but it was small.
And so the prince came to Cinderella's house.

- Invite all the girls of this house
- she's small
- Is there another girl in this house?
- yes, there is a Cinderella, but she is a servant
The prince tries on Cinderella's shoe and the dressing gown and handkerchief fall off her again.
- I found you my princess

The ballroom dance begins.

Ұмтылмас ерлік

Қуанышбекова Нагима Нағашбековна
Төле би атындағы орта мектебі, Шу қ.

1-топ. Мәтінді оқып, ерекшелігін талдайды.

Тыңауы	Қызықты мерген қыздары	
Құрметі	Күресе Нәттігі баты Қорғанышы	
Түпкі ерекшелігі	Айырмада көздерінің көрмегенін құралаң	

Ой түрті

1. Не себепті Мәшһүк пен Әлія өз еркін майданға аттанды?
2. Көрсеткен ерен ерліктері үшін батыр қыздарымызға қандай атақ берілді?
3. Ескерткіште батыр қыздардың арт жағында сабиалар мен көгеріптердің бейнесінің себебін түсіндіріңдер.

"Шығыстың қос шынары"

Қызықты қызықты сөздер

Мәшһүк Мәметова

Жеке жұмыс:

№3-тапсырма. Сырбай Мауленовтың «Сотас-сойқын» елінен тыңдап, өзінен алған әсерлерімен бөліседі.

№4-тапсырма. Денгейлік тапсырма.

- 1-денгей. Таңдап алынған мәтіндегі бейнеленген сөздер мен тіркестерді теріп жазыңдар.
- 2-денгей. Екі мәтіннің ортақ белгілері мен айырмашылығын Венн диаграммасын түсіңдер.
- 3-денгей. Қыстырма сөздерді ажыстырып, өз тұжырымдарыңды жазыңдар.

3-топ. «Түпкестігі бойынша» проблемалық сұрақ құрастырады.

Оңай сұрақ	Қиын сұрақ

Алаш қозғалысының мүшесі Мағжан Жұмабаевтың туылғанына 130 жыл

Тауасарова Сандуғаш Разаховна
Ғ.Мұратбаев атындағы №17 орта мектебі, Тараз қ.

Кіріспе: Бейнеролик

«Алаш партиясы және Алаш қозғалысы»

Демек балалар өздерін көргендей Алаш қозғалысы бұл – XX ғасырдың алғашқы ширегінде Ресей империясының орталық билік жүйесіне қарсы бағытталған ұлт-азаттық қозғалыс екен. Осылайша орыс төңкерісі жолдарында қазақ халқының мүддесі үшін күресті бастаған қазақтың ұлттық зиялылары: Әлихан Бөкейхан, Ахмет Байтұрсынұлы мен Міржақып Дулатов жетекшілік еткен екен. Алаш партиясы 1817 жылы шілдеде құрылған. Ал, Алаш орда үкіметі 1817 жылы желтоқсанда құрылды.

ҚАЗАҚТЫҢ

БЕС АРЫСЫ

1893-1938

Ақын, аудармашы

Мағжан поэзиясының әлемі.

М. Жұмабаевтың өлеңдері: «Сағат», «Аққала», «Бала мен құс», «Бұтақ», «Дәрігер», «Ертеңгі сәулелер», «Күннің батпұы», «Толқын», «Көкшетау», «Сен сұлу», «Мен жастарға сенемін» т.б. өлеңдері бар.

➔ **1912** жылы Қазан қаласындағы Кәрімовтер баспасында “Шолпан” атты тұңғыш өлеңдер жинағы басылып шығады.

➔ **1913 – 1916** жылдары Омбы мұғалімдер семинариясында оқыды

➔ **1917** жылы Ақпан төңкерісінен кейін қалыптасқан саяси жағдайға сай қоғамдық өмірге белсене араласып, Ақмола облыстық қазақ съезін өткізуді ұйымдастырушылардың қатарында болды.

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ «Мағжан оқулары» мәнерлеп оқу сайсына қатысып жүздеп І орынды иеленген шәкірттеріміз Сайлау Елдар Қанатұлының және Жанболат Бақтыяр Әділетұлының марапаттарын табыстағым келіп отыр

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАХМЕТ!

**Воркшоп «Мой вклад в национальное воспитание»
(видео лекции по дисциплине «Национальное воспитание»)**

Танатова Асель Джангазыевна
КазНПУ имени Абая, г.Алматы

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АБАЯ

ЛЕКЦИЯ: «ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ».

ПЛАН:

- Инновационная деятельность
- Инновационная деятельность педагога
- Новый образ мышления педагога XXI века
- Изменение подходов в преподавании и обучении

Танатова Асель Джангазыевна, к.п.н.,
ст.преподаватель кафедры Педагогики
assel_tanatova@inbox.ru

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

целенаправленная деятельность, основанная на осмыслении (рефлексии) своего собственного практического опыта при помощи сравнения и изучения, изменения и развития образовательного процесса с целью достижения более высоких результатов, получения нового знания, качественно иной педагогической практики

Б.Майлин «Шұғаның белгісі» сахналық көрініс

Төңкеркызы Айгүл

Софиевка орта мектебі, Целиноград ауданы Ақмола облысы

I көрініс

Атқа мінген екі жігіт әңгімелесіп келеді. Бірі –қария, екіншісі- жас жігіт Әбдірахман.

Қария: Мынау бір ит екен, тіпті жүрмей қойды ғой (*қамшымен атын ұрғылайды. Шүү-шүү деп...*)

-Мынау алдымыздағы үлкен көл «Қамысты» ғой. Анау обаның белесінен тура ассақ, Шұғаның белгісінен тура жолды қиып аламыз.

Жас жігіт: «Шұғаның белгісі » дегеніңіз не нәрсе, тау ма?

Қария: Жоқ, әншейін бір обашық! Шұғаның белгісін сен білмейтін шығарсың-ау! Уақытында шұғаның әңгімесін бұл өлкенің баласына дейін білетін еді. Ау шіркін өзі шұға десе шұға еді ау..

Жас жігіт: Сізде айтасыз ау.. Мен қайдан білейін? бұл жаққа бірінші келуім .

Қария: Иә , білмейсің, жассың ғой!

Жас жігіт: Иә.. Шұғаның әңгімесін айтсаңыз қайтеді?

ҚАРИЯ: Иа тыңда саған шұғаның әңгімесін айтайын (Екеуі аттарынан түседі)

Қария: Бұл қызық әңгіме тыңдаңыз. Мынау алдымызда көрінген қамыс ақты дейтін көліміз осының маңайы жыбырлаған томар. Әр томарға 4-5 үйден отырады. Бұл ауылдың күзге қарай қонатын жері бұрын Тарғыл өгіз деуші еді. Ал қазір «Шұғаның белгісі» атанды. Сол жайлауда Есімбай деген байдың төрт ұлы, бұлаңдап өскен Шұға деген қызы болды. Шұға десе, Шұға еді. Аққұба келбетті, талдырмаш, көзі қап-қара, үріп ауызға салғандай сұлу еді. Ажары қандай болса, ақылы да сондай болды.

Жас жігіт: ааа тамаша. Ол Шұға оқыған қыз ба?

Қария: Шұға хат танымаса да, ол саналы қыз. Шұға біртүрлі паң еді өте орнықты сыпайы қыз еді. Білімге құштар еді. Бозбалалар шұғаны байдың қызы болған соң тәкаппар дейтін.

Жас жігіт: Осы күні байлар қыздарын малға айырбастамаушы ма еді?!

Қария: Шұғаның әке шешсінің артық жері қыздарын 16ға толмайынша ешкімге бермеді. Бірақ Есімбек қызын жас кезіндегі досы, Қали деген құрдасымен серт байласыпты. «Бірімізде ұл, бірімізде қыз туса, екеуміз құда болайық» -десіпті.

Жас жігіт: ААА онда сол сертін күткен ғой, ие!

II көрініс *Есімбек ауылында жиын той.*

ДАСТАРХАН БАСЫ. ҚАРИЯЛАР. ӘБДІРАХМАН ДОМБЫРА ТАРТУЫ.

Базарбай ойланып тұрады қасына ескі досы Әбдірахман келіп амандасып хал сұрасады Қол алысады

Базарбай күліп: Әбдірахман, Әбдірахман , келші бері, қарашы, эне, көрдің бе? Шұға, Шұға...

Әбдірахман: *(келеді, қарайды)* Шұға келеді, сызылып тұрады.

Базарбай: Сәлемет пе, Шұға?Бұл Әбдірахман учитель жігіт

Шұға: Сәлеметсіздер? *(Әбдірахманға телміріп қарап тұрып қалады.)*

Сахна сыртынан анасының айқайлаған дауысы естіледі.

Анасы: Шұға, Шұға қайдасың?

Шұға: Мезгілінде келіп көрістіңіздер-ау, жағдайларыңыз жақсы ма? Тағы да кездесе жатармыз. Мені анам шақырып жатыр, кеттім! *(кетеді)*

Әбдірахман: *(қыз кеткен соң.Қызға таңырқап қарайды)* Ойпырым-ай, адамзатта осындай сұлу болады екен-ау! Аққудың көгілдіріндей аппақ. Үстіндегі ақ көйлек, безендірілген пүліш камзол, үкілі бөрік, өзі сұлу адамды одан әрмен жандандырып, құбылдырып тұр екен. Хас сұлу...

Есімбек келеді. Жігіттер амандасады.

Есімбек: Ал жігіттер не әңгіме құрып тұрсындар!

Базарбай: *(Әбдірахман жайлы таныстырады).*

-Есеке, біздің Әбдірахман жасынан болыстың үйінде бұзау бағып өскен. Күндіз қозы бағып, кешке учительден білім алып жүріп, төрт жыл бойы мұғалімдік оқып келген, білімді жігіт. *Есімбек ұнатпаған кейіп танытады.*

Есімбек: Еліңді қыстан шығардың ба, бала?

Әбдірахман: Шүкір шығардым.

Есімбек: Ел қамқоры болған соң солай болу керек.Жарайды, жарайды. *Есімбек кетеді.*

Базарбай: Әй, шамасы сені ұнатпайды-ау!?

Әбдірахман: Иә, ұнатпайтын жөні бар. «Мені олжамнан қақты»- деп өткендегі астығы үшін мені ұнатпайды.

Базарбай: Бүгін Шұғаға кезіксек болар еді.

Әбдірахман: Адам сияқты кезігіп, ауызба-ауыз сөйлеспеген соң не керек!

Базарбай: Ендеше бүгін алтыбақан құрады.Есімбектің келіндерімен қалжыңдасып сұрағанымда алтыбақан құрамыз деген еді Ауызба-ауыз сөйлесем десең сонда барайық.

Әбдірахман: шын айтасың ба? Жақсы болды ғой, барайық! *(Сахнадан кетеді)*

Алғыс айту – ризашылық белгісі

Туймеева Гульмира Халиковна
Т.Рысқұлов атындағы №48 орта мектебі, Тараз қ.

Аннотация

Наши предки единогласно поддержали представителей других национальностей, которые были по неволе переселены на казахскую землю во время изгнания. В настоящее время Казахстан является многонациональным государством и представители других национальностей выражают благодарность за помощь, оказанную казахскому народу в трудную минуту.

Рассказывая сегодняшнему подрастающему поколению прошлую историю нашего народа, мы должны развивать в нем уважение и братство по отношению к своей семье и всем окружающим его людям.

Изучая историю праздника Благодарения, формирование навыков благодарности у **каждого** ученика.

Annotation

Our ancestors unanimously supported representatives of other nationalities who were involuntarily resettled to the Kazakh land during exile. Currently, Kazakhstan is a multinational state, and representatives of other nationalities express gratitude for the help provided to the Kazakh people in difficult times.

Telling the past history of our people, we must cultivate in them respect and brotherhood towards their family and all the people around them.

The study of the history of the Thanksgiving holiday, the formation of gratitude skills for each student.

Кілт сөздер:
Алғыс айту;
Ризашылық білдіру;
Мерекенің ресми жариялануы;
Қазақ халқының бауырмашылдығы;
Халықты депортациялау;
Қолдау үшін ризашылық білдіру

»

Тәрбие сағаты	
Педагогтің аты-жөні:	Туймеева Гульмира Халиковна
Күні:	27.02.2023 жыл.
Сыныбы: 11 «Б»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	«Алғыс айту – ризашылық белгісі»
Сабақтың мақсаты	- отбасына, бүгінгі күніне ризашылық білдіру; - айналамыздағы жандарға, өзге ұлт өкілдеріне деген сыйластықтарын, бауырмашылдығын дамыту;

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы. 5 минут	Ұйымдастыру кезеңі: Сәлемдесу. <i>Мұғалімнің кіріспе сөзі</i> Саламатсыңдар ма, балалар! Бүгінгі біздің тәрбие сағатымыздың тақырыбын ашу үшін Нұрсұлтан Мейірбекұлының мына өлең шумақтарына назар аударыңыз: Айтылар әлі, айтылар әлі, сыр білем, Жүректен шықсын жыр кілең, Бүгінгі алғыс күнінде,	Сәлемдеседі;		Интерактив тақта, презентация

	Бәріңе алғыс білдірем! Бәріңе алғыс білдірем! Балалар сонымен бүгінгі сабақтың тақырыбы қандай екен? [1] Ия, дұрыс балалар бүгінгі сабақтың тақырыбы: «Алғыс айту – ризашылық белгісі» деп аталады. Бүгінгі сабақтың жоспарымен танысайық: I. «Ой қозғау» - отбасындағы ризашылық; II. «Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйін тап» – интернет желісіндегі ақпараттармен жұмыс III.«Бар халықты сыйдырған бауырым деп» - iTest платформасынан ұнтаспа тындау. IV. Алғыс айту күні - тест тапсыру. Google Формы Ал енді тапсырмаларды орындайық.	Тақтадағы өлең шумақтар ын оқиды; Сабақтың тақырыбы н атайды.	Өз ойын дұрыс мағынада білдірген оқушыға «Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталанды ру.	нтаци я
Жаңа сабаққа кіріспе 10 минут 	I. «Ой қозғау» Мәтінмен жұмыс: Анар апай жалғыз өзі екі ұлын өсіріп, оқытып, үйлендірді. Бүгінгі күнде екі келін бір үйде енесімен бірге тұрады және бірінен-бірі сүйкімді екі немересі бар. Күндіз барлығы жұмысқа кетеді де, кешкісін дастархан басында бас қосады. Келіндерінің үлкені жұмыс істейді, бірақ баласы әлі кішкентай, бала бақшасына бармайды, ал кіші келіні үйде бала күтімінде және күндіз абысынының да баласына қарап отырады. Келінің бұл әрекетіне абысыны өте риза болатын.Бұл ризашылығын қалай білдірсем екен деп ойлап жүрген болатын.Ал сіздер ризашылық білдірудің қандай әдісті ұсынар едіңіздер? Тапсырма: 1.Алғыс дегеніміз не? 2.Алғысты кімдерге айтамыз? 3.Алғысымызды қандай әдістермен жеткізуге болады? 4. Ата-апаңызға, әке- анаңызға, бауырларыңызға алғысыңызды қалай жеткізесіз?	Оқушылар мәтінді оқып шығады; Балалар өз пікірлерін білдіреді. Сұрақтарға жауап береді.	Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділік пен қатысқан оқушыға «Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталанды ру.	Презентация Инерактивті тақта
Сабақтың ортасы «Тарихқа көз жүгіртейік» 10 минут 	II. «Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйін тап». Интернет желісімен жұмыс. Тапсырма: Берілген сілтемелер бойынша желіге кіріп, тапсырмаға сәйкес ақпараттарды саралап, тақырыпты постер түрінде қорғау. 1топ.Алғыс айту күнінің шығу тарихын сипаттаңыз. [2] 2 топ.Алғыс айту күнін қай мемлекеттер тойлайды? Интернетте алынған ақпараттар падалана отырып алғыс айту күні тойланатын мемлекеттерді анықтайды, картадан көрсетеді. [3]	Берілген сілтемелер арқылы ақпараттарды оқиды. Постерді қорғайды Қарақат Әбілдинаны орындауындағы «Алғыс» өлеңін тыңдай отырып,	«Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды	Презентация, Қарақат Әбілдинаның «Алғыс

	3 топ.Қазақстанда алғыс айту күнін тойлау және оның мақсатын сипаттаңыз. [4] <i>Балалар ақпараттарды қарап, оқып отырған кезде,Қарақат Әбілдинаның «Алғыс» [5] өлеңін қосып қою. Тақыптарын қорғау.</i> 	тапсырманы орындайды.		өлеңі н қосы п қою
«Бар халықты сыйдырған бауырым деп». 12 минут 	III. iTest платформасынан ҰБТ-ға және қорытынды аттестаттауға дайындық бөліміндегі «Қазақстанға халықтарды депортациялау» үн таспасын тыңдау. [6] IV.Алғыс айту. Тест тапсырмасын орындау. [7] сілтеме бойынша кіру. Тест.Ағыс айту күні 1.Алғыс айту --- а) Ризашылық білдіру; б) қатыгездік таныту с) сүйіспеншілік көрсету 2.Алғыс айту мерекесін тойлау алғаш қай мемлекеттен басталған? а)Корея б)АҚШ с)Барбадос д)Германия 3. Қытай халқы жерге жауын жіберіп, мол астық берген кімге алғыс айтады? а) табиғат –анаға б) Жаратушыға в) айдаһарға с) пілге 4.Қазақстанда Алғыс айту күнін тойлау ресми түрде қашан жарияланды? а) 2015 жылы 23 сәуірде б) 2016 жылы 15 ақпанда с) 2016 жылы 15 қаңтарда 5.Қазақстанда алғыс айту күнін тойлау себебі а) Жер-анаға мол егін бергені үшін; б)қиын қыстау кезінде Қазақстанға қоныс аударған этностардың қазақ халқына ризашылығы в) қазақтардың жазаланған халықтар ретінде сүргін етілгені үшін ризашылығы; 6. 1940-1941 жылдары Ақмола,Ақтөбе, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан, Талдықорған, Жамбыл, Алматы облыстарына орналастырылған поляктар саны а) 200 б) 150 мыңдай с) 200 мың д) 100 мыңдай 7.1938 жылдың көктемінде ұжымшары республиканың 8 облысына – Қызылорда, Алматы, Солтүстік Қазақстан, Атырау, Қарағанды, Қостанай, Ақтөбе, Оңтүстік Қазақстанға көшірілген 70 ұжымшары қай этностан еді	Үн таспаны тыңдайды. Сілтеме бойынша Google Формы Сайтына кіріп тест тапсырмасын орындайды.	Жалпы 10 балл Дұрыс жауап: 1-а 2-б 3-в 4-с 5-б 6-с 7-д 8-а 9-б 10-а 	ДК экраны

	А)неміс б)күрдтер с)азербайжан д) корей 8. Берияның бұйрығымен түгелдей Қырым АКСР-інен қуылған татар ұлты қай жылы Қазақстанға депортацияланған? А) 1944 жылы мамырда б) 1938 жылы с)1945 жылы д) 1943 жылы 28 қазанда 9.Қазақстанда қанша ұлт жасайды: а) 120 дан астам б)130 дан астам с) 117 ден астам д) 127 ден астам 10.Қазақстан халқы ассамблеясының негізгі мақсаты не? а) жалпыұлттық бірлікті нығайту б) ұлттар арасына іріткі салу в) барлығына бірдей білім беру д) халық санын арттыру			
 Қорытынды	IV. Қорытынды. Мұғалім сөзі: Балалар әрқашан ата-бабаларымыздың бойыннан табылған бауырмашылдық, сыйластық, кең пейілдік қасиеттерін өз бойымызға сіңіре, дамыта отырып, айналамыздағы табиғатқа,отанымызға, біз үшін қымбат, әрбір жанға, жақсылық жасаудан , алғыс айтудан аянбайық!	Оқушылар өз пікірлерімен бөліседі.	белсенділікпен қатысқан оқушыға <u>«Жарайсын!»</u> деген <u>мадақтау сөзімен</u> ынталандыру.	
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 3 мин. 	«Бір ауыз сөз» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Мақсаты:Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. Тиімділігі:Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. Саралау: Бұл кезеңде саралаудың «Қорытынды» тәсілі көрінеді.	Жеке жұмыс: Оқушылар бір ауыз сөзбен сабақ туралы өз ойларын түсіндіріп береді. Бір ауыз сөздеріне сабақты бағалайтын келесі сөздерді айтуға болады ұнады, пайдалы, қажет, білдім, үйрендім, қызықтым, ұмтылдым, есте сақтадым, жасай аламын. т.б.	Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан белсенділігін ынталандыру үшін «Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды.	

Әдебиет

1. Алғыс. Нұрсұлтан Мейірбекұлы, <https://bilim-all.kz/olen/21530-Algys>
2. https://ru.wikipedia.org/wiki/День_благодарения, Википедия
3. <https://kazgazeta.kz/news/65583>,
4. <https://massaget.kz/layfstayl/alemтанu/alem-alaqanda/36810/>
5. Қарақат Әбілдинаның «Алғыс» өлеңі, <https://www.youtube.com/watch?v=oOEyK8elwaw>

Информатика ойшылдары

Сейтжапарова Асем Батырбековна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

	Сабақтан тыс жұмыс
Педагогтің аты-жөні	Сейтжапарова Асем Батырбековна
Күні:	03.03.2023 жылы
Сабақтың тақырыбы:	Информатика ойшылдары
Мақсаты:	Сайыс өткізу арқылы оқушылардың информатика пәнінен білімдерін тереңдету, пәнге деген қызығушылығын арттыру Сабақтың барысы

	Педагогтің әрекеті	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	Жүргізуші: Информатика болашаққа бастайды, Келешекке білім қуған жастарды. Қадам басып 21-ші ғасырға, Барлық әлем жаңалығын тастайды. Армысыздар ұстаздар мен оқушылар! «Таланттылар топ жарысында, жүлде алсың» деп бүгінгі «Информатика ойшылдары» атты интеллектуалды сайыс сабағымызға қош келдіңіздер Әділ халқым берерсің әділ баға Өнері мен өренін салыстырып Ең алдымен сіздерге осы ойында әділ бағасын берер әділқазылар алқасымен таныстырайық: 1 2 3..... Көңілді тапқыштар, білгіштер Бар өнерін салады, Кім білімді, көп оқыған болса егер, Бүгінгі күн жеңімпазы болады, -деп бүгінгі ойынымызды ашуға рұқсат етіңіздер. Бұл өтейін деп жатқан сайысымыз мына бөлімдер бойынша өтіледі: 1 кезең «Таныстыру» 2 – кезең «Кім жылдам?» 3-кезең «Сөзжұмбақ алаңы» 4-кезең «Кім жүйрік» 5- бөлім «Роботтар әлемі» Жүргізуші: Ойын толқын, айналған қатты ағысқа Табылғандай танымда, жат дауыста. Біреу озып келеді қатарынан, Біреу қалып жатады асығыста. Ойын толқын жатқанда асып, тасып. Біреу ойыннан өтеді ғұлама ойлар, Жеңседе, жеңілседе қалама жасып. Әділетпен кеңес құра біліңдер дей келе 1-ші кезеңімізді бастаймыз таныстыруыларын 10 балдық жүйемен бағаланады. 1- кезең Таныстыру 7 сынып оқушыларынан құралған топтар. I- топ 7 а сыныптан құралған «Watsap» тобы өз топтарын таныстырып өтеді II – топ 7г сыныбы «Instagram» тобы III – топ 7 б сынып «Tik-tok» тобы Жүргізуші: Мінекей 3 топтың таныстыруын тыңдадық, бұл бөлімде әділ қазылар бағаларыңызды беріңіздер Жүргізуші: Компьютер сенің көмекшің Қаламың, әрі қағазың! Керек емес демессің, Аздаған болса хабарың. Үйрену керек бәрін де- Ақпараттық заманың! Ал балалдар 2-кезеңімізді бастаймыз. II-кезең «Кім жылдам?»	Слайд

Тақтада жасырылған ұяшықтарда сұрақтарды таңдаймыз. Бірінші кезеңнің нәтижесі бойынша ең көп ұпай жинаған топ алғашқы болып ұяшықта таңдайды. Әр ұяшық 10 балмен бағаланады. «Кім жылдам? Кезеңі https://wordwall.net/ru/resource/53127341 1. Сымсыз технологиялар (wi-fi, Wimax, Bluetooth) 2. Python программалау тілін кім ашты (Гвидо ван Россум) 3. Транзисторлар қай буынға жатады? (II буын 1958-1964 ж.ж.) 4. Int () қай типке жатады (бүтін сан) 5. Алғашқы программист әйел (Ада Ловелас) 6. Python бір мезгілде қарапайым және қуатты..... бағдарламалау тілі болып табылады (объектілі бағытталған) 7. Қарапайым есептеулер жүргізетін программа (калькулятор) 8. Ең алғашқы санау құралы (есепшот) 9. Робот дегеніміз не? (тірі ағзаға жасалған құрылғы) 10. Print () операторының қызметі (шығару) 11. Input() операторының қызметі (енгізу) 12. Ақпарат дегеніміз не? (таңба, сигнал түрінде берілетін хабарлама) 13. Print (4+5) RUN? (9) 14. Python тілі қай жылы ойластырылған? (1991 ж) 15. Пернетақта қандай құрылғыға жатады (Ақпаратты енгізу құрылғысы) 16. Басқа бір адамның автордың туындысы мен меншіктеу мен заңсыз қолдану (Плагиат) 17. Ненің әсерінен ми блоктары бұзылады? (электро магниттік сәулелердің әсерінен) 18. Эксел – (кестелік программа) 19. Жойылатын ақпаратты сақтайтын орын (себет) 20. Ақпаратты экранға шығаратын құрылғы (сканер) 21. Print('spam'*3) RUN? Мәні неге тең? (spamspamspam) 22. Стандартты программаға жататын (Блокнот) 23. Компьютердің атасы (Чарльз Бэббидж) 24. Python 1.0 версиясы қай жылы шықта (Қаңтар 1994 ж) 25. Ақпараттың қайнар көзі (табиғат) Жүргізуші: Екінші кезеңімізде аяқталды. Әділ қазылар жинаған ұпай сандарын айтып өтсе Жүргізуші: Замира «Білімін ұшқырлығын танып сен, Асып, тасып, асықпа, қалыспа сен Уақыт деген зымырап, зулап жатыр, Шапшаңдық бұл сайыста керек екен - деп 3-ші кезеңді бастаймыз 3 –ші кезең «Сөзжұмбақ алаңы» 4 https://learningapps.org/view29065889 5 Бұл кезеңде сұрақтар оқылады, жауаптырн оқушылар тақтаға өздері жазады Әр сұрақ 5ұпаймен бағаланады 1. Ақпаратты қағазға басып шығаратын құрылғыны қалай атаймыз? Принетер 2. Компьютерге ақпарат енгізуге арналған құрылғы? Пернетақта 3. Адам мен компьютер арасындағы қарым – қатынасты қалай атаймыз? Интерфейс 4. Терезенің орысша атауы?	

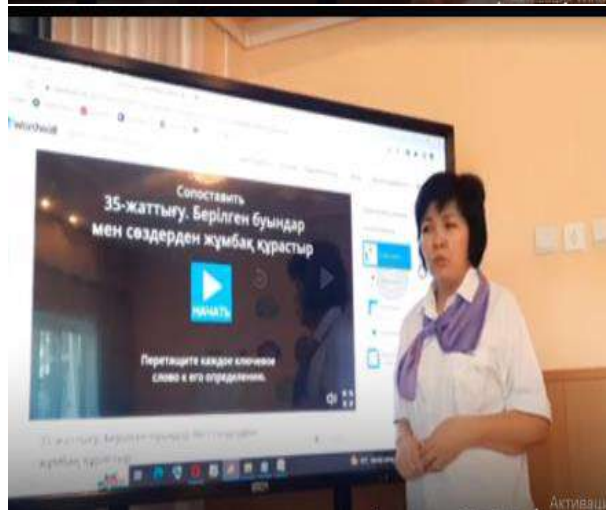
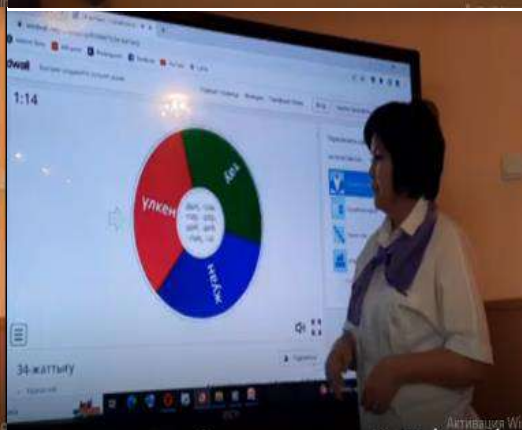
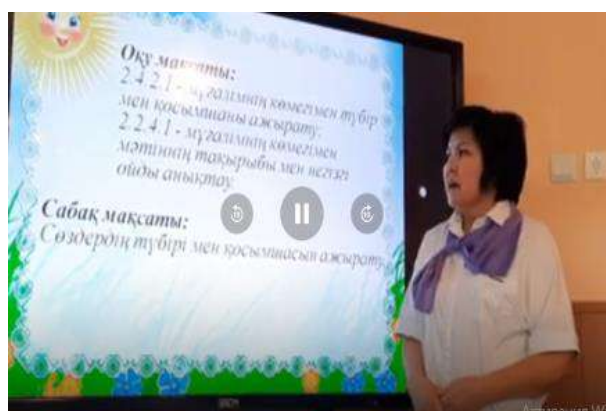
	Окно 5. Қағаздағы кескінді(мәтінді, суретті) экранға түсіруге арналған құрылғы? Сканер 6. Тышқанның басқаша атауы? Маус 7. Сурет салуға арналған графикалық редактор? Пайнт 8. Компьютердің экранына ақпаратты шығаратын құрылғы? Монитор 9. Ақпараттың орысша атауы? Информация 10. Компьютердің барлық жұмысын қамтамасыз ететін құрылғы? Жүйелік блок 11. Paint – ті іске қосқанда, Пуск – тан кейін қандай тізбек орындалады? Программы Жүргізуші: Замира үшінші кезеңімізді де аяқатадық бұл кезеңнің де нәтижесін әділ қазылар алқасынан білейік. 4 кезеңімізді бастайық «Кім жүйрік» Бұл кезеңде әр топқа бір бір ұялы телефоннан беріледі. Осы ұялы телефон арқылы жауаптарыңызды белгілеп отырасыздар. https://create.kahoot.it/details/08c1afc4-3ca4-47ed-aa64-1d4b9d7f5bdf Бұл ойында тақтада көрсетілген ұпай санын көп жинаған топқа 10 ұпай, екінші иеленген топқа 5 ұпай, үшінші аз алған топқа 3 баллменнен белгіленсін Жүргізуші: Асем мінекей 4 кезеңімізде соңына жетті. Әділқазылар ұпай сандарын айтып өтсе Жүргізуші: Асем, 5 кезең «Роботтар әлемі» Бұл кезеңнің шартын айта кетсек әр топқа өздеріне үй тапсырмасы берілген болатын . Яғни, әр топқа роботтар құрап келу керек болатын . Оқушылар ж ұмыстарын дайындағанша сергіту сәті . Біздің мектебіміздің мақтанышы Түркістан қаласында өткен республикалық «Шабыт шыңы» ән байқауының бас жүлдегері және де Тараз қаласында өткен Халықаралық «Шашу» өнер фестивалінің жеңімпазы, Анталия қаласына жолдама ұтқан 8 сынып оқушысы Сенбек Дінмұхаммедті ортаға шақырамыз. Жүргізуші Асем: Бірінші болып ватсап тобын ортаға шақырамыз. Екінші Инстаграмм тобы Үшінші болып тик ток тобын шақырамыз Мінекей бүгінгі сайысымызда өз мәресіне жетті. Сөз кезегін әділ қазылар алқасына берсек. Бүгінгі сайысымыздың жеңімпаз топты анықтап берсе.	

«ҮЗДІК ОНЛАЙН САБАҚ»

СӨЗ ҚҰРАМЫ, ТҮБІР МЕН ҚОСЫМША

Бекбергенова Акбота Калкамановна

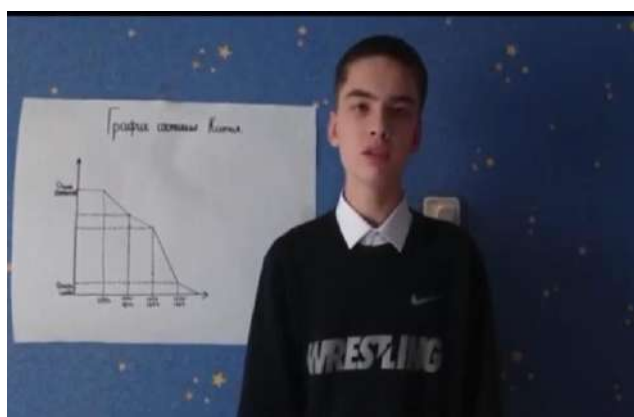
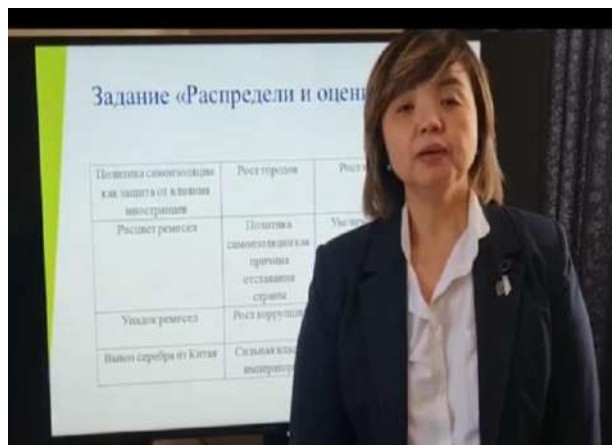
№15 мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

ПОЧЕМУ В КИТАЕ ДО СИХ ПОР ПОМНЯТ ОПИУМНЫЕ ВОЙНЫ

Джунусова Салима Абдуманаповна

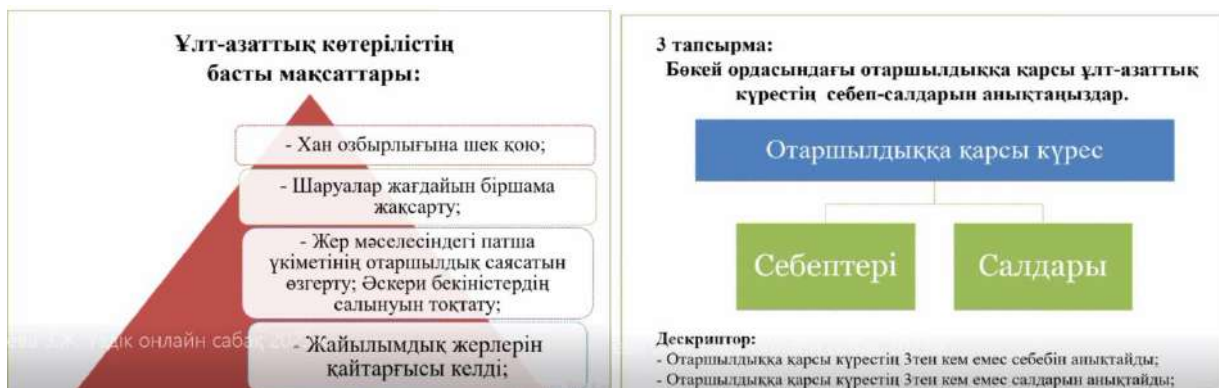
СПШ №6, г.Тараз

1836-1838 ж.ж.БӨКЕЙ ҰЛТ-АЗАТТЫҚ КӨТЕРІЛІС

Джумагазиева Зауре Дженисбековна

Төле би атындағы орта мектебі, Шу қаласы Жамбыл облысы

Білім беру ұйымының атауы	Шу қаласы, Төле би о.м.	
Пәні:	Қазақстан тарихы	
Бөлім:	7.2 Отарлау және ұлт-азаттық күрес	
Педагогтің аты-жөні:	Джумагазиева З.Ж.	
Күні:		
Сынып: 7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі. Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай ортақ идея біріктірді?	

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		7.3.1.5 қазақ халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау. 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру.			
Сабақтың мақсаты		1836-38жж Бөкей Ордасындағы отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық басталуы, барысы мен нәтижесі туралы анықтайды.			
Сабақтың барысы					
Сабақтың кезеңі//уақыты		Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс тар
Ұйымдастыру Өткен білімді еске түсіру Қызығушылықты ояту.		Оқушылармен амандасып, назарларын сабаққа аудару. «Миға шабуыл» Ой қозғау - Суретте кімдер бейнеленген? - Бұл тұлғалардың бүгінгі өтетін сабағымызға қандай қатысы бар? - Суретте кімдер бейнеленген? - Бұл тұлғалардың бүгінгі өтетін сабағымызға қандай қатысы бар? Суретке қарап, бүгінгі өтетін жаңа сабақтың тақырыбын анықтап көрейік. Сабақтың тақырыбымен, оқу мақсатымен таныстырылады. Сабақтың зерттеу сұрағына назар аударылады. Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай ортақ идея біріктірді?	Назарларын сабаққа аударды. Оқушылар өз ойларын ортаға салады. Оқушылар жауаптары арқылы жаңа тақырыпқа көшу Оқушылардың болжам жауаптары арқылы сабақ тақырыбы анықталады.	мадақтау	
Жаңа білім мин мин /3 мин оқу, 7мин постер, 10мин қорғау/		Оқушыларға жаңа сабақтың түсіндірме бейнематериалы көрсетіледі	- Бейне баянды мұқият көріп, тыңдаңыздар. - Маңызды 2-4 мағлұмат жазыңыздар.	Мадақтау	

Бөкей Ордасы (Ішкі Қазақ Ордасы)
1801-1845жж.

1815 жылы Бөкей хан қайтыс болып, мұрагері Жәңгір ер жеткенге дейін билікті туысы Шығай сұлтан басқарған.

Жәңгір хан 1801ж дүниеге келген

1827 жылы Нарын құмының Жасқұс деген жеріне Хан сарайын салдырды.

1823-1845жж билік етті

Бөкей ханның баласы

1тапсырма: Тарихи оқиғаның шындық немесе жалған екендігін анықтаңдар.

№	Тұжырым	Шындық	Жалған
1	Бөкей ордасы Еділ мен Жайық аралығында құрылды	Шындық	Жалған
2	Бөкей ордасын құру туралы жарлыққа қол қойған орыс патшасы І Александр	Шындық	Жалған
3	Көтерілістің себебі жайылымдық жер мәселесі болды	Шындық	Жалған
4	Исатай Тайманұлы Ақбұлақ шайқасында қаза тапты	Шындық	Жалған

Слайд арқылы жаңа сабақтың түсіндірмесі

Дескриптор:

Тұжырымдардың шындық, жалған екендігін анықтап, дұрыс жауапты жазады;

Мұғалімнің кері байланыс береді. Мадақтау.

	5	Бөкей ордасындағы көтеріліс 1936-1938 жылдары аралығында болды	Шындық	Жалған	Дескриптор: - Тастөбе шайқасының барысын анықтайды; - Тастөбе шайқасының нәтижесін анықтайды; - Тастөбе шайқасына қорытынды ойын жазады; - Ақбұлақ шайқасының барысын анықтайды; - Ақбұлақ шайқасының нәтижесін анықтайды; - Ақбұлақ шайқасына қорытынды ойын жазады; Дескриптор: - Отаршылдыққа қарсы күрестің 3тен кем емес себебін анықтайды; - Отаршылдыққа қарсы күрестің 3тен кем емес салдарын анықтайды;														
	6	Көтерілістің шығуына себеп болған Қарауылқожа Бабажанұлын Каспий маңына билеуші етіп тағайындауы	Шындық	Жалған															
	2 тапсырма: Кестені толтырыңыз <table><tr><th>Шайқас</th><th>Барысы</th><th>Нәтижесі</th><th>Қорытынды ой</th></tr><tr><td>Тастөбе</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Ақбұлақ</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>							Шайқас	Барысы	Нәтижесі	Қорытынды ой	Тастөбе				Ақбұлақ			
	Шайқас	Барысы	Нәтижесі	Қорытынды ой															
Тастөбе																			
Ақбұлақ																			
3 тапсырма: Бөкей ордасындағы отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күрестің себеп-салдарын анықтаңыздар. Отаршылдыққа қарсы күрес Себептер Салдары																			
Бекіту	Қ	1836-1838 ж.ж. болған Бөкей ордасындағы көтеріліс туралы таныстыңыздар. Көтерілістің себеп-салдарын анықтадық. Бөкей ордасында болған көтеріліс аса ірі ұлт-азаттық көтерілістің бірі болды. Көтеріліс отаршылдыққа қарсы бағытталды.			Исатай мен Махамбетті біріктірген идеяларын атап айтып шығады.														

К б с 2т	Бөкей Ордасы (Ішкі Қазақ Ордасы) 1801-1845жж. 1815 жылы Бөкей хан қайтыс болып, мұрагері Жәңгір ер жеткенге дейін билікті туысы Шығай сұлтан басқарған. Іен сабақты ақтап алдым, себебі... Мен мынандай пікір қалдырамын...	Әлеуметтік желілердің белгілері арқылы сабаққа кері байланыс береді. Тақырып бойынша не ұнағанын, не білгенін, нені түсінбегені туралы айтады.	Оқушылар бағалай критерийлерімен өз деңгейлерін бағалайды	Әлеуметтік желі арқылы кері байланыс береді
1мин	Үйге тапсырма: Үй тапсырмасы: - Махамбет Өтемісұлының бір өлеңін жаттау; - “Бұл көтеріліс неліктен тарих сахнасында қала бермек? Эссе жазу; “ПОПС” формуласы Бірінші сөйлем: «Менің ойымша,...» Екінші сөйлем: «Себебі, мен оны былай түсіндіремін...» Үшінші сөйлем: «Оны мен мына фактілермен, мысалдармен дәлелдей аламын....» Соңғы сөйлем: «Осыған байланысты мен мынадай қорытынды шешімге келдім...»	Кез-келген Махамбеттің өлеңін жаттайды; Попс формуласын пайдаланып, эссе жазады		

7.2 Отарлау және ұлт-азаттық күрес

Сабақтың тақырыбы:

1836-1838 ЖЫЛДАРДАҒЫ БӨКЕЙ ОРДАСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚТАРДЫҢ КӨТЕРІЛІСІ.

Өзірлеген: Даулағалиева З.Ж.

Зерттеу сұрағы:

Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай ортақ идея біріктірді?

Оқу мақсаты:

7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау.

Сабақтың мақсаты:

1836-1838жж Бөкей Ордасындағы отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күрестің себебін, барысы мен нәтижесін анықтайды.

Ой қозғау

- Суретте кімдер бейнеленген?
- Бұл тұлғалардың бүгінгі өтетін сабағымызға қандай қатысы бар?

Ітапсырма: Тарихи оқиғаның шындық немесе жалған екендігін анықтаңдар.

№	Тұжырым	Шындық	Жалған
1	Бөкей ордасы Еділ мен Жайық аралығында құрылды	Шындық	Жалған
2	Бөкей ордасын құру туралы жарлыққа қол қойған орыс патшасы І Александр	Шындық	Жалған
3	Көтерілістің себебі жайылымдық жер мәселесі болды	Шындық	Жалған
4	Исатай Тайманұлы Ақбұлақ шайқасында қаза тапты	Шындық	Жалған
5	Бөкей ордасындағы көтеріліс 1936-1938 жылдары аралығында болды	Шындық	Жалған
6	Көтерілістің шығуына себеп болған Қарауылқожа Бабажанұлын Каспий маңына билеуші етіп тағайындауы	Шындық	Жалған

Дескриптор:

-Тұжырымдардың шындық, жалған екендігін анықтап, дұрыс жауапты жазады;

Қорытынды:

1836-1838 ж.ж. болған Бөкей ордасындағы көтеріліс туралы таныстыңыздар. Көтерілістің себеп-салдарын анықтадық. Бөкей ордасында болған көтеріліс аса ірі ұлт-азаттық көтерілістің бірі болды. Көтеріліс отаршылдыққа қарсы бағытталды.

ЖОҒАРЫ ДӘРЕЖЕЛІ ТЕНДЕУЛЕРДІ ШЕШУ ТӘСІЛДЕРІ

Ишанкулова Кулипа Давировна

Сарыкемер мектеп-гимназиясы, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

ЖОҒАРЫ ДӘРЕЖЕЛІ ТЕНДЕУЛЕРДІ ШЕШУ ТӘСІЛДЕРІ

1-СҰРАҚ

Анықтама. Егер $x = x_0$ болғанда $P(x)$ көпмүшесінің мәні нөлге тең болса, онда x_0 санын $P(x)$ көпмүшесінің түбірі деп атайды.

2-СҰРАҚ

Анықтама. Шетінен бірдей қашықтықта орналасқан мүшелердің коэффициенттері тең болатын бір айнымалысы бар n -дәрежелі көпмүше симметриялы көпмүше деп аталады.

N -ші РЕТТІ КӨПМҮШЕНІ $X-1$ БИНОМЫНА БӨЛГЕНДЕ ДӘРЕЖЕСІ 1-ГЕ КЕМІГЕН $N-1$ ДӘРЕЖЕЛІ КӨПМҮШЕ АЛАМЫЗ.

1-Мысал

$$5x^4 + 5x^3 + x^2 - 11$$

көпмүшесін Горнер схемасын қолданып $x-1$ -ге бөлейік:

$$5x^4 + 5x^3 + x^2 + 0 \cdot x - 11$$

$$\begin{array}{r|rrrrr} 5 & 5 & 1 & 0 & -11 \\ 1 & & & & & \end{array}$$

$$\begin{array}{r|rrrrr} 5 & 5 & 1 & 0 & -11 \\ 1 & 5 & & & \end{array}$$

Келесі торлар мына принцип бойынша толтырылады:

$$1 \cdot 5 = 5$$

$$\begin{array}{r|rrrrr} 5 & 5 & 1 & 0 & -11 \\ 1 & 5 & 10 & & \end{array}$$

АЛТЫНШЫ ТОР КӨЗ ҮШІН:

$$1 \cdot 11 = 11$$

$$\begin{array}{r|rrrrr} 5 & 5 & 1 & 0 & -11 \\ 1 & 5 & 10 & 11 & 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r|rrrrr} 5 & 5 & 1 & 0 & -11 \\ 1 & 5 & 10 & 11 & 0 \end{array}$$

$$5x^4 + 5x^3 + x^2 - 11 = (x-1)(5x^3 + 10x^2 + 11x + 11) + 0$$

ИНТЕРЕСНОЕ ОБ ОДЕЖДЕ

Карабекова Раушан Сейдикеримова
СШ Толе би, г. Шу Жамбылская область

Международные педагогические чтения
«Непрерывное педагогическое образование:
инновационная парадигма, технология и
методика», посвящённые 60-летию
юбилею доктора педагогических наук,
академика АПН К
Бузаубаковой Клары Джайдарбековны.

Придумали – прош. время, мн. число.
Выдержали – прош. время, мн. число.
Распространились – прош. время, мн.
число.
Крепнулась – прош. время, ед. число, ж. р.

Бортвой журнал

Что я знал по данной теме?	Что нового узнал?
Джинсы отличались прочностью и удобством в носке.	Современные джинсы появились в старинном французском городе Нима.
Стали частью одежды жителей США.	Вначале ткань использовали для изготовления корабельных парусов.
Джинсовая одежда прочно вошла в современный быт.	По месту изготовления назвали деним, то есть сделанный в Ниме.
Глаголы прошедшего времени отвечают на вопросы Что делал? Что сделал?	Для образования прошедшего времени обычно служат суффикс –л -, в глаголах прошедшего времени перед суффиксом –л пишется та же гласная, что и перед –ть в неопределённой форме.

1. Содержание урока соответствует учебной программе.
2. Учитель структурирует урок (направляет учащихся на урок, постановка цели и задачи урока посредством раздачи заданий, объяснение грамматической темы урока, работа с текстами т.е. связь с закреплением грамматической темы урока, используется формативное оценивание в виде похвалы учителя, надежде на успех урока, самостоятельная работа обучающихся с правилами выбора задания, рефлексия).
3. Урок соответствует возрастным особенностям учащихся.
4. Для развития интереса учащихся к учебному материалу использовались тематические картинки, анимация.
5. На уроке используются интерактивные методы: раздачи заданий, анимация, упражнения с грамматическими заданиями, «Укажи верные (В) или неверные (Н) варианты», «Бортвой журнал».
6. Используются онлайн-сервис: Learning Apps (кроссворд, тестовое задание с выбором одного правильного ответа).

Рукава длиннее чем
руки,
Значит, вы надели ...

Модные, красивые,
Из ткани плотной, синие.
На ножки одеваем,
По улице шагаем...

Критерии успеха:

Знать:

– много интересного об истории и назначении одежды.

Уметь:

– изменять глаголы
прошедшего времени по
числам, а в единственном числе
– по родам

Глагол

Гласная перед -л

Прошедшее время

В глаголах прошедшего времени перед суффиксом –л пишется та же гласная, что и перед –ть в неопределённой форме

Неопределённая
форма глагола

Скелить
Сеять
Зависеть

Прошедшее
время глагола

Скелил
Сеял
Зависел

Когда появились стрелки на брюках?

Стрелки на брюках появились в конце XIX века, когда в Европе начал развиваться фабричный пошив тентовой одежды. Большую часть товара отгружали за океан. Чтобы в тентах кораблей одежды помещалось как можно больше, её прессовали и утапливали перед погрузкой. После такого не самого комфортного морского путешествия брюки имели жёсткие складки, избавиться от которых было уже трудно. Однако американским покупателям такой дефект понравился, и скоро он вошёл в моду.

Штаны придумали кочевники – скифы. Без такой одежды они не выдержали бы долгого нахождения в седле. Позже штаны распространились и среди других народов.

Каждая штанина была отдельным предметом и крепилась к верхней одежде верёвками, поэтому в большинстве языков штаны и брюки существительными множественного числа.

Прочитай текст.

Кто и для чего придумал
джинсы?

Современные джинсы появились в старинном французском городе Нима.

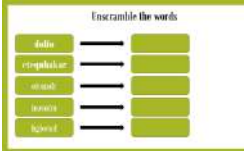
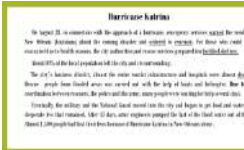

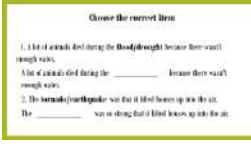
Именно там создали особо прочную ткань, которую вначале использовали для изготовления корабельных парусов. По месту изготовления эту ткань называли деним, то есть сделанный в Ниме.

NATURAL DISASTERS

Кемалова Лайла Уайдилдаева

№36 орта мектебі, Тараз қ.

Part of the lesson /Time	Teacher's activity	Student's activity	Assessment	Resources
Beginning of the lesson	Warm up T shows different pictures and direct learners attention to the disasters in the pictures. After that T introduces the aim and theme of the lesson. Efficiency: Ss refresh their mind before starting new theme	Ss give their possible answers and guess the topic Descriptor: A learner guesses the theme of the lesson and names disasters.	Oral comments Encourage Ss who can name object that is connected with new lesson	PPT
Middle of the lesson	Task 1. T presents vocabulary related to the disasters. Explain the meaning of the words T gives them time to look up the meanings of the words given. Aim: to introduce the topic and present new vocabulary Task 2. To practice vocabulary relating to natural disasters Direct attention to the pictures and the sentences underneath each one and give Ss time to use the words provided to complete them. Aim: to practice the new vocabulary Efficiency: Enrich Ss' vocabulary Task 3. `Unscramble the words` method Aim: to practise the new vocabulary Task 4. T gives the information about how did Hurricane Katrina effect New Orleans	Descriptor: A learner elicits which disasters are shown in the pictures A learner matches the words with pictures A learner put the letters in the correct order to make a word A learner checks their answers and corrects false sentences	T praise active Ss with phrases such as: "Good job! Well done!" T praise active Ss with phrases such as: "Good job! Well done!"	PPT Match the words and pictures Unscramble the words PPT

	T Explains unknown words Aim:to listen and identify the author's intention			
	Task 5. T allows students to read the text and write True or False statements . Aim: to consolidate information in a text Efficiency:Develop their reading and listening skills. Task 6.To read for lexical correctness and coherent T explains the task and choose the correct item Efficiency:to enrich their vocabulary	Mark the sentences T (True) or F (false) A learner checks their answers and corrects false sentences A learner chooses the correct words in the sentences	T praise active Ss with phrases such as: “Good job! Well done!” T praise active Ss with phrases such as: “Good job! Well done!”	PPT PPT
Concl ution	Task 7. T explains the task (to match exchanges) Efficiency:to enrich their vocabulary	A learner matches exchanges	Ss evaluate each other and encourage classmate with phrases like: Well done! Brilliant! Good job! I like it!	PPT
End of the lesson. Reflec tion	The One-Minute Papers method was used as a reflection. It provides the opportunity to the students to provide a quick reflection on what they learned by responding to questions.	Ss answer the questions like: What is the most important issue discussed today? What did you find difficult to comprehend? What are some questions you would like to explore further? Aim:To know how many Ss got the theme. Efficiency: To make appropriate modifications that would enhance students' learning engagement and performance Differentiation:«Concl usion» method is used to finish the lesson.	Ss evaluate each other and encourage classmate with phrases like: Well done! Brilliant! Good job! I like it!	

«Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасының Тараз қаласының
білім бөлімі №36 орта мектебі» КММ

Ағылшын тілі пәні мұғалімі
Кемалова Лайла Уайдилдаевна

ЗАГОТОВОК СЛАЙД

Look at the pictures and try to guess
the topic of the lesson

Shelter (n) is a place giving temporary protection from bad weather or danger
Evacuate (v) is to remove (someone) from a place of danger to a safer place
Destroy (v) is to end the existence of (something) by damaging or attacking

Активация Windows

New vocabulary

HURRICANE - a large, circular storm with strong winds

TORNADO - extremely strong winds concentrated in a narrow path

EARTHQUAKE - a sudden violent shaking of the ground, often causing great destruction, as a result of movements within the Earth's crust or volcanic action

Активация Windows

Shelter (n) is a place giving temporary protection from bad weather or danger
Evacuate (v) is to remove (someone) from a place of danger to a safer place
Destroy (v) is to end the existence of (something) by damaging or attacking

Активация Windows

New vocabulary

HURRICANE - a large, circular storm with strong winds

TORNADO - extremely strong winds concentrated in a narrow path

EARTHQUAKE - a sudden violent shaking of the ground, often causing great destruction, as a result of movements within the Earth's crust or volcanic action

Активация Windows

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТУРИЗМ

Кенжебекова Фарида Турехановна

№7 А. Пушкин атындағы орта мектебі, Қордай ауданы Жамбыл облысы

Жамбыл облысы, Қордай ауданы, Қарасу ауылы

Александр Пушкин атындағы №7 Орта
мектебі

Пәні: Қазақ тілі

Сыныбы: 8

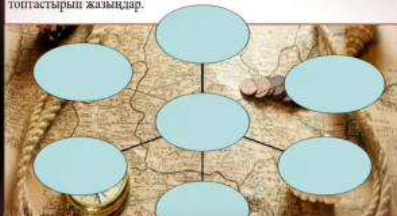
Сабақтың тақырыбы: Қазақстандағы
туризм

-Балалар, "Қазақстандағы туризм"
тақырыбындағы тыңдалым
материалын тыңдайық!

[https://r5---sn-
4g5ednz7.googlevideo.com/videoplayback?expire](https://r5---sn-4g5ednz7.googlevideo.com/videoplayback?expire)

1-тапсырма.

Мәтіндегі ақпараттарды қолдана отырып, «Дара диаграмма» әдісі арқылы берілген бейнелерден және суреттерден алған деректерді топтастырып жазыңдар.

Дескрипторлар:

-Тыңдалым материалындағы ақпараттарға анализ жасайды;
-ақпараттарды сұрыптап, диаграмма құрады.

Балалар, тапсырманы қаншалықты дұрыс орындағандарына көз жеткізіңдер.

Біздің мектебімізде "Алтын күз" іс-шарасы өткізілді. Әр сыныптан оқушылар сайысқа түсті, өнерлерін көрсетті. Бұл сайыста күз Ханзадасы мен Ханшайымы тандалды. Мектеп оқушылары сән үлгілерін көрсетті. Оқушылар күз айларына қатысты қызықты викториналық сұрақтарға жауап берді.

"Алтын күз" кешінің екінші бөлімінде көкөністерден, жеміс – жидектерден дайындалған тағам дайындау сайысы болды.

"Алтын күз" кеші Ханзада мен Ханшайымның және оқушылардың биімен аяқталды.

Алақай, менің досым Ханзада атанды! "Алтын күз" мерекесі арқылы күз мезгілінің көп қырын білдік. Олар күз-байлық, күз-береке, күз-молшылық, күз-қуаныш. Күз-дархан даланың, бай дастарқаны.

ПУНКТУАЦИЯ

punctum – нүкте

НЕГІЗГІ ТЫНЫС БЕЛГІЛЕРІ

НҮКТЕ

СҰРАУ
БЕЛГІСІ

ЛЕП
БЕЛГІСІ

ҚОС
НҮКТЕ

КӨП
НҮКТЕ

НҮКТЕЛІ
ҮТП

ҮТП

СЫЗЫҚША

ТЫРНАҚША

ЖАҚША

2-тапсырма. Тапсырманы ауызша орындаңдар.

-Балалар, мына мәтіндегі жетіспейтін тыныс белгілерін табыңдар.

Біздің мектебімізде Алтын күз іс-шарасы өткізілді. Әр сыныптан оқушылар сайысқа түсті, өнерлерін көрсетті. Бұл сайыста күз Ханзадасы мен Ханшайымы тандалды. Мектеп оқушылары сән үлгілерін көрсетті. Оқушылар күз айларына қатысты қызықты викториналық сұрақтарға жауап берді. "Алтын күз" кешінің екінші бөлімінде көкөністерден, жеміс жидектерден дайындалған тағам дайындау сайысы болды. "Алтын күз" кеші Ханзада мен Ханшайымның және оқушылардың биімен аяқталды. Алақай, менің досым Ханзада атанды! "Алтын күз" мерекесі арқылы күз мезгілінің көп қырын білдік. Олар күз-байлық, күз-береке, күз-молшылық, күз-қуаныш. Күз-дархан даланың, бай дастарқаны.

Дескрипторлар:

-мәтіндегі тыныс белгілерді дұрыс қоя алады.

КОМБИНАТОРИКА ЭЛЕМЕНТТЕРІ

Кембаева Роза Жунисбекқызы

Ш.Смаханұлы атындағы №44 орта мектебі, Тараз қ.

Білім беру ұйымының атауы		Ш.Смаханұлы атындағы № 44 орта мектебі		
Пәні:		Алгебра		
Бөлім:		9.1В Комбинаторика элементтері		
Педагогтің аты-жөні:		Кембаева Роза Жунисбекқызы		
Күні:				
Сынып: 9				
Сабақтың тақырыбы:		Комбинаторика формулаларын қолданып есептер шығару		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		9.3.1.5 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын қолдана отырып есептер шығару;		
Бағалау критерийі		-Қайталанбайтын алмастыру, орналастыру және теру формулаларын біледі; - Қайталанбайтын алмастыру, орналастыру және теру формулаларын қолдана отырып есептер шығарады ;		
Сабақтың мақсаты		Комбинаторика формулаларын қолданып есептер шығаруды меңгерту		
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдас-ты-ру	Оқушылармен сәлемдесу, назарларын зейіндерін сабаққа аудару. Жағымды психологиялық ахуал орнату.	Сәлемдеседі. Сабаққа дайындық жасайды.	Бағалау шкаласымен таныстыру. 10-9 балл «Өте жақсы» 8-7 балл «жақсы» 6-4 балл «орташа»	

Жаңа білім	Бүгінгі сабақты саяхат сабағын өтеміз. Бірнеше кедергілерге тап боламыз. Кедергіден сүрінбей өту үшін бірнеше тапсырмалар орындаймыз. БІРІНШІ КЕДЕРГІДЕН ӨТУ ҮШІН 1 ТАПСЫРМАНЫ ОРЫНДАЙМЫЗ Есептеңдер: $1) \frac{P_7}{P_5}; \quad 2) \frac{P_8}{P_7} + \frac{P_5}{P_6};$ Дескриптор: • n элементтен тұратын қайталанбайтын алмастыру формуласын қолданады; • қосылдыңның мәнін табады; Шешуі: $1) \frac{P_7}{P_5} = \frac{7!}{5!} = \frac{5! \cdot 6 \cdot 7}{5!} = 42;$ $2) \frac{P_8}{P_7} + \frac{P_5}{P_6} = \frac{8!}{7!} + \frac{5!}{6!} = \frac{7! \cdot 8}{7!} + \frac{5!}{5! \cdot 6} = 8 + \frac{1}{6} = 8\frac{1}{6};$ ЕКІНШІ КЕДЕРГІДЕН ӨТУ ҮШІН 2 ТАПСЫРМАНЫ ОРЫНДАЙМЫЗ Теңдеуді шешіңдер: $1) A_x^1 = 2; \quad 2) A_x^2 = 3x + 12$ Дескриптор: • n элементтен алынған k-дан құралған қайталанбайтын орналастырулар формуласын қолданады; • теңдеуді шешеді; Шешуі: $1) A_x^1 = 2; \quad \frac{x!}{(x-1)!} = 2$ $\frac{(x-1)! \cdot x}{(x-1)!} = 2 \quad \frac{(x-2)! \cdot (x-1) \cdot x}{(x-2)!} = 3x + 12$ $x = 2 \quad (x-1) \cdot x = 3x + 12$ $x^2 - 4x - 12 = 0$ $x_1 = 6, \quad x_2 = -2 \quad \emptyset$ Жауабы: $x = 2$ Жауабы: $x = 6$ БАЛАЛАР ҮШІНШІ КЕДЕРГІГЕ ТАП БОЛДЫҚ. 3 ТАПСЫРМАНЫ ОРЫНДАЙМЫЗ Теңе-теңдікті дәлелдендер: $C_8^4 + C_8^3 = C_9^4;$ Дескриптор: • n элементтен алынған k-дан құралған қайталанбайтын терудің формуласын қолданады; • теңе-теңдікті дәлелдейді; Шешуі: $C_8^4 + C_8^3 = C_9^4;$ $\frac{8!}{4!(8-4)!} + \frac{8!}{3!(8-3)!} = \frac{9!}{4!(9-4)!}$ $\frac{4! \cdot 4!}{4! \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8} + \frac{3! \cdot 5!}{5! \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8} = \frac{4! \cdot 5!}{5! \cdot 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}$ $\frac{4! \cdot 4!}{4! \cdot 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} + \frac{3! \cdot 5!}{5! \cdot 1 \cdot 2 \cdot 3} = \frac{5! \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8 \cdot 9}{5! \cdot 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}$ $126 = 126$ Жауабы: Теңе-теңдік дәлелденді Оқу тапсырмалары: 1-тапсырма Айгүлде алма, өрік, алша бар. Айгүл қанша тәсілмен жемістердің орнын алмастырып қоя алады?	Сұрақтарға жауап береді Тапсырмалар орындайды Тапсырмалар орындайды Дескриптор: - қайталанбайтын алмастыруды қолданады; - қайталанбайтын теруді қолданады. Дескриптор: - қайталанбайтын орналастыруды қолданады; - элементтер санын табады.	Өзін-өзі бағалау Оқушыларға кері байланыс беріледі Оқушыларға кері байланыс беріледі	9сынып алгебра Оқулығы

	Айгүл қанша тәсілмен жемістердің біреуін ғана таңдай алады? 2-тапсырма Егер n элементтен алынған 3 таңдау үшін қайталанбайтын орналастыру саны 240-қа тең болса, элементтер саны нешеге тең?			
Бекіту Кері байланыс	Рефлексия не білдің, не үйрендің - не түсініксіз болып қалды - немен жұмыс істеу қажетті. Сабақ соңындағы оқушылардың рефлексиясы : « Хабарлама »	Кері байланыс беріледі	Оқушы білімі бағаланады	

**БІРІНШІ КЕДЕРГІДЕН ӨТУ ҮШІН
1 ТАПСЫРМАНЫ ОРЫНДАЙМЫЗ**

Есептендер:

1) $\frac{P_7}{P_5}$; 2) $\frac{P_8}{P_7} + \frac{P_5}{P_6}$;

Дескриптор:

- n элементтен тұратын қайталанбайтын алмастыру формуласын қолданады;
- қосымданың мәнін табады;

Шешуі:

1) $\frac{P_7}{P_5} = \frac{7!}{5!} = 42$;

2) $\frac{P_8}{P_7} + \frac{P_5}{P_6} = \frac{8!}{7!} + \frac{5!}{6!} = 8 + \frac{1}{6} = 8\frac{1}{6}$;

**ЕКІНШІ КЕДЕРГІДЕН ӨТУ ҮШІН
2 ТАПСЫРМАНЫ ОРЫНДАЙМЫЗ**

Теңдеуді шешіндер:

1) $A_x^1 = 2$; 2) $A_x^2 = 3x + 12$

Дескриптор:

- n элементтен алынған k -дан құралған қайталанбайтын орналастырулар формуласын қолданады;
- теңдеуді шешеді;

Шешуі:

1) $A_x^1 = 2$;
 $\frac{x!}{(x-1)!} = 2$
 $\frac{(x-1)! \cdot x}{(x-1)!} = 2$
 $x = 2$
Жауабы: $x=2$

2) $A_x^2 = 3x + 12$
 $\frac{x!}{(x-2)!} = 3x + 12$
 $\frac{(x-2)! \cdot (x-1) \cdot x}{(x-2)!} = 3x + 12$
 $(x-1) \cdot x = 3x + 12$
 $x^2 - 4x - 12 = 0$
 $x_1 = 6, x_2 = -2$ Ø
Жауабы: $x=6$

Қайталанбайтын терулер дегеніміз не?

n элементтен тұратын жиынның k элементінен құралған ішкі жиындарды n элементтен алынған k -дан құралған қайталанбайтын терулер деп атайды.

СӘЙКЕСІН ТАП!

n элементтен тұратын қайталанбайтын алмастырулар саны $n!$ -ға тең

$A_n^k = \frac{n!}{(n-k)!}$

n элементтен тұратын k -дан құралған қайталанбайтын орналастырулар саны

$C_n^k = \frac{n!}{k! \cdot (n-k)!}$

n элементтен тұратын k -дан құралған қайталанбайтын терулер саны

$P_n = n!$

ҮЗДІК ОНЛАЙН ПРАКТИКАЛЫҚ САБАҚТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Конакбаева Турсунай Ергенбаевна

М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз қ.

Қазіргі таңда оқыту мен тәрбиелеудің біртұтас процесінде онлайн форматта оқытуда білім беру жүйесінің сапасын арттыруда инновациялық технологияларды қолдану өзінің маңыздылығы көрсетуде. Бұл жайында Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қажеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану» міндеті айтылады [1]. Сондықтан, әлеуметтік-экономикалық жағдайда бәсекеге қабілетті болашақ маманға сапалы білім беру барысында оқылатын курстардан сабақтарды ұйымдастыруға қосымша оқытудың ақпараттық инновациялық технологияларымен түрлендірген электронды оқу контентін әзірлеу өзекті болып табылады.

Біз, заманауи педагогикалық технологияны білім беруде ақпараттандырудың тиімді құралдары мен платформаларын пайдалана отырып, сабақты ұйымдастырудың заманауи әдістерін қарастырамыз. Қазіргі таңда жоғары оқу орнында жұмыс оқу бағдарламасының мақсат-міндеттерін тиімді ұйымдастыру барысында «Психология» пәнінен онлайн сабақты ұйымдастыру жүзеге асырылды. Аталған пәннен қосымша электронды оқу контент әзірленді. Контент студенттердің оқытылып жатқан пәнге деген ғылыми қызығушылықтары мен белсенділіктерін тудырса, екіншіден пәннен меңгеруге тиіс білім, білік, дағдыларының жоғары деңгейде қалыптасуына негіз бола алғандығын көрсетті. Психология пәнінен «Сөйлеу» тақырыбында практикалық сабақтың *мақсаты*: Студенттердің функционалдық құзыреттерін қалыптастыру сөйлеу және сөйлеу түрлері мен қызметтері жөнінде білімдері мен түсінігін ауызша түсіндіре алу, тақырыптарды жіктеу, салыстыру, ұқсастықтар мен айырмашылықтарды анықтап, тәжірибеде қолдану мен талдау көрсете білуін жүзеге асыру.

Ал *міндеттеріне*: «Білемін! Түсінемін!», «Білуім керек! Игеремін!», «Білдім, Меңгердім!» айдарында рефлексия әдісі қолдана отырып, студенттердің тақырып бойынша білік, іскерлік, дағдыларын қалыптастыру болып табылды.

«Білемін! Түсінемін!» айдары бойынша силлабус бойынша өткен тақырыптарды сұрақтар қойылып, «Түгелдеу сауалнамасы» әдісі WhatsApp мессенджерінде жүргізіледі. Мұнда 3-4 минут аралықта Zoom платформасында қанша студент сабаққа қатысып отырғандығы және өткен сабақ бойынша білімдері тексеріліп алынады (сурет 1).

Сурет 1. WhatsApp мессенджерінде онлайн форматтағы сабақты ұйымдастыру кезеңі

«Білім керек! Игеремін!» айдарында сабақ 3 бөлімде ұйымдастырылды (сурет 2). Олар:

- Ұяшықтарды ашу арқылы осы сабақта ашылуы тиіс сұрақтар қамтылып, студенттер жеке жауап береді.

- Jamboard бағдарламасында қашықтықтан интербелсенді әдіспен топпен жұмыс жүргізіледі. Jamboard бағдарламасын қолдануда студенттер жаңа тақырыпта алға білімдерін қашықтықтан топпен жұмыстар арқылы өзара пікір-таласқа түседі. Өзара сыни ойлайды, бір-бірінің жауабын толықтыруға мүмкіндік алады және ойдың жинақталуын қамтамасыз етеді.

- «Quizze» және «GoogleForms» бағдарламасында студенттерден шағын тест алынады. Сабақта уақыттың аздығын ескеріп, студенттердің тез ойлап, тез ой алмастыру үшін тағыда «Quizze» бағдарламасы арқылы өткен мен жаңа тақырыпқа сай тесттер құрастыруға болады. Міне осылайша, толық аудиторияны қамтып аз уақытта топпен немесе жеке жауап беруге, ойларын тиянақтауға негіз бола алады.

Сурет 2. Ұяшықтарды ашу, Jamboard және GoogleForms бағдарламасында қашықтықтан интербелсенді жеке жәнетоппен жұмыс көрінісі.

Сабақты қорытындылап, глоссариймен жұмыс орындалады. Сонымен қатар кері байланысты орнатуда электронды инновациялық оқу контент негізінде LMS Сириука тапсырмалар беріледі, жұмыс орындалады, бағаланады (сурет 3).

Сурет3. Электронды оқу контенттеріндегі глоссарий, кейс, тест терезелері

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы 2007 жылғы 27 шілдедегі N 319
2. Бейсенова Г. Жаңа ақпараттық технологиялардың тиімділігі //Қазақстан мектебі. 2006. -№6
3. Жарықбаев Қ.Б. Жалпы психология. Алматы: Эверо, 2014. -378б.
4. Алдамұратов Ә. Психология. Алматы: Білім, 2011. -378б.
5. Мамбетова А.М., Қонақбаева Т.Е. Психология және адам дамуы курсына түсіндірме сөздігі. Тараз, 2018 -99б.

FILM GENRES

Мырзалиева Ақерке Нуриддинқызы

Н.К.Киікбаев мектеп-гимназиясы, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

www.BANDICAM.com

AMAZING word!

♥♥♥

ENGLISH CLASS

With Teacher Akerke

N.Kikbayev school-gymnasium 6 grade

SEAL of APPROVAL

www.BANDICAM.com

Home task checking

Test Your Knowledge of Past Continuous tense

<https://wordwall.net/resource/10099863>

www.BANDICAM.com

Guess the genre:

Comedy

www.BANDICAM.com

4:40 Tapa hidden word 5 4

D	C	Z	G	L	F	I	L	M	M	P	H	P
O	C	C	C	K	O	M	E	O	C	D	K	U
D	O	C	C	C	X	B	E	F	O	K	K	U
M	R	G	E	C	L	C	R	E	V	I	E	W
C	U	M	G	O	C	L	A	T	J	B	D	O
M	W	H	R	O	V	A	T	J	B	D	O	O
E	E	F	L	M	M	I	O	I	E	A	F	D
N	T	S	A	O	E	A	H	L	V	O	O	V
T	T	N	X	D	O	O	O	R	V	N	J	R
A	R	E	T	K	Y	F	F	L	R	X	D	O
R	A	N	U	K	E	K	Y	R	I	L	C	T
Y	N	S	I	W	C	P	D	J	T	O	J	O
J	Y	T	G	G	R	P	N	J	T	O	J	O
W	H	I	S	T	O	R	I	C	A	L	T	R

www.BANDICAM.com

Guess the genre:

Fantasy + Action

www.BANDICAM.com

Listening task 1

Listen to Mary and Tanya talking about what film they want to see and do the exercises to practise and improve your listening skills.

Preparation
Do this exercise before you listen. Draw a line to match the pictures with the words below.

historical drama	cartoon	science fiction
science fiction	horror	romantic comedy
		action

1. Check your understanding: multiple choice
Do this exercise while you listen. Circle the correct answers.

Which film are Mary and Tanya going to see?

Mr and Mrs Jones	War Games	Robot 2075	King Robert V
	Fantasy	Miramax Moon	

What time does the film they want to see start?

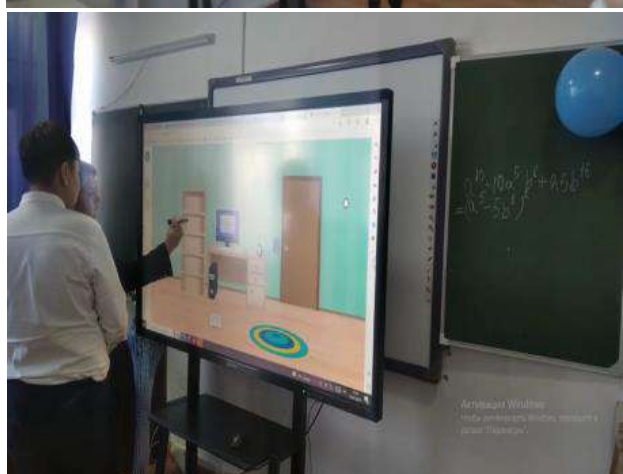
12.00 p.m.	2.30 p.m.	5.20 p.m.	7.30 p.m.
	7.15 p.m.	7.30 p.m.	

What time are Mary and Tanya going to meet?

12.00 p.m.	2.30 p.m.	5.20 p.m.	7.30 p.m.
	7.15 p.m.	7.30 p.m.	

ФОРМУЛЫ РАЗНОСТИ И СУММЫ ДВУХ ВЫРАЖЕНИЙ

Набатова Дария Туратбековна
СШ Толе би, г. Шу Жамбылская область

КӨНЕДЕН ЖЕТКЕН ЖЕТІГЕН

Орынгазиева Айнур Амангазиевна
 Ғ.Мұратбеков атындағы №17 орта мектебі, Тараз қ.

Бөлімі		Уақыт		
Педагогтің аты жөні:		Орынгазиева Айнур Амангазиевна		
Күні:		30.01.2023 ж.		
Сынып:		3 «а»	Қатысқандар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:		Көнеден жеткен жетіген		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:		3.1.1.1 – тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру; 3.2.1.1- музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну.		
Сабақтың мақсаты:		Жетіген аспабының көне, жаңартылған, жетілдірілген түрлерімен танысады. Тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтап, салыстырады. Ұқастығы мен айырмашылығын табады.		
Сабақтың барысы:				
Сабақтың кезеңі (уақыты)	Педагог әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдас тыру кезеңі. 1 мин Психологиялық ахуал 1 мин	Сәлемдесу. Үш тілде амандасу Сәлеметсіздер ме балалар, здравствуйте дети, hello children! Сабақтың мақсатымен таныстыру «Адасқан әріптер» ойыны. Мақсаты: Логикалық ойлау қабілеттерін жетілдіру. Мұғалім адасқан әріптерді жасырады. Әр әріптің жазылған сандарды ретімен қойса, шерпелі аспаптың аты шығады.	Сәлемдеседі Оқушылар сандардың ретімен жасырынған сөзді шешеді. Жетіген сөзі шығады деп жауап береді. Оқушылар жаңа сабаққа назар аударады, тыңдайды.	Платформа жүйесінің пайыздық есептеу нәтижесі	Үн таспа, оқулық

Жаңа сабақ	<table><tr><td>Е</td><td>Е</td><td>І</td><td>Ж</td><td>Н</td><td>Т</td></tr><tr><td>6</td><td>2</td><td>4</td><td>1</td><td>7</td><td>3</td></tr></table>	Е	Е	І	Ж	Н	Т	6	2	4	1	7	3	Үлгі таспада «Жетіген» аспабының пайда болуы жайында аңыз әңгіме тыңдайды.	Формативті бағ. 😊 - өте жақсы 🙂 - жақсы 😐 - орташа	Оқулық
	Е	Е	І	Ж	Н	Т										
6	2	4	1	7	3											
Сабақтың ортасы	«Жетіген» аспабының аты шықты. Ендеше оқулығымызды ашайық 48-бет, 12-сабақ. Бүгінгі сабағымыздың тақырыбы «Көнеден жеткен жетіген» деп аталады. 1-тапсырма. Ақпарат тыңдау. Мұғалім жетіген аспабының шығуына байланысты аңызды баяндайды. Оқулықта аңыздың қысқа желісі берілген. Қазақ халқы музыкалық аспаптарға бай. Солардың бірі – көнеден келе жатқан жетіген аспабы. Аспаптың пайда болуы жайында аңыз да сақталған. «Ертеде бір қарияның жеті ұлы болған. Бір жылы қатты жұт болып, жеті баласы бірінен кейін бірі қаза болады. Әр баласы қаза болған сайын қария кепкен ағашқа бір ішектен тағып, оған тиек ретінде балаларының ойнаған асығын қойып, күйлер шығарады. Бұл күйлер бізге «Жетігеннің жетеуі» деген атпен жетке . Аспап атауы да осы ұғымды береді. Жетіген – жеті ән» деген атпен ел арасында тараған екен.	«Жетіген» аспабының түрлерімен танысады. Дәптерге жазады. Венн диаграммасы арқылы аспаптардың ұқсастығы мен	https://youtu.be/uj3ri1Bhick Жетіген туралы аңыз	Оқулық												

Ендеше балалар осы жетіген аспабымен танысып өтейік. Жетіген Жетіген – ерте заманнан келе жатқан қазақтар ойындайтын көне музыкалық аспаптар. Жетіген бейне жеті ішек, тақидан, тиек, сары қойылған, құлақ, күйік асықтарымен ұлғайтып арқылы қолтартып. Дыбыс ішектерде саусық арқылы шығады. Бейнеге 12/160 аспаптан ойнай жасалынады. Тірек тері аттың қалыңымен тегізілген. 			айырмашылығын табады (жұптық жұмыс) Үн таспадан Н.Тілендиевтің «Аққу» күйін тыңдап, айырмашылығын табады.			https://youtu.be/QIcH6EzoZ1U Жетіген «Аққу» күйі							
<table><tr><td>Көне түрі</td><td>Жаңартылған түрі</td><td>Жетілдірілген түрі</td></tr><tr><td>Ағаштан жасалады, жеті ішек астына жеті асық қойылады.</td><td>Өрнектеліп жасалған жетігенге жеті асық орнына тиек қойылады.</td><td>Ішек саны 22 – ге дейін көбейген.</td></tr></table>			Көне түрі	Жаңартылған түрі	Жетілдірілген түрі		Ағаштан жасалады, жеті ішек астына жеті асық қойылады.	Өрнектеліп жасалған жетігенге жеті асық орнына тиек қойылады.	Ішек саны 22 – ге дейін көбейген.	Сұрақтарға жауап береді. Дәптермен жұмыс зерттеу жұмысының талаптарын орындап, жасаған жұмыстарын түсіндіріп өтеді.			Оқулық, нота хрестоматиясы, үнбейне хрестоматиясы
Көне түрі	Жаңартылған түрі	Жетілдірілген түрі											
Ағаштан жасалады, жеті ішек астына жеті асық қойылады.	Өрнектеліп жасалған жетігенге жеті асық орнына тиек қойылады.	Ішек саны 22 – ге дейін көбейген.											
 Көне Жаңартылған Жетілдірілген 2 – тапсырма. Музыка тыңдау және талдау. Музыка тыңдауға Н. Тілендиевтің «Аққу» күйі жетіген аспабының орындауында тыңдатылады. <td colspan="3"> «Жетіген» өлеңін Н. Тілендиевтің «Аққу» күйінің сүйемелдеуімен мәнерлеп оқиды. </td> <td> Смайлик термен бағаланады </td> <td> Жеке орындайды </td>			«Жетіген» өлеңін Н. Тілендиевтің «Аққу» күйінің сүйемелдеуімен мәнерлеп оқиды.			Смайлик термен бағаланады	Жеке орындайды						

Сабақтың соңы	Аққудың бейнелілік сипаты күйде ерекше берілген және оны жетіген аспабында орындау да оқушылардың қызығушылығын арттыра түседі. «Сұрақ ілмегі» әдісі. Жетіген аспабы судың сылдыры, қамыстың сыбдыры, аққу үнін, қанат қағыстарын қаншалықты жеткізе алды? Күйден алған әсеріңмен бөліс. 3 - тапсырма. Зерттеу. Оқушылар зерттеу жұмысына тартылады. Оқулықта зерттеу жұмысының талаптары көрсетілген «Көнеден жеткен аспаптар» атты зерттеу жұмысы. Хабарлама талаптары: Аспаптың пішініне (формасына), орындау түріне тоқталу. Көне және жаңа аспаптың ерекшеліктерін атау. Үлгі: Шертер аспабы Көне түрі: пішіні ожауға ұқсайды, беті ашық, шертіліп тартылады, үш ішекті. Жаңа түрі: пішіні төртбұрышты, мойыны қысқа, шертіліп тартылады, үш ішекті. Берілген үлгіге қарай отырып, оқушылар өздері аспаптарды сипаттайды. 4 – тапсырма. Орындау.	«Жетіген» балалар әнін ұнтаспаға қосылып айтады. SMS хабарламасы арқылы жіберіледі	Бармақпен бағалау әдісі	Слайдтан Оқулықтан https://youtu.Com/watch?v=nieAIJIsFYgfeature=share

	Оқулықта берілген «Жетіген» өлеңін Н.Тілендиевтің «Аққу» күйі сүйемелдеуімен оқушыларға мәнерлеп оқыту. 5 – тапсырма. Ән орындау. «Жетіген» әнін орындайды. Жетіген үнін үндей, Жеті ішектің тіліндей. Қазақтың әсем ән күйі, Шанағының түбінде, Шанағының түбінде <i>Қайырмасы:</i> Аспабы көне халқымның, Үйренуге талпындым. Құрметтеймін өзінді, Сынығындай алтынның. Шертіп көрші әуенін, Баурап алар әуені. Жетігенде ойнаймын, Мен бақытты баламын, Мен бақытты баламын. РЕФЛЕКСИЯ - Мен не білдім - Бүгін мен не үйрендім? -Мен үшін қандай тапсырма қиын болды? -Ал , қай тапсырманы мен оңай орындадым?			

<i>Аспап түрі</i>	<i>Көне</i>	<i>Жаңа</i>
Шертер		
Даңғыра		
Сазсырнай		
Қобыз		

ҚАЗАҚ ЖАЗУЫНЫҢ ДАМУ ЖОЛЫ

Ошанова Акнур Койшыбековна

№6 орта мектебі, Тараз қ.

<https://youtu.be/LobLBVnUTTk>

«НАУРЫЗ-ҰЛЫСТЫҢ ҰЛЫ КҮНІ»

Ошанова Акнур Койшыбековна

№6 орта мектебі, Тараз қ.

<https://youtu.be/26j9ddUGvnc>

Сабақтың тақырыбы:

Наурыз - Ұлыстың ұлы күні

3-тапсырма. «Сәйкестендіру» әдісі.

Наурыз -	төселді, жана күн басталады.
Наурыздың күн мен түні	жыл басы
22 наурыз -	«Ұлыстың ұлы күні» деп те аталады.
Қазақтар Наурыз мейрамын	бүкіл шығыс халықтарының мерекесі
Солардың ең бастысы -	тағамның пісіреуі
Наурыздың жеті түрі	наурызтоқ

Дескриптор

- мәтін бойынша сөз тіркестерін, сөйлемдерді табады;
- сөз тіркестерін мағынасына қарай сәйкестендіреді.

Рефлексия

БББ кестесі

Білемін	Білдім	Білім келеді

5-тапсырма. «Иә/жоқ» әдісі.

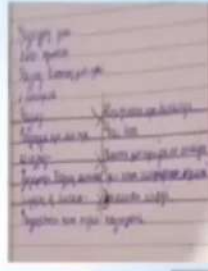
Ақиқат	Дұрыс	Бұрыс
Наурыз - жыл басы		
Наурыздың күн мен түні төселмейді, жана күн басталады.		
Ұлы - «өскен», «айық» дегенді білдіретін көне түркі сөзі		
Ұлыстың ұлы күні дегенде «бүкіл айықтым, барлық елдің қуанығы, тойлайтын күні» деген мағына береді.		

Дескриптор

- ақиқаттарды ажыратады;
- ақиқаттың дұрыс, бұрыстығын анықтайды.

Дұрыс жауапқа назар аударыңыздар

Жарайсыңдар!

ОНЛАЙН САБАҚ

Раисова Акмарал Сериковна
Ө.Жолдасбеков атындағы №50 орта мектеп, Тараз қ.

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ

Танатова Асель Джангазыевна
КазНПУ имени Абая, г.Алматы

АБАЙ АТЫНДАҒЫ
КАЗАХСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ИМЕНИ АБАЯ

ЛЕКЦИЯ: «ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ».

ПЛАН:

- Инновационная деятельность
- Инновационная деятельность педагога
- Новый образ мышления педагога XXI века
- Изменение подходов в преподавании и обучении

Танатова Асель Джангазыевна, к.п.н.,
ст.преподаватель кафедры Педагогика
assel_tanatova@inbox.ru

«Учебный процесс должен быть организован таким образом, чтобы побуждать учащихся к самостоятельному решению проблем как академического, так и социального характера».

Ульф Гессер

«Мы лишаем детей будущего, если продолжим учить так, как учили этому вчера».

Достоевский

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

направленная деятельность, основанная на осмыслении (рефлексии) своего собственного практического опыта при помощи сравнения и изучения, изменения и развития образовательного процесса с целью достижения более высоких результатов, получения нового знания, качественно новой педагогической практики

ИННОВАЦИОННАЯ НАПРАВЛЕННОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

предполагает включение учителей в процесс создания, освоения и использования педагогических новшеств в практике обучения и воспитания, создание в школе определенной инновационной среды

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГА

зависит от уровня личностной готовности педагога к этой деятельности, совокупности качеств педагога, определяющих его направленность, из совокупности его собственной педагогической деятельности:

ЛИЧНОСТНЫХ

(работоспособность, готовность к творчеству, высокий эмоциональный статус)

СПЕЦИАЛЬНЫХ

(знание новых технологий, создание новых методов обучения, умение анализировать и выявлять причины недостатков, находить актуальные проблемы образования и реализовывать эффективные способы их решения)

УЧЕБНИК

=

АКЦИЯ XIX ВЕКА

жизнь человека в инновационной среде

в жизни человека в инновационной среде

Организация образовательного процесса и взаимодействие с родителями и обществом

инновационная образовательная среда, включающая знания и технологии и ресурсы

и взаимодействие с обществом, родителями и детьми

Образовательная среда, включающая знания и технологии и ресурсы

XXI ВЕК

КОМПЕТЕНТНОСТНАЯ ПАРАДИГМА

ПЕРЕНОС АКЦЕНТА НА РЕЗУЛЬТАТЫ ОБУЧЕНИЯ

ОБУЧЕНИЕ УМЕНИЮ САМОСТОЯТЕЛЬНО ДОБЫВАТЬ НУЖНУЮ ИНФОРМАЦИЮ, выявлять проблемы и искать пути их рационального решения, уметь критически анализировать получаемые знания и применять их для решения новых задач

SOFT SKILLS

(надпрофессиональные навыки)

КАК ПЕДАГОГИ ПОДГОТОВЯТ УЧАЩИХСЯ К XXI ВЕКУ?

НАВЫКИ XXI ВЕКА

- ✓ умение критически мыслить;
- ✓ способность творчески применять знания;
- ✓ научно-исследовательские навыки;
- ✓ коммуникативные навыки (включая языковые навыки);
- ✓ способность работать в группе и индивидуально;
- ✓ навыки в области ИКТ

Текебаева Шолпан Кантарбаевна

Жамбыл облысы

Раздел 5		Природные явления		
ФИО педагога Текебаева Ш		Школа: Опорная школа (РЦ) имени Мухтара Ауезова		
Дата 25.01.2023				
Класс: 4		Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:	
ТЕМА УРОКА: § 37Какие бывают дожди				
Цели обучения в соответствии с учебной программой		4.1.4.1 определять основную мысль прослушанного материала 4.5.1.8 использовать наречия		
Цели урока		Умеют определять основную мысль прослушанного материала и применяют наречия в письменной и в устной речи		
Ход урока				
Этап урока/время	Действия педагога	Действия учеников	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 5 мин	I. Организационный момент. Приветствие учащихся. Тихо сели, спинки прямо! Все легонечко вздохнем, Наш урок сейчас начнем. II. Актуализация знаний. Отгадайте загадку. Шумит он в поле, и в саду А в дом не попадет. И никуда я не иду, Покуда он идет. Учитель предлагает послушать звуки дождя, определить тему урока. Сообщение темы и цели урока. - Нравится ли вам, когда идет дождь? - А хотите побывать под дождем? Ну, бегите ко мне, прячьтесь под зонт. А теперь вы видите капельки дождя? На каждом из капелек есть вопросы и вы должны	Учащиеся отгадывают загадку, слушают звуки дождя и определяют тему урока. Делятся на группы. Отвечают на вопросы.	ФО Оценивание учителем	аудиозапись зонт

	ответить на них. А также по цвету капелек разделимся на группы - Какие природные явления мы знаем? - Что такое дождь? - Про каких дождей ты слышал или какие дожди ты знаешь?			
Середина урока 37 мин.	III. Изучение нового материала. Работа со словарем. Учитель предлагает познакомиться с новыми словами и записать их в тетради: <i>необычный дождь, ураган, озорной, грибной дождик</i> Прием «Послушай-прочитай-повтори». Учитель читает стих из учебника и предлагает ответить на вопросы — Сколько дождей описано в стихотворении? — Назовите по порядку эти дожди. А теперь посмотрите на картинки. Какие дожди вы здесь видите? IV. Освоение изученного материала. Формативное задание Работа с текстом (Г) 1-задание. Упражнение 2 Учитель предлагает учащимся поработать в группе, познакомиться с текстом в учебнике и ответить на вопросы. ✓ Определи основную мысль текста. Озаглавь его.	Знакомятся с новыми словами и записывают их в тетради Слушают стих и отвечают на вопросы Называют названия дождей Каждая группа читает текст, определяет основную мысль, дает название тексту и отвечает на вопросы по содержанию текста. Дескриптор: - внимательно читают текст; - определяют основную мысль текста и дают название отрывку; - отвечают на вопросы по тексту; - заменяют словосочетание «прилаг + сущ» на словосочетание «сущ + сущ» Читают слова, преобразовывают их по	ФО Наблюдение учителя Обратная связь. ФО Прием «Большой палец» Взаимооценивание Обратная связь.	Интерактивная доска Учебник, задание 1. Учебник, задание 2.

	✓ Какие дожди, описанные в этом отрывке, вам больше всего нравятся и почему? ✓ Где был необычный дождь? ✓ Как он назывался? ✓ Из чего получался такой дождь? Напишите Физминутка <i>Поднялся ветер (трет ладони), начинает капать дождик (постукивают пальчиками), дождь усиливается (хлопки)</i> 2-задание. Игра «Измени!» (И) Упражнение 3 . По образцу измените слова, запишите их в тетрадь, назовите прилагательные и наречия. Составьте одно предложение, используя наречие. Дифференцированное задание: составить синквейн к слову «дождь» V. Закрепление изученного материала. PISA (применять полученные знания в новой ситуации). Собери пословицы 1. Без печали нет слез, без тучи нет дождя. 2. Куда ветер дует, там и дождь идет. 3. Без облака дождя не бывает	образцу и записывают в тетрадь. Называют прилагательные и наречия, составляют предложение Дескриптор: - изменяют слова; - записывают их; - называют прилагательные и наречия; - составляют предложение, используя наречие Составляют синквейн к слову «дождь» Правильно собирают пословицы	ФО прием «Одним словом» Самооценка и Оценка учителя	Учебник, задание 3. Интерактивная доска

	4. Дождик вымочит, а красное солнышко высушит.			
Конец урока 3 мин.	Рефлексия «Капельки дождя» Вспомните, чему вы научились на этом уроке, что было для вас сложным, легким в исполнении. Синиекапельки – работа была трудная. Я не очень понимал, о чем идет речь. Голубые капельки – работа была трудной, но я справился. Урок был интересен. Серебряные капельки – работа была не трудной и мне понравился урок Домашнее задание. Упражнение 4. Найти в тексте слова, которые отвечают на вопрос как? и выписать их в тетрадь.	По каплям дождя дают обратную связь, оценивая себя и урок в целом	По капелькам дождя оценивают урок	рисунки

МАТЕМАТИКА, 3 СЫНЫП

Төкен Нарқыз Асланбекқызы

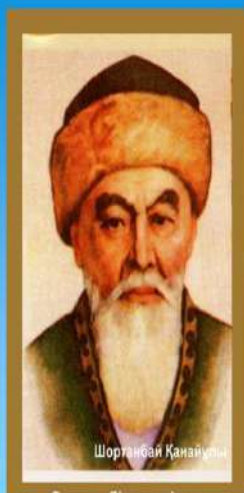
№16 орта мектебі, Меркі ауданы Жамбыл облысы

ШОРТАНБАЙ ҚАНАЙҰЛЫ

Охашева Меруерт Айтмахановна

Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы, Жамбыл облысы

Пәні: Қазақ әдебиеті
Сынып: 7 Б
2-Тарау "Толғауы
тоқсан қызыл тіл"
Сабақтың тақырыбы:
Ш. Қанайұлы "Зар
заман" толғауы -
дәуір шындығы

Автор бейнесі дегеніміз - әдеби шығармадағы жазушының немесе ақынның өз тұлғасының көріну қалпы.

* Таным дерек

М. Әуезовтың 1927 жылғы «Әдебиет тарихы» оқулығына енген «Зар заман ақындары» деген мақаласында: «Зар заман» деген - XIX ғасырда өмір сүрген Шортанбай Қанайұлының заман халін айтқан өлеңінің аты. Шортанбайдың өлеңі ілгері - соңғы ақындардың барлық күй, сарынын бір арнаға тұтастырғандай жиынды өлең болғандықтан, бүкіл бір дәуірде бір сарынмен өлең айтқан ақындардың барлығына «зар заман» ақындары деген ат қойдық» делінген.

(«Қазақ әдебиеті. Анықтамалық»)

Дулат ақыннан
кейінгі өмір сүрген зар
-заман ақындарының
ішіндегі ең
көрнектілерінің бірі –
Шортанбай
Қанайұлы. Оның
философиялық
толғауларының бірі
«зар заман» деп
аталады.

Расында ақын әуелгі заманның енді қайтып келмейтіндігіне, «Құдасы жоқ құлдың, қонысы жоқ байдың озатынына», «байдың тілін жарлы алмай, ханның тілін қара алмай» өздері де жөнін біле аймайтынына қынжылыс білдіреді.

Ақынның «Зар заман» өлеңінің тақырыбы: заманның зарлылығы, өмірдің ащы шындығы.

Ақын XIX ғасырда қазақ даласындағы кейбір келеңсіз оқиғаларды дәл етіп, нақты мәліметтерді келтіруге тырысады, тіпті ақын ұл қыздардың болашағына алаңдаушылығын да жасырмайды. Шын мәнінде «Зар заман» толғауы - дәуір шындығы.

• «Т» кестесін толтыру

Шортанбай Қанайұлы өмір сүрген - «Зар заман» мен «Қазіргі заманның» маңызды тұстарын тізбектеп, креативті пікір жазу.

Дескриптор: 1. Екі кезеңдегі қазақ жерінің ахуалын салыстырып, сипаттама береді.

Креативті пікірін білдіреді.

Сабақты қорытындылай келе Шортанбай ойлары мен көзқарасы ақын өмір сүрген дәуірдегі халықтың ой - пікірінен алынғаны даусыз. Сондықтан ақын өлеңдерін халық жанына жақын қабылдады, оны заманның зары есебінде ұқты.

* Рефлексия:

➤ Бүгінгі сабақтан есте қалған үш нәрсені жазыңыз.

➤ Сабақ барысында естіген екі маңызды ұғымды жазыңыз.

➤ Талқылау барысында туындаған бір сұрақ жазыңыз.

Үйге тапсырма:

Өлеңнен үзінді жаттау.

Шортанбай поэзиясынан алар тағылым (ой толғау жазу, сөз саны 200).

УЧИМСЯ ДРУЖИТЬ

Шуртанова Розия Баракуловна

Н.К.Киикбаев мектеп-гимназиясы, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Жамбылская область
Байзакский район
село Сарыкемер
школа– гимназия
имени Н.Киикбаева

Учитель русского языка и литератур
Шуртанова Розия Баракуловна
5 класс

Цель урока:

- 5.1.3.1. Понимать основное содержание произведений литературы/фрагментов, содержащих знакомых слов и словосочетаний, определять тему;
- 5.1.5.1 Прогнозировать содержание текста по ключевым словам;
- 5.5.1.2 Уметь выделять в словах основу и окончание;

Не стой в стороне равнодушно,
Когда у кого-то беда.
Рвануться на выручку нужно
В любую минуту, всегда.

Чтобы обозначить окончание, надо изменить слово. Изменяющаяся часть слова – **окончание**.
Неизменяющаяся часть – **основа**.

дружб**а**

дружб**ы**

дружб**е**

Задание 1. В данных словах найдите основу и окончание.

Воробей посылка зернышко

Дескриптор:

-читает слова

-обозначает в выделенных словах окончание и основу

Задание 3. Нарисуйте руку вашего друга и напишите лучшие качества друга на пальцах.

Дескриптор:

-рисует рисунок руки

-пишет лучшие качества друга

HEROES

Шуртанова Жанар Уразалиевна

Н.К.Киикбаев мектеп-гимназиясы, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Heroes

N.Kiikbayev school gimnasium
6 Grade (Excel book)

Lesson objectives:

- ▶ To understand details in the text
- ▶ To share opinions and understand other student's opinions and give reasoning answers

Task 1. Answer the questions

Descriptor: Learners

- choose one box
- read the questions
- answer the questions

Complete the sentences. Work in pairs

I love my country because...
I hate wars because...
I want to work for a charity...
I want to help poor people because...
I want to be a hero because...
I love my school because...

Descriptor: Learners:
Complete the sentences with your opinions

NOT ALL HEROES WEAR CAPES

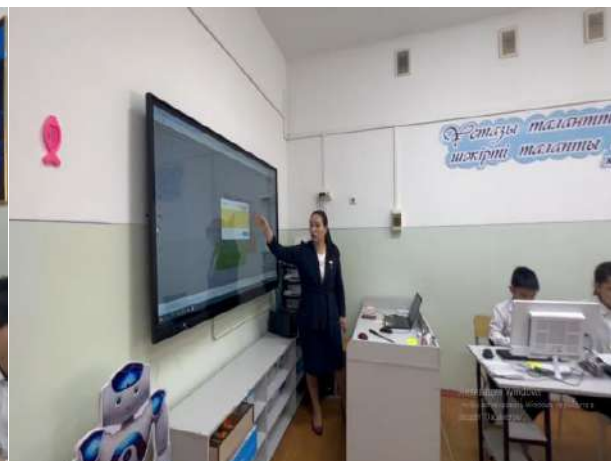
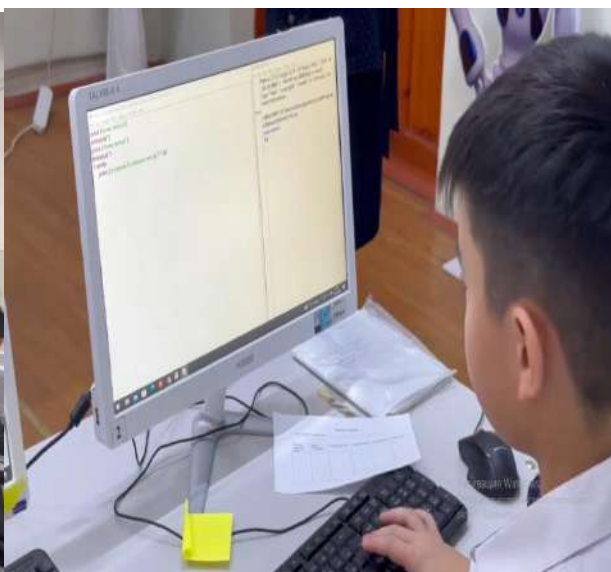

When was Bauyirzhan born?

2

ИНФОРМАТИКА

Чолбаева Бахыт Абдулгазыевна
№15 мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕМЕ»
«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ»
«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБА»

МЕКТЕПТЕГІ ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДА «ШАҢЫРАҚ» БІЛІМ АЛУШЫЛАР ҚАУЫМДАСТЫҒЫНЫҢ ЖҰМЫСЫ

Абишева Лаззат Сериковна

«№5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясы

Меркі ауданы Жамбыл облысы

**№5 АҚАРАЛ ЖАЛПЫ ОРТА БІЛІМ БЕРЕТІН
МЕКТЕП-ГИМНАЗИЯСЫ**

Миссиясы
Білімді өлшеу құру арқылы оқушылардың білімдерін, дағдыларын, қабілеттерін бағалау, оларды қолдау және дамыту, олардың өмірлік сапаларын қалыптастыру, олардың өмірлік қабілеттерін дамыту.

Миссиясы
«Оқушылардың өмірлік сапаларын дамыту» бағдарламасын іске асыру, олардың өмірлік сапаларын дамыту, олардың өмірлік сапаларын дамыту, олардың өмірлік сапаларын дамыту.

Нәтижесі
Оқушылардың өмірлік сапаларын дамыту, олардың өмірлік сапаларын дамыту, олардың өмірлік сапаларын дамыту, олардың өмірлік сапаларын дамыту.

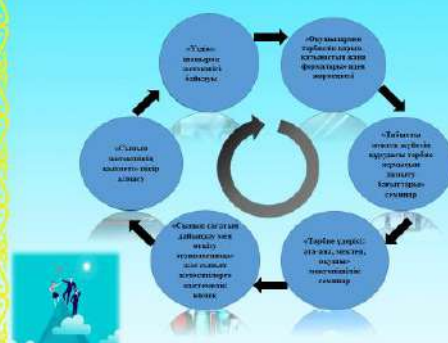
«Шанырақ» білім алушылар қауымдастық топтары

«Шанырақ» білім алушылар қауымдастығы аясында атқарылған іс-шаралар

«Шанырақ» жетекшілері арасындағы іс-шаралар

«ART» фестиваль-2022

«Дарын» шаңырағы

«Шанырақ» білім алушылар қауымдастығы аясында жүзеге асырылатын жобалар

«Шанырақ» білім алушылар қауымдастығының түрлі бағыттағы іс-шараларға қатысуы

Нәтиже құны –өзіндік жетістік емес, бірлескен ынтымақ жетістігі

- Әр жастағы оқушылардың өзара ынтымақтастығы артады;
- Жоғары сынып оқушыларының төменгі сынып оқушыларына көмекшілік таптыруда өзара әріптестік мәдениеті қалыптасады, көшбасшылық қабілеттерін дамытады;
- Сабаққа дайындық барысында және сабақтан тыс уақытта ұйымдастыруда бір-біріне көмек көрсетеді;
- Біртұтас команда, корпоративті рух қалыптасады.
- Баланың өзіне деген сенімділігі артады

РАЗВИТИЕ СИСТЕМНОГО МЫШЛЕНИЯ ЧЕРЕЗ ПРОБЛЕМНОЕ ОБУЧЕНИЕ

Аширова Замира Хамитовна
СШ имени В.Чкалова
Жамбылского района Жамбылской области

Аннотация

Статья посвящена исследованию, которая проводилась среди учащихся начальных классов. Целью исследования является изучение влияния методов проблемного обучения на развитие системного мышления у учащихся 6-9 лет. В ходе исследования учитель ставит перед собой следующие задачи:

- определить роль системного мышления и необходимость его развития на уроках;
- выявить техники и технологии, которые способствуют развитию системного мышления у учащихся младших классов. Результаты исследования показали, что изучение материала через постановку проблемы позволила добиться повышения качества усвоения материала и развития навыков анализа, что говорит о развитии системного мышления.

Аннотация

Мақала бастауыш сынып оқушылары арасында жүргізілген зерттеуге арналған. Зерттеудің мақсаты - проблемалық оқыту әдістерінің 6-9 жастағы оқушыларда жүйелік ойлауды дамытуға әсерін зерттеу. Зерттеу барысында мұғалім өзіне келесі міндеттерді қояды:

- жүйелі ойлаудың рөлін және оны сабақта дамыту қажеттілігін анықтау;
- бастауыш сынып оқушыларында жүйелі ойлауды дамытуға ықпал ететін әдістер мен технологияларды анықтау.

Зерттеу нәтижелері проблеманы қою арқылы материалды зерттеу, материалды игеру сапасын жақсартуға және талдау дағдыларын дамытуға мүмкіндік бергенін көрсетті, бұл жүйелік ойлаудың дамуын көрсетеді.

Annotation

The article is devoted to a study that was conducted among primary school students. The aim of the study is to study the influence of problem-based learning methods on the development of systemic thinking in students aged 6-9. During the study, the teacher sets himself the following tasks:

- determine the role of systems thinking and the need for its development in the classroom;
- identify techniques and technologies that contribute to the development of systemic thinking in primary school students. The results of the study showed that the study of the material through the formulation of the problem made it possible to improve the quality of assimilation of the material and the development of analysis skills, which indicates the development of systemic thinking.

Ключевые слова: проблемное обучение, начальные классы.

На сегодняшний день существует проблема клипового мышления у нынешнего поколения детей. Известно, что клиповое мышление позволяет легко усвоить понятия, которые являются очевидными. Возникновение такого мышления связана с распространением интернета и соцсетей. Современные дети тратят большое количество времени листая ленты социальных сетей и перескакивая с одной информации на другую. Большое количество различных коротких видеороликов, которые несут огромный поток информации заставляет человеческий мозг более избирательно фокусировать свое внимание. Все это привело к тому, что постепенно у детей снижаются навыки системного мышления, которое помогает систематизировать полученную информацию и на ее основе синтезировать новые знания.

Вот почему для меня стало актуальным изучение влияния различных образовательных методов на развитие системного мышления. Анализируя собственную практику, я пришла к выводу, что наиболее

эффективно развивают системное мышление технология проблемного обучения. Давайте рассмотрим некоторые виды проблемного обучения и примеры их применения на уроках математики, русского языка, литературного чтения и естествознания в начальной школе.

Научное творчество – это вид проблемного обучения, которое основывается на теоретическом исследовании. Ученикам предлагается самостоятельно установить правила или сформулировать определение законов или теорем. Естественно, для этого учитель готовит «подмости», которые позволяют ученикам чувствовать уверенность при решении задачи. При этом учитель может организовать как групповую, так и фронтальную работу. В некоторых случаях это может быть индивидуальная работа, которая будет раскрывать потенциальные возможности каждого ученика.

Например, на уроке обучения грамоте, предлагаю учащимся прочитать текст, в котором нет точек. Дети понимают, что текст им непонятен и приходят к выводу, что необходимо определить границы предложений. Так они узнали о значении точки в предложении и сформулировали, как обозначаются границы предложений.

Другим видом проблемного обучения является **практическое творчество**. Оно заключается в самостоятельном поиске практического решения проблемы. Учащимся необходимо применить свой жизненный опыт и знания, полученные на различных уроках для решения проблемы. Такой вид деятельности предлагается на уроках, где проводятся практические и лабораторные работы. В своей практике я применяю этот вид проблемного обучения на уроках естествознания. К примеру при изучении темы «Что такое сила. Что такое движение» обучающимся было предложено самостоятельно, в ходе выполнения эксперимента выяснить как двигаются предметы. Затем они анализируя полученные результаты смогли прийти к пониманию того, что все тела двигаются под воздействием сил. Эти знания позволили им понять о силе тяжести, силе притяжения. В качестве другого примера хочу привести занятие на тему «Что такое траектория», где учащиеся запускали машинки, наблюдали как они двигаются, изображали траекторию движения машинок и смогли самостоятельно понять, что такое траектория, как изобразить траекторию движения в виде рисунка и сформулировать определение понятию траектория.

Художественное творчество зачастую не рассматривается как вид проблемного обучения. Тем не менее именно этот вид деятельности позволяет учащимся фокусировать свое внимание при отображении действительности в виде рисунка, постера, сочинения или любой другой творческой работы.

Так, при выполнении рисунка «части растения», ребенок самостоятельно приходит к выводу, что в части растений входят: корень, стебель, лист, цветок и плод.

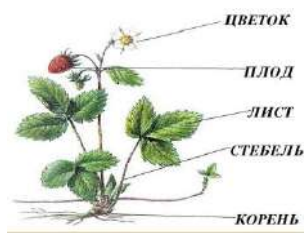

Рис.1 Части растений

Фото 1. Дети рисуют части растений

За свою педагогическую деятельность я определила, что не все методы проблемного обучения являются эффективными в начальных классах. И выбор метода также зависит от предмета изучения и цели обучения. **Проблемное изложение** применяется в случае, когда учащиеся не имеют представления о объекте изучения. В этом случае учитель через вопросы подводит учащихся к решению. Например, при знакомстве детей с понятием «задача», учитель приводит множества условий задач, затем предлагает им озвучить вопрос. Далее находят пути решения и записывают ответ. Таким образом, учитель поэтапно знакомит детей с этапами задачи. Дети понимают, что задача состоит из четырех этапов: условие, вопрос, решение и ответ.

Рис.2 Структура задач

Фото 2. Обучающиеся знакомятся с этапами задачи

Поисковая беседа эффективна в том случае, если учащиеся обладают знаниями от которых они могут отталкиваться. В процессе обучения учитель дает наводящие вопросы, которые направляют учащихся на поиск решения проблемы. Такая форма была эффективной при изучении темы «Глухие и звонкие согласные», где учащиеся предварительно знали о согласных звуках. Такие вопросы как «как звучит буква при произношении?» и «из чего состоит звук?». Направляли их в нужное русло. В итоге, учащиеся смогли самостоятельно сформулировать, что звонкие согласные состоят из звука и шума, а глухие согласные только из шума.

Фото 3. Обучающиеся работают над звучанием звонких и глухих звуков

Наиболее эффективным методом проблемного обучения является **исследовательская деятельность** учащихся. Именно постановка исследовательских задач, а затем ее решение через планирование и выполнение эксперимента, сбор, обработку и анализ результатов наибольшим образом способствует развитию системного мышления. В 3 классе перед учащимися стояла задача выяснить как выпадают осадки. В качестве инструмента достижения цели обучения было использована исследовательская деятельность. Учащимся было предложено изучить круговорот воды в природе. Опираясь на вопросы, которые были предложены в качестве поддержки, ученики смогли составить план эксперимента выполнить его и сформулировать выводы.

При формулировании проблемного вопроса необходимо соблюдать принципы.

1. Принцип простоты постановки вопроса, что означает, что проблема должна быть представлена в простой формулировке, доступной пониманию учащихся.

2. Принцип доступности. Необходимо при составлении целей учитывать возрастные особенности и результаты актуализации полученных знаний. Важно, чтобы предложенная тема имела решение.

3. Принцип актуальности заключается в том, что проблема должна иметь значение. В этом случае учащиеся будут серьезно относиться к ее решению.

Анализируя результаты исследования можно сделать определенные выводы, а именно:

- проблемное обучение способствует более прочному усвоению знаний, так как знания, полученные в ходе самостоятельного изучения материала усваиваются легче и на долго;
- метод позволяет развивать системное мышление. Подтверждением является демонстрация навыков анализа полученных знаний и умений применять их для получения новых знаний;
- параллельно развивается самостоятельность в обучении, что было продемонстрировано в ходе выбора плана эксперимента и методов поиска информации;

- применение проблемного обучения приводит к осознанному обучению. Учащиеся, работая над решением проблем, быстрее и глубже осмысливают суть изучаемого явления, закона или теории. Это можно было понять по обоснованным ответам, которые учащиеся давали после изучения материала.

Литературы

1. А. Зуйкова Что такое клиповое мышление и как извлечь из него пользу. 2021
<https://trends.rbc.ru/trends/innovation/60dad2ce9a794760a59e66f5>
2. В. Чуйкова Проблемы на букву Z: как клиповое мышление мешает молодым сотрудникам. 2018
<https://www.forbes.ru/karera-i-svoy-biznes/366047-problemy-na-bukvu-z-kak-klipovoe-myshlenie-meshaet-molodym-sotrudnikam?ysclid=leu1w3dx5b46636159>
3. А.Р. Бухарбаева, Л.Р.Сергеева КЛИПОВОЕ МЫШЛЕНИЕ ПОКОЛЕНИЯ Z: МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА СТУДЕНТОВ. Вестник РУДН №4, 2020
4. О.В.Миновская Деятельность учителя и ученика в проблемном обучении.
[Педагогу в помощь - Проблемное обучение \(educportal44.ru\)](http://Pedagogu_v_pomoshch_Problemnoe_obucheniye(educportal44.ru))

ӘОЖ 59

АҚМОЛА АЙМАҒЫНДАҒЫ ҚАН СОРҒЫШ МАСАЛАРДЫҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДАН ҚОРҒАНУ ӘДІСТЕРІ

Рыспамбетов Б. Ғ.

Б.Тналин атындағы орта мектебі, Аршалы ауданы Ақмола облысы
Абжалелов Б.Б.

Түйіндемe. Ақмола аймағы бунақденелілерге бай болып келген, алайда өңірдің бунақденелілері толық зерттелмеген. Бұл мақалада аймақта көп тараған қан сорғыш жәндік – масаның таралуы, даму сатылары, сондай-ақ олармен күресу әдістері туралы айтылған. Аймақта ең көп кездесетін масалардың түрлеріне сипаттама жасалып, тіршілік жағдайлары, олармен күресудің механикалық, химиялық, экологиялық, биологиялық күресі әдістеріне тоқталған.

Кілт сөздер: Ақмола аймағы, қан сорғыш жәндік, маса, күресу әдістері, бунақденелілер.

Аннотация. Акмолинский регион богат насекомыми, однако насекомые региона мало изучены. Статья о наиболее распространенном в регионе кровососущем насекомом – комар, стадиях развития, а также способах борьбы с ним. Составлена характеристика наиболее распространенных в регионе видов комаров, рассмотрены условия жизни, механические, химические, экологические, биологические методы борьбы с ними.

Ключевые слова: Акмолинская область, кровососущее насекомое, комар, методы борьбы, насекомые.

The Akmola region is rich in insects, but the region's insects have been little studied. An article about the mosquito, the most common blood-sucking insect in the region, the stages of its development, as well as how to deal with it. The characteristics of the most common mosquito species in the region are compiled, the living conditions, mechanical, chemical, ecological, biological methods of combating them are considered.

А
к

Ақмола аймағы кең байтақ Қазақстанның дәл орталығында орналасқан. Табиғаты қатаң: өлке жерінде Сібірдің қатқыл аязды қысы мен Орта Азияның ыстық аптабы ұштасып жатады. Өйткені Қазақстанның жазық бөлігінде орналасқан бұл өлкеге солтүстіктен Арктика мен Сібірдің суық ауасы, оңтүстіктен құрғақ ыстық ауалар әнеді.

Ақмола аймағы – республиканың халықаралық маңызы бар түсті металлургия орталығы. Қазақстанның ірі мыс, полиметалл, марганец, сирек және шашыранды металдар өндіретін кен орындары осында орналасқан. Сондықтан да кен өндірісі орталықтары маңында халық жиі қоныстанған.

Өлкенің шикізат қоры кен өндірісінің алғышарты болса, ал табиғи жайылымдары – ауыл

шаруашылығының алтын қоры. Аумақтың жайылымдарының республикалық маңызы бар.

Олардың көпшілігі біздің жыл санауымыздан бұрынғы замандардан сақталған. Кейінгі тарихи уақыт ғасырларында салынған сәулет өнерінің ескерткіштері де бар. Осындай тарихи ескерткіштерді көруге, өлкенің табиғатын тамашалауға өзге аймақтардан келушілер аз емес. Алайда, аймақта қос қанатты қан сорғыш жәндіктердің көптеп таралуынан жылы маусымдарда адамдардың қалыпты әрекетіне кедергі келеді. Қан сорғыштардың көптеп ұшуынан адамдардың еңбекке қабілеті төмендеп, демалысы бұзылады. Сонымен бірге ауылшаруашылық малдарынан алынатын өнім азаяды, яғни сүті мен төл салмағы кемиді. Қос қанатты қан сорғыштардың ішінде аймақта ең көп кездесетіні – маса [1].

Маса - дернәсілі суда дамиды, толық түрленіп дамиды жәндік. Көктем, жаз, ерте күз мезгілдерінде кездестіруге болады. Әсіресе жаз мезгілінде ызыңдап шағып адамның мазасын алады. Масаның ауру тарататын түрлері де бар. Адамдар мен ауыл шаруашылық малдарын маса және осы тәрізді зиянкес қан сорғыштардан қорғау бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі. Қорғану үшін олардың экологиялық жағдайларын: көптүрлілігін, кездесетін ортасын, көбею, даму жолдарын жақсы білуіміз керек.

Масалар тұқымдасы (Culicidae) – қан сорғыш жәндіктер. Кейде маса ызыңдап, шаққан кезде денеге кішкене ісік пайда болады. Ең жаманы – шаққан жерге маса жіберген сілекейден аса жайсыз қышыма пайда болады. Тек ұрғашы масалар ғана қан сорады. Ал еркектері өсімдік шырынымен қоректенеді. Күндіз олар ағаш кеуектеріне, бұта көлеңкелеріне жиналады. Маса – өте жақсы ұшатын, дамуы төрт сатыдан өтетін (жұмыртқа, дернәсіл, куыршақ, имаго) яғни, толық түрленіп дамиды бунақдене. Бұған ерекше тән белгілер: басының өте қозғалмалы болуы, қанаты көкірек бөлігінің ортаңғы бөлімінде орналасқан және өте жақсы жетілген. Қанаты жұқа мөлдір жарғақты, ұзынынан және көлденеңінен жүйкелері болады. Бұлардың ұрғашылары жылы қанды жануарлар мен адам қанын сору арқылы оларға әр түрлі ауру жұқтырып кетеді. Сондай-ақ паразит құрттардың жұмыртқаларын тасымалдап зиян келтіретін тірі ағзалар [2].

Масаның ауыз аппараты пісіп сорғыш ауыз. Өсімдік шырынын, адам мен жануарлардың қанын сорып қоректенетін бұл бунақденелілерде ауыз аппараты бейімделіп, пісіп сорғыш органға айналған. Мұндай ауыз аппаратының астыңғы еріні ұзын, майысқақ, іші қуыс өсіндіге айналады да, үстіңгі жағына осылай етіп өзгерген үстіңгі ерінмен жабылып тұрады. Сөйтіп үстіңгі ерін іші қуыс түтікті құрайды. Оның ішінде ұшы үшкір денеге енетін орган пайда болады. Маса қан соратын, яғни сорып қоректенетіндіктен пісіп сорғыш орган қалыптасқан. Масаның басы бір-бірімен жігі білінбей бірігіп кеткен бес дене буылтығының (сегмент) қосылуынан пайда болады.

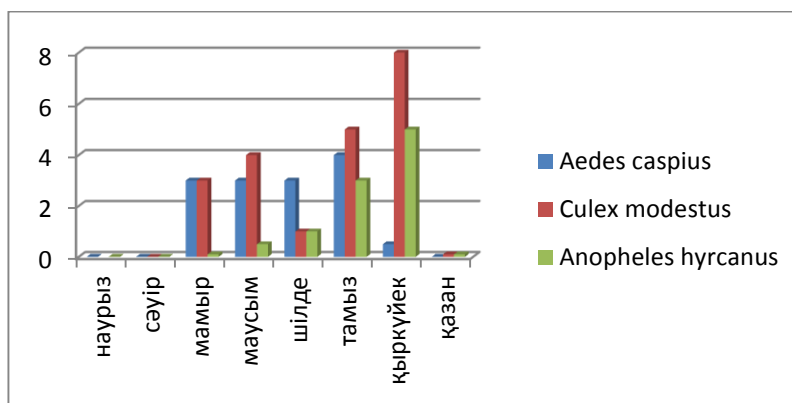
Масалардың кейбір түрлері өз жұмыртқаларын бір-бірден су жағасындағы шағын шалшықтарға, өзен, көл жағалауларындағы жарықтарға салады. Кейбіреулері жұмыртқаларын консервілерге, банкаларға да сала береді. Жұмыртқадан денесі бас, көкірек, құрсақ болып үшке бөлінген, ұзындығы шамамен 1 мм болатын дернәсілдер дамиды.

1 - сурет. Масаның жұмыртқалары

Дамудың I сатысындағы дернәсілдер бүкіл денесімен тыныс алады. II-IV сатыда олар судағы еріген оттегімен және трахеялық стигма арқылы келетін атмосфералық ауамен тыныс алады. Одан соң дернәсіл куыршаққа айналады. Куыршағының денесі сырттан қарағанда үтір тәрізді, алдыңғы үлкен бөлігі басы мен кеудесі, артқы бөлігі – құрсақ. Алдыңғы бөлігінің арқа бөлігінде ұшында тесігі бар екі тыныс алу түтігі бар. Куыршақ сатысы 2-4 күнге созылады, бірақ су температурасы төмендеп кетсе дамуы кешігуі мүмкін. Ересек

Aedes caspius қан сорғыш масасы ерте көктемдік түрге жатады. Оның ең алғашқы дернәсілдері наурыз айының аяғында шыға бастайды да, саны 1м² 10-12 дананы құрайды. Сәуір айының соңына дейін бірқалыпта болып, жаңбыр мен еріген қар суларынан пайда болған кішігірім көлшіктер көбейгеннен бастап мамыр айының соңына дейін маса дернәсілдерінің саны өсіп 1м²- гі саны 3000 данаға дейін жетеді. Осыдан кейін саны маусым айы кезінде біраз азайып, шілде айының басынан қайта көбейеді, тамыз айының бірінші онкүндігінде нағыз шырқау шегіне жетеді (>10000 дана/м²). Қыркүйек айында олардың саны 1м² 8000-10000 данаға дейін азайып, жалпы температураның төмендеуіне байланысты, көлшік сулардың күрт азайып, кеуіп кетуіне байланысты, қыркүйек айының соңында жоқ болады [3].

C

аймақта кеш шығатын қан соғыш маса. Олардың ең алғашқы даралары тек мамыр айының соңында шыға бастайды. Содан соң саны бірте-бірте арта бастайды. Тамыз айында $1\text{ м}^2 - 5000$ данаға жетіп қыркүйек айының соңына дейін бірқалыпты деңгейде болады. Қыркүйек айының соңында $1\text{ м}^2 - 4000$ данаға төмендеп, қазан айының үшінші онкүндігінде өсіп-өнуін тоқтатады. Қансорқыш масалардың аймағымызда 6 туысқа жататын 11 түрі кездеседі (кесте 1).

Л

Түр	Ағысы орташа	а	Ағысы төмен
<i>Aedes caspius caspius</i>			
<i>Ae.caspius dorsalis</i>		а	
		й	
		м	
		а	
		ғ	
		ы	
<i>Cx.pipiens</i>		н	
		д	
		а	
М			

558

+ сирек кездесетін
++ субдоминантты
+++ доминантты

Аймағымызда сан жағынан ең көп тараған *Aedes* туысына жататын масалар екендігі белгілі болды. Бұл масалардың басқа масалардан ерекшелігі олардың көбі жұмыртқасын суға емес, жағадағы ылғалды топыраққа, шалшықты ойпаң жерлерге, жапырақтың, қалың шөптердің астына салады. Содан кейін келесі көктемде қайтадан су түскенде осы жұмыртқадан дернәсілдер пайда болады. Маса жұмыртқалары сыртқы ортаның қолайсыз жағдайына өте төзімді. Олардың жұмыртқалары тіршілік әрекетін бірнеше жылға дейін жоғалтпайды. Ал кейбір түрлері атап айтқанда *Ae.caspius*, *Ae.detritus* басқа масалар сияқты жұмыртқасын судың бетіне салады, одан әрі дамуы да осы ортада өтеді. Бұл туыстағы масалардың тағы бір ерекшелігі, кейбір түрлерінің жұмыртқасының өсіп-дамуы үшін сыртқы ортаның әр түрлі факторлары әсерін тигізуі керек. Мысалы, кей түрлерінің жұмыртқасының өсіп-дамуы үшін көп уақыт төменгі температураның әсері қажет.

Қан сорғыш масалардың шағуынан, мазалауынан адам баласы ертеден-ақ қорғану шараларын қолдана білген. Мысалы: қан сорғыштар көп тараған жерлерде адам денесінің ашық жерлерін қорғайтын (бет, мойын, қол) әр түрлі торлар, түтін салу, т.б. шаралар жүргізілген.

Қан сорғыш масалардан қорғану жолдарымен қатар күресу әдістері бар. Қан сорғыштардан қорғайтын адамдардың саны аз болғанда жайлаудағы жеке отырған малшылар, туристер, геологтар, аз адамнан құралған экспедицияларда көп шығынды керек етпейтін насекомдардың шағуына мүмкіндік бермейтін қорғану тәсілдерін қолдану қажет. Ал, адамдар саны көп болған жағдайда жаңадан ашылған құрылыстарда, ауылдарда, басқа да көпшілік ортада бунақденелілерден қорғану шараларымен қатар оларды қырып-жою тәсілдерін қатар қолданған жөн. Қырып-жою шараларын қолданған кезде масалардың көбейіп дамитын жерлеріне, қанаттанып ұшып жүргендеріне улы дәрілер шашады. Бүгінгі күні бұл дәрілер арнайы дүкендерде сатылады немесе ауылшаруашылық мекемелеріне беріледі. Ол үшін гидропульт пен автомакстан бастап самолеттерге дейін қолдануға болады. Ол қорғалатын аймақтың көлеміне, масаның таралу мөлшеріне де байланысты.

Қан сорғыш масалардан қорғану әдістері әр түрлі. Солардың ішінде кеңінен қолданылатындары механикалық және химиялық әдістер. Бұл тәсілдің екеуі де адамдары тек қанаттанған насекомдардың шағуынан, мазалауынан қорғайды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Теміреева Ф., Нұрсейітов Е. Ақмола облысының географиясы. – Алматы: Рауан, 1994
2. Абдильдаев М.А., Ахметова Р.Т., Дубицкий А.М. Қан сорғыш насекомдар және олармен күресудің биологиялық әдістері. – алматы: Қайнар, 1979
3. Дзержинский В.А., Дешевых Н.Д. О вредности влияния радужного вируса на личинки кровососущих комаров, 1973
4. Мақсұтбекова Г.Т. Қан сорғыш жәндіктер және олармен күресу әдістері. Ғылыми зерттеулер әлемі. – Астана, 2012

МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Байгунусова Жанна Нурмаханбетовна

№5 Ақарал орта мектебі, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Аннотация

Білім беру саласындағы халықаралық салыстырмалы зерттеулер жылдан жылға оқушылардың пәндік білім саласында мықты екендігін растайды, бірақ өмірлік шындыққа жақын жағдайларда пәндік білімді қолдануда қиындықтар туындайды. Осыған байланысты, кәсіби қоғамдастық үшін міндеттердің бірі оқу процесінде алған білімдерін әртүрлі оқу және практикалық міндеттерді шешу үшін – функционалдық сауаттылықты қалыптастыру үшін қолдану қабілетін қалыптастыруға және бағалауға ықпал ететін Ұлттық құралдар мен технологияларды әзірлеу болып табылады.

Аннотация

Международные сравнительные исследования в сфере образования год за годом подтверждают, что учащиеся преуспевают в области предметных знаний, но возникают трудности с предметными знаниями в условиях, приближенных к эмиратской действительности. В связи с этим одной из профессионального сообщества является разработка технологий формирования умения использовать полученные в образовательном процессе знания для формирования функционально грамотности для решения и оценить склонность что делает Национальные инструменты различных учебных и практических задач.

Зерттеу мәселесі:

Математика сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалай қалыптастыру керек.

Зерттеудің мақсаты:

Функционалдық математикалық сауаттылықты қалыптастырудың педагогикалық шарттарының кешенін анықтау және ғылыми негіздеу.

Міндеттері:

- "Оқушылардың функционалдық сауаттылығы" ұғымының мәнін ашу
- Функционалдық математикалық білімді дамыту қажеттілігін көрсету;
- Сауаттылық;
- Функционалдық математикалық сауаттылықты қалыптастыру жолдарын анықтау;

Зерттеу гипотезасы негізгі мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру бойынша мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін дамытудың тиімділігі, егер: оқушылардың функционалдық сауаттылығын ақпаратпен жұмыс істеу тәсілдерін меңгеру дәрежесін сипаттайтын және нақты өмірлік мәселелерді шешуге, сыртқы әлемге бейімделуге мүмкіндік беретін оқушылардың білімділігінің базалық деңгейі ретінде қарастырсақ, қамтамасыз етіледі және қол жеткізіледі деген болжамға негізделген.

Жаңашылдық және дербестік:

Практикалық сипаттағы міндеттерді шешу кезінде оқушылардың ойлау әрекетін жандандыру күшейтіледі, ал PISA халықаралық зерттеуіне дайындық мектеп практикасында функционалдық сауаттылыққа арналған тапсырмаларды пайдалану есебінен жаңа деңгейге шығады. Сондықтан бұл жұмыс мектеп математика курсына оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға арналған тапсырмаларды енгізу туралы мәселені зерттеуге бағытталған.

Зерттеу пәні:

Негізгі мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру бойынша мұғалімнің құзыреттілігін дамытудың мазмұны, технологиясы және ұйымдастыру-педагогикалық шарттары.

Негізгі бөлігі

Оқу және математикалық сауаттылық

PISA жобасының оқушыларының функционалдық сауаттылығын бағалаудың басымдықтары үш бағыт болып табылады: Оқу сауаттылығы, Математикалық және жаратылыстану сауаттылығы. "Оқу сауаттылығы" деп оқушылардың жазбаша мәтіндерді түсіну және оларға рефлексия жасау, олардың мазмұнын өз мақсаттарына жету үшін пайдалану, қоғамға белсенді қатысу үшін білім мен мүмкіндіктерді дамыту қабілеті түсініледі. Сонымен қатар, оқу сауаттылығын бағалаудың негізгі параметрлері Мәтін, Жағдай және сұрақ болып табылады, өйткені олар тек оқуды қайта айту емес, ақпаратты іздеу және түсіндіру дағдыларын дамыта алады. Осы тұрғыдан алғанда, мәтінді толық түсіну қажетті ақпаратты табу және оны жалпы контекстен шығару, мәтіннің жалпы түсінігін тұжырымдау және мәтіндік хабарламаның мазмұны мен формасы туралы өз көзқарасын ұсыну қабілетіне байланысты.

Тест сұрақтарын орындау нәтижелерін сапалы түсіндіру үшін PISA-2012 халықаралық шкаласы оқушылардың оқу сауаттылығын бағалауда қолданылатын жеті деңгейге бөлінді. Әр деңгей үш санатты қамтитын оқу дағдыларының толық спектрін қамтиды – қол жеткізу және алу, интеграция және интерпретация, рефлексия және бағалау. Осы оқу тапсырмаларының барлығы барлық оқулықтарда бар. Оқу сауаттылығын өлшеу кезінде мәтіндердің барлық түрлері қолданылады:

- "Қатты мәтіндер" әдетте көркем мәтіндер болып табылады;
- ақпараттық бірліктерді (кестелер, графиктер, диаграммалар) қамтитын "үздіксіз мәтіндер";
- ауызша және вербалды емес элементтерді қамтитын "аралас мәтіндер";
- "Композициялық мәтіндер", олар мазмұны бойынша ғана емес, форматы бойынша да бірнеше мәтіндерді біріктіреді.[4]

Функционалдық сауаттылықты оқытудың негізгі компоненттері:

Оқушылардың қасиеттерін бағалау кезінде функционалдық сауаттылық оқу (мәтіндермен жұмыс), математикалық (есептер мен кейстерді шешу) және жаратылыстану болып бөлінеді. Әрі қарай біз екі бағытты қарастырамыз: математикалық және оқу сауаттылығы. Жалпы функционалдық сауаттылық дағдыларын қалыптастыру кезінде оқытушылар оқушылармен бірге келесі қадамдардан өтеді:

Оқу сауаттылығы.

1. Оқуды үйрену: оқу мақсатына байланысты оқу стратегиясы мен тактикасын таңдау мүмкіндігі (ікемді оқу).
2. Сөйлеу механизмдерін дамыту: баламалы алмастырулар жасай білу, Мәтінді қысу, мәтіннің мазмұнын болжау, болжау.
3. Ауызша және жазбаша сөйлеуді дамыту:
 - орфоэпиялық дағдыларды дамыту;
 - сөздік қорын байыту бойынша жұмыс;
 - оқушылардың сөйлеуінің грамматикалық құрылымын дамыту және жетілдіру;
 - ауызша сөйлеу, оқу-ғылыми, көркем сөйлеуді дамыту;

4-ші сыныптарда балаларға математика сабақтарында икемді оқуды үйрету маңызды. Қиындық дәрежесі бойынша жаттығуларға арналған тапсырмалар әртүрлі болуы мүмкін:

- мәтіндегі негізгі және екінші міндеттерді анықтаңыз;
- мәтін бойынша деректерді салыстыру, олардың сипаттамаларын байланыстыру;
- тапсырма (мәтін) деректері бойынша сұрақтарды тұжырымдай білу;
- ішінара деректерді қолдана отырып, схема (сурет) бойынша есептер шығарыңыз;
- мәтіннен жаңа ақпаратты оқшаулау және оның мәтінге қатысты негізидеясын қалыптастыру;
- ғылыми сөйлеуді қалыптастыру механизмін, өз ойын сауатты жеткізе білу қабілетін дамыту;
- дайын ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, бір ақпарат көзінен алгоритм (схема) бойынша жұмыс істеу.

Математикалық сауаттылық.

3 сынып оқушылары функционалдық сауаттылықтың 1-2 деңгейіне сәйкес келуі мүмкін. 4-сыныпта функционалдық сауаттылықты игеру жұмыстары жалғасуда: әр түрлі типтегі және стильдегі мәтіндер зерттеледі, публицистикалық стильдегі мәтіндерге ерекше назар аударылады. Жаттығу тапсырмалары күрделене түседі:

- графикалық мәдениетті, функция қасиеттерімен, диаграммалармен және графиктермен жұмыс істеу қабілетін дамыту; функциялардың қасиеттерін графиктер бойынша оқи білу, белгілерді тұжырымдай білу және оларды оқу;
- сауаттылық қабілетін дамыту, геометриялық фигуралардың қасиеттерін түсіну, Осы есептерді талдау;
- кеңістіктік қиял қабілетін қалыптастыру;
- кестелермен жұмыс істеу қабілетін қалыптастыру, мәтін бойынша деректерді байланыстыру;
- ғылыми-танымал мәтіндермен жұмыс істеу, олардан жаңа ақпарат табу және оны талдау, топтарда кейстермен жұмыс істеу қабілетін қалыптастыру;
- бірнеше көздерден алынған білімді түсіндіру, алған біліміне сүйене отырып, өз ойларын құру қабілетін қалыптастыру.
- бастауыш сыныпта оқушылар осы дағдыларды пысықтау жұмыстарын жалғастыруда. Олар таңдалған әрекетті жалғастыру арқылы 3-5 функционалдық сауаттылық деңгейіне қол жеткізе алады:
- ұсынылған жұмыс құрылымын нақты сипаттау, кейбір шектеулердің шарттарын қосу арқылы схема (алгоритм) бойынша жұмыс істеу дағдыларын көрсету;
- нақты алгоритмдер бойынша күрделі жағдайларды талдай білу;
- өз мәлімдемелерін дәлелдеу, тапсырма тақырыбы бойынша пайымдау, дәлелдер келтіру және қарсыластарға сұрақтар қою қабілеттерін көрсету.
- 4 сынып оқушылары функционалдық сауаттылық дағдыларын оның 6-7 деңгейіне сәйкес жетілдіреді:
- нақты жағдайлардың күрделі модельдерін жасау дағдыларын, топтарда кейстермен жұмыс істеу қабілетін көрсету;
- өз пікірін дәлелді түрде айта білу, мәтін бойынша тапсырмалар құра білу, қарсыластарына сұрақтар қоя білу;
- күрделі ғылыми мәтіндермен жұмыс істей білу, олардан негізгі идеяны бөліп көрсету және білімді практикада қолдану.[1]
- "Математикалық сауаттылықтағы" жетекші орындардың бірі оқу мәселесіне арналған. "Оқу міндеті"

термині - кең мағынада - бұл оқушының өзі оқу процесінде танымдық мақсатта орындау үшін ұсынған нәрсе. Оқу міндеті көбінесе надандық жаңа, белгісіз нәрсеге тап болған кезде проблемалық жағдайдан туындайды, бірақ оқу мәселесін шешу нақты шығуды табу емес, жалпы әрекет ету тәсілін, ұқсас есептердің бүкіл класын шешу принципін табу болып табылады.

Оқу міндетін оқушылар белгілі бір әрекеттерді орындау арқылы шешеді: білемін – білмеймін – білгім келеді.

Оқу тапсырмаларының түрлері:

- қосымша деректер бар тапсырмалар;
- қарама-қайшы деректері бар тапсырмалар;
- деректер шешуге жеткіліксіз болатын тапсырмалар;
- көп вариативті тапсырмалар (шешудің бірнеше нұсқасы бар).

Оқушылармен жұмыс кезінде жаңа құзыреттіліктерді қалыптастыру бойынша мұғалімнің міндеті жаңа білімді, дамыған алгоритм бойынша жаңа әдісті қолдану жұмысын қамтиды. Ол үшін мұғалім жасөспірімдерге ситуациялық, тәжірибеге бағытталған тапсырмаларды, ашық типтегі тапсырмаларды шешуді ұсынады.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру бойынша Математика сабақтарындағы жұмыс жүйесі Математика сабақтарында балалар оқиды:

- күнделікті есептерді шешу үшін математикалық есептеулерді орындаңыз;
- бұқаралық ақпарат құралдарында кеңінен қолданылатын әртүрлі нысандарда (кестелерде, диаграммаларда, графиктерде) ұсынылған ақпарат негізінде ойлау, қорытынды жасау.

Тәжірибеге сүйене отырып, математика сабақтарындағы оқушылардың функционалдық сауаттылығы құзыреттілікке бағытталған тапсырмалар, интеграцияланған тапсырмалар және ақпараттық технологиялар көмегімен қалыптасатынын атап өткім келеді.

Құзыреттілік тапсырмалар оқушының математиканы оқуға деген қызығушылығын оятып, дәстүрлі сабақтың ұйымдастырылуын өзгертеді. Олар білім мен дағдыларға негізделген және жинақталған білімді практикалық іс-әрекетте қолдану қабілетін талап етеді.

Біріктірілген тапсырмалар-бұл математиканы басқа пәндермен біріктіретін тапсырмалар. (математика-Орыс тілі, экономика-математика, математика-әдебиет, математика - дүниетану, математика-өлкетану).

Сонымен қатар, функционалдық сауаттылықты дамытудың негізгі құралдарының бірі ақпараттық технологиялар (мұғалімнің жеке сайты, қашықтықтан олимпиадалар, веб-квесттер) болып табылады.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудағы маңызды аспект логикалық сауаттылықты қалыптастыру болып табылады. Математика сабақтарында мен логикалық және дерексіз ойлауды дамытатын тапсырмалармен жұмыс істеуге 5-10 минут уақыт бөлемін. Математика сабақтарында жіктеу әдісін қолдану оқу іс-әрекетінде жағымды мотивтердің қалыптасуына ықпал етеді, өйткені мұндай жұмыста оқушылардың белсенділігін арттыратын және жұмыстың тәуелсіз орындалуын қамтамасыз ететін ойын элементтері мен іздеу әрекеттері элементтері бар.

Оқушылардың логикалық ойлауын дамыту бойынша мұндайжұмыс жүйесібалалардыңақыл- ой әрекетін қалыптастыруға бағытталған. Балалар математикалық заңдылықтар мен қатынастарды анықтауға, ықтимал жалпылауды орындауға, қорытынды жасауға үйренеді.

Математика тұрмыстық мәселелерді, экономика, ауыл шаруашылығы мәселелерін шешуде, ғылыми зерттеулерде, техникалық мәселелерде кездеседі.

Нақты міндеттер бойынша функционалдық сауаттылықты дамытуды қарастырыңыз.

Міндет. Газдалған сусындарды сататын бір компанияның менеджері жазда температура бір градусқа көтерілгенде, сусындарды сату күніне шамамен 200 литрге артып, температураның төмендеуінің әр деңгейіне бірдей түсетінін байқады. Бүгін ол 4 600 литр сусын сатты.

Егер а) температура 1оС-қа көтерілсе; б) 2оС-қа ыстық болса; в) температура 1оС-қа түссе; г) температура өзгермесе, ол ертең қанша сата алады?

Температураның қандай өзгеруімен сусынның сатылымы 3000 литрден аспайды? Қоймада 6 400 литр өнім сақталады. Компания температураның ең жоғары көтерілуіне дайын?

I кезең. Математикалық модель құру.

Мәселенің сұрақтарынан көріп отырғанымыздай, менеджердің ертең төрт түрлі жағдайда газдалған сусындарды қанша сата алатындығын анықтап қана қоймай (№1 сұрақ), сонымен қатар сатудың әртүрлі нұсқаларын (№2 және № 3 сұрақтар) зерттеу керек. Бұл мәселені шешу үшін температураның ауытқуына байланысты сатылған сусынның мөлшерін ескеретін жалпы формуланы жасаймыз.

У — ертең сатылуы мүмкін бір литр сусынның мөлшері болсын. Ертең температура x градусқа өзгереді

деп болжаймыз. Егер температура көтерілсе, онда x — мәні оң, ал егер ол төмендесе, ол теріс болады. Сонда сату көлемі 200-ге өзгереді және болады:

$$y = 4\,600 + 200x.$$

Осылайша, мәселенің әр сұрағы үшін математикалық модель жасауға болады:

"А)1; б)2; в)-1; г)0 тең x тең болғанда $y = 4\,600 + 200x$ формуласы бойынша y шамасын табу". " $4\,600 + 200x$ теңсіздігін шешу үшін 3 000".

" $4\,600 + 200x = 6\,400$ теңдеуін шешіңіз".

II кезең. Математикалық модельді зерттеу.

Біз $y = 4\,600 + 200x$ формуласына X үшін әртүрлі мәндерді алмастырамыз және Y табамыз. нәтижелерді кестеге енгізу ыңғайлы.

а) $y = 4\,600 + 200 \square (+1) = 4\,800, \square$

б) $y = 4\,600 + 200 \square (+2) = 5\,000,$

в) $y = 4\,600 + 200 \square (-1) = 4\,400,$

г) $y = 4\,600 + 200 \square 0 = 4\,600.$

Біз $4\,600 + 200x$ теңсіздігін шешеміз 3 000. Біз $200x - 1\,600$ немесе $x - 8$.

$$4\,600 + 200x = 6\,400 \text{ теңдеуін шешеміз. Түрлендірулерден кейін біз аламыз}$$

$$200x = 1\,800 \text{ немесе } X = 9.$$

III кезең. Нәтижелерді талдау (түсіндіру)

Бұл кезең бұл тапсырма үшін қиындық тудырмайды. Егер температура 1°C көтерілсе, онда сіз 4 800 литр сусын сатуға сене аласыз. Егер температура 2°C көтерілсе, келесі күні сату 5000 литрге жетуі мүмкін. Ауа температураның 10°C сулит қысқарту сату дейін 4 400 литр. Егер ертең температура өзгермесе, сату көлемі өзгермейді.

X температураның өзгеруі болғандықтан, біз алған x нәтижесінен -8 8°C немесе одан жоғары температура төмендеген кезде (минус белгісі бұл туралы айтады) сату көлемі 3000 литрден аспайды деп қорытынды жасауға болады.

Компания ертеңгі температура 9°C -қа көтерілсе де, өнім жетіспейді. Алайда, бұл қойма қоры бойынша компания дайын болатын температураның ең жоғары көтерілуі.

Бұл тапсырмада дұрыс салынған математикалық модель температураның кез-келген өзгеруімен газдалған сусынның ертеңгі сатылымын есептеуге жарамды екендігіне назар аудару керек. Егер температураның жоғарылауы немесе төмендеуі кезінде мүмкін болатын сату көлемін болжау қажет болса, мысалы, 100°C немесе тіпті 150°C (ауа-райының өзіндік қыңырлығы бар), онда бұл математикалық модель осындай есептеулер үшін өте қолайлы. Математикалық модельдеу температураның өзгеруі кезінде сатудың кейбір нұсқаларын зерттеуге мүмкіндік берді, оларды жоспарлау, қоймаларды толтыру және т. б.

Келесі тапсырмаға өзіңіздің математикалық моделіңізді жасаңыз.

Міндет. № 11 тапсырмада талқыланған компаниямен бәсекелес басқа компанияның менеджері жазда температура бір градусқа көтерілгенде, олардың сусындарын сату күніне шамамен 300 литрге артып, күніне 150 литрге төмендейтінін атап өтті. температураның төмендеуі. Бүгін Ол 5

100 литр сусын сатты. Оған ертеңгі сатылымды есептеу үшін математикалық модель жасауға көмектесіңіз.

"Сандық интервалдар" тақырыбы

Тапсырма әр жолдың алынған нәтижесін талдауға, заңдылықтарды табуға және гипотезаны олқылықты толтыру түрінде тексеруге бағытталған.

Тапсырма. Кестедегі олқылықтарды толтыру:

Жаңа материалды оқу кезінде оқушыларды қызықтырып, нәтижелі шығармашылық қызметке деген ұмтылыстың пайда болуына ықпал ету керек. Мұны әртүрлі жолдармен жасауға болады. Сонымен, жай және құрама сандарды зерттегенде, осы сандар кластарының бөліну тарихы, осы бағытта жасалған жетістіктер және осы бағытта тағы не зерттеуге болатындығы туралы айтуға болады.

Функционалдық сауаттылықты қалдыратындардың бірі-оқушылардың математикалық сауаттылығы. Математикалық сауаттылық-бұл адамның өзі өмір сүретін әлемдегі математиканың рөлін анықтау және түсіну, негізделген математикалық пайымдаулар айту және математиканы қазіргі және болашақтағы шығармашылық, қызығушылық пен ойлау азаматына тән қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін пайдалану қабілеті.[8]

Математикалық сауаттылықты меңгерген оқушылар:

- қоршаған шындықта туындайтын мәселелерді анықтаңыз және оларды математика арқылы шешуге

болады;

- бұл мәселелерді математика тілінде тұжырымдау;
- математикалық фактілер мен әдістерді қолдана отырып мәселелерді шешіңіз;
- қолданылған шешім әдістерін талдау;
- алынған нәтижелерді мәселені ескере отырып түсіндіріңіз;
- шешімнің нәтижелерін тұжырымдау және жазу.

Математика пәнінің мұғалімі ретінде мен оқушыларымның функционалдық сауаттылығын дамытудың маңыздылығын жақсы түсінемін, оқушылардың қабілетін дамыту, мектепте алған білімдері мен дағдыларын өмірлік жағдайларда қолдану қажеттілігін көремін. Математика сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру стандартты емес есептерді шешу; осы шамаларды есептеу немесе бағалаудың жуықтатылған әдістерін талап ететін есептерді шешу арқылы мүмкін болады.

Кез-келген тапсырмада логикалық ойлауды дамыту үшін үлкен мүмкіндіктер бар. Бұл жағдайда үлкен нәтижеге тапсырма бойынша жұмыстың әртүрлі формаларын қолдану нәтижесінде қол жеткізуге болады.[11]

1. Жұмысы шешімін тапқан міндет.
2. Мәселелерді әртүрлі тәсілдермен шешу.
3. Тапсырмада сипатталған жағдайды ұсыну және оны модельдеу: а) сегменттердің көмегімен. б) сурет арқылы. в) кесте көмегімен
4. Тапсырма мәтінін маңызды бөліктерге бөлу.
5. Жетіспейтін немесе артық деректермен мәселелерді шешу.
6. Оқушылардың тапсырмаларды өз бетінше құрастыруы.
7. Мәселе мәселесін өзгерту.
8. Ұсынылған екі шешімді таңдау (дұрыс және дұрыс емес).
9. Мәселені шешуді аяқтаңыз.
10. Өзгертілген деректермен ұқсас тапсырманы құрастыру.
11. Кері есептерді құрастыру және шешу.

Оқушылардың логикалық ойлауын дамыту математика сабақтарында және вариативті сабақтарда(арнайы курстар немесе факультативтер) стандартты емес есептерді шешуге негізделеді. Стандартты емес міндеттер жағдайды талдауға және өзара байланысты логикалық ойлау тізбегін құруға көп көңіл бөлуді қажет етеді.

Мен сабақтарымды оқушылардың логикалық, алгоритмдік, кеңістіктік ойлауын, зейінін дамытуға бағыттауға тырысамын. Мен тапсырмалардың әр түрлі түрлерін қосамын: әзілдер, логикалық тапсырмалар, логикалық жаттығулар, геометриялық мазмұны бар тапсырмалар. Тапсырмалар шығармашылық. Олар сізге объектіні әртүрлі тұрғыдан қарастыруға, талдауға, синтездеуге, бағалауға үйретуге, назар аударуға, оқушылардың танымдық қызығушылығы мен белсенділігінің дамуына ықпал етуге мүмкіндік береді. Қызықты материалды көмектеседі жандандыру, ойлау процестері, дамытып, танымдық белсенділік, бақылаушылық, назар, жад, қолдайды қызығушылығын арттыру. Тапсырмалар оқушылардың пәнді оқуға деген ынтасын арттыруды, аналитикалық және синтетикалық қабілеттерін, тез тапқырлығын, математикалық сөйлеуін, ақыл-ой икемділігін дамытуды қамтиды. Бағдарлама мазмұны оқушылардың математикалық қабілеттерін дамытуды, логикалық және алгоритмдік сауаттылық элементтерін, оқушылардың ұжымдық, топтық және жеке оқыту формаларын қолдана отырып коммуникативтік біліктерін қалыптастыруды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Сабақтарда белсенді іздестіру жағдайларын жасау, өзінің "ашылуын" жасауға мүмкіндік беру, пайымдаудың өзіндік тәсілдерімен танысу, зерттеу қызметінің қарапайым дағдыларын игеру оқушылар өз мүмкіндіктерін жүзеге асыруға, тәуелсіз танымдық іс-әрекет қабілеттерін дамытуға, өз қабілеттеріне сенімділік алуға мүмкіндік береді. Математика сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру әр оқушының өз қабілеттерін жүзеге асыруда шығармашылық әлеуметтік маңызды іс-әрекет тәжірибесін қалыптастыру арқылы мүмкін болады. Алған білімдері мен іскерліктерін практикалық қызметте және күнделікті өмірде:

- дәрежелері, радикалдары, логарифмдері және тригонометриялық функциялары бар формулаларды қоса алғанда, формулалар бойынша практикалық есептеулер, қажет болған жағдайда анықтамалық материалдар мен қарапайым есептеу құрылғыларын пайдалана отырып;
- қарапайым математикалық модельдерді құру және зерттеу;
- нақты тәуелділік функцияларын қолдана отырып сипаттау және зерттеу, оларды графикалық түрде

- ұсыну;
- нақты процестердің графиктерін түсіндіру;
- геометриялық, физикалық, экономикалық, логикалық және басқа да қолданбалы есептерді, оның ішінде Математикалық талдау аппаратын қолдана отырып, ең үлкен және ең кіші мәндерге арналған есептерді шешу;
- диаграммалар, графиктер, статистикалық сипаттағы ақпаратты талдау түрінде ұсынылған нақты сандық деректерді талдау;
- зерттелген формулалар мен фигуралардың қасиеттері негізінде күрделі емес практикалық жағдайларды зерттеу(модельдеу); қажет болған жағдайда анықтамалықтарды және есептеу құрылғыларын пайдалана отырып, практикалық есептерді шешу кезінде нақты объектілердің ұзындығын, ауданын және көлемін есептеу.[7]

Әдебиет

- 1 "Стратегиялық міндеттерді шешу жолында" мақаласы Галина Сергеевна КОВАЛЕВА, " Білім академиясының білім беруді дамыту стратегиясы институты" ФМБНУ білім сапасын бағалау орталығының жетекшісі
- 2 Білім және мәдениет саласындағы мемлекеттік саясат
- 3 Виноградова Н.Ф., Кочурова Е.Э., Кузнецова М. И. және т. б. бастауыш сынып оқушысының функционалдық сауаттылығы: мұғалімге арналған кітап. Ред. Н.Ф. Виноградова. М.: орыс оқулығы: Вентана-Граф, 2018. 288 б.
- 4 Ж. А. Караев, Б. Баймұханов, Р. Б. Ахмедова "оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру бойынша мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі", Алматы, 2013 ж
- 5 Заир-Бек С., Муштавинская И. сабақта сыни ойлауды дамыту. Мұғалімге арналған нұсқаулық. – М., 2004
- 6 Иванова Т. А., Симонова О. В. оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру контекстіндегі математикалық сауаттылығының құрылымы // Хабаршы. 2009. № 1(1).
- 7 ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 ЖЫЛДАРҒА АРНАЛҒАН МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАСЫ / Қазақстан Республикасы Президентінің №1118 Жарлығы. – Астана: Ақорда, 2010 жылғы 7 желтоқсан
- 8 Педагогикалық техниканың әдістері А. Гин, Луганск, оқу кітабы, 2003 жыл.
- 9 Перминова Л. М. функционалды сауаттылықтың минималды өрісі (С.-Петербург мектебінің тәжірибесінен)//Педагогика. - 1999. - №2. - Б.26-29.
- 10 Селевко Г. К. Заманауи білім беру технологиялары. Оқу құралы. М. 1998
- 11 Степанов В.Д. орта мектепте математикадан тыс жұмысты жандандыру. М.: " ағарту", 1991ж.
- 12 Ұлттық жобаға сілтеме: <https://edu.gov.ru/national-project/>
- 13 PISA – 2015 халықаралық зерттеуінің негізгі нәтижелері жалпы білім беретін мектептерінің 4 және 8 сынып оқушыларының оқу жетістіктерін бағалау. Білім беру сапасын бағалау ИСРО РАҚ.
- 14 PISA-2012 15 жастағы білім алушылардың білім жетістіктерін халықаралық зерттеудің негізгі нәтижелері. Ұлттық есеп. – Астана: ҰБСБО, 2013. – 283 б.

ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИН- БАЛАЛАР ӘДЕБИЕТІНІҢ АТАСЫ

Байгелова Балжан Барыбековна

№7 А. Пушкин атындағы орта мектебі, Қордай ауданы Жамбыл облысы

Бұл, жоба авторлары Ыбырай Алтынсариннің ағартушылық педагогикалық қызметін, оның ұлттың тарихында қалдырған мұрасын зерттеп, қазіргі заман талабына сәйкестігін сипаттауға тырысқан.

Ыбырай- қазақтың тұңғыш ағартушы-ұстазы, халқымызды сауаттандыру жолында ең алғаш ана тілінде мектеп ашқан, ұстаздардың ұстазы. Ыбырай- қазақ балалар әдебиетінің атасы. Ол халқымыздың жарқын болашағына сенім артты, қазақ жастарының келешегінен зор үміт күтті. Бүгінгі күні ұстаз арманы орындалды десе де болады.

Ұлы кемеңгер педагогтың ойлары мен аталы сөздерінің айтылғанына ғасыр өтіп кетсе де жаңа ғасырымыз білімді де, білікті жастарды қалап отырған шақта Ыбырай тәлімінің күннен-күнге арта, мәртебесі биіктей түседі. Ағартушы мұрасының құндылықтарын әр туындысының соңында педагогикалық пайымдау түрінде беріліп отырады.

«Тәрбие-тал бесіктен», «Ел болам десен бесігіңді түзе» бұл даналық сөздер бекерге айтылмаса керек. Ыбырайдың еңбектері тек білім, ғылым жайында емес, жоғарыдағы мақалдарда берілгендей тәрбиелік мәні зор, адамгершілік, ізгілік, еңбек, ар-намыс, патриот болып қалыптасуға үлкен септігін тигізеді. Сондықтан, кеше, бүгін, ертең болсын оның қалдырған мұрасы өшпек емес. Оның қалдырған қазақ мектебі, оның қалдырған қазақ хрестоматиясы, оның шығармалары, кітаптары өшкен жоқ. Керісінше, заманмен бірге жасап, бірге жаңарып, бірге жасарды. Оның көрінісі, Ы. Алтынсарин есімі қазақ мектептеріне, оның ішінде дарынды балалардың интернаттарына берілді. Ы. Алтынсарин атындағы медальдармен үздік оқытушылар, оқушылар марапатталады. Ы. Алтынсарин мұрасын жаңғырту мақсатында білім сайыстары өткізіледі; Ы. Алтынсарин атында көше, мұражайлар бар. Үздік студенттерге Ы. Алтынсарин атындағы шәкіртақы беріледі және т.б.

КІРІСПЕ

Ыбырай Алтынсарин — нағыз халықшыл жазушы, өмір шындығын озық идея тұрғысынан таныта білген кемеңгер суреткер, аса қажырлы қоғам қайраткері, заманының ең маңызды мәселесін көтеріп, жыр төккен азамат ақын, жаңашыл жазушы, сол жаңаның тынымсыз жаршысы. Ыбырай Алтынсарин қазақтың ағартушылық тарихында және ұлттық мектебінің қалыптасуында терең із қалдырды. Өз бойындағы қуатын халық мақсаты үшін аямай жұмсаған адал жанды азамат.

Қазақ даласында тұңғыш рет орыс үлгісіндегі пәндік білім беретін мектептер ашып, оған орыс алфавиті негізінде оқулықтар жазды, өзі сабақ беріп, жаңа талапқа сай келетін мұғалімдер дайындауға күш салды. Ыбырай жасаған оқулық ең алдымен, орыстың қала берді Еуропа оқымыстыларының педагогикалық көзқарастары мен оқыту, тәрбиелеу әдіс — тәсілдеріне негізделіп жасалды, бірақ ұстаз оларды талғам-талдаусыз, сол күйінше ала салған жоқ керісінше, оған енетін материалдарды қазақ балаларының түсінік -танымына сәйкес етіп алды, өзі де осы талапқа орай әңгіме, өлеңдер жазып қарастырған хрестоматиясына қосты. Сөйтіп, ұлы ағартушы — ұстаз халқымызды білім бұлағынан сусындатып, өзге мәдениетті елдердің қатарына қосуға бойындағы бар күш-қуатын, білімін сарқа жұмсады. Бұл бағытта тыңнан жол салып, соған бүкіл саналы өмірін арнады. Ыбырай ауыл шаруашылық, қолөнер мектептерін ұйымдастырады. Ол қазақ жерінде алғаш қыздар мектебін ашқан.

Жұмыстың өзектілігі: *Ыбырай Алтынсарин* – ғасырлар өтсе де, заман өзгерсе де өзі өмір сүрген заманы мен өмірінде қазақ балаларына “*Кел, балалар, оқылық*” деп жар салудан тынбаған, сол арқылы қазақ балаларының надандық қамытын киюіне жол бермеген бірден-бір тұлға болып қала бермек. Оның осы қанатты сөздері әлі де өз күшін жойған емес. *Сондықтан, Ыбырай атамyzдың ісін жалғастыратын, арманын орындайтын біздер үшін осы жолдан өту үлкен құрмет және зор міндет.*

Жұмыстың мақсаты: Халқын қалтқысыз сүйген, сол кездегі аянышты халіне күйінген, болашағына зор үміт артқан Ыбырай атамyzдың өміріне, шығармашылық жолына және ғылыми жетістіктеріне шолу жасау және қазіргі уақыттағы қазақ жастары үшін Ыбырай Алтынсарин қалдырған өсиетінің өзекті болып табылатынын көрсету.

Жұмыстың міндеттері. Қойылған мақсаттан шыға отырып, келесідей міндеттер қойылды және шешілді:

- Ыбырай Алтынсариннің шыққан тегі мен қызметін қарастыру;
- Ғылыми зерттеу салаларын анықтау;
- Шығармалары мен аудармаларын зерттеу;
- Қазіргі уақыттағы Ыбырай Алтынсарин еңбектерінің рөлі мен маңыздылығын көрсету.

I. Ыбырай Алтынсарин өмірінің ерекше белестері

1.1. Өмірбаяны мен отбасы, туған-туысқандары

Талай дана – данышпан, дарабоз тарихи тұлғаларды дүниеге келтірген дархан Қостанай топырағында ұлтымыздың алғаш білім қоңырауын соққан ұстаз Ыбырай Алтынсарин да туған.

Ыбырай (шын аты Ибраһим) Алтынсарин 1841 жылы 20 қазанда Қостанай қаласындағы Затобол ауданында дүниеге келген. Ыбырай үш жасқа келгенде әкесі Алтынсары қайтыс болады. Оны Кенесары шапқыншылығында өлтіріп кетеді. Ыбырайды әкесінің досы Жетібай Өтемісұлы құтқарып қалады. Әкесі қайтыс болғаннан кейін тәлім-тәрбиені атасы Балғожа биден алады. 1846 жылы Балғожа би Орынбордағы Шекара комиссиясы жанынан ашылатын мектепке Ыбырайды жаздырып қояды. 1850 жылы 22-тамызда сол мектепке Ыбырай алғашқы 30 баланың бірі болып қабылданады. Ол уақытын жан-жақты білім алуға ерекше ынтымен кіріседі.

Балғожа Жаңбыршин жүзбасы, Қыпшақ руының ұзын тармағын басқарған Торғай, Тобыл және Аят өзендері аралығында көшіп қонған Орынбор шекара комиссиясының пікірінше, ол «адамдарды басқару жағынан да, жалпы орда істері жөнінен де өз руластары алдында өте беделді болған.

Ол ұзақ уақыт Орынбордағы погран (шекара) комиссиясы қол астында, қыпшақ старшина болып қызмет істеген, патша үкіметінен шен-шекпен алған ірі феодалдың бірі, яғни белгілі би, ірі бай болған кісі.

Балғожа би немересі Ыбырайды жасынан-ақ адалдыққа, тапқырлыққа, турашылдыққа, шешендікке баулыған. Өзімен бірге жиын-тойларға алып жүріп, билік айтқызып, қанатын қатайтқан. Ыбырай жасынан зерек болып, атасын жерге қаратпай, алғырлық танытып, көпшілік құрметіне бөленеді. Оның бұл турашылдық шешендік қасиеттері Торғайда сот істерін жүргізген кездерінде айқындала түседі.

«Іздегенге сұраған» дегендей, XIX ғасырдың екінші жартысынан бастап патша үкіметі қазақ даласын бағындырудың, билеп-төстеудің тағы бір жаңа әдісін қолдана бастады: қазақ балаларына арнап мектептер ашуға кірісті. Сонымен бұл мектеп 1850 жылы 22 тамыз күні Орынбор қаласында ашылды. Оған қазақтың 30 баласы алынды, солардың бірі 9 жасар Ыбырай болды.

Ыбырайдың нағашылары – елін, жерін жатжерлік басқыншылардан қорғауға белсене қатысқан, әскери «Тархан» атағын қазақта тұңғыш алған асқан батыр, мәмілегер Жәнібек Қошқарұлының ұрпақтары. Жәнібектің тұңғышы Дәуітбай әкесі сияқты жау жүрек, хас батыр болған адам. Жәнібек қайтыс болғаннан кейін соғыс министрлігі алқасының 1759 жылғы жарлығымен «Тархан» атағы Дәуітбайға көшіріледі. Дәуітбайдан 9 бала, солардың бірі – Мұса, Мұсадан- Шеген. Шегеннен жеті ұл, екі қыз туады. Сол қыздың бірі – Айман Ыбырайдың анасы еді.

Ыбырай 1864 жылы Сырдария облысы (қазіргі Қызылорда облысы) Перовский уезіне қарасты Жаппас руындағы Шолақ деген кісінің Айғаныс атты қызына үйленеді. Айғаныс өзі оқымаған адам болғанмен, Ыбырайдың шығармашылық жұмысына барлық уақытта да жағдай жасап отырды.

Ыбырайдың жанұясында көпке дейін бала болмайды, сондықтан ол қазақ арасында жиі кездесетін салт бойынша інісі Оспанның Хамитбек деген баласын алып тәрбиелейді. (ол алты жасында қайтыс болады).

Ыбырайдың тұңғыш баласы Абдолла 1880 жылы дүниеге келеді. 1887 жылы Әбдірахман деген екінші ұлы, 1888 жылы Шарипа атты қызы туды. Балалары Әбдірахман мен Шарипа жас кезінде ауырып қайтыс болады.

Әкесінен жастай қалған Абдолла ұзақ уақыт оқи алмай, шаруашылықпен айналысады.

Нағима Абдоллақызы — Ыбырай Алтынсариннің жалғыз немере қызы. Нағима атасын көрмесе де, 1924 жылы қайтыс болған Айғаныстың көзін көріп өскен.

Нағима Ыбыраева 1916 жылы Қостанай облысы Талапкер ауылында дүниеге келді. Нағима бала кезінде атасы Ыбырай ашқан Қостанайдағы мектепте үш жыл оқиды. 11 жасында анадан айырылады.

1920-1930 жылдардағы дүрбелеңнен ұлы Ыбырайдың ұрпақтары да байдың тұқымдары ретінде қуғындалған. 1928 жылы Нағиманың әкесі Абдолла да кәмпескеге ұшырап, Қазақстаннан тыс жерге қоныс аударған. Ол Қырғызстанның Тоқмақ қаласында тұрды. Абдолланың өкпесіне суық тиіп Қошанның немересі Нұрахметтің қолында қайтыс болған. Жамбыл облысы Қордайдағы зиратқа жерленген.

Қырғызстанда Ыбыраева Нағима тұрмысқа шығып, күйеуі соғыста қаза табады. Бірнеше жылдан кейін Нағима Аманкелдиев Байдабек деген кісіге қосылып, 2 баланы дүниеге әкеледі: Жұмакүл мен Дулат. 1959 жылы ол Қырғыз еліне Жамбыл облысы Мойынқұм ауданы «Жамбыл» атындағы совхозға көшіп келеді. Өмірінің соңғы жылдарын Тараз қаласында өткізді.

1998 жылы 30 наурыз күні 82 жасында қайтыс болды.

1.2. Ұлы ағартушының қызметі

1857 жылы жазда мектепті үздік бітіреді, осыдан кейін екі жылдай атасының хатшысы болып қызмет істейді. 1859 жылдың тамыз айының 1-нен бастап, Орынбор облысының басқармасына кіші тілмаш болып тағайындалады.

1860 жылы Орынбор өлкесінің басқару орыны Орынбор бекінісінен «Торғай қаласы» қазақ балалары үшін бастауыш мектеп ашуға рұқсат алған Ыбырай Алтынсарин Торғай қаласына барады. Ондағы мақсаты мектеп ашу еді. Бірақ жергілікті органдардың жәрдемі жеткіліксіз болып, мектеп ашу ісі ұзаққа созылады.

Ыбырай Алтынсариннің армандаған мектебі 1864 жылы 8 қаңтарда бекіністің барша адамдарымен 200-ден астам сыйлы қазақтардың қатысуымен салтанатты түрде ашылады.

1866-1868 жылдары Ыбырай Алтынсарин Торғай уезінде уақытша судья болып істейді. 1868 жылы Торғайдағы қазақ мектебі бір класстық орыс-қазақ училищесі болып қайта құрылады. Сол жылы Ырғыз қаласында екі класстық орыс-қазақ училищесі ашылады.

1869 жылы уезд бастығының аға жәрдемшісі болып тағайындалады. 1871 жылдар аралығында Торғай уезінің судьясы болып жұмыс істейді.

1874 жылы Ыбырай Алтынсарин орыс географиялық қоғамына мүше болып сайланады. 1875 -1876 жылдарда Ыбырай Алтынсарин Қазан, Петербург қалаларына сапар шекті. Қыркүйек айларында Торғайға оралып,

Орынбор, Қазан, Петербург қалаларынан қажет деген оқулық методикалық, т.б. кітаптарды мол әкеліп, жұмыстарына қызу кіріседі.

1879 жылы қыркүйек айының 1-ші жұлдызында Ыбырай Алтынсарин Торғай облысындағы мектептердің инспекторы болып тағайындалады.

1881 жылы қараша айында Бөрте болысында бір кластық орыс-қазақ училищесі ашылады. 1882 жылы Ыбырай Алтынсарин барлық мектептеріне ән-күй сабақтарын енгізеді. Жергілікті, ауқатты ел азаматтарынан ақша жинап, кітапхана ашады. 1883 жылы 15 қарашада Торғай қолөнер мектебін ашты.

1887 жылы 15 қарашада Ыбырай Алтынсарин Ырғыз қыздар училищесін ашады. 1888 жылы 28 қазанда қазақ қыздарына арналған 12 орындық мектеп интернат ашылды. Тамыздың 21-ші жұлдызында Қостанайда 1-ші кластық ер балалар үшін орыс мектебі ашылды.

1.3. Ыбырай Алтынсариннің оқулықтары

Ы.Алтынсарин демократиялық-ағартушылық бағыты оның педагогикалық көзқарасының үш бірдей саласынан көрініс тапты. Біріншіден, бүкіл өмір жолын мектеп ашуға, қазақ балаларын оқуға тартуға, дүние ғылымдарын үйретуге және соған оқу құралдарын жазып шығаруға арнаса, екіншіден, өнегелі ұстаз тәлімгер дасрлауға, оларға күнделікті ғылыми-әдістемелік басшылық жасауға көңіл бөлді. Үшіншіден, шығармаларында қазақ халқының XIX ғасырдағы қоғамдық өмірінде болған саяси әлеуметтік мәселелерді жан-жақты қамтып жазуға жұмсады. Ол кез келген шығармаларында шәкірттерді адал, шыншыл, еңбек сүйгіш, өнерлі азамат болуға, жат мінезден бойын аулақ ұстауға шақырды. Қазақ халқының келешегі тек өнер-білімде деп түсінген Алтынсарин өз ойын іске асыруда түрлі тосқауыл кедергілерге кездесті, бірақ оларды табандылықпен жеңе отырып, өз мақсатын іске асыра білді[4,89-бет].

1) «Қазақ хрестоматиясының» дүниеге келуі

Қазақ халқының сауатсыздығынан, қазақ тілінде басылған бір де кітаптың жоқтығынан, оқу орындарының мұғалімдері қазақ балаларын оқытқанда амалсыздан қазақ тілінің орнына татар тілін пайдаланып жүр. Сондықтан көзге көрінер ешқандай пайдасы болмаса да, шәкірттерге амалсыздан татар тілінен ешқандай кемшілігі жоқ ана тілін тастап, татар тілін үйренуге тура келеді. Екінші жағынан, татардың кітап тілі, бұл тілді татарлардан шыққан оқымыстылардың өздері де менсінбегендіктен араб, парсы сөздеріне лық толған; сондықтан ол сауатсыз қазақтарға түсініксіз. Бұл тілде басылып шыққан кітаптардың бәрі де тек дін туралы жазылған кітаптар, сондықтан олар осы жағынан алып қарағанда да дүниеяуи мақсаттарды көздейтін орыс-қазақ мектептерінде пайдалану үшін, мысалы, орыс тіліне аудартып жаттықтыру үшін қолайсыз. Осылармен қабат бір ескертетін нәрсе — қазақ халқы азбаған халық, оның талабы біреу салып берген тар шеңбердің қыспағына сыя алмайды, оның ой-пікірі еркін, оның келешегі үшін оған тек сана-сезім жағынан жалпы білім мен пайдалы өнерді үйрену керек болып отыр. Ал осы айтылған мақсаттарға жету жолында, мен білсем, осы күнге дейін ешқандай жетекші құрал болған жоқ. Жалпы бастауыш оқу құралдары, хрестоматиялар сияқты кітаптар шын білім беретін, пайдалы мәліметтер беретін ғылыми, күрделі оқу құралдарына жол салып беретіндігін, ал мұндай жалпы білім беретін кітаптардың Азия халықтарының ешбірінде жоқ екенін еске алып, біз мұндай жетекші оқу құралдарын жақын жердегі орыс тілінен іздеуге мәжбүр болдық, сондықтан бұл шығарғалы отырған кітабымыз көздеген мақсатына сәйкес болып, орыстың ғылыми және жалпы пайдалы кітаптарына тікелей жол салып беру үшін және сол орыс кітаптарына мағынасы жағынан да, әрпі жағынан да қайшы келмеуін көздеп, біз осы кітабымызды орыс әрпімен бастырғанды қолайлы деп таптық.

Жоғарыда айтылған қолайсыздықтарды оқу ведомствосының көптеген білімді қайраткерлері бұрын да көрсетіп келген болатын, сондықтан мен сол білімді адамдардың ақылын алып, екінші жағынан, өзім де осылай етуді қажет деп тауып, осы хрестоматияны құрастыруға кірістім. Бұл кітапты құрастырғанда мен, біріншіден, осы біздің ана тілімізде тұңғыш рет шыққалы отырған жалғыз кітаптың орыс-қазақ мектептерінде тәрбиеленіп жүрген қазақ балаларына оқу кітабы бола алу жағын көздедім, екіншіден, бұл кітапта келтірілген әңгімелердің қазақтар үшін ұнамды болу жағын көздедім, сондықтан бұл кітапқа енгізген әңгімелерді тергенде көп қиыншылықтарға кездестім, әрбір мақаланы әр жағынан ойлап барып қосу керек болды.

Бұл хрестоматияны мен екі кітап етіп шығаруды ойладым. Бұл басылып отырған бірінші кітаптағы мақалалар мынадай төрт тарауға бөлінді:

- 1) Балалар өмірінен алынған әңгімелер, бұлар түрлі орыс хрестоматияларын, көбінесе Паульсонның хрестоматиясынан алынды, мысалдар мен халық әдебиеті, балалардың туғандарына жазған хаттары.
- 2) Әр түрлі жастағы адамдардың өмірінен алынған әңгімелер.
- 3) Ең жақсы қазақ ақындарының өлең-жырларынан үзінді.
- 4) Қазақтың мақал-мәтелдері.

Екінші кітапта қазақтың төл әңгіме, аңыздарынан басқа, табиғат тарихы мен жалпы тарих жөнінен, география, өндіріс техникасы жөнінен және кеңсе ісін жүргізу үлгілері жөнінен мақалалар қоспақшымыз [1, 103-бет].

Тұңғыш рет шыққалы отырған еңбек болғандықтан, бұл хрестоматияның кейбір кемшіліктері де болуы мүмкін, бірақ сонда да болса бұл кітап ізсіз қалмас, тұңғыш оқу кітабы ретінде көздеген мақсатына жетер деген үмітпен өзімді жұбатып отырмын. Оның бер жағында осы күні халқымыз өз тіліндегі ғылыми оқу құралдарына аса сусап отырғанына, надан жатқан; бірақ әлі азғындық жолға түспеген, пайдалы нәрсенің бәріне жаны құмар халқымыздың шамасының келгенінше қызмет ету біздің әрқайсымыздың да борышымыз екеніне, бәлкім, басқа да менен білімдірек елдестеріміздің де санасы жетіп қалар [5, 135-бет].

2) «Қазақтарға орыс тілін үйретудің бастауыш құралы» — орыс графикасына негізделіп жасалған ең алғашқы оқулық. 1879 жылы Орынбор қаласында шыққан. Бұл орыс тілі грамматикасы қысқаша курсын қамтитын оқу құралы. Оқулықта жеті бөлім бар: 1) Нәрселердің аттары (зат есім). Имя существительное; 2) Зат-мақұлықтың қасиетінің аттары (сын есім); 3) Есеп аттары (сан есім). Имя числительное; 4) Местоимение деген сөздің бөлімі (есімдік); 5) Ақыры өзгерілмейтін сөздер (үстеу, демеу). Наречие и союз; 6) Предлог деген сөздің бөлімі (жалғау); 7) Глагол деген сөздің бөлігі (етістік). Қазақшадан орысшаға кешіруге арналған сөздер. Оқулықтың алғы сөзінде оқу құралын қалай оқыту жөнінде әдістемелік нұсқау берілген (оқыту әдісі белімдерден кейін де көрсетіліп отырады). Әрбір бөлім сөздіктен тұрады. Әрқайсысынан кейін орыс грамматикасының негізгі, басты ережелері ұсынып отырады (мысалы, септік жалғаулары, көпше, жекеше түр, род, реңк мәнді жұрнақтар, зат есімнен жасалатын сын есімдер, шырай түрлері, етістіктің шақтары, райлары т. б.). Ережелер қабылдауға оңай нұсқауда келтірілген. Сөздердің тізбесін, грамматикалық ережелерді беруде арнайы әдістемелік мақсат көзделінген: оқушы әдебиеттік оқуды меңгермес бұрын, жекелеген сөздердің тобымен, бастапқы, негізгі ереже түрлерімен таныс болады, жүйелі дайындық курсынан өтеді. Оқулық бірде-бір орыс сөзін білмейтін қазақ баласына тіл үйрену неден қалай басталуы керек деген мәселені қояды. Бұл — сол кезеңдегі орыс грамматистері мен әдістемешілері де қолға ала қоймаған күрделі жұмыс. Тіл үйрену үстінде бала екі бірдей дағдыны қатар игереді [1, 100-бет].

Оқулықта орыс тілі мен қазақ тілі грамматикасын салыстыра оқыту қажеттігі басым айтылған. Бұл оқу құралы сол кезең үшін де және қазіргі талап тұрғысынан да терең негізгі лингвистикалық-әдістемелік еңбек болып табылады. Мұнда шет тілін жаңадан бастап үйренуге арналған оқу құралының сипаты қандай болуы керек деген мәселе шешімін тапқан. Сонымен бірге екі тілдің грамматикасы үйлестіре оқыту мәселесі де алғаш рет Алтынсарин заманында қолға алынған. Шет тілінде дұрыс жазуға үйрету, тіл ұстарту мәселелері көтеріледі. Алтынсариннің оқу құралы тіл үйренудің лингвистикалық негізгі тілдің лексикалық жүйесіне негізделуі керек деген қортындыға әкелді.

1.4. Ыбырай Алтынсарин - ақын, жазушы, этнограф

1) Ыбырай -ақын

Ы.Алтынсарин көптеген өлеңдерді жазған. Өз шығармаларында Отанын, халқын сүйуге, оқып білім алуға шақырды. Оның «Бұл кім?», «Әй, достарым!», «Әй, жігіттер!», «Жаз», «Өзен», «Ананың сүйюі» және т.б. өлеңдері бар.

Кел, балалар, оқылық!

*«Бір Аллаға сиынып,
Мұнтаздай боп киініп,
Кел, балалар, оқылық,
Оқығанды көңілге
Ықыласпен тоқылық
Оқысаңыз, балалар
Шамнан шырақ жағылар.
Тілегенің алдыңнан*

Іздемей-ақ табылар!»,-деп Ыбырай атамyz осы өлеңінде ақын оқу-білімнің пайдасы мен қараңғылықтың зиянын салыстыра отырып сипаттайды. Ғылым-білімнің басты жауы — қараңғылықтың мән – жайын ашып береді. Ақын мұнымен де қанағаттанбайды, сол оқудың үйдегі әке-шешенің үміт тілегімен ұштасып жататынын да әсерлі жеткізеді.

Ақын «Өнер, білім бар жұрттар» атты өлеңінде оқу, білім алудағы мақсатты аша түседі. Балғожа сықылдылардың бала оқытқандағы арманы «ата-ананы асырау» болса, Алтынсарин оқушылардың білімді адам болғандағы мақсат-міндеттері өз халқының бір керегіне асу, оның прогрестік жолмен ілгерілеуіне жетекшілік жасау, мәдениет жағынан салыстырғанда, басқалардан бірнеше ғасырлық кейін қалған өз елін, «Тастан сарай салдырып, айшылық алыс жолдардан, көзінді ашып-жұмғанша хабар алдыратын» елдердің қатарына жеткізу деп білді.

Радио, телеграф, телефон, самолет, электр, т.б. техника тетіктері қазақ тілінде көп тарламаса да, ақын сол сөздерді ұғындыруға тыңнан жол салып, үлкен шеберлік танытады. Оқып білім алудағы мақсат халықтың қажетіне жарау, өз елінді өркениетті елдер қатарына қосу деп түсіндіреді[2,12-бет].

Ыбырай қазақ жастарын оқуға шақырумен қатар, адамгершілікке, махаббат-достыққа, еңбекке, жігерлілікке, тапқырлыққа, халқын сүюшілікке шақырды. Былайынша айтқанда, адам деген ардақты есімді ақтай алатын кісі болып шығуды насихаттап, жастарға дұрыс тәрбие бергенде ғана бұл міндеттерді іске асыруға болатындығын ол жақсы ұғынды. Сондықтан өзінің оқытушылық, жазушылық, аудармашылық жұмыстарын осы мақсатқа бағындырды.

2) Ыбырай- жазушы

Ы.Алтынсарин жазба әдебиетке тән проза жанрының да негізін қалады. Ол - тұңғыш рет балаларға арнап әңгіме жазған жазушы. Ыбырай әңгімелерінің басты ерекшелігі-жақсы мен жаманды салыстыра отырып әңгімелеу арқылы балалардың санасына ой салу, тәрбиелеу. Еңбекті сүю және қадірлеу – Ыбырай әңгімелерінің негізгі тақырыбы. Оны жазушы шағын әңгімелерде үгіт, өсиет түрінде берсе, кей шығармаларында халықтың қоғамдық санасын тәрбиелейтін реалистік суреттер арқылы бейнелейді. "Өрмекші, құмырсқа, қарлығаш" әңгімесінде Ыбырай ең кішкентай жәндіктердің өзі де тіршілік үшін тыным таппай еңбек етіп жүргендігін көрсете келіп, оларды балаларға үлгі етеді. Ы.Алтынсариннің «Екі жолдас», «Бір уыс мақта», «Қисық ағаш», «Таза бұлақ», «Шеше мен бала», «Ақымақ дос», «Тазша бала», «Қыпшақ Сейтқұл», «Киіз үй мен ағаш үй», «Талаптың пайдасы», «Бақша ағаштары», «Асыл шөп», «Байұлы», «Мейірімді бала», «Дүние қалай етсең табылады», «Жиренше шешен», «Бай мен жарлы баласы», «Әке мен бала», «Мақта қыз бен мысық» және т.б. әңгімелері бар[2,15-бет].

3) Ыбырай -ғалым, этнограф

Ы.Алтынсарин этнография саласындағы еңбектері халқымыздың салт-дәстүр, әдет-ғұрыптарын қарастырады. Оның бірі өлген адамды жерлеу және оған ас беру, екіншісі құда түсу, қыз ұзату салттары туралы айтылады. Лингвистика, тілтану саласында қазақ тілінің тазалығына зор мән берді.

Қазақтың әдеби тілі, оның қалыптасуы мен дамуы, ана тілінің тазалығы Ы.Алтынсариннің негізгі бағыты мен қызметі болып табылады.

Қазақтың әдеби тілі, оның қалыптасуы мен дамуы, ана тілінің тазалығы Ы.Алтынсариннің негізгі бағыты мен қызметі болып табылады.

Қазақ ауыз әдебиетін зерттеп, қазақтың жұмбақтары, дастандары, мақал-мәтелдері жөнінде ғылыми мақалалар жазды. «Қобыланды батыр», «Қара батыр», «Жәнібек батыр» эпостарынан, қазақ халқының тарихынан үзінділері баспа бетіне жариялады.

Ол Орыс географиялық қоғамы Орынбордағы бөлімінің толық мүшесі болды.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қазақ халқының дарынды перзенті Ыбырай Алтынсарин аса күрделі тарихи кезеңде, патша үкіметі Шығыс халықтары арасында қатаң отарлау саясатын жүргізіп жатқан кезеңде өмір сүрді. Қазақ халқының тарихында Ыбырай Алтынсарин ерекше роль атқарады. Ол қазақтың тұңғыш педагогы, қазақ даласында бірінші рет мектеп ұйымдастырып, қазақ жастарына білімнің есігін ашты[1,68-бет].

Ыбырай Алтынсарин өз халқын жан-тәнімен сүйген, халқының мәдени көркейіп өсуі үшін бойындағы бар күш-жігерін аянбай жұмсаған нағыз патриот еді.

Білімге деген құштарлық, халқына қалтқысыз қызмет ету Ыбырай Алтынсариннің негізгі ұстанымы болды. Ол мәдениет пен білімнен артта қалған ел-жұртын көрші елдің өнер-білімін, техникасын игеруге шақырып қана қоймай, сол игі істі тікелей жүзеге асыруға да өлшеусіз үлес қосты. Қазақ даласында тұңғыш рет орыс үлгісіндегі пәндік білім беретін мектептер ашып, оған орыс алфавиті негізінде оқулықтар жазды, өзі сабақ беріп, жаңа талапка сай келетін мұғалімдер дайындауға күш салды. Қазіргі өркениетті қазақ халқы не бәрі 48 жасында өмірден өткен Ыбырай атамyzды ұлы ұстаз, педагог, ғалым, ірі қоғам қайраткері деп бағалап құрмет тұтады[7,122-бет].

Ыбырай Алтынсариннің жұмысы жастарды үш тілді игеруге, сауатты және жоғары білікті маман болуға шақыратын елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың үндеуімен үлеседі.

Ыбырай Алтынсарин — нағыз халықшыл жазушы, өмір шындығын озық идея тұрғысынан таныта білген кемеңгер суреткер, аса қажырлы қоғам қайраткері, заманының ең маңызды мәселесін көтеріп, жыр төккен азамат ақын, жаңашыл жазушы, сол жаңаның тынымсыз жаршысы. Өз бойындағы қуатын халық мақсаты үшін аямай жұмсаған адал жанды азамат.

Мен осы ғылыми жобамды мектептің түлегі, ақын Ақылбек Шаяхметтің жазған өлең шумақтарымен аяқтағым келіп тұр.

Алтынсарин – қазақтың жарық шамы,

Ойлағаны аяулы халық қамы.

Жап-жасыл жайқалатын жапырағы,

Алтынсарин – елімнің алтын бағы.

Алтынсарин- мазмұнды өмір әні,

Үлгі болып алдыңнан жолығады.

Шырт ұйқыдан оятқан бабамызды

Алтынсарин – даланың қоңырауы.

Алтынсарин – ел үшін соққан жүрек,

Сезіп оның дүрсілін шаттанды көп.

Қалың қардың жібіткен мұз денесін

Алтынсарин – аңқылдақ алтын күрек.

Денесі оның Тобылдың жағасында,

Мүсіні тұр Қостанай қаласында.

Ыбырай бұлағының мөлдір суы

Шүпілдейді білімнің шарасында.

Сол сумен егін егіп, мал суардық,

Жыр жазып, дала жайлы ән шығардық.

Сол сумен қаталаған шөлді басып,

Шығып тұр қазағымның дауысы анық.

Сол судан мейірі қанып барлық халық,

Өмірден өз орынын тапқаны анық.

Алтынсарин – ұлы ұстаз ұлағатты,

Алтынсарин – ұлтыма ұлы жарық.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. «Қазақ тілі мен әдебиеті» журналы. – Алматы: № 11, 2004. 109 – 112 б.
2. Оспанұлы С. Алтынсариннің айналасындағы адамдар. Қостанай: «Шапақ», 2006 ж. 8-15 бет.
3. Сарбаева А.М. «Қазақ мәдениетінің ұлы қайраткерлері. IX-XIX ғасырлар.
4. Ғұлама тағылымы»: Оқу – әдістемелік құрал. Көкшетау: «Келешек 2030», 2011ж. 144-161бет.
5. Ы.Алтынсарин. Қазақ әдебиеті: Алматы: Ғылым, 1979.-110-129 бет.
6. Ы.Алтынсарин. Елтұтқа.-Астана: Күлтегін, 2001.-226-228-б.
7. Ы.Алтынсарин. Қазақ энциклопедиясы.-Т.1-121 –67
8. www.kazahadebieti.kz
9. www.egemen.kz

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА SMART-ТЕХНОЛОГИСЫ «ВИРТУАЛДІ ГЛОБУСТЫҢ» ТИІМДІЛІГІ

Бабалиева Молдир Болатбековна

Төле би атындағы орта мектебі Шу қаласы Жамбыл облысы

Мақсаты: «География сабағында SMART- технологиясы «виртуалді глобусты» тиімді қолдануға дағдыландыру»

Міндеті: SMART- технологиясы «виртуалді глобус» арқылы белсенді тапсырмалар орындалатынына қатынасты меңгеруге мүмкіндік жасау.

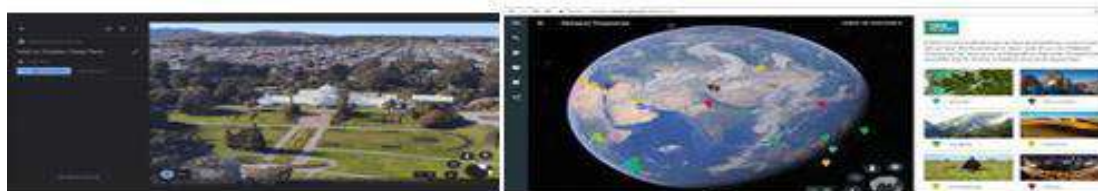
Өзектілігі: Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Бұрынғы оқушы тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі оқушы – өздігінен білім іздейтін жеке тұлға. Сондықтанда заманауи мүмкіндіктерді пайдалана отырып 3D+ форматта виртуальді глобуста оқушылардың жұмыс жасау қабілетін дамыту қажеттілігі туындады

Андатпа: ХХІ ғасыр – бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, басқа да көптеген қасиеттерінің қалыптасуына көмектеседі, оқу-тәрбие үдерісін дұрыс ұйымдастыруына әсерін тигізеді. Қазіргі таңда жаңартылған білім беру мазмұнының негізгі өзегі- қарқынды дамып келе жатқан өзгермелі қоғамда өмір сүруге икемді, жеке басының, сондай-ақ қоғам пайдасына қарай өзін-өзі толық жүзеге асыруға дайын білімді, шығармашылыққа бейім, бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру мен дамыту болып табылады.

Аннотация : ХХІ век-это эпоха информационного общества, эпоха технологической культуры. Освоение новой технологии способствует формированию интеллектуальных, профессиональных, нравственных, многих других качеств учителя, влияет на правильную организацию учебно-воспитательного процесса. В настоящее время основным ядром обновленного содержания образования является формирование и развитие образованной, творческой, конкурентоспособной личности, гибкой к жизни в динамично развивающемся меняющемся обществе, готовой к полной самореализации как в пользу личности, так и общества. ХХІ век-это эпоха информационного общества, эпоха технологической культуры. Освоение новой технологии способствует формированию интеллектуальных, профессиональных, нравственных, многих других качеств учителя, влияет на правильную организацию учебно-воспитательного процесса. В настоящее время основным ядром обновленного содержания образования является формирование и развитие образованной, творческой, конкурентоспособной личности, гибкой к жизни в динамично развивающемся меняющемся обществе, готовой к полной самореализации как в пользу личности, так и общества.

Оқу процесінің тиімділігі ең алдымен оқушылардың белсенділігі мен танымдық ізденісіне қатысты. Сондықтан мен өзімнің педагогикалық жұмысымда география сабағы жүргізуде «Естігенімді ұмытпаймын, көргенімді есте сақтаймын, өз істегенімді меңгеремін»- деген Конфуцийдің сөзін негізге ала отырып SMART технологияларын сабақта пайдаланудың тиімді жолдарын қарастырдым. Қазіргі кезде өздеріңіз білесіздер оқушылар естігеннен, көргенді көбірек есте сақтайды. Сондықтан мен әр сабағымда SMART технологияларының ішінде "виртуалды глобусты"(1-сурет) пайдаланып жүрмін. Мен осы технологияны кеңінен қолдануды былтырдан бастап қолға алдым. Осы технологияны қолдану барысында оқушылардың сабаққа деген қызығушылығының артқанын байқадым.

География сабағында виртуальді глобустың тиімділігі тапсырмалар орындағанда байқалады. Мен сабақ беретін сынып оқушылардың ұялы телефондарында "виртуалды глобус" жүктелген. Әр оқушы кез келген тапсырманы ұялы телефондарымен орындай алады. <https://www.google.com/intl/ru/earth/>

1-сурет

7-сынып «Дүниежүзінің тарихи мәдени аймақтары» тақырыбында ежелгі дүниежүзілік кереметтерді танып білу үшін мынандай тапсырма құрастырдым.

1-тапсырма. "Виртуалды глобустан" кестеде (1-кесте) берілген кереметтің географиялық орнын анықтап, берілген суреттермен сәйкестендір.

1-кесте

Нсананың атауы	Географиялық орны	Суреті
Хеопс пирамидасы		
Семирамиданың аспалы бағы		
Эфестегі Артемида храмы		
Олимптегі Зефс құдайының мүсіні		
Галикарнастағы мавзолей		

Родос аралындағы Колосс мүсіні			
Александриядағы шам			

"Виртуалды глобустан" оқушылар тапсырманы орындау барысында пирамидалардың географиялық орны, пирмида орналасқан мемлекетті, мелекеттің астанасын және кереметтердің мүсіндерін 3D форматында көріп сәйкестігін табады. Нәтижесінде оқушылар вертуальді глобус арқылы нысандардың географиялық орнын анықтап, сол кереметтерді 3D форматында көріп, есте сақтайды. Сонымен қатар оқушылар күнделікті география сабағында атлас картаның орнына қолдануына болады. Мәтінде берілген тауларды, жазықтарды, сарқырамаларды т.б. нысандарды 3D форматында көріп, сипаттама бере алады. Оқушы көргенін есте сақтап, өзі анықтағанын меңгеріп, ұмытпайды. Алға қойған мақсатқа жету үшін әр мұғалім сабақ өткізудің әр түрлі тәсілдерін қалай, қашан қолдану керектігін біледі. Мұғалім өз шеберлігіне қарай "виртуалды глобусты" арқылы әр тақырыптың оқу мақсатына тапсырмалар құрастырып, оқушыларға орындатуға болады. Осы картамен жұмыс жасау нәтижесінде, менің оқушыларым (2-сурет) еркін картамен жұмыс жасап, мемлекеттерді таба алады. Сонымен қатар осы технология арқылы оқушылардың география сабағына деген қызығушылықтарын оята білдім.

2-сурет

SMART технологиясы – білім берудің заманауи мүмкіндігі. Осындай мүмкіндіктерді қолдана отырып оқушыларда мынандай дағды қалыптасады.

- Білім алушылардың білім дегейі мен сабаққа ынта жігері және ой өрісі артады;
- Картамен жұмыс жасау дағдысы қалыптасады;
- Оқушылардың өз идеяларын дәлелдеуіне көмектеседі;
- Ғылыми сауаттылығы және креативті ойлауы дамиды;

Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Бұрынғы оқушы тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі оқушы – өздігінен білім іздейтін жеке тұлға. Сондықтанда заманауи мүмкіндіктерді пайдалана отырып бәсекеге қабілетті тұлғаны тәрбиелеуіміз керек!

Пайдаланылған сілтемелер:

https://kk.wikipedia.org/wiki/Google_Earth

<https://www.google.com/intl/ru/earth/>

<https://bilim-all.kz/article/8886-XXI-gasyr-%E2%80%93-zhana-aqparattyq-tehnologiyalar-gasyry>

ИНФОРМАТИКА ПӘНІНЕН ҰБТ-ҒА ДАЙЫНДАУ МЕТОДИКАСЫ

Біләлова Ақсәуле Тұрсынқызы

№ 46 А.С.Пушкин атындағы мектеп-лицейі, Шиелі кенті Қызылорда облысы

Аннотация

Мақалада әлемдік өзгерістер әсерінен, ғылымның қарқынды дамуы кезінде, көптеген корпорациялар өз өндірістерінің барлық деңгейлерінде ең жаңа технологиялармен жұмыс істеуге дайын білікті мамандардың тапшылығы проблемасы көрсетілген.

Мен құзыреттілігін арттырудағы мұғалімдердің рөліне басты назар аударады. Сонымен қатар, соңғы

жаңалықтарға сәйкес цифрлық сауаттылықтың өзектілігін көрсетіп, информатика пәніне баулу және осы сала бойынша болашақ кадрларды дайындау қажеттілігін дәлелдейді.

Мақалада ұсынылған инновациялық әдістеме білімді шындауға қажетті барлық кезеңдерді қамтып, еліміздегі өзгеріске еніп жатқан және алдағы онжылдықта пайда болатын жаңа мамандықтармен таныстыра отырып мотивациялау арқылы балалардың ҰБТ-ға техникалық және психологиялық дайындығына бағытталған.

Кілтті сөздер: Цифрлық технологиялар, ақпараттық технологиялар, жаһандық өзгерістер, психологиялық әдістеме, ҰБТ, жаңа мамандықтар.

Аннотация

В статье показана проблема нехватки квалифицированных специалистов, готовых работать с новейшими технологиями на всех уровнях производства многих корпораций, под влиянием мировых изменений, в период бурного развития науки.

Автор акцентирует внимание на роли педагогов в повышении квалификации и компетентности детей, опираясь на атлас специальностей Республики Казахстан. Вместе с тем, согласно последним новостям, показана актуальность цифровой грамотности, что доказывает необходимость подготовки будущих кадров в этой области, призывая повысить интерес к информатике.

Инновационная методика, представленная в статье, направлена на техническую и психологическую подготовку детей к ЕНТ, охватывая все этапы, необходимые для повышения знаний, знакомя детей с новыми профессиями, которые вступают в изменения в нашей стране и появятся в ближайшие десятилетия.

Ключевые слова: Цифровые технологии, информационные технологии, глобальные изменения, психологическая методика, ЕНТ, новые специальности.

Annotation

The article shows the problem of the shortage of qualified specialists who are ready to work with the latest technologies at all levels of production of many corporations, under the influence of global changes, during the rapid development of science.

The author focuses on the role of teachers in improving the skills and competence of children, based on the atlas of specialties of the Republic of Kazakhstan. At the same time, according to the latest news, the relevance of digital literacy is shown, which proves the need to train future personnel in this field, calling for increased interest in computer science. The innovative methodology presented in the article is aimed at the technical and psychological preparation of children for the UNT, covering all the stages necessary to increase knowledge, introducing children to new professions that are entering into changes in our country and will appear in the coming decades.

Keywords: Digital technologies, information technologies, global changes, psychological methodology, UNT, new specialties.

Бүгінгі күнде, түлектердің Ұлттық бірыңғай тестілеуге, (әрі қарай ҰБТ) дайындығы ең өзекті мәселелердің бірі және де балаларға моральды түрде көптеген қысым түсетіндігі барлығымызға мәлім. Бұл тұста ата-аналар мен мектеп мұғалімдерінің қолдауы өте маңызды. Алайда, соңғы жылдары балаларды ақылы дайындау трендке айналып, мектептегі білімге, пән мұғалімдеріне сенімсіздік жоғарылауда. Ақылы мектептердің, курстардың дайындау методикасы, еріксіз, мектеп бағдарламасына күмәнмен қарауға мәжбүрлейді. Алайда, барлығында бір материал - ол 5-11 сынып оқулықтары. Сол себептен де, біз мектеп қабырғасында да жаңашыл методика пайдалану арқылы оқушыларымыздың жоғары нәтижеге жете алатындағын дәлелдеуіміз қажет, ал информатика пәні қазіргі таңда ең маңызды пәндердің біріне айналып отыр.

Неге информатика пәнінен ҰБТ-ға дайындау методикасын ұсыну қазіргі уақытта өзекті? Неге информатика пәні қалған пәндерден маңызды?,- деген сұрақтарға жауап береміз.

Қазіргі заманғы технологиялар біздің өмірімізге сенімді қарқынмен енгізілуде, тек ғылыми конференцияларда ғана емес, күнделікті өмірде де "жаһандық цифрландыру" ұғымын өте жиі естиміз. Кейбір адамдар цифрландыру процесінің пайдасы мен зияны туралы әлі де дауласып жатқанымен, көптеген мемлекеттерде заманауи технологияларды енгізу үрдісі үйреншікті жағдайға айналууда. Әлемдік өзгерістер әсерінен ғылымның қарқынды дамуы кезінде көптеген корпорациялар өз

өндірістерінің барлық деңгейлерінде ең жаңа технологиялармен жұмыс істеуге дайын білікті мамандарды қажет етеді. Біздің еліміздің өзінде 2021 жылғы мәліметтерге сүйенсек, 100 мың IT мамандарының тапшылығы туралы айтылды. Бұл дегеніміз осы сала мамандарына жаппа й сұраныстың бар екендігін дәлелдейді. Сол себептен де оқу және ағарту министрлігінің тапсырысы бойынша, 2022-2023 оқу жылы бітірген түлектерге ең көп бөлінген грант саны IT мамандықтарына берілген, атап айтқанда, 4098 грант. [1]

Ал биылғы оқу жылындағы өзгерістерге сәйкес, IT мамандықтарына түсу үшін, физиканың орнына информатика пәнін таңдау қажет. Сол себептен де, информатика пәнін таңдаушылар саны күрт өсуде, пәннің өзектілігі де осыдан, алайда пән мұғалімдерінде балаларды дайындаудың нақты методикасы жоқ. Осыған орай, информатика пәнінен ҰБТ-ға дайындау методикасын ұсынып отырмыз.

Мектептің білім беру жүйесін модернизациялаудың қазіргі кезеңінде орта мектеп түлектерінің дайындық деңгейін бағалау мәселелері ерекше өзекті болып табылады, оның міндеті – оқушыларға сапалы білім алуға мүмкіндік беру. Түлектердің пәндер бойынша білімі мен дағдыларының деңгейі стандарт талаптарына сәйкес келуі керек, ал оқушылардың жетістіктерін бағалау процедурасы объективті және осы талаптарға сәйкес болуы қажет. Осы стандартқа жету үшін, ҰБТ-ға дайындаудың барысын үш бөлімге бөліп қарастыруді жөн көрдік.

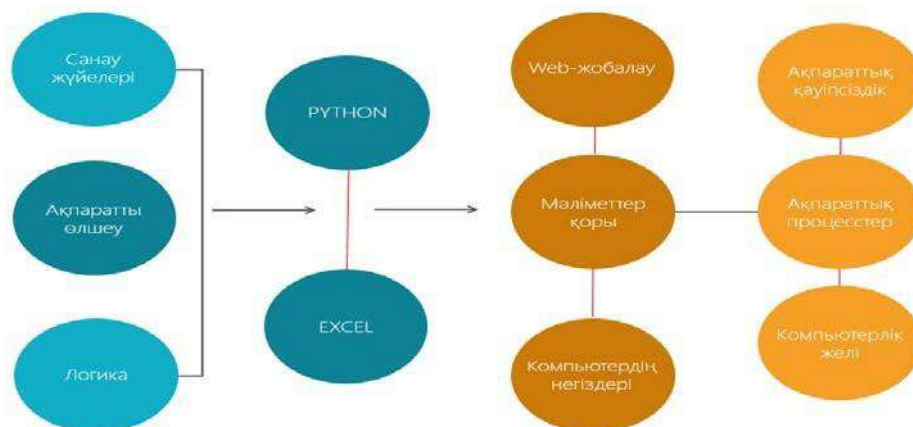
- I. ҰБТ-ға техникалық дайындық;
- II. ҰБТ-ға әдістемелік дайындық;
- III. ҰБТ-ға психологиялық дайындық.
- IV.

Техникалық дайындық – балалардың барлық ақпаратпен қамтамасыз етуді талап етеді: тесттің барасы, структурасы, бөлімдері. Нақты айтқанда, ҰБТ-ның, оның ішінде информатика пәнінен келетін тест жоспарымен таныстыру.

№	Бөлім	Саны
1	Компьютерлік жүйелер	4
2	Ақпараттық процестер	9
3	Компьютерлік ойлау	7
4	Аппараттық және программалық қамтамасыз ету	1
5	Ақпараттық процестер және жүйелер	7
6	Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру	7
		35

Кесте 1. Ескерту - [2] әдебиет негізінде автормен жасалған

Әдістемелік дайындық – бұл балалардың барлық қажетті материалмен қамтамасыз етілуін талап етеді: 5-11 сынып оқулықтары, ҰБТ-да келетін анықтамалар жиынтығы. Және де осы материалдарды «Спираль» әдісі арқылы ұжымдастырып дайындау, яғни жеңілден қиынға дейін. Біз білеміз, 7 жылғы білімді, оқулықтарды 1 жылдап қайта оқып, жаттапшығу мүмкін емес, сондықтан, қосымша оқу платформалары арқылы балалардың жадын жаттықтыру, материалдарды үздіксіз қайталап отыру қажет.

Сурет 1. Ескерту - [3] әдебиет негізінде автормен жасалған

Қазіргі уақытта цифрлық оқу платформалары өте көп: Kahoot, Quizizz, Google Classroom және т.б. Оның ішінде көп функционалдығымен Quizizz бағдарламасы өте пайдалы. Бұл бағдарлама арқылы тақырыпты әртүрлі тапсырмалар арқылы жетік меңгеруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, тест тапсырмаларын платформаға жүктеу арқылы жиі қайталауға, балалардың дайындығын рейтинг арқылы көріп, бәсекелестік қасиетін тудырады.

Психологиялық дайындық методологияның ең негізгі бөлігі және де ерекшелігі. Өйткені, қазіргі балалардың ерекшелігі, ортасы, дамуына қарай келе, осындай тұжырымдаға тоқталып отырмыз. Бір сөзбен, қазіргі балалар 5 жыл бұрынғы балалардан әлдеқайда өзгеше. Бұрынғыдай, ата-ананың ықпалымен оқып, мұғалімдерден сескенетін бала аз. Десек те, осы пәнге деген қызығушылықты арттырып, нарықтағы жаңа мүмкіндіктермен таныстырып, балаларды ҰБТ-ға өз қалауымен дайындалуға ынтасын арттыруға болатындығына сеніміміз мол. Тағы да айта кететін ерекшелік, бұл балалардың дайындалу ортасы. Барлық балаға ақпарат бірдей берілгенімен, әр баланың қабылдау темпі әртүрлі. Осыған орай, Айзенктің темперамент тесті арқылы балаларды жұпқа бөліп, дайындалу динамикасын бақылаған тиімдірек деп ойлаймыз. Бұл әдіс «1 by 1», яғни

«1 ге 1» деп аталады. Және бұл осы әдістеменің ең негізгі жаңашылдығы болып табылады. [4] Келесі қадам жаңадан пән таңдаушы түлектерге нарықтағы өзгерістерді сипаттай отырып, информатика пәнін таңдау арқылы болашақтағы перспективаларымен таныстыру, насихаттау қажет.

2022 жылғы Қазақстан Республикасындағы жаңа мамандықтар мен қызметтердің Атласына сәйкес АТ саласында жаңа мамандықтардың өзі қазір талап етілетін, болашақта қажет болатын және өзгертін мамандықтар болып бөлінеді екен.

- Қазір талап етіліп жатқан жаңа мамандықтарға: R&D Manager, MVP Manager, Product-Manager жатқыза аламыз. Бұл мамандықтарға қажет қызметтіктер өте жоғары және де қозғаушы тренд – инновациялар, цифрландыру және автоматтандыру.
- Болашақта қажет болатын мамандықтардың бірі – IOT маман. Бұл мамандыққа қажет қызметтіктер де өте жоғары және де қозғаушы тренд – инновациялар, цифрландыру және автоматтандырудан басқа тұтынушы қалауы мен жаңа буын қажеттіліктерінің өзгеруі. Пайда болу көкжиегі – 2025 жыл.
- Өзгертін мамандықтар:

Мамандық	Жаңа атауы	Триггер	Айырмашылығы	Өзгеру көкжиегі
Деректерді цифрлаушы	Кванттық Криптограф	АТ қауіпсіздікке қойылатын талаптардың кеңейту және оны қамтамасыз ету құралдарын жетілдіру.	Заманауи шифрлаушылардан айырмашылығы – кванттық криптографтар кванттық физика мен кванттық компьютерліктегі білім танымына ие болуында.	2030
WEB-әзірлеуші	Нақтылық Әзірлеушісі	Өмір тіршілігін виртуализациялау.	Нейроинтерфейстер – био және нейронинженериясына, ми импульстері арқылы адамды тікелей жүйелермен басқаруға негізделген принципті жаңа басқару механизмі. Әдеттегі графикалық интерфейстер виртуалды интерфейстерге эволюцияланады, және олардың әзірлеушілеріне ЖИ мен гибриді интеллектпен, нейронды байланыстармен, виртуалды шындықпен жұмыс істеуді үйренуге туралы келеді.	2030
Желі, жүйе талдаушысы	Интеллектуалды киберфизикалық жүйелер Талдаушысы	►Деректер мен метадеректер ағынын арттыру ►АТ инфрақұрылымдарды күрделендіру және гибридизация	Егер бұрын желі, жүйе талдаушылары желі коммуникацияларын ұйымдастырумен және көлденең деңгей желілерінің шеңберінде олардың оңтайландыру үшін техникалық тапсырмаларды дайындаумен айналысқан болса, онда болашақта бастапқы датчиктерден бастап ДӨО-на дейінгі көптеген деңгейлі күрделі желілермен жұмыс істейтін болады, функцияаралық өзара байланыс пен ЖИ басқару дағдылары қажет етіледі.	2030
Желі жүйе әкімшісі	Интеллектуалды киберфизикалық жүйелердің Операторы	►Деректер мен метадеректер ағынын арттыру ►АТ инфрақұрылымдарды күрделендіру және гибридизация	Егер бұрын жүйе әкімшілері желілер мен құрылғылардың мониторингі, диагностикасы мен жағдайына талдауды өздері жүргізген болса, онда қазір бұл міндеттерді ЖИ орындайды, ал оператор оның жұмысын үйлестіріп, бақылайтын болады, ол үшін ЖИ басқару дағдылары мен өзара байланысы талап етіледі.	2030
Кесте 2. Ескерту - [5] әдебиет негізінде автормен жасалған				

Еңбек нарығының конфигурациясы көптеген факторлардың ықпалымен қалыптасады. Халық саны мен адамдардың орташа өмір сүру жасы ұзарады, және осы себепті олардың еңбекке қабілеттілігі мен экономикалық белсенділік кезеңі де ұзарады, ұтқырлығы артады, білім алуға қолжетімділік кеңейеді.

Төртінші өнеркәсіптік революция қоғам мен еңбек нарығына жаңа тәртіпті беруде. Алдағы 10-15 жыл ішінде ГТП жылдамдығы тек арта бермек. Әсіресе, бұл АТ саласында анық байқалатын болады, оның даму көкжиегінің кеңдігі қаншалықты ауқымды болса, мұнда техникалық прогрестің жаңа бағыттары жиі пайда болғандықтан, АТ секторының эволюция қарқынын іліп қалу соншалықты қиын. [5]

Қорытындылай келе, біз бірнеше тұжырымға келдік. Болашақта таза техникалық мамандар немесе гуманитария мамандары деген болмайды. Жаратылыстану-ғылыми білім гуманитарлық біліммен тығыз айкалатын болады. Шығармашылық ойлау аналитикалық ойлаумен бірігеді. Тек осы мамандар бәсекеге қабілетті және сұранысқа ие болады. Әсіресе, бұл АТ саласына қатысты болады, оның даму қарқындары мен адамның барлық өмір тіршілігі салаларына тұрмыспен араласудан бастап жұмыс пен ойын-сауыққа дейін ену тереңділігіне қатысты, олар озық технологияларға сүйенетін болады.

Жаһандық өзгерістер біздің де еліміздің табылдырығында тұр, Және де мамандардың болжамы бойынша **білікті кадрлардың тапшылығы проблемасын алдағы 10-15 жылда шешу мүмкін болмас**. Сол себептен де, информатика пәніне баулу, осы сала бойынша болашақ кадрларды дайындау өте өзекті мәселе болып тұрғандығы бүгінгі ақиқаты.

Ғылыми-техникалық прогресс, дербес тұтыну парадигмасынанадымы экономикаға өту, өмір сапасын арттыру, экологиялық проблемаларға деген назарды күшейту, жаңа формациядағы мамандардың еңбек нарығына шығуы және басқа да әлеуметтік-экономикалық, табиғи факторлар экономиканың барлық салаларының терең өзгеруіне әкеледі. Бұл фактіні теріске шығару мүмкін емес. Сол себептен де, біз оқушыларды сұранысы көп салаға бейімдеу қажеттілігін, осы мамандықтарға қызығушылығын арттыру маңыздылығын еске саламыз. Жоғарыда айтылған өзгерістерге бейімделіп, балаларды ынтыландыру, дайындау, олардың қызығушылығын арттыру – информатика пәні мұғалімдерінің қолында.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

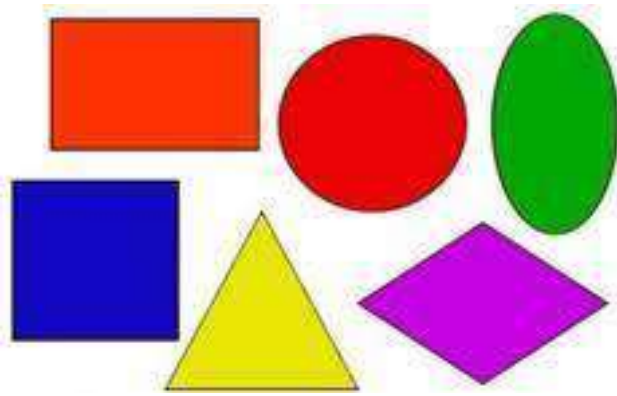
1. Қазақстанның ЖОО-да 2022-2023 оқу жылына арналған білім
2. Гранттары // [Электронды ресурсы] URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/documents/1?lang=kk>.
3. Ұлттық бірыңғай тестілеуге арналған тест жоспары // [Электронды ресурсы] URL: <http://www.testcenter.kz/postupayushchim-v-vuz/ent/dlya-podgotovki-k-ent-i-ent-tipo/>
4. Ұлттық бірыңғай тестілеуге арналған тест жоспары // [Электронды ресурсы] URL: <http://www.testcenter.kz/postupayushchim-v-vuz/ent/dlya-podgotovki-k-ent-i-ent-tipo/>
5. Психикалық күйін, қобалжу, үрей, агрессиялық деңгейін анықтау диагностикалары. Айзенк тесті // [Электронды ресурсы] URL: https://ziatker.kz/docx/aizenk_test_46971.html
6. Қазақстан Республикасындағы жаңа мамандықтар мен құзыреттердің Атласы // [Электронды ресурсы] URL: <https://www.enbek.kz/atlas/kk>

БАСТАУЫШ СЫНЫП МАТЕМАТИКА ПӘНІНДЕ ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ ШАМАЛАРДЫ ОҚЫТУ

Бекасилова Молдир Амантаевна

№ 5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

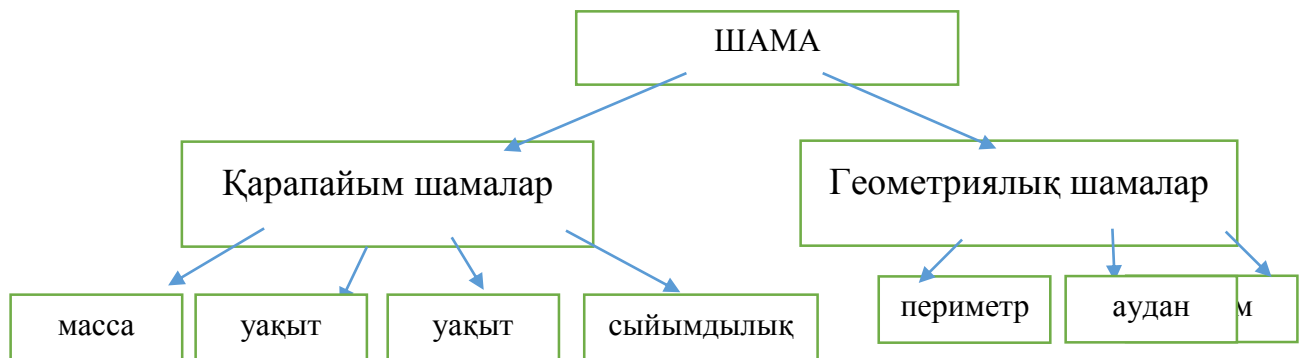
Айналамызда бізді қоршап тұрған нақты заттар мен құбылыстардың жиынтығы және олардың арасындағы әр түрлі қатынастар арқылы сипатталады. Және нақты дүние үздіксіз және әр түрлі өзгерістерге ұшырап отырады. Мысалы, ауа райы, адамның жасы өзгереді, жануарлар мен өсімдіктер дүниесі өзгеріске ұшырайды. Осы процестерді сипаттау үшін заттар мен құбылыстардың қандай да бір қасиеттерін білу және оларды салыстыра отырып, бағалау қажет болады. Біздің санамызда заттар мен құбылыстардың бейнеленуі барысында қандай да бір ұғым қалыптасады. Ұзындық, аудан, масса, уақыт, сыйымдылық (көлем), жылдамдық, температура, баға және т.б. шамалардың мысалдары болып табылады. Жоғарыда айтқанымыздай, бұл ұғымдар тек математикада ғана емес, сондай-ақ физика, химия және тағы басқа ғылымдарда да қолданылатын негізгі ұғымдардың бірі болып табылады. Бұл жағдайда шама ұғымына айқын түрде сипаттама беру өте қиын, өйткені әр түрлі ғылым салаларында, тіптен бір ғана ғылым саласының әр тарауларында да шама ұғымы әр түрлі мағынада қарастырылады [6, 272].

БАСТАУЫШ СЫНЫП МАТЕМАТИКА ПӘНІНДЕ ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ ШАМАЛАРДЫ ОҚЫТУ

Шама ұғымы математикадағы негізгі ұғым ретінде қарастырылады. Ол ерте заманда пайда болды да, қоғамның даму тарихы барысында жалпылана және нақтылана түсті. Шама – бұл ұзындық та, көлем де, масса да, сан да, т.б [5, 207].

Математикада «Шама деген не?» сұрағына жауап анықтама ретінде кездеспейді. Алайда шаманы сипаттайтын бастапқы қасиеттердің көмегімен шама жайлы түсінік пен ұғым қалыптастырудың теориясы мен тәжірибесі жасалады. Ұзындық, аудан, масса, уақыт, сыйымдылық (көлем), жылдамдық, температура, баға және т.б. шамалардың мысалдары болып табылады.

Бастауыш математика пәнінде ең алғаш қарастырылатын шама – ұзындық. Ұзындық дегеніміз – нәрселердің немесе заттардың бойлылық қасиеті. Ұзындық, өлшем бірліктеріне бастауыш сынып оқулықтарында қысқаша мағлұмат беріледі. Бастауыш сыныптарда ұзындықты қарастырудың ретін мынадай кесте түрінде көрсетіп беруге болады:

Бастауыш мектепте қарастырылатын шамалардың бірі – уақыт аралығы. Уақыт туралы алғашқы түсінікті балалар мектепке дейінгі кезеңде алады. Күн мен түннің ауысуы, жыл мезгілдерінің ауысуы, сағат, минут, апта күндері, жыл, ай, баланың өміріндегі режимдік мезеттердің ауысуы - уақыт жөніндегі түсінікті қалыптастырады.

Уақыттың өлшем бірліктеріне сағат, минут, секунд, жыл, ай, апта, ғасыр жатқызылды. Негізгі өлшем бірлігі ретінде сағат алынды.

Қарапайым шаманың келесі түрі – масса. Массаны өлшеудегі негізгі бірлік ретінде грамм қабылданды.

Грамм, центнер және тонна жайлы түсінік те көрнекілікке сүйеніп беріледі. Ол үшін массалары әр түрлі заттардың суреттері келтіріледі де, оларды өлшеу үшін килограмнан ауырырақ не жеңілірек заттың массасын өлшеу үшін өзге де массаның өлшем бірліктері қажет екендігі айтылады.

Сыйымдылықтың өлшем бірлігі – литрмен таныстыру жаңартылған бағдарлама бойынша бірінші сыныпта жүзеге асырылады.

Литр - заттың қасиетін сипаттайтын шаманың бірі – сыйымдылық жайында түсінік беру және оның бірлігі - литрмен таныстыру. Литрдің қажеттігі мен сыйымдылықты өлшеудің

ерекшеліктері мен таныстыру. Сыйымдылық туралы қарапайым түсінік беру мақсатында әңгіме жүргізу.

Геометриялық шамалар – бұл пішінін, өлшемін сипаттайтын геометриялық фигуралардың қасиеттері. Бастауыш сыныптарда геометриялық шамаларға әдетте, периметрді, аудан мен көлемді жатқызады.

Жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасында арнайы геометриялық шамалар бөлімі не тақырып ретінде қарастырылмағанымен, осы ұғымдарға арналған материалдар оқу мақсаттарында беріледі. Геометриялық шамалар деп аталғанымен оқу бағдарламасында «Геометрия элементтері» бөлімінде қарастырылады. Оны мына кестеден көруге болады:

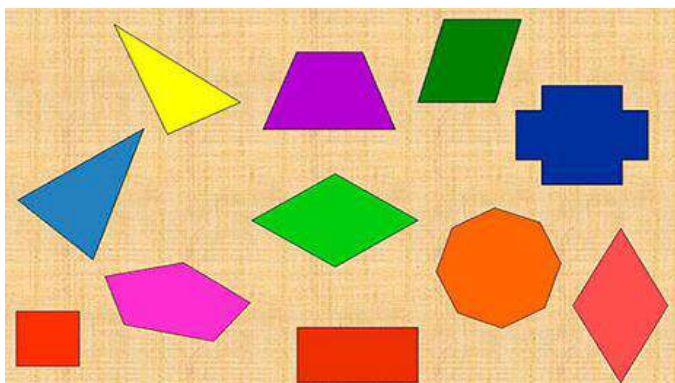
Кесте 3 – Оқу бағдарламасынан үзінді.

Бөлімше	2-сынып	3-сынып	4-сынып
3.1 Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы	2.3.1.3 көпбұрыштардың, қоршаған ортадағы заттар қабырғаларының ұзындығын өлшеу, периметрді табуға арналған формулаларды: $P=(a+b) \cdot 2$, $P=a \cdot 4$, $P=a+b+c$ қорытындылау, құру және қолдану	3.3.1.3 тіктөртбұрыш $S=a \cdot b$, шаршы $S=a^2$, тікбұрышты үшбұрыш $S=(a \cdot b):2$, ауданы формуласын шығарып алу және қолдану	4.3.1.3 тікбұрышты параллелепипед көлемінің формуласын ($V=a \cdot b \cdot c$) қорытып шығару және қолдану
	2.3.1.4 фигураның белгісіз қабырғасын оның периметрі мен белгілі қабырғалары арқылы табу	3.3.1.4 суретте кескінделген құрастырылған фигуралардың, қоршаған ортадағы жазық фигуралардың периметрін анықтау	4.3.1.4 суретте бейнеленген құрама фигуралардың, қоршаған ортадағы жазық фигуралардың ауданын анықтау
	2.3.1.5 берілген периметрі бойынша жазық фигуралар салу, олардың пішіндері өзгеруіне қарай периметрдің қалай өзгеретінін түсіндіру	3.3.1.5 берілген ауданы бойынша жазық фигуралар салу, олардың пішіндері өзгеруіне қарай ауданының қалай өзгеретінін түсіндіру	

Геометриялық шамалардың бірі әрі оңайырақ үйретілетін түрі – периметр. «Периметр» сөзі латын тілінен шыққан *perimētros*, ол өз кезегінде грек тіліндегі ұғымнан шыққан. Нақтырақ айтсақ, біз оның грек этимологиялық шығу тегінде бұл терминнің екі түрлі бөліктен тұратындығын анықтай аламыз. Сонымен, біріншіден, «пери» префиксі бар – оны «айнала» синонимі ретінде аударуға болады, екінші бөлігі «өлшем, шама» дегенге келеді.

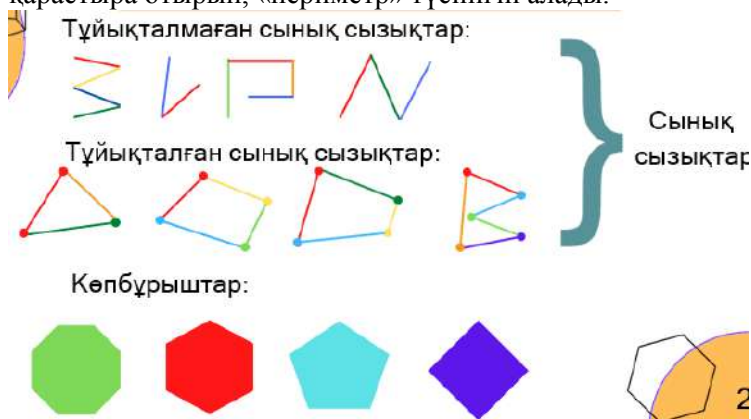
Периметрдің қарапайым математикалық анықтамасы – бұл фигураның барлық жақтарының ұзындығының қосындысы. Оны латынның «Р» әрпімен деп белгілейміз. Периметрдің өлшем бірліктері – ұзындық бірліктері: миллиметр, сантиметр, дециметр, километр.

Үшбұрыш, тіктөртбұрыш, шаршы сияқты қарапайым және бәріне таныс фигураларды қамтитын көпбұрыштың периметрін, сондай – ақ күрделі – текше, пирамида, тетраэдр және басқаларын өлшеу үшін сызғыш қажет. Фигураның әр бетін өлшеп, содан кейін алынған мәндерді қосу керек. Көпбұрыштардың периметрін есептеу де онша қиын емес. Барлық жақтардың ұзындығын қосу қажет. Фигуралардың қаншалықты күрделі көрінетіні маңызды емес.

Сурет 1 – Көпбұрыштар.

Көпбұрыштың периметрі туралы түсінік екінші сыныпта беріледі. Оны өтпес бұрын алдымен сынық сызық, оның буындары, буындарын өлшеу, буындарының ұзындықтарын қосу сияқты жұмыстар жүргізіледі. Оқушылар сынық қызықтың тұйықталған және тұйықталмаған түрлерін қарастыра отырып, «периметр» түсінігін алады.

Содан кейін көпбұрыштардың периметрін табу, соның ішінде алдымен тіктөртбұрыштың периметрін табу арнайы қарастырылады. Бұл фигуралардың периметрін балалар алдымен алдыңғы кезеңдегідей табады: әр қабырғасын өлшеп, алынған сандарды қосады. Тіктөртбұрыштың периметрін табумен таныстырмас бұрын осы фигураның қасиеттері оқытылып үйретіледі. Тік төртбұрыштың мынандай қасиеттері бар:

- 1) қарама-қарсы қабырғалары тең.
- 2) барлық бұрыштары тік.

Осылайша, оқушылардың назарын қарама-қарсы қабырғаларының тең екендігіне аударып, іргелес жатқан екі қабырғасының ұзындығын білсек, оның периметрін табуға болатыны айтылады. Демек, тіктөртбұрыштың периметрі дегеніміз барлық қабырғаларының қосындысы, яғни $P = a+b+a+b$.

Ал шаршының периметрін табу кезінде де оның қасиеттері еске түсіріледі. Кез-келген шаршының қабырғалары бір-біріне тең. Яғни, егер біз кез-келген шаршының қабырғасын «а» деп алсақ, шаршының периметрін табу үшін бір қабырғасының ұзындығын білсе жеткілікті, яғни $P = a+a+a+a$.

Үшбұрыштың және басқа да жазық геометриялық фигуралардың периметрлерін табуға оқушылар қатты қиналмайды, өйткені олар «периметр дегеніміз барлық қабырғаларының қосындысы» екенін біледі. Егер үшбұрыш тең бүйірлі болса, онда оның периметрін табу да қарапайым. Қабырғалары 3-ке көбейтіледі, яғни $P=3a$. Егер үшбұрыштың қабырғаларының ұзындығы әртүрлі болса, онда олардың ұзындығын қосу қажет, яғни $P=a+b+c$, мұндағы a , b , c – мәселенің шарттарына сүйене отырып өлшеуге немесе табуға болатын қабырғаларының ұзындығы.

Сурет 2 – Фигуралардың периметрлері

Оқушылар екінші сыныптың соңы мен үшінші сыныптағы көбейту амалымен танысқаннан кейін оқушыларға тік төртбұрыш пен шаршының қасиеттеріне қарай қосымша формулалар енгізіледі. Тіктөртбұрыштардың қарама-қарсы қабырғаларының тең екенін білетін оқушы әр қабырғаларының ұзындықтарын 2-ге көбейтіп, мәнін қоса салады. М: $P = a \cdot 2 + b \cdot 2$. Келесі периметрді табу жолы – іргелес жақтан қабырғаларын, яғни ұзындығы мен енін қосып, 2-ге көбейту. Неліктен 2-ге көбейтеміз? Сонда нені табамыз? Қандай қорытынды жасауға болады? Қандай формула құрастыруға болады? Осындай сұрақтар қоя отырып, оқушылардың өздеріне формула шығартуға болады: $P = (a+b) \cdot 2$.

Осылайша, үшінші сыныпта оқушылар тіктөртбұрыштың периметрін табудың үш формуласын да үйренеді.

$$P = a + b + a + b$$

$$P = (a + b) \cdot 2$$

$$P = a \cdot 2 + b \cdot 2$$

Ал шаршының периметрін табу өте қарапайым. Біз оның барлық қабырғаларының ұзындықтары бірдей екенін білеміз, ол төртбұрыштың бір түрі болғандықтан, оның 4 қабырғасы бар. Демек, шаршының периметрін табу үшін бір қабырғасын 4-ке көбейткен жеткілікті. Осылайша, оқушылар шаршының периметрін табудың мынадай формулаларын білетін болады:

$$P = a + a + a + a$$

$$P = a \cdot 4$$

Геометриялық шамалардың бірі – аудан. Аудан қарапайым шамалардың, соның ішінде геометриялық шамалардың мысалы болып табылады. Алдымен «ауданға ие болу қасиетінің» қандай да бір затқа, яғни нәрсеге тән екенін, яғни аудан – заттың қасиетін сипаттайтынын түсіндірген жөн. Фигураның ауданы туралы түсініктер қалыптастыру әдістемесі шамалар туралы түсініктер қалыптастырудың жалпы әдістемесіне сәйкес құрылады. Сонымен қатар, аудан ұғымын зерттеу әр фигураның жазықтықта белгілі бір немесе одан да аз орын алатындығы туралы балаларға таныс түсініктерге сүйене отырып жүзеге асырылады.

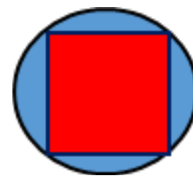
Ұғымды түсіндіру үшін әртүрлі фигураларды демонстрациялық немесе жеке модельдері қолданылады.

Сурет 3 – Геометриялық фигуралар.

Суреттегі фигураларды бір-бірінің үстіне қою арқылы оқушылар олардың аудандарын салыстырады. Әр түрлі заттарды үстелге қойып, олардың әрқайсысының үстел бетінің біраз жерін алып тұрғанын көрсетуге болады. Ендеше әр заттың сәйкес бетінің ауданы бар. Көрнекті құралдарды пайдаланып, көз мөлшерімен және беттестіру әдісімен заттардың аудандары бірдей немесе аудандары әр түрлі болатынын көрсетуге болады, яғни салыстырып «артық», «кем» «тең» деп айтуға болады. Жазық фигураларды беттестіру кезінде олардың аудандары әртүрлі болса, бірінің ішіне бірі толық сыйып тұрады, ал аудандары бірдей болса, онда екеуі дәл келіп беттеседі.

Бірінші және екінші фигуралардың аудандары бірдей, ал шаршының ауданы дөңгелектікінен кіші екенін анықтайды, өйткені төртінші фигура бесіншінің ішіне толығымен еніп тұрғанын және т.б. байқайды. Мұғалім фигуралардың нөмірлерін жазуды ұсына алады, оларды аудандардың өсу ретімен орналастырады, мұндай жаттығулар барысында балалардың аудан туралы идеялары нақтыланады.

Ауданды оқып үйрену мына ретпен жүзеге асырылады:

1. Алып тұрған орнына байланысты (үстелдің үстінде, партада, тақтада, бір бет ақ қағазға орналасатын) фигуралардың аудандарына тең еместігі анықталады.

2. Фигураларды беттестіру арқылы салыстыру барысында «аудан» термині енгізіледі.

3. Фигураны бірнеше бөліктерге бөліп, шыққан бөліктерден басқа фигура құрастырып, санау арқылы олардың аудандары салыстырылады.

Осыкезде мұғалім оқушыларға әртүрлі фигуралар бейнеленген қағаз парақтарын таратып, осы фигуралардың аудандарын салыстыруды ұсына алады. Оқушылардың өздері бұл үшін әр фигурадағы торкөздердің санын санау керектігін түсінеді. Торкөздердің көп саны бар фигураның ауданы үлкен болады.

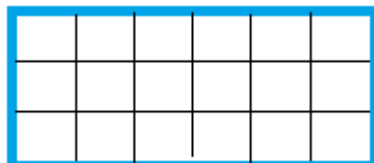
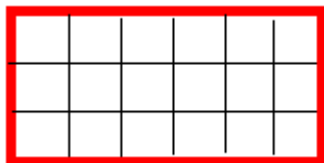
Мұндай тапсырмалар оқушылардың жалпы қабылданған 1 см^2 (барлық қабырғасы бір сантиметр болатын шаршы) ауданды енгізу қажеттілігін түсінуге әкеледі. Әр оқушыда квадрат сантиметрдің моделі болуы керек.

4. Тіктөртбұрыш (шаршы) туралы түсінік қайталанып, олардың қасиеттері еске түсіріледі де, ауданның өлшем бірлігі квадрат сантиметр енгізіледі. Мысалы: $1 \text{ см} - 1 \text{ см}^2$, $3 \text{ см} - 3 \text{ см}^2$. Тік төртбұрышты шаршыларға бөліндер. Сонда:

- суретте неше қатар бар?

- Әр қатарда қанша шаршы бар?

- Барлығы қанша шаршы екенін табу үшін қабырғаларының шаршы санын санау қажет:

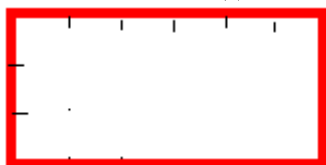
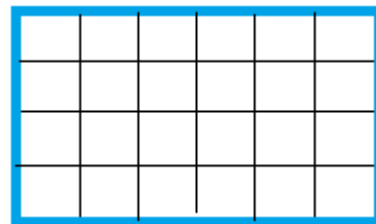

3,5 немесе 6,3. Әр тіктөртбұрыштағы барлық шаршылардың санын санаймыз, бұл – тік төртбұрыштың ауданы.

5. Тік төртбұрыш шаршыларға бөлінбеген, бірақ та сурет бойынша қабырғасына неше шаршыдан салынатынын анықтауға болады.

Мәселен, егер баған бойы 6 шаршы, ал жол бойы 4 шаршы салынатын болса, онда бұл тік төртбұрыштың ауданын есептеп шығаруға болады, ол 6,4 немесе 4,6-ға тең болса, себебі бұл шаршының барлық саны: 24.

6. Тік төртбұрыштың қабырғалары нүктелер арқылы сантиметрлерге бөлінген. Алайда барлығы қанша шаршы бар екенін санап табуға болмайды. Тек суретке қарап, ұзындығы мен ені неше сантиметр екенін есептеп, ауданын қалай табуға болатыны айтылады.

Мұндай тапсырмаларды орындау арқылы оқушылар тік төртбұрыштың ауданын есептеу алгоритмін меңгереді.

Оқушылар ауданды өлшеу процесін игеруі үшін оларға геометриялық фигураларды таратып, шаршы сантиметр моделін қолдана отырып, олардың аудандарын өлшеуге кеңес берген пайдалы. Бұл тапсырма өте маңызды, өйткені оны орындау барысында оқушылар фигураның ауданын өлшеу дегеніміз оның қанша шаршы сантиметр екенін білу қажет екенін білдіреді. Оқушылар

фигураға шаршы сантиметр моделін салу көп уақытты алатынын және ыңғайсыз екеніне көздері жетеді.

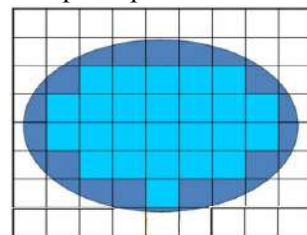
Кез келген тік төртбұрыштың ауданын есептеу үшін оны квадрат сантиметрге бөлмей-ақ, ұзындығы мен енін бірдей бірлікпен өлшесе, олардың көбейтіндісі ауданды анықтайды немесе «тік төртбұрыштың ауданы оның ұзындығы мен енінің көбейтіндісіне тең болады». Осы сияқты шаршы дециметр, шаршы метр енгізіледі де, ауданның барлық белгілі өлшем бірліктерінің арасындағы байланыс анықталады, яғни

$$\begin{aligned} 1 \text{ м} &= 10 \text{ дм}, & 1 \text{ м}^2 &= 100 \text{ дм}^2 \\ 1 \text{ дм} &= 10 \text{ см}, & 1 \text{ дм}^2 &= 100 \text{ см}^2 \\ 1 \text{ м} &= 100 \text{ см}, & 1 \text{ м}^2 &= 10000 \text{ см}^2 \end{aligned}$$

Барлық фигуралардың ауданын жоғарыда көрсетілген тәсілдермен анықтау мүмкін емес, мысалы, үшбұрыш, дөңгелек, т.б. фигуралардың ауданын табу үшін не істейміз? Оны шаршыларға бөлеміз. Бірақ та оларда бүтін шаршылардан басқа жарты шаршылар да болады. Жалпы, шаршы сантиметрлерге дәл бөлінбейтін геометриялық фигуралардың ауданын табу үшін палетканы пайдаланады.

Палетка дегеніміз – тең шаршыларға бөлінген мөлдір пластинка. Палетканы еңбек сабағында оқушыладың өздеріне рамаға жіп тарту арқылы немесе калькаға тор түсіру арқылы жасатуға болады. Ең қарапайым палетка қағазға қабырғасы 1 см-ден шаршылар сызу. Палетканы өлшенетін фигураға салып барлық алып тұрған шаршылардың санын тауып, оған бүтін емес шаршылардың жалпы санын екіге бөліп нәтижелерді қосу керек.

Аудан – фигураның беті. Әр түрлі фигураның ауданы да әр түрлі болады, сондықтан оларды өлшеу қажет. Аудан шаршы см-мен өлшенеді. 1 см² дегеніміз барлық қабырғалары 1 см болатын шаршы. Яғни суреттегі фигураның ауданын табу үшін ауданы 1 см² неше шаршыдан құрастырылғанын анықтау қажет. Ол палетканы пайдалануға болады. Бетіне палетка салынған фигураның алдымен толық шаршыларын санау керек, содан соң толық еме шаршыларды санап, оны екіге бөлу қажет. Сонда фигураның ауданы шамамен табылады. Мысалы, суреттегі фигураның ауданын тауып көрейік.

$$\begin{aligned} \text{Толық тор} &= 25 & 28 : 2 &= 14 \\ \text{Толық емес} &= 28 & 25 + 24 &= 49 \text{ (см}^2\text{)} \end{aligned}$$

Балалар көпбұрыштың ауданы мен периметрі ұғымдарын шатастырмауы үшін, геометриялық фигуралардың ауданы мен периметрін қатар табуға арналған жаттығулар қарастырылады.

Мысалы:

а) Тік төртбұрыштың ауданын, периметрін есептеп шығару.

ә) Мына фигураның ауданын және периметрін есептеп шығар. Мұнда оқушылар әрбір тік төртбұрыштың ауданын тауып, оның қосындысын есептеп шығарады.

Жаттығуларды орындау үдерісінде ауданын бірдей фигуралардың периметрлері бірдей болуы, не периметрлері бірдей болуы, не болмауы ондай ақ периметрлері бірдей болуы, не болмауы мүмкін екенін көрсеткен жөн.

Мысалы:

Ұзындығы	8 см	7 см	6 см	5 см	4 см	3 см	2 см	9 м
Ені	1 см	2 см	3 см	4 см	3 см	2 см	1 см	4 см
Периметрі	18 см	18 см	18 см	18 см	14 см	10 см	6 см	26 см
Ауданы	8 см ²	14 см ²	18 см ²	20 см ²	12 см ²	6 см ²	2 см ²	36 см ²

Өлшемдері көрсетілген тік төртбұрыштарды сыз, ауданы мен периметрін есептеп шығар, салыстыр. Келесі кезеңде ауданы мен қабырғаларының біреуі белгілі болғанда, қалған қабырғалары табылады. Сол сияқты периметрі белгілі болған ауданын табу немесе ауданы және бір қабырғасы белгілі болса, периметрі табылады.

Мысалы:

Ұзындығы	8 см	7 см	6 см	5 см	4 см	3 см
Ені	1 см	2 см	3 см	4 см	3 см	2 см
Периметрі	18 см	18 см	18 см	18 см	14 см	10 см
Ауданы	8 см ²	14 см ²	18 см ²	20 см ²	12 см ²	6 см ²

Аудан шаршы сантиметрмен немесе шаршы дециметрмен өлшеу қолайсыз болғанда біршама ірі аудан бірлігі – шаршы метрді пайдаланады. Шаршы метр (қысқаша м²) – қабырғасы 1 м шаршының ауданы.

Есінде сақта!

$$1\text{ м} = 10\text{ дм}$$

$$1\text{ м} = 100\text{ см}$$

$$1\text{ м}^2 = 100\text{ дм}^2$$

$$1\text{ м}^2 = 10000\text{ см}^2$$

Аудандарды өлшеудің негізгі бірлігі ретінде шаршы метр, яғни қабырғасы 1 метрге тең шаршының ауданы қабылданды.

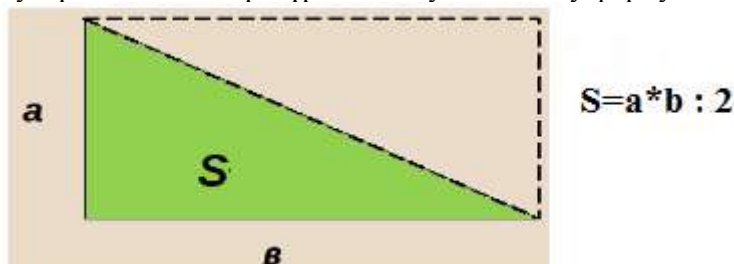
Етістік (дала) ауданын өлшеудегі негізгі бірлік ретінде ар, яғни қабырғасы 10 метрге тең шаршының ауданы қабылданды.

Егістіктің ауданы гектармен, армен өлшенеді.

$$100\text{ м}^2 = 1\text{ а (ар)}$$

$$10000\text{ м}^2 = 1\text{ га (гектар)}$$

Жаңартылған білім мазмұны бойынша жаңа материал – үшбұрыштың ауданын табу енгізілген. Негізінен, тік бұрышты үшбұрыштың ауданын табу қарастырылған. Оның ауданын табу үшін оқушының назары тік бұрышты үшбұрыштың тіктөртбұрыштың жартысы екендігіне назар аударылады. Тік төртбұрыштың ауданын табу формуласы еске түсіріледі.

Суретке қарасақ, тікбұрышты үшбұрыштың тік төртбұрышқа дейін толықтырылып тұрғанын көреміз. Түрлі сұрақтар қою арқылы және оқушыларды ізденушілік әрекетке тарту арқылы үшбұрыштың ауданын табу формуласы беріледі.

Кейінірек кез келген фигуралардың ауданын табу, ені мен ауданы белгілі болса, ұзындықты табу, ұзындығы мен ауданы белгілі болса, енін табуға берілген жай және құрама есептер ұсынуға болады.

Көлем – бастауыш сыныптарда қарастырылатын геометриялық шаманың бір түрі. Көлем – дене немесе заттың алып тұрған кеңістіктің сандық сипаттамасы. Дененің көлемі оның пішіні мен сызықтық өлшемдерімен анықталады. Көлемнің негізгі қасиеті – аддитивтілік, яғни кез-келген дененің көлемі оның (бөлінбейтін) бөліктерінің көлемдерінің қосындысына тең.

Көлем – бұл кеңістіктің бір бөлігін алу қабілетінен тұратын үш өлшемді кеңістікте орналасқан материалдық денелердің қасиеті. Көлем – геометриялық денелермен байланысты негізгі шамалардың бірі. Денелердің көлемін, сегменттердің ұзындығы мен фигуралардың ауданын салыстыруға болады. Ыдыстардың ішкі кеңістігінің көлемін олардағы сұйықтықтардың немесе сусымалы заттардың сыйымдылығымен салыстыру оңай. Қатты денелердің көлемін осы денелерді батыру кезінде ығыстырылған сұйықтық мөлшерімен салыстыруға болады, алайда салыстырудың бұл әдісі әрдайым мүмкін бола бермейді.

Бастауыш сыныптарда «Көлем» тақырыбын оқытудың мақсаты – кіші мектеп оқушыларының қоршаған әлем объектілерінің қасиеті туралы, олардың кеңістікте көбірек немесе аз орын алу туралы, осы қасиет бойынша материалдық денелерді салыстыру әдістері, көлемді өлшеу үдерісі туралы түсініктерін нақтылау.

Шама ретіндегі «көлем» ұғымы аудан ұғымына ұқсас беріледі. Бала ойын барысында әртүрлі заттармен практикалық жұмыс жасай отырып, көлем туралы алғашқы түсінік алады. Заттарды салыстыра отырып, төмендегідей пайымдаулар жасайды: «Менің қуыршағым үлкен. Сізде кішкентай қуыршақ бар». «Шелекте су аз, ал ваннада көп»; «Қорапта 8 текше бар» және т.б. интуитивті деңгейде баланың нақты қоршаған әлемдегі заттардың қасиеті түріндегі көлемі туралы түсінігі бар. Балалар өз түсіндірмелері мен пайымдауларында салыстырудың нәтижесін әдетте «үлкен», «кішкентай», «бірдей», «тең» сөздерімен береді. «Көлем», «сыйымдылық» ұғымдарын енгізу мұғалімнің арнайы ұйымдастырылған жұмыстар жүргізуін талап етеді.

Көлеммен таныстыру да аудан сияқты бірнеше кезеңдерден тұрады. Көлем сұйықтықпен және оны өлшеумен байланысты болғандықтан, алдымен ыдыстарға құйылған сұйықтық мөлшеріне қарап анықтатуға болады.

Сурет 4 – Сұйықтық құюға болатын ыдыстар

4-суреттегі ыдыстардың әрқайсысының сыйымдылықтарын анықтата отырып, осылардың ішінен шкалалары бар кружканы негізгі шартты өлшеуіш етіп алынатыны айтылады.

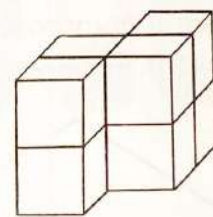
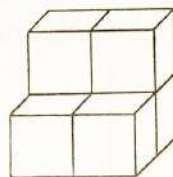
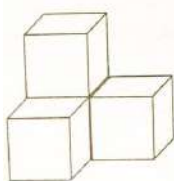
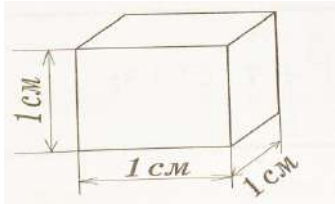

Сурет 5 – Сұйықтықты көз өлшерімен салыстыру

5-суреттегі әр бөліктегі екі ыдыстағы сұйықтықтың мөлшері салыстырылады. Қай ыдыстардағы сұйықтықтың мөлшері бірдей? Қаысысында әртүрлі? Неліктен олай ойлайсың? г) бөлігіндегі екі ыдыстың ішіндегі сұйықтықтың мөлшері жайлы не айтар едің? Осылайша оқушыларға ыдыстағы сұйықтықтың мөлшері оның ыдыстың ішінде қандай орын алып тұрғанын, яғни көлемін білдіретінін айтамыз. Демек, нақты бір шартты өлшеуіш және өлшем бірлігін енгізу қажет.

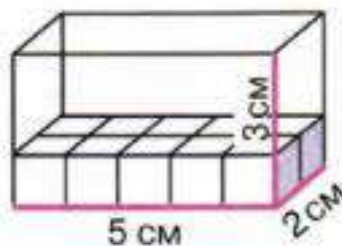
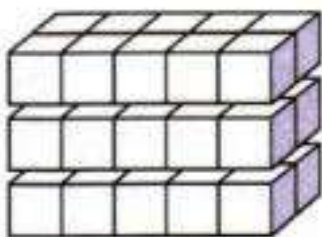
Көлем ұғымымен таныстыру үшін сыйымдылық, сыйымдылық пен көлемнің арасындағы байланыс қарастырылады. Оқушылардың өздерін қатыстыра отырып, зертханалық жұмыс жүргізуге болады. $1 \text{ л} = 1000 \text{ см}^3$ 1 литр суды құйғанда ыдыс толса, ол ыдыстың көлемі 1000 см^3 болғаны.

Бұл – қырларының немесе үш өлшемінің ұзындығы бірдей 1 см-лік текше. Текшенің ұзындығы, ені, биіктігі болады. Текшенің көлемі – 1 см^3 . Бұл – көлемнің де өлшем бірлігі. Бұдан көлемді табу үшін қандай да бір фигураның қажет екендігіне, көлемді табудың негізгі шартты өлшеуіші ретінде текше алынатынына оқушылардың назары аударылады. Геометриялық дененің көлемі – бұл жиынның нүктелері алатын кеңістік мөлшерінің өлшемі.

Сурет 6 – Фигуралардың көлемін текшелермен санау

6-суреттегі текшелерден құрастырылған әр алуан фигуралардың көлемін анықтаумен байланысты жұмыс ұйымдастырылады. Оқушылардың назары бірінші суреттегі үстіңгі текшенің астында тағы бір текше бар екеніне аударылады. Сонда ол фигураның ауданы 4 текшеден тұрады, демек 4 см^3 . Осылайша, қалған фигуралардың да көлемі анықталады.

Сурет 7 – Фигураның көлемін табу

Келесі кезеңде текшелерден құралған фигураның текшелерінің санын санаудан гөрі одан да оңайырақ әрі қолайлы жолы бар екені айтылады. Кеңістік, яғни көлемді фигураның өлшемдері беріліп, оқушылардың өздеріне көлемін табу жолын айтқызуға болады. Ұзындығы неше см? Ені ше? Тағы қандай өлшемі бар? Ол неше см? Осындай сұрақтарға жауап ала отырып, көлемді табу ережесі шығарылады: фигураның көлемін табу үшін үш өлшемін, яғни ұзындығы, ені мен биіктігін өзара көбейту қажет. Осылайша көлемді табудың формуласы шығарылады.

Көлем көлем бірліктерінің көмегімен өлшенеді. Көлемді өлшеу бірлігі – текшенің көлемі, оның қабырғасы ұзындық бірлігіне тең. Олар: куб метр, куб сантиметр, куб дециметр, куб миллиметр. Куб сантиметр – бұл кеңістіктегі текше алатын орын, оның бір өлшемі 1 см, ал куб дециметр – өлшемі 1 дм болатын текшенің кеңістіктегі алатын орны және т.б.

Куб метр, дециметр, сантиметр, миллиметр қысқаша былай белгіленеді: м^3 , дм^3 , см^3 , мм^3 [16].

1 дм^3 -де қанша текше сантиметр екенін білу үшін текшені 1 дм^3 жиегімен сызу қажет, сонда оның көлемі – 1 дм^3 . Көлемі 1 см^3 болатын кішкентай текше осы текшеге неше рет салуға болатынын көрейік. Осыны есептеу үшін біз текшені осындай кішкентай текшелерге бөлеміз. 1 дм = 10 см болғандықтан, біздің текшемізді әрқайсысының қалыңдығы 1 см болатын 10 қабатқа бөлуге болады. Әрбір осындай қабатта 100 кішкентай текшелер орналастырылған. Сонымен, мұндай текшелердің барлық 10 қабаттарында $100 \cdot 10 = 1000$ болады. Сонымен, қыры 1 дм болатын текшеде қыры 1 см 1000 текше орналастырылған, яғни $1\text{дм}^3=1000\text{см}^3$.

Сол сияқты, бір текше метрде қанша текше дециметр бар екенін білуге болады. Олар сондай-ақ 1000, өйткені 1 м = 10 дм және куб миллиметр: бір текше сантиметрде де $10 \cdot 10 \cdot 10 = 1000$, өйткені 1 см = 10 мм

1. Геометриялық фигуралардың периметрін табуға арналған тапсырмалар:

1. Кестені толтыр:

Тіктөртбұрыштың ұзындығы	7 см	4 см	4 см		
Тіктөртбұрыштың ені				2 см	3 см
Тіктөртбұрыштың периметрі		16 см	12 см		
Тіктөртбұрыштың ауданы	7 см^2			16 см^2	15 см^2

2. Периметрлері бірдей әртүрлі тіктөртбұрыштар болуы мүмкін бе? Мысал келтір.

3. Осы төртбұрыштардың ішінде қайсысының ауданы ең үлкен? _____

4. Аудандары бірдей әртүрлі тіктөртбұрыштар болуы мүмкін бе? _____

5. Егер болса, онда ауданы 16 см^2 болатын әртүрлі тіктөртбұрыштар сыз.

6. Тіктөртбұрыштың ауданын әртүрлі тәсілмен тап.

7. Өлшемдері 5 см, 3 см және 2 см болатын тіктөртбұрышты параллелепипедтің көлемін тап.

8. Ұзындығы 8 см, ені 2 см кем, биіктігі енінен 3 см кем болатын тіктөртбұрышты параллелепипедтің көлемін тап.

9. Текшенің бір жағының ауданы – 9 см^2 . Оның көлемін тап.

10. Кестені толтыр және ауданы 9 см^2 болатын екі түрлі төртбұрыш сыз. Ол үшін формуланы пайдалан.

a	1 см	
b		3 см
P		

11. Кестені толтыр және периметрі 12 см болатын үш әртүрлі төртбұрыш сыз. Ол үшін формуланы пайдалан.

a	1 см		
b		3 см	
S			8 см^2

12. Шаршының қабырғалары 20 см, периметрі нешеге тең?

13. Ұзындығы 3 см және 2 см болатын тіктөртбұрыштың периметрін та

14. Суретке қара. Берілген алаңның периметрін тап.

15. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 7 см, ені 3 см. Тіктөртбұрыштың периметрін тап.

5. Берілген шаршының периметрін тап.

16. Үшбұрыштың периметрі 16 см, бірінші қабырғасы 7 см, екінші қабырғасы 5 см.

Үшінші қабырғасын тап.

17. Шаршының периметрі 20 см, қабырғаларын табыңыз.

18. Ұзындығы 6 см, ені одан 2 см қысқа тіктөртбұрыш сызып, периметрін есептеңіз.

19. Шаршының қабырғасы 3 см. Оның қабырғасын 2 см-ге арттырғанда шыққан

шаршының периметрі қанша болады?

20. Қабырғаларының ұзындықтары: 6 см, 2 см, 5 см, 4 см, 3 см көпбұрыштың периметрін тап.

2. Геометриялық фигуралардың ауданын табуға арналған тапсырмалар:

1. Бөлме еденінің ауданы – 12 м^2 , биіктігі – 2 м. Егер оның ұзындығы 3 м болса, бөлменің көлемі қанша болады?

2. Тіктөртбұрыш пішінді бөлменің көлемі – 45 м^3 . Еденінің ауданы – 15 м^2 . Биіктігі қаншаға тең?

3. Қораптың көлемі 270 дм^3 -ге тең. Қораптың ұзындығы – 10 дм, ені 9 дм екендігі белгілі. Биіктігі нешеге тең?

4. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 9 см, ал ені ұзындығынан 3 есе кем. Оның ауданын тап.

5. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 8 см, ал ені 4 есе кем. Оның ауданын тап.

6. Қабырғалары 12 см және 2 см-ге тең болатын тіктөртбұрыштың ауданын тап.

7. Ауданы 48 см^2 -ге тең, ал қабырғаларының бірі 12 см. Тіктөртбұрыштың екінші қабырғасын тап.

8. Қабырғасы 8 см-ге тең болатын шаршының ауданын тап.

9. Ауданы 16 см^2 болатын шаршы құрастыр.

10. Ауданы 32 см^2 - қа тең болатын тіктөртбұрышты құрастыр.

11. Барлық қабырғалары 4 см-ге тең шаршының ауданын тап.

12. Шаршының периметрі 36 см. Ауданын тап.

13. Ұзындығы 2 см, ені 6 см болатын тіктөртбұрыштың ауданын тап.

3. Геометриялық фигуралардың көлемін табуға арналған тапсырмалар:

1. Тіктөртбұрышты параллелепипед тәрізді ыдыстың көлемін тап. $a = 8 \text{ см}$, $b = 3 \text{ см}$, $c = 7 \text{ см}$.

2. Берілген параллелепипедтің ұзындығы 11 см, ені 4 см, биіктігі 6 см. Параллелепипедтің көлемін тап.

3. Параллелепипедтің көлемін – 64 см^3 , ені 4 см, биіктігі – 2 см. Осы параллелепипедтің ұзындығы 3 см-ге кішірейтілді. Алынған параллелепипедтің көлемін тап.

4. Көлем өлшем бірліктерін атап көрсет. $1 \text{ м} = 1000 \text{ дм}$

5. Егер ұзындығы 50 м, ені 10 м, ал тереңдігі 2 м болса, хауыздың көлемі қандай?

6. Көлемі 105 дм^3 , ұзындығы 5 дм, ені 3 дм тіктөртбұрышты параллелепипедтің ұзындығы 5 дм, ені 3 дм тіктөртбұрышты параллелепипедтің биіктігін тап.

7. Қораптың ұзындығы 9 см, ені 8 см, биіктігі 5 см. Қораптың көлемін есепте.

8. Берілген шаршының бір қабырғасының ұзындығы 7 см.

Шаршының көлемін тап.

9. Бөлме еденінің ауданы – 12 м^2 , биіктігі – 2 м. Егер оның ұзындығы 3 м болса, енің көлемі қанша?

10. Қораптың көлемі – 270 дм^3 . Қораптың ұзындығы – 10 дм, ені 9 см екендігі белгілі болса, биіктігі нешеге тең?

Геометриялық фигуралардың периметрін табуға арналған тест

1. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 8 см, ені 4 см, тіктөртбұрыштың периметрін тап.

A) 15 B) 24 C) 32 D) 26

2. Қабырғасының ұзындығы 5 см болатын шаршының периметрін тап.

A) 20 B) 26 C) 12 D) 48

3. Үшбұрыштың периметрі 18 см болса, Оның қабырғаларының ұзындықтары неше см болуы мүмкін?

A) 2 см, 5 см, 8 см B) 4 см, 5 см, 7 см C) 8 см, 3 см, 5 см D) 9 см, 4 см, 5 см

4. Қабырғаларының ұзындықтары 5 см, 4 см, 6 см болатын үшбұрыштың периметрін тап.

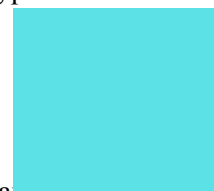
A) 21 B) 16 C) 15 D) 18

- 5.Тіктөртбұрыштың қабырғаларының ұзындығы 12см, ал ені одан 2 есе қысқа. Тіктөртбұрыштың периметрін тап.
 А)21 В)16 С)15 Д)18
- 6.Үшбұрыштың қабырғаларының ұзындықтары: 6см, 2см, 5см, 4см, 3см көпбұрыштың периметрін тап.
 А)25 В)18 С)30 Д)20
- 7.Тік төртбұрыштың ұзындығы 9см, ені одан 3 см қысқа. Периметрін тап .
 А) 18 см В) 15 см С) 30 см Д) 6 см
- 8.Үшбұрыштың қабырғалары 2см, 8см, 6см болса, осы үшбұрыштың периметрін тап.
 А) 16 см В) 25 см С) 32 см Д) 36 см
- 9.Тіктөртбұрыштың ұзындығы 6см, ені 3см, тіктөртбұрыштың периметрін тап.
 А)15 В)18 С)36 Д)25
- 10.Қабырғасының ұзындығы 15см болатын шаршының периметрін тап.
 А)40 В)60 С)36 Д)55

Сурет 1

Геометриялық фигуралардың ауданын табуға арналған тест

5см

1. Тіктөртбұрыштың ауданын тап. Ені 2см, ұзындығы 6см.
 А) 12см^2 В) 8см^2 С) 18см^2 Д) 20см^2
2. Тіктөртбұрыштың ауданы 24см, ұзындығы 8см . Тіктөртбұрыштың енін тап.
 А)5см В)3см С)4см Д)6см
- 3.Шаршының ауданын тап. (1-сурет)
 А) 10см^2 В) 25см^2 С) 15см^2 Д) 30см^2 Е) 20см^2
4. 3см, ауданы 15см^2 болатын тіктөртбұрыштың ұзындығын тап.
 А) 4см В) 12см С) 5см Д) 6см
- 5.Үшбұрыштың ауданын табатын формула?
 А) $S=ab/2$ В) $S=ab$ С) $S=1/2ab$ Д) $S=ab*2$
- 6.Шаршының периметрі 24см. Оның ауданын тап.
 А) 36см^2 В) 6см^2 С) 40см^2 Д) 50см^2
- 7.Ауданның өлшем бірліктерін ата.
 А)см В)см С)мм Д)дм
- 8.Тіктөртбұрыштың ұзындығы 8см, ені 2см, ауданын тап.
 А) 18см^2 В) 16см^2 С) 10см^2 Д) 13см^2
- 9.Тікбұрышты үшбұрыштың ұзындығы 14см , ені 7см.
 Тікбұрыштың ауданын тап.
 А) 49см^2 В) 54см^2 С) 28см^2 Д) 35см^2
- 10.Шаршының ауданын тап. Барлық қабырғалары 4см.
 А) 16см^2 В) 16см^2 С) 49см^2 Д) 50см^2

Геометриялық фигуралардың көлемін табуға арналған тест

- 1.Текшенің ұзындығы 6 см, ені 6 см, биіктігі 6 см. Текшенің көлемін тап.
 а) 240см^3 б) 216см^3 с) 256см^3
- 2.Көлемнің өлшем бірлігін көрсет.
 а)мм б) дм 2 с) см^3
- 3.Берілген текшенің ұзындығы 2 см, ені 2 см, биіктігі 2 см. Текшенің көлемін тап.
 а) 64см^3 б) 36см^3 с) 6см^3
- 4.Берілген параллелепипедтің ұзындығы 5см, ені 3 см, ұзындығы 6 см. Параллелепипедтің көлемін тап.
 а) 90см^3 б) 80см^3 с) 70см^3
- 5.Берілген қораптың ұзындығы 5 см, ені 5 см, биіктігі 5 см. Қораптың көлемін тап.
 а) 125см^3 б) 112см^3 с) 256см^3
6. Текшенің ұзындығы 6 см, ені 6 см, биіктігі 6 см. Текшенің көлемін тап.
 а) 240см^3 б) 216см^3 с) 256см^3
- 7.Көлемнің өлшем бірлігін көрсет.
 а)мм² б) дм с) см^3
- 8.Берілген текшенің ұзындығы 2 см, ені 2 см, биіктігі 2 см. Текшенің көлемін тап.

а) 64 см^3 б) 36 см^3 с) 6 см^3

9. Берілген параллелепипедтің ұзындығы 5 см, ені 3 см, ұзындығы 6 см. Параллелепипедтің көлемін тап.

а) 90 см^3 б) 80 см^3 с) 70 см^3

10. Берілген қораптың ұзындығы 5 см, ені 5 см, биіктігі 5 см. Қораптың көлемін тап.

а) 125 см^3 б) 112 см^3 с) 256 см^3

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2007 ж. 3-тарау, 11-бап.
2. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 988 қаулысы.
3. Аржеников К.П. Методика начальной арифметики. 21 издание. – М., 2012. – 409 с.
4. Қосанов Б.М. Қазақстандағы әдістемелік-математикалық ой-пікірдің қалыптасу тарихы. – Алматы, 1999. – 150 б.
5. Теория и методика обучения математике в начальной школе / П. М. Эрдниев, Б. П. Эрдниев. – М. : Педагогика, 1988. – 204 с.
6. Қосанов Б.М. М. Дулатұлының «Есеп құралдары» және олардың қазіргі бастауыш мектеп үшін маңызы. – Алматы, 1998. – 65 б.
7. Қасымұлы Ә. Аудан өлшеу // «Жаңа мектеп», №1. – 1927.
8. Қасымұлы Ә. Көлем өлшеу // «Жаңа мектеп», №3. – 1929.
9. Жолымбаев О.М, Берікханова Г.Е. Математика (Оқу құралы). – Алматы, 2004. – 280 бет.
10. Оспанов Т.Қ. Математика негіздері: Оқулық. «5B010200 – Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығы студенттеріне арналған. – Алматы: Абай атындағы ҚазҰПУ: «Ұлағат», 2012. – 486 б.
11. Оспанов Т.Қ., Кочеткова О.В., Астамбаева Ж.Қ. Жаңа буын оқулықтары бойынша бастауыш сыныптарға математиканы оқыту әдістемесі. – Алматы, 2005. – 256 б.
12. Ақпаева А.Б., Лебедева Л.А. Методика обучения математики младших школьников. – Алматы, 2008. – 168 с.
13. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты.
14. Ақпаева Ә.Б. және т.б. Математика. Оқулық. 3-сынып, 2-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің бастауыш сынып оқушыларына арналған оқулықтар. – Алматы, «Алматыкітап» баспасы, 2018. – 96 с.
15. Ақпаева Ә.Б., Лебедева Л.А., Мыңжасарова М.Ж. Математика. 3-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің 3-сыныбына арналған оқулық. – Алматы: Алматыкітап баспасы, 2018. – 108 бет.
16. Ақпаева Ә.Б., Лебедева Л.А., Мыңжасарова М.Ж. Математика. 1-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің 4-сыныбына арналған оқулық. – Алматы: Алматыкітап баспасы, 2020. – 152 бет.
17. Ақпаева Ә.Б., Лебедева Л.А., Мыңжасарова М.Ж. Математика. 4-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің 4-сыныбына арналған оқулық. – Алматы: Алматыкітап баспасы, 2020. – 144 бет.
18. Щербакова Е.И. Теория и методика математического развития дошкольников. – Москва-Воронеж, 2005. – 392 с.

Күн сәулесі-болашақтың сарқылмас энергиясы

Есбаева Назира Кулшинбаевна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы

Аннотация

География пәнінде «Күн сәулесі – болашақтың сарқылмас энергиясы» тақырыбы ерекше орын алады. Энергияны күн сәулесінен алудың тиімді жолдарын оқушыларға таныстыру, олардың болашаққа деген сенімі мен дағдысын қалыптастыруға көмек береді.

Аннотация

Особое место в географии занимает тема "Солнечный свет – неиссякаемая энергия будущего". Познакомить учащихся с эффективными способами получения энергии от солнца, помочь сформировать у них уверенность в завтрашнем дне и навыки.

Annotation

A special place in geography is occupied by the theme "Sunlight is the inexhaustible energy of the future". To introduce students to effective ways of obtaining energy from the sun, to help them form confidence in the future and skills.

Тақырыптың өзектілігі: Бүгінде жаһандану заманында жас ұрпаққа әлемдік стандартқа сәйкес білім беру мәселесі республикамызда ғылыми-педагогикалық тұрғыда ізденіспен әлемдік жинақталған тәжірибеге, отандық қол жеткен табыстарды саралай отырып, ұлттық ерекшеліктерді ескере, оқыту мен тәрбелеуді жаңаша ұйымдастыру көкейкесті мәселе болып отыр. Осыған орай ғылыми техникалық прогрессия дамыған уақытта компьютер көмегімен есепті шешу технологиясының ерекшеліктері туралы сөз қозғамақпыз. Келешектің кез келген маманы компьютерді өз жұмысында тиімді пайдаланғысы келсе, онда ол өз саласы бойынша алға қойылатын проблемаларды тұжырымдай алуы тиіс.

Біз «Күн сәулесі – болашақтың сарқылмас энергиясы» тақырыбын география пәнінде қолданудың жолдары мен мазмұны туралы ой бөлісеміз. Қазіргі таңда, әдеттегідей, оқушылар үшін мектептегі оқулықтар мен басқа да оқу құралдарындағы энергия тақырыбы арасында елеулі орын алып отырған күн энергиясы біршама қиындықтар тудырады.

Бұл жұмыста оқушы күн сәулесі – болашақтың сарқылмас энергиясы болатынына тоқталған. Оқушы зерттеу жұмысын жаза отырып өзінің болашақтың энергиясына аса қызығушылықпен қарайтынын, замана талқысынан өтіп, өңі өзгерген де сөлі қалған, атадан балаға мұраға қалған, жүрек қылының пернесі - ауызекі тараған энергияны алу жолдарын жинап, оларға сипаттама берген. Бұл берілген жұмысты географиядан қосымша сабақтарда оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын арттыра отырып, логикалық ойлау қабілеттерін кеңінен дамытуға қолдануға болады деген ұсыныс жасаймын.

Жобаның мақсаты: Күн сәулесі – болашақтың сарқылмас энергиясы екендігімен оқушыларды таныстыру, оларды өмірде пайдалану тәсілдерінің педагогика-психологиялық теориялық негіздемесін жасап, практикады жүзеге асыруға дағдылану.

Жобаның міндеттері:

Күн сәулесінің физика курсына алатын орнын анықтау.

Тақырыпқа сәйкес ақпараттарды іріктеу және оларды қолдану әдістерін қарастыру.

Қосымша мағлұмат қарастыру.

Жобаның нәтижесі:

Әрбір зерттеу жасау кезінде қандай да бір нәтижеге шығу керек. Зерттеу барысында нәтижеге жету үшін:

Біріншіден күн энергиясының шығу тарихын зерттей келе, оның қажеттілігін үйрену қажет;

Екіншіден, күн энергиясын қолдану жолдарының әдістерін үйрену қажет. Ол үшін оқушының логикалық ойлау қабілетінің жоғары болуын талап ету шарт.

Үшіншіден, осы логикалық ойлау арқылы оқушының күн энергиясын алудың небір күрделі, жеңіл түрлерін зерделеп шығару керек.

Жобаның болжамы:

Осы зерттеп жатқан жоба екі оқу жылын жоспарланғандықтан, жұмысты әрі қарай жалғастыру, іздену, дамыту.

Жобаның кезеңдері:

-өзім көптен қызығып жүрген күн энергиясын өндірудің түрлерін оқушыларға насихаттаймын;

-мәліметтерді жинақтап, күн энергиясын өндірудің жолдарын үйренемін, әрі оқушыларға үйретемін;

- жинаған жұмысты талдаймын;

- әр түрлі әдіс-тәсілдерді пайдалану арқылы оқушыларға есептердің шешу жолдарын үйретемін;

-хабарланған талаптар бойынша жоба жұмысын жинақтап, қортындылаймын.

Кіріспе

Қазіргі заманғы жаңа жоғарғы технологиялар және ақпараттық технологиялар ғасырында экономиканың, білімнің және ғылымның, тіпті бүтіндей қоғамның физикасыз тиімді дамуы мүмкін емес.

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың соңғы жылдардағы Қазақстан халқына арнаған Жолдауларында, 2012 жылдың аяғында ұсынған «Қазақстан – 2050» Стратегиялық бағдарламасында жаратылыстану ғылымдарының, оның ішінде, әсіресе, жаратылыстану ғылымының дамуына, жастарға физикалық білім беру мәселелеріне баса назар аударылып келеді. Бұл тұрғыда: «Біз білім беруді жаңғыртуды одан әрі жалғастыруға тиіспіз. ... Сапалы білім беру Қазақстанның индустрияландырылуының және инновациялық дамуының негізіне айналуы тиіс» деп ерекше атап көрсеткені де белгілі. Сапалы білім және ғылым математиканың қатысуымен ғана іске асырылатын болады.

Энергия қорларын үнемдеу бүгінгі күннің аса маңызды міндеттерінің біріне айналды. Өнеркәсібі дамыған әлемнің барлық мемлекеттерінде энергия үнемдеу шаралары дұрыс жолға қойылған. Өйткені көмірмен және көмірсутегімен жұмыс істейтін жылу электр станциялары түбі бір экологиялық проблемалардың асқынуына әкеп соқтыратыны белгілі жайт. Сондықтан әлем қайта қалпына келетін жергілікті энергия көздерін энергия үнемдеудің басты қайнар көзі ретінде қабылдап отыр.

Соңғы жылдары елімізде де қалпына келетін энергия көздеріне энергетикалық кешенді дамытудың бір тармағы ретінде қарай бастады. Мемлекет пен бірқатар бизнес құрылымдар тарапынан оны қолданысқа енгізуге зор күш салынып жатыр. Оның өз жөні бар. Ең алдымен, қайта қалпына келетін қуат көздерін тиімді пайдалану энергияны үнемдеуге мүмкіндік берсе, екіншіден экологиялық мәселелердің түйінін таркатады деуге болады. Қазақстанда қалпына келетін энергия көздерінің тұрақты кешенін құру мемлекеттің тікелей қатысуымен жүзеге асатын шаруа болғандықтан, бұл мәселе үкімет деңгейінде қолға алынған.

Қазақстан қалпына келетін энергия көздерін пайдалануда зор әлеуетке ие. Аға-апаларымыздың зерттеулеріне сүйенсек, Қазақстанның жалпы су әлеуеті жылына 170 млрд кВт/сағатқа жетеді екен. Бұл салада жүргізілген жұмыстар нәтижесіз емес, Қазақстан Мойнақ СЭС-і, Кербұлақ СЭС-і мен Бұлақ СЭС-і сияқты ірі жобаларды іске асыруды бастап кетті.

Географиялық орналасуы жағынан Қазақстанның жел энергетикалық әлеуеті де жоғары. БҰҰ-ның Жел энергетикасы бойынша даму бағдарламасы аясында жүргізілген зерттеулер Қазақстанның бірқатар өңірлерінде желдің жылдамдығы 6 м/с-тан асатынын дәлелдеп берді. Бұл ретте, Балқаштың климаттық жағдайы ерекше маңызға ие. Балқаш өңірінде Сарыарқаның аңызық желі үздіксіз соғып тұрады.

Қазақстанның климаттық жағдайы күн энергиясын да пайдалануға қолайлы болып табылады. Елімізде күн энергиясын өндіру мүмкіндігі жылына 2,5 млрд кВт/сағатқа бағалануда. Қазақстан солтүстік ендікте орналасқанына қарамастан, республика аумағындағы күн радиациясының әлеуеті өте жоғары. Сонымен қатар, өңірде күн энергиясы электр қуатын өндіру үшін ғана емес, жылу алу үшін де пайдалануға болады. Ол үшін орталық электр және жылумен қамтамасыз ету жүйелерінен шалғай жатқан аудандарда күн кондырғылары орнатылуы тиіс.

Қазақстанда қайта қалпына келетін және баламалы энергетика саласы кенже қалған. Елімізде соңғы жылдары осы саланы қолдауға бағытталған заңнамалық базалар мен бірқатар салалық бағдарламалар қабылданды. Республикамыз қайта қалпына келетін энергия көздерін дамытуды заңдық тұрғыдан мықтап бекітіп алған. Нақты жұмыстар атқарылуда. Ендеше, баламалы энергетиканы қолдану ел экономикасын жаңғыртудың маңызды факторына айналатын күн де алыс емес деген сөз.

Негізгі бөлім

I тарау.

Күн энергиясы

Күн энергиясының дәстүрлі органикалық және ядролық отынның алдында талассыз артықшылығы бар. Бұл қоршаған ортаны ластамайтын, пайдаланылуының ешқандай биологиялық қауіптілікпен байланысы жоқ, энергияның ең таза түрі. Күн энергиясын үлкен масштабта пайдалану біздің планетамызда қалыптасқан эволюциялық энергетикалық балансты бұзбайды.

Бұл іс жүзінде таусылмайтын энергия көзі. Оны тікелей (техникалық қондырғылар арқылы) немесе жанама түрде Күн құбылыстары себеп болатын фотосинтез өнімдері, су айналымы, ауа массасының қозғалысы және басқа үдерістер арқылы қолдануға болады.

Күн энергиясын пайдалану — энергетикалық мәселелерді шешудің ең қарапайым және арзан жолы. АҚШ-та үйді жылыту және ыстық сумен қамтамасыз ету үшін елде өндірілген энергияның шамамен 25%-ы жұмсалатыны есептелген. Солтүстік елдерде, соның ішінде Ресейде, Латвияда бұл үлес одан да жоғары. Осы мақсатқа қажет жылудың көп үлесін Күн сәулесінің энергиясын пайдалану арқылы алуға болады. Жер бетіне түсетін тікелей Күн радиациясы жоғары болған сайын, мұндай мүмкіндік те үлкен.

Күн энергиясын төменгі температуралы үдеріс жылуға айналдырып, бөлмені жылыту және ыстық сумен қамтамасыз ету салыстырмалы түрде қарапайым техникалық құралдармен іске асырылады. Оңтүстікте климаты жайлы зоналарда жеке тұтынушылар Күн жылуын өз қажеттілігіне осылай пайдалана алады.

Күн энергиясын әр түрлі коллекторлардың көмегімен ұстау кең етек алған. Қарапайым түрде бұл жылуды қабылдау және жинау мен сақтауға арналған қара түсті беттер. Бұл екі блок тұтас болуы да мүмкін. Коллекторлар парник қағидасы бойынша жұмыс істейтін мөлдір камераға орнатылады. Сонымен бірге энергияның шашырауын төмендететін (жақсы изоляция) және мысалы, ауа немесе су ағындары оны алып кетуге мүмкіндік бермейтін қондырғылары болады.

Ысыту жүйелерінің пассивті типі одан да оңайырақ. Жылу тасығыштардың циркуляциясы мұнда конвекциялық тоқтың нәтижесінде болады: қызған ауа немесе су жоғары көтеріледі, ал олардың орнын салқындатылған жылу тасығыштар алады. Мұндай жүйеге терезесі күнге қараған және ұзақ уақыт жылуды сақтап тұра алатын изоляциялық материалдары бар бөлме мысалы бола алады. Күндіз қатты ысудан және түнде жылу алмасуы үшін перделер, жалюздер, маңдайшалар және т.б. қорғаныс құралдары қолданылады. Бұл жағдайда Күн энергиясын рационалды пайдалану мәселесі ғимараттарды дұрыс жобалау арқылы шешіледі. Құрылыстың қымбат құны кейде арзан және таза энергияны пайдалану тиімділігімен жабуға болады.

Күн энергиясын пайдалану үлкен дәрежеге жеткен жоқ, бірақ әр түрлі Күн коллекторларының өндірісі өсіп келе жатыр. АҚШ-та қазіргі уақытта осындай мыңдаған жүйе бар, алайда ыстық сумен қамтамасыз етудегі олардың үлесі 0,5%, ал қарапайым құрылғыларды кейде парник пен басқа құрылыстарда қолданады. Күндіз жылуды көбірек жинау үшін бөлмелерде беті үлкен және жылу сыйымдылығы жақсы материал орнатады. Бұл тастар, ірі құм, майда тас, металл және т.с.с. болуы мүмкін. Күндіз олар жылу жинайды, ал түнде біртіндеп жылуды босатады. Мұндай құрылғылар жылыжай шаруашылықтарында пайдаланылады.

Күн энергиясын электр энергиясына айналдыру фотоэлементтерді қолдану арқылы ғана мүмкін, онда Күн энергиясы қосымша құрылғысыз электр тоғына айналады. Күн энергиясы — Жер бетіндегі қуаты 20 млрд кВт деп бағаланатын шексіз энергия көзі. Жер бетіндегі күн энергиясының жылдық ағысы шартты түрде $1,2 \cdot 10^{14}$ т отынға тең (эквивалентті). Салыстыру үшін барлық әлемдік органикалық отынның қоры $6 \cdot 10^{12}$ т шартты отынға тең екенін айтуға болады.

Күн энергиясы көзінің тығыздығы төмен болғандықтан, күн электр станцияларында үлкен масштабта энергия өндірудің біраз қиыншылықтары бар. Күн энергиясын және оның концентрациясын оптикалық жүйелерде жинақтауға қажет аудан шамасы бірнеше ондаған шаршы километрге дейін жетеді. Күн қуатын жинақтайтын модульдің беттік бірліктері құнының үлкен болуынан қуатты КЭС салу көп шығынды қажет етеді.

Қазіргі кезде вольтті фотоэлементтер бар, бірақ бұл жақында ғана сынақтан өтті және әлі саудада таралған жоқ. Мұндай қондырғылардың ПӘК-і әлі төмен, бірақ ешқандай қозғалысқа түсетін бөлшектері болмағандықтан, мұндай қондырғылар ұзақ жұмыс істейді. Фотоэлементтерді қолданудағы басты қиыншылық — олардың қымбаттылығы мен орналасатын жерінің үлкен территорияны алуы. Бұл мәселені металдан жасалған фотоэлементтерді иілгіш жасандылармен алмастыру, батареяларды орналастыру үшін үйлердің қабырғасы мен шатырын пайдалану, энергияны бір түрден екінші түрге айналдырушыларды ғарыш кеңістігіне шығару және т.б. арқылы шешуге болады.

Күн энергиясын электр энергиясына айналдырудың бір жолы — турбогенераторды қозғалысқа келтіретін суды буға айналдыру. Бұл жағдайда Күн сәулесін жинақтап энергия жинау үшін көбіне көп мөлшерлі линзалары бар, сол сияқты арнаулы бөгеті бар энергомұнаралар қолданылады. Бөгеттің мәні мынада: олар екі қабат судан тұрады; төменгі қабат концентрациясы

— жоғары тұзды су ерітіндісінен және жоғарғысы мөлдір тұщы су ерітіндісінен тұрады. Энергияны жинақтаушы материалдың рөлін тұзды ерітінді атқарады. Ысыған су төменгі температурада қайнайтын сұйықтарды бұға айналдыру немесе жылыту үшін қолданылады. Кей жағдайда Күн энергиясы «болашақтың отыны» деп аталатын сутегін судан алу үшін тиімді. Гелеқондырғылардан алынған электр тоғын электродтар арасынан өткізу барысында су ыдырайды және су тегі бөлінеді. Мұндай қондырғылардың кемшілігі ПӘК төмен болуымен (сутегіндегі энергия суды электролиздеуге жұмсалған энергиядан тек 20%-ға ғана жоғары) және сутегінің оңай тұтануымен, сол сияқты сақтау ыдысынан диффузиялық жолмен сыртқа шығып кету мүмкіндігіне байланысты.

Қазіргі уақытта аз мөлшерлі энергия қажет болған жағдайда фотоэлементтерді пайдалану экономикалық жағынан тиімсіз. Б. Небел калькуляторды, кондиционерді, белгі шамдарын, кішігірім су себуші жүйелерді пайдалануды мысал ретінде атап көрсетеді.

Күн радиациясы күшті жерлерде жеке шаруашылық салаларын, мысалы, ауыл шаруашылығын Күн энергиясының есебінен толық электрлендіру жобасы жасалған. Күн энергиясы ағысының 1%-ынан аздауы жыл сайын биомассада жинақталады.

Тікелей биомассаны жағу — фотосинтез энергиясын пайдаланудың ең оңай жолы. Кейбір өндірісі дамымаған елдерде осы әдіс негізгі болып табылады. Осылардың арасынан биомассаны отынның басқа түріне, мысалы, биогаз немесе этил спиртіне өңдеу әдісі өзін-өзі ақтады. Біріншісі анаэробтық (оттектің қатысуынсыз), екіншісі аэробты ашыту (оттекті ортада) нәтижесінде алынады.

Екі мың сиыры бар сүт фермасы қалдықты пайдалана отырып тек қана өз шаруашылығын ғана биогазбен қамтамасыз етпей, сонымен қатар алынған энергияны таратудан елеулі кіріс алатыны туралы мәліметтер бар. Үлкен энергетикалық ресурс тұрмыстық қалдықтарда, канализация батпағында және басқа органикалық қалдықтарда жинақталған.

Биоресурстардан алынған спирт іштен жанатын қозғалтқыштардың жұмысында кеңінен қолданылады. Мысалы, Бразилияда 70-жылдардан автокөліктердің көп бөлігі спирттік отынға немесе спирт пен бензиннің қоспасы — бензоспиртке көшкен. Спиртті энергия беруші ретінде пайдалану тәжірибелері АҚШ және басқа елдерде кездеседі.

Спиртті алу үшін әр түрлі органикалық шикізат қолданылады. Бразилияда- қант құрағы, АҚШ-тажүгері, ал басқа елдерде әр түрлі астық дақылдары, картофель, ағаш және т.б. пайдаланылады. Спиртті энергия беруші ретінде пайдаланудың шектеуші факторы — органикалық массаны алу үшін жердің жетіспеушілігі мен спирт өндіруде ортаның ластануы (қазбалы отынды жағу), сол сияқты қымбаттылығы (ол шамамен бензиннен 2 есе қымбат).

Ағашқа, соның ішінде әсіресе ағаштың жапырақты түрлеріне (қайың, көктерек) бай Ресей осы биомассалардан гидролиз технологиясымен спиртті алуды іс жүзінде пайдаланбайды. Спирттен отын алу үшін үлкен ағаш қорын кесу және ағаш өңдеу кәсіпорындары қажет.

Соңғы кездері әдебиеттерде «энергетикалық дақыл», «энергетикалық орман» деген терминдер кездеседі. Бұл мағынада өсірілетін фитоценоздарды түсінуге болады, ал биомассаларды өңдеп газ немесе сұйық отын алады. «Энергетикалық орман» алу үшін аз уақыт аралығында (5-10 жыл) интенсивті технология бойынша ағаштардың (терек, эвкалип және басқалар) жылдам өсетін түрі егіліп және олардан өнім алынады.

Тұтасынан алғанда биоотын қазіргі уақытта емес, болашақта энергетикалық проблемаларды шешуші фактордың бірі. Бұл ресурстардың басты артықшылығы — олардың тұрақты және тез қалпына келуі, ал дұрыс пайдаланса — жұтаңданбауы.

Жер шарында пайдалы қазбалардың түрі өте көп. Бірақ бұл — «олар мүлдем сарқылмайды» деген сөз емес. Әсіресе, бүгінде отынның таптырмайтын түрлері мұнай мен газдың қоры жыл санап кему үстінде. Ғалымдарымыздың жуықтаған есептеулері бойынша қазіргі қарқынды тұтыну екпіні жалғаса берсе, табиғаттағы газ қоры шамамен 50 жылға, мұнай қоры 40-50 жылға ғана жететін сияқты. Сондықтан энергияны үнемді қолдана отырып, онымен тікелей бәсекеге түсе алатын басқа да энергия түрлерін — атом, су, жел, күн, т.б. энергияларды пайдаланудың маңызы өте зор. Аталғандардың ішінде энергияның қосымша көзінің бірі — Күн энергетикасы.

Күн энергетикасы дегеніміз — дәстүрлі емес энергетика бағыттарының бірі. Ол күннің сәулеленуін пайдаланып қандай да бір түрдегі энергияны алуға негізделген. Күн энергетикасы энергия көзінің сарқылмайтын түрі болып табылады, әрі экологиялық жағынан да еш зияны жоқ. Күннің сәулеленуі — Жердегі энергия көзінің негізгі түрі. Оның қуаттылығы Күн тұрақтысымен

анықталатындығы белгілі. Күн тұрақтысы – күн сәулесіне перпендикуляр болатын, бірлік ауданнан бірлік уақыт ішінде өтетін күннің сәуле шығару ағыны. Бір астрономиялық бірлік қашықтығында (Жер орбитасында) күн тұрақтысы шамамен 1370 Вт/м^2 -қа тең. Жер атмосферасынан өткен кезде Күн сәулеленуі шамамен 370 Вт/м^2 энергияны жоғалтады. Осыдан Жерге тек 1000 Вт/м^2 -қа тең энергия ғана келіп түседі. Бұл келіп түскен энергия әр түрлі табиғи және жасанды процесстерде қолданылады. Күн сәулесі арқылы тікелей жылытуға немесе фотоэлементтер көмегімен энергияны қайта өңдеу арқылы электр энергиясын алуға не басқа да пайдалы жұмыстарды атқаруға болады.

Шындығында, қазіргі заманды электр энергиясынсыз мүлдем елестету мүмкін емес. Сол себепті де, электр энергияны алудың шығыны аз, экологиялық таза көздерін табу бүгінгі күннің негізгі мәселесіне айналып отыр. Әлем бойынша электр энергиясын ең көп өндіретін елдерге АҚШ, Қытай жатады. Бұл елдерде электр энергиясының өндірісі әлемдік өндірістің 20%-ын құрайды. Соңғы кездері экологиялық проблемалар, пайдалы қазбалардың жетіспеушілігі және оның географиялық біркелкі емес таралуы салдарынан электр энергиясын өндіру желэнергетикалық құрылғыларды, Күн батареяларын, газ генераторларын пайдалану арқылы жүзеге аса бастады. Жалпы алғанда, Күн сәулеленуінен электр энергиясы мен жылу алудың бірнеше әдістері бар. Олар:

- 1) Электр энергиясын фотоэлементтер көмегімен алу.
- 2) Күн энергиясын жылу машиналарының көмегі арқылы электр энергиясына айналдыру (Жылу машиналарының түрлері: поршеньдік немесе турбиналық бу машиналары. Стирлинг қозғалтқышы.).
- 3) Гелиотермальдық энергетика – Күн сәулелерін жұтатын беттің қызуы мен жылудың таралуы және қолданылуы.
- 4) Термоэуелік электр станциялары (Күн энергиясының турбогенератор арқылы бағытталып отыратын ауа ағыны энергиясына айналуы).
- 5) Күн аэростаттық электр станциялары (аэростат баллоны ішіндегі су буының аэростат бетіндегі күн сәулесі қызуы салдарынан генерациялануы).

Жылма-жыл Күн батареяларының түрлері жаңа технологиялық тұрғыдан жетілдіріліп, толықтырыла түсуде. Соңғы уақытта Санта-Барбарадағы Калифорния университетінің полимерлер және органикалық қатты бөлшектер орталығының мүшесі, Нобель сыйлығының лауреаты Алан Хигер мен Гванджудағы Корей ғылым және технология институтының ғылыми қызметкері Кванхе Ли мен олардың әріптестері тандемдік полимерлі Күн батареяларын жасап шығарды. Жаңа батареялар авторлары спектрдің кеңірек диапазонын қолдану үшін жұтылу сипаттамалары әр түрлі екі фотоэлектрлік ұяшықтарды бір бүтінге жалғастырды. Нәтижесінде батареяның пайдалы әсер коэффициенті 6,5%-ға тең болды. Күн батареясының бұл түрі өзінің арзандылығы және оны жасаудағы қарапайымдылығымен ерекшеленеді.

Жоғарыда келтірілген мысалдардан біз адамзат үшін Күн энергетикасының ауадай қажет екенін түсінеміз. Күн энергиясын пайдаланудың өзіндік артықшылықтарымен қатар кемшіліктері де бар. Атап айтсақ, артықшылықтары: 1) *Күн энергиясы бәріне бірдей қолжетімді*; 2) *ол сарқылмайды*; 3) *қоршаған ортаға қауіпсіз*; кемшіліктері: 1) *ауа райы мен тәуліктің уақытына тәуелді*; 2) *Күн энергиясын алу үшін қолданылатын құрылғылардың қымбаттылығы*; 3) *оны шағылдыратын бетті периодты түрде тазалап отыру қажет*; 4) *электр станциясының жанында атмосфера ысып кетеді*; 5) *энергияны аккумуляциялау қажет*. Соған қарамастан Күн энергетикасына деген сұраныстар жыл сайын артып келеді. Әр елдің ғалымдары осы қосымша энергия түріне ерекше мән беріп, оны дамыту жолдарын қарастырумен айналысуда. Осыған орай Күн энергиясын электр энергиясына айналдыратын құрылғыларды пайдалану деңгейі жылдан-жылға өсіп келеді. Мысалы: 2005 жылы жұқа қабыршақты фотоэлементтер нарықтың 6%-ын құраса, 2006 жылы бұл көрсеткіш 7%-ға жетті, ал 2007 жылы 8%-ға, ал 2009 жылы 16,8%-ға дейін өсті. Яғни 1999 жылдан 2006 жылға дейін жұқа қабыршақты фотоэлементтер өндірісі жыл сайын орташа есеппен 80%-ға өсіп отыр. Ал Күн энергиясының Еуропа елдерінде қолданылуына шолу жасасақ, 2010 жылы Германияда электр энергиясының 2%-ы фотоэлектрлік құрылғылардан алынса, Испанияда бұл көрсеткіш 2,7%-ды құрайды.

Күн энергиясын күнделікті тұрмыста кеңінен пайдалану – бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі. Әсіресе, бұл мәселенің түбегейлі шешілуі қазіргі уақытта дүние жүзінде мұнай мен газ секілді отынның күннен-күнге қымбаттауынан туындап отырған негізгі проблемалардың толықтай шешімін табуына өз септігін тигізері сөзсіз. Себебі, осыдан 50 жылдай бұрын

американдық ғалым Кинг Хуббертс айтқандай: «... Мұнай тек оны өндіруге кеткен электр энергиясы одан өндірілетін электр энергиясынан аз болған кезге дейін ғана электр энергиясының негізгі көзі ретінде саналады. Ал бұдан кейін мұнай өндіру оның бағасына қарамастан тоқтатылады». Ғалымдарымызға бұл тұжырым «К.Хуббертстің заңы» деген атпен белгілі.

Көмірсутекті өнімдердің өте көп өндірілуі климаттың өзгеруіне, жылыжайлы эффектiнiң қалыптасуына әкелетiнi шындық. Аталған жайттар Жер шарының көптеген аймақтарында қазiрдiң өзiнде-ақ байқалып отыр. Сондықтан да дүние жүзi ғалымдары бұл тығырықтан шығудың жолдарын ғылыми-тәжірибелiк тұрғыдан қарастыруда. ҚР Ұлттық инженерлiк академиясының академигi Надир Надиров пiкiрiне сүйенер болсақ: «... Күн энергетикасы көмегiмен адамзатқа төнiп тұрған аталған қауiптен құтылуға болады». Осымен байланысты ҚР-да дүние жүзiндегi озық тәжірибелердi пайдалана отырып мемлекет тарапынан электр энергиясын мұнай мен газға альтернативтi энергетика ретiнде Күн энергиясынан алуға баса назар аударылып отыр.

Қорыта келе айтарымыз: Күн энергиясын өз мақсатымыз үшiн пайдаланудың болашағы зор. Ғалымдардың болжауынша 2050 жылға қарай Күн энергиясы адамзаттың электр энергиясына деген 20-25%-дай қажеттiлiгiн өтей алады. Сол сияқты Халықаралық энергетикалық агенттiктiң мәлiметi бойынша 40 жылдан кейiн Күн энергетикасы көмегiмен атмосфераға көмiрқышқыл газының түсуiн жылына 6 млрд тоннаға дейiн қысқартуға болады екен. Осындай тұжырымдар негiзiнде Күннен өндiрiлетiн энергияның адамзат үшiн сарқылмайтын байлық екендiгiне әбден көз жеткiзуге болады деп ойлаймыз.

II тарау

Энергияны күннен алудың тиiмдi жолдары

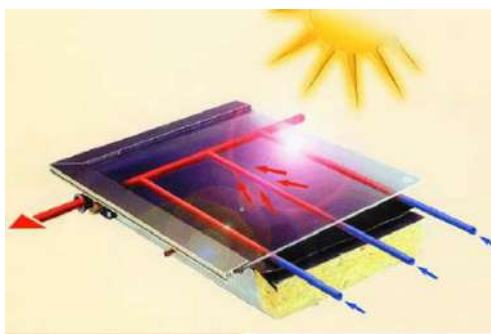
Күн энергиясын электр энергиясына айналдыратын қондырғылардың бiрi – Күн батареялары. Күн батареясы немесе фотоэлектрлiк генератор – Күн сәулесiнiң энергиясын электр энергиясына айналдыратын шала өткiзгiштi фотоэлектрлiк түрлендiргiштен (ФЭТ) тұратын ток көзi. Көптеген тiзбектей-параллель қосылған ФЭТ-тер Күн батареясын қажеттi кернеу және ток күшiмен қамтамасыз етедi. Жеке ФЭТ-тiң электр қозғаушы күшi 0,5-0,55 В-қа тең және ол оның ауданына тәуелсiз (1 см² ауданға келетiн қысқа тұйықталу тогының шамасы – 35-40 мА). Күн батареясындағы ток шамасы оның жарықтану жағдайына байланысты. Яғни күн сәулелерi Күн батареясы бетiне перпендикуляр түскенде, ол ең үлкен мәнiне жетедi. Қазiргi Күн батареяларының пайдалы әсер коэффициентi – 8-10%, олай болса 1 м² ауданға тең келетiн қуат шамамен 130 Вт-қа тең. Температура жоғарылаған сайын (25°С-тан жоғары) ФЭТ-тегi кернеудiң төмендеуiне байланысты Күн батареясының пайдалы әсер коэффициентi кемiп, Күн батареяларының жиынтық қуаты ондаған, тiптi жүздеген кВт-қа жетедi. Күн батареяларының өлшемдерi әр түрлi болады. Мысалы: микрокалькуляторда орнатылғандарынан бастап, ғимараттар шатырлары мен автокөліктер төбелерiне орнатылатындарына дейiнгi өлшемдерде. Сондай-ақ Күн батареялары ғарыш кемелерi мен аппараттарында энергиямен жабдықтау жүйесiндегi негiзгi электр энергиясының көзi ретiнде қолданылады. Ал тұрмыс пен техникада қолданылатын көптеген бұйымдарды – калькулятор, қол сағаты, плеер, фонарь, т.б. токпен қоректендiру көзi де Күн батареялары болып табылатындығы бәрiмiзге белгiлi.

Үлкен өлшемдi Күн батареялары Күн коллекторлары сияқты тропикалық және субтропикалық аймақтарда бүгiнде кеңiнен қолданылуда. Әсiресе, әдiстiң осы түрi Жерорта теңiзi елдерiнде көп тараған. Бұл елдерде Күн батареяларын үй шатырларына орналастырады. Ал Испанияда 2007 жылдың наурыз айынан бастап жаңадан салынған үйлер Күн су жылытқыштарымен жабдықтала бастады. Ол ыстық суға деген сұранысты 30%-дан бастап 70%-ға дейiн қамтамасыз ете алады.

Фотоэлементтiң Күн батареялары сияқты фотондар энергиясын электр энергиясына айналдыратын электрондық құрал екендiгi аян. Сыртқы фотоэффект құбылысына негiзделген ең алғашқы фотоэлемент физика iлiмiнде XIX ғасырдың аяғында пайда болды. Оны белгiлi орыс ғалымы Александр Столетов жасап шығарған. Өндiрiстiк масштабтардағы фотоэлементтердiң пайдалы әсер коэффициентi орташа есеппен 16% болса, ең жақсы үлгiлердiкi – 25%, ал лабораториялық жағдайларда 43,5%-ға дейiн жетедi. Фотоэлементтiң жұмыс iстеу принципi металдан (калий, барий) не жартылай өткiзгiштен жасалған электродтың (фотокатод) бетiне электромагнит сәуле түсiргенде фотоэффект құбылысының пайда болуына негiзделген. Фотоэлементтiң сыртқы фотоэффект және iшкi фотоэффект құбылыстарына негiзделiп жасалған түрлерi бар.

Мысалы: сыртқы фотоэффектіге негізделгені *электровакуумды фотоэлемент* болса, ішкі фотоэффектіге *вентильді, жартылай өткізгішті, жаппалы қабатты фотоэлемент* түрлері негізделіп жасалған. Соның ішінде жартылай өткізгішті кремний кристалынан жасалған фотоэлементтер (пайдалы әсер коэффициенті 15%-ға жуық) ғарыштық ұшу аппаратының коректендіру көзі ретінде радиациялық құбылыстарды зерттеуде, т.б. жағдайларда да пайдаланылады. Сондай-ақ бүгінгі кезде фотоэлементтерді әр түрлі көлік түрлеріне – қайықтарға, электромобильдерге, гибриді автокөліктерге, ұшақтарға, дирижабльдерге, т.б. орнату мүмкіндігі бар. Италия мен Жапония сияқты мемлекеттерде фотоэлементтерді темір жол поездарының шатырына орналастырады. Соның ішінде Solatec LLC компаниясы Toyota Prius гибриді автокөлігінің шатырына орналастыруға арналған жұқа қабыршақты фотоэлементтерді сатумен айналысады. Жұқа қабыршақты фотоэлементтердің қалыңдығы 0,6 мм ғана болғандықтан, ол автокөліктің аэродинамикасына еш әсерін тигізбейді. Күн батареялары мен фотоэлементтерден бөлек Күн энергиясын электр энергиясына айналдыратын адамзат ойлап тапқан құрылғыларға *Күн коллекторлары, Күн электр станциялары, гелиожүйелер*, т.б. жатады.

Күн энергиясын пайдаланудың өзіндік артықшылықтарымен қатар кемшіліктері де бар.

1. Күн энергиясын пайдалану

Атап айтсақ, артықшылықтары:

- 1) Күн энергиясы бәріне бірдей қолжетімді;
- 2) ол сарқылмайды;
- 3) қоршаған ортаға қауіпсіз;

Кемшіліктері:

- 1) ауа райы мен тәуліктің уақытына тәуелді;
- 2) Күн энергиясын алу үшін қолданылатын құрылғылардың қымбаттылығы;
- 3) Оны шағылдыратын бетті периодты түрде тазалап отыру қажет;
- 4) электр станциясының жанында атмосфера ысып кетеді;
- 5) энергияны аккумуляциялау қажет.

Соған қарамастан Күн энергетикасына деген сұраныстар жыл сайын артып келеді. Әр елдің ғалымдары осы қосымша энергия түріне ерекше мән беріп, оны дамыту жолдарын қарастырумен айналысуда. Осыған орай Күн энергиясын электр энергиясына айналдыратын құрылғыларды пайдалану деңгейі жылдан-жылға өсіп келеді.

Дүние жүзінің көптеген елдерінде күн энергиясын пайдалану мақсатында көптеген жұмыстар жүргізілуде. Біздің елімізде «жасыл энергия» мәселесі алдыңғы орынға шығып тұр, соның бірде-бір дәлелі - 2012 жылдың 25 желтоқсанында күн батареяларын шығаратын еліміздегі алғашқы зауыт іске

2.

Күн батареяларын шығаратын еліміздегі алғашқы зауыт

қосылуы. Зауыт жоспарда көрсетілген 50 МВт қуаттылық (жылына) көрсетілген, ал келешекте оның қуаттылығы 100 МВт дейін өседі деп күтілуде. Зауыт еуропалық автоматтандырылған жабдықтармен толық қамтамасыз етілген. Astana Solar зауытындағы жөнге салынған жұмыс фотосезімталды элементтердің көмегімен күн энергиясынан электр энергиясын қайта құруға негізделеді. Күн батареясының инновациялық потенциалының маңызын асыра бағалау қиын, өйткені ол даладағы шам әрі ірі кәсіпорын үшін электр қуатының көзі болып табылады. Республиканың 9 облысында Күннің энергиясын пайдалану тиімділігі бағаланды. Отандық өндірістің күн батареялары электр қуатының аз көлемдерін өндіру, мысалы, Қарағанды облысындағы Бұқар жырау мазарын жарықтандыру үшін және ірі нысандарды Қызылорда облысының «Қазатомпром» ұлттық атом компаниясы» АҚ «СКЗ-U» күкірт қышқылы зауыты электр қуаттылығымен қамтамасыз ету үшін қолдануда.

III тарау.

Күн сәулесі – болашақтың сарқылмас энергиясы

Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев Қазақстан халқына Жолдауында айтылған энергетикалық тапшылық – бүгінгі таңда өзекті мәселелердің бірі. Жер қойнауында, әсіре Қазақстанның ұлан-ғайыр, әрі бай жер қойнауында қазба байлығының мол болғанына қарамастан, адамзат оны жылдан жылға игеріп жатыр. Алайда, шикізат көзі өлшеусіз емес, бір күні ол да шегіне жетеді.

Әсіресе, бүгінде жоғарыда айтылғандай, отынның таптырмайтын түрлері мұнай мен газдың қоры жыл санап кему үстінде. Ғалымдарымыздың жуықтаған есептеулері бойынша қазіргі қарқынды тұтыну екі есе жалғаса берсе, табиғаттағы газ қоры шамамен 50 жылға, мұнай қоры 40-50 жылға ғана жететін сияқты. Сондықтан Күн энергиясын қолдану өркениеттің дамуының негізгі факторы болып табылады. Біз энергияның қосымша көзінің бірі – Күн сәулесі деп ойлаймыз және осы ой аясында біраз зерттеулер жүргіздік.

Қосымша энергия қоры ретінде Күнді пайдаланудың мәні және пайдасы зор. Өйткені, оның экологияға зияны жоқ және Жер бетіндегі тіршілікке үйреншікті энергия көзі. Адамзат, күн энергиясының ағынын өз бақылауына алып, қолдану арқылы жердің климатын сақтап қана қоймай, сонымен бірге энергияны да көп мөлшерде үнемдейді.

3. Күн планетасы бізге жақын орналасқан алып термоядролық реактор

Әлемнің шырағы атанған Күн планетасы бізге жақын орналасқан алып термоядролық реактор. Оның қайнаған «қазанында» әрбір секунд сайын төрт миллион тонна сутегі жанады. Осының арқасында әлем кеңістігіне өте көп энергия бөлінеді. Күн сәулесі энергиясының 30 % — і ғарыш кеңістігіне тарайды да, 70 % — і жер бетіне түседі. Күннің жерге түсетін мол энергиясының бір бөлігі атмосфераға, мұхит пен құрлықтарға сіңеді. Екінші бөлігі сулардың булануына және олардың айналып, қайта түсуіне шығындалады. Үшінші бөлігі теңіз және атмосфералық ағындарды туғызады. Ал төртінші – бір кішкене ғана бөлігін өсімдіктер бойына сіңіреді. Сөйтіп, жер бетінде ғажайып фотосинтез реакциясы жүреді.

Күн сәулесінен энергия алу дегеніміз – дәстүрлі емес энергетика бағыттарының бірі. Ол күннің сәулеленуін пайдаланып қандай да бір түрдегі энергияны алуға негізделген. Күннің сәулеленуі – Жердегі энергия көзінің негізгі түрі. Күн сәулесі арқылы тікелей жылытуға немесе

фотоэлементтер көмегімен энергияны қайта өңдеу арқылы электр энергиясын алуға не басқа да пайдалы жұмыстарды атқаруға болады.

Ежелгі кезден бастап ата-бабаларымыз Күннің жоғары күшіне сеніп, оның энергиясын қолдану мүмкіндіктерін іздеген. От жағу дағдысы, энергияны игеру жолында алғашқы қадам болып табылады. Адамдар ертеден күннің жарығы мен жылуын пайдаланған. Ата-бабаларымыздың алғашқы баспаналары тас үңгірлер болғаны белгілі. Сол үңгірлерді жарықтандыру үшін төбе тұстарын тесіп саңылау жасайтын болған. Осы саңылаулар арқылы күн көзі қараңғы бөлмені жарық етіп, күн жылуы суық тас үңгірді жылытатын болған. Кейін киіз үйлер ойлап тапқан соң да күн сәулесін жарық әрі жылу көзі ретінде пайдалану жалғасады. Киіз үйге шаңырақ арқылы күн шуағы енген. Назар салып қарасақ, шаңырақ пен уық шуақ шашып тұрған күнге ұқсайды. Ал түндіктің төрт бұрышы арқылы күннің жарығын қажетінше пайдаланған.

Әлемдік тарих күн энергиясын қолданудың мысалдарын келтіреді. Аңыз бойынша, ежелгі грек ғалымы Архимед жандырғыш айналар көмегімен, өз қаласына жау флотын жеңуге көмектескен дейді кей деректерде.

4.Ежелгі грек ғалымы Архимед

Ал, Түркиядағы сұлтандардың сарайлары күн сәулесінің астында қатты қызып кеткен сумен жылытылған деген мәліметтер де бар. Өкінішке орай, адам жер қойнауында көмір, мұнай, газ толып тұрғанын ашқан соң, күн энергиясы туралы ұмытылып кетті.

5.Эдмунд Беккерель

Дегенмен, біздің ата-бабаларымыз күн көзін жарық және жылу ретінде қолданғанымен, «күн энергиясы» деген түсінік 1839 жылдан бастау алады. Эдмунд Беккерель 1839 жылы өзінің күн сәулесін таза энергияға айналдыруға болатындығы жөнінде еңбек жазды. Бұл сол кездегі ең үлкен жаңалықтардың бірі болғанмен, біраз уақытқа дейін қозғаусыз жатып қалады. Тек 44 жылдан соң Чарльз Фриттс күн энергиясын қолданатын алғашқы құрылғыны құрастырды. Сол себепті 1883 жыл күн энергетикасы дәуірінің туған жылы болып есептеледі. 1860 жылы күн сәулесін механикалық энергияға айналдыратын құрылғыны математика пәнінің оқытушысы Огюст Муш патенттеп алады. Оның бақытына орай сол кезде Францияны билеуші король оның жобасына қолдау көрсетіп, қаржы бөледі. Осының арқасында күн энергиясымен жұмыс жасайтын қозғалтқыш машина жасап шығаруына мүмкіндік туды. Бірақ кейін көмірдің

арзандауына байланысты бұл іс аяксыз қалып қойды. Бұдан кейін де бірнеше ғалымдар күн сәулесін энергияға айналдыру істерін зерттеп бірнеше құрылғылар ойлап тапты. Ағылшындық Вильям Адамс, американдық Джон Эрикссон, француз инженері Шарль Тейе, бостондық Обри Энисомды атап өтуге болады.

6. Күн батареясы

Қазіргі таңда күн энергиясын тікелей электр энергиясына айналдыратын құрылғы - күн батареясын ойлап тапты. Күн батареялары – күн энергиясын тікелей электр энергиясына айналдыратын жартылай өткізгіш құрылғы.. Күн батареясы, фотоэлектрлік генератор — Күн сәулесінің энергиясын электр энергиясына айналдыратын ток көзі. Күн батареясы ғарыш кемелері мен аппараттарында электр энергиясының көзі ретінде қолданылады. Күн батареясы сондай-ақ, тұрмыс пен техникада қолданылатын көптеген бұйымдарды (калькулятор, қол сағаты, т.б.) токпен қоректендіру көзі болып табылады.

7. Күн батареясы тұрғын үйлердің шатырында.

Күн батареясын тұрғын үйлердің шатырларына да орналастырады. Күн батареясының тұрғындарға зияны жоқ, тұрмыс-тіршілікке кедергі келтірмейді.

Үйдің шатырына орнатылған Күн батареясы жиі ауыстыруды, орнынан қозғауды қажет етпейді.

Алайда Күн батареясының жұмысына ауа райы әсер етуі мүмкін. Күн көзін бұлт көлегейлегенде батареяның энергия шығаруында кедергі болуы мүмкін. Күн батареясы орнатылған тұрғын - үйлер күндіз Күн батареясымен қуаттанса, түнде энергия қордаланған қосымша батареяны пайдалануға болады.

Сонымен бірге зерттеулер жүргізіп жүріп мынандай жағдайларға тап болдық. Қзіргі кезде еліміздің малшылары, шалғай елді мекенде тұратын адамдар күн батареясын қолданатынына көз жеткіздік.

8. Күн батареясы. Алматы облысы Талғар ауданы Жалғамыс ауылы,

30 наурыз 2013 жыл.

«Күн батареясы» арқылы үйін жарықтандырып отырғандардың бірі – Алматы қаласының іргесіндегі, Талғар ауданына қарайтын Жалғамыс аулының тұрғыны Райгүл. Ол кісінің бұл ауылға көшіп келгеніне бір жыл ғана болыпты. – Бұрын басқа жақта пәтер жалдап тұрдық. Былтыр ғана осы маңнан жер алып, шағын баспана тұрғыздық. Свет әлі келген жоқ. Мынаны осыдан төрт жыл бұрын Қытайдан сатып әкелгенмін. Басында шешем ұстады. Кейін оларға ток келгеннен кейін біз алдық. Қазір осымен күн көріп отырмыз, – деп сұхбат беріпті Райгүл апамыз. Күн қуатынан электр қуатын өндіретін бұл құрылғыны Моңғолия мен Қытайда тұратын қазақтар көп қолданады. Баян-Өлгийде тұратын Жанарбек Ақби есімді азаматтың айтуынша, моңғол үкіметі Жапония, Сингапур және Қытайдан күн батареясын арнайы жобамен алдырып, малшы қауымға бір отбасыға арналған шағын күн батареяларын тегін таратып берген

– Мал бағып өмір сүретін қазақ малшы қауымы бұл құрылғыны 1994 жылдан бастап пайдалана бастады. Жұрт онымен үйлерін жарықтандырады, қосымша спутниктік табак сатып алып, өздері қалаған 50-ге тарта телеарналарды көреді. Қазір тау-тастағы қыстауда, не жаз жайлауда киіз үйлердің қабырғасынан айнасын күнге қарата салып, кешкісін жарықпен қатар телеарналарды көреді. Моңғолия қазақтары осы күн батареясының көмегімен Қытайдың қазақ тіліндегі екі арнасын және Қазақстанның «Қазақстан» арнасын көріп отыр, – дейді

9. Жайлауда күн батареясын пайдаланып отырған Монғолия қазақтары.
13 шілде 2012 жыл.

Күн батареяларында шикізат ретінде кремний қолданылады. Күн кремнийінің жоғары құны қол жетімсіз болғандықтан, әр түрлі елдердің ғалымдары оның құнын төмендететін кремнийді алудың жаңа технологияларын әзірлеуде. Алайда, күн кремнийіне сұраныс өте жылдам өседі және ұсыныстардан озық жүреді. Күн электр стансасы – экологиялық тұрғыда таза, дыбыссыз, қауіпсіз әрі пайдалануға ыңғайлы, оның үстіне өз құнын 100 пайыз ақтайтын тиімді қондырғы. Жұмыс істеу мерзімі шамамен 30 жыл. Осы 30 жыл ішінде жасалуына небәрі 1 кг күн кремнийі жұмсалған элемент Жылу электр стансасында мұнайдың 100 тоннасынан немесе Атом электр стансасында 1 кг байытылған ураннан өндірілетін соншалықты электр қуатын бере алады.

Қазақстан үшін Халықаралық Энергетиктер Қауымдастығы ұсынған формула бойынша, алдын ала жасалған есептеулерге сәйкес шағын күн электр стансасын орнату нәтижесінде көмірқышқыл газы шығарындылары жылына 750 кг-ға азаятын болады. Қазіргі уақытта 2300 тонна ұсынған кезде сұраныс жылына 5-6 тоннаға жетеді, сондықтан күн кремнийін емес, неғұрлым жоғары жартылай өткізгіштік сапасындағы кремнийді пайдалану арқылы тапшылық жабылады. Осыған дейін күн батареялары «Үстірт» (Ақтау) және «Ақжайық» (Атырау) мемлекеттік табиғи қорықтарында орнатылған болатын. Аталмыш күн батареялары мемлекеттік инспекторлардың жұмыс тиімділігін арттыруға, жекелеген учаскелердің өзара байланысы үшін оларды тұрақты қысқа толқынды байланыспен (рациямен) қамтамасыз етуге, сонымен қатар қорықта мекен ететін түз тағысына әрі ұшып өтетін құстарға электр кернеуінен болатын әсерін төмендетуге мүмкіндік береді.

10. Күннен қуат алатын көше шамы. Теміртау, 3 маусым 2010 жыл.

Қазақстан ғалымдары бұрын отандық шикізаттан металлургиялық және жартылай өткізгіш кремний алу технологиясы саласындағы ғылыми зерттеулер жүргізді. Күн батареялары мен жартылай өткізгіштердің жұмыс тиімділігі тазалық деңгейіне қарай алынатын кремнийдің төменгі сапасы жүргізілген ғылыми зерттеулердің негізгі проблемасы болып табылады. Осыған байланысты «күн сапалы» кремнийді алу үшін металлургиялық кремний мен силан шикізатын тазарту процесі саласында ғылыми зерттеулер жүргізу болжанады.

Қорытынды

Біз үйіміздегі қарапайым тұрмыстық техниканы қолдану үшін қанша қаражат кететіндігі жайлы және қоршаған ортаға қаншалықты зиян екендігі туралы ойланып жатпаймыз.

Электрдің розеткаға түсуі үшін мұнай мен газды өндіру қажет, оларды электростанцияға жеткізу қажет, ауаны оттегімен жандырып, бу алу керек, оны бу турбинасы арқылы электрогенераторға өткізеді, трансформатор арқылы жоғарғы вольтті 220В дейін азайтып, тоқты сымдармен үйлерге бағыттайды, энергия есептегіші арқылы өткізіп, содан кейін ғана розетка мен ажыратқышқа әкеледі. Электрді берудің бұндай ұзақ жолында энергияның жартысы жоғалады. Бұл дегеніміз үлкен шығын.

Ал, күн энергиясы қоршаған ортаға қауіпсіз, экологиялық таза және оны алу жолдары қиын емес. Сонымен қатар, ЕХРО-2017 көрмесінің Қазақстан ұсынып отырған «Болашақ энергиясы» тақырыбы - қазіргі заманғы жаһандық маңызы зор, бүкіл әлемді толғандырып отырған мәселе - энергияны тұрақты пайдалану болып табылады.

Қорыта келе айтарымыз: Күн энергиясын өз мақсатымыз үшін пайдаланудың болашағы зор. Ғалымдардың болжауынша 2050 жылға қарай Күн энергиясы адамзаттың электр энергиясына деген 20-25%-дай қажеттілігін өтей алады. Сол сияқты Халықаралық энергетикалық агенттіктің мәліметі бойынша 40 жылдан кейін Күн энергетикасы көмегімен атмосфераға көмірқышқыл газының түсуін жылына 6 млрд тоннаға дейін қысқартуға болады екен. Осындай тұжырымдар негізінде Күннен өндірілетін энергияның адамзат үшін сарқылмайтын байлық екендігіне әбден көз жеткізуге болады деп ойлаймыз.

ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ КҮНДЕЛІГІ

Оқушының аты-жөні:

Мектеп, сынып:

Жетекшісінің аты жөні:

№	Күні	Жұмыс мазмұны	Зерттеу әдістері	Ескерту
1		«Күн сәулесі-болашақтың сарқылмас энергиясы» тақырыбы ұсынылды	Тақырып таңдау	
2		«Күн сәулесі-болашақтың сарқылмас энергиясы» тақырыбы бойынша материалдар іздеу үшін	Материалдар іздеу	
3		«Күн сәулесі-болашақтың сарқылмас энергиясы» тақырыбы бойынша жұмыстың жоспарын құру	Жоспар құру	
4		Ұстазым ғылыми жұмыстың ережелерімен таныстырды	Тақырыпқа байланысты мәліметтер іздеу	
5		Жинаған мағұлматымды қайтадан қарап, оқып шығып, ұстазыма көрсеттім.	Қарап шығу	
6		Бүгін кіріспе бөлімді бастап жаздым	Кіріспе	
7		Интернет желісінен өзіме керекті мағұлматтарды таптым.	Тақырыпқа байланысты мәліметтер іздеу	
8		Кітапханаға барып мәлімет таптым	Тақырыпқа байланысты мәліметтер іздеу	
9		Жаңа мәліметтерді жоспар бойынша негізгі бөлімге кірістірдім.	Тақырыпқа байланысты мәліметтер іздеу	
10		Қорытынды бөлімді компьютерге жаздым.	Қорытынды бөлімді компьютерге жаздым.	
11		Қағаздарымды шығарып мектепшілік ғылыми жобаларға дайындала бастадым.	Дайындық	
12		Ұстазым екеуміз бірге отырып компьютер арқылы слайд құрдық.	Слайд жасау	
13		Ұстазым маған жобаның күнделігін толтыруды үйретті	Күнделік толтыру	

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Мақала: Күн батареясы. – “Қазақстан” ұлттық энциклопедиясы. 5-том, 127-бет. Алматы, 2003 жыл.
2. Мақала: Фотоэлемент. – “Қазақстан” ұлттық энциклопедиясы. 9-том, 227-228 беттер. Алматы, 2007 жыл.
3. Надиров Н.«Не НЕФТЮ единой ...». – Газета «Класс Time», №11, стр. 7. 11 апреля, 2012 год
4. Полупроводники в технике и науке. Т.1-2, Москва–Ленинград, 1957-58 гг.
5. Саммер В. Фотоэлементы в промышленности (пер. с англ.яз.). Москва–Ленинград, 1961
6. Берковский А.Г. и др. Фотоэлектронные приборы. Москва, 1965
7. Статья из ИНТЕРНЕТА: Создана рекордная органическая солнечная батарея // www. Membrana, 13 июля 2007 год.
8. Ванке В.А., Лесков Л.В., Лукьянов А.В. Космические энергосистемы. – Москва: Машиностроение, 1990

9. Mankins J.C. Fresh Look at Space Solar Power: New Architectures, Concept and Technologies. 1997
10. Большая энциклопедия знаний «Эксмо». Москва, 2015г.
11. Альтернативные источники энергии и энергоснабжение . «Издательство» .Москва, 2014г.
12. «Энергия көздері» В С Лаврус(1999ж)
13. Мақала: Күн батареясы. – “Қазақстан” ұлттық энциклопедиясы. 5-том, 127-бет. Алматы, 2003 жыл.
14. Мақала: Фотоэлемент. – “Қазақстан” ұлттық энциклопедиясы. 9-том, 227-228 беттер. Алматы, 2007 жыл.
15. Интернет материалдары: www.bnews.kz веб-сайтынан, www.kazembassy.ru сайтынан алынды.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Жамашева Жансая Рахмановна,
СШ имени Ы.Алтынсарина, Байзакский район Жамбылская область

Аннотация

В данной статье представлена информация о том, как вы можете освоить и применять инновационные технологии для обучения детей на уроках. Ядром современного образования являются мероприятия для учащихся под руководством учителей. Именно эта цель-воспитание творческого, инициативного человека, умеющего самостоятельно учиться, самосовершенствоваться и подчинена главной задаче современного образования.

Аннотация

Бұл мақалада балаларды сабақта оқыту үшін инновациялық технологияларды қалай игеруге және қолдануға болатындығы туралы ақпарат берілген. Қазіргі білім берудің өзегі-мұғалімдердің жетекшілігімен оқушыларға арналған іс-шаралар. Дәл осы мақсат-өз бетінше оқи алатын, өзін-өзі жетілдіре алатын және қазіргі білім берудің негізгі міндетіне бағынатын шығармашылық, бастамашыл адамды тәрбиелеу.

Annotation

This article provides information on how you can master and apply innovative technologies for teaching children in the classroom. The core of modern education is activities for students under the guidance of teachers. It is this goal-the education of a creative, initiative person who knows how to study independently, improve himself and is subordinated to the main task of modern education.

Ключевые слова: инновационные технологии, активность учащихся, русский язык.

В Законе Республики Казахстан "Об образовании" говорится, что "основной задачей системы образования является создание необходимых условий для получения образования, направленного на профессиональное воспитание и развитие человека на основе национальных и общечеловеческих ценностей, науки и практики; внедрение инновационных технологий обучения, компьютеризация образования, доступ к международным глобальным коммуникационным сетям."Чтобы решить эти проблемы, каждый учитель должен двигаться в направлении всех инноваций и преобразований, нового опыта и новых отношений посредством ежедневных исследований, проводимых образовательными организациями. Эти инновации и преобразования смело ведут к переменам. Онлайн-обучение особенно популярно.Электронное обучение основано на компьютерном управлении этими процессами и передает большой объем информации, необходимой для процесса обучения, через социальные сети и интерактивное общение между преподавателями и учащимися. Основная цель внедрения электронного обучения в образование - предоставить лучшие образовательные ресурсы и технологии для всех компонентов образовательного процесса. Перед лингвистами сегодня стоит очень сложная задача: с одной стороны, повысить уровень обязательных знаний, умений и навыков, с другой - развить потенциал творчества и мышления учащихся высокого уровня.

Использование информационных технологий в классе рассматривается не как цель, а как средство улучшения среды учащихся, источник дополнительной информации по этому предмету, средство развития личностной среды детей, средство самостоятельной работы и повышения их знаний. Современные школы, в том числе сельские, сталкиваются с задачей обеспечения качественного образования, учета способностей, интересов и тенденций учащихся, развития социальной активности и пересмотра учебных материалов в целом. Нет сомнений в том, что новые информационные технологии играют важную роль. Использование ИКТ в классе для обучения познавательной деятельности учащихся способствует повышению качества преподавания и подготовке быстрых и качественных уроков. Основная цель использования ИКТ - развивать мышление и формировать образ мышления.

Использование компьютеров освобождает учителей от ежедневных занятий, то есть от написания на доске. Также легче выбирать наглядные пособия. Компьютеры открыли новые возможности для учителей. Современные информационные технологии знакомят учащихся с нетрадиционными источниками информации и учат их осваивать новые методы обучения. Трудно пробудить интерес к преподаванию русского языка и литературы, но я думаю, что возможность есть. Мультимедийные презентации здесь полезны, их можно использовать для объяснения нового урока, утверждения занятий и их повторения. Я использую интерактивные доски на уроках.

Моя цель - воспитать активного человека с высоким уровнем образования, который можно использовать в жизни.

Для достижения этой цели я реализовала следующие задачи:

- формирование готовности к интерактивному обучению;
- Развитие интерактивных навыков в образовательной среде;
- Внедрение новых интерактивных методов обучения и развития коммуникативных навыков учащихся в преподавании предмета, также обладать способностью управлять и руководить; уважать других;

Каждый ученик должен уметь отстаивать свою точку зрения и сопоставлять ее с различными ситуациями. Каждый учитель сталкивается с проблемой, как стабилизировать интересы учащихся и как повысить качество образования. Ответ заключается в том, чтобы изучить новые технологии, а затем применить их в своей работе

Я думаю, что интерактивный метод преподавания русского языка и литературы очень важен в учебном процессе. Инновационное обучение основано на следующих технологиях:

- Развивающее обучение;
- Проблемное обучение;
- Развитие критического мышления;
- Методика "проектный метод";
- Дифференцированные методы обучения;
- Успешная ситуация в классе;
- Информационные технологии.

Задачи, с которыми сталкиваются преподаватели языка при использовании информационных технологий, во многом отличаются от целей и задач учителей других дисциплин. Эти обязанности включают обработку текстов, художественную лексику и книгу. Учителя русского языка должны развивать сильные навыки правописания и пунктуации, обогащать словарный запас учащихся, учить их овладевать нормами литературного языка, а также обучать детей знаниям литературного языка и терминологии. Создание графиков, диаграмм и презентаций экономит время и придает материалам более красивый вид. Использую головоломки, иллюстрации, рисунки, различные развлекательные задания и викторины, чтобы вызвать интерес к занятиям.

Используя инновационные технологии в преподавании русского языка и литературы, я продолжаю успешно применять следующие приемы на своих уроках.

- 1) Мозговой штурм;
- 2) Корзина идей;
- 3) Незаконченные предложения;
- 4) Групповое обсуждение;
- 5) Синквейн;
- 6) Кластер;
- 7) Ключевые термины;

- 8) Запутывание логической цепочки;
- 9) Развивающие игры;
- 10) Инсерт;
- 11) ПОПС-формула;
- 12) Корректор;
- 13) Исследовательская задача;
- 14) Фишбоун.

Интерактивная доска имеет новую функцию для работы с презентациями, то есть вы можете использовать закладки для изменения текста на доске при просмотре слайда. На практике: буквы в словах, знаки препинания, открытые круглые скобки. Следующий вид упражнений - пробное упражнение. Они были разработаны для подготовки к единому национальному тестированию. Используйте серию упражнений для подготовки к ЕНТ, вы можете выполнять аналогичные упражнения по всем разделам. Сейчас существуют тренажеры для тестовых упражнений по русскому языку. Мы также используем их для работы с интерактивными досками, что упрощает проверку ваших знаний по теме, которую вы читаете, и экономит ваше время на уроке.

1. Еще одна группа упражнений - заполнение недостающих элементов схемы или расписания.
2. Словарная работа. На экран выводится одно слово или группа слов, пишется для запоминания, дается лексическое значение.
3. Самопроверка и перепроверка по заранее подготовленным материалам упражнений учителем или одним-двумя учениками на интерактивной доске эффективны для конвертации проверки домашних заданий.
4. Теоретический материал по теме может быть представлен в виде диаграмм или таблиц для пояснения.
5. Вы можете создать алгоритм для запоминания правил правописания.
6. Для подтверждения предыдущей темы проверяются знания путем выявления вопросов с правильными ответами по очереди.
7. Готовый дидактический материал.
8. Тестовый контроль.
9. Работа с текстом. Текст представляет собой заранее подготовленный учителем образец, который является основой комплексного анализа: орфографического, лексического, пунктуационного. Текст может содержать выделенные слова, фразы и предложения, требующие особого внимания.
10. Виды грамматического разбора.
11. Развитие орфографической грамотности.

Благодаря тесту на интерактивной доске учащийся может с интересом повторить и подтвердить урок, а также увидеть результаты своей работы.

Служба интерактивной доски дополняет возможности компьютера и помогает вам редактировать урок, выделять основные моменты урока и сохранять его. Использование интерактивных досок учит правильному использованию учебного времени. Ценность интерактивных методов заключается в обучении учащихся, а также в обучении их знаниям и навыкам в классе и в реальной жизни. Следовательно, развивающемуся обществу нужны современные, образованные, воспитанные, ответственные лица, принимающие решения.

Основываясь на своем профессиональном опыте, я хотела бы подчеркнуть, что посредством интерактивного обучения мы воспитываем свободного человека с активным жизненным статусом. Человек, который не только отстаивает собственное мнение, но и прислушивается к мнению других. Обучение с использованием информационных и коммуникационных технологий является визуальным, информативным и интерактивным, что может сэкономить время учителей и учащихся в классе, позволить учащимся работать по своему усмотрению и помочь учителям и учащимся работать вместе в группах или индивидуально для анализа и оценки результатов обучения.

Использование информационных и коммуникационных технологий направлено на повышение качества образования. У учащихся развивается духовное, социальное и культурное мышление. Компьютеризация преподавания русского языка в школах меняет способ его функционирования и, прежде всего, его эффективность.

Во-первых, компьютер может хранить в своей памяти большое количество материалов, своевременно находить, обрабатывать, сравнивать и восстанавливать необходимую информацию.

Во-вторых, и это самое главное, компьютер ведет диалог с учеником. Он дает обратную связь, компьютер может быть "собеседником", он отвечает за работу каждого учащегося и оценивает его ответы.

В-третьих, использование компьютеров расширило образовательную информацию.

Вы можете использовать графику, анимацию и звук, то есть все современное видео оборудование.

В-четвертых, использование компьютеров может повысить интерес учащихся к этому предмету. Это может помочь вам сосредоточиться на наиболее важных аспектах материала, который вы активно читаете.

Требования, предъявляемые к сегодняшнему уроку, должны быть выполнены учителем. В ходе урока учителя должны выбирать методы, которые позволяют учащимся проводить исследования, а не представлять материал в готовом виде. Только так учащийся может стать по-настоящему самостоятельной личностью. Мудрые слова великого китайского философа Конфуция: "Я забыл то, что слышал, я помню то, что видел, и я понимаю, когда я это делаю" подтверждают это. Следовательно, в классе использование интерактивных методов обучения, а также моральные качества учащихся формируют страсть к знаниям и искусству. Благодаря индивидуальной, парной и групповой работе, учащиеся становятся более активными и помогая друг другу, могут участвовать в уроке, выражать свои мысли. Сами слабые ученики используют интерактивные методы обучения с помощью игровых элементов. Учителя-новаторы считают, что урок должен мотивирован сердцем ученика, а не учеником.

В заключение следует отметить необходимость использования новых методов обучения русскому языку в связи с ускорением процесса обучения. Это не означает, что предыдущие методы не должны использоваться. Опять же, это закладывает основу для разработки методологии.

ОҚУШЫЛАРМЕН ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫН ЖҮРГІЗУДІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Жумадилова Мая Боранкулқызы
42 орта мектебі, Тараз қ.

Андатпа

Мақалада оқушылармен зерттеу жұмыстарын жүргізудің маңыздылығы, олардың бойында ізденімпаздық, жаңашыл, талдау, зерттеу т.б. сол сияқты құндылықтардың шешуші жолдарымен зерттеу жұмыстарды жүргізудің танымдық сипаты қарастырылады.

Тірек сөздер : Зерттеу, оқушы, жаңашыл, бақылау, әдіс- тәсілдер

Әлемдік бірлестікте жаңа тенденциялардың дамуына байланысты білім беру жүйесі маңызды ресурс болып келеді. Бұл таңда оқушылардың өз бетінше білімдерін толықтыру, жаңа білімдерді алу тәсілдерін үйрету міндетіне көп мән беріп келеміз. Мұндай жағдайда өзекті мәселенің бірі — өзгермелі әлеуметтік және экономикалық жағдайда өмір сүруге дайын ғана емес, қоршаған ортадағы белсенді қатынасын байқатып, оны жақсартуға ықпал ете алатын, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Осыған байланысты жеке тұлғаның алдына мындай талаптар қойылып тұр: креативтік, белсенділік, ой-өрісінің кеңдігі, шығармашылық әрекетке қызығушылығының басымдылығы. Мұның өзі баланың жеке қабілеті мен қоғамдық белсенділігін дамытуға жол ашуды, жастардың арасынан дарындыларды бөліп алып, оларды ерекше түрде жетілдіруді талап етеді[1]. Баланың бойында дарындылықпен пен ізденімпаздықты, шығармашылық пен танымды жетілдіру үшін оларды мазалап жүрген сұрақтардың шешімін табуға және оны айқындайтын факторлардың айқындылығын қарастыру мүмкіншіліктерін талдауды үйреніп, нәтижемен жұмыс жасауға үйрету болып табылады. **Зерттеу дегеніміз**- қандай да болмасын сұрақтарға жауап беру үшін қарапайым анықтамаларды

түсіндіру, іздену, шешімін табу, дерек көздерді қарай отырып дәйектемелер табу, дәлелдемелер келтіру, әр түрлі бағыттағы нәтижелерді талдай отырып оңтайлы ортақ қорытындыға келу және нәтижеге жету арқылы ондағы жетістіктер мен кемшіліктерін, себеп салдарын анықтай білу болып табылады[2].

Зерттеуші болу- бұл баланың әркілы нәрсеге қызығып оның түпкі көрінстерін іздеу, білімге деген құштарлық, шешім табуға талпыныс, өз бетінше тәжірибе жасауға бейімделу- баланың барлық даму процесінде көрініс табатын құбылыс. Әр түрлі зерттеу әдістерін қолдану және тың айналадағы (ата-ана, достары, мұғалім) нәрсемен айналасу оқу үрдісінде қызығушылықты тудырып, өз ісіне деген сүйіспеншілігі артатындығын бақаймыз. Б.Момышұлы: «Зерттеп білмейінше зерттер білу де, істей алу да мүмкін емес»- деді[6]. Оқушының өз бетінше ізденуі жеке құндылықтарын қанағаттандырып, сұраққа жауап іздеуге септігін тигізеді. Сонымен қатар, өз бетінше зерттеу жұмыстарын жүргізу интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін, ойлау және зерттеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Оқушы әркілы пәндік, қосымша, арнайы т.б. зерттеу жұмыстарын жүргізе отырып, олар қоршаған ортаны тани алады, берілген материалды немесе жаңа білімді дайын күйінде қабылдай бермей, өзінің ізденіс, талпыныс нәтижесінде ала алады[3]. Осы орайда төмендегідей көрсеткіштерді анықтай алады;

Зерттеу жұмысының жалпы жүйесінің негізгі кезеңдері:

- Мәселенің өзектілігін, мақсат- міндеттерін анықтау (болашақ зерттеулерді анықтау, проблемаларды іздеу);
- Зерттеу объектілерін (нысана) анықтау (негізгі сұрақтарды қою);
- Зерттеу жолдарын, әдіс- тәсілдерін таңдау (зерттеу саласын белгілеу);
- Шешім қабылдау әдістерін анықтау және жүйелеу (зерттеу әдістерін таңдау);
- Дерек көздерін іздеу;

Зерттеудің жүйелі жүргізілуін анықтау;

- Зерттеу тақырыбы бойынша ақпаратты жинақтау, жүйелеу, талдау (алған білімді есепке алу);
- Жинақталаған материалдарды талдау және қажетті ұсыныстарды қабылдау; (белгілі бір әдістерді қолдану,материалдар жинағы);
- Нәтиже бойынша қорытынды талдау, ұсыныс, шешу жоарыны анықтау (зерттеу нәтижелері бойынша негізгі ұғымдарды анықтау, хабарлама дайындау)
- Презентация жасау (баяндама), (зерттеу нәтижелерін құрбыларына баяндау, сұрақтарға жауап беру).

Осы орайда оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптастыру әсер етеді:

- Оқушының пәндік біліміне;
- Проблемалық бағдарлап оқыту дағдысына;
- Жан-жақты талдау және анализ жасай білуіне;

Зерттеу тақырыбына байланысты оқушылардың зерттеу жұмысы барысында кездесетін қиындықтар. Олар:

- Уақыт тапшылығы;
- Материалдардың қолжетімсіздігі;
- Әдістемелік қордың жеткіліксіздігі;
- Ұйымдастыру кезінде қолдаушылардың жоқтығы;
- Сенімсіздік тудырып ,орта жолда қызығушылықтың жоюлуы;

Мысалы: Зерттеу жұмысының бір түрін алсақ, яғни оқушылардың жоба жасау жұмыстарын қарастыратын болсақ, обалық оқудың теориялық И.П. Шамованың пайымдауынша:

- Оқушының негізгі физиологиялық психологиялық функцияларының бірізді дамуына ықпал ету;
- Бастапқы білімнің әртүрлі жағдайда қолданылуы
- Оқушылардың шығармашылық деңгейін дамыту;
- Білім беру үдерісінде оқушылардың мотивациясын арттыру т.б.

Оқушы зерттеу барсында шығармашылығының нәтижесінен ғана емес, сонымен бірге өте шығармашылық, зерттеу үдерісінен ләззат алуға тиіс.

Оқушының зерттеушілік әрекеті тұлғаны толық қамтитын кіріктірілген білім кешені болып табылады. Иә, бұл жағдайда оқушының өз білімін шығармашылық жұмыс арқылы бақылап, оны жаңа идеялармен толықтыруы басты мәселе болып табылады[4].

Негізнен ғылыми зерттеу жұмыстары – бұл ғылыми әдістерді пайдалана отырып, кез-келген объект пен субъект туралы жаңа білімдерді қалыптастырумен аяқталатын объектілермен жүйелі және мақсатты түрде танысу болып табылады.

Осыған негіздей отырып, оқушы мен ұстаз қызметінің ең күрделі түрі – ұйымдастыру қызметі. Оқушының танымдық белсенділік оқушы үшін рефлексия (репродуктивті) және өзгеру (шығармашылық) бағытында болуы қажет. Оқушылардың зерттеу кезінде қолдылатын әдіс тәсілдер арқылы жүзеге асады. Көбінесе танымдық деңгейі және шығармашылық қабілеттері жоғары өздігінен білім алуға тиіс. Яғни, мұндай дағдыға қалыптасқан баланың өзі мәселені анықтайды, оны өзі басқарады, өзі жүзеге асырады.

Әрбір оқушының бойында табиғат берген ерекше қабілетпен дарындылық болатынын білеміз. «Бұлақ көрсен, көзін аш» -дегендей, оқушының бойында дарындылықтың қалыптасуына көп жағдайда педагог қауымның кәсіби біліктілігіне және шеберлігіне тікелей байланысты екені анық. Яғни ұстаздардың қойылатын талап- оқушыларды пәнге қызықтыру, әдіс – тәсілдерді жандандыру, танымдық- логикалық қабілеттерін жетелдіретін жаңа технологияларды қолдана білу, проблемаларды өзбетінше шешуге дағдыландыру, санға емес сапаға жұмыс жасау жолдарын қарастыруғс машықтандыру болып табылады. Осыған байланысты қазіргі білім берудің маңызды міндеті баланы зерттеушілік әрекетке дайындау, оның зерттеушілік білімі мен дағдысын қалыптастыру болып табылады. Әлемдегі заманауи қағидат оқушының болашағына дұрыс таңдау жасауға, ұтымды шешім қабылдауға, өміріндегі өзгерістер ағынына икемді болуға байланысты өмір салты өзгертіп отыруды ұсынады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- 1.Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті бастауыш білім берустандарты
2. Жексенбаева У.Б. «Педагогикалық технологияны зерттеу» (бастауыш сыныпқа арналған)
3. Жексенбаева У.Б. «Мектептің ғылыми-зерттеу қызметін ұйымдастыру»
4. Жексенбаева У.Б. «Мен дәптерді оқуды үйреніп жатырмын».
5. «12 жылдық білім» республикалық ғылыми-әдістемелік және ақпараттық-сараптама журналы.
- 6.<https://bilim-all.kz/tag/thoughts?tag=>

Бастауыш сыныптағы экономикалық мазмұнды есептер арқылы оқушылардың кәсіпкерлік негіздерін қалыптастырудың ғылыми теориялық негіздері

Ибрагим Лаура Серикқызы

Байназарова Тұрсынай

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы қ.

Жобаның мақсаты:

экономикалық мазмұнды есептер арқылы бастауыш сынып оқушыларының кәсіпкерлік негіздерін қалыптастыруды теориялық тұрғыда негіздеп, әдістемесін тәжірибеде тексеріп, ұсыныстар беру

Жобаның міндеттері:

- бастауыш сыныпта оқушыларының экономикалық мазмұнды есептер арқылы кәсіпкерлік негіздерін қалыптастырудың теориялық негіздерін анықтау;
- экономикалық мазмұнды есептер арқылы бастауыш сынып оқушыларының кәсіпкерлік негіздерін қалыптастырудың педагогикалық шарттарын айқындау;
- бастауыш мектепте экономикалық мазмұнды есептер арқылы бастауыш сынып оқушыларының кәсіпкерлік негіздерін қалыптастырудың әдістемесін тәжірибеде тексеріп, ұсыныстар беру
- **Жобаның жаңалығы:**
- бастауыш сыныпта оқушыларының экономикалық мазмұнды есептер арқылы кәсіпкерлік негіздерін қалыптастырудың теориялық негіздерін анықталды;

- экономикалық мазмұнды есептер арқылы бастауыш сынып оқушыларының кәсіпкерлік негіздерін қалыптастырудың педагогикалық шарттарын айқынданды;
- бастауыш мектепте экономикалық мазмұнды есептер арқылы бастауыш сынып оқушыларының кәсіпкерлік негіздерін қалыптастырудың әдістемесін тәжірибеде тексеріліп, ұсыныстар берілді.

Жобаның практикалық мәнділігі:

- экономикалық мазмұнды есептердің бастауыш сынып оқушыларының кәсіпкерлік негіздерін қалыптастыру мазмұны жасалды.
- эксперименттік жұмыстың нәтижесі қорытындыланды.
- Қазіргі таңда оқушылардың жалпы математикалық функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, математика сабақтарында алған білім, дағдыларын өмірде тиімді қолдануға үйретуге күнделікті өмірде кездесетін мәселелерді шешуге математика пәнінің мазмұнына күнделікті өмірмен байланысты есептерді кіріктіру арқылы дамыту, зияткер, рухани, адами тұрғысында дамыған, әлемдегі әлеуметтік өмірге бейімдеу міндеттері көзделген. [1]

Елбасымыз Н. Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауында «Ұлттық бәсекелестік қабілеті бірінші кезекте оның білімдік деңгейімен айқындалады» деп айтылған. Егемендік алған тәуелсіз Қазақстанның әлемдік өркениетке жетудегі бірден-бір дара жолы- білім жүйесі. Орта мектеп- білім жүйесінің ең басты буыны. [2] Орта мектепте қаланған білім негізі оқушының болашағына жол ашады. Білім беру жүйесін жаңартуға Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында ерекше атап өтсе, «Қазақстан-2050» стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдауында білім беру саласындағы басымдықтарды қадап айтты. Білім беруді жаңарту оқушы білімін ғана емес, оларды қолдану дағдыларын, атап айтқанда функционалдық сауаттылығын қалыптастырады. [3]

Адамзат дамуының қай кезеңінде болмасын тәрбиенің тиімділігін жетілдіру ісі жүзеге асырылып келді. Бұл істі жүзеге асыру үрдісі әрбір қоғамдағы мемлекет қажеттігіне бағындырады. Өйткені мемлекет қажеттігінің орындалуы оның экономикалық күш қуаты мен саясатына тәуелді екендігі белгілі. Олай болса тәрбие тиімділігінің ең басты шарты мемлекет мүмкіндігінен туындайтын қажеттікке сай тәрбиенің мақсатын нақты анықтау болып табылады. [4]

Жалпы адамзаттық тұрғыдан қарағанда тәрбие мақсаты - әрбір тұлғаны әржақты және жарасымды етіп тәрбиелеу. [5]

Қоғам дамуының белгілі сатысында педагогикалық, философиялық ой –пікірлер пайда болып қалыптаса бастады. Тәрбие беру мақсатын анықтау ең басты мәселеге айналды. Осыған орай, балаларға білім мен тәрбие берудің негізгі жолдары белгіленеді, тәрбиелік іс-әрекеттердің мазмұны анықталады, білім беру мен тәрбиені ұйымдастырудың нақтылы мәселелері мен әдістері қарастырылады. [6]

Педагогика ғылымы тәрбиенің мақсатын жеке адамды жан-жақты дамыту, әділетті қоғамды өз қолымен құратын және оны қорғай алатын етіп тәрбиелеу деп қарастырады. Тұлғаны жан - жақты жетілдіріп, дамыту деген ұғымды оқу мен практикалық еңбектің тікелей байланысы, дененің және ақыл-ой дамуының біртұтастығы деп түсінуге болады.

Адам баласының жарқын болашағы толығымен жас ұрпақты тәрбиелеу ісіне байланысты. [7] Мектепте тәрбиенің басты міндеттері – теориялық білімді еңбекпен, өмірмен байланыстыра жүргізу, оқушыларды еңбек тәрбиесіне баулу, экономикалық, экологиялық біліммен қаруландыру, кәсіптік бағдар беруге тәрбиелеу. [8] Олай болса, әрбір азамат, тәрбиеге тікелей қатысы бар адамдар, ұйымдар мен мекемелер тәрбиенің мәніне, міндеттері мен мақсатын жете түсінуі қажет. Осыған орай, тәрбиенің негізгі мақсаттары: а) оқушылардың дүниеге көзқарасын қалыптастыру; ә) тұлғаның рухани және дене қабілеттерін жан-жақты дамытып, эстетикалық талғамдары мен сезімдерін қоғамның талаптарына сай тәрбиелеу[9].

Тұлғаны барлық жағынан дамытып тәрбиелеу, жас ұрпақты қоғам құрылысына белсене қатысуға әзірлеу міндеттері мектеп арқылы жүзеге асырылады.

Тәрбиенің жалпы мақсатын жүзеге асыру ең алдымен тәрбие бөліктерін байланыстырып шешуді талап етеді. Тәрбиенің құрамды бөліктері: ақыл-ой тәрбиесі, құлық тәрбиесі, еңбек тәрбиесі, экономикалық және экологиялық тәрбие, эстетикалық және дене тәрбиесі т.б.

Тәрбиенің құрамды бөліктерінің бірлігі мен өзара байланысының нәтижелі болуы ең алдымен мұғалімнің шеберлігіне байланысты.

Тәрбиенің басқа салаларымен тығыз байланысты тәрбиенің түрі экономикалық тәрбие. Экономикалық тәрбиенің негіздері еңбек тәрбиесінде жатыр. Оқушының еңбекті қажетсінуді, еңбексүйгіштігін, қоғамдық еңбектегі белсенділігін, саналы еңбек тәртібін және басқа да моральдық сапаларын қалыптастыру экономикалық тәрбиенің алғышарттары болып табылады.

Кәсіпкерлік негіздерін қалыптастыру деп оқушыларды экономикалық білімдер негіздерімен қаруландыру, қоғамның экономикалық саясатын ұғындыру өндіріс, айырбас, бөлісу және тұтыну шеңберіндегі негізгі экономикалық қатынастарды тәжірибеде меңгерту деп түсінуге болады[10].

Қазақстанның дүниежүзілік білім кеңістігіне енуі бүкіл оқу-тәрбие жүйесіне жаңа талаптар қояды. Республикамызда экономикалық бағдарлама енгізіліп, жастар экономиканы терең игеруге, нарықтық экономика саясатын түсінуге, бағалауға және оған ойдағыдай қатысуға бағыт алуда. Жалпы білім беретін мектептердегі мұғалімдерге «тренинг» семинар ұйымдастырылып, экономика пәнінің мұғалімдері даярланып жатыр. Қолданбалы экономика пәні бойынша семинарда екі мыңнан астам мұғалім білімін жетілдірді.

Жыл сайын 300 мың бала мектеп бітіріп, жолдама алады. Осылардың көпшілігі өз бетінше шешім қабылдап, дербес әрекет етуге дайын емес. Әсіресе қазақ жастарының арасында әрекетсіздік басым. Демек, бұл көзқарас түбегейлі өзгертіліп, нарықтық қатынасқа бейімдеу ісі бастауыш сыныптан бастап жүргізілуі тиіс.

Бастауыш сынып оқушыларына экономикалық тәрбие беру саласында шетелдерде белгілі бір дәрежеде тәжірибе жинақталған, біз олардың жекелеген жағымды жақтарын өзіміздің теориямыз бен практикамызда қолдану мақсатына тоқталмақпыз.

Дамыған капиталистік елдерде экономикалық тәрбиенің бай тәжірибесі бар екені белгілі. Бастауыш мектептің өзінде балаларды экономикалық білім негіздерімен таныстырып, қазіргі заманғы өндіріс пен мамандықтар туралы түсінік береді.

АҚШ-та экономикалық тәрбие беру мәселелеріне XX ғасырдың алпысыншы жылдарында айрықша назар аударыла бастады. Американ экономистері, педагогтері мен өкімет ұйымдары өздерінің істерін, бизнесін дұрыс басқару үшін барлық адамдарға өте-мөте қажет негізгі экономикалық түсініктер мен дағдылар өнерін меңгерудің, сондай-ақ азаматтың саясатқа жауаптылықпен қатысуының және қоғамның жалпы игілігін қолданудың зор маңызы бар екенін түсіне отырып, бүкіл халықтың экономикалық сауаттылығын алдыңғы орындардың біріне қойды. Американ мамандарының пікірі бойынша, экономикалық білім беру бастауыш мектептің бірінші сыныбынан басталып, балалардың жыныстық және жас, этникалық және мәдени ерекшеліктері ескеріліп, олар мектеп бітіргенге дейін жүргізілуі керек.

Экономикалық білімді тарату үшін қолда бар барлық құралдар: сабақтар, әңгімелесулер, консультациялар, конференциялар, зертханалақ сабақтар, зерттеу әдістемелері қолданылып, экономикалық тәрбие беру жөніндегі журнал шығарылады, мұғалімдерге арналған курстар ұйымдастырылады, әдістемелік материалдар таратылады, теледидар кеңінен пайдалынады. Алайда, негізгі міндет мектепке жүктеледі.

Чехия, Венгрияда, Болгарияда, Германияда балалар еңбекке ерте араласады, олар ата-аналарымен бірге мемлекеттен жалға алған жеке қожалықтарда жұмыс істейді, ол шаруашылықтар бай және жұмыс қолына өте зәру болады. Балалар сөз жүзінде емес, іс жүзінде ерте жастан еңбек етуге тартылады, шаруашылық қамына, экономикаға ден қойып, жұмысты шығын емес, пайда әкелетіндей етіп ұйымдастыруды үйренеді. Егер балалар жеке қожалықтарынан басқа жерде еңбек етсе, онда олар істеген жұмысы үшін ақша алады. Тапқан ақшасын өз бетінше жұмсай отырып, өз кірісі мен шығынын жоспарлауды, қажеттіліктерін мүмкіндіктерімен үйлестіруді үйренеді. Ерте жастан еңбекке баулу отбасы мен ел экономикасына үлес қосып жүрген балалардың жеке тұлға ретінде дамуына игі ықпал етеді. Бірқатар елдердің әлеуметтік-экономикалық саясатында әркімнің өз еңбегінің түпкі нәтижесіне қызығуына мән береді. Басты нәрсе – адам мүддесін қоғам мүддесімен ұштастыру, оларды бір-біріне қарсы қойып алмау. Әрбір жеке азаматы дәулетті болған сайын халық шаруашылығы да бай бола түседі деп септеледі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының «Қазақстан - 2050» стратегиясы //Егемен Қазақстан-2012–желтоқсан https://www.akorda.kz/kz/official_documents/strategies_and_programs

2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы //Егемен Қазақстан - 2011 – 24қазан.
<http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1100000487>
3. Мемлекет басшысы Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауы. //Егемен Қазақстан-2012-5қазан https://www.akorda.kz/kz/addresses/addresses_of_president/memleket-basshysy-nanazarbaevty-n-kazakstan-halkyna-zholdauy-2018-zhylgy-5-kazan
4. Атоев Н.М. Педагогическое условие экономического воспитания старшеклассников. - Москва, 2002. -138с.
5. А.А.Сайпов “Экономическое образование учащихся” СПб:Изд-во С. Пет.ун-та, 2003г
6. Есенжолов Е.К. Экономическое воспитание учащихся старшеклассников в ходе решения задач с практическим содержанием. -Алматы, 2006.-213с.
7. Львов Д.С. Роль государства в управлении научно-техническим развитием // Маркетинг. — 2005. — № 3. — С.3-16.
8. Құтпанабаев Ә.. Оқушыларға экономикалық білім беру негіздері. // Қазақстан мектебі 2001, №10
9. Жанбөбекова М.З.. Ұлттық мектептерде экономикалық білім беру. А, 2000
10. Әубакиров Я.Ә.Экономикалық ілімнің тарихы.-Алматы,1997.-268-280б.
11. Савина Е.В.Формирование базисных элементов экономики младших школьников в учебном процессе. - Дисс. ...канд. пед.наук.-Челябинск,1999г.
12. Васильев Ю.К.Экономическое образование и воспитание учащихся. - М.:Педагогика,1983.
13. Алтынсарин Ы.Өнер – білім бар жұрттар.-Алматы:Жалын,1991.-240б.
14. Неустроев А.Н. Экономическое воспитание в педагогическом наследии а.с. макаренко // Современные наукоемкие технологии. – 2015. – № 12-4. – С. 699-703
15. Сухомлинский В.А. 'О воспитании' - Москва: Политическая литература, 1982 - с.270
16. Аменд, А.Ф., Васильев, Ю.К., Вульф, Б.З. Экономическое воспитание учащихся. - М., 2008 - 419 с. 2.3 Бажина, О.В. Формирование основ экономической культуры младших школьников в учебной деятельности. - М., 2002 - 217 с.
17. Экономика: учеб.-метод. пособие по направлению подготовки 08.03.01 «Строительство» / А.А. Малышев. – Пенза: ПГУАС, 2015. – 116 с.
18. Основания экономики, Монография, Мельников В.А., 2015.
19. Фридман, А. М. Основы экономики, менеджмента и маркетинга предприятия питания: Учебник / Фридман А.М. - М.:ИЦ РИОР, НИЦ ИНФРА-М, 2019. - 229 с
20. Сатаров А.Х. «Экономическое воспитание подростков в процессе общественно полезной деятельности. (На материале шк. и семьи) : автореферат дис.... кандидата педагогических наук : 13.00.01» — Сатаров А.Х.. Издано: (1989).
21. Сергеев, И. В. С32 Экономика организации (предприятия): учебник и практикум для прикладного бакалавриата / И. В. Сергеев, И. И. Веретенникова. — 6-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2017
22. Кулакова Н.Б. Экономическое воспитание учащихся 4-7 классов сельской школы в процессе их подготовки к сельскохозяйственному труду : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.01. - Горький, 1985. - 185 с.
23. Экономика, организация и управление предприятием. Зайцев Н.Л. 2-е изд., доп. - М.: 2008. — 455 с.
24. Ермоленко М. Н. Экономическое воспитание сельских старшеклассников в процессе подготовки их к труду в новых условиях хозяйствования: Автореферат дисс. ...канд. пед. наук. - Казань.
25. Кураков Л. П. Экономическое образование и воспитание школьников. - М.: Просвещение, 1981. - 83 с.
26. Райзберг Б. А. Введение в экономику: Учебное пособие для общеобразовательных школ, лицеев, гимназий, колледжей. - М.: Новая школа, 1993. - 195 с.
27. Рябинин Н. П. Педагогические условия экономического воспитания учащихся старших классов: Автореферат дисс. ... канд. пед. наук: - Челябинск, 1984. - 21 с.
28. Мурадова Н.С. Теоретические основы формирования социально – экономической культуры личности в системе непрерывного образования:Монография.-М.:Орел, 2005г.
29. Сагадиев К.А., Тазабеков К.А. Экономические реформы в Казахстане: Некоторые подходы

- к концептуальному обновлению// Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан. - 1995.
30. Шемякин Б.П. Экономическое воспитание школьников. // Вопросы теории и методики. - М.: Педагогика – 1986г.
 31. Сасова Ц. А. Теория и практика экономической подготовки школьников к труду в новых условиях хозяйствования: дисс. ... докт. пед. наук. - М., 1989. – 320с.
 32. Товстик В.А. Экономическое воспитание старшеклассников во взаимодействии школы, семьи и общественности: Автореферат дисс. ... канд. пед. наук. - М., 1987. - 19 с.
 33. Землянская Е.Н. Экономическая подготовка как средство социализации младших школьников. - Автореф. дисс. ... д.п.н., - М., 2003.
 34. Боечко Н.И. Экономическая культура: проблемы и тенденции развития. - СПб: Изд-во С.-Пет. ун-та., 2005.
 35. Құтпанбаев Ә.. Оқушыларға экономикалық білім беру негіздері. // Ізденіс 2003
 36. Сембаев А. И. Школы Казахстана на новом этапе развития. - Алматы, 1962. - 282 с.
 37. Киселев Ф. М., Суханов А.О. Экономика и воспитание. - М.: Знание, 1987. - 64 с.
 38. Асанова Г.. Экономикалық жүйе түрлері. // Қазақстан мектебі 2003, №7
 39. Шадрин С.З. Экономическая культура работника: социально – философский аспект. - Автореф. дисс. ... канд. пед. наук. - Омск, 2003г.
 40. Тұрсынбаева С. Бастауыш сынып оқушыларының экономикалық тәрбиенің психологиялық-педагогикалық негізі. // Абай ҚазҰПУ Хабаршысы 2006, №1
 41. Сарыбеков М.Н. Теория и практика экологической подготовки будущего учителя начальных классов. Алматы, "Гылым.", 1997, 180 стр.
 42. Мүсілімов Ә. Оқушыларды еңбекке тәрбиелеуде экономикалық білім берудің маңызы. "XXI ғасыр - жастарға білім беру мен тәрбиелеудің жаңа дәуірі" халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары, Алматы, 2003, 83-87 б.
 43. Нисумчик А.С. Экономическое воспитание в сельской школе. - М.: Просвещение, 1989г.
 44. Боечко Н.И. Экономическая культура: проблемы и тенденции развития. - СПб: Изд-во С.-Пет. ун-та., 2005г.
 45. Куранов Л.П. Экологическое образование и воспитание школьников. - 2- изд. доп. и перераб. - М. Просвещение, 1987. 144 с.
 46. Васильев, В. П. Экономика: учебник и практикум для академического бакалавриата / В. П. Васильев, Ю. А. Холоденко. — 2-е изд., испр. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2019
 47. Китов А.И. Экономическая психология. М.: Экономика, 1987. - 303 с.
 48. Әкімбеков С., Баймухаметов А.С., Жанайдаров У.А. «Экономикалық теория», оқу құралы, Астана, 2002 ж.

БІЛІМ АЛУШЫЛАРҒА ДОМБЫРА МЕН АҒАШ ҚАСЫҚ АСПАПТАРЫНДА ОЙНАУДЫ САНДЫҚ ФОРМАТТАҒЫ ТӘСІЛМЕН ҮЙРЕТУ

Исмакулова Айнур Тангатовна

И. Трубицын атындағы №17 мектеп – гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Аңдатпа: Ұсынылып отырған үздік инновациялық жоба музыка пәнінде білім алушылардың қазақ музыкасының алтын қорындағы күйлерді жедел үйренуіне жағдай жасау мақсатына негізделген. Сондай-ақ, 45 минуттық сабақ барысындағы теориялық тұжырымдарды практикамен ұштастыру арқылы білім алушылардың сабаққа деген ынтасын ашу мақсаты да қарастырылған. Үздік инновациялық жобаның негізгі мәні - музыка пәніндегі сабақ барысына 10 минуттық «шығармашылық бөлімді» кіріктіру арқылы диттеген мақсатқа қол жеткізу. Күтілетін нәтиже – білім алушылардың музыка пәні арқылы домбырада, сонымен қатар ағаш қасық аспабында ойнауды үйренуі. Білім алушылар «Домбыра» аспабында ойнауды үйрену

арқылы өздерінің бойына ұлттық құндылықтарды сіңіріп, патриоттық сезімі оянса, «Ағаш қасық» аспабын үйрену арқылы жан-жақтылыққа тәрбиеленеді. Үздік инновациялық жоба негізі соны меңзейді.

Кілт сөздер: музыка, сандық тәсіл, күй, теория, практика, домбыра, педагогикалық идея, инновация.

Аннотация: Целью предлагаемой педагогической идеи является создание условий для ускоренного изучения учащимися кюев золотого фонда казахской музыки на уроках предмета. Также предусмотрено повышение мотивации учащихся к занятиям путем сочетания теоретических выводов с практикой в ходе 45-минутного занятия. Реализуется педагогическая идея через интеграцию 10-минутной «творческой части» в ход урока по музыке. Ожидаемый результат - учащиеся будут уметь играть на музыкальных инструментах: домбре и ложках. У учащихся через обучение игре на инструменте «домбра» прививаются национальные ценности, пробуждается чувство патриотизма, через обучение игре на ложках развивается музыкальность, разносторонность. Эти ключевые приоритеты составляют основу педагогической идеи.

Ключевые слова: музыка, система счисления, күй, теория, практика, домбра, педагогическая идея, инновация.

Abstract

The article touched upon the idea of the role and importance of digital technologies in the field of education. In accordance with the process of time, such questions were raised as what advantages digital education enjoyed, whether teachers were able to meet modern demands. Conclusions were also made about the use of digital learning technology in the music discipline in accordance with personal experience, about ways to find effective methods and techniques. The main purpose and objectives of the article is to make sure that it is possible to achieve an effective result by defining the features of the use of digital technologies in music teaching. To this end, the final conclusion in the article, which opened the way to the research: mastering modern techniques

Keywords: digital society, education, musical subject, concept, modernity, teacher's personality, digital learning technologies, student

Тезис

Үздік инновациялық жобаның негізгі мақсаты: музыка пәнінде барлық білім алушылардың домбыра аспабын үйреніп шығуына жол ашу.

Үздік инновациялық жобаның негізгі міндеті: Ұлттық аспабымыз – домбыраны кеңінен насихаттау.

Үздік инновациялық жобаның өзектілігі: музыка пәнінде сабақ беруді жаңа деңгейге көтеру. Сол арқылы білім алушылардың патриоттық сезімін қалыптастырып, тереңдетіп, сабақ барысында теория мен практиканың тепе-теңдігін назарда ұстау.

Үздік инновациялық жобаның жаңашылдығы: музыка пәнінің төрттен бір бөлігін «шығармашылық кезеңмен» қамтып, «сандық тәсіл» арқылы білім алушыларға домбыра аспабын үйрету.

Күтілетін нәтиже:

- Домбыра аспабына қызығушылығы, оны үйренуге ынталары оянады;
- Білім алушылар музыка сабағында алған білімдерін күнделікті тұрмыста пайдалана алуға, өз беттерімен домбыра тартуға, білім қорларын молайтуға, «сандық тәсіл» арқылы кез келген күйді ойнап кете алады;
- Ағаш қасық аспабын меңгеріп, музыка ырғағына ілесіп ойнайды;
- Байқауларға қатысу үшін талпынады;
- Халықтың мәдениеттің мұрасы «домбыраны» меңгерген және өмірлік тәжірибеде қолдана білетін, рухани толысқан тұлға ретінде қалыптасады.

Кіріспе

Қазіргі таңдағы технологиялардың жедел дамуы мен жаһандық кезеңнің білім саласына тигізіп жатқан ықпалынан бастағым келіп отыр. Қай саладағы маман иелерінен сұрасақ та әлемдегі қарқынды өзгерістер «бәсекеге қабілеттілікті» талап ететіндігін сөзсіз мойындайды. Әрине, бұл білім саласындағы біздей мұғалімдерді де айналып өтпейді. Сондықтан, кез келген мұғалім өз ісінің нәтижелі, беріп жатқан сабағының мазмұнды болуы үшін үнемі ізденісте болуы шарт. Ал ол ізденіс тың идеялардың жарыққа шығуына жол ашады. Мен де музыка пәнінің

мұғалімі ретінде оқушылардың музыка пәніне деген ынтасын ашу, нәтижелі білімге деген ұмтылыстарын нығайту мақсатында көп іздендім. Нәтижесінде өз тарапымнан – музыка пәнінің төрттен бір бөлігін «шығармашылық бөлімге» арнауды ұсынамын. Сондай-ақ, ол жай ғана «шығармашылық бөлім» деген атауға ие болмай, тандап алынған кезеңде білім алушыларға домбыра және ағашқасық аспаптарын «сандық тәсіл» арқылы үйрету негізіне айналуы – басты қағида.

Мен ұсынып отырған «педагогикалық идеяның мақсаты қандай?» екендігін түсіндіре кетейін. Кез келген музыка пәнінің мұғалімі 45 минуттық сабақ барысының 10 минутын «шығармашылық бөлім» ретінде қарастырып, сол уақытта ұлттық аспабымыз домбыраны «сандық тәсіл» арқылы үйрету білім алушылардың музыка пәніне деген қызығушылықтарын жаңа деңгейге көтере алады. Онымен қоймай:

- Барлық білім алушының ұлттық аспапта ойнай алуына жол ашу;
- Білім алушылардың бойында патриоттық тәрбие қалыптастыру және дамыту;
- Білім алушылардың жан-жақты болып қалыптасуына ықпал ету;
- Ұлттық бай музыкалық мұраларымызды дәріптеу;
- Музыка пәнінің қызықты әрі мазмұнды өтуін қамтамасыз ету сынды мақсаттарға қол жеткізе алады.

Негізгі мәселе. Қазіргі уақытта музыка пәнінің бағдарламасында білім алушылардың аспаптарды меңгеруіне бағытталған арнайы әдістеме немесе бөлім жоқтың қасы деп айтса да болады. Музыка сабағы – буыны қатпаған жас 5-6 сынып білім алушылары үшін тек ән айтып, теориямен ғана шектеліп өткізе салатын сабақ емес. Бұл сабақ – мықты тәрбие құралына да жатады. Себебі білім алушыларды белгілі бір тәртіпке шынайы бағындыра білу, ұйымдасып бірге жұмыс жасай алуы, мазмұнды өнер көрсетуі, әрбір білім алушының ішінде жатқан жасырын таланттарын ашуына септігін тигізуі, тұйық келген баланың өзін аша білуі, барлығы осы аталмыш пәнде дұрыс әдіс-тәсілдер қолданылған жағдайда жүзеге асырылады. Ол өзімнің ұстаздық еткен жылдардағы тәжірибемде дәлелденген дүние.

Музыка сабағындағы басты назар тәрбиеге ауады. Олай деуге себеп – көп ұлтты мектептерде өзге ұлттың білім алушылары жиналған сыныптарда музыка сабағындағы әр ұлттың аспаптарымен, өнерімен, музыкасымен таныстырылуы. Бұл білім алушылардың музыка сабағына деген ынтасын ашуына алғашқы қадам десек те болады. Ал сол аспаптарды қолданып үйрете білу – білім алушылар арасындағы бірлікті күшейтетіні сөзсіз.

Музыка сабағында практикалық түрде қолдануға болатын аспаптарға домбыра, ағаш қасық, ұрмалы аспаптарды жатқызсақ болады. Қадір Мырза Әлі атамыз «Екі ішектің бірін қатты, бірін сәл-пәл кем бұра, нағыз қазақ-қазақ емес, нағыз қазақ – Домбыра» деп айтқандай, білім алушылардың еліне, жеріне деген сүйіспеншілігін арттыру үшін ата-баба қанымен дарыған, тарихтың талай аза сәттеріне куә болып, халықтың мұңын бойына сіңірген домбыраны үйретуден бастау қажет.

Музыка пәнінде домбыраны үйрету

Домбыра – әр үйден табылатын қолжетімді аспап болғандықтан көп оқушыларға үйрету мүмкіндігі де басым. Ауқымды мектепшілік іс- шараларға оркестр ретінде негізгі аспап ретінде топ қылып дайындап шығаруға да мүмкіндік көп. Сыныпта кем дегенде 5 алушының домбыраға икемі болады. Сол арқылы олардың қабілетін домбыра бағыты бойынша шыңдауға мүмкіндік туады.

Осы орайда «кәсіби музыкалық білімі жоқ мектеп білім алушыларына домбыраны қалай үйретеміз деген?» заңды сұрақ туады. Бұл сұрақтың жауабы: Сандық форматтағы ноталармен үйрету. Бұл жерде білім алушыларға мұғалімнің бағыттауымен домбыраның пернелеріне ыңғайластырылып істелінген сандық жүйені қолданамыз. Бұл тәсілдің тиімді жағы ұстаз бағыттауымен жүйелі түрде бір апта дайындықтан кейін білім алушы кез келген күйді осы тәсіл арқылы үйреніп кете алатынына толықтай сенімдімін.

Сандық тәсіл дегеніміз не?

Сандық жүйе арқылы домбыра үйрену тәсілінде қарапайым сандар қолданылады. Домбыра мойынында 19 перне бар, сол он тоғыз пернеге жеке-жеке сан береміз. Астыңғы және үстіңгі ішектегі сандары бірдей болады. Мысалы, халық әні «Еркем-ай» әнінің қайырмасын алар болсақ, ол нота түрінде былай болады:

Әрине, бұл ноталардан енді домбыра үйренгісі келген адамның ештеңе түсінбесі анық. Ал енді сандық тәсіл арқылы әнді жазып көрейік:

Еркем-ай

халық әні

П V П V П V П	П V П V П V П
- - - - -	- - - - -
4 7 7 7 7 4 5	5 9 9 9 9 5 7
- - - - -	- - - - -
5 5 5 5 5 5 5	7 7 7 7 7 7 7

П V П V П V П	П V П V П V П
- - - - -	- - - - -
4 7 7 7 7 4 5	5 9 9 9 9 5 7
- - - - -	- - - - -
5 5 5 5 5 5 5	7 7 7 7 7 7 7

Бұл жерде үйренуші өзі күнделікті көріп жүрген сандар арқылы домбыраны үйрене алады. Бұл нотаның түсіндірмесі:

$\frac{4}{5}$ 4 және 5 саны домбыраның үстіңгі және астыңғы ішегі екенін білдіреді.

Үстіңгі бөлікте 4 саны астыңғы ішектегі 4-пернені білдірсе, 5 саны үстіңгі ішектегі 5-пернені басу керек дегенді білдіреді.

Осы бөліктің үстіне қойылған п белгісі төмен қағысты білдірсе, v белгісі жоғары қағысты білдіреді, ал сандық нота мен қағыс арасында тұрған белгісі – нота ұзақтығын яғни жылдамдығын білдіреді [1].

Ағаш қасық – орыс халқының ағаштан көркемдеп жасалған күнделікті тұрмыс бұйымы. Ағаштан шығатын әсем дауысы кез келген әуеннің ырғағына үйлесіп кете алатындықтан оны

музыкалық аспап ретінде де қолдануға болады. Ал домбыра сапабын ойнауға аса бір икемі келмейтін балалардың қабілетін шетте ысырмай оларды орыс халқының аспабы - ағаш қасықтар арқылы музыкалық композициялардың ырғағына ілестіріп ойнату барлық сынып білім алушыларын түгелдей дерлік қамтуға керемет мүмкіндік.

Аспаптың арзан бағада тұруы, қолданудың оңайлығы оның басты артықшылығы болып тұр. Осы аталған әдіс-тәсілдерді мен іс жүзінде қолданып, көптеген өнер сайыстарында жүлделі орындарға ие болдым. Атап айтқанда, Алматы қаласында «Ғұмырдария» халықаралық байқауында ағаш қасық аспабынан құралған ансамбль дайындап, сол арқылы өнер көрсетіп бас жүлдені иелендік. Сырттай қарапайым болып көрінгенімен, тура осындай мәтінде өнер көрсеткеніміз дүйім жұртқа таң қаларлық жаңалық болды. Себебі тура осындай форматта осы уақытқа дейін өнер көрсеткен ешкім болмаған екен. Сол сәттен бастап ағаш қасықтан құрылған ансамбль аудан, облыс көлеміндегі атаулы деген өнер топтарының қатарына қосылды.

Қорытынды

«Өр бала жарық жұлдыз, жарқырауына жәрдем ет» деген Жүсіп Баласағұнның сөзі мұғалімдер қауымына арналғаны айдан анық екендігін айтқым келеді. Алдында отырған білім алушылардың қабілеттерін шыңдап, білімін арттыру үшін әр мұғалімнің өзіндік психологиялық білімімен қатар, оқытудағы әдіс-тәсілі қатар жүруі тиіс. Мен өзімнің сабақ беру барасындағы тұғырнамам, яғни әдіс-тәсілім ретінде «Сандық форматтағы ноталарды» айта аламын. «Сандық жүйеге» негізделген әдістің жетістіктерге жеткізуі – музыка пәнінің мұғалімдері үшін ортақ әдіске айналуы керектігінің белгісі деп білемін. Сол себептен де өз тәжірибемнен сүрінбей өткен «Сандық жүйе» әдісін аспапта ойнауды үйретудің тиімді жолы ретінде ұсынамын. Қорыта айтқанда, теориялық білімді практикада қолдануды, сабақта теория мен практикаға бірдей мән беруді басты назарда ұстауды дағдыға айналдыратын уақыт келді. Бұл дағды әсіресе әрбір музыка пәні мұғалімінің сабақтағы ұстанымына айналса ұтарымыз сөзсіз.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Домбыра ойнау оңай ма? Нәжімеденов Ж. (Қосымша әдістемелік құрал. Жетінші басылым) Алматы: «Өнер» баспасы, 2011. ISBN 978-601-209-054-3 Домбыра үйрену сандық ноталар жинағы авт: Битөре Әмірбекұлы

САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ-ТӘЖІРБЕНІ ЖЕТІЛДІРУДІҢ БАСТЫ КӨЗІ

Кожаметова Замира Рахметкуловна

Ғ. Мұратбаев атындағы гимназиясы, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Егеменді еліміздің алғышарттары өркениетті елдер қатарына көтерілуді міндет етсе, өркениетке жету үшін жан-жақты дамыған, рухани бай тұлғаны өсіруде ұстаздар қауымының алдына жаңа міндеттер қойылып отыр. Сол білім саласындағы міндеттерді жүзеге асыру үшін әр мұғалім күнделікті ізденіс арқылы барлық жаңалықтар мен өзгерістерді өз тәжірибесіне енгізіп отырады. Осы тұста оқушыға сапалы білім беруді мақсат тұтқан мұғалімнің өз сабақтарын оқушының идеясы мен білім-біліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастырылуын талап етеді. Ол мұғалімнің кәсіби құзыреттілігімен тікелей байланысты. Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі — оның жан-жақты білімімен, ұстаздық шеберлігімен, оқытудың жаңа әдістерін меңгерумен өлшенеді. Мұғалім өз кәсіби құзыреттілігін дамыту үшін үнемі ізденіп, сынып деңгейіне, оқушылардың жетістік деңгейіне, қолданатын әдіс-тәсілдеріне тұрақты зерттеу жүргізіп отыру керек.

Сыныптағы және ұжымдық іс-әрекеттегі зерттеулер – сыныпты және мұғалімнің өзін және шәкірттерін жете тануына, мақсат қоя жұмыстану арқылы кәсіби жетілуіне бағыт сілтейтін құралдар десек болады. Білім сапасы – басты көрсеткіш десек, сол білім сапасын арттыру мақсатында қолданылатын түрлі әдіс-тәсілдерді атап көрсетуге болады. Сондай тәсілдердің бірі

- білім кеңістігінде кеңінен танымал жапондық Lesson Study тәсілі. Lesson Study сыныпты зерттеу нысандарының бірі болып табылады. Lesson Study-ге жоспарлау, оқыту, қадағалау, оқыту мен оқуды талдау, өз қорытындыларын тұжырымдап, құжаттауды бірлесіп жүзеге асыратын мұғалімдер тобы қатысады. Lesson Study-дің циклін өткізген соң мұғалімдер педагогикалық тәсілдерді түрлендіріп немесе жетілдіріп, кейіннен ашық Lesson Study, таныстырылым өткізу, баспада жариялау арқылы әріптестеріне таратады.

Бұл құралды жазуда «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасы ҚР Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 Қаулысы, «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» ҚР Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы (ҚР Оқу-ағарту министрінің 2022.09.23 № 406 бұйрығындағы өзгерістермен толықтырылған), «Lesson Study: нұсқаулық» Пит Дадли, «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығының әдістемелік кеңесі ұсынған мұғалімге арналған нұсқаулық, «Lesson Study: теориясы мен қолдану тәсілдері» басшылыққа алынды. Біздің бұл ұсынғалы отырған көмекші құралдың мақсаты – мектептегі, сыныптағы білім сапасын арттыру, сабақ процесін жақсартуға бағытталған әдіс-тәсілдердің тиімдісін анықтауға бағытталған Lesson Study зерттеуін жүргізуде мұғалімдерге әдістемелік көмек ұсыну.

Әдістемелік ұсынымда Lesson Study зерттеуі, оның жүргізілу барысы мен мақсаты туралы теориялық түсінік беріледі. Практикалық бөлімде мектебімізде өткізілген Lesson Study зерттеуі бойынша өз іс-тәжірибемізбен бөлістік. Жоспарлау, сауалнама жүргізу үлгілерімен, сондай-ақ сыныптағы түрлі деңгейлі оқушыларды таңдап алу, бақылау картасын толтыру, сабақтарды талдау мен оқушылармен сұхбат жүргізу бойынша ұсынбалар берілді. Бұл ұсыным мектеп мұғалімдеріне сыныптағы Lesson Study зерттеуін жүргізуге бағыт-бағдар береді деген ойдамыз.

«Lesson Study» туралы түсінік

Lesson Study -мұғалімдер тәжірибесі саласындағы білімді жетілдіруге бағытталған ынтымақтастық педагогикалық тәсіл. Бұл тәсіл XIX ғасырдың 70-ші жылдарында Жапонияда негізі қаланған. Мұғалімдер жаңа оқыту әдістемесін талқылап, оны нақты сабақтарға бекіте бастады. Соңында бұл үдерістерді Lesson Study деп атады.

1999 жылға дейін Жапондықтардан басқа Lesson Study-ды аздаған адамдар ғана білетін. Тек Жапониядағы мұғалімдер ұзақ уақыт бойы Lesson Study-ды тәжірибеде қолданған. Жапониядағы Lesson Study-дың маңызы бүкіл әлемге танымал болды. Оның қуатты импульсын 1999 жылы жарыққа шығарылған «Оқытудағы олқылықтар кітабынан» (Teaching gap) байқауға болады. «Teaching gap» - Lesson Study -ды бүкіл әлемге танымал еткен алғашқы кітап. Teaching gap 1995 жылы Жапонияда, Германияда және АҚШ-та тоғызыншы сыныпта математика сабағының бейнежазбасына негізделген зерттеулер талдамасының есебі болып табылады. Талдау көрсеткендей, Жапониядағы сабақтар оқушыларға және олардың ойлауға уақыт беруіне көзделген. Жапониядағы сабақтардың аса жоғарғы деңгейіне Lesson Study -ды ендіру көмегімен қол жеткізген.

Бүгінгі мектеп партасындағы әрбір бала – ертеңгі болашақтың иесі. Сондықтан болашақтың иесі – алдымызда отырған оқушыларға алғашқы күннен бастап-ақ сапалы білім, саналы тәрбие беріп, білімнің нәрлі қайнарымен сусындату үшін ұстаздар қауымы педагогикалық шеберліктің, тәжірибенің негіздерін дұрыс қолдана білуі тиіс. Сондай-ақ, оқушыларды шығармашылық бағытта, жан-жақты дамыту – бүгінгі күннің басты талабы.

Lesson Study тәсілі тиімді, себебі ол мұғалімдерге:

- әдеттегіге қарағанда балалардың білім алғандығының анағұрлым анық, әртүрлі қырларынан және егжей-тегжейлі дәлелін көруге;
- мұғалімнің пікірі бойынша балаларды оқыту барысында не болуға тиіс, алшындығында жағдай қандай екендігі арасындағы айырмашылықты көруге;

- оқытуды нәтижесінде оқушылардың қажеттіліктерін барынша қанағаттандыратындай етіп қалай жоспарлау керектігін түсінуге;
- *Lesson Study-ді* басты мақсаты оқушыларға білім алуға көмектесу және топ мүшелерінің кәсіби дамуына ықпал ету болып табылатын мұғалімдердің желілік қоғамдастығы аясында іске асыруға;
- *Lesson Study* мүмкіндіктерін өзінің педагогикалық тәжірибесінде қолдануға көмектеседі.

Lesson Study орта мектептерде негізгі пәндер бойынша келесі мақсаттарды қамтиды:

- оқушылардың білім деңгейін көтеру;
- оқыту әдістемесін жетілдіру;
- оқыту үшін бағалау сияқты тәжірибелік әдістерді әзірлеу.

Уақыт өте келе Lesson Study үдерісінде бірқатар қадамдар қалыптасты:

- Lesson Study тобы оның жұмысының нәтижелілігін қамтамасыз ететін ережелер жүйесін өзара келіседі, үдеріс барысында барлық мүшелер бір-бірімен сыйластық қарым-қатынаста болады.
- Топ зерттеудің сұрақ түрінде рәсімделген түйінді идеяларын келіседі және нені, кімді оқытуды анықтайды.
- Топ мүшелері зерттеудің түйінді идеяларына қатысты жауап табу үшін әдебиеттерді зерделейді және жоспарлау кезінде оларды пайдалану үшін нәтижелерін қорытады.
- Топ зерттеу сабағының ортасында қандай сыныптың және қандай үш «зерттелетін оқушының» болатынын шешеді және оқу үлгерімі жоғары, орта және төменгі деңгейдегі сынып топтарын ұсынады.
- Топ зерттеу сабағын «зерттелетін оқушылардың» меңгеруіне ерекше назар аудара отырып, оны жоспарлайды.
- Бір мұғалім зерттеу сабағын жүргізеді, осы уақытта басқалары – «зерттелетін үш оқушыға» ерекше көңіл бөлу арқылы қадағалайды және ескертпелерді жазып отырады.
- Мұғалімдер осы зерттеу сабағы туралы олардың пікірін түсіну үшін бірнеше оқушылармен сұхбат жүргізеді.
- Топ зерттеу сабағы аяқталысымен бірден талқылау жүргізеді.

Талқылау белгіленген құрылым бойынша жүреді:

- Жоспарлау үдерісінде жасалған алдын-ала болжамдармен салыстыра отырып, «зерттелетін оқушылардың» оқуын қадағалау және болған айырмашылықтардың себебін анықтау;
- Тұтас сыныпты оқыту;
- Зерттеу сабағының барысы және оқыту үдерісі;
- Белгіленген және зерделенгендердің негізінде және соларға сәйкес келесі зерттеу сабағының мақсатын қою;
- Келесі Lesson Study-ді топпен бірлесе жоспарлау.

Жалпы зерттеуді жүргізу барысын келесі кезеңдерде қарастыруға болады:

1. Ұйымдастыру, жоспарлау.
2. Сабақты зерттеу.
3. Қорытындылау, тәжірибемен бөлісу.

1. Ұйымдастыру, жоспарлау кезеңі.

Мектепте жаңа кәсіби оқыту әдісін енгізу ұнайтын бір топ мұғалімді іріктеп алыңыз (үш адам болғаны қолайлы болмақ). Бұл топтың құрамына басшылық өкілі мен мол тәжірибесі бар мұғалім қатысса, *Lesson Study* тиімді болады.

Күтілетін нәтижелерді анықтап, топ мүшелерінде өздерін сырттан қатаң бақылауға алынғандай сезімтудырмай, кідірместен «тәуекелге бел бууға» мүмкіндік беретін негізгі

ережелерді белгілеу мақсатында мәжіліс өткізіңіз. *Lesson Study* барысында топтың барлық мүшелерінің кәсіби білім алушы ретінде мәртебесі тең болады.

Белгілі бір мектептің, сыныптың немесе белгілі бір жас мөлшеріндегі топтың қажеттіліктері негізінде қаралатын мәселені белгілеп алыңыз, мысалы: топтық жұмыс арқылы оқыту үшін пікірталасты қолдану қағидаттары.

Сабақтарды жоспарлауда, бақылауда және талдауда *Lesson Study-дің* жалпы нысандарын пайдаланыңыз (үлгілері осы кітапшада берілген).

Бірінші *Lesson Study-ді* жоспарлау үшін мұғалімдерге арнайы уақыт бөліңіз (кем дегенде бір сағат).

Lesson Study кезінде олардың уақытын бағалаңыз және *Lesson Study* аяқталғаннан кейін бірден немесе көп уақыт өткізбей талқылау жүргізуді қамтамасыз етіңіз.

Жұмыс барысына белсенді түрде қызығушылық танытыңыз.

Lesson Study-ді жүргізетін топқа өз нәтижелерін әріптестеріне көрсетулері үшін арнайы мүмкіндік ұсыныңыз (педагогикалық кеңес, коучинг және т.б.).

Топтың бұл мүшелерін келесі *Lesson Study-ді* өткізу үшін жаңа топты ұйымдастыруда педагогикалық ұжымның көшбасшылары ретінде пайдаланыңыз.

Тақырып анықталған соң, жоспарлау кезеңі басталады. Зерттеуге қатысушы мұғалімдер тобы бірлесе отырып зерттеуді жүргізу жоспарын құрады. Жоспар үш кезеңді қамтиды: ұйымдастыру, зерттеу сабақтарын өткізу, қорытындылау. Ұйымдастыру кезеңі бойынша сауалнаманы өткізу, қорытындылау, тақырыпты анықтау, жоспар құру, оқу үлгерімі әр түрлі деңгейдегі (А,В,С) оқушыларды белгілеу, күтілетін нәтижелерді анықтау, бірлесе отырып сабақты жоспарлау, арнайы бақылау кестесін жасау, талдау, талап критерийлерін белгілеу, жұмыс картасын жасақтау сияқты жұмыстар белгіленіп, өткізілетін уақыты, жауапты адамдар белгіленеді.

Екінші зерттеуді өткізу үшін пән мұғалімі мен бақылаушы мұғалімдердің іс-әрекеттері жоспарланады, сабақты өткізу мерзімі мен жауапты тұлғалар белгіленеді.

Соңғы бөлімінде зерттеуді қорытындылау мен тарату, бөлісу шаралары, жауаптылар мен өткізу мерзімі белгіленеді.

Осылайша зерттеуді жүргізу жоспары құрылып, мектеп басшысымен бекітуге ұсынылады.

- *Lesson Study-ді* қандай сыныпта өткізетіндігіңізді анықтап алыңыз, содан кейін әртүрлі білім алушы топтың шынайы өкілі болып табылатын үш оқушыны: жалпы дағдылар немесе жекелеген пәндер үшін қажетті дағдылар бойынша сыныпта оқитын оқушылардың ішінен жоғары, орта, төмен көрсеткіштері бар топтардың үшөкілін тандап алыңыз.

-*Lesson Study* бағытында жұмыс істейтін әрбір оқушының деңгейін анықтап алыңыз.

-*Lesson Study-дің* аяғында әр оқушыдан қандай нәтиже күтетініңіз туралы қысқа да нұсқа жазып алыңыз.

-Өзіңіз жетілдіргіңіз келетін немесе пайдалануды жоспарлап отырған оқыту әдісінің қолданылу ретіне назар аударып отырып, сабақтың әр кезеңін жоспарлаңыз. Бақылаудағы әрбір оқушыдан қандай реакция күтетіңізді жазып отырыңыз: өзінің тақырыпты игеру қарқынын көрсету үшін әр оқушы әрбір кезеңде не істейді.

-Қандай ресурстар қалай қолданылатындығын және тақтада не жазатыныңызды барынша дәл анықтап алыңыз, әрбір кезең үшін уақыт шеңберін белгілеңіз.

-Бақылаушылар арасында кім қай бақылаудағы оқушыны (оқушыларды) қадағалайтынын келісіп алыңыздар. Барлығы екі оқушы қадағалап, үшінші оқушы назардан тыс қалмайтынына сенімді болыңыз.

2.Сабақты зерттеу кезеңі.

Lesson Study тәсілі кем дегенде үш *Lesson Study-ден* тұратын циклден құралады, ол сабақтарды мұғалімдер тобы бірлесіп жоспарлап, оқытып/қадағалайды және талдайды (төмендегі 1-суретті қараңыз).

Алғашқы сабақтың жоспарын бірінші циклды өткізуші мұғалім жоспарлайды, өткізеді. Өзге қатысушы мұғалімдер, яғни топ мүшелері сабақты бақылайды, үш деңгейдегі оқушыларды, олардың сабақтағы жетістік деңгейлерін бақылап, жазып алып отырады. Арнайы бақылау парағы жасақталады. Әрбір цикл аяқталған соң, түрлі деңгейдегі оқушылардан сабақ бойынша сұхбат алынады. Сабақты бірлесе талқылап, артықшылықтары мен кемшіліктерін талдап, келесі сабақты жоспарлауға қажетті ұсыныстар береді, келесі сабақты бірлесе жоспарлайды. Осылайша бірнеше цикл қайталанып отырады.

3.Қорытындылау, тәжірибемен бөлісу кезеңі.

Бұл кезеңде *Lesson Study* зерттеуіне қатысушы мұғалімдер тобы қорытынды отырысын өткізеді. Сабақ өткізген мұғалімдер өздерінің сабақтары, ондағы қолданылған әдіс-тәсілдердің тиімділігі, А,В,С деңгейлі оқушылардың жетістік деңгейі туралы рефлексивтік есеп дайындап, оқуды жақсартуға бағытталған нақты ұсыныстарын жеткізеді. Модератор пән иелерінің рефлексивтік есептері негізінде қорытынды есеп дайындайды, күтілетін нәтижелерге қаншалықты қол жеткізуге болатынын саралап, нақты ұсыныстар белгілейді. Зерттеу кезеңдері толық аяқталып, қорытындыланған соң зерттеу нәтижелері мектептегі әдістемелік кеңес, әдістемелік бірлестік немесе педагогикалық кеңес отырыстарында қаралады, сабақты жақсарту бағытындағы ұсыныстар жалпы ұжым мүшелерінің назарына ұсынылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. *Lesson Study* (сабақты зерттеу) бойынша мұғалімге арналған нұсқаулық. Астана 2013
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші (базалық) деңгей, 2012. www.cpm.kz
3. «Lessonstudy» как способ совершенствования практики обучения. Әдістемелік көмекші құрал. Астана, 2014.

ӘЖ (УДК) 373
КБЖ (ББК) 74.262
К15

«ШЕБЕРЛІК МЕКТЕБІ «1+10» ЖОБАСЫ

Калмаханова Айгуль Базарбаевна

Б. Бесбаев атындағы мектеп- гимназия, Жамбыл ауданы Жамбыл облысы

«Шеберлік мектебі «1+10» жобасы /А.Б. Калмаханова.-

ISBN 978-601-7440-41-4

АННОТАЦИЯ

«Шеберлік мектебі «1+10» жобаның мақсаты: білім беру ұйымдарында үздік педагогтердің озық тәжірибелерін насихаттау, тьюторлық қызметті жандандыру. Жобаның міндеттері: шебер - педагогтардың тәлімгерлік тәжірибесін анықтай отырып, тәлім алушылардың кәсіби өсуіне мүмкіндіктер беру; білім берудегі тьютор мәселелеріне педагогикалық қауымдастықтың назарын аудару және қызығушылығын дамыту; тәлімгерлік саласындағы білім беру ұйымдарындағы педагогтардың қызметін ынталандыру болып табылады. Бұл жоба үздік педагогтердің тәжірибелік алаңы арқылы мектеп мұғалімдерінің жан-жақты кәсіби дамуына ықпал етеді.

АННОТАЦИЯ

Целью проекта «Мастерская школа «1+10» является распространение передового опыта лучших педагогов и возрождение тьюторской деятельности. При реализации проекта решаются следующие задачи: обеспечение возможности профессионального роста обучаемых, определение наставнического опыта мастеров-педагогов, привлечение внимания и развитие интереса педагогического сообщества к проблемам тьюторства. Данный проект способствует

всестороннему профессиональному развитию школьных учителей через практику лучших педагогов.

ANNOTATION

The goal of the educational project Master - school «1+10» is to spread the best experience of the best teachers and revive tutoring activities. When implementing the project, the following tasks are solved: providing opportunities for the professional growth of students, determining the teaching experience of master teachers, attracting attention and developing the interest of the pedagogical community in the problems of tutoring. This project contributes to the comprehensive professional development of school teachers through the practice of the best teachers.

ӘОЖ (УДК) 373
КБЖ (ББК) 74.262

ISBN 978-601-7440-41-4

© А.Б. Калмаханова, 2023

Кілтті сөздер (5-10 сөз)

тьюторлық қызмет, тәлімгерлік тәжірибе, тәлім алушылар, кәсіби өсу, тәжірибелік алаң, кәсіби құзыреттілік;

тьюторство, опыт наставничества, подопечные, профессиональный рост, область практики, профессиональная компетентность; tutoring, mentoring experience, mentees, professional growth, practice area, professional competence

«ШЕБЕРЛІК МЕКТЕБІ 1+10» ЖОБАСЫ

Жобаның атауы	«Шеберлік мектебі 1+10»
Мақсатты аудитория	Жамбыл облысының педагогтері
Оқу орнының атауы және оның мекен-жайы	Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы оқу-әдістемелік кабинеті Тараз қаласы, Бектұрғанов көшесі, 6
Жоба шешуге бағытталған мәселе	Үздік педагогтердің озық іс-тәжірибелерін тарату
Жобаның мақсаты	білім беру ұйымдарында үздік педагогтердің озық тәжірибелерін насихаттау, тьюторлық қызметті жандандыру
Жобаның міндеттері	1) шебер- педагогтардың тәлімгерлік тәжірибесін анықтай отырып, тәлім алушылардың кәсіби өсуіне мүмкіндіктер беру; 2) білім берудегі тьютор мәселелеріне педагогикалық қауымдастықтың назарын аудару және қызығушылығын дамыту; 3) тәлімгерлік саласындағы білім беру ұйымдарындағы педагогтардың қызметін ынталандыру
Іске асыру мерзімі	қаңтар 2023 – желтоқсан 2025 ж.ж.

ӨЗЕКТІЛІГІ

Қазіргі ақпараттанған заманда, педагогикалық әдіс-тәсілдерді меңгерген, күнделікті жұмысында инновациялық тәжірибені жетік қолданатын педагогтер қажеттілігі туындауда. Инновациялық технологиямен қаруланған білім мен ғылымның соңғы жетістіктерін серік еткен шығармашыл мұғалімдер – заман талабы.

Бұл жоба үздік педагогтердің тәжірибелік алаңы арқылы мектеп мұғалімдерінің жан-жақты кәсіби дамуына ықпал етеді. Жобада мұғалімдерге әдістемелік тұрғыда білім- білік дағдыларын жетілдіру мақсатында, тәжірибелік іс- шаралар ұйымдастыра отырып, кәсіби құзыреттілігін дамыту көзделеді. Осы жоба облыс педагогтарының «Үздік педагог», педагог - шебер дәрежесіне дейін өсуіне мүмкіндік береді.

Мақсаты: білім беру ұйымдарында үздік педагогтердің озық тәжірибелерін насихаттау, тьюторлық қызметті жандандыру

Міндеттері:

1) шебер- педагогтердың тәлімгерлік тәжірибесін анықтай отырып, тәлім алушылардың кәсіби өсуіне мүмкіндіктер беру;

2) білім берудегі тьютор мәселелеріне педагогикалық қауымдастықтың назарын аудару және қызығушылығын дамыту;

3) тәлімгерлік саласындағы білім беру ұйымдарындағы педагогтардың қызметін ынталандыру

Күтілетін нәтиже:

- ✓ кәсіби қызмет сапасын арттыру үшін мақсатты түрде тәжірибе алмасады;
- ✓ мұғалімдер арасындағы ынтымақтастық нығайып, оқыту сапасына әсер етеді;
- ✓ мұғалімдердің кәсіби тәжірибесі жетіледі, құзыреттілігі қалыптасады

Іске асыру мерзімі:

қаңтар 2023 – желтоқсан 2025 ж.ж.

БІЛІМ БЕРУ ЖОБАСЫНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БАҒЫТТАРЫ**Зерделеу бағыты қаңтар – наурыз 2023 ж.**

Кезең атауы	Жұмыс мазмұны	Мерзімі	Жауаптылар
I кезең – дайындық диагностика- зерделеу жұмыстарын ұйымдастыру	1. Жобаны жүзеге асыруға дайындау үшін тәлімгерлерге тәлім алушыларды бекіту	қаңтар 2023 ж.	Жобалық топ
	2. Жобалық іс-шаралар жоспарын құру	ақпан 2023 ж.	Жобалық топ
	3. Жобаны жүзеге асыру бағдарламасын әзірлеу	ақпан 2023 ж.	Жобалық топ

«ЖОСПАРЛАУ- ТАБЫС БАСПАЛДАҒЫ»**кезенің жоспары**

Кезең атауы	Жұмыс мазмұны	Мерзімі	Жауаптылар
I кезең – дайындық ұйымдастыру іс- шаралары	1. Үздік педагогтердің кездесуі, проблемаларды айқындау, шешу жолдарын қарастыру	қаңтар 2023 ж.	Жобалық топ
	2. Жобадағы атқарылатын іс-шараларды жоспарлау	қаңтар 2023 ж.	Калмаханова А.
	3. Жобадағы атқарылатын іс-шаралар жоспарын қайта қарау, бекітуге ұсыну	қаңтар 2023 ж.	Жобалық топ
	4. Жобаның жоспарын бекіту	ақпан 2023 ж.	

Әдістемелік – ақпараттық бағыт наурыз 2023 ж. – желтоқсан 2023 ж.

Кезең атауы	Жұмыс мазмұны	Мерзімі	Жауаптылар
II кезең – негізгі «ҮЗДІК ҰСТАЗДАН-ҮЗДІК НӘТИЖЕ»	1. Жұмыстың тиімді тәсілдерін қолдану әдістемесі бойынша тәжірибе алмасу (шеберлік сабақтар, семинар, вебинар, дөңгелек үстел өткізу)	наурыз- мамыр 2023 ж	Жобалық топ

	2.Педагогикалық коучингтер базасын құру	Жыл бойы	Жобалық топ
	3. Педагогикалық десант	Жыл бойы	Жобалық топ

«ҮЗДІК ҰСТАЗДАН- ҮЗДІК НӘТИЖЕ»

кезенің жоспары

Кезең атауы	Жұмыс мазмұны	Мерзімі	Жауаптылар
1	Lesson Study зерттеу сабақтары - даму мен ілгерілеудің формуласы	13.03-17.03 2023 ж.	Үздік педагогтер
2	БЖБ және ТЖБ жұмыстарын ұйымдастыру тәртібі	3.04.-7.04. 2023 ж.	Үздік педагогтер
3	Білім алушыларды ҰБТ- ға дайындаудың тиімді жолдары	17.04.-21.04. 2023 ж.	Үздік педагогтер
4	«Дарынды бала- бақытты ғасыр кепілі»	8.05.-12.05. 2023 ж.	Үздік педагогтер
5	«Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі – оқыту сапасын арттыру кепілі»	22.05.- 26.05. 2023 ж.	Үздік педагогтер
6	«Білім берудегі инновациялық технологиялар: тәжірибе, ізденіс және даму перспективалары»	29.05.- 03.06.2023 ж.	Үздік педагогтер

Тәжірибелік бағыт: қаңтар 2024 ж.- желтоқсан 2025 ж.

Кезең атауы	Жұмыс мазмұны	Мерзімі	Жауаптылар
III кезең – қорытынды (жобаны іске асыру нәтижелерін сапалық және сандық талдау)	1.Жұмыстың нәтижесі бойынша тәжірибе алмасу (конференция, шеберлік сабақтар, семинар, вебинар, дөңгелек үстел өткізу)	жыл бойы	Жобалық топ
	2. Тәлім алушылардың кәсіби шеберлігінің өсу динамикасын талдау	қараша	Жобалық топ
	3. Қорытынды мониторинг	желтоқсан	Жобалық топ
	4. Жобаның күшті, әлсіз тұстарын талдау, саралау	желтоқсан	Жобалық топ
	5. Жоба нәтижелерін тарату және синтездеу	жыл бойы	Жобалық топ

АУЫЛДЫҚ ЖЕРЛЕРДЕ БИОКОМПАС ӨНДІРУ

Молдақұлова Сағымкүл Досмаханқызы
Алғабас орта мектебі, Тұрар Рысқұлов ауданы Жамбыл облысы

Аннотация

Таңдалған зерттеу тақырыбы қазіргі қоғам үшін өзекті, өйткені қазіргі уақытта қоршаған ортаға үлкен зиян келтіретін факторлар өте көп. Бұл зерттеу экологиялық таза, қолдануға қауіпсіз тыңайтқышты өндіру мәселесін қарастырады, өйткені өнеркәсіптік тыңайтқыштар топырақ құрылымының экологиялық тепе-теңдігін бұзуы мүмкін. Зерттеудің негізгі бағыты-калифорниялық құрттарды үй шаруашалығында қолдану.

Эксперимент жүргізілді, дұрыс күтіп-баптау және тамақтандыру кезінде Калифорния құрттары вермичай деп аталатын экологиялық таза азықтандыруды бөлетінін көрсетті. Оның құрамында өсімдіктердің өсуі мен дамуына қажетті компоненттер бар. Зерттеу барысында вермичайдың әмбебап тыңайтқыш екендігі анықталды, өйткені ол бақша өсімдіктерінің өсуі мен

дамуына жақсы әсер етеді. Зерттеудің басында қойылған мақсатқа қол жеткізілгенін атап өткен жөн, біздің ауладағы кішігірім жылыжайда қияр жақсы өсіп, мол жеміс берді.

Аннотация

Выбранная тема исследования актуальна для современного общества, так как в настоящее время существует огромное количество факторов, наносящих большой вред окружающей среде. В этом исследовании рассматривается проблема производства экологически чистых и безопасных в использовании удобрений, поскольку промышленные удобрения могут нарушить экологический баланс структуры почвы. Основное направление исследований - использование калифорнийских червей в домашних хозяйствах.

Был проведен эксперимент, который показал, что при правильном уходе и кормлении калифорнийские черви выделяют экологически чистую подкормку, называемую вермичай. Он содержит компоненты, необходимые для роста и развития растений. Исследование показало, что вермичай является универсальным удобрением, поскольку он хорошо влияет на рост и развитие садовых растений. Стоит отметить, что поставленная в начале исследования цель была достигнута, у нас во дворе в небольшой теплице огурцы хорошо росли и обильно плодоносили.

Annotation

The chosen research topic is relevant for modern society, since at present there are a huge number of factors that cause great harm to the environment. This study addresses the issue of producing an environmentally friendly, safe-to-use fertilizer, as industrial fertilizers can disrupt the ecological balance of the soil structure. The main area of research is the use of Californian worms in household chores.

An experiment was carried out, showing that with proper care and feeding,

California worms allocate environmentally friendly feeding, which is called vermicompost. It contains components necessary for the growth and development of plants. In the course of the study, it was found that vermicompost is a universal fertilizer, as it has a beneficial effect on the growth and development of garden plants. It should be noted that the goal set at the beginning of the study was achieved, in our yard in a small greenhouse, cucumbers grew well and bore fruit abundantly.

Кіріспе

Қазіргі шақта өркениеттің үдемелеп дамуына байланысты ауыл шаруашылығына қажетті көптеген жерлер басқа мақсаттарға пайдаланылып келеді. Өндірістік және ауылшаруашылық қалдықтарды пайдалана отырып, топырақ жүйесін жақсартатын әдістерді табу халық шаруашылығының аса маңызды мәселелерінің біріне жатады. Топырақтың құнарлылығын қалпына келтіру және экологиялық таза өнім мен астықты алу мәселесін шешу үшін ауыл шаруашылық өндірушілер органикалық биогеншілікке көшу қажет. Осының негізінде қала қалдықтарын, ауылдағы малдың көңінен жауын құрттар көмегімен өңдеп, биогумус алу және оны шаруашылықта қолдануды алдыңғы мақсатта ұстап, қалалардың тазалығымен қоса, қоршаған ортаға да пайдалы болары сөзсіз.

Қоршаған ортаға антропогендік әрекеттің әсері жылдан жылға үздіксіз жоғарлауда. Бұл әрекеттің аса жағымсыз нәтижесінде топырақ жүйесіне әр түрлі улы заттар еніп, химиялық, радиациялық және тағы басқа ластаудың түрлері пайда болады. Топырақты ластайтын және қауіптілігі жоғары заттарға мұнай өнімдерінің қалдықтары, ауыр металдар, радиоактивті бөлшектер және тағы басқа экотоксиканттар жатады. Осы ластағыштардың шығу көздері өндірістік кәсіпорындар, көлік, энергетикалық кешендер, ауылшаруашылық пен көптеген басқа да салалар болып табылады.

Биотехнологиялық шешімдер экологиялық жағдайды ғана жақсартып қоймайды, ол көптеген өндірістік және ауылшаруашылық салаларының дамуына зор үлесін қосады. Сол себепті шынайы экологиялық таза және экономикалық тиімді әдістерді пайдалана отырып, күрделі экологиялық мәселелерді оңтайлы шешуге болады.

Қазіргі таңда егістік жерлер ұзақ жылдар бойы зиянкестерге, арамшөптерге қарсы қолданылған пестицидтермен, гербицидтермен улануда. Осы әрекеттердің салдарынан топырақ жүйесі өзінің табиғи құнарлығын жоғалтады. Оны қалпына келтіру үшін экологиялық таза және экономикалық тиімді табиғи тыңайтқыштар қажет. Соңғы жылдары табиғи тыңайтқыштардың ішінде биогумусты қолдану қолға ала бастады.

Биогумус арқылы бірнеше жыл пайдаланылған топырақтың құнарлылығын жоғарлатуға болады, ол топырақтың құрамын органикалық заттарға байытып, микрофлорасын көбейтеді. Оның құрамында ешқандай зиянды химиялық қоспалар болмайды. Құнарлығын жойған топырақ жүйесі қызыл калифорниялық жауынқұртынан бөлінетін қалдықтар арқылы тыңайды. Биогумусты құрттар көмегімен алып, химиялық тыңайтқыштардық орнына қолданып, топырақтың құнарлылығын арттырады.

Табиғи тыңайтқыштар арқылы жерді өңдеу экологиялық тұрғыдан тиімді технология болып саналады. Оны көптеген елдерде, атап айтқанда Ресейде, Қытайда, АҚШ-та кеңінен пайдаланады. Бұл әдіс тиімді болғанымен биогумус алу технологиясы ұзақ уақытты талап етеді. Осыған байланысты біз белгілі вермикультура технологиясын жеделдету мақсатында – зерттеу жұмыстарын жүргіздік.

Мен құрттардың пайдалылығы туралы алғаш рет көрші атамнан естідім. Ол кісі қоқысты мүлдем тастамайды және тіпті органикалық (тамақ) қалдықтарды қоқысқа жібермейді. Шындығында, тамақ қалдықтары қоршаған ортаға да қауіпті. Біздің картоп қабығымыз, нан кесектері және басқа да тағамдар қалдық полигонына түскенде, олар зиянды метан газын көп мөлшерде шығарады, бұл біздің денсаулығымызға да, бүкіл экожүйеге де қауіп төндіреді. Ауаның ластануына қатыспау үшін атам вермиферманы пайдаланады — бұл біз аз тамақтанатын, аз күтімді қажет ететін, иісі жоқ және планетаны метанның ластануынан құтқаратын барлаушы құрттар немесе Калифорния құрттары бар контейнерлер. Құрттар біздің барлық тамақ қалдықтарымызды қайта өңдейді және төменнен жоғары қарай жылжиды, сондықтан төменгі жағында ең құнды тыңайтқыш — вермикомпост алынады.

Сонымен қатар, вермикомпостты өсімдіктерге тыңайтқыш ретінде пайдалануға болады.

Зерттеу тақырыбының өзектілігі: Калифорниялық құрттарды үй шаруашылығында тиімді қолдану;

Зерттеудің мақсаты: Калифорния құрттарының өсімдіктерге пайдасын зерттеу;

Мақсатқа жету үшін келесі міндеттер қойылды:

- ✚ Калифорния құрттары туралы ақпарат жинау;
- ✚ Үй жағдайында құрттарды өсіру;
- ✚ Эксперимент жүргізу және Калифорния құрттарының өсімдіктердің өсуі мен дамуына пайдасы туралы қорытынды жасау;

Гипотеза: Калифорния құрттары адамға қоршаған ортаға зиян келтірместен мәдени өсімдіктерді өсіруге көмектесе алады делік.

Зерттеу нысаны: Калифорния құрттары.

Зерттеу әдісі:

- ✚ бақырыпқа байланысты әдебиеттермен жұмыс;
- ✚ бақылау, эксперимент, салыстыру;
- ✚ берілген жұмыс бойынша нәтиже және қорытынды шығару;

Негізгі бөлім

2.1 Калифорния қызыл құрты.

Ежелгі Египеттің фермерлері жауын құрттарында болашақ егіннің кепілі екенін көрді. Аристотель оларды жердің ішегі деп атады. Бұл шынымен де: құрттар жерді және өсімдік қалдықтарына сқазан арқылы ішектерінен өткізіп, топырақты байытады.

Қызыл Калифорния құрты-1959 жылы Калифорния мемлекеттік университетінде жауын құртының әртүрлі тұқымдарын будандастыру арқылы алынған. Тек 4-6 есе көбее беретін жабайы туыстарынан айырмашылығы, Калифорния құрты жылына 500 еседен астам көбее алады, бірақ бұл үшін оңтайлы жағдайларды қажет етеді.

Калифорния құрты тағамды аса таңдамайды, құнарлы және 16 жасқа дейін өмір сүреді (біздің жауын құрттары — 4-ке дейін), ашық түсті, сәл кішірек (ересек құрт — 8- жылға дейін).

Калифорнияның қызыл құрты өте тез көбейеді. Қолайлы жағдайларда ол апта сайын 1-3 тұқым жинай алады. Кокон-сопақша серпімді капсула және пішіні бойынша лимонға ұқсайды. Түсі-жаңадан салынғандарда ашық сары, ал пісетіндерде қоңыр. Олардың диаметрі 2-ден 4 мм-ге дейін. Әр коконда мәдениеттің жағдайына байланысты 2-ден 20-ға дейін жұмыртқа дамуы

мүмкін. Инкубацияланған құрттардың ұзындығы 1 мм, ал 6-7 күндік жаста олар 4-7 мм-ге дейін өседі. Олар жіп тәрізді жұқа және айқын қызыл жұлын тамырының болуымен ерекшеленеді. Коконнан шыққаннан кейін олар тамақтана бастайды. 3 аптадан кейін олар коконнан шығады, ал 90 күннен кейін олар өз түрлерін шығарады. Жылына бір жыныстық жетілген құрт тиімді жағдайда 1500-2000 дана ұрпақ бере алады. Оңтайлы жағдай: температура 19-25 градус, ылғалдылық 70-75 пайыз, бейтарап жем, жақсы аэрация. Біздің жағдайда, компост үйіндісінде ұсталған кезде, құрт 200 күн белсенді жұмыс істеген кезде, оның көбеюі екі есе аз болады. Калифорния құртын үйде көбейтуге болады және жыл бойы керемет ұрпақ береді. Құрттар мекендейтін субстрат жағымсыз иіс шығармайтынын ерекше атап өткен жөн.

Компост құрттарының кез келген өсімдік немесе жануар тектес заттарды өңдеу қабілетін ескере отырып, олар вермикомпосттарды (вермикомпост) дайындау үшін кеңінен қолданыла бастады. Мұндай компосттар әдеттегіден 2 есе тез дайын болады және сапасы жағынан олардан әлдеқайда жоғары. Жауын компост құрттары «үйшіл» болып табылады, егер олар үнемі тамақтандырылып, күтім жасалса, олар компост шұңқырынан немесе үйіндіден шықпайды.

Қызыл Калифорния құрты, ашыту сатысынан өткен және қоршаған ортаның бейтарап реакциясы бар кез келген органикалық заттарды (целлюлоза өнеркәсібінің қалдықтары, үгінділер, ет және жануарлар фермасының қалдықтары, көң, қоқыс, астық, картоп, көкөніс, қала қалдықтары және т.б.) өңдеуге қабілетті.

Құрттың орташа салмағы шамамен жарты грамм. Оның оңтайлы саны гектарына 500 мың құрт немесе бір шаршы метрге 50 құртан болып саналады. Бір күнде құрт ас қорыту жүйесі арқылы топырақпен бірге оның дене салмағына тең мөлшерде жем береді. Сонымен, тәулігіне 1 шаршы метрде барлық құрттардың асқазандары арқылы 25 г өтеді, ал егер құрттардың белсенділігі шамамен 200 күнге созылатынын ескерсек, «өңделген» топырақтың мөлшері жылына 5 кг құрайды.

Сонымен қатар, егер қоныстану тығыздығы 50 дана 2м-ден жоғары болса, онда топырақтың көп бөлігі өңделеді.

Жауын құрттары тірі тамырларды жемейтінін немесе өсімдіктерге зиян келтірмейтінін, оларды тек ескі өлі тамырлар қызықтыратынын атап өткен жөн.

2.2 Калифорния құрттарының вермикомпост түзуі.

Топырақ химиялық тыңайтқыштардың артық мөлшерін алады, ескіреді, құнарлылығын жоғалтады. Химиялық заттарды кеңінен қолдану өнімділікті арттырып қана қоймай, халықтың денсаулығын сақтау шараларын күшейту және кеңейту қажеттілігін тудырды. Бүгінгі таңда топырақтағы органикалық заттардың мөлшерін арттыру және оның физикалық-химиялық күйін жақсарту мәселесі өзекті болып отыр.

Калифорния құрттарын пайдалану технологиясы-табиғаттың өзі жасаған топырақты байытудың табиғи технологияларының бірі, экологиялық егіншіліктің құрамдас бөлігі.

Вермикомпост-топырақтың органикалық заты, гумус. Вермикомпостқа бай топырақтар жоғары құнарлылыққа ие, өйткені өсімдік қалдықтарында жинақталған қоректік заттар, дәрумендер топыраққа қайта оралады.

Калифорния құрттары өсімдік қалдықтарының негізгі тұтынушылары болып табылады, өйткені құрттардың биомассасы бүкіл топырақ биомассасының 50-70% құрайды. Топырақпен бірге көптеген өсімдік детриттерін (ыдырайтын өлі өсімдік тіндері), саңырауқұлақтарды, балдырларды, қарапайымдыларды сіңіріп, оларды сіңіреді, содан кейін қоршаған ортаға өздерінің ішек микрофлорасының, ферменттердің, дәрумендердің, биологиялық белсенді заттардың көп мөлшерін шығарады, олар антибиотикалық қасиеттерге ие және патогендік микрофлораның, шірік процестердің дамуына жол бермейді, топырақты заласыздандырады.

Вермикультура-бұл Калифорния құрттарын қолдана отырып, органикалық қалдықтарды қайта өңдеу процесі. Өсімдік қалдықтарын қорыту процесінде құрттардың ас қорыту каналында гумустық заттар түзіледі. Олар химиялық құрамы бойынша тек микрофлораның қатысуымен

топырақта түзілетін қарашіріктен ерекшеленеді. Құрттардың ас қорыту түтігінде гумин қышқылдарының молекулалары түзіліп, топырақта ұзақ уақыт сақталады.

Өсімдік қалдықтарын құрттармен өңдеудің негізгі өнімі-құнды микробиологиялық тыңайтқыш болып табылатын гумустық органикалық тыңайтқыш (вермикомпост, құрт компосты). Оны топыраққа енгізу сау топыраққа тән процестердің дамуын қалыпқа келтіреді.

Вермикомпосттың құрамында суда еритін заттар бар гуматтар: литий, калий және натрий гуматтары. Бұл кез-келген өсімдіктер үшін ең құнды гуматтар, өйткені олар оңай сіңеді, тұқымдардың өнуін, өсімдіктердің өсуі мен дамуын ынталандырады, хлорофиллдің пайда болуына, фотосинтездің жоғарылауына және топырақтан минералды тұздардың өсімдіктерге түсуіне ықпал етеді.

Гумустың органикалық тыңайтқышы гумустың құрамы бойынша көң мен компосттан 4-8 есе асып түседі.

Құрт секрециясынан алынған вермикомпост келесі қасиеттерге ие:

- * Тамаша тыңайтқыш, 1 граммда - барлық микроорганизмдердің, негізінен актиномицеттер мен азот фиксаторларының $1,7 \times 10^{17}$.

- * Патогендік микроорганизмдердің болмауы.

- * Биостимуляторлардың болуына байланысты өсімдікке ынталандырушы әсер етеді.

- * Кальций мен магний концентрациясы 2 есе, фосфор 7 есе, калий 10 есе, гумин қышқылдарының мөлшері бірнеше есе артады.

Вермикомпосттан тұқымдарды сіңіріп, содан кейін жабық өсімдіктердің немесе бақша дақылдарының көшеттерін суғару үшін сулы ерітінді дайындау өте тиімді. Көшеттер мен жабық өсімдіктерді суғару үшін су сығындысы дайындалады. Мұны былай жасайды: бөлме температурасында бір шелек суға 1 стакан құрғақ гумустық тыңайтқыш құйыңыз. Жақсылап араластырыңыз және бір күнге қойыңыз. Су шайдың түсіне ие болады (ашық қоңыр). Бұл қажетті концентрациядағы гуматтардың әлсіз ерітіндісі. Шелектегі шөгінділерді тастамаңыз-бұл үй гүлдері үшін жақсы жем. Осылайша, құрттар жер жамылғысы мен құнарлылықты қалпына келтіру процесінде нақты көмек көрсете алады, тек оларды өсіру және күтіп ұстау шарттары мен ережелерін сақтау қажет. Калифорния құрттарымен алынған жоғары тиімді табиғи органикалық тыңайтқыш мол өнім мен экологиялық таза өнімді өсірудің кепілі болып табылады. Вермикомпост адамдар, жануарлар үшін қауіпсіз!

2.3 Биокompост дегеніміз не?

Вермикомпост - әртүрлі органикалық субстанциялардың жер құрттарымен өңделген өнім: жануарлардың көңі, құстардың қоқысы, орман, ауыл шаруашылығы, тамақ, микробиологиялық өнеркәсіп қалдықтары, құрттардың ішектерінен өтіп, органикалық қалдықтар биохимиялық өзгерістерге ұшырайды: олар қарапайым заттарға ыдырайды, кальций, магний, фосфор қосылыстарымен, микроэлементтермен байытылады.

Вермикомпост судың жоғары төзімділігіне ие, ол топырақ құрылымын анықтайды, топырақ ерітіндісінің оңтайлы реакциясын жасайды, бактерицидтік қасиеттерге ие, бірқатар биостимуляторлар, ферменттер бар, бөгде иістер жоқ.

Жылыжай топырағының құрамдас бөлігі ретінде көңді ауыстыру қажеттілігі бірнеше себептерге байланысты туындады: көң патогендік принциптерді - патогендік микрофлораны, арамшөптердің тұқымын, зиянды заттарды алып жүреді. Оны қолданудың жоғары дозаларында қоректік заттардың тепе - теңдігі бұзылады-азот мөлшері төмендейді, фосфор мен калий өседі.

Вермикомпостты органикалық тыңайтқыш ретінде пайдалану көңге немесе гумусқа қарағанда және вермикомпостта көңге қарағанда 2-3 есе көп болатын топырақ гумусын толықтыру тұрғысынан жақсырақ.

Біздің тәжірибемізде біз екі компонентті вермикомпостты қолдандық - ең аз таралған, бірақ болашағы зор. Оның құрамдас бөліктерінің бірі-құм-арзан органикалық өнім. Вермикомпосттың

макро және микроэлементтермен қанығуы негізінен ірі қара малдың көңіне байланысты болды. Тәжірибелер қорғалған топырақта жүргізілді, онда вермикомпостты қолдану ең аз зерттелген.

Бұл табиғи тыңайтқыш топырақты жақсы емдейді, кез-келген басқа органикалық заттармен жақсы үйлеседі және егіннің дәмін жақсартады, сонымен қатар өсімдіктердегі стрессті жеңілдетеді және олардың иммунитетін арттырады.

Вермикомпосттың құрамы жоғары молекулалық табиғи органикалық қосылыстардың (гумин қышқылдары) және олардың тұздары-гуматтардың – табиғи өсу стимуляторларының күрделі қоспасына негізделген. Сонымен қатар, ол қоректік заттардың, макро - және микроэлементтердің толық жиынтығын қамтиды (және өсімдіктерге тез қол жетімді түрде). Сонымен қатар-өсімдік гормондары мен антибиотиктер, ферменттер, пайдалы микрофлора.

Сондықтан вермикомпост:

- ✚ тұқымның өнуін едәуір жылдамдатады;
- ✚ көшеттердің өсуін және тамыр түзілуін белсенді түрде ынталандырады;
- ✚ топырақты байытады және одан қоректік заттардың сіңуін жақсартады;
- ✚ қышқылдықты төмендетеді және топырақтың құрылымын (су және ауа өткізгіштігін) жақсартады;
- ✚ өсімдіктердің әртүрлі ауруларға иммунитетін арттырады және олардан кейін қалпына келтіруге ықпал етеді;
- ✚ қоршаған ортаның қолайсыз жағдайларына төзімділікті арттыруға көмектеседі (ылғалдың болмауы, температураның төмендеуі және т. б.);
- ✚ жалпы вегетативті массаны едәуір арттырады;
- ✚ гүлденуді ынталандырады;
- ✚ жемістердің пісуін тездетеді, олардың өнімділігі мен сапасын арттырады.

Вермикультура - бұл арнайы фермаларда жауын құрттарын өсіру.

3.1 Калифорния құрттарын үй жағдайында көбейту.

Әдеби дереккөздерді зерттей отырып, біз Калифорния құрттарының құрылымымен, көбеюімен, өмір салтымен, өсіру әдістемесімен және вермикультурамен, Калифорния құрттарын қолдана отырып органикалық қалдықтарды өңдеу процесімен таныстық.

Бізді Калифорния құрттары тамақ қалдықтарынан басқа қандай қалдықтарды өңдей алатындығы, осы құрттардың қалдықтарының сапалы құрамы қандай болатындығы және топырақтың қаншалықты құнарлы болатындығы қызықтырды.

Осы тұрғыда эксперимент жүргізуді шештім. 2021 жылдың қыркүйек айында біз эксперимент жасамақ болып, төрт бірдей контейнерді алдық.

№ 1 сыйымдылықты біз тамақ қалдықтарымен толтырдық;

№ 2 контейнер - мал көңі;

№ 3 контейнер-қағазбен, оны бөліктерге бөліп алғаннан кейін;

№ 4 контейнер-шүберекпен, оны кішкене бөліктерге кестік;

Біз осы сынамалардың барлығын топырақпен жауып, араластырдық, субстратты бір апта бойы мұқият суардық, содан кейін контейнерге 15 құрт жібердік. Құрттарға бейімделуді жеңілдету үшін біз әр контейнерге құрттарды белсенділігін арттыратын кофе қалдықтарын қостық. Бұл контейнерлер бірдей жағдайда сақталады және Калифорния құрттарының оңтайлы өмір сүру жағдайларын сақтау үшін қажет болған жағдайда суарылады.

Құрттардың ас қорыту каналында өсімдік қалдықтарын қорыту процесінде гумустық заттар пайда болады, олар топырақты байытады, ал құрт қағаз қалдықтары мен шүберектерден бірдей гумустық заттарды бөліп алады.

Бір күнде бір құрт өз салмағына тең субстрат массасын өңдейтіні белгілі. Содан кейін болжауға болады, жыл бойына 4-6 акр жерді ұрықтандыру үшін вермикомпост мөлшерін алу үшін бір-екі мың құрт жеткілікті.

Әр үш айда біз құрттар мен қуыршақтардың контейнерлерінде қайта санадық. Біздің шағын көлемді контейнерлеріміз қайта есептелгеннен кейін біз тек 20 құрты қайта контейнерге жібердік (көп болмас үшін), №3 және №4 сыйымдылықтарды банан терілерімен тамақтандырдық, зерттеу нәтижелері бойынша №1 кесте жасалды.

№1 кесте

	1-контейнер		2- контейнер		3- контейнер		4- контейнер	
	Құрттар саны	Тұқымдар саны	Құрттар саны	Тұқымдар саны	Құрттар саны	Тұқымдар саны	Құрттар саны	Тұқымдар саны
Қыр күйек	15	0	15	0	15	0	15	0
желтоқсан	74	21	102	42	46	18	28	10
наурыз	96	36	129	52	51	21	37	18

12

Калифорния құрттары.

Алынған нәтижелерді талдағаннан кейін келесі қорытындылар жасауға болады:

Құрттардың көбеюі үшін ең қолайлы орта- мал көңі. Құрттар жақсы өсіп, көбейіп қана қоймайды, сонымен қатар олардың денесі ірі. Үш айдың ішінде құрттар көбейіп қана қоймай, қоқысты толығымен өңдеді.

Тамақ қалдықтары бар ыдыста көп мөлшерде сұйықтық пайда болады, құрттардың өміріне зиянды әсер етеді. Бұл жерде бұл сұйықтық құнды органикалық тыңайтқыш болып табылады.

Қорытынды: құрттар тамақ қалдықтарын өңдеген кезде жақсы органикалық тыңайтқыш болып табылатын сұйықтық пайда болады. Және гидропоникалық өсімдіктерді өсіру үшін пайдаланылуы мүмкін.

№3 контейнерде қағаз 6 айда іс жүзінде ериді. Біз құрт тағамдарын қағаз ретінде алғанымызды және бұл қағазды қайта өңдеу екенін ескере отырып, Калифорния құрттары бір жыл ішінде қарапайым қағазды толығымен қайта өңдейді деп болжауға болады. Бізде шүберек әлі қайта өңделмеген, бірақ оны қайта өңдеу процесі байқалады. Тиісінше, қорытынды жасауға болады: Калифорния құрттары қағаз бен матаны қайта өңдеу процесін жеделдете алады. Құрттармен жұмыс істеу өте қызықты және қарапайым. Олар ауырмайды, қыста төзімді. Суықтан және ыстықтан оларды сабанмен немесе ескі жапырақтармен жауып, онтайлы деңгейге дейін суару керек. Азықтандыру және суғару-басты мәселе.

3.2 Ауылда компост дайындаймыз: органикалық тыңайтқыштарды өндіру ережелері мен технологиясы.

Көптеген ауыл тұрғындары түсінеді, егер сіз жыл сайын көкөністер мен жеміс-жидек дақылдарын өсіру алаңын пайдалансаңыз және органикалық тыңайтқыштарды қолданбасаңыз, онда топырақ құнарлылығы тез кебеді.

Биокомпост дегеніміз не? Оның өсімдіктерге пайдасы туралы есімізге түсірі кетсек:

Бастау үшін жақсы тыңайтқыш алу үшін компосттың не екенін және оны қалай жасау керектігін түсіну маңызды. Компост-арамшөптердің ыдырауынан, өсімдік қалдықтарынан, құлаған жапырақтардан, ас үй қалдықтарынан және аэробты жағдайда көңнен (оттегін қолдану арқылы) алынатын органикалық тыңайтқыштардың бір түрі. Органикалық заттардың ыдырауы бактериялардың белсенділігі нәтижесінде пайда болады және ол үшін осы биомассада 45-70% ылғалдылық болуы керек, ал қоршаған ортаның температурасы 28-35°C аралығында өзгереді. Бактериялармен қатар ыдырау процесіне әртүрлі жәндіктер мен құрттар қатысады. Олардың тіршілік әрекеті нәтижесінде биомассаның жақсы ыдырауына ықпал ететін қосымша энергия өндіріледі.

Компост жасау үшін қолданылатын материалдар ұсақтауды қажет етеді. Үлкен фрагменттер ұзақ уақыт бойы ыдырайды. Шіріген өсімдік қалдықтары өзінің құндылығы бойынша гумустан кем түспейді және келесі артықшылықтар мен кемшіліктерге ие:

- ✚ компост құрамында өсімдіктерді тамақтандыруға арналған макро және микроэлементтер қажетті пропорцияда ұсынылған;
- ✚ топыраққа әрең түскеннен кейін ол қоректік заттардың жетіспеушілігін толтыра отырып, метаболикалық процестерге қатысады;
- ✚ ол топырақпен байланысады және оның құрамдас бөлігіне айналады;
- ✚ суғарудан кейін және жаңбыр нәтижесінде қоректік заттар минералды тыңайтқыштар сияқты топырақтың терең қабаттарына өтпейді, бірақ топырақ көкжиегінде қалады;
- ✚ ол су мен ауаны оңай өткізеді, бұл өсімдіктердің қалыпты өсуі үшін өте маңызды;
- ✚ бұл органикалық тыңайтқыштың құрамында қарашірік көп мөлшерде болады, соның арқасында топырақтың құнарлылығы артады;
- ✚ бұл тыңайтқышпен өсімдіктердің артық дозалануы мүмкін емес, өйткені барлық құрамдас бөліктер табиғи шыққан;
- ✚ табиғи ыдырау кезінде компост топырақты токсиндермен бітпейді;
- ✚ органикалық тыңайтқыштардың барлық тізімінен ол ең қолжетімді және арзан.

Өсімдік қалдықтарының ыдырау процесімен бірге жүретін жағымсыз иісті қоспағанда, компостта елеулі кемшіліктер анықталған жоқ. Сонымен қатар, компост үйіндісінің айналасында әрқашан шыбындар, құмырсқалар және басқа жәндіктер болады. Бірақ бұл мәселе есіктің тартпасын орналастыру және оны сайттың ең алыс жеріне орналастыру арқылы шешіледі.

Органикалық заттардың ыдырауына әсер ететін факторлар

Азық-түлік қалдықтары мен шөп кесінділерінен органикалық тыңайтқыш жасау процесі 3 кезеңге бөлінеді:

Ыдырау. Қоспаның құрамдас бөліктері құрылымын өзгерте отырып, үйінді ішінде қызады. Алынған өнімде пайдалы микроорганизмдер, соның ішінде саңырауқұлақтар, сондай-ақ органикалық заттарды тыңайтқышқа өңдеуді жеделдетуге ықпал ететін құрттар пайда болады.

Гумустың пайда болуы. Бұл кезеңде бұртты оттегімен қамтамасыз ету маңызды, онсыз микроорганизмдер дем ала алмайды. Сондықтан бұртты бірнеше рет күрекпен алып, оның сыртқы қабаттарын ішке және керісінше жылжыту керек.

Минералдану. Азотты қосылыстар бактериялар мен азоттың протоплазмасына дейін ыдырайды, ал гумус минералды түрге ауысады. Осы кезеңнен кейін оны мақсатына сай қолдануға болады. Қолайлы жағдайларда барлық кезеңдерден өту үшін шамамен 10-12 ай қажет болады.

Компостердің орналасқан жерін таңдау

Компост үйіндісін, шұңқырды немесе қорапты күн сәулесі оларға түспеуі үшін бақтың алыс бұрышында жақсырақ орналастыру керек. Егер болашақ тыңайтқышқа арналған композиция күн сәулесімен қарқынды түрде жарықтандырылса, оны дайындау процесі айтарлықтай кешіктіріледі. Компострды алма ағаштарының немесе басқа ағаштардың жанына қоймаңыз - олардың тамырлары үйіндіге өсіп, үйіндідегі барлық қоректік заттарды сорып алады.

Компостер құрылғысы

Егер сіз елде компостты қалай дайындау туралы ойласаңыз, онда компост құрылғысымен танысу керек. Ыдырау процесін дұрыс ұйымдастыру жоғары сапалы органикалық заттарды тез алудың кілті болып табылады. Ұсыныстарға сүйене отырып, оны жасау қиын емес. Компосттауды компост үйіндісінде және қоқыс жәшігінде жасауға болады. Бірінші жол классикалық деп аталады. Компост үйіндісінің сыртқы жақтауы ауа мен ылғалдың өтуіне мүмкіндік беретін тордан жасалған. Оған арнайы қоспалар қосылса, 9 айда піседі. Қорапты жасауға арналған материал кез келген болуы мүмкін:

- ✚ тор;
- ✚ ағаш паллет;
- ✚ шифер;
- ✚ тақталар.

Биокомпост жасағанда не қолдана, нені қолдана алмайсыз?

Компостты бақтың артқы жағындағы шіріген өсімдік қалдықтарының шоғыры деп есептейтін адамдар қателеседі. Бұл олай емес, дұрыс тыңайтқышты алу үшін оны белгілі бір ережелерге сәйкес дайындау керек. *Композицияға келесі компоненттер қосылады:*

- ✚ жасыл шөп, шөп және сабан;
- ✚ өсімдіктердің жасыл бөліктері және жеке арамшөптер;
- ✚ ұсақ бұтақтар, ағаш бөліктері және үгінділер;
- ✚ тағамдық өсімдік қалдықтары;
- ✚ ірі қара малдың, қойдың, ешкінің және құстың саңғырығы;
- ✚ бор, күл, жұмыртқа қабығы;
- ✚ арнайы компосттау үдеткіштері.

Компост шұңқырына салуға болмайтын бірқатар ингредиенттер бар:

- ✚ жануарлардан алынатын тамақ қалдықтары, өйткені олар жағымсыз иістің шығуымен ыдырау процесін ынталандырады;
- ✚ құрт жұмыртқалары болуы мүмкін жыртқыштар мен адамдардың нәжістері;
- ✚ мата кесектері, қапталған жылтыр қағаз, резеңке сынықтар, тастар;
- ✚ кез келген химиялық заттар;
- ✚ ұзақ уақыт бойы тіршілігін сақтайтын тұқым шығаратын арамшөптер, сондай-ақ өміршендігін сақтайтын тамырсабақ және тамыр тұқымды өсімдіктердің жер асты бөліктері;
- ✚ зиянкестер мекендеген және саңырауқұлақ ауруларымен зақымдалған өсімдік қалдықтары.

1.3 Үй жағдайында өндірілген биокомпосты, жылыжайдағы

қияр өсіруге қолдану.

Вермикомпост қиярдың дәмдік сипаттамаларын жақсартуға көмектеседі, иммунитетті арттырады және отырғызу кезеңінде де өсімдіктер көтеретін стрессті азайтады.

Сонымен қатар:

Тамырдың пайда болуын ынталандырады.

Тұқымның өну процесін жылдамдатады.

Өсімдіктерге аурулармен күресуге көмектеседі.

Көкөністердің пісуін тездетеді.

Нитраттардың жиналуына жол бермейді.

Көкөністердегі қоректік заттардың құрамын арттырады.

Бұл тыңайтқыш көп болмайды, ол топырақты қанықтырмайды, өсімдік қажетті қоректік заттарды алады. Қияр дақылына тыңайтқышты қалай қолдануға болады? Сұйық Вермикомпост ең бастапқы кезеңде, отырғызу кезінде қолданылады. Ол үшін заттың 1 бөлігін судың 20 бөлігінде сұйылту керек. Қияр тұқымын осы қоректік қоспада 24 сағат ұстаңыз. Барлық дақылдар үшін сіңдіру уақыты әртүрлі. Тұқымдар егуге дайын болғаннан кейін топырақты басқа концентрациямен суғару керек. Ол үшін Вермикомпосттың 1 бөлігін және судың 50 бөлігін қосыңыз. Олар топырақты кез-келген уақытта онымен байытады, ол жаңбырдан,

18

жауын-шашыннан және еріген сулардан қорықпайды.

Құрғақ тыңайтқыш жерді қазу кезінде қолданылады, мөлшері 1 м² үшін 500 г құрайды. Қияр топырақта әдеттегідей өседі және толыққанды даму үшін қанша микроэлементтер мен минералдар алады.

Қиярға арналған Вермикомпост, көшеттерді тұрақты жерге отырғызу кезінде, 1 шұңқырға 100 г мөлшерінде қолданылады. 10-14 күннен кейін алғашқы тамақтандыру жүзеге асырылады, сұйық тыңайтқыш қолданылады. Содан кейін әр 7-10 күн сайын қайталанады. Жазғы тұрғындар қияр бұталарын вермикомпостпен шашыратуға кеңес береді, бұл аурулармен күресуге көмектеседі және өсімдіктерді қоректік заттармен байытады.

Біз ауламыздағы қияр өсіретін жылыжайда, өзіміз дайындаған компосты тыңайтқыш ретінде қолданамыз. Химиялық қоспалары бар тыңайтқыштан бағасы төмен, ең маңыздысы адам ағзасына зияны жоқ. Компосттың арқасында біз жыл сайын жақсы,экологиялық таза өнім аламыз.

Қорытынды

Сонымен қорыта келе :

Калифорниялық қызыл құрттар күтімді қажет етпейді. Егер белгілі бір жағдайлар сақталса, олар жақсы көбейіп, құнарлы вермикомпост шығарады.

Құрттар жер жамылғысы мен құнарлылықты қалпына келтіру процесінде нақты көмек көрсете алады, тек оларды өсіру және күтіп ұстау шарттары мен ережелерін сақтау қажет. Калифорния құрттарымен алынған жоғары тиімді табиғи органикалық тыңайтқыш мол өнім мен экологиялық таза өнімді өсірудің кепілі болып табылады.

50-60 жыл тоғызы жеткен жерлер химиядан кетіп, табиғи тыңайтқышқа айналдыру қазіргі таңда маңызды болып тұр. Жердің 30% аурудан сақталуы, құрамында калий, кальций, форформен тыңайтылған жер 6-7 есе экологиялық таза өнім беретініне, сонымен қатар жабайы шөптердің шамадан тыс көбеюіне тосқауыл бола алады.

Бау-бақша мен үйде өсірілетін гүлдердің жайқалып өсуіне өз ықпалын тигізеді.

Сонымен қатар, алдағы уақытта осы құрттарды өсіру арқылы медицинада дәрі-дәрмек жасау қолға алынып жатыр, себебі денесінде 14-ке жуық амин қышқылдары бар.

Калифорниялық қызыл компост шұбаршыны денесінің 72% таза ақуыз, болашақта шұбалшын мал бордақылауда қоланылуы мүмкін.

Калифорниялық қызыл компост шұбалшындар күннен-күнге тиімсіз болып бара жатқан мал ет өндірісін болашақта алмастыра алады. Қазіргі күннің өзінде АҚШ пен Батыс елдерінде шұбалшын бала тамағында, спорт тағамы ретінде қолданысын тауып отыр.

Калифорния құрттарын үйде пайдалану технологиясы өзінің жеке учаскесі бар кез келген адамға қол жетімді. Бұл технология қазіргі уақытта топырақтың денсаулығын қалпына келтірудің тамаша мүмкіндігі болып табылады.

Әдебиеттер

1. Артамонов О.Д. Жылу алмасу бойынша зертханалық жұмыстарға нұсқау. – Л., 1976. – беті 93
2. Баадер В. Биогаз: теория және практика. – М.: Колос.– 1982. – С.148
3. Басилинская М.В. Биотыңайтқыштар. М.: Агропроиздат, 1989. – беті 126
4. Балясников И.А. Органикалық қалдықтарды өндеудің экологиялық тиімді әдісі. – Брянск, 1999. – беті 112-115.
5. Барановский И.Н. Топырақ құнарлылығы және тыңайтқыштардың мәдени дақылдардың құнарлығы мен өнімділігін көбейтуге әсері. -М.: Монография Деп. ВНИИТЕИ агропромында, 246 ВС-91, 1991 ж. – беті 174
6. Башарина Н.Е. Органикалық тыңайтқыштардың жоғарылатылған нормаларының сазды-подзоликалық мелиорацияланған топырақтардың құнарлылығына және ауылшаруашылық дақылдарының өнімділігіне әсері. мәдениеттер С Аннотация. дисс. адал. ауылшаруашылық ғылымдары. – М.,
7. Ефремов В.Ф., Скороходова Н.В. Құрғақ көңді бөлек және минералды тыңайтқыштармен біріктіріп қолданғанда мал азықтық дақылдардың өнімі. – М., 1983. – беті 26-28
8. Ғаламтор желісі

ЕРТЕ ЖАСТАН БАСТАЛАТЫН ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЭТИКЕТ

Нурмаханова Инкар Абилашевна

Қ. Тұрысов атындағы №53 мектеп –гимназиясы, Тараз қ.

2021-2022 оқу жылы «Қазақстан ұстаздарының көшбасшылығы" атты халықаралық бағдарламаның аясында «Ерте жастан басталатын экологиялық мәдениет этикеті» тақырыбында жыл бойы зерттеу жұмысын жүргіздім.

Дамыту жобамның кәсіби мәселесіне келер болсам мені жұмыс барысында қазіргі ғаламторға шырмалған жастардың бойларында аяушылыққа қарағанда қатыгездіктің басымдығы ойландырды. Осыған орай баланың өмірге құштарлығын, қоршаған орта мен жаратылыс атаулыға аяушылық сезімін қалай оятамын деген сұрақ мені жиі мазалады. Сол себепті мен орта буынға алғаш келген бесінші сынып оқушыларын алдым. Қазіргі таңда ХХІ ғасырда жастарға

ағыл- тегіл ақыл айту, мораль оқу тиімсіз. Сондықтан баланың көкірегін құндылыққа толтырудың дәстүрлі әдісін таңдадым. Қисса мен жыр дастандар баланың сол құндылықты бастан кешіп жүрегімен сезінуіне таптырмас дүние. Яғни балаға мазмұны бар ертегі, аңыз, қисса жыр, дастан мәнді тәмсіл оқып беру мағыналы сұхбат жасау тиімдірек екенін түсіндім. **Мақсатым:** Өскелең ұрпақ санасына тірі табиғаттың киесі мен құндылықтарың бойына сіңіре отырып, экологиялық этикетті қалыптастыру.

Әрбір топтық сессиядан кейінгі 17- құралды рефлексияны толық жазып отырдым.

4 желтоқсан күні бірінші топтық сессияда ұстаз көшбасшылығы және ұстаз жетекшілігімен жүргізілетін дамыту жобасы дегеніміз не екенімізмен таныстық. Сонымен қатар ұстаз ретінде мені не мазалайды? Мен өз сыныбымда, мектепте немесе одан тыс жерде не өзгерте аламын? деген сұрақтар аясында әріптестеріммен өзімнің кәсіби мәселеммен ой бөлістім. Осыған орай дамыту жобамның тақырыбын анықтадым, портфолио үшін деректерді қалай жинау керектігін қарастырдық.

Әр топтық сессияда біз түрлі әдістерді пайдаланып жаттығулар жасадық. Мәселен пікір алмасу, модельдеу. Галаерея шарлау, Үштік одақ тағы басқа.

Мен өз жобамды жүзеге асыру үшін Санжар Керімбайдың «Салт дәстүр сөйлейді», «Әлдиен эпосқа», «Экософия», Сейілбек Мырзабайдың «Балалықтан даналыққа» деген тағы басқа әдебиеттерін пайдаландым. Осы кісілердің еңбегі менің жобамның дамуына түрткі болды. Экософия кітабында канадалық эколог Дэвид Сузукидің:

«Табиғатты саламат сақтау үшін адам ұрпағының жан дүниесі сакральді дүниетаныммен баюы керек. Деген сөзі маған қатты әсер етті себебі қазіргі уақытта экологиялық проблемалар өзекті мәселе болып тұр.

Іс әрекет жоспарына келер болсам білім алушылардың рухани құндылығын дамыту үшін төмендегідей тақырыптар таңдап алынды: «Құмырсқаға тиіспе», «Аққуды атпа», «Құс ұясына тиіспе», «Суды бүлдірме», «Көк шөпті жұлма», «Бұлақ көрсең көзін аш», «Төрт түліктің қасиеті». тб.

Осыған орай жобаны іске асырудың нақты қадамдарын анықтап алдым олар:

Миф пен аңыз әңгімелерді таныстыру, табиғатпен тілдесу, баланың шығармашылығын дамыту.

Жоғарыда көрсетілген аңыз әңгімелерді білім алушыларға жеткізудің түрлі формасын пайдаландым. Әңгімелеу, қойылым көрсету, тренингтер жүргізу тағы басқа.

Төле бидің неліктен Қарлығаш би болып аталғаны туралы тәмсілді қойылым ретінде көрсеттім. Бұл қойылым арқылы балалар қарлығаштың киесін, қасиетін түсінді. Мысалы қарлығаш ол қызыл кітапта жоқ, мемлекетте оны қорғап жатқан жоқ. Құсты сақтап тұрған қарлығаш туралы киелі аңызы.

Екінші кезеңге көшу алдында білім алушыларды не қызықтыратынын білу мақсатында сауалнама алынды. Ол төмендегідей сұрақтардан тұрды: Табиғат аясында сіздерді не қызықтырады?

Сіздер табиғат аясында кімге қамқор бола аласыздар?

Қоршаған ортаны гүлдендіру, тазарту үшін қандай үлес қоса аласыздар?

Бұл кезеңдегі мақсатым білім алушыларды табиғатты аялауға, сақтап қорғауға өз үлестерін қосуға жұмылдыру, экологиялық білімінің қалыптасуына, дамуына, үздіксіз жетіле беруіне ықпал ету болатын.

Оқушылармен, әріптестермен, мектеп әкімшілігімен ата аналармен кеңірек қарым қатынас жасауды қалай жүзеге асырудамын. Оқушылармен ықпалдастыққа келер болсам білім алушылардың рухани құндылығын дамыту мақсатында жасаған әрбір іс әрекет өз жемісін жаймен бере бастағанын, мейірім, ар -ұят, обал- сауап, намыс, жауапкершілік сынды қасиеттерді оқушылардың бойында оята білгенімді, болмысын аша түскенімді олардың іс әрекеттеріне қарап түсіндім.

Ашып көрсету Көктем уақытысында мектеп айналасында құсқа ұя жасадық, тал ектік, гүл отырғыза отырып, табиғаттың киесі туралы өзара сұхбаттасып көптеген жұмыстарды атқардық. Олардың шабыттана атқарған әрбір ісі мені қуантты.

Әріптестеріммен де өз ойымды бөлістім, олар қызығушылығын танытты. Әріптестеріме апта сайын тәрбие сағатын өтер алдында, үлкен қоңыраулар уақытында осындай аңыз- қиссаларды әңгімелеуді ұсындым. Биология пәні мұғалімдерін балаларға пәнмен қатар жануарлардың киесін баяндайтын аңыздар айту қызықтырды, себебі осындай үдерістің болмауынан әлемде аң -құсқа мейірімсіз, оларды қыра беретін безбұйрек ұрпақ өсіп келе жатқаны оларды да толғандырды.

Ашып көрсету. Сонымен бірге «Қазақстан Республикасының қызыл кітабы», «Туған жердің экологиялық мәселелері» тақырыптарында да осы аңыз әңгімелерді кіріктірдім. Әріптестерім сабағыма қатысып өздерінің оң бағасын берді. Аталмыш жоба мектептің «Оқуға құштар мектеп жобасымен де ұштасады.

Ата анамен ықпалдастыққа келер болсам жобамның үшінші қадамы баланың шығармашылық дамуы кезеңі болатын. Білім алушылар ата -аналармен біріге отырып экологиялық бағытта өз шығармашылық қабілеттерін шыңдады.

Ата -анасымен бірге наурыз көже дайындады, арық тазалау, тал егу, гүл отырғызу, бау- бақша өсіру, зерттеу жүргізу тағы басқа жұмыстарды оқушылар өз тарапынан жүргізді.

Фасиликатормен кездесу

Дамыту жобасы бойынша мектепаралық кездесу 40 мектепте өтті. Республикалық кездесулер онлайн өтті.

Сонымен бірге сәуір айында қалалық семинарда жобамды басқа мектептің ұстаздарымен бөлістім. Жаратылыстану сабағында аңыз әңгімелерді қолданудың жолын ұсына отырып, пәнмен қатар табиғаттың киесін баяндаудың қаншалықты маңызды екенімен көрсеттім. Мәселен

«Экожүйені біріккен шаруашылық деп атауға бола ма?» тақырыбында экожүйенің маңыздылығын түсіндіре отырып осы тақырыпқа қатысты ақбөкеннің, құстың, бұғының киелілігін баяндайтын аңыздарды да айта кеттік. Себебі оқушылар аң- құсты биологиялық өлшемге салып, түрлі отрядқа бөлетінін біледі, жануарларға биологиялық объект деп қарайды. Оларда жан ашушылық сезім болмайды. Сондықтан пәнмен қатар әрбір білім алушы қоршаған ортаны , әрбір тіршілік иесін киелі, сакральді дүние ретінде қараса жануарларға деген геноцид тоқтар еді Аңыздың әсерімен табиғаттағы бір аңды аман сақтап қалсақ, бұл біз үшін үлкен жетістік. Бұл ұсынысым мектепаралық ұстаздарға ұнады, олар өз қызығушылығын танытты

Өз кезегінде оқушылардың бастапқы кезеңмен салыстырғанда табиғатқа деген қарым-қатынасы, қоршаған ортаға оң көзқарасы, әрбір тіршілік иесін киелі деп қабылдауы олардың жоғарыда атап өткен іс- әрекеттерінен байқалды.

Жобада қызығушылық танытқан мағұлматтар көзінің басымдылығы бұл қисса, аңыз -әңгімелер болды.Оған оқушылардың берген кері байланысы дәлел. Менің дамыту жобамның нәтижесінде оқушыларымның табиғатқа деген көзқарастары өзгеріп, өздеріде табиғат жанашырына айналды. Мәселен Ерболат құмырсқа илеуін көрсем бұзып ішіне су құйып ойнайтынмың. Аңыз әңгімеден құмырсқаның киесін білгендіктен қазір керсінше илеу бітеліп жабылып қалса оны ашып құмырсқаға қамқорлық танытатының айтты. Аңыз -әңгімелер оқушылардың экологиялық этикетін қалыптастыруда өзінің оң ықпалын тигізді.Әлемнің дамыған елдері экософияны мектепке қосымша пән ретінде кіргізіп отыр Себебі жер шары адамзаттың ортақ үйі, оның аң- құсы мен өсімдігі де адамзаттың ортақ дүниесі, оны қорғау үшін жұмыла күресу қажет.

Рефлексивті есеп, әдебиеттер.

2022 жылдың 9 сәуірінде Қазақстан ұстаздарының көшбасшылығы атты халықаралық бағдарламаның аясында өткен үшінші Республикалық мектепаралық онлайн кездесуде өз жобамды таныстырып алғыс хатпен марапатталдым.

АВТОКӨЛІК ҚАЛДЫҚТАРЫН ХИМИЯЛЫҚ ЖОЛМЕН ҚАЙТА ӨНДЕУ АРҚЫЛЫ ЖАҢА ЗАТТАРДЫ АЛУ

Сейтжанова Инабат Әбдуәлиқызы

Рахимжан Сабина

№9 орта мектебі, Тараз қ.

Автокөлік қалдықтарын қайта өңдеу мәселесі үлкен экологиялық мәнге ие. Үйінділер жиналатын жерлерде шиналар жоғары өрт қауіптілік класына ие (4 класс). Шинаның жану өнімдері адам денсаулығына теріс әсер етеді және қатерлі ісік ауруын тудыруы мүмкін. Сонымен қатар шиналардың ыдырау процесі өте әсерлі - 150 жылдан астам. Заманауи жабдықтар жұмыс істеп тұрған шиналарды қайта өңдеу кәсіпорнын құруға мүмкіндік береді. Барлық жерде кездесетін шина қалдықтары - бұл полимерлі

шикізат. Шиналардың тек бір тоннасында 700 кг резеңке бар, оны отын, резеңке бұйымдар мен құрылыста қолданылатын материалдар жасауға болады.

Кәдімгі автокөлік шиналарынан пайдаланылатын өнімдер алынады үлкен сұранысқа ие:

Жаяу жүргіншілер жолдарында, тротуарларда, қоғамдық көлік аялдамаларында, жүгіру жолдарында және т.с.с. жарақаттануға қарсы плиткалар;

Құрылыста, сондай-ақ дыбыстық және жылу оқшаулағыш тақталарды өндіруде белсенді қолданылатын сым талшығы;

Экологиялық таза резеңке үгіндісі, тегіс емес едендерді, спорттық беттерді, ландшафттарды безендіруге, ойын алаңдарын жақсартуға арналған;

Әр түрлі аумақтарды түпнұсқа безендіру үшін қолданылатын резеңке төселген тастар: балалар мен спорт алаңдары, жеке үйлер жанындағы алаңдар және басқалар;

Сондай-ақ жаңа шиналар, су өткізбейтін шатыр жабындары, мүгедектер арбаларына арналған дөңгелектер, автомобильдерге арналған резеңке бұйымдар және басқа да өнімдер.

Ғылыми-зерттеу жұмыстың **мақсаты:** тозған автокөліктер қалдықтарын темір, пластик және басқа да материалдарын қолдана отырып қайта өңдеу арқылы жаңа заттар мен материалдарды алудың химиялық жолдарын зерттеу.

Ғылыми-зерттеу жұмыстың **міндеттері:**

Автокөлік қалдықтарының қоршаған ортаға теріс әсерін анықтау;

Автокөлік қалдықтарын химиялық жолмен өңдеу, әдістерін зерттеу;

Өзектілігі: ғылыми-зерттеу жұмысы пайдаланылған шиналар мен басқа да резеңке техникалық бұйымдарды қайта өңдеу жыл сайын Қазақстанда және бүкіл әлемде өзекті проблемаға айналуға, өйткені бұл әлемдік автокөлік өндірісінің қарқынды дамуына байланысты. Қазіргі уақытта тозған автокөлік қалдықтарын химиялық жолмен қайта өңдеу сұранысқа ие. Бұл, өңірге түсетін экологиялық жүктемені азайтып, осы шикізатты сатудан түсетін табыстың бір бөлігін жергілікті бюджетке салық түрінде әкеледі. Коммерциялық және әлеуметтік маңызы зор жоба болып табылады.

Жаңашылдығы: автокөлік қалдықтарын химиялық жолмен өңдей отырып, зерттеулер жасау нәтижесінде автокөлік қалдығын іске асырып жаңа өнім жасау. Қазақстандағы автокөлік қалдығын өңдейтін кәсіпорын ашылуына, дамуына жаңа химиялық зерттеулер енгізу.

Зерттеу объектісі: пайдаланылған автокөлік қалдықтары (автокөлік шинасы, пластигі, темірі).

Негізгі бөлім

1.1 Автокөлік қалдықтарын химиялық жолмен өңдеудің маңызы

Бүкіл әлемде автотұрақ үнемі өсіп келеді. Қазақстан, Ресей мен тағы басқа ТМД елдері автомобильдер санының өсу қарқыны жағынан артта емес. Бұл өсу әлемді көптеген экологиялық проблемаларға әкеліп соқтырады, және олардың бірі - пайдаланылған шиналар санының үнемі өсуі. Ғалымдардың есептеуінше, жыл сайын планетаға шамамен 3 миллиард шина төгіледі. Олардың тек бестен бір бөлігі ғана ұшырайды өнеркәсіптік өңдеу. Қалғаны қоршаған ортаны ластайтын әртүрлі полигондарда демалады[1]. Табиғи жағдайда шиналар ыдырамайды, бірақ қоршаған орта, өрт және санитарлық қауіптің тұрақты көзіне айналады. Өз бетінше, олар құнды шикізат көзі бола алады. Сонымен, 1 тонна автомобиль шинасынан сіз қайта өңдеуге шамамен 700-750 кг резеңке ала аласыз. Егер біз оны жай ғана күйдірсек, онда 600 кг улы қалдықтар күйіп кететін және улы газ түрінде пайда болады. Технологияға келетін болсақ, автокөлік шиналарын механикалық ұсақтау әдісімен өңдеу процесі бірнеше операцияларды қамтиды:

1. Бисер сақиналарын арнайы машинада кесу;
2. Сымды алу;
3. Шиналарды үлкен кесектерге кесу;
4. Шиналардағы фрагменттерді өлшемдері 3-4 мм фракцияларға дейін ұсақтау;
5. Металл сымның ұсақ бөлшектерін магнитті бөлу арқылы алынған қоспадан шығару;

6. Үгінділерді дайындалған мөлшерге дейін тегістеу (1 мм-ден аз).

ШИНАЛАРДЫ ҚАЙТА ӨНДЕУ ӨНІМДЕРІ

Шиналарды алғашқы өндеу өнімі, резеңке үгіндісі, жаңа өнімді алу үшін қолданылады:

1. Автокөлік шиналары және басқа резеңке автоөнімдер.
2. Резеңке жолдар мен кілемшелер шығару.
3. Жол төсемдерін өндіру.
4. Аяқ киім жасау.
5. Су өткізгіш беттерін өндіру.
6. Теннис корттары мен спорт алаңдарына арналған жамылғылар шығару.
7. Құрылыста бетон өнімдеріне үгінділер қосылады.

Бұл тізім барлық басқа пайдалану жағдайларында жалғасады.

Автокөлікті қайта өндеу процесі өте күрделі, өйткені қайта өңделетін көптеген бөлшектер бар және оларды алып тастайтын көптеген қауіпті материалдар бар. Қысқаша айтқанда, процесс кіріс машиналарын бөлшектерге түгендеуден басталады. Дөңгелектер мен шиналар, батарея және каталитикалық түрлендіргіш жойылды[4]. Сұйықтықтар, мысалы, қозғалтқыштың салқындатқышы, май, трансмиссиялық сұйықтық, салқындатқыш хладагент және бензин ағызылады және жойылады[2]. Электрондық модуль сияқты белгілі бір құнды бөлшектер, генераторлар, стартерлік қозғалтқыштар, ақпарат-сауық жүйелер - тіпті толық қозғалтқыштар немесе беріліс қораптары - егер олар әлі де жұмыс істеп тұрса және оларды сатуға тиімді болса, оларды алып тастауға болады; немесе «қалай болса сол» күйінде немесе а-ға дейін қайта өндіруші қалпына келтіру үшін. Көлік құралының төменгі қабығынан жоғары мәнді бөлшектерді алудың бұл үрдісі дәстүрлі түрде қолмен жасалынған. Көптеген бөлшектерді алып тастау экономикалық емес дегенді білдіретін көп күш жұмсайтын процесс.

Өсіп келе жатқан әдіс - бұл жоғары мәнді бөлшектерді машинада қайта өндеу жүйелері (VRS) арқылы механикалық түрде жою. Арнайы қондырғымен жабдықталған экскаватор немесе материалдар өндеуші бұл материалдарды тез және сапалы түрде алуға мүмкіндік береді. Қайта өңделетін материалдың мөлшерін көбейту және демонтератордың жарамдылық мерзімі аяқталғаннан алатын мәнін жоғарылату. Сынап сияқты басқа қауіпті материалдар, және натрий азиді (қолданылатын отын қауіпсіздік жастықтары) жойылуы мүмкін[3].

Ішіндегі барлық бөлшектер мен бұйымдарды алып тастағаннан кейін, көлік құралының қалған қабығы кейде қайта өндеуге ұшырайды, оған кондиционер буландырғышы мен жылытқыштың өзегін және сымдарды байлап тастайтын құрылғылар кіреді. Содан кейін қалған қабық тегістеліп немесе текшеленіп, үнемді тасымалдауды жеңілдету үшін өнеркәсіптік ұсақтағышқа немесе балға диірменіне жеткізіледі, сонда көлік құралдары жұдырықтай металл бөлшектеріне айналады. Қоспадан шыны, пластик және резеңке алынып тасталады, ал металл бірнеше тоннаға қайта өңделуі үшін болат фабрикаларына сатылады [4].

Болатты қайта өндеу энергия мен табиғи ресурстарды үнемдейді. Болат өнеркәсібі жыл сайын жылына 18 миллионға жуық үйді электр қуатымен қамтамасыз ету үшін жеткілікті энергия үнемдейді. Металды қайта өндеуге металл өндіруге қарағанда шамамен 74 пайыз аз энергия жұмсалады. Осылайша, жарамдылық мерзімі өткен көлік құралдарын қайта өндеушілер жыл сайын басқа бөлшектерді шығаруға жұмсалатын 85 миллион баррель мұнай үнемдейді[5]. Сол сияқты автомобильдерді қайта өндеу 11 миллион тонна болатты және 800 000 түсті металдарды қоқыс тастайтын жерлерден шығарып, тұтынушылардың қажеттілігіне айналдырады. 2003 жылғы модельге дейін өндірілген кейбір көліктерде сынапты автоматты қосқыштар бар екені анықталды, олар бұрыннан ыңғайлы жарықтандыруда және тежегіш жүйелері. Қайта өндеушілер бұл сынапты қоршаған ортаға шығып кетпес үшін көлік құралдары ұсақталғанға дейін алып тастайды және қайта өңдейді[3]. 2007 жылы 6265 қайта өндеушілер 2100 фунттан астам сынап жинаған. Сондай-ақ, тұтынушылар шиналар мен каталитикалық түрлендіргіштер сияқты кейбір автомобиль бөлшектерін қайта өндеуден қаржылық пайда көре алады.

1.2 Шиналарды химиялық жолмен қайта өндеу жолдары.

Шиналарды қайта өңдеуге келер болсақ, ол төрт жолмен жүзеге асырылады:

Жол	Сипаттамасы
Доңғалақтарды қоқысқа айналдыру	Шиналар ұсақ кесектерге ұсақталады, оларды кейіннен басқа тауарларды өндіру үшін пайдалануға болады. Қоршаған ортаға зиянды азайтуға мүмкіндік беретін ең ұтымды әдіс.
Пиролиз	Бұл әдіс олардан мазут алу үшін шиналардың жоғары температураға ұшырауын қамтиды. Мұндай өңдеуді ұтымды деп атауға болмайды, өйткені ол қоршаған ортаға зиянын тигізеді, сонымен қатар ол қымбатқа түседі және ұзақ уақыт төлейді.
Жану	Бұл әдіс шиналарды толығымен қайта өңдеу үшін қолданылады. Нәтижесінде сіз энергия ала аласыз, бірақ ол үшін атмосфераға көптеген токсиндерді, соның ішінде күйе мен күкірт тастауға тура келеді.
Қалпына келтіру	Бұл шиналарды қайта өңдеудің келесі буыны. Олар қалпына келтірілгенде, мұнайдың бағасы 6 есе азаяды, бұл әдістің ұтымдылығы мен үнемділігін көрсетеді.

Шиналарды өңдеудің таңдалған әдісіне сүйене отырып, сіз әр түрлі өнімді ала аласыз:

Өнім	Сипаттамасы
Резеңке үгіндісі	Ұсақталған үгінділер санитарлық жастықшалар, аяқ киімдер, автомобиль төсеніштері, резеңке плиткалар, ойын алаңдары мен спорт алаңдарындағы еден жабындары, сөмкелер толтырғыштары, жаңа автомобиль шиналары және басқаларын одан әрі өндіруде қолданылады.
Жанармай	Қайта өңделген шиналардан мазут, керосин және одан да көп октандық бензин алуға болады.
Болат шнур	Дөңгелектерден алынған моншақ сақинасын одан әрі жаңа шиналар шығаруда қолдануға болады немесе сынықтарға тапсыруға болады.
Газ	Алынған газды шиналарды өңдейтін реакторға отын ретінде пайдалануға болады.
Көміртегі	Бұл өнім бетонға арналған бояу ретінде, жаңа шиналарда және әскери өнеркәсіпте қолданылады.

II ПРАКТИКАЛЫҚ БӨЛІМ

2.1 ТӘЖІРИБЕ ӘДІСТЕМЕСІ

Ғылыми-зерттеу жұмыстың практикалық бөлімі М.Х.Дулати атындағы Тараз Өңірлік Университетінің зертханалары негізінде жасалынды. Ғылыми зерттеу жұмысында қолданылған шина, темір жоңқалары тұрмыстағы машина қалдықтарынан алынды.

Біздің жұмысымызда қолданылатын күлгін-қара ұнтақ тәріздес магнетит концентраты химиялық құрамы мынадай, мас. %: Fe^{3+} - 73,1; Cu – 0,0027;

Ni – 0,011; Pb – 0,003; Cr – 0,002; Al – 0,06; Si – 0,06; Құрылысы мен фазалық құрамына мән берсек бұл магнетит, тоттықан екі- және үшвалентті темірден, жалпы формуласы Fe_3O_4 – тен тұрады. Ферромагнитен магнетиті кубтық торы бар $a = 3,380 \text{ \AA}$, тығыздығы $5,2 \text{ г/см}^3$ мен сыртқы бет тығыздығы $0,91 \text{ м}^2/\text{г}$. Магнетитті тоттықан атмосферада $800-900^\circ\text{C}$ болатын температурада қыздырған кезде ол тотығып, беріктірек парамагнит гематит Fe_2O_3 – тың формасына өтеді және де модификациялық құрылымы күшейе түседі α - Fe_2O_3 (гексагоналді тор, параметрлері $a = 5,025 \text{ \AA}$, $c = 13,735 \text{ \AA}$ және α - $55^\circ 14'$) тығыздығы $5,25 \text{ г/см}^3$ пен сыртқы бет тығыздығы $0,84 \text{ м}^2/\text{г}$ [6].

2.1 суретте магнетит концентратының сыртқы көрінісі

2.2 Магнетит концентратын сілтілендіру

Біз концентраттың екі формасын (бастапқы форма – магнетит – (Fe_3O_4) пен тотыққан форма – гематит – (Fe_2O_3)) тұз қышқылының ерітіндісінде зерттедік. Fe_3O_4 – ті Fe_2O_3 – ке ауыстыру үшін біз 4 сағатта температурасы $850-900^\circ\text{C}$ болатын муфель пешінде күйдірдік. Рентгенофазалық анализ таза Fe_2O_3 – тің құрамында бар екенін анықтады[3].

Реагентті сілтілендіру мақсатында біз концентрациялары 20 және 32 мас. % болатын тұз қышқылдарын пайдаландық, себебі бұл концентрациядағы қышқылдарды өндірістерде алады. 20% - дық тұз қышқылын тұзқышқылдық ерітінділерін термототықтырғыш ыдыратуды (пирогидролиз) регенерациялау арқылы алынады, ал 32% - дық тұз қышқылын 20% - дықтан адиабатылық адсорбция әдісімен алады немесе кальций хлоридінің ерітіндісімен бірге дистилдеу арқылы алынады. Сосын тағы сілтілеу реагенті ретінде тұз қышқылын алу себебіміз, полиметалл шикізаттарын, құрамында ауыр және түсті металдарды қайта өндегенде, ол өте қолайлы және эффективті еріткіш болып келеді. Көптеген зерттеулер көрсеткендей хлоридтік металлургияның болашағы зор, себебі ол бізге қалдықсыз технологияны береді және полиметалл шикізатындағы бастапқы комплекс компоненттерін пайдалы қолдануымызға әсерін тигізеді[5].

2.3 Сілтілендіру процессінің оптимизациялау әдісі

Тәжірибе факторын толық сызықтық моделге қосымша факторлардың бірігуінен туындайтын эффект факторларын жалғаймыз. Факторлық экспериментті жүргізген кезде саны бірдей қайталанатын тәжірибелер схемасын пайдаланады. Осы қосымша тәжірибелер арқасында біздер бірліктік өлшемінің дисперсиясын бағалай аламыз $S_{\text{восн}}^2$:

$$S_{\text{восн}}^2 = \frac{\sum_{i=1}^N \sum_{u=1}^m (y_{iu} - \bar{y}_i)^2}{N(m-1)} = \frac{\sum_{i=1}^N S_i^2}{N}, \quad \bar{y}_i = \frac{\sum_{u=1}^m y_{iu}}{m}, \quad (1)$$

$i=1..N$ - матрицалық жоспарлау жолының нөмірі; $u=1..m$ - қайталанатын тәжірибе нөмірі; S_i^2 - қайталанатын тәжірибелер ауытқуларының әрбір жоспар нүктесінен орташа алынған осы нүктесіндегі дисперсиясы; Y - матрица $N \times m$; дәрежелер саны $S_{\text{восн}}^2$ тең $f_2 = N(m-1)$.

Регрессиялық модель коэффициенттері орташа мән мағынасымен есептеледі $\bar{y}_i$, өз арқасында ол бізге жоғары дәлдіктеудегі бағаны береді:

$$b_j = \frac{\sum_{i=1}^N x_{ij} \bar{y}_i}{N}, \quad j = 1..l, \quad (2)$$

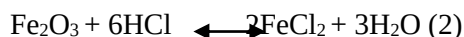
l - модель ішіндегі коэффициент саны.

Статистикалық сызықтық анализдің мағынасы осында. Біріншіден Кохрен критериясы S_i^2 бойынша дисперсияның біртектік гипотезасы тексеріледі. Содан кейін Фишердің F -критерий гипотезасы бойынша моделдің адекваттылығы тексеріледі. Және де әрбір есептелген b_j коэффициенттің дұрыстығын Стюденттің t -критерийі бойынша тексеруімізге болады. Берілген критерилер аркасында біздерге тәжірибеден алынған нәтижелердің дұрыстығын бағалауымызға мүмкіндік береді [6].

III ТӘЖІРИБЕЛЕРДІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ТАЛҚЫЛАУ

3.1 Тұз қышқылында магнетит концентратын сілтілендіру

Бастапқы концентрат (магнетит) (1) пен оның тотыққан формасын (гематит) (2) тұз қышқылында ерітудің келесі реакциялармен көрсетуге болады:

Процесс оптималді өту үшін гематитті 20% - дық HCl – ында экспериментті факторлы жоспарлау әдісімен ерітеді. Өзгеріс параметрлерін келесі нүктелер таңдалынды : x_1 – арақатынасы $T : Ж / (1 : 4) \pm 1$; x_2 – температура, $t: 70 \pm 20^\circ \text{C}$; x_3 – сілтілендіру уақыты τ , 3 ± 1 сағ.

Дискриминанттық функция ретінде Y фильтраттағы темірдің (III) хлоридінің концентраты алынды [3]. Оптималді жағдай темір хлоридінің ерітінділерін максималді жоғары концентрациясын алуда, сонымен қатар аз материалді және энергетикалық шығындар арқылы алу үшін қолданылады. Әрі қарай оны эффективті экстракциялау үшін жасалынған қолайлы жағдайлар. Матрица жоспарлауы, эксперимент орындау шарттары мен есептеу қорытындылары 3.1 таблицада көрсетілген. Регрессия коэффициентінің нәтижесі мен бағасын келесі регрессияның теңдігі көрсетеді:

$$Y = 179.5 - 25.6 x_1 + 126.0 x_2 + 18.8 x_3 - 12.0 x_1 x_2 - 7.7 x_1 x_3 + 7.3 x_2 x_3 - 8.2 x_1 x_2 x_3$$

Әсер ету дәрежесі бойынша Y функциясының параметрлерін былай орналастыруға болады: $x_2 \gg x_3 > x_1 x_3 > x_1 x_2 > x_1$

Концентрлі темір(III) хлоридін алуда негізгі анықтаушы фактор ол-процесс температурасы, x_2 коэффициенті оң және үлкен шамаға ие, коэффициент уақыт₁ ($T : Ж$) және уақыт₂ (процесс уақыты) мәндерінен 4.9 бен 7-ге артық. Біздің зерттеліп жүрген жұмысымыздың ең жоғары температурасы 90° және ол реакциялық қоспаның қайнау температурасыменен шектелген. Сондықтан да концентраттың еру дәрежесі 65%-дан аспайды. Бірақ кейбір таныс амалдарды қолдану арқылы темірдің (III) хлоридінің фильтраттағы концентрациясын арттыруға болады және оның еру дәрежесін жоғарылатуға болады. Ол мысалы автоклавты құрал-жабдық арқылы жасау, яғни ол затты жоғары температура мен қысымда ерітуге мүмкіндік береді. Сонда, $t=105^\circ \text{C}$ пен 1.2 атм. қысымда, темірі бар оксидтік материалды толығымен ерітуге болады. Бірақ та біз концентраттың еріту дәрежесін өсіру нәтижесінде, оның көп қалдықтарын фильтратқа өткіземіз, содан кейін оны ішінен бөліп алу жұмысы одан әрі қосымша қиындық тудырады. Біздің өткізген зерттеулер көрсеткендей, ерімей қалған қалдық жеңіл тұнады және де тез фильтрленеді, сол себепті осы қасиет хлоридтік гидрометаллургияның бірден-бір басымдылығы болып келеді, сондықтанда фильтрленуге жақсы болып келеді [6]. Ерімей қалған қалдықты деконтация әдісімен фильтраттан бөліп алып, сосын дәл осындай жағдайлармен концентраттың жаңа улесімен қайталап ерітуге болады.

Біздің зерттеулер аркасында алынған ең жақсы нәтижелер келесі параметрлер арқылы көрсетілген: $C : K = 1 : 3$, $t=90^\circ \text{C}$ және $\tau=4$ сағ (тәжірибе 3, табл. 3.1) Еру дәрежесі 54,3% болғанда, алынған ерітінді құрамында 385 г/л FeCl_3 және 20-25 г/л HCl.

Темір хлоридінің фильтраттағы концентрацияға әсер ететін негізгі фактор ол температура болғандықтан, еру кинетикасы оның қышқылдық (гематит) пен қатар негіздік формасы (магнетит) 20%-дық HCl зерттелген. Кинетикалық қисықтар мына параметрлер арқылы алынған $Q : C = 1 : 3$, нәтижелері 3.1 - 3.4 суреттерде концентраттың еру дәрежесі мен $FeCl_3$ концентрациясының фильтраттағы сілтілендіру мен температура уақытына байланысты көрсетілген.

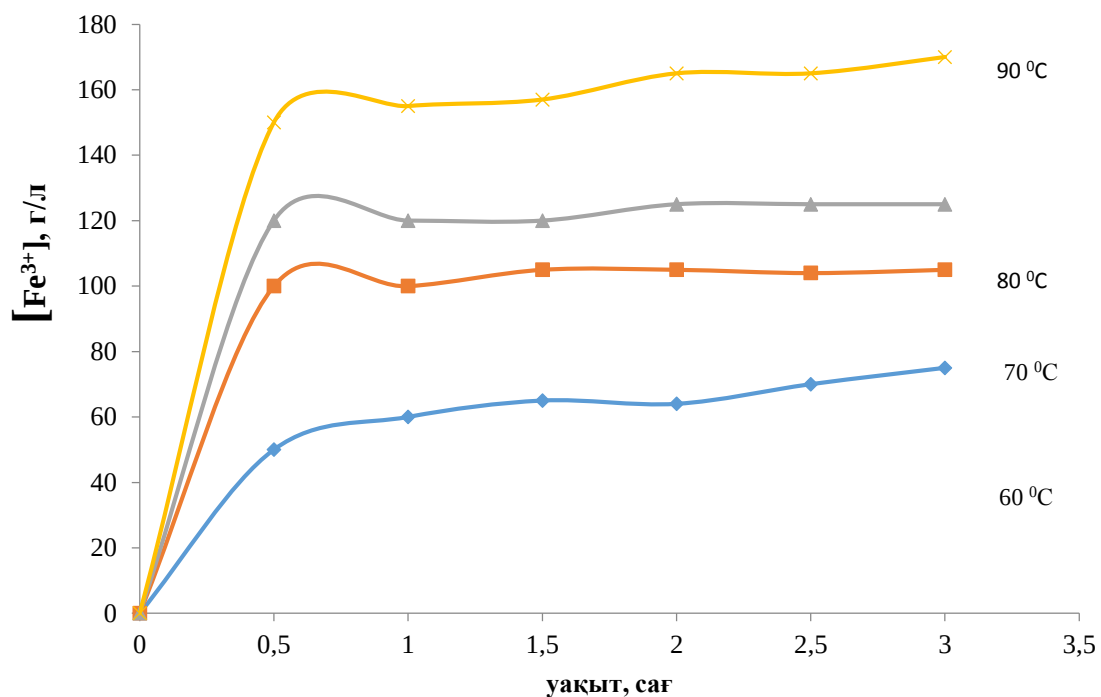
Алынған мәліметтерге қарап, біздің магнетиттің еру реакциясы үлкен жылдамдықпен қатар, 0.5-1.0 сағаттан кейін әрбір температурада максимальді еру дәрежесінің болатынын байқаймыз. Мысалы 90°C-те еру үлесі 66,1%. Фильтраттың ішінде 470-485 г/л $FeCl_3$ мен 197-148 г/л $FeCl_2$ болған (арақатынасы $FeCl_3 : FeCl_2 \approx 2,7 : 1$). Гематиттың еру жылдамдығы салыстырмалы түрде азырақ және де оның еру жылдамдығын максималды жоғары болу үшін кемінде 1,5 сағ болуы тиіс. 90°C-де максималды еру дәрежесі анықталды, яғни 50%-ға тең және құрамында $FeCl_3$ фильтраттағы үлесі тек қана 314-342 г/л. Магнетиттен гематитке өткенде реакция жылдамдығының төмендеуінің себебі, магнетитті $t > 850-900^\circ C$ қыздырғанда, соңғысы нашар активті, сыртқы қабатында темір оксидінің үлесі азайған формаға өтеді $\alpha-Fe_2O_3$. Концентраттың еру кинетикасына қатысты алынған нәтижелер әдебиеттермен келісіп дәлелденген, яғни магнетиттің тұз қышқылына еру жылдамдығы гематитпен салыстырғанда әлдеқайда жоғары екенін көрсетеді [7].

Реакцияның нағыз жылдамдығын көрсететін қисықтардың анықтығын, ерігіштігінің үлкен бөлігі бірінші сағатта байқалады, егер ерітіндіде жеткілікті мөлшерде тұз қышқылы мен гематит және магнетиттің беттік қабат үлесінің жоғары болуы, Fe-Cl комплекстерінің туындауына және еруіне әкеліп соғады. 1-1,5 сағат өткенде, қышқыл мөлшерінің азаюмен қатар, оксид массасы да азаяды. Сонда қисықтардың анықтығы азая түседі, ал реакция реті нөлдік дәрежеге ұмтылады [8]. Жалпы жағдайда нөлдік реакция реті реакцияның жылдамдығының реагенттер концентрациясына қатысты өзгерісі тәуелсіз екенін көрсетеді. Бұл заңдылық сақталады егер де, магнетитті еріту жағдайындағыдай, процесс жылдамдығы жоғары болса, ал ерітіндідегі темір хлорид концентрациясы, магнетиттің ерімеген артық мөлшерімен үнемі бірге болды [9].

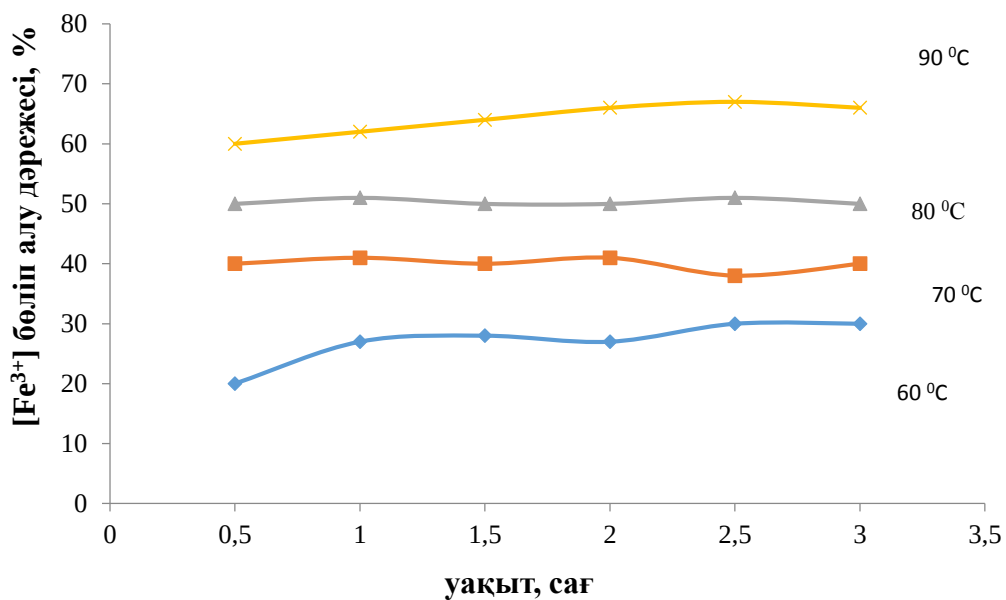
Кесте 3.1

Жоспарлау матрицасы, өткізу шарттары, эксперимент нәтижелері мен олардың өңдеу статистикалары

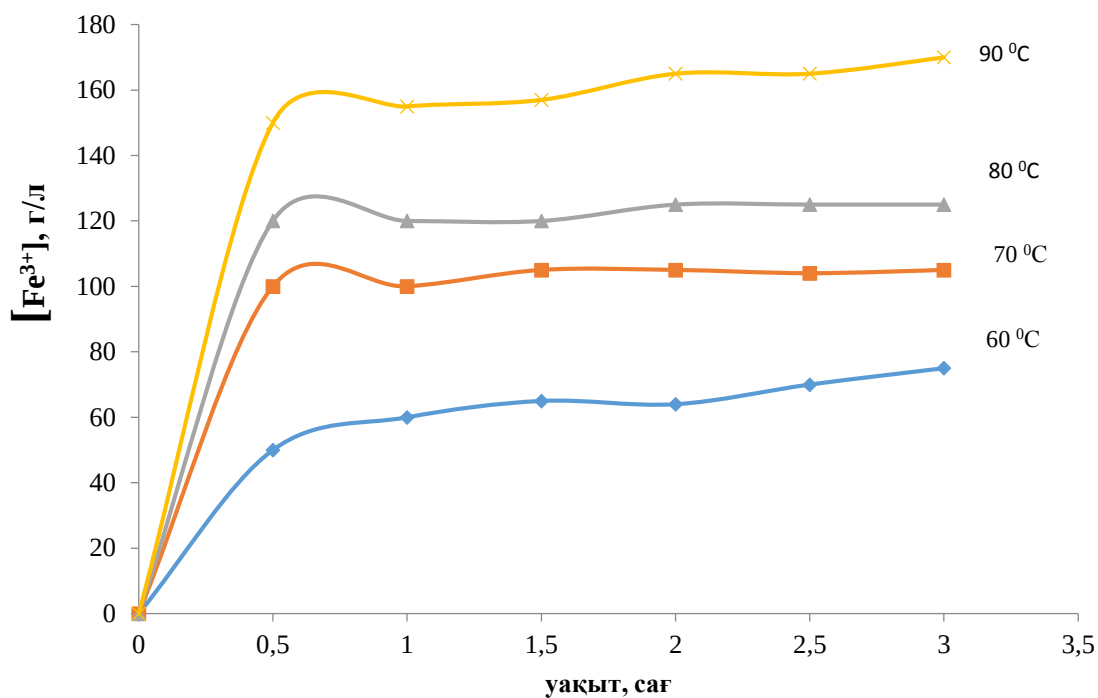
№	X ₁	X ₂	X ₃	Қ : С	t, °C	τ, сағ	Y FeCl ₃ , г/л	E, % бөліп алу	Y есеп.	Δ Y	Δ ²
1	+	+	+	1:5	90	4	227,9	64,9	298,6	-20,6	427,7
2	+	-	+	1:5	50	4	51,8	13,8	46,6	5,2	27,1
3	-	+	+	1:3	90	4	385,0	54,2	349,89	35,2	1237,6
4	-	-	+	1:3	50	4	78,2	13,0	97,87	-19,7	388,1
5	+	+	-	1:5	90	2	257,9	55,1	261,1	-3,2	10,30
6	+	-	-	1:5	50	2	27,8	7,8	9,1	18,7	349,4
7	-	+	-	1:3	90	2	301,1	42,0	312,4	-11,3	127,1
8	-	-	-	1:3	50	2	56,2	9,5	60,4	4,2	17,6
9	0	0	0	1:4	70	3	165,0	31,4	179,5		ΣΔy ² =2534,88
10	0	0	0	1:4	70	9	160,5	28,9	179,5		
11	0	0	0	1:4	70	3	163,3	30,2	179,5		

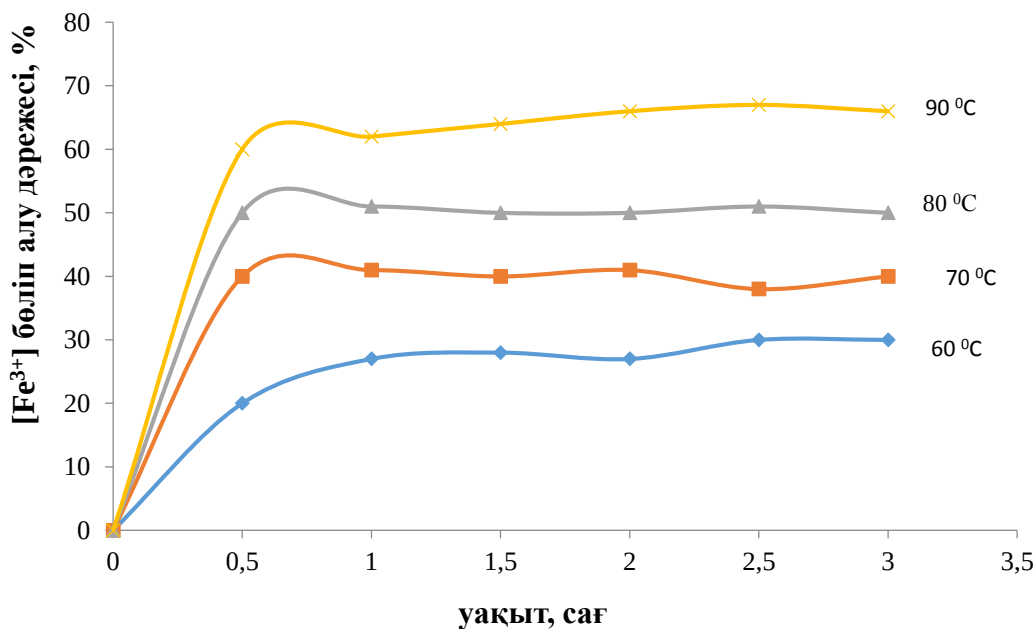
Сурет 3.1 – Fe^{3+} ионының уақыт пен температураға қатысты гематитті сілтілендіру кезіндегі концентрациясы

Сурет 3.2 – Гематитті сілтілендіру кезіндегі Fe^{3+} температура мен уақыт қатысында ерітіндіге бөліп алу

Сурет 3.3 – Fe^{3+} ионының уақыт пен температураға қатысты магнетитті сілтілендіру кезіндегі концентрациясы

Сурет 3.4 – Магнетитті сілтілендіру кезіндегі Fe^{3+} температура мен уақыт қатысында ерітіндіге бөліп алу

Фильтраттағы FeCl_3 концентрациясын жоғарылататын факторлардың бірі ол тұз қышқылының еріткендегі концентрациясы. Зерттеу бойынша 32%-дық тұз қышқылының ерітіндісінде, жоғары активті концентрат формасы-магнетит. Нәтижелері 3.2 кестеде көрсетілген[4]. Байқалғандай, магнетиттің 32%-дық тұз қышқылында еріту реакциясы экзотермиялық қасиет

көрсетеді. Реакциялық қоспа өздігінен 80-90°C-ға дейін қызиды да, 1,5 сағат айналасында температура сақталып тұрады. Осы уақыт концентраттың 72%-ын ерітуге жеткілікті болады, егер арақатынасы $Q : C=1 : (1 : 73/2)$ Біз білетініміздей, осындай темірі бар басқа минералдардың да экзотермиялық қасиеті байқалады, мысалы ильменита. Темір хлоридінің фильтраттағы жалпы концентрациясы біраз көбейді және саны шамамен 700-720 г/л $FeCl_3$. Ерімеген қалдықтарды алдында айтып өткен жағдайлармен қайта еріте беруге болады. Еру дәрежесі шамамен солай қалады ($\approx 73\%$), ал фильтраттағы темір үлесі 700-720г/л хлорид бойынша болды[5]. Қайта еріткен кезде қалдықта кремнийдің үлесінің көбейгенін байқаймыз, мысалы 0,15% масс-тан 0,29 мас.%. Темір мен қалдықтардың толық еріген концентраттары, сондай ақ 20%-дық пен 32%-дық тұз қышқылында еріткендегі нәтижелер 3.3 кестеде көрсетілген.

3.2 кестеде көріп тұрғанымыздай магнетит концентратының 32%-дық тұз қышқылында еру ерекшелігі, егер Cl^- ионының мөлшері аз болған жағдайда (тұз қышқылында).

Осындай жағдай таңдау себебіміз, ең басты әрі оның максималды селективті темірдің(III) экстаракциясы, оның ерітіндідегі экстаркцияға түсетін концентрациясы болып келеді (230-250г/л Fe) Сол себепті, концентраттың осы жағдайларымен толықтай ерімейтіндіктен, темір(III) ерітіндісінің концентрациясын жоғарылату мақсатында осындай жағдай таңдаған болатынбыз. Бізге бұл ерітінділердің буландыру дәрежесін экстаркция алдында біраз азайтып береді[5]. Фильтраттағы темір мен хлордың арақатынасы көрсеткендей, еру процесі гидроксохлоридтердің түзілуімен пайда болады $Fe(OH)Cl_2$ мен $Fe(OH)_2Cl$.

Тотыққан (Fe_2O_3) пен тотықпаған (Fe_3O_4) концентраттарының 20 мен 32%-дық тұз қышқылында ыдырау нәтижелерін салыстыра отырып, мынадай қорытындыларға келуге болады:

Тотықпаған (магнетит) концентратының еру жылдамдығы тотыққан (гематит) концентратынан әлдеқайда жоғары. Және де магнетитте максималды темір хлоридінің концентрациясына жету үшін 1 сағат жеткілікті, ал гематитке-шамамен 3-4 сағат. 20%-дық тұз қышқылында еріту тотыққанмен де, тотықпаған концентратпен де (90°C, $Q : C=1:3$) 385-400г/л концентрациядағы $FeCl_3$ шығады[6]. Ал эффективті экстракция үшін 1,8-2,0 есе буландыру қажет;

Тотықпаған концентраттың (магнетит) қалыпты жағдайда жоғары жылдамдықпен және сыртқы жылу қолданбай (экзотермиялық реакция) тұз қышқылының 32%-ында еріткенде, концентрациясы жоғары темір хлорид ерітінділерін алуға болады[7]. Құрамында 700-720 г/л $FeCl_3 + FeCl_2$ мен қоса 0,95-1,0 г/л қоспа мен 20-25 г/л тұз қышқылы болады[9].

Кесте 3.2

Магнетит концентратының 32%-дық тұз қышқылында ыдырауы

№ Жұмыс	Ыдырау шарты		Өнімдер сипаттамасы			Бөліп алу Е,%
		τ сағ	Қалдық, г	Фильтрат		
				Көлемі, мл	Fe ₂ O ₃ ,г/л	
1	300:500	2	117,6	477	397,1	62,1
2	300:500	3	119,7	476	396,8	61,4
3	300:520	3	11,7	498	394,5	64,0
4	300:600	2	86,5	583	380,3	72,1
5	300:600	3	92,4	582	369,2	70,2
6*	300:600	3	84,1	583	377,1	72,9

* ыдыраудан кейінгі қалдық

3.2 Материалдық баланс есептеулері

Концентрат ыдырауы

Есептеулер 1 т магнетит концентратына жүргізілген. Құрамында Fe_2O_3 977,8кг. Арақатынасы $\text{Q} : \text{C}=1:2$ болатын 32%-дық HCl ($d=1,156 \text{ кг/м}^3$ $c=372,8 \text{ г/л}$) тұз қышқылымен ыдыратқан[5]. HCl -ның шығыны 661,5 кг болды.Концентраттың ыдырау дәрежесі $\approx 72,5\%$ -ға тең болды.Сонда ерітіндіміздегі Fe_2O_3 :

$$977,8 \times 0,725 = 708,9 \text{ кг} - \text{ға ауысады, ал элемент қалдықтары } 4,3 \text{ кг болады.}$$

Ерітуге жұмсалған 32%-дық HCl кеткен көлемі:

$$V_{\text{HCl}} = \frac{661,5 \text{ кг}}{0,3728 \text{ кг/л}} = 1774,4 \text{ л}$$

Қышқылдың салмағы:

$$P_{\text{HCl}} = 1774,4 \times 1,156 = 2051,2 \text{ кг}$$

Судың H_2O салмағы $P_{\text{H}_2\text{O}}$:

$$2051,2 \text{ кг} - 661,5 \text{ кг} = 1389,7 \text{ кг}$$

Кесте 3.3

Тұз қышқылы ерітінділерінде магнетит концентратын* ерітуден кейін сілтілендіруден қалған фильтраттар мен қалдық құрамы

Элемент	Бастапқы концентрат, мас. %	«Т»,20% HCl		«Т/н»,20% HCl		«Т/н»,32% HCl		Қалдық, Т/н 32% HCl	
		Фильтрат,г/л	Қалдық,мас. %	Фильтрат,г/л	Қалдық, мас. %	Фильтрат, г/л	Қалдық, мас. %	Фильтрат, г/л	Қалдық, мас. %
Fe	99,3	135,5	99,6	175,5	99,65	248,7	99,67	235,1	99,55
Mn	0,055	0,133	0,055	0,141	0,055	0,200	0,045	0,185	0,045
Mg	0,050	0,130	0,081	0,162	0,046	0,183	0,045	0,163	0,044
Si	0,06	0,035	0,126	0,052	0,170	0,055	0,150	0,063	0,29
Al	0,06	0,133	0,110	0,181	0,046	0,290	0,056	0,190	0,044
Cu	0,0027	0,005	0,005	0,005	0,0027	0,001	0,005	0,001	0,005
Zn	0,003	0,065	0,008	0,055	0,002	0,085	0,002	0,005	0,002
Ni	0,011	0,023	<0,02	0,012	<0,011	0,035	0,005	0,005	0,005
Ca	0,009	0,035	0,012	0,033	0,015	0,039	0,02	0,023	0,02
Cr	0,002	0,013	0,0097	0,015	0,005	0,018	0,005	0,005	0,005

* «Т»-тотыққан концентрат формасы (гематит) «Т/н»-тотықпаған концентрат формасы (магнетит)

Түзілген пульпа салмағы:

$$P = 1000 \text{ кг} + 2051,2 \text{ кг} = 3051,2 \text{ кг}$$

Пульпа көлемі:

$$V = 220,2 \text{ л} + 1774,4 \text{ л} = 1994,6 \text{ л}$$

Пульпа тығыздығы:

$$d = \frac{3051,2 \text{ кг}}{1994,6 \text{ л}} = 1,530 \text{ г/см}^3$$

Пульпа фильтрацияға өтеді.

Есептеу нәтижелері 3.4 кестеде көрсетілген

Фильтрация

Егер де, еріту кезінде қалдықтардың барлығы ерітіндіге өтсе деп ескеретін болсақ, онда, ерімей қалған тұнбаның салмағы: $P = 977,8 \text{ кг} - 708,9 \text{ кг} = 268,9 \text{ кг Fe}_2\text{O}_3$ болады.

Тұнбаның көлемі:

$$V = 268,9 \text{ кг} / 5,6 \text{ кг/л} = 48,0 \text{ л}$$

Тұнбаның құрамында қалып қойған қалдық элементтерін ескермеуімізге болады, себебі ол аз мөлшерде. Фильтрациядан кейін қалған қалдықты ыдырату операциясына қайтадан алып келеміз.

Фильтрат құрамы:

$$708,9 \text{ кг Fe}_2\text{O}_3 + 661,5 \text{ кг HCl} + 4,3 \text{ кг қалдық} + 1389,7 \text{ кг H}_2\text{O} + 50 \text{ кг H}_2\text{O (концентрат ылғалдылығы)} = 1439,7 \text{ кг}$$

Ерітінді салмағы:

$$P = 2814,4 \text{ кг}$$

Ерітінді көлемі:

$$V = 1994,6 \text{ л} + 48,0 \text{ л} = 1946,6 \text{ л}$$

Кесте 3.4

Стехиометрия бойынша 100%-дық HCl-дың хлоридтік комплекстерінің түзілуі, кг/т

№	Компонент *	Комплекс құрамы **	Компонент үлесі % масс	Компонент массасы, кг	1 кг компонентке жұмсалатын HCl шығыны	HCl шығыны
1	Fe ₃ O ₄	Fe(OH)Cl ₂	94,57	977,8	0,91	881,8
2	ZnO	ZnCl ₂	0,004	0,04	0,90	0,04

3	CaO	CaCl ₂	0,013	0,13	1,30	0,17
4	NiO	NiCl ₂	0,014	0,14	0,98	0,14
5	Cr ₂ O ₃	CrCl ₃	0,003	0,03	1,44	0,04
6	Al ₂ O ₃	AlCl ₃	0,113	1,13	2,15	2,43
7	MgO	MgCl ₂	0,083	0,83	1,81	1,50
8	MnO	MnCl ₂	0,071	0,71	1,09	0,73
9	SiO ₂	SiCl ₄	0,128	1,28	2,43	3,11

Жалпы: 890,0 кг

* - Fe₂O₃-ке есептеу

** - Есептеуге алынатын комплекс құрамы

$$d = 2814,4 / 1946,6 = 1,446 \text{ г/см}^3$$

Fe₂O₃-тің фильтраттағы концентрациясы:

$$C = \frac{708,9 \text{ кг}}{1996,6 \text{ л}} = 364,2 \text{ г/л}$$

Практикалық бөлімбарысындағы тәжірибелермен жұмыс барысында.

Қорытынды

Қазіргі уақытта автокөлік қалдықтарын химиялық жолмен қайта өңдеу адамзат үшін экономикалық, экологиялық және басқа жағынан өте тиімді болып тұр. Әсіресе биылғы жылы сұранысқа ие болған ең керекті өңдеу саласы десекте болады. Біз автокөлік қалдығын тастағаннан, қайта өңдеуге беру біз үшін пайдасы орасан зор. Бұл сала еліміздің дамуына да үлесін қосары сөзсіз.

Бұл саланы дамыту біздей жастардың қолында. Мысалы алып қарасақ, болатты қайта өңдеу энергия мен табиғи ресурстарды үнемдейді. Болат өнеркәсібі жыл сайын жылына 18 миллионға жуық үйді электр қуатымен қамтамасыз ету үшін жеткілікті энергия үнемдейді. Металды қайта өңдеуге металл өндіруге қарағанда шамамен 74 пайыз аз энергия жұмсалады, жарамдылық мерзімі өткен көлік құралдарын қайта өңдеушілер жыл сайын басқа бөлшектерді шығаруға жұмсалатын 85 миллион баррель мұнай үнемдейді. Сол сияқты автомобильдерді қайта өңдеу 11 миллион тонна болатты және 800 000 түсті металдарды қоқыс тастайтын жерлерден шығарып, тұтынушылардың қажеттілігіне айналдырады.

Шинаның жану өнімдері адам денсаулығына теріс әсер етеді және қатерлі ісік ауруын тудыруы мүмкін. Сонымен қатар шиналардың ыдырау процесі өте әсерлі - 150 жылдан астам. Заманауи жабдықтар жұмыс істеп тұрған шиналарды қайта өңдеу кәсіпорнын құруға мүмкіндік береді. Барлық жерде кездесетін шина қалдықтары - бұл полимерлі

шикізат. Шиналардың тек бір тоннасында 700 кг резеңке бар, оны отын, резеңке бұйымдар мен құрылыста қолданылатын материалдар жасауға болады. Яғни, біз автокөлік қалдықтарын қоқысқа тастау арқылы адам өміріне орасан зор шығын келтіретініміз сөзсіз.

Тіптен қазіргі таңда кәдімгі автокөлік шиналарынан пайдаланылатын өнімдер алынады үлкен сұранысқа ие: жаяу жүргіншілер жолдарында, тротуарларда, қоғамдық көлік аялдамаларында, жүгіру жолдарында және т.с.с. жарақаттануға қарсы плиткалар; құрылыста, сондай-ақ дыбыстық және жылу окшаулағыш тақталарды өндіруде белсенді қолданылатын сым талшығы; экологиялық таза резеңке үгіндісі, тегіс емес едендерді, спорттық беттерді, ландшафттарды безендіруге, ойын алаңдарын жақсартуға арналған; Әр түрлі аумақтарды түпнұсқа безендіру үшін қолданылатын резеңке төселген тастар: балалар мен спорт алаңдары, жеке үйлер жанындағы алаңдар және басқалар.

Өзектілігі жоғары, ең керекті зерттеу екенінің тағы бір дәлелі ретінде зерттеуіміздің нәтижесінен көруге болады. Маңыздысы, елімізде әрбір адам автокөлік қалдықтарын қайта өңдеудің керектігін ұғынса деймін.

Қорытындылай келе, зерттеу жұмысымының өзектілігі сонша қоғамдық, экологиялық әрі экономикалық маңызы бар аспект болып табылады. Біз осылай автокөлік қалдықтарына екінші өмір сыйлай отыра еліміздің дамуына үлес қосамыз.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Кокорев Г.Д. Использование принципов системного подхода при анализе системы восстановления автомобильной техники / Г.Д. Кокорев, А.Ю. Афанасьев // Научно-технический сборник №6. – Рязань: ВАИ, 1995. – С. 46– 50. 2. Кокорев Г.Д. Кибернетический подход – как основа теории создания и управления качеством сложных технических систем на современном этапе / Г.Д. Кокорев // Научно-технический сборник №10. – Рязань: ВАИ, 2000. С 3–8. 3. Кокорев Г.Д. Классификация критериев эффективности при управлении техническими системами / Г.Д. Кокорев // Научно-технический сборник №10. – Рязань: ВАИ, 2000. С 13–19.

2.Группа сайтов Sakh.com . Резиновая крошка для укладки покрытий (Южно-Сахалинск). [Электронный ресурс] - <https://market.sakh.com>.

3.Информационная поддержка бизнес прост. Как открыть бизнес по переработки шин. [Электронный ресурс]. -<https://biznes-prost.ru> .

4. Компания Pressmax. Производство и поставка оборудования для прессования и сортировки отходов. [Электронный ресурс]. - <http://pressmax.ru> /

5.Консультант плюс – надежная правовая поддержка. [Электронный ресурс]. - <http://www.consultant.ru> .

6.Онлайн-журнал. Отходы вторая жизнь. [Электронный ресурс] - <https://readymag.com> .

7.ООО Альфа-СПК. Бизнес план переработки шин в крошку.[Электронный ресурс] - <http://alfaspk.ru> .

8.Снегур Д.Д., Чепала С. С. Социально-экологический проект. Шины и экология совместимы? – г. Уссурийск. 28 с. - 2017 г.

9.Стец А.А., Чайкун А.М. Экологические и экономические аспекты переработки и использования изношенных автомобильных шин // Известия Московского государственного технического университета МАМИ №1 (15). 2013 – 36-40 с. [Электронный ресурс] - <https://cyberleninka.ru> .

10. Шанс Плюс. Чем вредны автомобильные шины и что с ними делать. [Электронный ресурс]. - <http://www.shans-plus.ru> .

Электронные ресурсы:

1. <http://bse.sci-lib.com>
2. <http://www.rusvrach.ru>
3. <http://www.medkrug.ru>
4. <http://otherreferats.allbest.ru>
5. <http://www.doktorportal.ru>

Қосымша №1

Қосымша №2

Қосымша №4

Қосымша №5

Сурет-1. Автокөлік темір қалдықтары.

ӘЛЕМНІҢ ЖЕТІ КЕРЕМЕТІ

Ракулова Гульзия Якияевна
Сарыкемер мектеп-гимназиясы, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

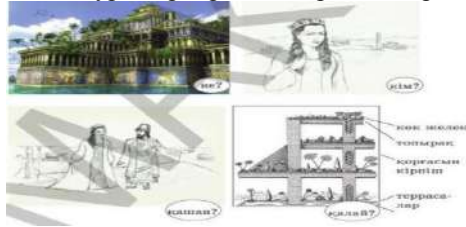
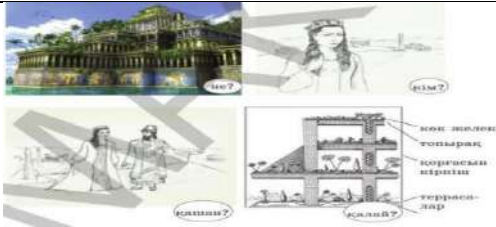
	Әлемнің жеті кереметі
Педагогтің аты-жөні:	Ракулова Г.Я.
Күні:	19.10.2022ж
Сыныбы: 6 «Б»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Әлемнің жеті кереметі. Біріккен сөздердің емлесіне қатысты ескертулер
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	6.1.3.1-Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтау 6.4.1.1- Тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу.
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар үшін: Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтайды, тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады; Кейбір оқушылар үшін: Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтайды, тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады; Көпшілік оқушылар үшін: Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтайды, тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады;
Бағалау критерийі:	- Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсінеді. - Тыңдалған мәтіннен детальды ақпаратты анықтайды. - Тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады.
Ойлау деңгейінің дағдылары	Білу, түсіну, қолдану
Тілдік мақсаттар	Оқушылар мәтіндегі ақпараттармен танысады, сұрақтарға жауап береді мазмұнын түсіндіреді. Сыныптағы диалог/жазылым үшін тілдік бірліктер. Талқылауға арналған тармақтар(тыңдалым) 1. Сенің сәулет өнері туралы хабарың бар ма? 2. Сен сәулет өнерінің кереметтерін білесің бе? Сіз неліктен екенін айта аласыз ба? (айтылым) Әлемнің 7 кереметі деп неліктен атаған Жазылым бойынша ұсыныстар: Өз пікірін дәлелдеу, ақпаратпен ұштастыру Терминология: Шаһар, Вавилон, Мидия, ханша, жарлық, террасса, Жаңартау, лава, қорғасын. Сөз тіркестері: Сахара бәк,
Құндылықтарды дарыту	Тарихтың, мәдениет пен тілдің біртұтастығы.
Пәнаралық байланыстар	Әлем елдеріндегі мемлекет болғандықтан тарихпен және географиямен байланыстырдым.
АКТ қолдану дағдылары	Интербелсенді тақта, аудиотаспа, слайд

Алдыңғы оқу/ Бастапқы білім	Әлемнің жеті кереметі туралы оқушылардың түсініктері бар

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту. 7 мин.	Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру	Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады.	Тиімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл-күйін көтереді және бауырмалдығын оятады.	Оқулық, жұмыс дәптерлері
Жаңа сабаққа кіріспе	Ой қозғау. Оқушылар ребусты шешіп, ол сөзге қатысты ой бөліседі. (шешуі: Вавилон) Вавилон сөзіне түсініктеме. Ежелгі Вавилон мемлекеті Тигр мен Ефрат өзендерінің аралығындағы жердің оңтүстік бөлігінде, қазіргі Ирак пен Арабия жерінде пайда болған. «Learning Apps.org» ойынымен «Әлемнің жеті кереметін» сәйкестендіреді.	Ой қозғау. Оқушылар ребусты шешіп, ол сөзге қатысты ой бөліседі. (шешуі: Вавилон) Вавилон сөзіне түсініктеме. Ежелгі Вавилон мемлекеті Тигр мен Ефрат өзендерінің аралығындағы жердің оңтүстік бөлігінде, қазіргі Ирак пен Арабия жерінде пайда болған. «Learning Apps.org» ойынымен «Әлемнің жеті кереметін» сәйкестендіреді.	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді.	Қалыптастырушы бағалау: Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға <u>«Жарайсың!»</u> деген <u>мадақтау сөзімен</u> ынталандыру.
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу. 26 мин.	1-тапсырма: Топпен жұмыс. Әр топ өздері тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын топта талдайды. Вавилонның аспалы бағы Вавилон шаһарының даңқы бүкіл шығысқа тараған кезінде таққа жаңа патша Навуходоносордың отыруы тұспа-тұс келеді. Вавилонға кірген саяхатшының әңгімесінің бастақырыбы патша сарайындағы таңғажайып тамаша аспалы бақ туралы болады.Мұндай ғажап бақ	1-тапсырма: Топпен жұмыс. Әр топ өздері тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын топта талдайды. Вавилонның аспалы бағы Вавилон шаһарының даңқы бүкіл шығысқа тараған кезінде таққа жаңа патша Навуходоносордың отыруы тұспа-тұс келеді. Вавилонға кірген саяхатшының әңгімесінің бастақырыбы патша сарайындағы таңғажайып тамаша аспалы бақ туралы болады.Мұндай ғажап бақ	Дескриптор: Мәтінді мұқият тыңдайды. Негізгі мазмұнын түсіндіреді. 1.Суреттерді сәйкестендіреді. 2.Сұрақтарға жауап береді. 3.Өзара мағаналас сөздерді табады.	6-сынып оқулығы, жұмыс дәптері.Мәтінмен жұмыс.Топтық тапсырмалар.

	не шығыста, не батыста жоқ екен. Аспалы бақ патшаның өзі ғана тұратын сәулет сарайының кең ауласына салынған. Сарайға да, баққа да кездейсоқ адам кіре алмайды. Күзет күшті болған. Аспалы бақтың тарихы мынадай: Кәмлетке жасы жеткенде Навуходоносор патша алыстағы тау елі Мидия ханшасы Семирамидаға құда түсіп үйленеді. Сымбатына ақылы сай ерке өскен патша қызы Семирамида патшаның сүйікті әйелі болады. Алайда алыстан келген ханша көңілсіз, қабағын ашып бір жадырамайды. Ішкі сырын ешкімге айтпайды қыз жатса да, тұрса да өз елін аңсайды, туған жерін аңсайды. Көз алдына көкорай шалғын, райхан гүлдері құлпырған мидия, тау бөктеріндегі хош иісті шынар ағаштары, сылдырлап аққан бұлақтары елестейді. Ханшаның тұрақты мекеніне айналған Вавилонда мұның бірі де жоқ. Сахарының ыстық желі. Күндіз де ыстық, түнде де ыстық. Патша нәзік жанды Семирамиданың ішкі күйзелісін түсінеді. Сөйтіп, сарайдың кең ауласына ерекше бақ салуға жарлық береді. Алдымен, кірпіштен әсем террасалар орнатылады. Кірпіштің үстінен қалың етіп Жанартаудың лавасы құйылады. Оның үстіне қорғасын плиталар орнатылады. Оған қалың етіп топырақ төгеді. Құнарлы топырақ үстіне неше түрлі жеміс ағаштары көк желекті бұталар отырғызылады. Ерке қыз, сымбатты Семирамидаға арнап салынған бақ жайнай түседі. Патша әмірімен салынған бұл бақ өз заманында көргеннің де, көрмегеннің де таңдайын қақтырып, «Әлемнің жеті кереметінің» біріне айналады. I топ. Тыңдалған мәтіннің мазмұнына	не шығыста, не батыста жоқ екен. Аспалы бақ патшаның өзі ғана тұратын сәулет сарайының кең ауласына салынған. Сарайға да, баққа да кездейсоқ адам кіре алмайды. Күзет күшті болған. Аспалы бақтың тарихы мынадай: Кәмлетке жасы жеткенде Навуходоносор патша алыстағы тау елі Мидия ханшасы Семирамидаға құда түсіп үйленеді. Сымбатын ақылы сай ерке өскен патша қызы Семирамида патшаның сүйікті әйелі болады. Алайда алыстан келген ханша көңілсіз, қабағын ашып бір жадырамайды. Ішкі сырын ешкімге айтпайды қыз жатса да, тұрса да өз елін аңсайды, туған жерін аңсайды. Көз алдына көкорай шалғын, райхан гүлдері құлпырған мидия, тау бөктеріндегі хош иісті шынар ағаштары, сылдырлап аққан бұлақтары елестейді. Ханшаның тұрақты мекеніне айналған Вавилонда мұның бірі де жоқ. Сахарының ыстық желі. Күндіз де ыстық, түнде де ыстық. Патша нәзік жанды Семирамиданың ішкі күйзелісін түсінеді. Сөйтіп, сарайдың кең ауласына ерекше бақ салуға жарлық береді. Алдымен, кірпіштен әсем террасалар орнатылады. Кірпіштің үстінен қалың етіп Жанартаудың лавасы құйылады. Оның үстіне қорғасын плиталар орнатылады. Оған қалың етіп топырақ төгеді. Құнарлы топырақ үстіне неше түрлі жеміс ағаштары көк желекті бұталар отырғызылады. Ерке қыз, сымбатты Семирамидаға арнап салынған бақ жайнай түседі. Патша әмірімен салынған бұл бақ өз заманында көргеннің де, көрмегеннің де таңдайын қақтырып, «Әлемнің жеті кереметінің» біріне айналады. I топ. Тыңдалған мәтіннің мазмұнына сәйкес суреттерді ретімен орналастырады.	Қ.Б. «Бірін-бірі» бағалау арқылы оқушыларды бағалайды.	

	сәйкес суреттерді ретімен орналастырады. II топ. Берілген сұрақтарға жауап береді. Не? Вавилон шаһары, аспалы бақ. Кім? Семирамида ханша. Қашан? Навуходоносор патша кәмлеткежасы жеткенде ханшаға үйленді. Қалай? Кірпіштен әдемі террасалар және қорғасын плиталар арқылы орнатылып, құнарлы топыраққа көк желекті бұталар отырғызылды. (Ханшағаарналып салынған бақ). III топ. Екі бағандағы өзара мағыналас сөздерді тауып жазады. Аңсау бұйыру орнату сағыну → жадырамау → кондыру жарлық беру → таңдандыру таңдай қақтыру → көңілі көтерілмеу	 II топ. Берілген сұрақтарға жауап береді. Не? Вавилон шаһары, аспалы бақ. Кім? Семирамида ханша. Қашан? Навуходоносор патша кәмлеткежасы жеткенде ханшаға үйленді. Қалай? Кірпіштен әдемі террасалар және қорғасын плиталар арқылы орнатылып, құнарлы топыраққа көк желекті бұталар отырғызылды. (Ханшағаарналып салынған бақ). III топ. Екі бағандағы өзара мағыналас сөздерді тауып жазады. Аңсау бұйыру орнату сағыну → жадырамау → кондыру жарлық беру → таңдандыру таңдай қақтыру → көңілі көтерілмеу		
	2-тапсырма: Жұптық жұмыс. «Мен саған, сен маған» әдісі арқылы I жұп. Аралық сөзінің қай сөзбен тіркеспейтінін көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз. Континент, дүние, халық II жұп. Қағаз сөзі бөлек жазылатын сөзді тап және орфографиялық нормаға сай	2-тапсырма: Жұптық жұмыс. «Мен саған, сен маған» әдісі арқылы I жұп. Аралық сөзінің қай сөзбен тіркеспейтінін көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз. Континент, дүние, халық II жұп. Қағаз сөзі бөлек жазылатын сөзді тап және орфографиялық нормаға сай	Дескриптор: -бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді анықтайды. -берілген сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады. Қ.Б. «Бірін-бірі» бағалау арқылы оқушыларды бағалайды.	6-сынып оқулығы, жұмыс дәптері

	жаз. Рұқсат, үн, шақыру. III жұл. Ішілік сөзімен тіркеспейтін сөзді көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз. Әлем, мекеме, мектеп.	жаз. Рұқсат, үн, шақыру. III жұл. Ішілік сөзімен тіркеспейтін сөзді көрсет және орфографиялық нормаға сай жаз. Әлем, мекеме, мектеп.		
	3-тапсырма: Жеке жұмыс «Мозайка» әдісін Бұл жерде оқушылар 1.Екінші сыңары «тану, таным, жай, хат, қағаз» болып келетін сөздерді біріктіріп айтады. 2.Құраған біріккен сөздерді оқып, мағынасын түсіндіреді.	3- тапсырма: Жеке жұмыс «Мозайка» әдісін Бұл жерде оқушылар 1.Екінші сыңары «тану, таным, жай, хат, қағаз» болып келетін сөздерді біріктіріп айтады. 2.Құраған біріккен сөздерді оқып, мағынасын түсіндіреді.	Дескриптор: 1. Оқушылар берілген сөздердің дұрыс жазылуын анықтайды 2.Орфографиялық нормаға сай сөздерді біріктіріп айтады. 3.Сөздердің мағынасын түсіндіреді. Қ.Б. «Өзін-өзі» бағалау арқылы оқушыларды бағалайды.	6-сынып оқулығы, жұмыс дәптері
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 7 мин.	Үйге тапсырма: Сәулет өнері туралы мәлімет жинақтап, реферат жазу. Рефлексия. Оқушылар өздерінің не білгенін, не білгісі келеді, нені үйренгені туралы кері байланыс береді. Білдім Білгім келе Үйрендім	Үйге тапсырма: Сәулет өнері туралы мәлімет жинақтап, реферат жазу. Рефлексия. Оқушылар өздерінің не білгенін, не білгісі келеді, нені үйренгені туралы кері байланыс береді. Білдім Білгім келе Үйрендім	Мұғалім оқушыларды « Жапондық бағалау » әдісі арқылы бағалайды.	
Саралау. Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз қабілетті оқушылардың алдына қандай тапсырмалар қоясыз?		Бағалау. Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап отырсыз?	Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау	
Саралау тапсырмаларды іріктеуді, белгілі бір оқушыдан күтілетін нәтижені, оқушыға жеке қолдау көрсетуде, оқу материалы мен ресурстарды оқушылардың жеке қабілеттерін ескере отырып әзірлеуді қамтиды.		«Мадақтау сөз» әдісі. 1-10 баллдық жүйе бойынша бағаланады.	Денсаулық сақтау технологиялары. Сабақта сергіту жаттығулары мен белсенді жұмыс түрлерін қолданамын.Осы сабақта қолданылатын Қауіпсіздік техникасы ережелерінің тармақтары орындалады.	
Жалпы бағалау Сабақтың қандай екі аспектісі жақсы өтті? Оқыту туралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз. 1:2:Сабақты жақсартуға не жәрдемдесер еді? Оқытутуралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз. 1: 2:Сабақкезінде, сыныпнемесежекелегеноқушылардыңжетістіктері/қиыншылықтарытуралы мен неніанықтадым? Келесісабақтарда неге назараудару керек?				

ЭФФЕКТИВНОСТЬ МЕТОДА СКОРОЧТЕНИЯ КАК НАВЫКА XXI ВЕКА

Шнарбекова Молдир Какпанбаевна,
СШ имени Толе би, г. Шу

Аннотация

Цель: систематизировать имеющийся опыт скорочтения в методической работе школы для улучшения техники чтения учащихся.

Для достижения данной цели поставлены следующие **задачи:**

- ✓ изучение проведенных исследований эффективности метода скорочтения;
- ✓ развитие ключевых навыков для развития скорости чтения;
- ✓ формирование правильного подхода к обучению.

Анализ зарубежных исследований свидетельствует о том, что выполнение упражнений на скорочтение способствует улучшению навыков чтения и формированию читательской грамотности. Внедрение скорочтения в школьную практику позволит повысить мотивацию учащихся к чтению, что будет способствовать реализации проекта «Читающая школа». Сформированный навык смыслового чтения на основе скорочтения будет основой всех предметных действий.

Ключевые слова: скорочтение, понимание текста, учащиеся, культура чтения, техники чтения, навык чтения, текст.

Андатпа

Мақсаты: оқушылардың мәтінді оқу қабілетін жетілдіру үшін мектептің әдістемелік жұмысында жылдам оқу техникасын қолдану тәжірибесін жүйелеу.

Мақсатқа қол жеткізу үшін келесідей **міндеттер** айқындалды:

- ✓ жылдам оқу әдісінің тиімділігі бойынша жүргізілген зерттеулерді саралау;
- ✓ мәтінді оқу жылдамдығын арттыру үшін қажетті дағдыларды дамыту;
- ✓ білім беруге тиімді бағытты қалыптастыру.

Шетелдік зерттеулерді талдау нәтижелері жылдам оқу жаттығуларын жасау мәтінді оқу дағдысын жақсартатынын және оқу сауаттылығын дамытатынын дәйектейді. Мектеп практикасына жылдам оқуды енгізу оқушылардың оқуға деген мотивациясын арттырады және сәйкесінше «Оқуға құштар мектеп» жобасын іске асыруға өз септігін тигізеді. Жылдам оқу негізінде мәтіннің мазмұнын түсіне отырып оқу дағдысын қалыптастыру барлық пәндік әрекеттердің негізі болады.

Кілт сөздер: жылдам оқу, мәтінді түсіну, оқушылар, оқу мәдениеті, оқу техникасы, мәтінді оқу дағдысы, мәтін.

Abstract

Purpose: to systematize the existing experience of speed reading in the methodological work of the school to improve the reading technique of students.

To achieve this goal, the following tasks were defined:

- ✓ study of conducted researches on the effectiveness of the speed reading method;
- ✓ develop of key skills to strengthen of reading speed;
- ✓ form of correct approach to education.

The analysis of foreign studies indicates that the performance of speed reading exercises improves reading skills and form reading literacy. The introduction of speed reading into school practice will increase the motivation of students to read, which will contribute to the implementation of the «Reading School» project. The formed skill of semantic reading based on speed reading will be the basis of all study activities.

Key words: speed reading, text comprehension, students, reading culture, reading techniques, reading skills, text.

На сегодняшний день учащиеся сталкиваются с огромным потоком информации, что ведет к информационной перегрузке, которая приводит к снижению эффективности ее обработки,

интерпретации и оценки. В процессе обучения в школе мы сталкиваемся с проблемой слабого чтения среди учащихся, которая со временем приводит к снижению интереса к чтению книг. Чтобы решить эту проблему, необходимо увеличить скорость чтения для лучшего осмысления прочитанного. Исследования показали, что скорочтение может улучшить понимание текста читателями. Hutaoruk (2020), подтверждает, что скорочтение является одним из методов, которые могут помочь читателям улучшить свои навыки чтения в понимании текста [1]. Скорочтение — это навык, который можно развить в любом возрасте, помогающий за короткий промежуток времени увеличить скорость чтения, быстрое понимание текста, точное усвоение информации. Безусловно, повысится мотивация к чтению, уровень владения языком. Эмиль Жавель, французский офтальмолог, провел несколько экспериментов и установил, что глаз совершает серию «скачков» (называемых «саккадами»), вдоль линии и делает паузы для восприятия информации на каждой «остановке» («фиксации»). Кроме того, он также утверждал, что можно воспринимать информацию с любой стороны фиксации, что люди могут понимать куски текста, а не читать каждое слово.

Рисунок 1 «Чтение – вот лучшее учение»

Концепция скорочтения Тони Бьюзена была вкладом в систему скорочтения — разработка карт разума для создания нелинейных заметок, о которых он пишет во многих книгах [2]. Ценность и потенциал скорочтения очевиден, так как в результате учащиеся будут больше успевать за короткий промежуток времени больше успевать. Скорость чтения позволит быстро воспринимать текстовую информацию, применяя различные техники. Больше свободного времени, уверенность в своих силах, любовь к чтению – результаты скорочтения. Благодаря повышению скорости чтения учащиеся станут успешными, которые могут реализовать заветную мечту. В процессе обучения обучающиеся раскроют свой потенциал, возможности, возродят любовь к чтению.

Анализ данных исследований и практик внедрения скорочтения свидетельствует о том, что справиться учащимся с потоком информации без перегрузок, помогут навыки быстрого чтения. Ведь скорочтение позволяет хорошо сосредоточиться обучающимся, привести в порядок мысли, думать быстро, быть последовательным в действиях. Безусловно, чтение лишено смысла, если мы не понимаем прочитанную информацию, поэтому особое внимание будет уделяться эффективности чтения. Чтобы увидеть прогресс, необходимо измерять первоначальную скорость чтения. Для этого нужно читать на протяжении трех минут с полным пониманием прочитанного, после этого по формуле нужно посчитать количество слов (например, $60 \text{ строк} / 3 = 20 \text{ строк в одну минуту}$; $27 \text{ слов в трех строках} / 3 = 9 \text{ среднее количество слов в строке}$; $20 \text{ строк} * 9 = 180 \text{ слов в минуту}$) [3]. Конечно, чтобы достичь прогресса в чтении необходимо постоянство в чтении, для этого учащиеся составят индивидуальный график чтения, где будут планировать чтение заранее, также необходимо завести дневник прогресса в чтении. Нельзя ждать за два дня идеального чтения, нужно отслеживать прогресс, который обязательно будет у каждого индивидуально, ведь у всех различные помехи в чтении. Одна из привычек в чтении, которая замедляет скорость чтения – это перечитывание, возвращение назад. Чтобы избавиться от нее необходимо применить визуальные указатели (палец, ручка, карандаш, маркер), не касаясь страниц книг, как бы подчеркивая сверху, так как движение привлекает взгляд.

Первоначально это будет вызывать различные сложности, для этого нужно практиковаться каждый день, так как это позволит увеличить скорость и понимание прочитанного текста. При чтении нужно применять визуальные указатели, двигая при этом всей рукой. Очень многие при чтении утомляются, так как читают в неправильной позе, наклоняются, сдавливая диафрагму, поэтому следите за осанкой, наклоняя книгу под удобным углом. После практики нужно измерять скорость чтения, учитывая все рекомендации, у всех будет наблюдаться положительный прогресс с

первоначальной скоростью, ведите записи в дневнике прогресса. Несомненно, учитель всегда поддерживает и мотивирует учащихся для достижения успеха в скорочтении и понимании текста. Как сказал Брюс Ли: «Я не боюсь того, кто изучает десять тысяч ударов. Я боюсь того, кто изучает один удар десять тысяч раз».

Рисунок 2 «Скорочтение»

Техника «Усеченное чтение» заключается в том, что периферийное зрение позволяет видеть объекты и движения вне зоны прямой видимости. Постоянные тренировки приведут к тому, что учащиеся будут видеть группы слов. Благодаря периферийному зрению меньше устают глаза, больше энергии при чтении. Теперь при применении указателя нужно отсекать от краев 2,5 см, ограничивая амплитуду движения указателем с двух сторон, ведь периферийное зрение позволит прочесть эти усеченные слова [4]. От чтения необходимо получать удовольствие, тогда результат не заставит себя долго ждать. После практики измерьте скорость чтения, применяя технику «Усеченное чтение», запишите полученный результат.

Постоянство в чтении дает лучшую фокусировку, спокойствие, не надо спешить для получения быстрого результата. При чтении некоторые части нашего тела играют особую роль, например, мозг, руки, осанка. В течение дня каждый из нас просматривает информацию из гаджетов, ухудшая зрение, поэтому постоянно надо выполнять упражнения для глаз. «Ленивые восьмерки» (автор Брейн Джим) описывать знак бесконечности, нужно держать голову прямо и фокусировать внимание на кончик пальца, следя глазами, упражнение нужно делать медленно, плавно. После практики постарайтесь измерить скорость чтения и записать в дневник прогресса.

Как же читать по книге в неделю? Для этого следует разбивать большие задачи на подзадачи, выделять время для чтения, то есть не сбиваться от составленного графика, читать каждый день, ведь известно, что только постоянство в чтении приведет нас к улучшению качества чтения. Выполнение упражнения на основе Шульте позволит повысить концентрацию внимания, расширению периферического зрения. Для этого необходимо расфокусировать взгляд для восприятия большей части. Смотреть нужно в центр каждой строчки, применяя периферийное зрение.

8	16	1	14	9
21	6	22	13	3
2	19	15	24	10
17	11	4	12	18
5	25	23	7	20

Рисунок 2. Таблица Шульте

Помеха в чтении — «Безмолвная речь», которая влияет на скорость чтения. Нужно ли проговаривать вам зрительно узнаваемые слова? Конечно, нет. Ведь когда мы читаем, мы же не проговариваем знаки препинания. Существуют разные техники снижения безмолвной речи, ведь полностью от нее избавиться невозможно. Техника «1-2-3» поможет сбить ее, суть заключается в том, что нужно считать про себя в процессе чтения, сбивая проговаривание. Эта техника может снизить скорость чтения и понимание. Нужно попрактиковаться с техникой, потом измерить скорость чтения. Использование левой руки позволит улучшить понимание прочитанного текста.

Первоначально скорость чтения может снизиться, но это временный результат, ведь после постоянной практики повысится скорость.

Метод «4-3-2-1» позволит читать быстрее текст в четыре раза. Для этого нужно читать четыре минуты, отметив на полях начальную и конечную строки, потом нужно этот же фрагмент прочесть за три минуты, за две, за одну [5]. Постоянство в чтении — ключ к успеху. Когда вы выполняете этот метод, то движетесь быстрее, чем можете проговаривать слова про себя. Следовательно, в мозг поступает только зрительный сигнал.

Даётся цветной текст, учащиеся должны назвать вслух цвета, а не то, что написано. Главное условие, не торопиться выполнить это задание быстро, в процессе практики, все достигнуто результата.

Красный. Зеленый. Синий. Желтый. Фиолетовый. Оранжевый. Коричневый. Синий. Красный. Синий. Зеленый. Фиолетовый. Желтый. Коричневый. Синий. Зеленый. Синий.

Необходимо постоянно читать скороговорки, собирать слова из половинок.

Подходы к увеличению скорости чтения в классе. Развитие беглости чтения выступает одним из важных направлений обучения языку. В классе можно использовать три основных подхода к увеличению скорости чтения: экстенсивное чтение, повторное чтение и скорочтение.

1. Экстенсивное чтение (ознакомительное чтение) может быть применимо либо для развития языка, либо для беглости речи. В процессе экстенсивного чтения учащиеся читают материалы, которые содержат только знакомую им лексику. Они читают для удовольствия, поэтому основное внимание уделяется пониманию, вследствие чего возрождается интерес к чтению. Повышение производительности осуществляется путем постановки целей или задач, таких как необходимость чтения определенное количество времени каждый день.

2. Повторное чтение требует, чтобы учащиеся многократно читали один и тот же текст, либо про себя или вслух. Такое действие способствует развитию беглости чтения. Существует несколько возможных способов повторного чтения. Первый способ характеризуется тем, что при повторном чтении учащиеся читают и одновременно слушают текст на некоторых этапах перечитывания. Следующий способ связан с учетом количества слов, читаемых в минуту.

3. В практике скорочтения используются тексты фиксированной длины, за которыми следуют вопросы с несколькими вариантами ответов. Наличие вопросов побуждают учащихся читать тексты для понимания, а не сосредотачиваться только на быстром пролистывании страниц. Лексика текста должна быть знакома учащимся, чтобы при ответе на вопросы после прочтения текста внимание учащихся было сосредоточено на восприятии смысла. В то же время, поскольку в процессе скорочтения учащиеся записывают и свою скорость, и свои оценки понимания текста, это стимулирует к более высокой скорости, чем обычно.

Для выполнения скорочтения применимы такие методы:

- 1) предварительный просмотр основной мысли — этот прием направлен на то, чтобы помочь учащимся научиться быстро читать;
- 2) чтение смысла - необходимо читать текст и интерпретировать;
- 3) понимание смысла абзаца — быстро определять основную мысль абзаца;
- 4) систематизация фактов — организация фактов и понимание, как все факты сочетаются друг с другом, чтобы донести мысль автора.

Главное при обучении школьников навыку скорочтению - это оказание помощи ученику обрабатывать огромный поток информации без нагрузок на здоровье. При этом учитывать, что каждый ученик индивидуален, поэтому в процессе обучения нужно давать рекомендации, мотивировать их для достижения успеха в чтении. Скорочтение — это навык, которым смогут обладать учащиеся и пользоваться им всю жизнь. Благодаря скорочтению даже учащиеся со слабой техникой чтения, начнут лучше учиться, ведь они смогут быстро прочесть необходимую информацию, понять ее с первого прочтения и выполнить нужное задание. В результате повысится мотивация к чтению книг, способствующая повышению успеваемости учащихся.

Использованная литература

1. Hutaaruk B. S. The effect of speed reading to the students' ability in extensive reading on semester III at FKIP UHN Pematangsiantar // *Journal of English Language and Culture*. – 2020. - 10(2). – P. 88–99.
2. Бьюзен Т. Учебник быстрого чтения. Перевод Гендель Е.Г. - М.: Издательство Попурри, 2021. - 312 стр.

3. Жукова М.А. Скорочтение. 200 текстов. Учебное пособие. - Россия: Издательство Умка, 2019. - 96 стр.
4. Андреев О.А. Техника быстрого чтения: самоучитель по программе Школы Олега Андреева - 10-е изд., стер. - М.: СмартБук, 2011. - 320 с.
5. Камп П. Как запоминать больше, читая в 8 раз быстрее / пер. с англ. В. Кукушкиной. - М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015. - 320 с.

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА КАЙДЗЕН ПРИ ПЛАНИРОВАНИИ КРАТКОСРОЧНОГО ПЛАНА УРОКА

Кыдыралиева Зауре Бекежановна,
Акбергенова Салтанат Рахметжановна
Школа-гимназия имени Н. Киикбаева, Байзакский район Жамбылская область

Аннотация

В данной статье рассматриваются основные принципы работы Кайдзен, который может помочь при планировании краткосрочного плана урока, организовать свой рабочий день, систематизировать свою работу, работать над совершенствованием планирования урока.

Ключевые слова: принцип, планирование, непрерывность, улучшение, нагрузка, краткосрочный план.

Аннотация:

Бұл мақалада қысқа мерзімді сабақ жоспарын жоспарлауда, жұмыс күнді дұрыс ұйымдастыруға, жұмысты жүйелеуге, сабақты жоспарлауды жақсартуға көмек беретін Кайдзеннің негізгі қағидалары қарастырылады.

Кілт сөздер: қағида, жоспарлау, үздіксіз, жетілдіру, жүктеме, қысқа мерзімді жоспар.

Annotation

This article discusses the basic principles of Kaizen, which can help you plan a short-term lesson plan, organize your working day, systematize your work, work on improving lesson planning.

Key words: principle, planning, continuity, improvement, load, short – term, plan.

Краткосрочный план урока составляется на основе среднесрочного плана, учитывая серии последовательных уроков и учебной программы по какому-либо предмету. Краткосрочное планирование по обновлённому содержанию представляет собой схему урока, спектр заданий, стратегий оценивания достижения учащихся, деятельности учителя и учеников, цели обучения и урока. Составление краткосрочки – целый механизм работы над планированием. При разработке краткосрочного плана учитель разрабатывает все этапы урока, которые следуют один за другим. Однако даже идеальный план урока не может быть успешным без мастерства и навыка учителя, который планирует то, что необходимо для достижения целей.

Успешное проведение урока определяются в тесном отношении учителя с учениками, поэтому необходимо непосредственная подготовка учителя к уроку и планировать свой предстоящий урок. Для успешного планирования урока мы начали использовать дополнительно в своей практике метод Кайдзен, который учит учителей запланировать урок, равномерно распределяя нагрузку так, чтобы учитель и ученики научились самостоятельно организовывать свою деятельность в процессе обучения на уроке. Изучая принципы работы и механизм действия данного метода, мы начали проводить исследование урока Lesson study по этой теме в нашей школе. Для исследования на практике учителя начали осваивать метод Кайдзен, чтобы лучше могли планировать краткосрочный план, опираясь на принципы метода. (Фото 1).

Фото 1.

При исследовании серии уроков и циклов, мы заметили улучшения при планировании урока у учителей до и после. Если в начале были пробелы и недочёты, то после последовательных уроков мы заметили «толчок» не только в практической деятельности, но и аналитические способности планировать урок. Так что за метод, который может облегчать труд учителей при планировании урока? Ответ короткий: Кайдзен.

Метод Кайдзен (от японского «улучшение») – имеет трактовку – непрерывное улучшение, что позволяет учителям использовать его совместно с непрерывным образованием, где человек должен учиться самостоятельно добывать себе знание, непрерывно работать над поставленной целью и познавать мир всю свою жизненную деятельность.

Этот метод позволяет нам системно планировать краткосрочные планы, достигать цели «маленькими шагами», успешно проводить уроки, повысить интерес учащихся к предмету, быть всегда слаженным и организованным, выходить на новый уровень профессионального роста и т.д. Здесь учитывается управление роста не только учителя, но и учеников, которые становятся более организованными, активными и успешными. Также при организованном планировании урока этот метод позволяет в процессе урока эффективно использовать активные методы обучения, правильно и своевременно выявлять пробелы в учебном процессе, поможет вместе найти решения любых преград.

Секрет хорошего урока не в том, чтобы понравится посещающим ваш урок учителям, коллегам, администрации школы, боясь их порицания, а в том, чтобы нравилось себе и детям, чтобы могли воспитать себе самодисциплину, чтобы создать налаженную командную работу, чтобы достичь определённых результатов и т.д.

В своей работе Масааки Имаи выделяет пять принципов данного метода, которые являются ядром кайдзен. [1]

1. Узнайте своего клиента, то есть вы должны знать каждого ученика о его потребностях, увлечениях, окружающих людей, желании, страхе, боли.

2. Избавляйтесь от мусора. Здесь автор исследования говорит не только о бережливости, но и о том, что каждый должен стремиться к тому, чтобы убрать всё лишнее, ненужное, которое мешает, а брать и использовать то, что необходимо для вас в данный момент.

3. Место, где кипит работа. Суть данного принципа в том, что учитель должен хорошо понимать весь учебный процесс и работать над изменениями на практике, внедряя новые образовательные технологии.

4. Опирайтесь на факты. После применения новшеств на практике нужно опираться на факты, статистику, а не на собственные чувства или на симпатию своих «любимчиков» в классе.

5. Вдохновляйте учеников. После проделанных работ на уроке необходимо поощрять, мотивировать, похвалить, поднять дух учеников, говорить о несокрушимости, вере, силе человеческого труда, направить их идти вперёд для достижения поставленных целей.

Все эти принципы указывают на универсальность философии Кайдзен. Это помогает учителю узнать ошибки при планировании, которые кажутся на первый взгляд незначительными, но могут постепенно собраться в одну кучу и стать катализатором проблем, принести большие затраты времени для исправления ошибок.

Благодаря способу «маленьких шагов» этот метод подействует даже на ленивых учеников, которые не готовы резко и основательно наводить порядок в своих делах, учиться, вырабатывать навыки самодисциплины и искать знания самостоятельно. Если делать уроки понемногу каждый день, однажды наступит момент, когда все дела будут выполнены, он ощутит в себе силы, подъём, прогресс, а потом начнёт достигать определённых целей. Это касается и учёбы (например, учить по одному правилу по орфографии русского языка, а не сразу все сразу), и работы (разбивать важные проекты, задания на маленькие задачи), и саморазвития (читать по 2-3 страницам и смотреть мотивационные ролики), и домашнего быта (разобрать одну комнату, а не весь дом). С одной стороны этот принцип системы требует планирования действий и дальнейшего сравнения плана с полученным результатом.[2]

Как можно совмещать метод Кайдзен при планировании краткосрочного плана урока?

Согласно данному методу, для начала необходимо анализировать текущую ситуацию, выявить ошибки, которые часто повторяются на уроке, и наблюдать за процессом действия по этапам урока.

Следующим шагом можно назвать сбор банк данных, которые могут дать полноценный ответ по выявленным ошибкам. Банк данных может служить также неким сигналом. При рассмотрении этих данных опираться нужно только на достоверные данные, чтобы получить выводы, которые действительно смогут быть полезны.

Не нужно считать, что при планировании урока «маленькими шагами» не получится добиться результата за небольшой отрезок времени. Концепция достаточно проста для понимания, поэтому может показаться, что работать с ней совсем легко. Однако это не так! Нужно немного постараться, чтобы все ученики смогли овладеть методом планирования и понять его смысл. Его можно представить в виде схемы, как непрерывный цикл действия (Схема 1).

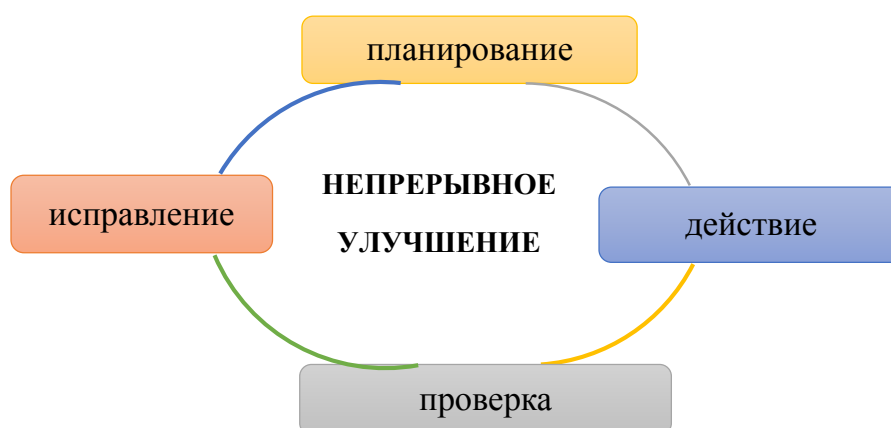

Схема 1. Метод Кайдзен

Из данной схемы видно: цикл работы о непрерывном улучшении своей практики, профессионального мастерства и улучшать исследования в действии.

При планировании, как уже было сказано, в краткосрочном плане по методу Кайдзен учитывается все мелочи, концентрируется на одном, контролируется весь процесс. Например, в середине урока, после объявления новой темы нужно ясно понять ученикам, какой результат от него ждут, поэтому цели к урокам нужно ставить вместе, опираясь на цели обучения.

После запланированного действия нужна проверка учащихся, чтобы проверить результат достижений учащихся. Здесь нужно обращать внимание на подход реализации или выполнения задания учащимися и выяснить у самого ученика причину отставания или невыполнения задания. Некоторые ученики могут подойти к заданиям творчески: с первого взгляда непонятно о чём аргументирует свой ответ, который далёк от того, что бы вы хотели увидеть или услышать. Услышав позицию ученика, можно допустить его ответ как «утвердительным», даже если он нестандартно выполнил задания и творчески решил его.

После запланированного урока нужно обязательно работать над ошибками, то есть исправлять все недочёты. Только исправляя свои ошибки, учитель может достичь хороших результатов, а ученики – качество образования.

Ключевая трудность реализации концепции кроется в том, что многие учителя хотят как можно быстрее получить положительный результат. После провала они отказываются от данного подхода, считая его неуместным в их конкретном случае. На самом деле, на начальных этапах можно заметить выгоды только в мелких масштабах, и только со временем Кайдзен сможет показать масштаб больших дел и влияние на всю деятельность учителя и ученика.

Таким образом, при планировании краткосрочного плана нужно опираться на метод Кайдзен, как непрерывное улучшение своей образовательной практики, который будет служить инновационной парадигмой в вашей профессиональной деятельности, и улучшить её до высочайшего мастерства. Планировать нужно, надо и необходимо, потому что это эффективно распределяет время для качественного выполнения различных задач, а это в наше время является главным достижением для всех нас.

Список литературы:

1. [Масааки Имаи](#) Японское чудо / М. Имаи // Свой бизнес. — 2007. — № 1. — С. 13-17.
2. Роберт Маурер. Шаг за шагом к достижению цели: Метод кайдзен — М.: Альпина Паблишер, 2014. — 192 с.
3. [Масааки Имаи](#). Кайдзен. Ключ к успеху японских компаний — М.: [«Альпина Паблишер»](#), 2011. — С. 280.

**«ҮЗДІК ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕН»/
ҮЗДІК ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУ КОНТЕНТІ**

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Бузаубакова Клара Джайдарбековна

Бупетаева Сауле Жакипова

Абылхайыр Асель

М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз қ.

«Цифрлы педагогика: қашықтан білім беру жүйесін ұйымдастыру технологиялары» бойынша видеосабактар:

№	Тақырып	Сілтеме
1	«Цифрлы білім берудің қалыптасу және даму факторлары»	https://youtu.be/lgi7yBrtgi
2	«Цифрлық білім берудің даму тенденциялары, заңдылықтары мен принциптері»	https://youtu.be/wQe4Z55oEHo
3	«Цифрлы дидактика және киберпедагогика»	https://youtu.be/eZ6Sk0QiWDc
4	«Цифрлы қоғам және мұғалім тұлғасы»	https://youtu.be/k3McVw8awq8
5	«Ақпараттық қоғамда SMART білім беру»	https://youtu.be/O7fDphFxdE
6	«Цифрлы трансформациялық білім беру – қашықтан оқыту ерекшеліктері»	https://youtu.be/JFO8tqxR0lw
7	«Мобильдік оқыту: жетістіктері мен кемшіліктері»	https://youtu.be/katKg14udEY
8	«STEAM– білім беру»	https://youtu.be/6MNT-7Vgys
9	«Цифрлы білім беру платформалары»	https://youtu.be/8KQzev-TOOs
10	«Білім алуға арналған бұлттық қызметтер»	https://youtu.be/3CGPyq7P5aQ
11	«Оқу жетістіктерін бағалауды іске асыру»	https://youtu.be/ogN26QWPK6Q
12	«Көрнекі мазмұнды құру және өңдеу»	https://youtu.be/pu4KE4n0DZs
13	«Жаппай ашық онлайн курстар»	https://youtu.be/5jVuZddIR3Y
14	«Электронды оқулық: ерекшеліктері мен мүмкіндіктері»	https://youtu.be/TjddBmBMQ9Q
15	«Портфолио- білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау құралы»	https://youtu.be/Hs7zqdnLi2I

ИСТОРИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РОБОТОТЕХНИКИ

Джаксыбаева Назира Ушкеновна

Төле би атындағы орта мектебі, Шу қаласы Жамбыл облысы

Тема занятия:	История и перспективы робототехники.
Цели обучения, которые достигаются на данном	5.3.4.3 приводить примеры технических достижений человечества в области робототехники
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	5.3.4.3 приводить примеры технических достижений человечества в области робототехники
Цели урока	– Все учащиеся смогут приводить примеры технических достижений человечества в области робототехники – Большинство учащихся смогут сравнивать технические характеристики роботов – Некоторые учащиеся смогут делать выводы об общих принципах важности и значимости робототехники
Критерии оценивания	– Приводит примеры технических достижений человечества в области робототехники – Сравнивает технические характеристики роботов – Делает выводы об общих принципах важности и значимости робототехники

Ключевые идеи:		Развитие критического мышления на уроках робототехники. Формирование исследовательских навыков: распознать, сравнивать, анализировать, делать выводы.		
Межпредметная связь:		Интеграция урока робототехника с уроком физика и информатика.		
План занятия:				
№	Этапы урока, время	Деятельность учителя	Деятельность учеников	Формат ивное оценивание
1.	Организационный момент. Приветствие (2 мин).	Приветствие учащихся: Здравствуйте ребята!.	Приветствие	
2.	Проверка домашнего задания (3 мин).	Проверка домашнего задание метод «Вопрос- ответ» на платформе «Wordwall» 1. Что такое робот? 2. Какие роботы называются образовательные? 3. Для чего нужны роботы в промышленности? 4. В каких областях применяются роботы?	Отвечают на заданные вопросы	Оценивание по критериям. 1 балл
3.	Стадия вызова. Целеполагание. Разгадать ребус: Робототехника. (2мин).	«Робототехника» После разгадывания ребуса проводит мозговой штурм: О чем сегодня на уроке у нас пойдет речь? Что бы вы хотели сегодня на уроке узнать? (Пишут на стикерах).	Учащиеся самостоятельно определяют тему и цель урока.	Устная похвала учителя .
4.	Мотивационный этап.Просмотр видеоролика «Развития». (5 мин).	Правильно ребята сегодня мы с вами будем говорить о РОБОТАХ и областях их применения. Демонстрация видеоролика «Робот Атлас».	Учащиеся просматривая обучающий фильм, делают пометки.	
5.	Деления учащихся на 3 группы. (3 мин).	Предлагаю учащимся разделить на 3 группы для дальнейшей работы (Римские числа). Повторение правил работы в группах.	Учащиеся пересаживаются в группы по выбранным числам	
6.	Стадия осмысления. Изучении новой темы (10мин).	Демонстрация слайдов, рассказ История роботов начинается еще до нашей эры. Изобретение первого робота принадлежит греческому философу и ученому Архиту Тарентскому. Он задумал создать деревянную механическую птицу, которая бы приводилась в движение с помощью пара и могла взлетать на высоту до 200 метров. Это было в 4 в. до н.э. Первого человекообразного робота (которые также называются андроидами) в 1495 году сконструировал Леонардо да Винчи.	Прослушивание Запись в тетрадь	

	Его механический человек внешне был похож на рыцаря, умел двигать руками и поворачивать голову. По эскизам современные ученые воссоздали этого робота. В первой половине 18 в. французский механик Жак де Вокансон (Jaques de Vaucanson) создал известную утку Вокансона, очень похожую на настоящую птицу, а также андроида, который играл на флейте. Вдувая воздух и перебирая пальцами в определенной последовательности клапаны флейты, он исполнял 11 различных мелодий. Что же касается термина «робототехника», то его в 1942 г. впервые использовал американский ученый и писатель Айзек Азимов в рассказе «Хоровод», где также прописал «Законы робототехники» (сначала их было три, но позже Азимов добавил «нулевой»): 0. Робот не может причинить вред человечеству или своим бездействием допустить, чтобы человечеству был причинён вред. 1. Робот не может причинить вред человеку или своим бездействием допустить, чтобы человеку был причинён вред. 2. Робот должен подчиняться командам человека, если эти команды не противоречат первому закону. 3. Робот должен заботиться о своей безопасности, пока это не противоречит первому и второму закону. В 20 в. робототехника стремительно развивается благодаря общему научно-техническому прогрессу. Роботов активно используют на предприятиях, они становятся частью жизни обычного человека. В 60-е появляются первые промышленные роботы-манипуляторы, разработанные <i>Unimation</i>, и внедряются на заводах <i>General Motors</i>. В конце 60-х – начале 70-х в Стэнфордском университете разрабатывается робот Шейки (<i>Shakey</i>) – первый универсальный мобильный робот, способный рассуждать над своими действиями. Если другие роботы должны были иметь инструкцию для каждого конкретного шага, то Шейки мог анализировать команды и разбивать		

		их на простые части. Таким образом, это был первый робот, который соединил логический анализ и физические действия. В конце 90-х НАСА представили первый робот-марсоход по имени Соджорнер, который в 1997 г. приземлился на Марс и помог ученым в исследовании этой планеты.														
7.	Реализация полученных знаний. (15 мин).	Задания №1 Допишите предложение <i>Платформа «Wordwall»</i> Робототехника..... наука, занимающаяся автоматизированных систем. опирается на такие, как информатика, физика, ..., кибернетика. <i>Прикладная , разработкой технических, Робототехника, дисциплины, математика</i> Дескрипторы : - Дописывают нужные слова Задания №2 Работа за компьютером Найди в Интернете информацию о роботах. Набери небольшой текст об этом на компьютере Дескрипторы : - находить информацию роботов - Набирают текст на компьютере Задания №3 .Установите соответствие. <i>Платформа «Wordwall»</i> <table> <tr> <td>1970г</td> <td>Первый робот - машина</td> </tr> <tr> <td>1921г</td> <td>Первый автономный робот</td> </tr> <tr> <td>1464г</td> <td>Первая вычислительная машина</td> </tr> <tr> <td>1833г</td> <td>Автомат-гуманойд</td> </tr> <tr> <td>1949г</td> <td>Впервые появилось слово "робот"</td> </tr> <tr> <td>2005г</td> <td>Первый дистанционный робот</td> </tr> </table> <i>Дескриптор:</i> Определяют год выпуска первого робот автомобиля. Определяют год выпуска первого дистанционного робота. Определяют в каком году впервые появилось слово «робот».	1970г	Первый робот - машина	1921г	Первый автономный робот	1464г	Первая вычислительная машина	1833г	Автомат-гуманойд	1949г	Впервые появилось слово "робот"	2005г	Первый дистанционный робот	Учащиеся выбирают нужные слова и дописывают предложения. Учащиеся работают парами. Находят в Интернете информацию о роботах. Набирают небольшой текст об этом на компьютере. Учащиеся устанавливают соответствие	Критерии оценивания 1 балл. Критерии оценивания 2 балл Критерии оценивания 6 балл..
1970г	Первый робот - машина															
1921г	Первый автономный робот															
1464г	Первая вычислительная машина															
1833г	Автомат-гуманойд															
1949г	Впервые появилось слово "робот"															
2005г	Первый дистанционный робот															

		Определяют год выпуска первого автономного робота. Определяют год выпуска первой вычислительной машины. Определяют год выпуска автомат гуманоида.		
8.	Рефлексия на стикерах. (3 мин).	Учащиеся отмечают на стикерах галочкой те вопросы, на которые они получили ответы на уроке, вывешивая на афишу. Предлагаю учащимся ответить на вопросы: Рефлексивный экран 1. Было интересно..... 2. Было трудно..... 3. Теперь я могу.....	Учащиеся отвечают на вопросы, анализируя процесс своей работы.	
9.	Оценивание. (1 мин).	Суммативно оцениваю по результатам самооценки учащихся.	Подсчитывают итоговую оценку и заносят в оценочный лист. Учащиеся воспринимают анализ их работы и оценку.	.
10	Домашнее задание. (1 мин).	Учитель выдает домашнее задание: нарисовать робота из будущего и рассказать его возможности, составить кроссворд на тему «Робот».	Учащиеся записывают домашнее задание в дневники.	
Ресурсы		http://ppt4web.ru/obshhestvoznaniya/roboty.html, http://presentaci.ru/prezentacii-raznie/6730-istoriya-robototekhniki.html, https://www.youtube.com/watch?v=BPSUzgRrO1Y Презентация к уроку, раздаточный материал.		

ВЕБ-БЕТКЕ МУЛЬТИМЕДИАНЫ ЕНГІЗУ

Кобекова Мереке Корганбаевна
Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Бөлім	4 бөлім. Веб-жобалау
Педагогтың аты-жөні:	М.К.Кобекова
Күні: 03.03.2023 ж.	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сынып	10 а
Сабақтың тақырыбы:	Веб-бетке мультимедианы енгізу
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	10.4.2.4 web (веб)-бетте мультимедиа нысандарын енгізу үшін HTML (аш ти эм эл) тегтерін қолдану
Сабақтың мақсаты:	HTML тегтерін қолднып, web (веб)-бетке сурет, бейне, дыбыс қосу

Сабақтың барысы:

Сабақтың	Мұғалімнің әрекеті	Оқушының әректі	Бағалау	Ресурстар

кезеңі/ уақыт				
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі: Сәлемдесу, түгендеу Психологиялық дайындық «Сықырлы гүлдер» әдісі <u>Қызыл түс</u> - өз-өзіне сенімділігі басым, жұрт көңілін өзіне аулай алатын жан <u>Сары түс</u> – өзін үнемі еркін ұстайтын, тез шешім қабылдағыш <u>Ақ түс</u> – ашықтықты, шындықты, тазалық пен ұқыптылықтың белгісі. Өткен сабақты пысықтау: -HTMLтілінде қолданылатын командалар? Тег (tag) командалар - RGB-моделінің негізгі түстері? Қызыл, Жасыл, Көк (Red, Green, Blue) -Кесте қандай бөліктерден тұрады? кесте тақырыбы, баған тақырыптары, ұяшықтар - Мәтінді форматтау дегеніміз не? Форматтау деп әр түрлі амалдар бойынша мәтіндердің көркемделуін айтады Жаңа сабақ «Ой қозғау» әдісі Мультимедиа дегеніміз не? Мультимедиа әртүрлі форматтарда келеді. Бұл сіз еститін немесе көре алатын кез-келген дерлік дүние болуы мүмкін. Мысалдар: суреттер, музыка, дыбыс, бейне, жазбалар, фильмдер, анимация және т.б. Веб-беттерде әртүрлі типтегі және форматтағы мультимедиялық элементтер жиі кездеседі. Мультимедиа дегеніміз жалпы аудио немесе видео файлдармен жұмыс жасау.	1.Мұғаліммен амандасады. 2.Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады. 3.Сабақтың мақсаттарымен танысады Мұғалімді тыңдайды 3 топқа бөлінеді Дескриптор: -HTML тілінде мультимедиа, фрейм құрылымы жұмысынанықтайды; - Web бетке графикаларды қосу жолдарын біледі; - HTML-де бейне және дыбыспен жұмыс істеу үшін тегтерді анықтайды. Дескриптор: -сөздерді дұрыс оқиды; -< video >тегінің атрибуттарын айтады. Дескриптор: -суретті веб-бетке орналастырады және қажетті атрибуттарды қолданады; -дыбысты веб-бетте орналастырады және қажет атрибутты қолданады; - бейнені веб-бетте орналастырады және қажет атрибутты қолданады; - веб-бетті сақтайды.	Каспий бонустары 	Оқулық Интербел сенді тақта classroom screen.co m оқулық 173 бет jamboard. google.co m
Сабақтың ортасы				
Жаңа тақырып				

Практикалық тапсырма	Мультимедиялық форматтар: Мультимедиа элементтері (мысалы, аудио немесе бейне) медиа файлдарында сақталады. Файл түрін білудің ең көп тараған жолы - файл кеңейтілімін қарау. Медиа файлдардың пішімдері мен әртүрлі кеңейтілімдері бар: .swf, .wav, .mp3, .mp4, .mpg, .wmv және .avi. Оқушыларды 3 топқа бөлу 1 тапсырма «DEAL»(баяндау, түсіндіру, талдау, байланыс) әдісі топтық жұмыс 1 топ Мультимедиа және фреймдер. Фрейм құрылымы туралы түсінік 2 топ Web беттерге графиканы қосу 3 топ Бейне және дыбыспен жұмыс істеу негіздері. 2 тапсырма «Ойлан-жұптас-бөліс» әдісі жұптық жұмыс Мозайка < video > тегінің атрибуттары Controls-бейнеге басқару панелін қосады. Autoplay-оны қосқанда бет жүктелгеннен кейін файл бірден ойнай бастайды. Loop-аудионы басынан бастап ойнатып, аяқталғаннан кейін бірден қайталанады. Poster-бейнежазба ойнатылмаған кезде немесе қолжетімді емес жағдайда суретке жол көрсетеді. Width-бейнежазбаны ойнату аймағының көлемін көрсетеді. Height-бейнені ойнату	Сұрақтарға жауап беріп, сертификат алады	 	 Қима қағаздар

Қорытынды Сабақтың соңы	үшін аймақтың биіктігін береді. 3тапсырма комьютермен жұмыс «Орында және көрсет» жеке жұмыс Жаңа құжат құрып, тақырыбын беттің ортасына жазу. Сурет, видео, аудио файлдарды Web-бетке орналастыру. Веб-бетке орналастырған суретпен видеоның ені мен биіктігі бірдей болуы керек. Сурет жақтауының қалыңдығы 3 ке тең. <pre><html> <head> <title> 10 сынып </title> </head> <h1><center> Менің парақшам </h1> <body> <center> Сурет, видео,аудио

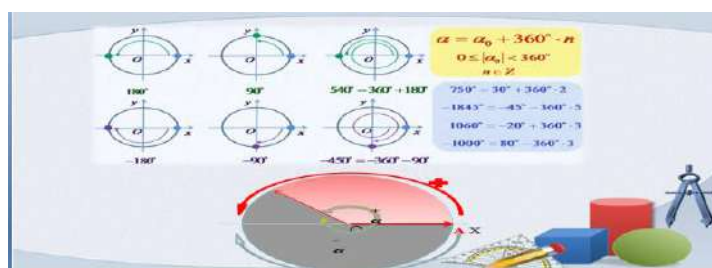
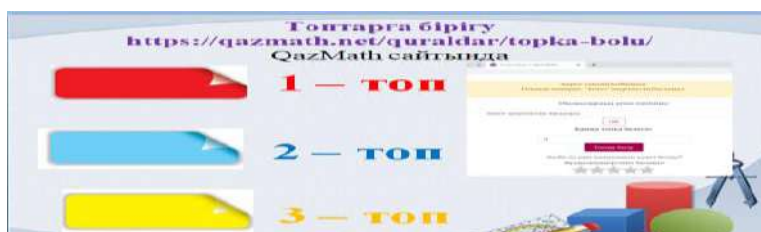
 <audio src="музыка.mp3"controls> </audio>
 <video src="ФУТАЖ ШКОЛЬНЫЙ.mp4"width="400"height="200"controls></video> </body> </html></pre> source-источник-дереккөз font size-размер шрифта - қаріп өлшемі body-телo-дене border-граница-шекара head-голова-басы title-заглавие-атауы			Flippity.net: Инструкции по сертификационному тесту

br-элемент переноса строки-жолды тасымалдау элементі «Үздік оқушы» айдары 1. Мультимедиа дегеніміз не? - Web беттерге орналастырылған аудио және видеороликтер 2. HTML-де аудио жазбаларды қою үшін... - audio жұпты тегі қолданылады 3. Фрейм қайда орналасады? - Браузер программасы терезелерінде 4. Мультимедиа не үшін қолданылады? - тұрақты және қозғалыстағы бейнені біріктіріп көрсету үшін жинақталған компьютерлік технология 5. Дереккөздерді жариялауға мүмкіндік беретін элемент -<source> Кері байланыс: «Бір сөйлеммен түйіндеу» әдісі Білім банкоматы -жасыл сабақ түсінікті болды; -көктолық түсінген жоқпын сұрақтарым бар; -қызыл мен ештеңе түсінбедім. Үйге тапсырма: 173 бет 3 тапсырма			

БҰРЫШ ПЕН ДОҒАНЫҢ ГРАДУСТЫҚ ЖӘНЕ РАДИАНДЫҚ ӨЛШЕМДЕРІ

Кыздарбекова Сабина Маратовна
Төле би мектебі, Шу қаласы Жамбыл облысы

IDE MEN TANYCY

Тортаева Айжан Жангуттиевна

Төле би атындағы орта мектебі, Шу қаласы Жамбыл облысы

Бөлім:	3-бөлім. «python тілінде программалау»
Педагогтің аты-жөні:	Тортаева Айжан Жангуттиевна
Күні:	20.01.2023 ж
Сыныбы:	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	3.1. IDE-мен танысу
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	6.1.2.2. IDE интерфейсінің мүмкіндіктерін қолдану.
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар: Программалар құрудың интеграцияланған ортасы интерфейсімен танысады. Көптеген оқушылар: Программалар құрудың интеграцияланған ортасының бөліктерін жіктейді. Кейбір оқушылар: Программалар құрудың интеграцияланған ортасы программалар құрады.
Құндылықтарға баулу:	«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы бойынша «Жалпыға бірдей еңбек қоғамы» құндылығына баулу. Бұл арқылы оқушыларда шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауы, функционалдық сауаттылығы, қарым-қатынас жасау қабілеті мен жауапкершілігі артады. Сонымен қатар өмір бойы оқуға, еңбеу етуге, Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілікке деген дағдысы қалыптасады.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезе	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар

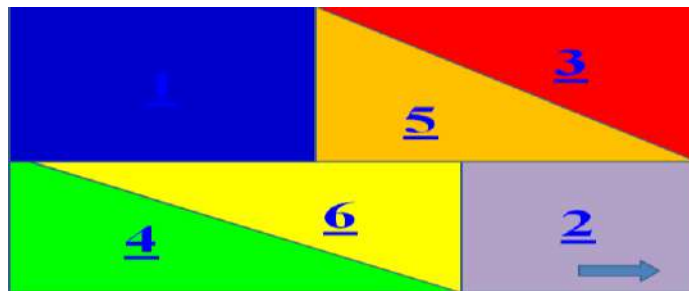
ңі/У ақыт ы				
Саба қтың басы Қыз ығу шыл ықт ы ояту. 1 мин.	(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу. 2. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады. Тиімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл-күйін көтереді және бауырмалдығын оятады. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Жіктеу» тәсілі көрінеді. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында мүмкіндігінше оларға таңдау еркіндігі беріледі.			Оқулық, жұмыс дәптерлері ДК экраны
Жаң а саба ққа кіріс пе 7 мин.	(Ұ) «Құпия сурет» әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау. <i>Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады.</i>	I-топ.Сұрақтары 1. 3D баспа деген не? 2. 3Dбаспа қайда қолданылады? 3. Модельдеу дегеніміз не? 4. Програмада қандай ыдыстар жасауға болады? 5. Сфера дегеніміз не? 6.Айналу денелеріне қандай фигуралар жатады? II-топ.Сұрақтары 1.Үшөлшемді графика дегеніміз не? 2.SketchUp дегеніміз не? 3.SketchUp программасын қалай іске қосамыз? 4. Сызу құралдарына не жатады? 5. Модификациялау құралдары? 6. Редакторлаудың басқа құралдары қандай? Құпия суретке қарай екі топқа бөлінеді.	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады, және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрінеді. Дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір оқушыларға ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар қойылады.	ҚБ:: Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға <u>«Жарайсың!»</u> деген мадақтау сөзімен ынталандыру.
Саба қтың орта сы Мағ ынан ы ашу. 15 мин	Оқулықпен жұмыс. (Т) Постер қорғау. Оқулықтағы жаңа тақырып бойынша екі топқа тақырыпшала р бөліп беріледі. Әр топ өз тақырыбы бойынша топ	1- топ: «Гвидо ван Россум» Тапсырма. Гвидо ван Россум туралы ақпарат береді 2- топ: «Әль-Хорезмий»	Дескриптор: Жалпы –3 балл. 1.Оқулықтағы ақпаратпен танысады. 2.Топтық талқылау жүргізеді. Постер қорғайды.	Оқулық, жұмыс дәптерлері , ДК https://youtu.be/nHLxpHjDDU4

	ішінде ақылдасып, өз ойларын, нақты ақпаратты плакатқа түсіреді. Топтар арасында бір-біріне түсіндіру жұмыстары жүреді..	Тапсырма. Әль-Хорезми туралы ақпаратпен таныстыру. 		
 8 мин.	Компьютермен жұмыс.(Т) №1 тапсырма. Оқулықта берілген тапсырманың шығарылу жолын пайдаланып программа құрудың алғашқы жолдарын үйренеді.	Python терезесін пайдаланып ең алғашқы программамызды жазайық. Бұл программалау тілі қазақ әріптерін оқымағандықтан, латын әріптерін пайдаланамыз. Әрине ең алғашқы таныстық сәлемдесуден басталатын сияқты, бізде қарапайым сәлемдесу программасын жазайық. I-топ 1.Тапсырма. Python тілінде есептеп шығарыңдар <code>print (5+8*2)</code> <code>print (6+3*3)</code> <code>print (30+50*2)</code> II-топ 1.Тапсырма. Python тілінде есептеп шығарыңдар <code>print (6+8*2)</code> <code>print (4+3*3)</code> <code>print (15+15*2)</code>	Дескриптор: Жалпы-3 балл. Берілген есептерді Python тілінде шыарады. Нәтижесін экранға шығарады	Оқулық, жұмыс дәптерлері , ДК
 3 мин.	гермен ыс. «Түртіп алу» әдісі арқылы жаңа тақырыпта кездескен термин сөздерді	Мәзір жолағындағы батырмалардың атауларын қазақ және орыс тілдеріне аударып жазады.	-	Оқулық, жұмыс дәптерлері , ДК

	өз дәптерлеріне жазып алады,			
 5 мин.	Компьютермен ыс.(Ж) - ырма: Оқулықтағы «Компьютерде орындайық» бөліміндегі тапсырманы орындайды	Есептерді Python тілінде шығарыңдар. 1. $3+4*5*2+7$ 2. $12-6*2+9$ 3. $25/5+9*2$ 4. $100-84/9+24+6$	Дескриптор: Жалпы-3 балл. Берілген есептерді Python тілінде шығарады. Нәтижесін экранға шығарады	
5 мин.	(Т) №5 - тапсырма: Қандай п	https://wordwall.net/ru/myactivities 	Дескриптор: Жалпы-2 балл. Бөлменің еденінің ауданын есептейді; Бөлменің периметрін; Бөлменің төрт қабырғасының ауданын есептейді; - Бөлменің көлемін есептейді; - Бөлменің жалпы бетінің ауданын есептейді.	Оқулық, жұмыс дәптерлері, ДК https://wordwall.net/ru/myactivities
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 2 мин.	«Padlet.com» платформасы. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Мақсаты: Оқушының білімін айту білуге ықпалы. Түімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. Саралау: Бұл кезеңде	Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсаты, тақырыбы бойынша өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды.	Мұғалім оқушыларды «Жапондық бағалау» әдісі арқылы бағалайды. Яғни «Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа көзқарасым бар», «Менің сұрағым бар». Сонымен қатар 1-10 баллдық жүйе бойынша оқушылардың сабаққа қатысу белсенділігі бойынша бағаланады.	https://padlet.com/tortaeva/366ug212dhuegw9

	саралаудың «Қорытынды» тәсілі көрінеді.			
Саралау. Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз қабілетті оқушылардың алдына қандай тапсырмалар қоясыз?	Бағалау. Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап отырсыз?	Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау		
«Диалог және қолдау көрсету», «Тапсырма», «Жіктеу». Саралау тапсырмаларды іріктеуді, белгілі бір оқушыдан күтілетін нәтижені, оқушыға жеке қолдау көрсетуде, оқу материалы мен ресурстарды оқушылардың жеке қабілеттерін ескере отырып әзірлеуді қамтиды.	«Мадақтау сөз» әдісі. 1-10 баллдық жүйе бойынша бағаланады.	Денсаулық сақтау технологиялары. Сабақта сергіту жаттығулары мен белсенді жұмыс түрлерін қолданамын. Осы сабақта қолданылатын Қауіпсіздік техникасы ережелерінің тармақтары орындалады.		
Жалпы бағалау Сабақтың қандай екі аспектісі жақсы өтті? Оқыту туралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз. 1: 2: Сабақты жақсартуға не жәрдемдесер еді? Оқытутуралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз. 1: 2: Сабақкезінде, сыныпнемесежекелегеноқушылардыңжетістіктері/қиыншылықтарытуралы мен неніанықтадым? Келесісабақтарда неге назараударукерек? 1: 2:				

1. 3D баспа деген не?

2. 3D баспа қайда қолданылады?

3. Модельдеу дегеніміз не?

**5. Модификациялау
құралдары?**

4. Программда қандай ыдыстар жасауға болады?

6. Редакторлаудың басқа құралдары қандай?

ТОПТЫҚ ЖҰМЫС

Әр топ өз тақырыбы бойынша топ ішінде ақылдасып, өз ойларын, нақты ақпаратты плакатқа түсіреді. Топтар арасында бір-біріне түсіндіру жұмыстары жүреді.

Алгоритм – алға қойған мақсатқа жету үшін орындалатын іс-әрекеттердің тізбектеліп орындалуы

Алгоритм жазу түрлері: табиғи тілде, алгоритмдік тілде, графикалық жолмен, программалық тілде

Программа құрудың кіріктірілетін ортасы

IDE – программалаушыға программалық жасақтаманы дамытуға жағдай жасайтын қосымша

Программа құрудың ортасы және Python тілінде оқыту IDE – программалаушыға программалық жасақтама құруға көмек беретін программалық қосымша

КОМПЬЮТЕРМЕН ЖҰМЫС

жұмыс

Python терезесін пайдаланып ең алғашқы программаны жазыңыз. Бұл программалық тіл қазақ әріптерін оқығандықтан, ағылшын әріптерін пайдаланамыз. Әрине ең алғашқы тақырыптық сәлемдесуден басталатын сияқты, бізде қарапайым сәлемдесу программасын жазыңыз.

Print функциясы экранға нәтиже шығару үшін қолданылады

```
Print (5+8*2)
```

```
Print ("Salem Kazakhstan!")
```

```
===== RESTART: C:\Users\Python\python.exe =====
```

```
Salem Kazakhstan!
```

Сәйкестендіру тапсырма:

Алгоритм дегеніміз не?	Python ең көп таралған программалау тілі.
Программада жаңа терезе ашу үшін қандай қадамдарды орындау керек?	алға қойған мақсатқа жету үшін орындалатын іс-әрекеттердің тізбектеліп орындалуы
Python программалау тілі дегеніміз не?	Программада жаңа терезе ашу үшін IDE ашып, мәзірден File New File таңдау керек.
Print фунуциясы қандай қызмет атқарады?	Print фунуциясы экранға нәтиже шығару үшін қолданылады

<https://wordwall.net/ru/create/edit/content?id=82f5f730e14a43a59d851668e9c8e796>

КОМПЬЮТЕРМЕН ЖҰМЫС №1

жеке/топтық жұмыс

I-топ «Гвидо ван Россум»
I.Тапсырма. Python тілінде есептеп шығарындар

```
print (25+15*2)
print (60+33*3)
print (30+50*2)
```

II-топ. «Әль-Хорезми»
I.Тапсырма. Python тілінде есептеп шығарындар

```
print (65+8*2)
print (40+30*3)
print (15+15*2)
```

Дескриптор:

- Берілген есептерді Python тілінде шығарады.
- Нәтижесін экранға шығарады.

ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ-САПАЛЫ БІЛІМ КӨЗІ

Жунисова Айгуль Кудиярбековна

№57 орта мектебі, Тараз қ.

Жамбыл облысы, Тараз қаласы
№57 орта мектебінің
Бастауыш сынып мұғалімі
Жунисова Айгуль Кудиярбековна

ӨДІСТЕМЕЛІК КЕШЕН ТАҚЫРЫБЫ:
ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ-
САПАЛЫ БІЛІМ КӨЗІ

«Технология» термині гректің *techné*-өнер, шеберлік, кәсіп және *logos*-ғылым, білім деген сөздерінен шыққан.

Технология-өнім алу үшін керекті материалды өңдеу әдістері мен шығаруға керекті үрдіс. Кез келген технологияның белгілі бөлігі-түпкі нәтижені мұқият анықтау және оған жету.

1

Технологияның тиімді қолданылына, түпкі нәтиже дәл анықталады.

2

Мақсат дүниетаныма сәйкесінше қойынылатын, оған жету үшін істелетін жәрмастырамы нәтижесі объективтік әдістер арқылы тексеріледі.

3

Мұғалім дағдысымен оқыту үрдісін жүзеге асыра аламыды.

4

Технологияда білім алушылардың оқу іс-әрекетінің түрлері және мақсаты көрсетілген жоба жасалады. Ол мұғалім сабақ жоспарына өңіпше жасайды, сабақта білім алушылардың іс-әрекеті де түрліше ұйымдастырылады.

Жоғары технологияның басты мақсаттарының бірі-білім алушына оқыту отырып, оның еркіндігін, белсенділігін қалыптастыру, өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру. Осындай оқыту технологияларының бірі «Сатылай кешенді талдау» технологиясы.

Жүйелік ұстаным сатылай кешенді талдау технологиясында ерекше орын алады. Оқулықта берілген материалдардың жүйесі сақтала отырып, тіл білімінің әр саласына негізделіп жасалған сызба бойынша тілдік қатынастың айтылым, жазылым әрекеті арқылы талдау үлгілері беріледі. Сол жүйені бастапқыда ала отырып, білім алушы тіл білімінен өтілген материалдарды жүйелі баяндауға, сауатты жазуға, жүйелі талдауға да дағдыланады.

Фонетикалық талдауға төмендегі шартты белгілер баспалыққа алынады (1 – сызба)

•	-жалпы дыбыс
•	-дыбысты дыбыс
•	-дыбыссыз дыбыс
•	-жөк, деген белгі
U	-қосудың белгісі
•	-бөлшектің белгісі
•	-дыбысты дыбыс
у	-дыбыссыз дыбыс
а.б.	-аппак буын
г.б.	-тұйық буын
б.б.	-бітеу буын

Дата

1. Бір сөз айтылуда, жазыла, жазыла жазылаға қарай – **жауап буыны** сөз. Себебі сөздің құрамындағы дыбысты дыбыстар жауап дыбыстар.
2. Бұл сөз **да** – **да** болып өз буынына бөлінеді. Себебі сөздің құрамында екі дыбысты дыбыс бар. **Да** – **да** буындары **ынык** буындар. Себебі буындар дыбыссыз дыбыстардан басталып, дыбыстына аяқталып тұр.
3. Бұл сөз: **да** – **да** болып бір жаңадай танылғандық. Себебі сөз екі буынына құр немесе сөз буын жігіне сәйкес танылғандық.

Сатылай кешенді талдау технологиясын тиімді қолдану арқылы қандай нәтижеге жетуге болады?

Өз тәжірибемде:

1. Білім алушылар сауатты сойлеуте, сауатты талдауға, сауатты жазуға үйренді;
2. Бір-бірін сыйлауға, басқалардың пікірін, идеясын тыңдауға қалыптасты;
3. Сыныпта ынтымақтастық атмосферасы орнады;
4. Өз ойларын шарша топ алдында көргей біледі;
5. Пән бойынша нақты теориялық білім қалыптаса бастады.
6. Пән бойынша білім сапасы артып, жеке жұмыстарда (мазмұндама, шығарма, диктант) жазуға қате жіберу азая бастады.

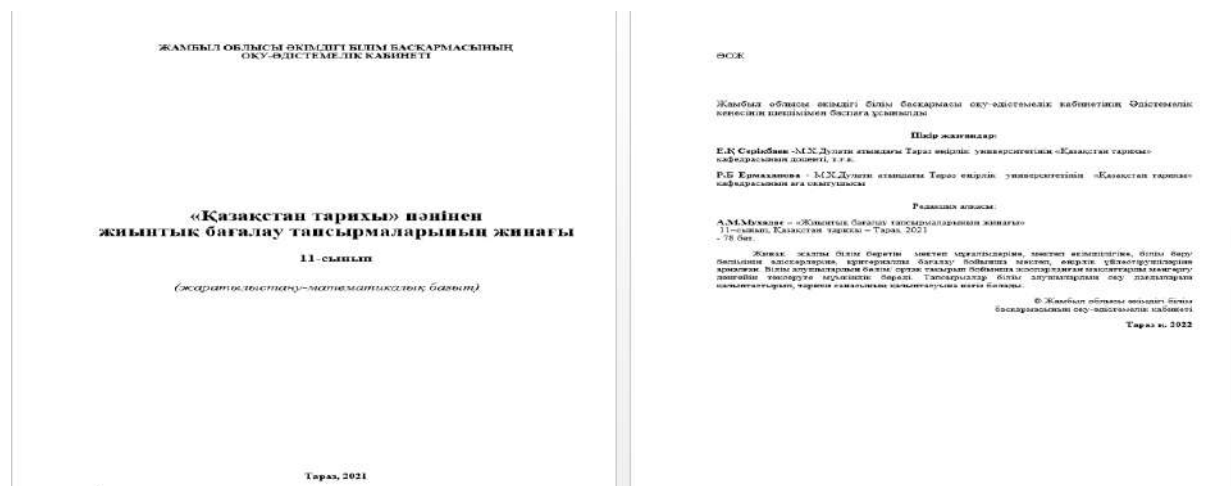
Қорыта айтқанда, бастауыш сыныпта қазақ тілі оқу пәнін меңгеруде сондай – ақ, сойлеу әрекетінің түрлерін тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдыларын дамыту арқылы тіл туралы бастапқы білімді меңгерту және оның тілдік нормаларын сақтай отырып оқу әрекеті мен күнделікті өмірде қолдануда сатылай кешенді талдау технологиясын тиімді пайдалану, білім сапасының артуына үлкен әсерін тигізеді.

Сатылай кешенді талдау технологиясы тек қана білімді белгілі бір көлемде беріп, қажетті шеберлік пен дағдыны қалыптастырумен ғана шектелмейтін, сонымен қатар қазіргі қоғамда белең алып келе жатқан «Акалькулия», «Дискалькулия», «Дислексия», «Дисграфия» атты диагноз қойылған балалардың да сойлеу тілінің, жалпы тұлғалық дамуына, ойлау, есте сақтау, қиялдау, елестету сияқты басқа да танымдық-психологиялық қасиеттерінің жақсы үйлесімді дамуына бағытталған оқытудың түрі.

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ ПӘНІНЕН 11-СЫНЫПҚА АРНАЛҒАН БӨЛІМ БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ЖИЫНТЫҒЫ

Мұхадас Анара Мұхадасқызы

Б. Момышұлы атындағы №45 қазақ классикалық гимназиясы, Тараз қ.

ТҮСІНІК ХАТ

Жинақ «Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына», «Оқу бағдарламасына», «Оқу жоспарына, «Негізгі орта және жалпы орта білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған критериялық бағалау бойынша нұсқаулыққа», «Қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырмалар жинағы», «Жиынтық бағалауға арналған әдістемелік ұсыныстарға» негізделіп дайындалған.

Бүгінгі күні республикамызда білім беру жүйесінің түбегейлі өзгеріске ұшырауы анықталғаны баршамызға аян. Оның негізгі факторы жаһандану үрдісіндегі білім беру саласында жаңа модельдердің дүниеге келуі, білім беру үрдісінің ақпараттандырылуы болып табылады. «Ұстазы жақсының ұстамы жақсы» — деген бүгінгі тәуелсіз мемлекетіміздің ертеңі біз тәрбиелеп отырған жас ұрпақтың меңгерген біліміне, алған тәжірибесіне байланысты. Білім алушылардың танымдық көзқарасын байыту ақыл-ой қабілетін жетілдіру, өзіндік ойлау және өмірлік ұстанымын қалыптастырып білім сапасын арттыру қажет. Ал білім сапасы оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау арқылы белгіленеді, яғни бағалау - білім сапасын басқарудың негізгі критерийі.

Қазіргі кезде жалпы білім беретін мектептердегі Қазақстан тарихы пәнінің оқу бағдарламасы Назарбаев зияткерлік мектептерінің оқу бағдарламасына негізделіп, жаңартылуда. Жаңартылған оқу бағдарламасы оқушының іс-әрекетіне, күнделікті өмірде қажетіне жарата білуіне қарай бағытталған, сондай-ақ күнделікті өмірмен сабақтасады.

Осы бағдарлама аясында жиынтық бағалауға арналған әдістемелік құрал мұғалімге, 11-сынып білім алушыларына, «Қазақстан тарихы» пәні бойынша жиынтық бағалауды жоспарлау, ұйымдастыру және өткізуге көмек құралы ретінде құрастырылған. Жиынтық бағалауға арналған әдістемелік құралда оқу бағдарламасы мен әдістемелік нұсқаулық, тоқсан сайынғы оқу мақсаттары басшылыққа алынған. Оқу мақсаттарындағы тарихи оқиғалардың себеп-салдарын анықтау, салыстыру, талдау және бағалау сияқты күрделі тапсырмаларға басымдық берілген.

1-тоқсанда «Өркениеттің даму ерекшеліктері» бөлімі, 2-тоқсанда «Саяси-құқықтық процестер» бөлімі, 3-тоқсанда «Қоғамдық-саяси ойдың дамуы» бөлімі, 4-тоқсан бойынша «Білім мен ғылымның дамуы» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың тапсырмалары білім алушының деңгейін ескере отырып 2 нұсқада құрастырылған.

Бөлім/ортақ тақырып бойынша жиынтық бағалаудың тапсырмалары мұғалімге білім алушының тоқсан бойынша жоспарланған оқу мақсаттарына жету деңгейін анықтауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, жиынтық бағалауды өткізуге арналған бағалау критерийлері мен дескрипторлары бар тапсырмалар, жинақта білім алушылардың оқу жетістіктерінің мүмкін деңгейлері (рубрикалар) сипатталған.

Көмекші құралды дайындау барысында ресурстар (суреттер, мәтіндер т.б.) қолжетімді ресми интернет-сайттардан алынды.

I ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

«Өркениеттің даму ерекшеліктері» бөлімі бойынша жиынтық бағалау I нұсқа

Тақырып: Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы. Қолөнер мен кәсіптер. XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы

Оқу мақсаты: 11.1.1.1 Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттеу
11.1.1.3 Картаны пайдаланып дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерін жіктеу;
11.1.3.4 Этнографиялық материалдардың негізінде қазақтарда қолөнер мен кәсіптердің дамуын сипаттау;
11.1.3.2 XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторларды талдау

Бағалау критерийі

Білім алушы

- ☐ Тіршілік жүйесінің дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді
- ☐ Дәстүрлі шаруашылық түрлерін картада көрсетеді
- ☐ Қолөнер мен кәсіптің дамуына сипаттама береді
- ☐ Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуына бағытталған факторларды анықтап, талдайды

Ойлау дағдыларының деңгейлері: Білу және түсіну, Қолдану, Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты 20 минут

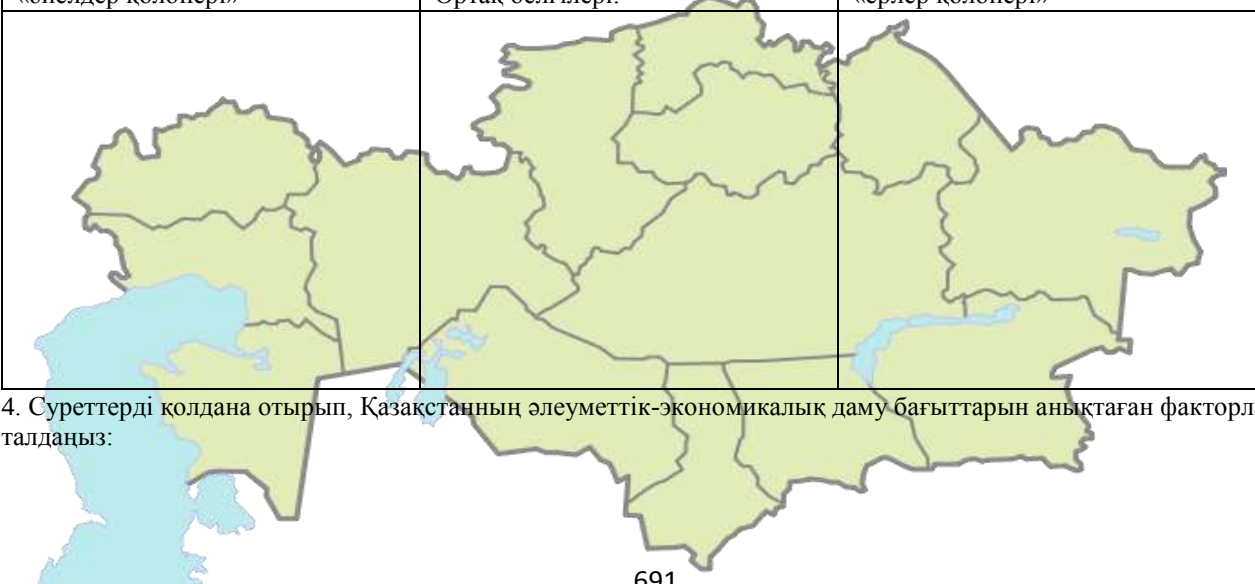
Тапсырма.

1.Көшпелі малшаруашылығының қалыптасу себептерін анықтап, қорытынды ой жазыңыз:

1 себеп	
2 себеп	
3 себеп	
Қорытынды ой:	

2.Картаны қолдана отырып ерте темір дәуіріндегі малшаруашылығы, қала мәдениеті, егіншілік және қолөнер кәсібі дамыған аймақты көрсетіңіз:

3.Дәстүрлі қолөнер түрлерінің ерекшелігі мен ортақ белгілерін сипаттаңыз:

«Әйелдер қолөнері»	Ортақ белгілері:	«Ерлер қолөнері»
		

4. Суреттерді қолдана отырып, Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторларын талдаңыз:

Экономикалық факторлар	Әлеуметтік факторлар

Бағалау критерийлері I нұсқа

Бағалау критерийлері	Тапсырма №	Дескрипторлар	Балл
		Білім алушы	
Қазақстан халқының тіршілік жүйесінің дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді	1	Көшпелі малшаруашылығының қалыптасуына әсер еткен 1-себепін анықтайды;	1
		Көшпелі малшаруашылығының қалыптасуына әсер еткен 2-себепін анықтайды;	1
		Көшпелі малшаруашылығының қалыптасуына әсер еткен 3-себепін анықтайды;	1
		Көшпелі малшаруашылығының қалыптасуына қорытынды ой жазады;	1
Дәстүрлі шаруашылық түрлерін картада көрсетеді		көшпелі мал шаруашылығы дамыған аймақты белгілейді;	1
		қала мәдениеті дамыған аймақты белгілейді;	1

	2	егіншілік дамыған аймақты белгілейді;	1
		қолөнер кәсібі дамыған аймақты белгілейді;	1
Қолөнер мен кәсіптің дамуына сипаттама береді	3	әйелдер қолөнерінің ерекшелігін сипаттайды;	1
		ерлер қолөнерінің ерекшелігін сипаттайды;	1
		екеуінің ортақ қасиетін сипаттайды;	1
Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуына бағытталған факторларды анықтап, талдайды	4	Қазақстанның экономикалық дамуына бағытталған факторларды анықтайды;	1
		Қазақстанның әлеуметтік дамуына бағытталған факторларды анықтайды.	1
Жалпы балл			13

I ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

«Өркениеттің даму ерекшеліктері» бөлімі бойынша жиынтық бағалау II нұсқа

Тақырып: Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы. Қолөнер мен кәсіптер. XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы

Оқу мақсаты: 11.1.1.1 Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету

жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттеу

11.1.1.3 Картаны пайдаланып дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерін жіктеу;

11.1.3.4 Этнографиялық материалдардың негізінде қазақтарда қолөнер мен кәсіптердің дамуын сипаттау;

11.1.3.2 XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторларды талдау

Бағалау критерийі

Білім алушы

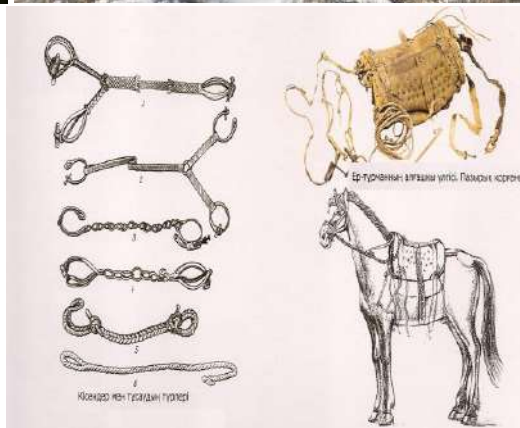
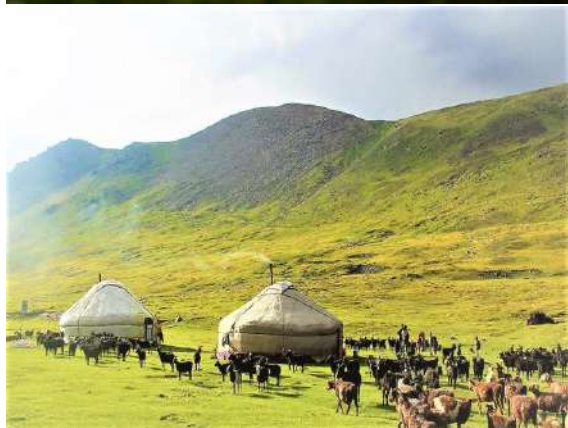
- ☐ Тіршілік жүйесінің дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді
- ☐ Дәстүрлі шаруашылық түрлерін картада көрсетеді
- ☐ Қолөнер мен кәсіптің дамуына сипаттама береді
- ☐ Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуына бағытталған факторларды анықтап, талдайды

Ойлау дағдыларының деңгейлері: Білу және түсіну, Қолдану, Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты 20 минут

Тапсырма.

1. Суреттерді қолдана отырып, қазақ халқының тіршілігін қамтамасыз ету факторларына талдау жасаңыз:

Географиялық факторлар:

1. _____
2. _____

Тарихи факторлар:

1. _____
2. _____

2.Картаны пайдалана отырып,Ұлы Жібек жолының негізгі бағытындағы Қазақстан қалаларын көрсетіңіз:

3.Кілт сөдерді пайдаланып,қазақ халқының дәстүрлі қолөнері мен кәсібін сипаттаңыз:

Кілт сөздер: тас қашау, түрлі бұйымдар, ағаш өңдеу, сырға, шапан, темір ұсталар, ат әбзелдері, білезік, сырмақ, күміс, алтын, киіз.

Қолөнер мен кәсіп түрлері	Сипаттама
Ұсталық	
Зергерлік	
Тігінші	

4. XX ғасырдағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторлары қалыптасуына екі мысал келтіре отырып, талдаңыз:

1-мысал _____

2- мысал _____

Бағалау критерийлері II нұсқа

Бағалау критерийлері	Тапсырма №	Дескрипторлар	Балл
		Білім алушы	
Қазақстан халқының тіршілік жүйесінің дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді	1	қазақ халқының тіршілігін қамтамасыз етуге әсер еткен 1-географиялық факторды анықтайды;	1
		қазақ халқының тіршілігін қамтамасыз етуге әсер еткен 2-географиялық факторды анықтайды;	1
		қазақ халқының тіршілігін қамтамасыз етуге әсер еткен 1-тарихи факторды анықтайды;	1
		қазақ халқының тіршілігін қамтамасыз етуге әсер еткен 2-тарихи факторды анықтайды;	1
Дәстүрлі шаруашылық түрлерін картада көрсетеді	2	қазақ мәдениетінде танылмай келе жатқан балық аулау әсер еткен 2-тарихи факторды анықтайды;	1
		Ұлы Жібек жолының негізгі бағытындағы Қазақстан 1-қаланы көрсетеді;	1
		Ұлы Жібек жолының негізгі бағытындағы Қазақстан 2-қаланы көрсетеді;	1
		Ұлы Жібек жолының негізгі бағытындағы Қазақстан 3-қаланы көрсетеді;	1
Қолөнер мен кәсіптің дамуына сипаттама береді	3	Ұсталық кәсіпті сипаттайды;	1
		Зергерлік кәсіпті сипаттайды;	1
		Тігіншілік кәсіпті сипаттайды;	1
Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуына бағытталған факторларды анықтап, талдайды	4	экономикалық дамуына бағытталған факторлардың 1-мысалын анықтайды;	1
		әлеуметтік дамуына бағытталған факторлардың 2-мысалын анықтайды.	1
Жалпы балл			13

«Өркениеттің даму ерекшеліктері» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға ақпарат ұсынуға арналған рубрика

Білім алушының аты-жөні

Бағалау критерийлері	Оқу жетістіктерінің деңгейі		
	Төмен	Орта	Жоғары
Тіршілік дамуына географиялық факторлардың әсерін зерттейді	қазақ халқының тіршілігін қамтамасыз етуге әсер еткен 1/2 географиялық/тарихи факторды анықтауда қиналады ☐	қазақ халқының тіршілігін қамтамасыз етуге әсер еткен 1/2 географиялық/тарихи факторды анықтауда қателіктер жібереді ☐	қазақ халқының тіршілігін қамтамасыз етуге әсер еткен 1/2 географиялық/тарихи факторды анықтайды ☐
Дәстүрлі шаруашылық түрлерін картада көрсетеді	Картада көшпелі мал шаруашылығы, жартылай көшпелі мал шаруашылығы және отырықшы, жартылай отырықшы шаруашылықтың дамыған аймақтарын белгілеуде қиналады ☐	Картада көшпелі мал шаруашылығы дамыған аймағын, жартылай көшпелі мал шаруашылығы дамыған аймағын және отырықшы шаруашылық дамыған аймағы мен жартылай отырықшы шаруашылықтың дамыған аймағын белгілеуде қателіктер жібереді ☐	Картада көшпелі мал шаруашылығы, жартылай көшпелі мал шаруашылығы және отырықшы, жартылай отырықшы шаруашылықтың дамыған аймақтарын белгілейді ☐
Қолөнер мен кәсіптің дамуына сипаттама береді	Ұсталық, зергерлік, тігіншілік кәсіпті сипаттауда қиналады ☐	Ұсталық, зергерлік, тігіншілік кәсіпті сипаттауда қателіктер жібереді ☐	Ұсталық, зергерлік, тігіншілік кәсіпті сипаттайды ☐
Көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін анықтайды	Қазақстанның экономикалық/әлеуметтік дамуына бағытталған факторларды анықтауда қиналады ☐	Қазақстанның экономикалық/әлеуметтік дамуына бағытталған факторларды анықтауда қателіктер жібереді ☐	Қазақстанның экономикалық/әлеуметтік дамуына бағытталған факторларды анықтайды ☐

II ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

«Саяси -құқықтық процестер» бөлімі бойынша жиынтық бағалау I нұсқа

Тақырып: Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр- XXғасырдың басы). Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы.

Оқу мақсаты:

11.2.1.2 Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін зерттеу

11.2.1.3 Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісін түсіндіру үшін «депортация», «арнайы қоныс аударылғандар», «полиэтникалық қоғам», «ұлттық саясат», «интернационализм» ұғымдарын пайдалану

Бағалау критерийі: Білім алушы

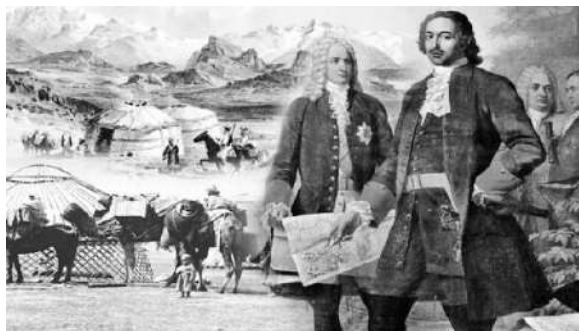
- ☐ Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдеріне зерттеу жүргізеді
- ☐ «Депортация», «арнайы қоныс аударылғандар», «полиэтникалық қоғам», «ұлттық саясат», «интернационализм» ұғымдарын пайдаланып Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісін түсіндіреді

Ойлау дағдыларының деңгейлері: Білу және түсіну, Қолдану, Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты 20 минут

Тапсырма

1. Суреттерді пайдаланып XVIII – XX ғасырдың басындағы Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруін зерттеңіз.

Жағымды өзгерістер	Жағымсыз өзгерістер
Қорытынды ой	

2. PEST талдау әдісін қолдана отырып, XX ғасырдың басындағы саясаттың қазақтардың этникалық

құрамына әсерін талдаңыз.

Р (саяси) -

Е (экономикалық)-

С (әлеуметтік)-

Т (техникалық)-

3. Ұғымдардың мағынасын түсіндіріңіз.

«Депортация»

«Арнайы қоныс аударылғандар»

«Полиэтникалық қоғам»

«Интернационализм»

Бағалау критерийлері 1 нұсқа

Бағалау критерийлері	Тапсырма №	Дескрипторлар	Балл
		Білім алушы	
Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдеріне зерттеу жүргізеді	1	Қазақ халқының этникалық құрамының өзгеруінің жағымды жағын жазады;	1
		Қазақ халқының этникалық құрамының өзгеруінің жағымсыз жағын жазады; жазады;	1
		Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруіне қорытынды ой жазады;	1
	2	Қазақ халқының этникалық құрамының өзгерісінің экономикалық жағын талдайды;	1
		Қазақ халқының этникалық құрамының өзгерісінің әлеуметтік жағын талдайды;	1
		Қазақ халқының этникалық құрамының өзгерісінің саяси жағын талдайды;	1
		Қазақ халқының этникалық құрамының өзгерісінің мәдени жағын талдайды;	1

«Депортация», «арнайы қонысаударылған дар», «полиэтникалық қоғам», «ұлттық саясат», «интернационализм» ұғымдарын пайдаланып Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісін түсіндіреді	3	«арнайы қонысаударылғандар» ұғымын түсіндіреді;	1
		«полиэтникалық қоғам» ұғымын түсіндіреді;	1
		«депортация» ұғымын түсіндіреді;	1
		«интернационализм» ұғымын түсіндіреді.	1
Жалпы балл			11

II ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

«Саяси -құқықтық процестер» бөлімі бойынша жиынтық бағалау II нұсқа

Тақырып: Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр- XXғасырдың басы).Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы.

Оқу мақсаты:

- 11.2.1.2 Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін зерттеу
 11.2.1.3 Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісін түсіндіру үшін «депортация», «арнайы қоныс аударылғандар», «полиэтнический коғам», «ұлттық саясат», «интернационализм» ұғымдарын пайдалану

Бағалау критерийі: Білім алушы

- ☐ Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдеріне зерттеу жүргізеді
- ☐ «Депортация», «арнайы қоныс аударылғандар», «полиэтнический коғам», «ұлттық саясат», «интернационализм» ұғымдарын пайдаланып Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісін түсіндіреді

Ойлау дағдыларының деңгейлері: Білу және түсіну, Қолдану, Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты 20 минут

Тапсырма

1. Мәтіндегі қосымша ақпаратты пайдаланып XVIII – XX ғасырдың басындағы Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруін ПТМС әдісі арқылы зерттеңіз.

Бүгінгі мемлекеттердің басым көпшілігінің халқы көпұлтты сипатқа ие. Ресей империясының құрамында болған кезеңде және Қазақстанда жүргізген саяси-әкімшілік реформалары барысында алғаш рет қазақ халқының құрамында үлкен өзгерістер басталды. Қазақ халқының ұлттық құрамы моноэтникалық тұтастықтан полиэтникалық сипатқа ие болды. Халық саны жайлы мәліметтер салық мөлшерін, жер иелігі мен жерді пайдалану жүйесін айқындау үшін қажет еді.

XIX ғ. 60-жылдарынан бастап Қазақ жеріне орыс шаруаларын қоныс аудару ісі қолға алынды. Бұл шаралар жүйелі түрде жүзеге асырылды. Орыс және украин шаруаларын Қазақстанның барлық облыстарына қоныстандыру XIX ғ. 70-жылдары қарқын алып, ғасыр соңына қарай ол жаппай сипатқа ие болды. Осы кезеңнен бастап Қазақстанда құрылған облыстардағы халықтың этникалық құрамы әртүрлі болып қалыптаса бастады. Мысалы, Қазақ жерінің батысындағы Орынбор қазақтары облысында, Бөкей Ордасында, Орал казак әскерінде қазақтардан басқа орыстар, татарлар, қалмақтар, армяндар, башқұрттар, түркімендер, өзбектер, еврейлер өмір сүрді. Ал Сібір қазақтары облысында (Қазақ жерінің солтүстік, солтүстік-шығыс, орталық аумақтары) орыстар, поляктар, татарлар, башқұрттар, өзбектер, қырғыздар және т.б. қоныстанды.

1886 жылы Түркістан өлкесінде қоныс аударушыларды орналастыру тәртібі туралы ереже қабылданды. Ресейден шаруаларды қоныс аудару тиісінше қазақ жерін тартып алу арқылы жүзеге асырылды. 1885–1893 жылдары Ақмола және Семей облысындағы қазақтардың иелігінен 284,843десятина құнарлы жер тартып алынды. Қоныс аудару тасқыны, әсіресе, Жетісу облысына күшті болды. 1868–1880 жылдар аралығында бұл облысқа 3,324 шаруа отбасы көшіп келген.

Патша үкіметінің жоспарлы жүргізілген қоныс аудару саясаты нәтижесінде 1897 жылғы санақ есебі бойынша Далалық өлкеде қазақтар – 77%, орыстардың үлес салмағы 20%, басқа ұлт өкілдерінің барлығын қоса есептегенде – 3%-ды құрады.

Қазақстанның этникалық құрылымының өзгеруіне патша үкіметінің революцияшыл пиғылдағы азаматтарды жер аудару саясаты да өз әсерін тигізген еді. Дегенмен, ол демографиялық ахуалды қалыптастырудағы шешуші фактор

болмаса да, Қазақ жерінде мұндай фактілер орын алғандығы белгілі. Мәселен, XIX ғ. 30-жылдарында Қазақ жері Ресей езгісіне қарсы Польшадағы көтеріліске қатысушылардың саяси қоныс аудару аймағына айналды. I дүниежүзілік соғыс қарсаңында Қазақстанда 60-қа жуық ұлттың өкілдері өмір сүрді. Олардың қатарында орыстар мен украиндардан басқа: татарлар, ұйғырлар, өзбектер, башқұрттар, немістер, поляктар, дүнгендер, еврейлер, тәжіктер, молдовандар және т.б. бар-тын.

Позиция: XVIII – XX ғасырдың басындағы Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруін дұрыс немесе дұрыс емес

Түсіндіру

.....

.....

Мысал.....

.....

Салдары.....

.....

2. XX ғасырдың басындағы саясаттың қазақтардың этникалық құрамына әсерін сипаттап, кестені толтырыңыз.

Салалар	Өзгерістер
Әлеуметтік	
Экономикалық	
Саяси	
Мәдени	

3. Ұғымдардың мағынасын түсіндіріңіз.

«Демография»

«Диаспора».....

.....

«Полиэтникалық қоғам»

.....

«Этникалық қауымдастық»

.....

.....

Бағалау критерийлері 2 нұсқа

Бағалау критерийлері	Тапсыр ма№	Дескрипторлар	Балл
		Білім алушы	
Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдеріне зерттеу жүргізеді	1	Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруін түсіндіреді;	1
		Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруіне мысал келтіреді;	1
		Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруінің салдарын көрсетеді;	1
	2	Қазақ халқының этникалық құрамының өзгерісінің саяси жағын талдайды;	1
		Қазақ халқының этникалық құрамының өзгерісінің экономикалық жағын талдайды;	1
		Қазақ халқының этникалық құрамының өзгерісінің әлеуметтік жағын талдайды;	1
		Қазақ халқының этникалық құрамының өзгерісінің техникалық жағын талдайды;	1
	«Депортация», «арнайы қонысаударылған дар», «полиэтникалық қоғам», «ұлттық саясат», «интернационализм» ұғымдарын пайдаланып Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісін түсіндіреді	3	«демография» ұғымын түсіндіреді;
«диаспора» ұғымын түсіндіреді;			1
«полиэтникалық қоғам» ұғымын түсіндіреді;			1
«этникалық қауымдастық» ұғымын түсіндіреді.			1
Жалпы балл			11

«Саяси -құқықтық процестер» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға ақпарат ұсынуға арналған рубрика

Бағалау критерийлері	Оқу жетістіктерінің деңгейі		
	Т ө м е н	О р т а	Жоғары
Қазақстан аумағын дағыхалықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдеріне зерттеу жүргізеді	Орыс қоныстанушыларының бастапқы кезеңінің себебін жазуда, ұйғыр және дүнгендерді қоныстандыру себебін жазуда, Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруінің салдарын дәлелдеуде қиналады ☐	Орыс қоныстанушыларының бастапқы кезеңінің себебін жазуда, ұйғыр және дүнгендерді қоныстандыру себебін жазуда, Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруінің салдарын дәлелдеуде қателіктер жібереді ☐	Орыс қоныстанушыларының бастапқы кезеңінің себебін жазуда, ұйғыр және дүнгендерді қоныстандыру себебін жазуда, Қазақстан халықтарының этникалық құрамының өзгеруінің салдарын дәлелдейді, талдайды ☐
	1897-1920 жылдары қазақ халқының санының кему 1/2 себебін талдауда және автохтонды халықтың азаюының зардабына 1/2 аргумент келтіруде қиналады ☐	1897-1920 жылдары қазақ халқының санының кему 1/2 себебін талдауда және автохтонды халықтың азаюының зардабына 1/2 аргумент келтіруде қателіктер жібереді ☐	1897-1920 жылдары қазақ халқының санының кему себебін талдайды және автохтонды халықтың азаюының зардабына аргумент келтіреді ☐

«Депортация», найықоныс аударылғандар», «полиэтникалық ам», «ұлттық ат», «интернационализм» ұғымдарын пайдала ныпҚазақстанның этникал ыққұрамының өзгеру үрдісін түсіндіреді	«ар қоғ саяс	«Депортация», «арнайықоныс аударылғандар», «полиэтникалық қоғам», «интернационализм» ұғымдарынтүсіндіруге қиналады ☐	«Депортация», «арнайықоныс аударылғандар», «полиэтникалық қоғам», «интернационализм» мдарынтүсіндіруде қателіктер жібереді ☐	«Депортация», «арнайы қоныс аударылғандар», «полиэтникалық қоғам», «интернационализм» ұғымдарын түсіндіреді ☐

Білім алушының аты-жөні _____

ІІІ ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Қоғамдық-саяси ойдың дамуы» бөлімі бойынша жиынтық бағалау І нұсқа

Тақырып	Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы «Зарзаман» ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізі
Оқу мақсаты	Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихитұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтау Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуынатарихи қайраткерлердің қосқан үлесін бағалау 11.3.1.4 Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдырытуралы «Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіру 11.3.3.1 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихинегіздерін анықтау
Бағалау критерийі	<i>Білім алушы</i> • Тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси бағыттағыойларын анықтайды • Қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін бағалайды • «Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіреді • «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін ашады
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Білу және түсінуҚолдану Жоғары деңгей дағдылары
Орындау уақыты	20 минут

Тапсырма.

1. Суреттерге қарап ғалымдардың қоғам туралы ойларын анықтаңыз:

<i>Ғұламалар</i>	<i>Қоғам туралы ойы</i>
Ахмет Яссауи	
Әл -Фараби	
Жүсіп Баласағұн	
Ғалымдардың еңбектеріндегі ортақ идея	

2. Қазақ хандығы кезіндегі тарихи тұлғалардың қоғамға сіңірген еңбегін бағалаңыз.

Дерек. Ел тағдырын өз тағдырынан биік қойған, ұлтының тұтастығын, жерінің бүтіндігін мұрат еткен қазақ батырлары қазақ тарихының әр белесінде тұлғалық деңгейге көтеріліп отырған. Яғни олар ұлттық тұлға болған. 20–30 жылдардағы және кейінгі онжылдықтар кезеңінде қабырғалы қаламгерлеріміз бен ақын-жыршыларымыз

І.Жансүгіров, С.Мұқанов, М.Жұмабаев, М.Әуезов, Жамбыл, Иса, Нұрпейіс, Кенен, Қалижан Бекхожин т.б. өз шығармаларының негізгі кейіпкерлері етіп батырлар тұлғасына қол артады.

Қазақ батырлары	Басты мақсаттары не болды?	Өздері өмір сүрген уақытта қоғам дамуында қандай өзгерістерге қол жеткізе алды?	Осы тұлғалардың қазіргі кезеңге дейін маңызын жоғалтпаған ойлары бар ма?
Наурызбай батыр, Бөгенбай батыр, Қабанай батыр			

3. Деректерге сүйене отырып «Зар-заман» өкілдерін толғандырған мәселелердің жағымды және жағымсыз жағын анықтаңыз

Қара шығын алымы Бай, кедейге бірдей боп, Шаңыраққа салығы. Ел ұйтқысы шайқалып, Дәулет судай аққаны Сортаң жерге қақ тұрып Суы ішуге келмейтін, Сараң байға бақ тұрып Қолынан қайыр бермейтін Қортиғандар бек болды Елді теріс сермейтін. <i>Дулат Бабатайұлы</i>	Еділді келіп алғаны -Етекке қолды салғаны. Жайықты келіп алғаны -Жағаға қолды салғаны. Ойылды тартып алғаны -Ойындағысы болғаны...- <i>Мұрат Мөңкеұлы</i>	Арқадан дәурен кеткен соң, Қуғындап орыс жеткен соң, Тіпті амал жоқ, қазақтар, Енді сенің торыңа. Орыс – бүркіт, біз – түлкі, Аламын деп талпынды. Орыстан қорлық көрген соң, Отырып билер алқынды..... Бұхарға жетер күн болса, Тыныштар ма едің ұйқыңды? <i>Шортанбай</i>

Жағымды.....

Жағымсыз.....

4.Тірек сөздерді пайдалананып «Мәңгілік ел» идеясының тарихпен байланысын эссе түрінде жазыңыз.

Тірек сөздер: ұлттық идея, жеті басты құндылық, асыл арман, болашақ ұрпақ, маңызды мәселе.

Бағалау критерийлері 1-нұсқа

Бағалау критерийлері	Тапсырма №	Дескрипторлар	Балл
		Білім алушы	
Тарихи тұлғаларының қоғамдық - саяси бағыттағы ойларын анықтайды		Ахмет Яссауидің қоғам туралы ойын жазады;	1
		Әл –Фарабидің қоғам туралы ойын жазады;	1

	1	Жүсіп Баласағұнның қоғам туралы ойын жазады;	1
		Ғалымдардың еңбектеріндегі ортақ идеяны жазады;	1
Қоғамдық- саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін бағалайды	2	Наурызбай батыр,Бөгенбай батыр, Қабанай батырлардың басты мақсаттарын анықтайды;	1
		Өздері өмір сүрген уақытта қоғам дамуында қандай өзгерістерге қол жеткізгенін талдайды;	1
		Осы тұлғалардың қазіргі кезеңге дейін маңызын жоғалтпаған ойларын бағалайды;	1
«Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіреді	3	«Зар-заман» өкілдерінің идеяларының жағымды жағын талдайды;	1
		«Зар-заман» өкілдерінің идеяларының жағымсыз жағын талдайды;	1
«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін ашады	4	Тірек сөздерді қолдана отырып «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясы тақырыбында эссе жазады;	1
		Эссенің құрылымын сақтайды;	1
		Тірек сөздерді қолдана отырып «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясын тарихпен байланыстырады;	1
		«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін ашады;	1
		«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Тәуелсіз Қазақстанмен байланыстырады.	1
Жалпы балл			14

III ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР Қоғамдық-саяси ойдың дамуы» бөлімі бойынша жиынтық бағалау II нұсқа

Тақырып

Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы
Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы
«Зарзаман» ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары
«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізі

Оқу мақсаты

- Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихитұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтау
- Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін бағалау
- 11.3.1.4 Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдыры туралы «Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіру
- 11.3.3.1 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау

Бағалау критерийі**Білім алушы**

- Тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси бағыттағы ойларын анықтайды
- Қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін бағалайды
- «Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіреді
- «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін ашады

Ойлау дағдыларының деңгейлері

Білу және түсіну Қолдану
Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты

20 минут

Тапсырма.

1. Ғұламалардың қоғам туралы ойларын жазып, ортақ идея жазыңыз:

Әбу Райхан әл Бируни- _____

Махмұд Қашқари- _____

Сулейман Бакыргани- _____

Ғалымдардың еңбектеріндегі ортақ идея: _____

2. Қазақ хандығы кезіндегі тарихи тұлғалардың қоғамға сіңірген еңбегін бағалаңыз.

«Қазақ хандығы бұдан бес жарым ғасыр бұрын ғана шаңырақ көтерсе де, Еуразияның ұлы даласында орнаған арғы дәуірдегі сақ, ғұн, үйсін мемлекеттерінің, бергі замандағы Ұлы түрік қағандығы, Дешті Қыпшақ пен Алтын Орда мемлекеттерінің заңды мұрагері болды».

Н.Ә.Назарбаев

Қазақ хандары	Басты мақсаттары не болды?	Өздері өмір сүрген уақытта қоғам дамуында қандай өзгерістерге қол жеткізе алды?	Осы тұлғалардың қазіргі кезеңге дейін маңызын жоғалтпаған ойлары бар ма?
Қасым хан Абылай хан Әбілхайыр хан			

3. Деректерге сүйене отырып, «Зар-заман» өкілдерін толғандырғын мәселелерді анықтаңыз:

Еділдің бойы — қанды қиян, Жайықтың бойы – майлы қиян, Маңғыстау бойы — шанды қиян, Адыра қалғыр үш қиян! Үш қиянның ара бойынан Жеті жұрт кетіп жол салған. <i>Мұрат Мөңкеұлы</i>	Алашқа пайдаң тимесе, Өз басыңды қорғаныз. Шекесіне тигенін Айтып-айтып сөйледі - Әбубәкір жорғаңыз... <i>Әбубәкір Кердері</i>	Арқадан дәурен кеткен соң, Қуғындап орыс жеткен соң, Тіпті амал жоқ, қазақтар, Енді сенің торыңа. Орыс – бүркіт, біз – түлкі, Аламын деп талпынды. Орыстан қорлық көрген соң, Отырып билер алқынды..... Бұхарға жетер күн болса, Тыныштар ма едің ұйқыңды? <i>Шортанбай</i>

Бірінші мәселе.....

Екінші мәселе.....

4. Суреттерді қолдана отырып, «Мәңгілік Ел» идеясының негізін тарихи кезеңдермен байланыстырып түсіндіріңіз.

Түркі дәуірі	
Қазақ хандығы уақыты	
Ресей империясы құрамында	
Кенес дәуірі уақытында	
Тәуелсіз Қазақстан	

Бағалау критерийлері 2-нұсқа

Бағалау критерийлері	Тапсырма №	Дескрипторлар	Балл
		Білім алушы	
Тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси бағыттағы ойларын анықтайды	1	Әбу Райхан әл Бирунидің қоғам туралы ойын жазады;	1
		Махмұд Қашқаридың қоғам туралы ойын жазады;	1
		Сулейман Бакырганидың қоғам туралы ойын жазады;	1
		Ғалымдардың еңбектеріндегі ортақ идеяны жазады;	1
Қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін		Қасым хан, Абылай хан, Әбілхайыр хандардың басты мақсаттарын анықтайды;	1

бағалайды	2	Өздері өмір сүрген уақытта қоғам дамуында қандай өзгерістерге қол жеткізгенін талдайды;	1
		Осы тұлғалардың қазіргі кезеңге дейін маңызын жоғалтпаған ойларын бағалайды;	1
«Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіреді	3	«Зар-заман» өкілдерінің идеяларындағы бірінші мәселені анықтайды;	1
		«Зар-заман» өкілдерінің идеяларындағы екінші мәселені анықтайды;	1
«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін ашады	4	Суреттерге қарай отырып, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Түркі дәуірімен байланыстырады;	1
		Суреттерге қарай отырып, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Қазақ хандығымен байланыстырады;	1
		Суреттерге қарай отырып, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Ресей империясы құрамындағы Қазақстанмен байланыстырады;	1
		Суреттерге қарай отырып, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Кеңес дәуірімен байланыстырады;	1
		Суреттерге қарай отырып, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Тәуелсіз Қазақстанмен байланыстырады.	1
Жалпы балл			14

«Қоғамдық-саяси ойдың дамуы» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға ақпарат ұсынуға арналған рубрика

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийлері	Оқу жетістіктерінің деңгейі		
	Төмен	Орта	Жоғары
Тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси бағыттағы ойларын анықтайды	Ахмет Яссауидің/ Әл –Фарабидің/ Жүсіп Баласағұнның қоғам туралы ойын жазуда қиналады ☐	Ахмет Яссауидің/ Әл –Фарабидің/ Жүсіп Баласағұнның қоғам туралы ойын жазуда қателіктер жібереді ☐	Ахмет Яссауидің/ Әл –Фарабидің/ Жүсіп Баласағұнның қоғам туралы ойын жазады ☐
Қоғамдық-саяси ойдың дамуынатарихи қайраткерлердің қосқан үлесінбағалайды	Төле би, Қазыбек би, Әйтеке билердің басты мақсаттарын анықтауда және олар өмір сүрген уақытта қоғам дамуында қандай өзгерістерге қол жеткізгенін талдауда, тұлғалардың қазіргі кезеңге дейін маңызын жоғалтпаған ойларын бағалауда қиналады ☐	Төле би, Қазыбек би, Әйтеке билердің басты мақсаттарын анықтауда және олар өмір сүрген уақытта қоғам дамуында қандай өзгерістерге қол жеткізгенін талдауда, тұлғалардың қазіргі кезеңге дейін маңызын жоғалтпаған ойларын бағалауда қателіктер жібереді ☐	Төле би, Қазыбек би, Әйтеке билердің басты мақсаттарын анықтауда және соларөмір сүрген уақытта қоғам дамуында қандай өзгерістерге қол жеткізгенін талдауда,осы тұлғалардың қазіргі кезеңге дейін маңызын жоғалтпаған ойларын бағалайды ☐
«Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіреді	«Зар-заман» өкілдерінің идеяларына1/2 аргумент келтіруде қиналады ☐	«Зар-заман» өкілдерінің идеяларына 1/2 аргумент келтіруде қателіктер жібереді ☐	«Зар-заман» өкілдерініңидеяларына аргумент келтіреді ☐
«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін ашады	«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Түркі дәуірімен, Қазақ хандығымен, Ресейимпериясы құрамындағы Қазақстанмен, Кеңес дәуірімен, Тәуелсіз Қазақстанменбайланыстыруда қиналады ☐	«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Түркі дәуірімен, Қазақ хандығымен, Ресей империясы құрамындағы Қазақстанмен, Кеңес дәуірімен, Тәуелсіз Қазақстанмен байланыстыруда қателіктержібереді ☐	«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізін Түркі дәуірімен, Қазақ хандығымен, Ресей империясы құрамындағы Қазақстанмен, Кеңес дәуірімен, Тәуелсіз Қазақстанмен байланыстырады ☐

IV ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

«Білім мен ғылымның дамуы» бөлімі бойынша жиынтық бағалау I нұсқа

Тақырып	Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары
Оқу мақсаты	11.4.1.2 Ғылымның дамуына Қазақстан ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін зерттеу 11.4.2.5 Кеңестік білім беру жүйесінің даму ерекшеліктерін анықтау үшін «сауатсыздықты жою», «қызыл отау», «мұғалімдер институты», «мектептегі білім беру», «кәсіби білім беру» ұғымдарын пайдалану
Бағалау критерийі	<i>Білім алушы</i> - Қазақстанның ортағасырлық ғалымдардың еңбектерін зерттейді «Сауатсыздықты жою», «қызыл отау», «мұғалімдер институты», «мектептегі білім беру», «кәсіби білім беру» ұғымдарын пайдаланып, кеңестік білім беру жүйесінің даму ерекшеліктерін анықтайды - Кеңестік білім беру жүйесінің ерекшелігін талдайды
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Қолдану Жоғары деңгей дағдылары
Орындау уақыты	20 минут

Тапсырма

1. Төменде берілген ғұламалардың әр саладағы ғылымға қосқан үлесін зерттеңіз

	Жүсіп Баласағұнның философия саласының дамуына қосқан үлесі зор. Себебі ...
	Ұлықбектің астрономия саласының дамуына қосқан үлесі зор. Себебі ...
	Қожа Ахмет Яссауи тіл ғылымы саласының дамуына қосқан үлесі зор. Себебі ...
	Рашид әд-дин тарих ғылымының дамуына қосқан үлесі зор. Себебі ...

2. Берілген ұғымдарға түсіндерме беріп, кеңестік білім беру жүйесінің ерекшелігіне баға беріңіз:

«Сауатсыздықты жою» -

«Қызыл отау» -

«Мұғалімдер институты» -.....

Қорытынды

ой: _____

3. Кеңестік білім беру жүйесінің «мектептегі білім беру», «кәсіби білім берудің» жағымды және жағымсыз жақтарын талдаңыз:

Мектептегі білім беру	Кәсіби білім беру
Жағымды	
Жағымсыз	

Бағалау критерийлері	Тапсырма №	Дескрипторлар	Балл
		Білім алушы	
Қазақстан ортағасырлық ғалымдардың еңбектерін зерттейді	1	Жүсіп Балағұнның философия саласының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді;	1
		Ұлықбектің астрономия саласының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді;	1
		тіл ғылымы саласының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді;	1
		тарих ғылымының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді;	1
«Сауатсыздықты жою», «қызыл отау», «мұғалімдер институты», «мектептегі білім беру», «кәсіби білім беру» ұғымдарын пайдаланып, кеңестік білім беру жүйесінің даму ерекшеліктерін анықтайды	2	«Сауатсыздықты жою», «Қызыл отау»,«Мұғалімдер институты» тіркестеріне түсіндірме жазады;	1
		Өз ойын анық, сауатты түрде жеткізеді;	1
		Кеңестік білім беру жүйесінің даму ерекшеліктерін анықтайды;	1
Кеңестік білім беру жүйесінің ерекшелігін талдайды.	3	Мектептегі білім беру жүйесінің жағымды жағын анықтайды;	1
		Кәсіби білім беру жүйесінің жағымды жағын анықтайды;	1
		Мектептегі және кәсіби білім беру жүйесінің жағымсыз жақтарын анықтайды.	1
Жалпы балл			10

IV ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР «Білім мен ғылымның дамуы» бөлімі бойынша жиынтық бағалау II нұсқа

Тақырып	Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы
Оқу мақсаты	Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары 11.4.1.2 Ғылымның дамуына Қазақстан ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін зерттеу 11.4.2.5 Кеңестік білім беру жүйесінің даму ерекшеліктерін анықтау үшін «сауатсыздықты жою», «қызыл отау», «мұғалімдер институты», «мектептегі білім беру», «кәсіби білім беру» ұғымдарын пайдалану

Бағалау критерийі**Білім алушы**

- Қазақстанның ортағасырлық ғалымдардың еңбектерін зерттейді
- «Сауатсыздықты жою», «қызыл отау», «мұғалімдер институты», «мектептегі білім беру», «кәсіби білім беру» ұғымдарын пайдаланып, кеңестік білім беру жүйесінің даму ерекшеліктерін анықтайды
- Кеңестік білім беру жүйесінің ерекшелігін талдайды

Ойлау дағдыларының**деңгейлері****Орындау уақыты****Қолдану**

Жоғары деңгей дағдылары

20 минут

Тапсырма.

1. Берілген еңбектердің авторын жазып, ғылым саласына қосқан үлестері туралы жазыңыз.

Шығарма	Авторы	Өз ойыңыз
«Қайырымды қала тұрғындарының көзқарастары жайлы трактат»		
«Құтты білік»		
«Даналық кітабы»		
«Ұлықбек таблицасы»		

2. Негізгі ұғымдарды пайдаланып, 5-7 сөйлем көлемінде шағын эссе жазыңыз:

Ұғымдар: «Сауатсыздықты жою», «Қызыл отау», «Мұғалімдер институты»

3. Мектепте және кәсіби білім беру жүйесінің ерекшелігі мен ортақ қасиетін анықтаңыз:

Мектептегі білім беру	ортақ қасиеті	Кәсіби білім беру

Бағалау критерийлері	Тапсырма №	Дескрипторлар	Балл
		Білім алушы	
Қазақстан ортағасырлық ғалымдардың еңбектерін зерттейді	1	Әл-Фарабидің философия саласының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді;	1
		Ұлықбектің астрономия саласының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді;	1
		Қожа Ахмет Яссауидің тіл ғылымы саласының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді;	1
		Махмұт Қашқаридің тарих ғылымының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді;	1
«Сауатсыздықты жою», «қызыл отау», «мұғалімдер институты», «мектептегі білім беру», «кәсіби білім беру» ұғымдарын пайдаланып, кеңестік білім беру жүйесінің даму ерекшеліктерін анықтайды	2	Эссе құрылымын сақтайды;	1
		Негізгі ұғымдарды қолдана отырып,өз ойын жеткізеді;	1
		Кеңестік дәуірінің білім беру жүйесін сипаттайды	1
Кеңестік білім беру жүйесінің ерекшелігін талдайды.	3	Кеңестік білім беру жүйесінің мектептегі білім беру мен кәсіби білім беруіндегі ортақ қасиетін табады;	1
		Кеңестік білім беру жүйесінің мектептегі білім беруіндегі ерекшелікті табады;	1
		Кеңестік білім беру жүйесінің кәсіби білім беруіндегі ерекшелікті табады;	1
Жалпы балл			10

«Білім мен ғылымның дамуы» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға ақпарат ұсынуға арналған рубрика

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийлері	Оқу жетістіктерінің деңгейі		
	Төмен	Орта	Жоғары
Қазақстан ортағасырлық ғалымдардың еңбектерін зерттейді	Әл-Фарабидің философия, Жүсіп Баласағұнның әдебиет, Әл Бирунидің астрономия, Махмұд Қашқаридың тіл ғылымы, Хайдар Дулатидың тарих ғылымының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдеуде қиналады ☐	Әл-Фарабидің философия, Жүсіп Баласағұнның әдебиет, Әл Бирунидің астрономия, Махмұд Қашқаридың тіл ғылымы, Хайдар Дулатидың тарих ғылымының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдеуде қателіктер жібереді ☐	Әл-Фарабидің философия, Жүсіп Баласағұнның әдебиет, Әл Бирунидің астрономия, Махмұд Қашқаридың тіл ғылымы, Хайдар Дулатидың тарих ғылымының дамуына қосқан үлесі зор болу себебін дәлелдейді ☐
«Сауатсыздықты жою», «Қызыл отау», «Мұғалімдер институты», «мектептегі білім беру», «кәсіби білім беру» ұғымдарын пайдаланып, кеңестік білім беру жүйесінің даму ерекшеліктерін анықтайды	«Сауатсыздықты жою», «Қызыл отау», «Мектептегі білім беру», «Кәсіби білім беру» «Мұғалімдер институты» ерекшеліктерін анықтауда қиналады ☐	«Сауатсыздықты жою», «Қызыл отау», «Мектептегі білім беру», «Кәсіби білім беру» «Мұғалімдер институты» ерекшеліктерін анықтауда қателіктер жібереді ☐	«Сауатсыздықты жою», «Қызыл отау», «Мектептегі білім беру», «Кәсіби білім беру» «Мұғалімдер институты» ерекшеліктерін анықтайды ☐
Кеңестік білім беру жүйесінің ерекшелігін талдайды.	Кеңестік білім беру жүйесінің мектептегі білім беру мен кәсіби білім беруіндегі ұқсастығын табуда, кеңестік білім беру жүйесінің мектептегі білім беру мен кәсіби білім беруіндегі айырмашылығын табуда қиналады ☐	Кеңестік білім беру жүйесінің мектептегі білім беру мен кәсіби білім беруіндегі ұқсастығын табуда, кеңестік білім беру жүйесінің мектептегі білім беру мен кәсіби білім беруіндегі және айырмашылығын табуда қателікте жібереді ☐	Кеңестік білім беру жүйесінің мектептегі білім беру мен кәсіби білім беруіндегі ұқсастығын табуда, кеңестік білім беру жүйесінің мектептегі білім беру мен кәсіби білім беруіндегі айырмашылығын табады ☐

I ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ СПЕЦИФИКАЦИЯСЫ
I тоқсанның жиынтық бағалауына шолу

Ұзақтығы – 45 минут Балл
саны - 30 балл

Тапсырмалар түрлері:

КТБ - Көп таңдауы бар тапсырмалар;

ҚЖ - Қысқа жауапты қажет ететін тапсырмалар;

ТЖ - Толық жауапты қажет ететін тапсырмалар.

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Берілген нұсқа 5 тапсырмадан тұрады. Тапсырмаларда кестелер, сызба нұсқалар ұсынылған. Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтарға сөздер немесе қысқа сөйлемдер түрінде жауап береді. Толық жауапты қажет ететін сұрақтарда білім алушылар орындаушылық және шығармашылық қабілеттерін көрсетеді.

I тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Бөлім	Тексерілетін мақсат	Ойлау дағдыларының деңгейі	Тапсырма саны*	Тапсырма №*	Тапсырма түрі*	Орындау уақыты, мин*	Балл*	Бөлім бойынша балл
Өркениет: даму ерекшеліктері	11.1.1.2Көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің ерекшеліктерін «тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі», «қоныстану жүйесі», «экожүйе» ұғымдарын пайдалана отырып анықтау	Қолдану	1	1	ҚЖ	7	6	30
	11.1.3.1Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктерін талдау үшін «экономикалық жүйе»,дәстүрлі аграрлы) экономика»,жоспарлы (социалистік) экономика» ұғымдарын пайдалану	Жоғары деңгей дағдылары	1	2	ҚЖ	7	5	
	11.1.2.2 Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуымен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлін талдау	Жоғары деңгей дағдылары	1	3	ТЖ	6	4	
	11.1.2.4Дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін анықтау	Жоғары деңгей дағдылары	1	4	ТЖ	10	7	
	11.1.3.4 Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттеу және Қазақстан Республикасы әлеуметтік-экономикалық даму болашағын болжау	Жоғары деңгей дағдылары	1	5	ТЖ	10	8	
Барлығы		-	5	-	-	40	30	30

«Қазақстан тарихы» пәнінен І тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары І нұсқа

1-тапсырма: Ұсынылған сұрақтар бойынша шаруашылық түрлерін салыстырып, кестені толтырыңыз.

Көшпелі мал шаруашылығы	Сұрақтар	Егіншілік
	Пайда болу себептері?	
	Ерекшелігі?	
	Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі	

[6]

2. XX ғасырдағы Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктеріне талдау жасаңыз.

Экономика түрі	Мағынасы	Ерекшелігі
Дәстүрлі(аграрлы) экономика		
Жоспарлы(социалистік) экономика		
Қорытынды ой		

[5]

3.ПТМС талдау арқылы Ұлы Жібек жолының рөлін талдаңыз.

Позиция : Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі зор болды деп санаймын

Түсіндіру: (себебі...)

Мысал: (мұны мынадай мысал арқылы дәлелдей аламын...)

Салдар: (қорытынды жасаймын...)

[4]

4. Көшпелі және отырықшы халықтың өзара байланыстарын кестедегі мәліметтерді сәйкестендіріп анықтаңыз.

№	Мәлімет	Көшпелі	Отырықшы
1.	Егіншілік өнімі жеткіліксіз болғандықтан,астықты айырбастап,мал өсірумен айналысты		
2.	Суармалы егіншілік пен қолөнер негізгі шаруашылық түрін құрады,аз көлемде мал бақты,қалалық мәдениет орын алды		
3.	Олар ет,жүн,қару,былғары мен ағаш ыдыстар,әшекейлер ұсынып отырған		
4.	Жібек жолы тармақтарымен жемістер,дәмдеуіштер,шарап,қыш ыдыстар,кілем,мата, әшекейлер тасымалдаған		
5.	Түркі қоғамында «жатақтар»деп атады		
6.	Олардың қоғамында ислам,несториандық христиан,буддизм,зороастризм таралды		
7.	Мектеп-медреселер ашылды, араб жазуы,философия,математика т.б. ғылымдар дамыды		
8.	Түркі дәуірінде Ұлы далада олар металды		

	игеріп, темір, ұорғасын, боат балқыту ісі қарқынды дамыды		

[8]

5. Қазақстан Республикасы әлеуметтік-экономикалық даму кезеңдеріне мысал келтіріп, талдау жасап қорытындылаңыз:

Бірінші кезең.

1 мысал:

2 мысал:

Екінші кезең.

1 мысал:

2 мысал:

Үшінші кезең.

1 мысал:

2 мысал:

Қорытынды:

[7]

«Қазақстан тарихы» пәнінен I тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары II нұсқа

1-тапсырма: Кестедегі мәліметтерді сәйкестендіріп, шаруашылық қызмет түрлерінің ерекшеліктерін анықтаңыз.

№		жалған	ақиқат
1	Қазақстан аумағының табиғи және климаттық ерекшеліктері, яғни экожүйесі жергілікті халықтың шаруашылық түрінің қалыптасуына әсер еткен		
2	Көшпелілер жайылымдардың табиғи тепе-теңдігін сақтау мақсатында, белгілі бір жерде тұрақты өмір сүрді		
3	Жыл мезгілдерінің ерекшелігіне қарай маусымды қоныстану жүйесі қалыптасты		
4	Отырықшы мал бағы дәстүрінде мал басы санын аман сақтап қалу үшін, жайылымдық жерлерде көшіп-қонды		
5	Көшпелілер өмірі табиғи заңдылықтарға бейімделіп, тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі, қоршаған ортаны игеру тәжірибесінен қалыптасты		
6	Қазақ халқы малды қыстан және жұттан аман сақтау үшін экожүйеге бейімделі заңдылықтарын білген		

[6]

2. Қазақстанның экономикалық дамуындағы «дәстүрлі (аграрлы) экономика», «жоспарлы (социалистік) экономика» кезеңдеріне мысал келтіріңіз.

Дәстүрлі экономика:

1 мысал _____

2 мысал _____

Жоспарлы экономика:

1 мысал _____

2 мысал _____

Қорытынды: _____

[5]

3. Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлін IDEA формуласы бойынша талдаңыздар

I (Identify)-тарихи оқиғалардың себептерін анықтау	
D (Describe)-сәйкесінше дәлелдерді сипаттау	
E (Explain)- осы себептердің тарихи оқиғаға қалай ықпал еткенін түсіндіру	
A (Analyze)-осы себептердің маңыздылығына талдау жасау	

[4]

4. Көшпелі және отырықшы халықтың өзара байланыстарын анықтап, берілген тірек сөздерді пайдалана отырып,шағын әңгіме жазыңыз.

Көшпелі мал шаруашылығы,Ұлы жібек жолы, қала мәдениеті,тәлімі егіншілік, жатақтар,дың ескерткіштері,діни түсініктер.

[7]

5. Қазақстан Республикасы әлеуметтік-экономикалық даму болашағын кестені толтыру арқылы болжаңыз.

оқиға	барысы	салдары
Нарықтық экономикаға көшу		
«Қазақстан-2030»стратегиялық бағдарламаның қабылдануы		
Ұлттық валютаны енгізу		
Жаңа Конституцияны қабылдау		
Қазақстанның Дүниежүзілік сауда ұйымына кіруі		
«ЭКСПО-2017»		
Индустриялық-инновациялық даму бағдарламасының қабылдануы		
Жаңа нарықтық экономика		

[8]

Балл қою кестесі І нұсқа

№	Жауап	Балл	Қосымша мәлімет

1	<table><tr><td>Көшпелі мал шаруашылығы</td><td>Сұрақтар</td><td>Егіншілік</td></tr><tr><td>Климаттың өзгеруінен пайда болды</td><td>Пайда болу себептері?</td><td>Терімшілік пен отырықшылықтың дамуынан</td></tr><tr><td>Барлық қажеттілік қамтамасыз етілді</td><td>Ерекшелігі?</td><td>Тұтынуға қажетті табиғи астықты өндірді</td></tr><tr><td>Табиғи заңдылықтарға бейімделді, қоршаған ортаны игерді, өмір сүру негізі болды</td><td>Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі</td><td>Астық пен жемістермен қамтамасыз етті, табиғатқа тәуелділіктен құтылды</td></tr></table>	Көшпелі мал шаруашылығы	Сұрақтар	Егіншілік	Климаттың өзгеруінен пайда болды	Пайда болу себептері?	Терімшілік пен отырықшылықтың дамуынан	Барлық қажеттілік қамтамасыз етілді	Ерекшелігі?	Тұтынуға қажетті табиғи астықты өндірді	Табиғи заңдылықтарға бейімделді, қоршаған ортаны игерді, өмір сүру негізі болды	Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі	Астық пен жемістермен қамтамасыз етті, табиғатқа тәуелділіктен құтылды	6	Мағынасы сәйкес жауаптар қабылданады
Көшпелі мал шаруашылығы	Сұрақтар	Егіншілік													
Климаттың өзгеруінен пайда болды	Пайда болу себептері?	Терімшілік пен отырықшылықтың дамуынан													
Барлық қажеттілік қамтамасыз етілді	Ерекшелігі?	Тұтынуға қажетті табиғи астықты өндірді													
Табиғи заңдылықтарға бейімделді, қоршаған ортаны игерді, өмір сүру негізі болды	Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі	Астық пен жемістермен қамтамасыз етті, табиғатқа тәуелділіктен құтылды													
2	<table><tr><td>Экономика түрі</td><td>Мағынасы</td><td>Ерекшелігі</td></tr><tr><td>Дәстүрлі (аграрлы) экономика</td><td>Бұл ежелгі, көне замандағы экономика. Ол дәстүрге негізделеді. Қазақстанда ауыл және мал шаруашылығы дәстүрлі.</td><td>Дәстүрлі экономика тұйық, оқшау шаруашылыққа негізделді. Әлеуметтік-экономикалық артта қалушылық, ұдайы өндіріс қарқынының тым төмен болуы.</td></tr><tr><td>Жоспарлы (социалистік) экономика</td><td>Мұнда материалдық қорлар <u>мемлекеттік</u> меншік болып есептеледі, барлық <u>кәсіпорында рдың</u> экономика қызметі жоспарлау, арқылы бағытталып, үйлестіріліп отырды.</td><td>Экономика артта қалып, шикізаттық сипатта болды. Халықтың барлық қажеттіліктерін қамтамасыз ете алмады</td></tr><tr><td>Қорытынды ой</td><td colspan="2">XX ғасырда Қазақстанда дәстүрлі экономика да, жоспарлы экономика да болды. Қазіргідей сыртқы сауданың өсуіне және нарықтық қатынастардың дамуына жол берілмеді</td></tr></table>	Экономика түрі	Мағынасы	Ерекшелігі	Дәстүрлі (аграрлы) экономика	Бұл ежелгі, көне замандағы экономика. Ол дәстүрге негізделеді. Қазақстанда ауыл және мал шаруашылығы дәстүрлі.	Дәстүрлі экономика тұйық, оқшау шаруашылыққа негізделді. Әлеуметтік-экономикалық артта қалушылық, ұдайы өндіріс қарқынының тым төмен болуы.	Жоспарлы (социалистік) экономика	Мұнда материалдық қорлар <u>мемлекеттік</u> меншік болып есептеледі, барлық <u>кәсіпорында рдың</u> экономика қызметі жоспарлау, арқылы бағытталып, үйлестіріліп отырды.	Экономика артта қалып, шикізаттық сипатта болды. Халықтың барлық қажеттіліктерін қамтамасыз ете алмады	Қорытынды ой	XX ғасырда Қазақстанда дәстүрлі экономика да, жоспарлы экономика да болды. Қазіргідей сыртқы сауданың өсуіне және нарықтық қатынастардың дамуына жол берілмеді		5	Мағынасы сәйкес жауаптар қабылданады
Экономика түрі	Мағынасы	Ерекшелігі													
Дәстүрлі (аграрлы) экономика	Бұл ежелгі, көне замандағы экономика. Ол дәстүрге негізделеді. Қазақстанда ауыл және мал шаруашылығы дәстүрлі.	Дәстүрлі экономика тұйық, оқшау шаруашылыққа негізделді. Әлеуметтік-экономикалық артта қалушылық, ұдайы өндіріс қарқынының тым төмен болуы.													
Жоспарлы (социалистік) экономика	Мұнда материалдық қорлар <u>мемлекеттік</u> меншік болып есептеледі, барлық <u>кәсіпорында рдың</u> экономика қызметі жоспарлау, арқылы бағытталып, үйлестіріліп отырды.	Экономика артта қалып, шикізаттық сипатта болды. Халықтың барлық қажеттіліктерін қамтамасыз ете алмады													
Қорытынды ой	XX ғасырда Қазақстанда дәстүрлі экономика да, жоспарлы экономика да болды. Қазіргідей сыртқы сауданың өсуіне және нарықтық қатынастардың дамуына жол берілмеді														
3	Позиция : Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі зор болды деп санаймын Түсіндіру: (себебі...) Ұлы Жібек жолы бойымен сауда дамыды, жол бойындағы қолөнершілер мен саудагерлердің кенттері қалаға айналды	4													

	Мысал: (мұны мынадай мысал арқылы дәлелдей аламын...)Ұлы Жібек жолы бойында Тараз-көпестер қаласы,ірі сауда орталықтары-Суяб,Талхиз,Исптджаб,Отырар,Йасы қалалры болды Салдар: (қорытынды жасаймын...) Ұлы Жібек жолы Қазақстан арқылы өтіп қалалардың өркендеуіне,өнер мен мәдениеттің дамуына әсер етті.Қытай,Алдыңғы Азия,Еділ Бұлғариясы т.б. елдерімен сауда және дипломатиялық қарым-қатынастар дамыды.Жібек жолы арқылы түрлі мәдениеттер мен құндылықтар алмасуы орын алды.																																						
4	<table border="1"> <thead> <tr> <th>№</th><th>Мәлімет</th><th>Көшпелі</th><th>Отырықшы</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td><td>Егіншілік өнімі жеткіліксіз болғандықтан,астықты айырбастап,мал өсірумен айналысты</td><td>+</td><td></td></tr> <tr> <td>2.</td><td>Суармалы егіншілік пен қолөнер негізгі шаруашылық түрін құрады,аз көлемде мал бақты,қалалық мәдениет орын алды</td><td></td><td>+</td></tr> <tr> <td>3.</td><td>Олар ет,жүн,қару,былғары мен ағаш ыдыстар,әшекейлер ұсынып отырған</td><td>+</td><td></td></tr> <tr> <td>4.</td><td>Жібек жолы тармақтарымен жемістер,дәмдеуіштер,шарап,қыш ыдыстар,кілем,мата, әшекейлер тасымалдаған</td><td></td><td>+</td></tr> <tr> <td>5.</td><td>Түркі қоғамында «жатақтар»деп атады</td><td></td><td>+</td></tr> <tr> <td>6.</td><td>Олардың қоғамында ислам,несториандық христиан,буддизм,зороастризм таралды</td><td>+</td><td></td></tr> <tr> <td>7.</td><td>Мектеп-медреселер ашылды, араб жазуы,философия,математика т.б. ғылымдар дамыды</td><td></td><td>+</td></tr> <tr> <td>8.</td><td>Түркі дәуірінде Ұлы далада олар металды игеріп,темір,ұорғасын,боат балқыту ісі қарқынды дамыды</td><td>+</td><td></td></tr> </tbody> </table>	№	Мәлімет	Көшпелі	Отырықшы	1.	Егіншілік өнімі жеткіліксіз болғандықтан,астықты айырбастап,мал өсірумен айналысты	+		2.	Суармалы егіншілік пен қолөнер негізгі шаруашылық түрін құрады,аз көлемде мал бақты,қалалық мәдениет орын алды		+	3.	Олар ет,жүн,қару,былғары мен ағаш ыдыстар,әшекейлер ұсынып отырған	+		4.	Жібек жолы тармақтарымен жемістер,дәмдеуіштер,шарап,қыш ыдыстар,кілем,мата, әшекейлер тасымалдаған		+	5.	Түркі қоғамында «жатақтар»деп атады		+	6.	Олардың қоғамында ислам,несториандық христиан,буддизм,зороастризм таралды	+		7.	Мектеп-медреселер ашылды, араб жазуы,философия,математика т.б. ғылымдар дамыды		+	8.	Түркі дәуірінде Ұлы далада олар металды игеріп,темір,ұорғасын,боат балқыту ісі қарқынды дамыды	+		7	
№	Мәлімет	Көшпелі	Отырықшы																																				
1.	Егіншілік өнімі жеткіліксіз болғандықтан,астықты айырбастап,мал өсірумен айналысты	+																																					
2.	Суармалы егіншілік пен қолөнер негізгі шаруашылық түрін құрады,аз көлемде мал бақты,қалалық мәдениет орын алды		+																																				
3.	Олар ет,жүн,қару,былғары мен ағаш ыдыстар,әшекейлер ұсынып отырған	+																																					
4.	Жібек жолы тармақтарымен жемістер,дәмдеуіштер,шарап,қыш ыдыстар,кілем,мата, әшекейлер тасымалдаған		+																																				
5.	Түркі қоғамында «жатақтар»деп атады		+																																				
6.	Олардың қоғамында ислам,несториандық христиан,буддизм,зороастризм таралды	+																																					
7.	Мектеп-медреселер ашылды, араб жазуы,философия,математика т.б. ғылымдар дамыды		+																																				
8.	Түркі дәуірінде Ұлы далада олар металды игеріп,темір,ұорғасын,боат балқыту ісі қарқынды дамыды	+																																					

5	Қазақстан Республикасы әлеуметтік-экономикалық даму кезеңдеріне мысал келтіріп, талдау жасап қорытындылаңыз: Бірінші кезең. 1 мысал: Баға босатылып, тұрмысқа қажетті тауарлар бағасы өсті 2 мысал: Мемлекетке қарасты өндірістік объектілерді жекешелендіру үрдісі басталды Екінші кезең. 1 мысал: Экономикалық даму стратегиялық жоспары қабылданды 2 мысал: Колхоздар мен совхоздар мемлекеттік емес нысандарға айналды Үшінші кезең. 1 мысал: Индустриалдық-инновациялық дамудың мемлекеттік бағдарламасы жүзеге асты. 2 мысал: Жаңа кәсіпорындар іске қосылды Қорытынды: Қазақстан экономикасының дамуының үш кезеңінде атаулы өзгерістер болды. Алғашқы кезеңде жоспарлы экономикадан нарықтық экономика өту үрдісі жүрді. Ұлттық экономика тұрақталды. Шетелдік инвестициялар тарту арқылы нарықтық экономика қалыптасты. Бүгінгі күні экономика дамып, халықтың әл-ауқаты жақсаруда.	8	
Барлығы :		30	

Балл қою кестесі II нұсқа

I ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ СПЕЦИФИКАЦИЯСЫ

II тоқсан бойынша жиынтық бағалауға шолу

Ұзақтығы – 45 минут

Балл саны – 30 балл

Тапсырмалар түрлері:

КТБ – көп таңдауы бар тапсырмалар

ҚЖ – қысқа жауапты қажет ететін тапсырмалар

ТЖ – толық жауапты қажет ететін тапсырмалар

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Берілген нұсқа қысқа/толық жауапты қажет ететін сұрақтарды қамтитын 5 тапсырмадан тұрады. Көп таңдауы бар тапсырмаларда білім алушы жауап нұсқаларының ішінен бір немесе бірнеше жауап нұсқаларын таңдайды. Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтарға сөздер немесе қысқа сөйлемдер түрінде жауап береді.

Тапсырма бірнеше құрылымдық бөлімдерден/сұрақтардан тұрады.

II тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Бөлім	Тексерілетін мақсат	Ойлау дағдыларының деңгейі	Тапсырма саны*	Тапсырма №*	Тапсырма түрі*	Орындау уақыты, мин*	Балл*	Бөлім бойынша балл
Саяси-құқық тық процес тер	11.2.1.1 Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісін түсіндіру үшін «аграрлық саясат», «көші-қон саясаты», «моноэтностыққұрам» ұғымдарын пайдалану	Қолдану	1	1	ҚЖ	6	5	30
	11.2.1.2 Қазақстанда халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін зерттеу	Жоғары деңгей дағдылары	1	2	ТЖ	10	7	
	11.2.2.2 Қазақстандық заңнаманыңжәне мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын түсіндіру	Жоғары деңгей дағдылары	1	3	КТБ	11	6	
	11.2.2.3 Мемлекеттік стратегияларды және бағдарламаларды зерттеу негізінде ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісін бағалау	Жоғары деңгей дағдылары	1	4	ТЖ	12	8	
	11.2.2.4 Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін сипаттау	Жоғары деңгей дағдылары	1	5	КТБ	6	4	
Барлығы:		-	5	-	-	45	30	30
<i>Ескерту: * - өзгеріс енгізуге болатын бөлімдер</i>								

II ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР I-нұсқа
Тапсырмалар:

1.Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісіне қатысы бар ұғымдарды мағынасымен сәйкестендіріңіз:

Ұғымдар	Дұрыс жауабы	Мағынасы
1.«Аграрлық саясат»		А) Мемлекет халқының санына,ұлттық құрамы мен қоныстануына,табиғи қозғалыстардың үдерістеріне әсер ететін фактор
2.«Көші-қон саясаты»		Б) Құрамы бір ғана этникалық топтан тұратын тұратын ұлттық құрылым
3.«Моноэтностық құрам»		В) Ұлттар арасындағы достық пен ұжымшылдықты насихаттайтын идеология
4. Халықтар депортациясы		Г) Ауыл шаруашылығы мен бүкіл ауылдық-өнеркәсіптік комплексті әлеуметтік экономикалық тұрғыда ұдайы дамытуды қамтамасыз ететін шаралар жиынтығы
5.«Интернационализм»		Д) Белгілі бір ұлттарды тарихи отанынан күштеп көшіру

[5]

2. Қазақстанда халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерінің күшті және әлсіз жақтарын анықтай отырып зерттеңіз

Кезеңдері	Күшті жақтары	Әлсіз жақтары
1-кезең		
2-кезең		
3-кезең		
Қорытынды ой		

[7]

3. Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын түсіндіру

[6]

Оқиға	Дәлел	Маңызы
«Халықтың көші-қоны туралы» заңының қабылдануы		
«Нұрлы көш» мемлекеттік бағдарламасының бекітілуі		
«Серпін» жобасының жүргізілуі		

4. «Қазақстанның берік ұстанымы – ұлтаралық татулық пен конфессияаралық келісім» тақырыбында берілген тірек сөздерді пайдаланып ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісін бағалап,шағын әңгіме жазыңыз:

\ бір мақсат,бір тағдыр,ұлттық бірлік,теңдік,тіл саясаты,бейбітшілік;\

[8]

5. Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін сипаттап, дәлел келтіріңіз.

Қазақстан халқы Ассамблеясы-достықтың инфрақұрылымы:

1-дәлел:

2-дәлел:

Қазақстан халқы Ассамблеясы-Қазақстанның халықаралық абыройын өсіруде:

1-дәлел

2-дәлел

[4]

II ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР II-нұсқа

Тапсырмалар:

1. Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісіне қатысы бар оқиғалардың жалған немесе ақиқат екенін анықтап, түсіндіріңіз.

№	Оқиға	ақиқат	жалған
1	Қазақстанға алғаш қоныс аударғандар аграрлық саясатқа байланысты көшіп келген ұйғырлар болды		
2	Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайдың ерекшелігіне сәйкес көші-қон саясатын белсене жүргізді		
3	XIX ғ. 60 жылдарына дейін Қазақстанның қоғамы бір ғана ұлттан тұратын моноэтникалық құрам болды		
4	Орыс шаруаларын қазақ өлкесіне тарту үшін патша үкіметі депортациялауды, күштеп жер аударуды жүзеге асырды.		
5	XX ғасырда Қазақстан қоғамында интернационализмге жол ашылды		

[5]

2. XX ғасырдағы Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру кезеңдерінің ерекшеліктеріне талдау жасаңыз

Кезеңдері	1937–1939 жылдары	1941–1945 жылдары	1950–1980 жылдары
Артықшылығы			
Кемшілігі			
Қорытынды ой:			

[7]

3. Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын мысал келтіре отырып түсіндіру:

1) Тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде шетелде тұратын қандастарымыздың тарихи отанына оралуға кеңінен жол ашылды.

1-мысал:

2-мысал:

2) Тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде елімізден еуропалық этнос өкілдері өз тарихи отандарына көшуіне жол ашылды.

1-мысал:

2-мысал:

3) Тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде елімізде ішкі көші-қон ерекшеліктері басым болды.

1-мысал:

2-мысал:

[6]

4 Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделін IDEA формуласын қолдана отырып талдаңыз:

Қазақстанның берік ұстанымы – ұлтаралық татулық пен конфессияаралық келісім

Бір шаңырақтың астында ұзақ жылдар бойы 140-қа жуық ұлт пен ұлысты, қырық түрлі дінді уағыздайтын үш мыңға жуық діни бірлестіктерді тату-тәтті ұстап отыру оңай емес. Алайда, еліміз қанша уақыттан бері шашау шығармай, достық пен бірлікті ту етіп, ортақ мүддеге жұмылдырып, олардың ортақ Отаны бола алып отыр. Егер кезінде еліміздің құрамы көпэтносты және көпконфессиялы болуына байланысты күмәнді болжамдар айтылып, сонау Тәуелсіздік алып, еліміз енді аяғынан тұра бастаған тұста сарапшылардың «Қазақстанды қақтығысқа қолайлы, яғни, конфликт қаупі жоғары аймаққа жатқызғанын» ескерсек, мұның қаншалықты қиын шаруа екенін түсінеміз. Алайда, тәуба! Тәуелсіздік алған кезеңнен бастап, күні бүгінге дейін еліміз мемлекет үшін ең маңызды ұлтаралық татулықты, конфессияаралық келісімді, өзара түсіністік пен тұрақтылықты, достықты өзіндік ұстаным етіп өмір сүруде. Оның негізі ретінде тағдырдың еркімен ортақ Отанымызға келген барлық этникалық диаспораларға қазақтар толеранттылық қатынас көрсеткендігін атап өтеміз.

I (Identify) – тарихи оқиғалардың себептерін анықтаңыз.

1. _____
2. _____

D (Describe) – сәйкесінше дәлелдерді сипаттаңыз.

1. _____
2. _____

E (Explain) – осы себептердің тарихи оқиғаға қалай ықпал еткенін түсіндіріңіз.

1. _____
2. _____

A (Analyze) – осы себептердің қаншалықты маңызды болғанына талдау жасаңыз

1. _____
2. _____

[8]

5. Қазақстан халқы Ассамблеясының негізгі міндеттерін атай отырып, рөлін сипаттаңыз:

Қызметі	
Міндеті	
Міндеті	
Міндеті	

[4]

**«Қазақстан тарихы» пәнінен II тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары
Балл қою кестесі I нұсқа**

Тапсырма №	Жауап					Балл	Қосымша мәлімет
1	1	2	3	4	5	5	Басқа да дұрыс жауаптар қабыл данады
	Г	А	Б	Д	В		

2	Кезеңдері	Күшті жақтары	Әлсіз жақтары	7	
	1-кезең	Қазақстан көп ұлтты мемлекетке айналды. Қазақ және өзге ұлт арасында өзара шаруашылық – мәдени алмасулар орын алды. Қазақ өлкесі зерттелді, жаңа кәсіп түрлері пайда болды.	Отарлау саясаты күшейтілді. Ұлттық тіл, дәстүр, менталитет жойыла бастады. Ұлттық мектептер жабылды, қазақ тілінде ақпарат алу көзі әлсіреді т.б.		
	2-кезең	Қазақстанның халық саны ұлғайып, аумағы өсті. Ұлттық саясатта интернационализм ұғымы орнықты.	Қазақстанға халықтарды күштеп депортациялау. Саяси құғын-сүргін, ұжымдастыру, ашаршылық, соғыс салдарынан халық санының азаюы. Қазақтардың үлес салмағының кемуі.		
	3-кезең	Қазақстанда 1954–1960 жылдары 25,5 млн. га тың және тыңайған жерлер жыртылды.	Игеру нәтижесіне еліміздің басқа аймақтарынан еріктілер ағыла бастады. Олардың саны 2 млн. асты. Орыстандыру саясаты жүргізілді.		
	Қорытынды ой				

	<table><tr><td></td><td>Тұрғындардың табиғи өсімі байқалды. Тұрғындар мен көшіп келгендер арасында мәдени байланыстар орнады.</td><td></td></tr><tr><td>Қорытынды ой</td><td colspan="2">Қазақстан халқының этникалық құрамының өзгеруі ХІХғ. 60 жылдарынан бастау алады және бірнеше кезеңдерге бөлінеді.Басқа ұлт өкілдерінің Қазақстанға көшірілуі нәтижесінде алғашқы кездері қазақ ұлтының үлесінің азаюы орын алды. Отарлау саясаты күшейтілді. Ұлттық тіл, дәстүр, менталитет жойыла бастады. Алайда басқа ұлт өкілдері мен жергілікті қазақ халқының арасында мәдени-шаруашылық қатынастар орнады.Қазақ халқы жаңа кәсіп түрін меңгерді.</td></tr></table>		Тұрғындардың табиғи өсімі байқалды. Тұрғындар мен көшіп келгендер арасында мәдени байланыстар орнады.		Қорытынды ой	Қазақстан халқының этникалық құрамының өзгеруі ХІХғ. 60 жылдарынан бастау алады және бірнеше кезеңдерге бөлінеді.Басқа ұлт өкілдерінің Қазақстанға көшірілуі нәтижесінде алғашқы кездері қазақ ұлтының үлесінің азаюы орын алды. Отарлау саясаты күшейтілді. Ұлттық тіл, дәстүр, менталитет жойыла бастады. Алайда басқа ұлт өкілдері мен жергілікті қазақ халқының арасында мәдени-шаруашылық қатынастар орнады.Қазақ халқы жаңа кәсіп түрін меңгерді.			
	Тұрғындардың табиғи өсімі байқалды. Тұрғындар мен көшіп келгендер арасында мәдени байланыстар орнады.								
Қорытынды ой	Қазақстан халқының этникалық құрамының өзгеруі ХІХғ. 60 жылдарынан бастау алады және бірнеше кезеңдерге бөлінеді.Басқа ұлт өкілдерінің Қазақстанға көшірілуі нәтижесінде алғашқы кездері қазақ ұлтының үлесінің азаюы орын алды. Отарлау саясаты күшейтілді. Ұлттық тіл, дәстүр, менталитет жойыла бастады. Алайда басқа ұлт өкілдері мен жергілікті қазақ халқының арасында мәдени-шаруашылық қатынастар орнады.Қазақ халқы жаңа кәсіп түрін меңгерді.								
3	Оқиға «Халықтың көші-қоны туралы» заңының қабылдануы Дәлел :1997ж.«Халықтың көші-қоны туралы» заңы қабылданды.Көші – қон ағынын реттеу жүйесі жетілдірілді,қазақтарды тарихи отанына қабылдау тәртібі мен азаматтық алу мүмкіндіктері нақтыланып,репатриант мәртебесі анықталды. Маңызы: Адамның негізгі құқықтары мен бостандықтарын сақтау,нәсілі,тілі,діні,этникалық шығу тегі,саяси сенімі сияқты белгілері бойынша кемсітушілікке жол бермеу басымдықтары айқындалды.Шетелдіктерді жұмыс күші ретінде тарту,шетелдермен мамандар алмасу орын алды. Оқиға «Нұрлы көш»мемлекеттік бағдарламасының бекітілуі Дәлел: 2008ж. шетелдегі қандастарымызды және еліміздің оңтүстік өңірінен солтүстік өңіріне қазақтарды ұтымды қоныстандыру мақсатында,көші-қонды басқару жөнінде «Нұрлы көш» бағдарламасы бекітілді. Маңызы: Отанына оралған қандастарымызды солтүстік аймаққа көшіру жүргізілді.Халқы тығыз орналасқан оңтүстіктегі ел тұрғындарын солтүстікке көшіру қолға алынып,қазақ ұлтының үлес салмағы артты. Оқиға: «Серпін» жобасының жүргізілуі	6							

	Оқиға «Серпін» жобасының жүргізілуі Дәлел:2014ж. бастап «Серпін» бағдарламасы үлкен маңызға ие болып жүргізіліп келеді Маңызы: Бала туу деңгейі төмен және жұмысшы күшінің тапшылығы бар өңірлерде кадр мәселесі шешіліп,мамандар даярланып,жастарды сұранысқа ие мамандықтар бойынша батыс және солтүстік аймақтарға оқуға тартылды.		
4	«Қазақстанның берік ұстанымы – ұлтаралық татулық пен конфессияаралық келісім» Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев елімізде бірлік пен тұрақтылықтың сақталуына айрықша мән береді. Мұны Елбасының халыққа арнаған Үндеулерінен де байқауға болады. Яғни, өзінің баяндамаларының барлығында әрқашан да елдегі ұлтаралық және конфессияаралық тұрақтылықты сақтап қалудың маңыздылығын айрықша атап өтіп отырады. Сондықтан, елдік,бірлік ұстанымдарына сай, еліміздегі барлық этностар арасында достық қатынас орнатып, олардың ауызбіршілікте өмір сүруі және әртүрлі діндер арасында өзара түсіністіктің орнауы берік қамтамасыз етіледі. Нәтижесінде, бүгінде елімізде этносаралық келісім мен бейбітшілік аясында әлемде баламасы жоқ өзіндік үлгі қалыптасқан. Ұлтаралық саясат негізінде бір мақсат,бір тағдыр,ұлттық бірлік,теңдік,ұлт саясаты бағыттары жүзеге асырылады.Бүгінгі күні Қазақстан –этностар өзара ынтымақта өмір сүріп жатқан бірегей мелекет.	8	
5	Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін сипаттап, дәлел келтіріңіз. <i>Қазақстан халқы Ассамблеясы-достықтың инфра-құрылымы:</i> 1-дәлел: Ұлтаралық келісім мен бірлікті қамтамасыз етеді. 2дәлел: Ассамблея 23 республикалық,470-тен астам аймақтық ұлттық-мәдени бірлестіктерді біріктіреді. <i>Қазақстан халқы Ассамблеясы-Қазақстанның халықаралық абыройын өсіруде:</i> 1-дәлел Қазақстан Ассамблея құрудағы тәжірибесін бірқатар ТМД елдері қолданып отыр. 2дәлел Қазақстандық үлгі халықаралық сарапшылардың жоғары бағасына ие болды.	4	
	Барлығы	30 балл	

Барлығы	30 балл

**«Қазақстан тарихы» пәнінен II тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары
қою кестесі II нұсқа**

Балл

Тапсырма №	Жауап	Балл	Қосымша мәлімет																								
1	<table><tr><th>№</th><th>Оқиға</th><th>ақиқат</th><th>жалған</th></tr><tr><td>1</td><td>Қазақстанға алғаш қоныс аударғандар аграрлық саясатқа байланысты көшіп келген ұйғырлар болды</td><td></td><td>+</td></tr><tr><td>2</td><td>Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайдың ерекшелігіне сәйкес көші-қон саясатын белсене жүргізді</td><td>+</td><td></td></tr><tr><td>3</td><td>XIX ғ. 60жылдарына дейін Қазақстанның қоғамы бір ғана ұлттан тұратын моноэтникалық құрам болды</td><td>+</td><td></td></tr><tr><td>4</td><td>Орыс шаруаларын қазақ өлкесіне тарту үшін патша үкіметі депортациялауды, күштеп жер аударуды жүзеге асырды.</td><td></td><td>+</td></tr><tr><td>5</td><td>XXғасырда Қазақстан қоғамында интернационализмге жол ашылды</td><td>+</td><td></td></tr></table>	№	Оқиға	ақиқат	жалған	1	Қазақстанға алғаш қоныс аударғандар аграрлық саясатқа байланысты көшіп келген ұйғырлар болды		+	2	Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайдың ерекшелігіне сәйкес көші-қон саясатын белсене жүргізді	+		3	XIX ғ. 60жылдарына дейін Қазақстанның қоғамы бір ғана ұлттан тұратын моноэтникалық құрам болды	+		4	Орыс шаруаларын қазақ өлкесіне тарту үшін патша үкіметі депортациялауды, күштеп жер аударуды жүзеге асырды.		+	5	XXғасырда Қазақстан қоғамында интернационализмге жол ашылды	+		5	
№	Оқиға	ақиқат	жалған																								
1	Қазақстанға алғаш қоныс аударғандар аграрлық саясатқа байланысты көшіп келген ұйғырлар болды		+																								
2	Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайдың ерекшелігіне сәйкес көші-қон саясатын белсене жүргізді	+																									
3	XIX ғ. 60жылдарына дейін Қазақстанның қоғамы бір ғана ұлттан тұратын моноэтникалық құрам болды	+																									
4	Орыс шаруаларын қазақ өлкесіне тарту үшін патша үкіметі депортациялауды, күштеп жер аударуды жүзеге асырды.		+																								
5	XXғасырда Қазақстан қоғамында интернационализмге жол ашылды	+																									

2	Кезеңдері: 1937–1939 жж. Артықшылығы : Құғын-сүргінге ұшыраған халықтар екінші отанын тапты. Қазақтар күштеп көшірілгендерді жақсы қарсы алды. Кемшілігі: Ашаршылық салдарынан халық саны азайды. Қазақтардың үлес салмағы азайды. Кезеңдері: 1941–1945 жж. Артықшылығы : Күштеп көшірілгендер арасындағы мамандар соғыс кезінде өнеркәсіпте жұмыс жасады, ауыр жұмысқа жұмылдырылды. Кемшілігі: Кеңес өкіметі озбырлық саясат жүргізіп, ауру мен аштық жиі орнады. Кезеңдері: 1950–1980 жж. Артықшылығы : Күштеп көшірілгендер мен қазақтар арасында мәдени тұрғыда қатынастар орнады. Сырттан келушілер көші-қоны азайып, қазақтардың үлесі көбейді. Кемшілігі: Соғыс салдарынан 600 мыңға жуық адам қырғынға ұшырады. Кеңес өкіметінің ұлтаралық саясатына наразылық күшейді. Қорытынды ой: XX ғасырдағы Қазақстанның этникалық құрамының өзгеруі бірнеше кезеңнен тұрады. Кеңес өкіметі ұлтаралық озбырлық саясат жүргізіп, күштеп көшіру әдісін ұстанды. Көшіріп әкелгендердің жағдайы ауыр болды. Елде құғын-сүргін мен ашаршылық салдарының халықтың азайғандығы байқалды, әсіресе қазақ ұлтының үлесі төмен болды. Өлкедегі қиыншылықтарға қарамастан көшіп келгендер мен жергілікті халықтар арасында мәдени байланыс орнады.	6	
3	1) Тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде шетелде тұратын қандастарымыздың тарихи отанына оралуға кеңінен жол ашылды. 1-мысал: 1991-1993 жж. Моңғолиядан еңбек квотасы бойынша 60 мыңға жуық қазақ көшіп келді. 2-мысал: 2009 ж. көшіп келу квотасымен Өзбекстаннан, Қытайдан, Моңғолиядан 1,5 млн жуық адам қайтып оралды. 2) Тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде елімізден еуропалық этнос өкілдері өз тарихи отандарына көшуіне жол ашылды. 1-мысал: 1991-2003 жж. әлеуметтік-экономикалық дағдарыс салдарынан орыстар-Ресейге, поляктар –Польшаға, немістер-Германияға көшіп кетті. 2-мысал: 1998 ж. ҚР-ң Президенті-Елбасы Н.Назарбаев «Қарапайым адамдарға қарай 10 қарапайым қадам», яғни азаматтық алуудағы жеңілдіктер, шегарадан кедергісіз өту т.б мәселелер қарастырылды. 3) Тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде елімізде ішкі көші-қон ерекшеліктері басым болды. 1-мысал: 2017 ж. миграциялық саясат тұжырымдамасы бойынша шетелдегі қандастарымыздың тарихи отанына оралуына жол ашылды. 2-мысал: Конституцияда әркімнің республикадан тыс жерлерге кетуіне және кедергісіз қайтып оралу құқығы бекітілді	7	
4	I (Identify) – тарихи оқиғалардың себептерін анықтаңыз. 1. Тәуелсіздік алғаннан кейін 140-қа жуық ұлт ұлтаралық татулықты ұстаным етіп өмір сүруде 2. Қазақстанның берік ұстанымы – ұлтаралық татулық пен конфессияаралық келісім. D (Describe) –сәйкесінше дәлелдерді сипаттаңыз. 1. Бір шаңырақтың астында ұзақ жылдар бойы 140-қа жуық ұлт , қырық түрлі дінді уағыздайтын үш мыңға жуық діни бірлестіктер тату-тәтті өмір сүруде 2. Ортақ Отанымызға келген барлық этникалық диаспораларға қазақтар толеранттылық қатынас көрсетуде.	8	

	Е (Explain) – осы себептердің тарихи оқиғаға қалай ықпал еткенін түсіндіріңіз. 1.Бүкіл әлемде «қазақстандық этносаралық және конфессияаралық келісімнің үлгісі» туралы айтылды 2.Конституцияда ұлтаралық келісімге іріткі салатын кез келген әрекет конституциялық емес деп танылған. А (Analyze) – осы себептердің қаншалықты маңызды болғанына талдау жасаңыз 1.Қазақстан ішкі саяси тұрақтылықты сақтап қана қоймай оны нығайтуда. 2.Еліміздің тәуелсіздігі мен азаматтық бейбітшілікті,ұлтаралық келісімді сақтауда Ұлт бірлігі доктринасының қабылдануы маңызды.		
5	Қазақстан халқы Ассамблеясының негізгі міндеттерін атай отырып, рөлін сипаттаңыз: Қызметі: ҚХА өңірлік ассамблеялардың жұмысын біріктіреді,ұлтаралық саясатты нығайтуға көмектеседі. Міндеті: Қазақстан халқының бірлігін нығайтады. Міндеті: Келісім мен бірлікті қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік саясатты әзірлеуге көмектеседі. Міндеті: мемлекеттік тілді және Қазақстан диаспораларының ана тілі мен мәдениетін дамытуға қолдау көрсетеді.	4	
Барлығы :		30 балл	

III ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ СПЕЦИФИКАЦИЯСЫ

III тоқсанның жиынтық бағалауына шолу

Ұзақтығы - 45 минут

Балл саны - 30 балл

Тапсырмалар түрлері:

КТБ - Көп таңдауы бар тапсырмалар;

ҚЖ - Қысқа жауапты қажет ететін тапсырмалар;

ТЖ - Толық жауапты қажет ететін тапсырмалар.

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Берілген нұсқа 5 тапсырмадан тұрады.Тапсырмаларда кестелер, сызбанұсқалар ұсынылған.Көп таңдауы бар тапсырмаларда білім алушылар бірнеше жауап нұсқалары арасынан бір жауапты таңдайды. Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтарға сөздер немесе қысқа сөйлемдер түрінде жауап береді.Толық жауапты қажет ететін сұрақтарда оқушылар орындаушылық және шығармашылық қабілеттерін көрсетеді.

III тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Бөлім	Тексерілетін мақсат	Ойлау дағдыларының деңгейі	Тапсырма саны*	Тапсырма №*	Тапсырма түрі*	Орындау уақыты, мин*	Балл*	Бөлім бойынша балл
Қоғамдық саяси ойдың дамуы	11.3.2.1 «Алаш» ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау	Білу және түсіну	1	1	КТБ	5	4	30
	11.3.3.1 «Мәңгілік Ел» идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығын анықтау	Жоғары деңгей дағдылары	1	2	ҚЖ	6	5	
	11.3.1.2 Қазақстандағы қоғамдық- саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін бағалау	Жоғары деңгей дағдылары	1	3	ТЖ	9	7	
	11.3.1.5 XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси қызметін талдау	Жоғары деңгей дағдылары	1	4	ТЖ	15	8	
	11.3.2.2 Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастарын салыстыру	Қолдану	1	5	ТЖ	10	6	
БАРЛЫҒЫ:		-	5	-	-	45	30	30
<i>Ескерту: * - өзгеріс енгізуге болатын бөлімдер</i>								

«Қазақстан тарихы» пәнінен III тоқсанға арналған жиынтық бағалаудың тапсырмалары 1-нұсқа
1-тапсырма.

1. Көп таңдауы бар тапсырмаларды орындаңыз.

1.1. Алаш зиялылары қазақ дәстүрі негізінде, Батыс Еуропа демократиясы тәжірибесін пайдаланып көтерген идеясы:

- А. Ұлттық мемлекет құру В. Ұлттық мектептер ашу
С. Ұлттық баспа шығару Д. Ұлттық жұмысшы табын құру

1.2. 1913-1918 жылдарда шығып тұрған «Қазақ» газетінің негізін қалаған қайраткер:

- А) С.Торайғыров В) Ш.Құдайбердіұлы С) Ә.Бөкейханов Д) А.Байтұрсынұлы

1.3. 1911ж. Болашақ мемлекет Конституциясы «Қазақ елінің жарғысы» жобасын әзірлеген қайраткер?

- А) С.Торайғыров В) Б.Сыртанұлы С) Ә.Бөкейханов Д) А.Байтұрсынұлы

1.4. Қазақ газетіне 1917 жылғы 21 қарашада «Алаш» партиясының бағдарламасының неше бөлімнен тұрған жобасы жарияланды:

- А) 9 бөлімнен
В) 10 бөлімнен С) 8 бөлімнен
Д) 12 бөлімнен Е) 11 бөлімнен

[4]

2. «Мәңгілік Ел» идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығын анықтай отырып төмендегі сұрақтарға жауап беріңіз.

№	Сұрақтар	
1	XXғ.басындағы елді біріктірудегі өзекті идея?	
2	Ә.Кекілбаевтың ұлттық идея төңірегіндегі пікірі?	
3	Идеяны қалыптастырудағы Елбасы ұсынысы?	
4	Ұлттық идея қабылдаудың тарихи маңызы неде?	

[4]

3. Өз біліміңізді қолданып, қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуына үлес қосқан тарихи қайраткерлерді бағалаңыз.

№	Ұлы ғұламалар	М.Қашғари	Жүсіп Баласағұни
1.	Еңбектері		
2.	Қоғамға әсері		
3.	Маңыздылығы		
4.	Қорытынды ой		
5.	Өз пікіріңіз		

[8]

4. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастарын дереккөздерді пайдаланып, талдаңыз.

1) Патша өкіметі қазақ даласын округтер арқылы басқару түрін енгізгеннен кейін Шоқан отаршыл әкімшілік құрған басқару ісіне халық өкілдерін көбірек қатыстыру арқылы елдің саяси әлеуметтік жағдайы біршама жақсартуға болады деп есептеді.

«Қисынсыз теорияға немесе өзге халықтың өміріне зорлықпен, ырықсыз жасалған реформа адам баласын жойқын апатқа душар етіп келді»

III. Уәлиханов

2) Феодализм құлдығы үстіне әкеліп жамап отырған капитализм құлдығын Абай көрді. Капитализм құлдығының қолшоқпары би-болыс старшиналарды, олардың тірегі уезд, губерния начальниктерін Абай бір деп санады, екеуін бір найзаның ұшымен түйреді.

Уезд шықты сияз бар,

«Ылау» деп, «үй» деп дікілдеп,

Кәтелешка көбейді,

Сөгіс естіп тозды ажар...-

деп, реформадан кейінгі Россияның 1868 жылғы билеу тәртібінің ауылға әкеліп отырған ұлт отар қысымын, ұрып-соғу, абақтыға жабуды қабындап кеткенін, «лау» деп малды, «үй» деп баспананы да еріксіз алып отырғанын ашып айтты.

3) Ы. Алтынсарин патша үкіметінің жергілікті халыққа қысым жасайтын жүгенсіз саясатын айыптап отырды. Ол отаршыл билікті сынға алып, халық ағарту ісіндегі Ресейдің өркениеттік саясатының шынайы мақсатын жете түсінді. Далалықтардың материалдық жағдайын жақсартуды көздеген Ыбырай алғашқылардың бірі болып, өз халқының тілдік және мәдени-рухани мұраларын қорғайтын озық идеяларын ұсынды. Ыбырай тұтас халықтың тұрмысын, олардың өмір сүру болмысын табиғи жағдайлармен санаспай, мәжбүрлі түрде өзгерту «ең қабілетті деген ұлттың өзін тоқырауға ұшыратуы мүмкін» деп, патша өкіметінің өзге халықтарға зиянын көре білді.

Қоғамдық ойдағы ұқсастық	Ағартушылар	Қоғамдық ойдағы айырмашылығы
	А.Құнанбаев	
	Ш.Уәлиханов	
	Ы.Алтынсарин	
Тарихи маңызы	1. 2.	

[8]

5. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастарын салыстырыңыз

Ә.Бөкейхан		А.Байтұрсынұлы
	Қоғамдағы орны	
	Саяси көзқарасы	
Ұқсастық:	1. 2.	

[6]

«Қазақстан тарихы» пәнінен III тоқсанға арналған жиынтық бағалаудың тапсырмалары 2-нұсқа

1.Тест тапсырмаларын орындаңыз.

1.1.«Алаш» ұғымының шығуы немен байланысты?

- a) Қазақтың ел болып хандық құрғанға дейінгі ежелгі тайпаларының ортақ атауы
- b) Аңыз бойынша ертедегі ханның алты ұлына байланысты оқиға
- c) Мал-мүлікке жеке меншік болмаған кездегі қауым тұрмысының сипаты
- d) Қалмақтарды қорқыту үшін қолданылған ұран

1.2. «Алаш» ұлттық идеясының туындау себебі неде? a) Бірінші дүниежүзілік соғысқа қазақтардың қатысуы b) Отарлық езгіде болған елдің санасын оятудағы құрал

- c) Қазақ халқының бостандығы мен тәуелсіздігін алуға бастау
- d) Ауызекі айтылуға жеңіл болғандықтан

1.3. «Алаш» партиясы қандай ұлттық мәселелерді көтерді?

- a) Ұлттық экономиканы дамыту b) Дәстүрлерді жандандыру
- c) Автономия алу d) Шекараларды бекіту

1.4. Қазақ ұлттық саяси партиясын құру қандай жиында талқыланды? a) Түркістан өлкесі Кеңестерінің Төтенше V съезінде

b) Орынбордағы Жалпы қазақ съезінде

c) Бүкілтүркістандық төтенше IV съезінде d) Семейдегі облыстық съезде

[4]

2. «Мәңгілік ел» идеясының елді біріктіруші ретіндегі маңызын жазыңыз

Құндылықтар	Маңызы
Қазақстанның тәуелсіздігі мен астанасы	
Қоғамымыздағы ұлттық бірлік, бейбітшілік пен келісім	
Зайырлы қоғам және жоғары руханият	
Тарихтың, мәдениет пен тілдің ортақтығы	
Жалпыға ортақ Еңбек қоғамы	

[5]

3. Дереккөздерді және өз біліміңізді қолданып, қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуына үлес қосқан тарихи қайраткерлерді бағалаңыз.

А дереккөзі

Әл Фараби «Қайырымды қала» трактатында әл-Фараби әлеуметтік әділеттілік пен еркіндікті орнықтыратын — ізгілікті қоғам туралы ой қозғайды. Мұндай қоғамды ұлы ойшыл «әрбір адам екінші адамның өмір сүруіне қажетті үлесін беретін, бір-біріне көмектесетін адамдарды біріктіру арқылы ғана адам өз табиғатына сай жету дәрежесіне ие болатын» қоғам түрінде елестетеді. Осындай «жетілдірілген қоғамда, Фарабидің айтуынша бір-бірімен қарым-қатынас жасау, көмектесу, қолдау, ұжымдасу адамдардың өмірлік қажетіне айналады».

В дереккөзі

«Диуани лұғат ат түрік» - түркі халықтарының тамаша ескерткіші болып табылады. Сөздікте адамгершілік, тәлім-тәрбие, психологиялық қасиеттер, адамның бойында кездесетін жағымды және жағымсыз мінез-құлықтарға сипаттама береді. Махмұд Қашғари онда тәлім-тәрбие, дидактика, өсиет, адамгершілік, ұрпақ тәрбиесі, ізгілік туралы ой-пікірлер айтады. Мәселен, «Атасынан ақыл алса, тентек ұл да жөнделер», «Ұлысында ұлы болсаң, білімніңді елге бер»,

«Асығыс еткен іс шала, асығыс жаққан от шала», «Ұлым, ақыл тыңдасаң, білімсіздік жоғалар, білім қалар артында, ғұмыр сырғып жоғалар».

С дереккөзі

Жүсіп Баласағұн қоғамдық құрылымның кемелдігін жеке адамның бостандығы, тәуелсіздігі анықтайды деп санады. «Құтты біліктің» негізгі айтар ойы – адамның адами жетілуі мен кісілік кемелденуі, сол арқылы мемлекет пен қоғамды қуатты, мықты, құтты ету. Оның пікірі бойынша мемлекеттік аппарат жақсы ұйымдасқан болуы тиіс: сыртқы басқыншы күштерге қарсы тұра алатындай қуатты болуы тиіс; жергілікті халықтың мүдделерін қорғайтындай икемді болуы тиіс; ел арасында салықты жинау мен оны реттеу үшін жеткілікті дайындалған болуы тиіс. Ол хандар мен бектерді кедейлерге қайырымды болуға, оларды киіндіріп, тамақ беруге, оларға жылы қарауға шақырады.

Қоғамдық ойдағы ұқсастығы	Қоғамдық ойдағы айырмашылығы
1.	1.
2.	2.
3.	3.

Тарихи маңызы:

[7]

4. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастарын IDEA формуласын қолдана отырып талдаңыз

Ш. Уәлиханов дәстүрлі басқару жүйесінің жойылуына қарсы пікір, айтып қазақ халқының басына түскен қасірет ретінде санаған, қазақтардың кедейлік тұрмысының және саяси белсенділігінің төмендігінің себебі ретінде надандықты санады. Осыдан ол ағартуды аса жоғары бағалаған. Оның пікірінше, білімді адамдар кедейшілікпен нәтижелі түрде күресе алады. Халықтың дамуы үшін ең бірінші бостандық пен білімді қажет деп есептеген ойшыл.

Ы.Алтынсариннің ойынша, одан әрі қарай мектеп ісін дұрыс жолға қою қажет. Мектептер жаңа жақсы өмірге күресе алатын жаңа азаматтарды қалыптастыруға назар аударуы тиіс

А.Құнанбаевтың іс-әрекеті халықты қанаудан сақтау болатын. Осы жағдайда ол билікті білімді адамдарға беру керек деген тұжырымға келеді. Ойшыл білімді билеуші мен білімді халықтың концепциясын негіздеушілердің бірі. Халықты адал, ақылды, әділ болуға үндеді, келер ұрпақты парасаттылыққа шақырды.

I (Identify) — тарихи оқиғалардың себептерін анықтаңыз.

1. _____
2. _____

D (Describe) – сәйкесінше дәлелдерді сипаттаңыз.

1. _____
2. _____

E (Explain) – осы себептердің тарихи оқиғаға қалай ықпал еткенін түсіндіріңіз.

1. _____

2. _____
A (Analyze) – осы себептердің қаншалықты маңызды болғанына талдау жасаңыз
 1. _____
 2. _____

[8]

5. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастарын салыстырыңыз.

	«Алаш» қозғалысы қайраткерлері	Революционер-демократтар
Көтерілген мәселелер		
Ой-пікірлерінің мықты тұсы		
Ой-пікірлерінің әлсіз тұсы		

«Қазақстан тарихы» пәнінен III тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының балл қою кестесі I - нұсқа

Тапсырма №	Жауабы	Балл	Қосымша ақпарат
1	1.1 А	1	
	1.2 С	1	
	1.3 В	1	
	1.4 С	1	
2	1. XX ғ. басындағы «Алаш» идеясы өзекті болды.	1	
	2. Халықтың санасын жаңғырту.	1	
	3. Тәуелсіздікті сақтау және азаматтардың әл-ауқатын арттыру.	1	
	4. Қоғамның өзекті мәселелерін шешуге бағытталып, қолдау тапты.	1	
3	М. Қашғари: «Түркі тілдерінің сөздігі» Түркі халықтарын өздігінен жетілуге шақырды	1 1	
	Жеке адам мен қоғам, бақытқа жету жолы және кемел мемлекет құру туралы маңызды ойлар айтылады.	1	
	Ж. Баласағұн «Құтты білік»	1	
	Білім өмірдің мәні және қоғамның мәдени, рухани өлшемінің көрсеткіші	1	
	Түркі тайпалары жайлы құнды мәліметтер қамтылған, алғашқы түркі тілінде жазылған еңбек.	1	
	Қорытынды ой: Қорыта келгенде ортағасырлық ғұламалардың еңбегі арқасында қазақ қоғамының қоғамдық ой-санасы қалыптасып, мемлекеттік құрылымы нығайды.	1	
	Өз пікіріңіз: М. Қашғари мен Ж. Баласағұнның ой-пікірлері қазақ қоғамында зор тәрбиелік мәнге ие. Өз замандастарын дамытуға көп үлес қосқан тұлғалар	1	
4	Қоғамдық ойдағы ұқсастық Патша үкіметінің саясатын сынға алды, әділ басқаруды қолдады	1	
	Реформаларды сынға алып, қазақ халқының өзін-өзі басқаруын қалпына келтіруді алға қойды	1	
	Патша өкіметі билігін сынға алып, әділетті билік туралы ой білдірді	1	
5	Қоғамдық ойдағы айырмашылығы Жергілікті халықтың егіншілікпен, қолөнермен айналысуын қолдады.	1	
	Хандық биліктің жойылуы туралы көзқарас білдірді	1	
	Ұлттық дәстүрлердің сақталуын қолдады.	1	
	Тарихи маңызы: 1. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары елдің саяси санасын оятуға әсер етті.	1	
	2. Қазақ ағартушылары халықты бірлікке шақырды.	1	

	Қоғамдағы орны: Алаш қозғалысының жетекшісі, Алашорда автономиялық үкіметінің төрағасы.	1	
	Саяси көзқарасы: Алаш идеяларын алға тартып, ұлттық тарихты оқып-үйренудің маңызын атап өтті.	1	
	Қоғамдағы орны: Алаш қозғалысы көшбасшысы, «Қазақ» газетін ұйымдастырушылардың бірі	1	
	Саяси көзқарасы: Жер мәселесін шешуге үлес қосты. Ана тілінің тазалығына ерекше мән берді.	1	
	Ұқсастық: 1. Ұлттық тәуелсіздік құру идеяларын ұсынды.	1	
	2. Бірлік, білім, саяси сауаттылық арқылы ұлттық мемлекетке қол жеткізуге ұмтылды.	1	
Жалпы балл		30	

«Қазақстан тарихы» пәнінен III тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының балл қою кестесі 2-нұсқа

Тапсырма №	Дұрыс жауап	балл	Қосымша мәлімет
1	1-а, 2-с, 3-с, 4-б	4	
2	Қазақстанның тәуелсіздігі мен астанасы	5	Басқа да дұрыс жауаптар қабылданады
	Қоғамымыздағы ұлттық бірлік, бейбітшілік пен келісім		
	Зайырлы қоғам және жоғары руханият		
	Тарихтың, мәдениет пен тілдің ортақтығы		
	Жалпыға ортақ еңбек қоғамы		
3	Қоғамдық ойдағы ұқсастығы	7	Басқа да дұрыс жауаптар қабылданады
	Қоғамдық ойдағы айырмашылығы		
	1. Ізгілікті қоғам 2. Адамгершілік 3. Көмектесу, қолдау, ұжымдасу		
Тарихи маңызы: ұлы ғұламалардың қоғамды жетілдіруге қатысты пікірлері ғасырлар бойы ұрпақтан-ұрпаққа жалғасуда			

4	I – халықтың отаршылдықтың бұғауына түсуі, білім-ғылымның дамымауы т.б. D- Патша өкіметі қазақтың мемлекеттілігін жойды (1822-24 жылғы реформалау), орыстандыру саясаты мен қоныстандырудың басталуы т.б. E- елдің қамын ойлаған ойшылдардың Уалиханов, Құнанбаев, Алтынсарин еңбектерінің халық арасына таралуы, мектеп ашуға, оқу-білімге тартуға, ұлттың тарихы мен этнографиясын зерттеуге үлес қосты A – Бұл шығармалар әлі күнге дейін өзектілігін жоғалтқан жоқ және қазақ халқының асыл мұрасы қатарына кіреді			8	Басқа да дұрыс жауаптар қабылда-нады
5	Көтерілген мәселелер Ой-пікірлерінің мықты тұсы Ой-пікірлерінің әлсіз тұсы	«Алаш» қозғалысы қайраткерлері Жер, автономия, білім, ғылым Ұлттық экономиканы дамыту Федерация құрамында болу	Революционер - демократтар Теңдік, бостандық Еңбекшілердің талаптары Кенес үкіметін қолдау	6	Басқа да дұрыс жауаптар қабылда-нады
Барлығы:				30 балл	

IV ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ СПЕЦИФИКАЦИЯСЫ

IV тоқсанның жиынтық бағалауына шолу

Ұзақтығы - 45 минут

Балл саны - 30 балл

Тапсырмалар түрлері:

КТБ - Көп таңдауы бар тапсырмалар;

ҚЖ - Қысқа жауапты қажет ететін тапсырмалар;

ТЖ - Толық жауапты қажет ететін тапсырмалар.

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Берілген нұсқа 5 тапсырмадан тұрады. Тапсырмаларда кестелер, сызбанұсқалар ұсынылған. Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтарға сөздер немесе қысқа сөйлемдер түрінде жауап береді. Толық жауапты қажет ететін сұрақтарда оқушылар орындаушылық және шығармашылық қабілеттерін көрсетеді.

IV тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Бөлім	Тексерілетін мақсат	Ойлау дағдыларының деңгейі	Тапсырма саны*	Тапсырма №*	Тапсырма түрі*	Орындау уақыты, мин*	Балл*	Бөлім бойынша балл
Білім мен ғылымның дамуы	11.4.2.2 XVIII-XX ғасырдың басында зерттеушілердің еңбектерін зерделеу негізінде Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесін бағалау	Жоғары деңгей дағдылары	1	1	ТЖ	7	5	30
	11.4.2.3 XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау	Қолдану	1	2	ҚЖ	6	5	
	11.4.2.6 Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалауды талдау, жетістіктері мен қайшылықтарын анықтау	Жоғары деңгей дағдылары	1	3	ТЖ	7	6	
	11.4.3.1 Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын зерттеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңартудың алғышарттары мен маңызын талдау	Жоғары деңгей дағдылары	1	4	ТЖ	15	8	
	11.4.3.3 Қазақстан Республикасы «Болашақ» халықаралық білім беру бағдарламасының елді жаңғыртудағы маңыздылығын талдау	Жоғары деңгей дағдылары	1	5	ТЖ	10	6	
Барлығы:		-	5	-	-	45	30	30

«Қазақстан тарихы» пәнінен IV тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары

1 нұсқа

1. XVIII-XX ғасырдың басында зерттеушілердің еңбектерін зерделеу негізінде Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесін бағалаңыз

	XVIIIғ. Орыс зерттеулері	XIXғ. Зерттеулер	Саяси жер аударылған дардың зерттеулері	Ағылшын,неміс, француз зерттеулері	Қазақ зерттеулері
Еңбектерінің құндылығы					

[5]

2. XXғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау үшін SWOT талдау жасаңыз.

S Күшті жақтары	1.
W Әлсіз жақтары	1.
O Мүмкіндіктері	1.
T Қауіп -қатері	1.
Қорытынды ой:	

[5]

3.Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалауды GROW әдісі арқылы талдап, жетістіктері мен қайшылықтарын анықтаңыз:

Goal- мақсаты

Reality- іске асырылуы

Options-мүмкіндіктері

Way forward-алға қарай әрекет ету

Кеңестік білім беру жүйесінің артықшылықтары _____

Кеңестік білім беру жүйесінің кемшіліктері: _____

[6]

4. Берілген дереккөзге сүйене отырып Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесін жаңартудың маңызын мысалмен көрсетіңіз.

Тәуелсіздік жылдарындағы мектепке дейінгі білім беру	Тәуелсіздік жылдарындағы жалпы орта білім беру	Тәуелсіздік жылдарындағы орта кәсіптік білім беру	Тәуелсіздік жылдарындағы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру
1.	1.	1.	1.

2.	2	2.	2.

[8]

5. Берілген кілт сөздерді пайдалана отырып, «Болашақ» халықаралық білім беру бағдарламасының елді жаңғыртудағы маңыздылығына қатысты пікіріңізді білдіріңіз.

«Халықаралық», «тағылымдама», «стипендианттық», «зияткерлік», «жаңа модель», «жаңа технология».

[6]

«Қазақстан тарихы» пәнінен IV тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары 2- нұсқа

1. "Қырғыз-казак немесе қырғыз-қайсақ ордаларының және даланың сипаттамасы" атты А.И. Левшиннің еңбектерінен үзінділерді оқи отырып, сұраққа жауап беріңіз.

1. Қырғыз-қайсақтарды сипаттау үшін алдыменен аталуы жайында тоқталып өтеміз. –«Қырғыз» деген қаракыргыз немесе бурут деп аталған халық. Қырғыз-қайсақтармен айтарлықтай байланысы жоқ. «Қайсақ» немесе «қасақ» деген екінші сөз. Кейбір деректерде «қасақ» атауы екімыңжылдық тарихы бар дейді. Әрине, бұның шын-өтірігін айырып жатпаймыз. Тек тоқтала кетейік дегеніміз, орыс тайпаларының ішіндегі «казак» аталып жүргендерде де бар. Бұл атауды олар орта ғасырларда иемденді. Негізгі иесі өздерін «казак» деп жүрген қырғыз-қайсақтар. Ал өздері және орыстардан өзге жақын көршілері өздерін «казак» деп атайды. Бұл атпен оларды парсылар, бұхарлықтар, хиуалықтар атайды.

2. XVI және XVII ғасырлардағы жазбаларымызда «казак ордалары» дегеннен басқа атау кездеспейміз. Кейін анықтауыш ретінде «қырғыз» сөзі қосылды. Сөйтіп «қырғыз-казак», кейін «қырғыз-қасақ», аяғында «қырғыз-қайсақ» болып аталып кетті. Қорыта айтсақ, «қырғыз-қайсақ» емес, қырғыз-казак деп атауымыз керек деп ұсынамын.

Осылайша халықтың негізгі атауын сақтауға болады.

Жоғарыда атап кеткен «жаңа атау» XVIII ғасырдың басынан қолданыста. Бірақ Орынбор губерниясындағы іс-қағаздар кеңсесінде және сыртқы істер коллегиясындағы 1740-1760 жылдардағы хаттарда «Қазақ ордасы», «Қырғыз-казак әскері» деген жазбаларды кездестіруге болады. Ал, 1705 жылы в

Амстердамдағы баспадан шыққан Витсеннің «Noord en Oost Tartarye» еңбегінде де бүгінгі қырғыз ордаларын «казак ордасы» немесе «татар қазақтары» деп келеді. Бұл еңбектерді кезінде Бірінші Петр арнайы алдыртқан.

А.И.Левшинді «казак даласының Геродоты» деп атау себебіне 3 аргумент келтіріңіз.

Ғалымның зерттеулері қаншалықты қазақ тарихына үлес қосты деп ойлайсыз? Дәлел келтіріңіз.

[5]

2. XIX - XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың дамуындағы өзгерістерді сипаттаңыз:

Білім беру ұйымдары	Білім беру барысы	Өзгерісі
Дәстүрлі қазақ білім беру ұйымдары		
Жаңа әдісті мектептер		
Қорытынды ой		

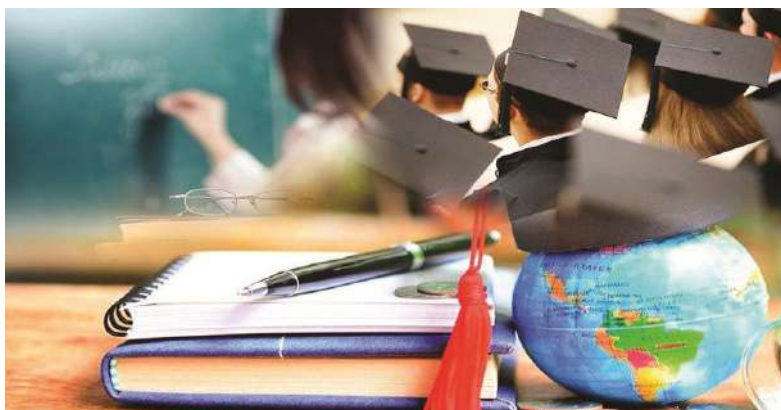
[5]

3. Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалаудың жетістіктері мен кемшілік-терін анықтаңыз.

Кеңестік білім беру бағыттары	Жетістіктері	Кемшіліктері
1. 1920-30жж. білім беру жүйесі		
2. XX ғ. басындағы арнаулы орта және жоғары білім беру жүйесі		
3. Соғыстан кейінгі білім беру жүйесі		

[6]

4. Берілген суретке сүйене отырып Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесін жаңартудың маңызын мысалмен көрсетіңіз.

1) Қазақстандағы мектепке дейінгі білім беру жағдайы:

1-мысал: _____

2-мысал: _____

2) Қазақстандағы жалпы орта білім беру жағдайы:

1-мысал: _____

2-мысал: _____

3) Қазақстандағы мамандандырылған білім беру жағдайы:

1-мысал: _____

2-мысал: _____

4) Қазақстандағы орта кәсіптік білім беру жағдайы:

1-мысал: _____

2-мысал: _____

[8]

5.Қазақстандағы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесін реформалаудың маңызын сипаттаңыз

Білім беру кезеңдері	Өзгерістер	Жетістіктері
Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру		
«Болашақ» бағдарламасы		
«Назарбаев университеті»		

[6]

«Қазақстан тарихы» пәнінен IV тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының балл қою кестесі 1 –нұсқа

Тапсырма №	Дұрыс жауап	балл	Қосымша мәлімет

1	XVIIIғ. Орыс зерттеулері: кешенді зерттеудің алғашқы әрекеттері М.В. Ломоносовтың есімімен байланысты.Ғылыми экспедициялар мен географиялық карта жасаудың бастамасы болды. XIXғ.Зерттеулер: Өлкені зерттеумен орыс зиялы қауым мен қазақ қоғамының білімді тұлғалары айналысты.Бұл салада шетелдіктер де елеулі із қалдырды.Зерттеушілердің көпшілігі Орынбор,Омбы,Ташкент қалаларында шоғырланды. Саяси жер аударылғандардың зерттеулері: Қазақстанға саяси себептермен жер аударылып келген өкілдері көптеген ғылыми еңбектер жазып қалдырды.Декабристер,петрашевшілдер үйірмесінің мүшесі,Польшадағы ұлт-азаттық көтерілістерге қатысқандар жер аударылып келді.Қазақтарға зор құрметпен қарап,құнды мәліметтер қалдырды. Ағылшын,неміс, француз зерттеулері: ағылшын,неміс,француз зерттеушілері бағалы еңбектер қалдырды,қазақтардың тұрмыс тіршілігін,көшпелілер өмірін сипаттайды. Қазақ зерттеулері: Білімді қазақтардың тұтас бір тобы өлкенің этнографиясын зерттеумен айналысты.Ш. Уәлихановтың әкесі ұлының игілікті ісін жалғастырды.Ол Сібір әкімшілігіне қажетті тарихи-этнографиялық материалдар жинастырды.	5											
2.	<table><tr><td>S Күшті жақтары</td><td>1. Жаңа әдісті мектптер ашылды, білімді де білікті мұғалімдер сабақ берді.Қажетті оқу құралдары мен жабдықтары жеткілікті болды.</td></tr><tr><td>W Әлсіз жақтары</td><td>1. Жаңа әдісті мектептер елге кеңінен тарай алмады.Патша үкіметі жаңа әдісті мектептердің ашылуына қарсылық көрсетті.</td></tr><tr><td>O Мүмкіндіктері</td><td>1. Зайырлы мектпетер қатары көбейді.Хатшылар мен аудармашылар даярланды</td></tr><tr><td>T Қауіп -қатері</td><td>1. Кадет корпустарында қазақ балаларын қабылдауға шек қойылды.</td></tr><tr><td>Қорытынды ой:</td><td>XXғ. Қазақ даласында мұсылман мектептерін жәдитшілдер реформалау нәтижесінде жаңа әдісті мектептер ашылды.Ол мектептерде жаңа пәндер оқытылды,жоғары тәрбие берілді.</td></tr></table>	S Күшті жақтары	1. Жаңа әдісті мектптер ашылды, білімді де білікті мұғалімдер сабақ берді.Қажетті оқу құралдары мен жабдықтары жеткілікті болды.	W Әлсіз жақтары	1. Жаңа әдісті мектептер елге кеңінен тарай алмады.Патша үкіметі жаңа әдісті мектептердің ашылуына қарсылық көрсетті.	O Мүмкіндіктері	1. Зайырлы мектпетер қатары көбейді.Хатшылар мен аудармашылар даярланды	T Қауіп -қатері	1. Кадет корпустарында қазақ балаларын қабылдауға шек қойылды.	Қорытынды ой:	XXғ. Қазақ даласында мұсылман мектептерін жәдитшілдер реформалау нәтижесінде жаңа әдісті мектептер ашылды.Ол мектептерде жаңа пәндер оқытылды,жоғары тәрбие берілді.		
S Күшті жақтары	1. Жаңа әдісті мектптер ашылды, білімді де білікті мұғалімдер сабақ берді.Қажетті оқу құралдары мен жабдықтары жеткілікті болды.												
W Әлсіз жақтары	1. Жаңа әдісті мектептер елге кеңінен тарай алмады.Патша үкіметі жаңа әдісті мектептердің ашылуына қарсылық көрсетті.												
O Мүмкіндіктері	1. Зайырлы мектпетер қатары көбейді.Хатшылар мен аудармашылар даярланды												
T Қауіп -қатері	1. Кадет корпустарында қазақ балаларын қабылдауға шек қойылды.												
Қорытынды ой:	XXғ. Қазақ даласында мұсылман мектептерін жәдитшілдер реформалау нәтижесінде жаңа әдісті мектептер ашылды.Ол мектептерде жаңа пәндер оқытылды,жоғары тәрбие берілді.												

3	GROW әдісі арқылы талдап, жетістіктері мен қайшылықтарын анықтаңыз: Goal- мақсаты: Жаппай сауатсыздықты жою Reality- іске асырылуы: Ауылға жаппай мәдени жорық ұйымдастырылды,сауатсыздықты жоюдың көшпелі пунктері,қызыл отаулар,коммуна мектептері,мектеп-интернаттар,рабфактар құрыла бастады. Options-мүмкіндіктері: Отырықшы және көшпелі халықтың сауатын ашуға мүмкіндік туды. 1924ж. «Сауатсыздық жойылсын» қоғамының қазақстандық бөлімі жұмысын бастайды. Way forward-алға қарай әрекет ету: Сауатсыздықты жою науқаны кезіндегі кедергілерді жойып,жергілікті билік өз қаражатына мектептер аша бастады.Сауатсыздықты жою ісіне комсомол жастар белсене қатысты. Кеңестік білім беру жүйесінің артықшылықтары: Қазақтың ұлт зиялылары, шығармашылық тұрғыда табысты еңбек етіп,үлестерін қосты.Қазақ тілінде оқулықтар жазылды. Кеңестік білім беру жүйесінің кемшіліктері: қаражаттың жетіспеушілігі,тәжірибелі мұғалімдер жетіспеушілігі,мектеп үй-жайы мен оқулықтардың жетіспеушілігі.	7	Басқа да дұрыс жауаптар қабылда-нады
4	Тәуелсіздік жылдарындағы мектепке дейінгі білім беру: 1-мысал: 2010ж.«Балапан» арнайы мемлекеттік бағдарлама қабылданды. 2-мысал: Бағдарлама аясында төрт мыңға жуық балабақша мен шағын орталықтар өз жұмысын бастады. Тәуелсіздік жылдарындағы жалпы орта білім беру: 1-мысал: 1998ж. «Дарын» республикалық ғылыми-тәжірибелік орталығы құрылды. 2-мысал: 12жылдық білім беру жүйесі мен көптілді бағдарламалар іске қосылды. Тәуелсіздік жылдарындағы орта кәсіптік білім беру: 1-мысал: Дуальды оқыту жүйесі енгізілді. 2-мысал: 2017ж. бастап «Баршаға арналған тегін кәсіптік-техникалық білім беру» жобасы жүзеге асырылып келеді. Тәуелсіздік жылдарындағы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру: 1-мысал: Телекоммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы қашықтықтан оқыту кең тарады. 2-мысал: 2010ж. Қазақстан Болон декларациясына қосылып,халықаралық стандарттарға жақындауға мүмкіндік алды.		Басқа да дұрыс жауаптар қабылда-нады

5	Президенттік «Болашақ» бағдарламасы 1993ж. Елімізде Елбасының «Болашақ» халықаралық стипендиясын тағайындау туралы қаулысы шықты. Дарынды жастар шетелдің жетекші оқу орындарында күндізгі оқу нысаны бойынша мемлекет есебінен сапалы білім алуына мүмкіндік туындады. 2014ж. Майамида «Болашақ» бағдарламасы ең үздік <i>стипендианттық</i> бағдарлама деп танылды. Көптеген мамандықтар бойынша тағылымдамадан өтуге жіберу бағдарламасы енгізілді. Ағылшын тілін оқытуды көздейтін «6+6» тілдік даярлаудың <i>жаңа моделі</i> іске қосылды. «Болашақ» стипендианттарының біразы ағылшын тілінде білім алып, <i>жаңа технологияларды</i> игеріп, елімізді дамытуға өз үлестерін қосуда.		
Барлығы:			30 балл

«Қазақстан тарихы» пәнінен IV тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының балл қою кестесі 2 –нұсқа

Тапсырма №	Дұрыс жауап	Қосымша балл	Қосымша мәлімет
1	А.И.Левшинді «қазақ даласының Геродоты» деп атау себебіне 3 аргумент келтіріңіз. 1. Қазақ даласын алғаш зерттеген ғалымдардың бірі. 2. Қазақ атауының сақталуына үлес қосты. 3. Қазақтардың тұрмыс-тіршілігі туралы құнды мәлімет қалдырды. Ғалымның зерттеулері қаншалықты қазақ тарихына үлес қосты деп ойлайсыз? Дәлел келтіріңіз. 1. Қазақ өлкесінің тарихы, этнографиясы мен географиясы туралы құнды мәліметтер қалдырған. 2. «Қырғыз қазақ немесе қырғыз-қайсақ ордаларының сипаттамасы» атты үш бөлімнен тұратын зерттеу еңбегін жазды.	5	

2.

Білім беру ұйымдары	Білім беру барысы	Өзгерісі
Дәстүрлі қазақ білім беру ұйымдары	Қазақ балалары мұсылман мектептері мен медреселерінде білім алды.Негізінен ер балалар оқыды.Молдалар оқытты.Оқу ата-ана қаржысы есебінен жүзеге асты.	Мектептер мен медреселерді ашу үшін уезд бастығының арнайы рұқсаты талап етілді.
Жаңа әдісті мектептер	Жаңа әдісті мектептерді жәдитшілдер ұйымдастырды.Ондай мектептерде арифметика,география,тарих,жаратылыстану пәндері оқытылды.Білімді де білікті мұғалімдер сабақ берді	Патша үкіметі жаңа әдісті мектептердің ашылуына қарсылық білдірді. Себебі,ондай мектептерді панисламизм мен пантүркизмнің ошақтары деп есептеді
Қорытынды ой	XIX-XXғғ. Білім беру ошақтары қазақ балаларына білім беруге барынша үлес қосты.Алғашында қазақ балалары медреселер мен мұсылман мектептерінде,молдалардың қолынан білім алды.XXғ.басында жаңа әдісті жәдитшілдік мектептері ашылды.	

5

3

3.Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалаудың жетістіктері мен кемшілік- терін анықтаңыз.

Кеңестік білім беру бағыттары	Жетістіктері	Кемшіліктері
1.1920-30жж. білім беру жүйесі	Большевиктер сауатсыздықты жою үшін күрес жүргізді	Мұғалімдер жетіспеді,қаржы жетпеді
2.XXғ.басы. арнаулы орта және жоғары білім беру жүйесі	Жоғары оқу рындары мен техникумдар ашыла бастады.Ана тілінде оқулықтар шыға бастады	Жергілікті халықтан шыққан профессор-оқытушы жетіспеді.
3.Соғыстан кейінгі білім беру жүйесі	Политехникалық оқуға ерекше көңіл бөлінді.	Мектеп ғимараттары жетіспеді,сыныптағы оқушы саны көп болды.

6

Басқа да дұрыс жауаптар қабылданады

4	1)Қазақстандағы мектепке дейінгі білім беру жағдайы: 1-мысал: 2010ж.«Балапан» арнайы мемлекеттік бағдарлама қабылданды. 2-мысал: Бағдарлама аясында төрт мыңға жуық балабақша мен шағын орталықтар өз жұмысын бастады 2)Қазақстандағы жалпы орта білім беру жағдайы: 1-мысал: 1998ж. «Дарын» республикалық ғылыми-тәжірибелік орталығы құрылды. 2-мысал: 12жылдық білім беру жүйесі мен көптілді бағдарламалар іске қосылды. 3)Қазақстандағы мамандандырылған білім беру жағдайы: 1-мысал: Дуальды оқыту жүйесі енгізілді. 2-мысал: 2017ж. бастап «Баршаға арналған тегін кәсіптік-техникалық білім беру» жобасы жүзеге асырылып келеді. 4)Қазақстандағы орта кәсіптік білім беру жағдайы: 1-мысал: Телекоммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы қашықтықтан оқыту кең тарады. 2-мысал: 2010ж. Қазақстан Болон декларациясына қосылып,халықаралық стандарттарға жақындауға мүмкіндік алды.	8	Басқа да дұрыс жауаптар қабылданады												
5	<table><tr><td>Білім беру кезеңдері</td><td>Өзгерістер</td><td>Жетістіктері</td></tr><tr><td>Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру</td><td>Білім мен ғылым туралы бағдарламалар қабылданды.Халықаралық оқу орындары ашыла бастады.</td><td>Елордамыз ТМД-ның ең ірі ғылыми,білім беру орталығына айналды.</td></tr><tr><td>«Болашақ» бағдарламасы</td><td>1993ж.Елбасының «Болашақ» халықаралық стипендиясы тағайындау туралы қаулы бекітілді.</td><td>Мемлекет есебінен еліміздің дарынды жастары шетелде сапалы білім алды.</td></tr><tr><td>«Назарбаев университеті»</td><td>2010ж.Елбасы бастамасымен әлемдік деңгейдегі оқу орнына айналу мақсатында Назарбаев университеті ашылды</td><td>Бұл оқу орны сұранысқа ие мамандықтар дайындайтын оқу орны болып табылады.</td></tr></table>	Білім беру кезеңдері	Өзгерістер	Жетістіктері	Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру	Білім мен ғылым туралы бағдарламалар қабылданды.Халықаралық оқу орындары ашыла бастады.	Елордамыз ТМД-ның ең ірі ғылыми,білім беру орталығына айналды.	«Болашақ» бағдарламасы	1993ж.Елбасының «Болашақ» халықаралық стипендиясы тағайындау туралы қаулы бекітілді.	Мемлекет есебінен еліміздің дарынды жастары шетелде сапалы білім алды.	«Назарбаев университеті»	2010ж.Елбасы бастамасымен әлемдік деңгейдегі оқу орнына айналу мақсатында Назарбаев университеті ашылды	Бұл оқу орны сұранысқа ие мамандықтар дайындайтын оқу орны болып табылады.	6	
Білім беру кезеңдері	Өзгерістер	Жетістіктері													
Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру	Білім мен ғылым туралы бағдарламалар қабылданды.Халықаралық оқу орындары ашыла бастады.	Елордамыз ТМД-ның ең ірі ғылыми,білім беру орталығына айналды.													
«Болашақ» бағдарламасы	1993ж.Елбасының «Болашақ» халықаралық стипендиясы тағайындау туралы қаулы бекітілді.	Мемлекет есебінен еліміздің дарынды жастары шетелде сапалы білім алды.													
«Назарбаев университеті»	2010ж.Елбасы бастамасымен әлемдік деңгейдегі оқу орнына айналу мақсатында Назарбаев университеті ашылды	Бұл оқу орны сұранысқа ие мамандықтар дайындайтын оқу орны болып табылады.													
Барлығы:			30 балл												

ҚОРЫТЫНДЫ

Еліміздің ертеңгі болашағы жас ұрпақ болғандықтан оларға терең де, сапалы білім беру бүгінгі күннің өзекті мәселесі болып отыр. Қазіргі таңда орта білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде білім беру үдерісінің құрылымы мен мазмұнына өзгерістер енгізілуде. Жаһандану заманында жас ұрпақтың жаңаша ойлау қабілетін, белсенділігін арттыру, білімге деген құштарлығын ояту, өмірінде оны қолдана білу, отансүйгіштік қасиетін одан әрі дамытуға бағыттау – ұстаздың басты міндеті болуы тиіс. Құрастырылған көмекші құрал жалпы адамзаттық құндылықтарды бойына сіңірген, кез келген өмірлік жағдайда функционалдық сауаттылығы мен бәсекеге қабілеттілігін көрсете білетін тұлғаның үйлесімді қалыптасуына және зияткерлік дамуына, сын тұрғысынан ойлауға, білімін шығармашық тұрғыда қолдануға, зерттеу, қойылған міндеттер мен мәселелерді шеше білу дағдысын қалыптастыруға бағытталған.

Бөлім тақырып бойынша жиынтық бағалаудың тапсырмалары мұғалімге білім алушының тоқсан бойынша жоспарланған оқу мақсаттарына жету деңгейін анықтауға мүмкіндік береді.

Бөлім бойынша жиынтық бағалаудың мазмұнын анықтайтын құжаттар -

11-сыныптың «Қазақстан тарихы» пәні бойынша (Орта білім беру мазмұнын жаңарту аясындағы) негізгі орта білім беру бағдарламасы және 11-сыныптың «Қазақстан тарихы» пәні бойынша жиынтық бағалауға арналған әдістемелік ұсыныстары.

Көмекші құралдағы тапсырмалар оқушылардың базалық тарихи ойлау дағдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған. Сондай-ақ, деректермен жұмыс істеу және сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытады.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

- 1.Қазақстан Республикасының «Білім туралы Заңы» (24.11.2015 жылы берілген өзгерістер мен толықтыруларымен).
- 2.«Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты».
- 3.«Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы №500 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2014 жылғы 25 ақпандағы №61 бұйрығымен бекітілген бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарлары.
4. «Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі №115 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 18 маусымдағы №393 бұйрығымен бекітілген жалпы білім беретін пәндердің үлгілік оқу бағдарламалары.
- 5.Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақстан тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде).
6. Мемлекет басшысы Н. Назарбаевтың 17. 01. 2014 ж. Қазақстан халқына Жолдауы. Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ. [Электрондық ресурс]: <http://adilet.zan.kz2>
7. Білім мазмұнын жаңарту аясында (5-9 сыныптарда) «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы» оқу пәндерін оқыту бойынша әдістемелік ұсынымдар. Астана, 2019.
8. Негізгі және жалпы орта мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық: Оқу-әдістемелік құрал. / О.И.Можаева, А.С.Шилибекова, Д.Б.Зиеденованың редакциялауымен – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2016.
9. <http://kerey.kz/?p=11483>
10. https://alashainasy.kz/ustazdar_ustahanasy/janartyilgan-bagdarlama--blm-berudeg-jana-mazmun-103589/
- 11.http://www.open-school.kz/glavstr/teory_praktika/teory_praktika_170_4.htm
12. Қазақстан тарихы. Жалпы білім беретін мектептің 11-сыныптарына арналған оқулық. /З.Е.Қабылдинов, А.Д.Сандыбаева, Ф.Р. Лебаев. Екі бөлімді – Алматы: Атамұра, 2020 ж.

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА БЕЛСЕНДІ-ӘДІС ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ

Косыбаева Розалия Наурызбековна

Ы.Алтынсарин атындағы орта мектебі, Байзақ ауданы Жамбыл облысы

Оқу-әдістемелік кешен

Жамбыл облысы Байзақ ауданы Құмжоба ауылы
Ыбырай Алтынсарин атындағы орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі
Косыбаева Розалия Наурызбековна

Тақырыбы:

Математика сабағында белсенді – әдіс тәсілдер арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту

**"Сабақ беру -үйреншікті жай
ғана шеберлік емес,
ол -жаңадан жаңаны табатын
өнер"
Жүсіпбек Аймауытов**

Аннотация: Бұл мақалада жалпы математикалық – функционалды сауаттылықтың маңыздылығы, білім беру процесіндегі алатын орны мен математиканың пәнаралық байласы, математика сабағында функционалдық сауаттылықты дамыту үшін қолданылатын есептер мен мысалдар көрсетілген.

Графикалық организаторлар «Ақпаратты сүзу»
Мәтінді оқып, тірек сөздерін анықтаңыз. Маңызды емес сөздер құбырға ағып кетіп, тек маңызды сөздер ғана «сүзгіде» қалады.

«Екеуі үйде, біреуі қонақта» әдісі Мақсаты: оқушыларға тақырыпты өздері түсініп оқуы және топ ішінде талқылап, басқаларға түсіндіре алуы.

«Түйінді сәттер» әдісі
Ауызша тапсырмалармен қатар, жазбаша тапсырмаларды оқушылар орындағанда оқып жатқан тақырыптың түйінді сәттерін түсінуге және дамытуға әкелетін әдіс

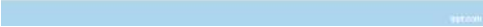

Мұғалімдер белсенді оқу әдіс-тәсілдерін қолдануда назарға алатындары:

- оқушылардың жеке пікірін тыңдай біту, олардың бұған дейін алған білімдері, біліктері мен дағдыларын одан әрі дамыту үшін оларды қолданудың маңыздылығын құптау;
- мұзғият іріктелген тапсырмалар мен іс-әрекет түрлері арқылы оқушыларды дамыта оқыту;
- оқушылардың білім алуына «оқыту үшін бағалау» арқылы қолдау көрсету;
- оқушылардың зерттеу жұмыстарын жүргізуіне және зерттеу әдіс-тәсілдеріне негізделген белсенді оқуды ұйымдастыру;
- оқушылардың сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;
- оқушылардың жеке, жұптық, топтық және ұжымдық жұмыс түрлерін ұйымдастыру.

Қорыта айтқанда, осындай белсенді әдіс-тәсілдер арқылы ерекше қабілетті, дарынды, оқушыларды анықтап, оларды байқау, іздестіру, олимпиада сияқты жарыстарға дайындауды міндетім деп санаймын. Мектеп математикасын оқушының толық меңгеруі дегеніміз – математиканың мектеп көлеміндегі барлық бағыттары бойынша толық білім, білім даңдыларын игеру деген сөз. Демек, оқушы математикалық білімнің кез келген бағыттары бойынша, кез келген уақытта талдау жасай білу керек.

9910001

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӨНІМ

Абылова Айгерим Конысовна Менің педагогикалық идеям	6
Ақпарова Жанна Муслимовна Сабақ конспектісі	7
Алибекова Зарина Баймуратовна Қазақ тілі мен әдебиетін оқытудағы цифрлық технология	11
Аманкозиева Айнур Сапаровна Қазақ әдебиеті сабағында көркем шығарманы оқытудың тиімді жолдары	12
Ахназарова Гүлжазира Кызтуғановна Әдіс-тәсілдерді оқыту мақсатына қарай қолдану жолдары	14
Аймамбетова Акмарал Приемы мнемотехники в школе	17
Байтенова Саният Азимбаевна Көктал ауылдық аймағы тұрғындарының экологиялық мәдениетін қалыптастыру	17
Бабижанова Райхан Жолдасовна Бастауыш сатыдағы з ұрпағының бойында soft-skills дағдыларын қалыптастыру арқылы оқу белсенділігін арттыру	22
Далибаева Жаркынай Ауезовна Раздаточный материал с лексико-грамматическими заданиями на уроках русского языка	22
Дилимбетова Акнур Уразовна Шебер мұғалім – білімді, әрі саналы ұрпаққа негіз болмақ	25
Джаркынбаева Толқын Емисбековна Үздіксіз білім беру үдерісіндегі кәсібилік	27
Жапарова Улжан Тельмановна Электрическое сопротивление проводника, удельное сопротивление проводника, Реаэстат.....	30
Курманбекова Гулбану Жумабековна Математика сабағында АКТ платформаларын оқытудың тиімді әдістері	38
Мырзакулова Мереке Сейсеналиевна Туған өлке табиғатына 3d форматта виртуалды саяхат	41
Машанло Азиза Хабибуллаевна Хромосомные заболевания человека, связанные с аномалиями числа хромосом	45
Нуралиева Айнуэр Ерболовна Математика сабағында ерекше білімді қажет ететін оқушылардың танымдық қабілеттерін арттыру тапсырмалары	49
Тлеубаева Сантай Азизбековна Қаржылық есепті талдау	57
Сеитова Сандугаш Капсалановна Білім алушылардың сыныптан тыс бос уақыттарын тиімді ұйымдастыруда жобалардың жүзеге асырылуы	58
Шукеева Гүлнара Зупаровна Ойлан, тап!	59
Рахметқұлова Жаңыл Рахметқұлқызы Туған жерімнің тарихы математика тілімен	63
Кыдыралиева Зауре Бекежановна, Ақбергенова Салтанат Рахметжановна Применение метода Кайдзен при планировании краткосрочного плана урока	74

«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ (ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА)» мектепке дейінгі мекеме

Досжанова Айгуль Рысқұлбековна Менің елімнің салт-дәстүрлері	80
Жанбекова Айсулу Сайлауовна	

Мен және менің отбасым	81
Шукирбаева Жадра Аликовна	
Мамандықтар әлемі	84
«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ (ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА)»	
1-4 сынып	
Абдырахманова Айнур Сембековна	88
Табиғатты қорғаймын. Көмектессептігі.....	
Абитаева Назира Сейтбековна	
Әліпби. Өтірік өлең	90
Айтжанова Аяулым Төлеубекова	
Сөйлем. Ас атасы- нан	93
Адайбекова Меруерт Талғатовна	95
Зат есімнің жіктелуі	
Аргымбаева Фарида Рапиловна	98
Ақылды аң	
Бабижанова Райхан Жолдасовна	101
Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ғалым Қаныш Сәтбаев	
Бағдәулет Гүлнұр Нұрдәулетқызы	103
Салауатты өмір салты (дұрыс тамақтану).....	
Ермаханбетова Шинар Абдикеримовна	109
Шамалардың мәндерін қосу және азайту	
Жақсан Назгүл Арыстанбекқызы	112
Өткенді бекіту.....	
Жұматай Раушан Ахметбекқызы	114
Бөлу амалының компоненттері арасындағы өзара байланыс	
Досмамбетова А.С.	
К. Мырзалиев «Красная книга»	117
Иманбекова Сандугаш Мухановна	
Разрядтан екі рет аттап өту арқылы жазбаша көбейту және бөлу алгоритмі	121
Казимова Шолпан Бердибековна	
Болымды және болымсыз етістік	126
Конбаева Динара	
Біздің қажеттіліктеріміз бен мүмкіндіктеріміз	128
Қалдыбекова Әйгерім Ерболатқызы	
Ұлттық ойындарымыз.....	131
Маханова Гульназ Абдыкалыковна	
Презентацияларға арналған ақпарат.....	136
Меркибекова Гульзагира Саткыновна	
Б.Момышұлы «Ұшқан ұя»	139
Оразалиева Алтынай	
Шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептерді шығаруды үйрену	142
Пусырова Айтолқын Казбековна	
Санды өрнектер	144
Сахова Ғайни	
Шамалар және өлшем бірліктер	148
Утепова Жансая	
Заттар қандай болады?	154
Раисова Акмарал Сериковна	
Зат есімнің еептелуі	162
Селимшаева Наталья Владимировна	166
Тогайбекова Дарига Болатбековна	167

Таттыгулова Фарида Садыхановна	
Шеберлер еліне саяха. «Оюлар» Фарида Оңғарсынова	167

«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ (ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА)»

5-9 сынып

Абай Гулфайруз Канатовна	173
Healthy snacks	
Алашбаева Э.Д	
Митоз. Мейоз. Биологическое значение митоза и мейоза.....	175
Арыспаева Марал Ергибековна	
Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері.....	180
Асқанбай Аружан Ерікқызы	
Механикадағы күштер	185
Асубаева Фарида Кокановна	
Адам құқығы мен бостандығы	190
Алденбаева Молдир Ергалиевна	
Өндіруші өнеркәсіптер мен қоршаған орта	192
Аушенова Улжан Бердалиевна	
Наши природные богатства	200
Аманжолова Алмагуль Егизбаевна	
О. Сулейменов. Стихотворение «Волчата». Противостояние человека и природы	202
Амреева Жанна Нуржановна	
Фастфудтың зияны	208
Атишева К.А.	
Практикум. Мәтіндік процессордағы кесте	210
Ахметова Бегайым Рафхатова	
Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы	215
Барбосынова Жадыра Нуржанқызы	
Правила жизни	220
Баймбетова Айгул Байшымыровна	
Махамбет Өтемісұлы “Мен, мен, мен едім”	224
Бектаева Гулсим Махановна	
С. А. Абрамов «Выше радуги»	225
Вержбицкая Е.А	
Интернет-общение. Сравнение	230
Ембердиева Ш.М.	236
Бірөлшемді массив.....	
Даникеева Ардакгуль Бакытжанова	
Что заменяет именные части речи (Местоимение)	240
Джумагазиева Зауре Дженисбековна	
1822-1824 жылдардағы патша реформалары	243
Джумагулыева Мадина Адыкеримовна	
Геохронология	255
Дюсембиева Жигерлена Адилхановна	
Р. Гамзатов «Журавли»	260
Егембердиева Жансая	
Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы	268
Жанимханова Мивагул Каржаубайқызы	
Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі	270
Жуматаева Гаухарай Ахметбековна	
Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян»	275

Журунбаева Карлыгаш Калхабековна	
Квадрат теңдеулерді шешу	278
Ибраимова Бибигуль Сейткуловна	
Қ.Сәтбаев – жан-жақты ғалым	282
Коштаева Маржан Мейржановна	
Дүниежүзілік шаруашылық салаларының сипаттамасы.....	284
Камалова Джамиля Джолдасовна	
Арифметическая и геометрическая прогрессии.....	288
Карымсакова Сандуғаш Дуанбековна	
«ЭКСПО-2017» - Қазақстанның мақтанышы.....	292
Кенжалинова Эльвира Рустемовна	
Давление в жидкостях и газах, закон Паскаля.....	294
Кобегенова Асель Назарбековна	
Мәліметтерді енгізу мен шығаруды ұйымдастыру.....	301
Кошмамбетова Эльмира Сагындыковна	
Хобби известных людей	306
Маханова Бибігүл Қобландықызы	
Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері	309
Мусабаева Жаннұр Бегалиевна	
Қаңлылардың қоғамдық құрылысы	316
Молдабаева Надира Сапаровна	
Монгольские завоевания в Казахстане	317
Нурмаханбетова Акмарал Дилдабековна	
Тістің құрылысы мен қызметі, сүттістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы	320
Ниязбекова Асель Андосбековна	
Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелері	324
Нуралиева Айнұр Ерболовна	
Квадрат теңдеулер	329
Нуфарова Сатут Шабановна	
Естественные семейства химических элементов и их свойства	333
Оразова А.Т.	
Арифметикалық өрнектердің жазылу ережелері	335
Оспанова Разия Омаровна	
Энергия. Кинетикалық және потенциалдық энергия	339
Kulimbetova T	
Talking about books	344
Сембекова Алия Ерзаханова	
Сақтардың Александр Македонский әскеріне қарсы күресі	349
Сәрсенбекова А.Ж	
Квадрат теңдеулерді шешу	352
Сарсенбиева Динара Бакытовна	
В здоровом теле – здоровый дух	355
Станбекова Арай Сериковна	
Заттардың молярлық массасы. Мольдік масса	358
Сирманова Нуржамал Аскаровна	
Екіөлшемді массив	360
Сейталиева Гулям Жаналиевна	
Қазақстанда ғаламтордың пайда болуы	364
Сейілханова Мөлдір Оралбекқызы	
Films	369
Суттибаева Турсын Нуркасымовна	
Әке – балаға сыншы	372
Шубекова Айгуль Сексеновна	

Тәуелсіз Қазақстаным	376
Рақұлова Гульзия Якияевна	
Әлемнің жеті кереметі	378
Рапильбекова Гульмира Джумабаевна	
О. Сулейменов. Волчата	385
Темиртаева Гулнұр Бахытқызы	
Тірі табиғаттағы үдерістер	389
Тилеубердиева Акерке Сапаровна	
Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру	392
Шейпер Елена Касаровна	
Тема гуманизма и милосердия в повести Н.В.Гоголя «Шинель»	399
Шилибекова Гульзипа Кошкарбаевна	
И.С.Тургенев. «Воробей»	403
Ташмахамбетова Кунтай Сапаровна	
Л.Н.Толстой. «Кавказский пленник»	408

«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ (ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА)»

10-11 сынып

Әбуша Ақмарал Алдабайқызы	412
Мобильді қосымшаны жасау	
Аманова Салтанат Мынбаевна	
Табиғи радиоактивтік. Радиоактивті ыдырау заңы	417
Бейсенбекова Жанар Жаныспайқызы	
CSS (Каскадты стильдер парақтары)	419
Байгулиева Жазира Нуреловна	
Robotics. Pepper the Emotional Robot	422
Джумабаева Салтанат Конысбаевна	
Модификациялық өзгергіштік	425
Егембердиева Камшат Абдыкасымова	
Адам өмірін қорғау – басты міндет	430
Ештаева Нұрғалия Нұрғалиқызы	
«Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары	434
Ибраева Ж.К.	
«Шашты» әңгімесінің композициялық ерекшелігі	437
Кашкинбаева Майрамкул Нуршабаевна	
Тригонометриялық теңдеулер және олардың жүйелерін шешу әдістері	441
Инкарбаева Жанар Ержановна	
Білімді ұрпақ – іргелі елдің кепілі	444
Мамаева Айнура Асановна	
Әлемдегі биік таулар	448
Қыстауова А.К.	
Мобильді қосымшаны орнату	457
Мухатова Мадина Мухатовна	
А.Р.Беляев Литературный хронограф	459
Тайжанова Найля Бейсенгазиева	
Тема социального неравенства в литературе	466
Yskakova Zhuldyz	
Gerund	470
Мамаева Айнура Асановна	
Мың бір мақал, жүз бір жұмбақ	475

«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ САБАҚ (ТӘРБИЕЛІК ІС-ШАРА)»

Ахжигитова Жанар Алтынбековна	
Қазақтың биі-Қазыбек би	480
Аманжолова Алмагуль Егизбаевна	
Мифы Древней Греции	486
Байлиева Жанат Капарқызы	
Ұстаз - ұлы есім	489
Бекмолдаева Айжан Қадырбековна	
Cinderella	493
Канкиева Сандугаш Алмахановна	
The fairytale of Cinderella	497
Қуанышбекова Нагима Нағашбековна	
Ұмтылмас ерлік	499
Тауасарова Сандугаш Разаховна	
Алаш қозғалысының мүшесі Мағжан Жұмабаевтың туылғанына 130 жыл	500
Танатова Асель Жангазыевна	
Воркшоп «Мой вклад в национальное воспитание»	501
Төңкерқызы Айгүл	
Б.Майлин «Шұғаның белгісі» сахналық көрініс	502
Тұймеева Гульмира Халиковна	
Алғыс айту – ризашылық белгісі	504
Сейтжапарова Асем Батырбековна	
Информатика ойшылдары	508

«ҮЗДІК ОНЛАЙН САБАҚ»

Бекбергенова Акбота Калкамановна	
Сөз құрамы, Түбір мен қосымша.....	512
Джунусова Салима Абдуманаповна	
Почему в Китае до сих пор помнят опиумные войны.....	513
Джумагазиева Зауре Дженисбековна	
1836-1838ж.ж. Бөкей ордасындағы ұлт-азаттық көтеріліс.....	514
Ишанкулова Кулипа Давировна	
Математика	519
Карабекова Раушан Сейдикеримовна	
Интересное об одежде	520
Кемалова Лайла Уайдилдаева	
Natural disasters	521
Кенжебекова Фарида Турехановна	
Қазақстандағы туризм	524
Кембаева Роза Жунисбекқызы	
Математика	525
Конакбаева Турсунай Ергенбаевна	
Дәстүрлі қазақ қоғамының тарихы	528
Мырзалиева Акерке Нуриддинқызы	
Film genres	530
Набатова Дария Туратбековна	
Формулы разности и суммы двух выражений.....	531
Орынгазиева Айнур Амангазиевна	
Көнеден жеткен жетіген	532
Ошанова Акнур Койшыбековна	
«Наурыз-Ұлыстың ұлы күні»	537

Ошанова Акнур Койшыбековна	
Дамыту ойындары	538
Раисова Акмарал Сериковна	
Онлайн сабақ.....	59
Танатова Асель Джангазыевна	
Инновационная деятельность учителя.....	539
Текебаева Шолпан Кантарбаевна	
Какие бывают дожди.....	541
Төкен Наркыз Асланбекқызы	
Математика 3 сынып.....	545
Охашева Меруерт Айтмахановна	
Шортанбай Қанайұлы.....	546
Шуртанова Розия Баракуловна	
Учимся дружить	547
Шуртанова Жанар Уразалиевна	
Heroes	548
Чолбаева Бахыт Абдулгазыевна	
Информатика	549

**«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕМЕ»
«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ»
«ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБА»**

Абишева Лаззат Сериковна	
Мектептегі тәрбие жұмысын ұйымдастыруда «Шаңырақ» білім алушылар қауымдастығының жұмысы	552
Аширова Замира Хамитовна	
Развитие системного мышления через проблемное обучение	553
Абжалелов Б.Б., Рыспамбетов Б.Ғ.	
Ақмола аймағындағы қан сорғыш масалардың түрлері және олардан қорғану әдістері	556
Байгунусова Жанна Нурмаханбетовна	
Математика сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру	559
Байгелова Балжан Барыбековна	
Ыбырай Алтынсарин -балалар әдебиетінің атасы	565
Бабалиева Молдир Болатбековна	
География сабағында SMART- технологиясы «виртуалді глобустың» тиімділігі	571
Біләлова Ақсәуле Тұрсынқызы	
Информатика пәнінен ҰБТ-ға дайындау методикасы	573
Бекасилова Молдир Амантаевна	
Бастауыш сынып жаратылыстану пәнінде модельдеу әдісін қолдану арқылы білім алушылардың зерттеу дағдыларын дамыту	579
Есбаева Назира Кулшинбаевна	
Күн сәулесі– болашақтың сарқылмас энергиясы	591
Жамашева Жансая Рахмановна	
Инновационные методы и технологии на уроках русского языка и литературы	605
Жумадилова Мая Боранкулқызы	
Оқушылармен зерттеу жұмыстарын жүргізудің педагогикалық негіздері	608
Ибрагим Лаура Серикқызы Байназарова Тұрсынай	

Бастауыш сыныптағы экономикалық мазмұнды есептер арқылы оқушылардың кәсіпкерлік негіздерін қалыптастырудың ғылыми теориялық негіздері	610
Исмакулова Айнұр Тангатаровна Білім алушыларға домбыра мен ағаш қасық аспаптарында ойнауды сандық форматтағы тісілмен үйрету	614
Кожаметова Замира Рахметкуловна Сабақты зерттеу – тәжірибені жетілдірудің басты көзі	618
Калмаханова Айгуль Базарбаевна «Шеберлік мектебі «1+10» жобасы	622
Молдақұлова Сағымкүл Досмаханқызы Ауылдық жерлерде биокомпост өндіру	625
Нурмаханова Инкар Абилашевна Ерте жастан басталатын экологиялық этикет	636
Рахимжан Сабина Сейтжанова Инабат Әбдуәлиқызы Автокөлік қалдықтарын химиялық жолмен қайта өңдеу арқылы жаңа заттарды алу	638
Рақұлова Гульзия Якияевна Әлемнің жеті кереметі	655
Шнарбекова Молдир Какпанбаевна Эффективность метода скорочтения как навыка XXI века	660
Кыдыралиева Зауре Бекежановна, Акбергенова Салтанат Рахметжановна Применение метода Кайдзен при планировании краткосрочного плана урока	664

**«ҮЗДІК ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕН» /
«ҮЗДІК ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУ КОНТЕНТІ»**

Бузаубакова Клара Джайдарбековна Бупетаева Сауле Жакиповна Абылхайыр Асель Қашықтықтан оқыту технологиясы	669
Джаксыбаева Назира Ушкеновна История и перспективы робототехники	670
Кобекова Мереке Корманбаевна Көктал орта мектебі, Байзақ ауданы, Жамбыл облысы	675
Кыздарбекова Сабина Маратовна Бұрыш пен доғаның градусық және радиандық өлшемдері	680
Тортаева Айжан Жангуттиевна IDE мен танысу	681
Жунисова Айгуль Кудиярбековна Оқыту технологияларын тиімді пайдалану-сапалы білім көзі	668
Мұхадас Анара Мұхадасқызы Қазақстан тарихы пәнінен 11-сыныпқа арналған бөлім бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының жиынтығы	690
Косыбаева Розалия Наурызбековна Математика сабағында белсенді әдіс-тәсілдер арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту	749

Педагогика ғылымдарының докторы, ҚПҒА академигі
БУЗАУБАКОВА КЛАРА ЖАЙДАРБЕКҚЫЗЫНЫҢ
60 жылдық мерейтойына арналған
«Үздіксіз педагогикалық білім беру:
инновациялық парадигма, технология және әдістеме» атты
Халықаралық педагогикалық оқуларының
МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ
Международных педагогических чтений
«Непрерывное педагогическое образование: инновационная парадигма, технология и методика»,
посвященные
60-летнему юбилею доктора педагогических наук, академика АПНК
БУЗАУБАКОВОЙ КЛАРЫ ДЖАЙДАРБЕКОВНЫ

MATERIALS
International Pedagogical Readings
«Continuing pedagogical education: innovative paradigm, technology and methodology», dedicated to
the 60th anniversary of
Doctor of Pedagogical Sciences, Academician of KPGA
KLARA ZAYDARBEEKKYZY BUZAUBAKOVA

ТОМ 2

Жауапты редактор:
Техникалық редактор:
Редакциялық сектор жетекшісі:
Компьютерлік беттеу:

К.Д. Бузаубакова
А.И. Абдрасилов
М.М. Саменов
Г.Н. Дауирбекова

Баспаға 13.03.2023 ж. қол қойылды.
Пішімі 60/80 1/16. Есепті беті 20,0; шартты беті 18,2
Таралымы: 50. Тапсырыс: 821

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті
«Dulaty university» баспасы
080012, Тараз қаласы, Сулейменова көшесі, 11

